

A JÉZUS SZÍVE-TISZTELET TÖRTÉNETE

ÍRTA:
P. MÜLLER LAJOS S. J.

BUDAPEST, 1944
K O R D A R. T. K I A D Á S A

Nr. 406/1943. Imprimi potest. Budapestini, die 5. Maii 1943. Stephanus Borbély S. J. Praep. Prov. Hungáriáé. — Nihil obstat. Dr. Stephanus Kosztolányi censor dioecesanus. Nr 5817/1943. Imprimatur. Strifionii, die

13. Julii 1943. Dr. Michael Török vicarius generális subst.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában. Budapest, VIII, Csepreghy-utca 2.

Bíró Ferenc

az újabb kor egyik legnagyobb

Jézus Szíve

tisztelőjének és apostolának

hálás kegyelettel ajánlja a

Szerző

Előszó

Az utolsó száz év pápáinak tanítása, sürgető buzdítása, de meg az Egyház közhite kétségtelenné teszi, hogy „a világnak emez utolsó korszakában“ az Úr Jézus Szíve az emberiség összes reménye. Ez az a jel, amelyet ha korunk megért, kultúrája, boldogsága, sőt léte ellen mind hatalmasabban és tenyegetőbben tornyosuló hullámok felett győzhet, úrrá lehet. Ebben látjuk okát annak is, hogy a katolikus, aszketikus irodalom Jézus Szívével mind bővebben, de talán még mindig nem elég mértékben foglalkozik. Édes hazánk is kivette ebből részét. Nevezetesen Zádori (Draxler) János (1831—1887) esztergomi teológiai tanár, kanonok oly korszakalkotó, eléggé nem méltatott könyvvel ajándékozta meg nemzetét, amelyet bátran és biztosan állíthatunk a világirodalom e tárgyú legjobbak között, sőt talán fölé is. Jobbat, kimerítőbbet, alaposabbat még a francia irodalom sem nyújt, amely pedig az aszketikus könyvekben mindig vezető szerepet vitt.

Zádorinak 1878-ban megjelent könyve: „A Jézus Szíve ájtatosságának története, mivolta, hittani alapja“ szinte korát megelőzte. Az akkori liberális szellemtől meglehetősen megméltalmazott és petyhüdt magyar katolicizmus nem is tudta, hogy mit bír benne. Ezért van, hogy tudtunkkal csak egy kiadást ért, amely már régen kifogyott és eltűnt a közforgalomból. Ujabbán ugyan sok könyv foglalkozik Jézus Szívével, de ezek úgy terjedelemben, mint — valljuk be — értékben Zádori könyvével, művével alig versenyezhetnek. P. Biró dolgozatai inkább csak röpiratszerűek. P. Csávossy monumentális műve: „A századok nagy jele“ minden kitűnősége mellett Jézus Szíve tiszteletének történetét szándékosan mellőzi, mert ez amúgy is vaskos könyvének kereteibe már nem fért be, nem illett. Pedig a Jézus Szíve-ájtatosság szellemének, céljának alapos megértéséhez szinte nélkülözhetetlen annak gyökereit, forrását és fejlődését is alaposan ismernünk. Azért határozta el e sorok írója, hogy Zádori jeles művét alapul véve, Jézus Szíve-tisztelet történetét, újra megírja. Nagyon

szívesen megadtam volna a dicsőséget a kitűnő szerzőnek, hogy művét változatlanul rendezem sajtó alá. Ámde ez ellen igen komoly okok szóltak. Ugyanis hetven év múltott el a könyv első megjelenése óta, a jeles szerző is több mint ötven éve élvezi már az égben munkájának bőséges jutalmát. Azóta a világ sokat változott. Hazánkban és külföldön is a viszonyok egyházi szempontból meglehetősen átalakultak s így a szerző számos megjegyzése már alig aktuális. Ma már más ellenséggel, akadályokkal küzdünk, talán nagyobbakkal is, mint 1878-ban.

A liberalizmus régi formájában már csődöt mondott, illetőleg a vallási közönybe és istentelenségbe likvidálódott. A szociális kérdés akkor még alig sejtett mérvben vár megoldásra. A teológiai tudomány is fejlődött. Újabb kutatások folytán az életrajzi adatok is bővültek, módosultak. Hozzá még az irodalmi ízlés és stílus is lényegesen simult és változott. Mindez, azt hiszem, eljárásunkat bőven megokolja.

Abban a biztos reményben, hogy az, aki Szíve tiszteletét célzó vállalkozásokra különös áldást ígért, könyvünket a halhatatlan lelkek, Egyházunk és hazánk javára felhasználja, ajánljuk azt közönségünk szíves jóindulatába.

Szeged, 1943.

BEVEZETÉS

A HAMIS ISTENFOGALOM

Miután Isten a természeti erőket megalkotta és azok munkásságát megindította, ő maga nem vonult egészen vissza, hogy a világot a saját sorsára bízta. Amint a teremtés előtt feltétlen hatalom és korlát nélküli szabadakarat volt, az maradt, miután „megnyugovék a hetedik napon minden munkájától“. (Gen. 2, 1.) Megmaradt fenntartó és művét végtelen bölcseséggel kormányzó Istennek. Egy minden tevékenység és szabadakarat nélküli Isten nemcsak nem észszerű, hanem észellenes, észbotrány. Mi az oka tehát annak, hogy egyeseket idegesség fog el, ha csak arról hallanak is, hogy Isten itt-ott beleszól az emberi ügyekbe, szabadon rendelkezik s helyel-közzel bölcs és szent okokból csodat is művel? Honnan van, hogy az ember, mintha csak rábízta volna a mindenség törvényeire való felügyeletet, nem tűrheti, hogy azt a jogot, amelyet minden törvényhozó gyakorol, Isten is megcselekedje és kivételt alkalmazzon, s igazságosságát, irgalmát s jóságát szembetűnően is gyakorolja?

Ok az emberi gőg

Az okot nem nehéz megjelölni. A kevélység okozta bukását az emberiségnek, mert ahogy a kinyilatkoztatás értésünkre adja, olyan akart lenni, mint Isten. Ezt az örületet valahogyan nem tudja a fejből kiverni. Hogy pedig gőgjét igazolja, ám átruházza azt magára Istenre is. Egy kevély Istennek fogalmát alkotja, aki elzárkózik az egekbe és semmi kedve sincs az emberrel szóba állni. Az embert magára hagyja, hadd küzdjön, mint a habok prédájává vált hajó. Jól jegyzi meg Szent Ágoston: „A kevély ember méltatlannak véli Istenhez, hogy ez magát megalázza.“ (Serm. 124. c. III.) Innen van aztán, hogy nem is akar Istentől kijelentéseket elfogadni. A Szentlélek maga jól jellemzi ezt a balga emberi észjárást: „Mit tud az Isten? — olvassuk Jóbnál. — A felhők homálya mögül tehet-e igazságot? Felhők leplezik és nem látja dolgainkat... Ő az ég szélén járkal.“ (Jób 22, 13. 14.)

Dániel próféta pedig olyanokról beszél, akik szerint az istenek nem forgolódnak (társalkodnak) az emberek közt. (Dán. 2, 11.) Az Úr Jézus korabeli zsidók is „megbotránkoztak, azon, hogy Isten testet öltön“. A pogányok pedig „bolondságnak“ tartották azt állítani, hogy Isten az embert szereti és hajlandó vele foglalkozni. Maguknak tartották fenn, hogy majd inkább ők gyakorolnak kegyet isteneikkel szemben és a szenzációs határozattól tették függővé, hogy melyik istennek jár tisztelet. Mint Tertullianus szemükre veti: „Nem lehet senki Isten, ha csak nem tetszik az embernek.“ (Ápol. C. V.) Lactantius is gúnyolja őket érte: „Ki oly bolond elhinni, hogy a buták szavazata nyitja meg az eget?“ (Div. inst. Mignel. I 15. pag. 200.)

De még ha akadna is ember, aki Istent szereti, — egyik bölcselő szerint nem igényelhetné, hogy Isten őt viszontszeresse, így gondolkodott a pogány ókor. De az újabb kor hitetlenjeinek is az a kifogása a kereszténység ellen, hogy az isteneszmét meghamisítja. Nekik — mint mondják — sokkal magasabb fogalmaik vannak Istenről, — ha ugyan létezik — semhogy róla szeretetet tételezzenek fel. Főleg akkora szeretetet, hogy az emberhez leereszkedve az ő testét felvegye. Szerintük Isten éppen úgy nem társaloghat az emberrel, mint ahogyan a földön a tudós megveti a tudatlant, a gazdag a szegényt, beteget, nyavalyást, a szerencsétlent a szerencsés.

Midőn az Úr Jézus Szíve titkát kijelentette, voltaképpen ezzel az emberi göggel vette fel a párviadalt. Nem az volt a célja, mint Bougaud szépen mondja, hogy a kevély emberi ésszel a dogmáknak egész sorát (amelyek ezzel a tisztelettel valóban szoros kapcsolatban vannak) elfogadtassa, hanem az, hogy meggyőzze, hogy Isten őt végtelenül szereti.* Igen! Az örökkévalóság mélyén Isten látta az embert és mint a király vagy hatalmas lángész, akit elnyom a gögicsélő kisgyermek bája, ha az a kisgyermek az övé: Isten is elragadtatásba esett, megszerette az embert. Megszerette a szenvedélyig, a rajongásig. Megszerette annyira, hogy érte emberré lett, hogy megsemmisítse a távolságot, amely bárminő természetű is, a szeretetnek elviselhetetlen. Megszerette annyira, hogy meghalt érte. Igen! Aki ott van a bitón, átvert kezekkel, lábakkal, megnyitott szívvel, Isten az! És mit csinál ott?

* V. ö. Bougaud: B. Alacoque M. életét, ahonnan Zádori is veszi gondolatmenetét.

Szenved, meghal szeretetből, vagy jobban mondva szeretettől.

Ezt kell az Egyháznak az emberrel elhítenie. Az ember csak ezen az áron születhetik újjá. E nélkül az emberi szív csak gyenge, bágyadt, és előbb-utóbb erkölcsi válságba jut. Az áldozat, a szüzesség, az odaadás, a vértanúság rajongása csak akkor kezdődik, ha már egyszer hiszünk a kereszti szent rajongásában.

A világ a szereteten botránkozik meg

Istennek szeretete oly nagy az ember iránt, oly csodálatos, hogy szinte megbotránkoztatja a világot. Ez az a régi botránkö, amely minden szakadásra és hitetlenségre legfőképpen az okot szolgáltatja. Így, hogy *Arius* leszakadt az Egyház testéről, csak azért történt, mert nem tudta elhinni, hogy az, aki egykor Júdeában körüljárt, minden fenntartás és körülírás nélkül valóban és igazán az élő Istennek természetes egy Fia volt. *Nesztórius* is ezen botlott. Nem tudta elhinni, hogy Isten földi lénynek, szerény leányának keblében öltönyt tesz, annak tejével táplálkozzék, őt igazán és teljes értelemben anyjának válassza és tegye.

És *Luther*, *Kálvin* miért szaggatták meg az Úr Jézus varratlan köntösét, az Egyházat? Mert nem tudtak hinni Istennek végtelen szeretetében. Nem tudták elfogadni, hogy Istennek türelmét, irgalmát nem fásztja ki semmi, mégoly sokszor ismétlődő, de megbánt bukás a penitencia szentségében. És ők, akik a hitet annyira hangsúlyozzák, megütköztek a búcsúkon, az üdvözítő eme leggyengédebb találmányán, amellyel szüntelen pótolgatja a mi elégtelenségünket. Nem hihették, hogy Jézus szerelme odáig terjedjen, hogy szerény kenyérke színe alatt állandóan velünk s a miénk legyen. Korlátolt szívek, amelyek nem értik, mi az a szeretet! És ha napjainkban is akárhányan közömbösen mennek el a kereszti előtt és mosolygó, megvető pillantást vetnek a szentségházra, ezeket valamennyit ugyanannak a szeretetnek túlzásai lázítják fel. Az önző, szeretetre képtelen ember megtöri az ily titkok súlya alatt. Az Egyház legnagyobb fájdmára nem bírja kicsikarni keblükből azt a kiáltást, amely pedig őket felemelne és megdicsőítené: „Mi megismertük és hittünk a szeretetben, mellyel Isten irántunk viseltetik.“ (I Jn. 4, 16.)

Ám éppen azért, mert ez a munka oly rettentően nehéz, hogy az Egyház szinte roskadozik alatta és már-már fáradt az erőfeszítésben, Isten csodálatos módon siet segítségére. Amikor felburjánzik a hamis bölcselkedés, Isten — az egyháztörténelem tanúsága szerint — feltámasztja azokat, akiket az igazság királybiztosainak hívhatnánk. Gondoljunk az Ágostonokra, Szent Tamásokra, Jer. Círillekre, Bossuetekre, Pázmányokra. Mikor pedig a világ elhidegül és nem akar vagy nem tud már hinni az Isten hozzánk való végtelen szeretetében, midőn elalél a szüzesség lilioma, megcsappan a buzgalom, az odaadás, önfeláldozás, a vértanúság szelleme, szóval mindama dolgok, amelyek a szívből, de szeretettől megdicőült szívből forrásoznak, akkor Isten mintegy legyint egyet kezével és megjelennek a világ színpadán, akiket szívesen a szeretet királybiztosainak neveznénk.

Az isteni szeretet királybiztosai
Szent Ilona —
szenvedéesszközők

Vegyünk erre néhány példát a történelemből.

Midőn a véres keresztényüldözések elmúltak és Konstantin császár elfoglalva a trónt, kiterjesztette védő bíborköpenyét az Egyház felett, tudtán és akaratán kívül a méltóságokkal együtt beleoltotta a keresztény hitéletbe az elhidegülés csíráit. Szinte egyidejűleg feltűnedeznek a rideg eretnek tanítók. Arius, Nesztórius, Eutiches, akiknek tévedése — mint említettük — nem egyéb, mint az isteni szerelem végtelenségeinek tagadása. A régi pogány érzékiség is kezd beszivárogni a még fiatal Egyházba. Ekkor a Gondviselés, látva a halhatatlan lelkék szörnyű veszélyét, közbelép. Egyszerre csak megnyílik a föld méhe és visszaadja Jézus Krisztus szenvedéseinek eszközeit, a keresztet, amelyen meghalt, a szegeket, amelyek kezét, lábát átfúrták, a töviskoronát, amely felvértezte s megkínozta isteni homlokát és a lándzsát, amely szívét általszegezte. Meghívó volt ez az isteni szeretetre. És csakugyan, a szenvedésszközők fellobogtatták a már pislákolni kezdő lelkesedést és szeretetet. És ki volt az, aki a 4. században ezt a dicsőséges küldetést kapta, hogy a világot ismét szeretetre lángoltassa? Egy nő, egy hitves, egy anya: a jámbor Ilona császárné, Konstantinnak, az Egyház felszabadítójának édesanyja. Nő volt és ennek okát könnyen megsejtjük. A nő bár több-

nyire alatta áll a férfinak szellemi tehetségben, de fölötte a szív képességeiben. Tovább szeret, jobban szeret és a szeretetet nem választja el az áldozattól. Neki a szeretet önfeláldozás. Tehát nő volt. Mi több: anya. És értem ezt is. A kereszt előtt, a szeretet rajongásai előtt a férfi olykor megütközik. Az anya sohasem! Karjába veszi gyermekét, rátekint a keresztre és így szól: Mi meglepő van abban, hogy Jézus Krisztus meghalt gyermekeiért, hiszen az enyémet én is meghalok szívesen.

A középkor nyers népeinek főájtatossága a kereszt tisztelete volt. Birtokáért harcokat vívtak. Sőt egész Nyugat felkerekedett, hogy visszahódítsa az üdvözítő üres sírját. És mikor Jeruzsálembe értek azok a kemény vitézek: Bouillon Gottfrid, Tankréd, Balduin mezíttelen lábakkal, sűrű könnyhullatás közt járták be Jeruzsálem környékét és utait. És felmenvén a Kálváriára, annak szikláit csókolgatva haltak meg fájaldmukban, szeretetükben.

És mikor Szent Lajos király a töviskorona szent ereklyéjét 1239-ben Balduin császártól megkapta, díszörséget küldött érte Konstantinápolyba. Az ottani hívek sírva váltak meg a szent töviskoronától, ettől a kincstől, amikor ezt a tengeren Velencébe szállították. Városok, mint Vercelli, Sens még ma is ünneplik azt a napot, amikor a szent töviskoronával rövid időre megszálltak náluk. Mikor Troyesbe értek vele, a király, aki már udvarával türelmetlenül várta az ereklyét, kivette azt ezüsttartójából s bemutatta a térdre hulló, meghiúsultságban síró, zokogó lovagoknak, udvari embereknek és a népnek. Amint egyik szemtanú írásban megörökítette, úgy tűnt fel a jelenlévőknek, mintha testi szemükkel is látták volna a töviskoronás Jézust. 1239-ben vonultak be vele Párizsba, ahol a királyi várkápolnába helyezték el, mígszak a La Sainte Chapelle-kápolnába, a középkori csúszíves építkezésnek ez a remeke számára el nem készült. Nagy zarándoklás indult meg erre országszerte, mert mindenki látni és tisztelni kívánta a szent töviskoronát. A király túlradó örömmel mutogatta azt a népnek, maga pedig esténként hosszú időt töltött térdén állva, mély áhítatba merülve a szent korona előtt.

És Jézus Krisztus szenvedésszerveinek áhítatos érintésétől felmelegedett világ harsogta a diadalkiáltást: „Igen, mi hisszük az Istennek hozzánk való szeretetét.“ (V. ö. I Jn. 4, 16.)

Szent Julianna — az Úrnap

Ámde a megfigyelő könnyen észrevehette, hogy az emberi gyarlóság következtében ez az ájtatosság sem bírja sokáig fenntartani a szemlátomást alábbhagyó szeretetlángot. A kereszteshadjáratok mindinkább lehetetlenné váltak. A pápák hiába hívták már a népeket Urunk megszentelténített sírjának s szenvedéseinek védelmére, segélyére. A lelkeknek megint kellett valami, ami beléjük markol és felrázza őket. Ekkor egyik belga kolostor magános csendjében Isten megbízást ad egy kiváltságos léleknek, Szent Juliannának, hogy a figyelmet, a szíveket az Oltáriszentség felé irányítsa és az Egyháztól az ő nevében az Eucharisztia számára eddigénél nagyobb hódolatot követeljen.

A szeretetbiztos, szeretetkövet erre is megint egy nő. De itt már szűz. Mert bármily tiszta és ragyogó is az anyai szív, de van nála még szebb és ragyogóbb: a szűzi tiszta szív. Különben is az Oltáriszentség titka az angyalok titka. Méltó és megfelelő volt tehát, hogy ennek az apostolkodásnak méltóságát a szüzesség viselje.

Ugyanabban az időben, mikor az Úrnap diadalútjai megindulnak, bizonytal a Szentlélek indítására megírják Krisztus Követésének remekművét, nevezetesen annak IV. könyvét, hogy az Oltáriszentségbe szerelmesévé tegyen minden keresztény szívet. Aztán Szent Tamás, a tudós és költő szerzi a Lauda Siont. Az Adoro te devoté-t. Felemelkednek a csúcsíves templomok, hogy fenséges diadalívei legyenek az Oltáriszentségnek. És a világ az áhítat hevétől újraéledve megint hangoztatja a győzelmi kiáltást: „Mi igen, mi hisszük Istennek hozzánk való szeretetét!” (V. ö. I Jn. 4, 16.)

Alacoque Szent Margit

Eltelik ismét három század. Egyszerre csak fagyasztó fuvallom vonul végig az Egyházon. Luther előáll és hideg göggyében maró gúnnyal becsteleníti meg a szentmisét és tagadja az isteni szeretet többi csodáit. Calvin teljesen elveti az Oltáriszentséget. Jansen ugyan megtartja az Eucharisztia tanát, de talán még alattomosabb támadást indít ellene. Lehetőleg távol igyekszik tartani a híveket a szeretet forrásától. Ennek természetes folyományaképen általános elhidegülés volt tapasztalható az egész világon, amelynek utóhatását az Egyház még

ma is nyögi. X. Pius halhatatlan dekrétumaira volt szükség hogy a jeget annyira, amennyire megtörje.

Csodálkozva és félve kérdezzük, vájjon az isteni találékonyságnak van-e eszköze, módja a lelkeket megint felüdíteni? Tartogat-e még titkot ezekre a szomorú időkre? És minő kiváltságos lélekre bizza, hogy annak királybiztosa legyen?

Isten megint szüzet választott erre a magasztos hivatásra. Művészettel készíti elő erre a dicső küldetésre. Mikor szíve olyan volt már, mint az angyalé, egyik éjtszaka, amint elragadtatásba merült, mozdulatlanul, elmélyedve, mellén keresztbe font karokkal, benső tüztől derengő arccal, az oltár felett mennyei fényesség támadt, amelyet egyedül csak ő láthatott. Ekkor a rácson át megpillantotta Jézusnak imádandó személyiségét, aki tündöklően ragyogó Szívére mutatott. Közben így szólt: *„Íme, a Szív, amely annyira szerette az emberket, hogy irántuk való szeretetből feláldozta magát...”*

Hasonló látások többször is megismétlődtek. És ő szemlélte, látta, mint gyógyulnak a szívnek érintésére a lelkek, társadalmak, s mint halad ismét az újraéledő Egyház a világon át jótékonyan és győzelmesen.

Mindezt a csodás hatást, átalakulást a szív által jelképezett, szívből áradó szeretet eszközli.

A szeretet már a természet rendjében is a leghatalmasabb tényező. Szépen mondja egyik magyar írónk: „Mindnyájan érezzük a szeretet hevénnek mozgó erejét. Nemcsak munkáságunkat fokozza, lelkünket felemeli a magasba, hanem általa termékenyítő, életfejlesztő eszmék hullanak az anyaföld ölére. Szándékokat érlel, tetteket indít, a gondolatok forgalmát gyorsítja ... Támaszt ezerkarú óriásokat s ma már le vannak győzve akadályok, amelyekkel megküzdeni tegnap még lehetetlennek látszott. Támaszt hol csendes, enyhítő szellőt, hol eleven előre hajló szelet, hol meg rohanó, romboló szélvész. De ki nem szenvedné inkább ennek perccenynyi dühöngését és helyreütő dülását, mint a mozdulatlan petyhüdt légkörnek satnyító, életvesztő nyomását?” (Greguss Gyula értekezései. Budapest, 1876. 11. 1.)

Csaknem szórói-szóra elmondhatjuk ezt az isteni s természetfeletti szeretetről is.

Az isteni szeretet Istennek legfőbb parancsa (V. ö. Deut. 5, 5; Mt. 22, 37.), és így az embernek legfőbb s szinte egyetlen kötelessége, boldogságának és üdvösségének feltétele. A sze-

retet a vallás lényege. Azért jól mondja Bossuet: „Ki merem mondani, hogy aki nem szereti Jézust, az nem is keresztény. Érve pedig az, mert a keresztény „az új ember“. Ámde meg nem újulhat, hanem csupán a szeretet által.“ (Vizk. utáni II. vas. beszéde.) A szeretet a legfőbb, az igaz hódolat, amelyet Isten magának méltán követel s amely nélkül minden egyéb neki lefizetett adó értéktelen. „A szeretet — mondja ugyancsak a szónokok királya — az a zsarnoki hatalom, amely kiragad bennünket önmagunkból, rabbá teszi szívünket azzal szemben, akit szeretünk. Ámde ez a függés, ez a rabság jólesik. Szívünk felett minden felségjog az Istené, tehát legmegilletőbb hódolat az iránta való szeretet.“ (Nagybold. b. II.) Bourdaloue pedig helyesen megállapítja: „Nem is függ Istentől, hogy tőlünk kevesebbet követeljen, mint hogy szeressük.“ (Serm. sur. L'amour.) És Pascal az igaz vallás kétségtelen bizonyítékát látja abban, hogy Isten iránti szeretetre kötelez. (Pensées art. 4.) Szent Ágoston is belátja, vallja ezt és még tovább megy a következtetésben: „Istent nem tisztelhetjük egyébként, csakis őt szeretve. A bölcsesség nem más, mint az isteni szeretet.“ (Ep. 140, n. 45.)

„A szeretet bírta Istent, hogy testünket magára öltse, mintegy szemet hunyva, hogy ez méltóságával mennyire nem egyezik.“ „A szeretet a méltóságnak bekötötte, lezárta szemét.“ (Ágoston, med. 50.)

És ime, a Jézus Szíve-áhitatnak éppen ez a célja, mint apostolnője, Margit egyik levelében állítja (59. levél), a lelkeket az ő szerelmére téríteni. Pap fitestvérének pedig azt írja: „Az Úr több szeretetet, mint félelmet kíván.“

Ide iktatjuk Stolz Albán találó megállapítását is. (Dürre Kräuter, 151.)

„A Jézus Szíve-ájtatosságnak annyiban van jelentősége, haszna, hogy általa Krisztus Urunk forró érzületét, lángoló, vértől ázott szeretetét állítjuk magunk elé és így annál inkább indulunk bizalomra és viszonszeretetre.“

Jézus szeretetének sugaraival szívében, mint homorú tükörben összpontosulnak. Szeretete innen mint gyúpontról, a jámbor ember szívébe, lelkébe verődik vissza, melegíti, sőt lángra gyullasztja azt. Mindezt ily mértékben semmi más ájtatosság nem adja meg.“

Az igazi istenszeretet aztán szinte automatikusan kidomborítja a főparancsnak másik oldalát, mondhatnók másik arcát,

a *felebaráti szeretetet* is. Mennyire igaz! Idézhetünk ennek alátámasztására egy hazánk történetével is összefüggő dokumentumot. Sziénai Szent Katalin Nagy Lajos királyunkhoz levelet intéz, amelyben felhívja, hogy Rómában rendet csináljon. (Le Lettre di S. Catarina. Firenze, 1860. IV. 409. 1.) Idézzük belőle a következő sorokat: „Ha vájjon Isten szeretetében vagyunk-e, könnyű felismerni. Attól függ ugyanis, vájjon szeretjük-e felebarátunkat vagy sem? Istennek mi úgy sem tehetünk valamit, ami hasznára volna. Oda törekedjünk tehát, hogy azzal tegyünk jót, akit Isten nagyon szeret, t. i. teremtményével, az emberrel. Isten ugyanis azt akarja, hogy az iránta tartozó szeretetünket velük szemben gyakoroljuk. Ez a szeretet aztán örömet, édességet önt a szívbe, amelyben lakozik.“

A két szeretet, az isteni és felebaráti szeretet alkotja lelkünk egén a napot és a holdat. Ha a holdat nem látjuk, bizonytalansággal sötét test toladott a nap és hold közé. Ez a sötét test a mi *önszeretetünk*. Jézus Szíve tisztelete ezt a sötét testet tüzevel kristályátlátszóvá égeti, és akkor mi tisztán közvetítjük Isten szeretetét és rásugározzuk azt felebarátainkra, így válik a Jézus Szíve szeretete csakugyan azzá, aminek Isten tervezte: a főparancs betöltésének hatalmas eszköze, a vallás igazi céljának megvalósulása.

Ebben a könyvben állandóan a szeretetről lesz szó. Előbb ugyan az isteni szeretet kiáradásáról, aztán arról a szeretetről, amely az ember szívéből az ég felé lángol. De itt mindjárt megjegyezzük, vájjon minő szeretetről van itt szó? Az emberek mikor szeretetről beszélnek, többnyire a földi szerelemre gondolnak. Kiténik ez már a szimbólumokból is, amelyeket a szeretet jelképezésére alkalmaznak. Ilyenek a galamb, rózsza, a nefelejcs stb. A keresztény szeretet jelképei inkább a töviskorona, amelyet Jézus homlokába vertek, a kereszt, amely isteni vállát horzsolta és a lándzsa, amely oldalát, szívét átszúrta. Mások Istennek gondolatai és mások az embereké. Figyelmeztető ez, de egyben felhívás is, hogy igazi istenszeretetre más, mint az önként vállalt, vagy legalábbis türelmes, megadó lélekkel elfogadott szenvedések útján alig juthatunk. E földön a mi osztályrészünk a kesergő szerelem. Az örömök igazi otthona az ég. A boldog szerelem az üdvözülteké. Nem hozhatjuk le egészen a mennyországot arra a földre, amely istenvértől piroslík.

ALAPVETŐ IGAZSÁGOK

Mielőtt a Jézus Szíve-tisztelet történetének előadásához foglalnánk, már előre leszögezzünk egyes igazságokat, amelyek tárgyunk alapos megértéséhez feltétlenül szükségeseknek látszanak. Rövidek leszünk. Lehetőleg mellőzzünk mindent, amit Csávossy „A századok nagy jele” című kitűnő könyvében bőven és alaposan tárgyalt.

A megtestesülés titka

A Jézus Szíve iránti áhítat és tisztelet alapját katolikus hitünk legfontosabb titkában, a megtestesülésben találjuk.

Isten amily gazdag a jóságban, éppen oly fenséges ajándékaiban és magához mindig méltó. Innen van, hogy nem adhatott kevesebbet önmagánál. A megtestesülésben valóra váltotta ezt. Ez a titok messze felülmúlja értelmünket s csak a hittel közelíthető meg. A hit pedig Istennek felbecsülhetetlenül értékes ajándéka. Itt tehát azokhoz szólunk, akik ezt az ajándékot Istentől megkapták és akikben él a készséges szándék, a hitet az Isten ígéje és az Egyház tanítása által magukban öntudatosá, észszerűvé tenni. Ezt a hitet egyébként, aki még nem birtokolja vagy már elvesztette, megkaphatja, ha magát megalázza és imádkozik érte. Mi pedig, akikben él, világoskodik a hit, elmondhatjuk a nagy lángelmével, Szent Ágostonnal: „Hála Istennek, mert amit megfelelően nem lehet kifejezni, azt hűségesen lehet hinni.” (Aug. Serm. 215.) És ismét: „Adjuk meg Istennek (a dicsőséget), hogy ő tud valamit cselekedni, amiről be kell vallanunk, hogy mi nem tudjuk kikutatni.”

Hogy pedig miért vállalkozik Isten a felfoghatatlanra, az emberileg lehetetlenre, a végökát abban bírja: „Mert úgy szerette Isten a világot...” (Jn. 3, 16.) „És mi megismertük és hittünk a szeretetben, mellyel Isten irántunk viseltetik.” (I Jn. 4, 16.)

Nevezetesen, ami a megtestesülés titkát illeti, Szent Pál biztonnal egyik őskeresztény népének idézve, elragadtatással így magasztalja azt: „Nyilvánvalóan nagy dolog a jámborság titka, hogy

Testben kinyilatkoztatott,
Lélek által igazoltatott,

Angyaloknak megmutattatott,
 Pogányoknak hirdettetett,
 Világszerte hittek benne,
 Felvitett dicsőségben.“ (I Tim. 3, 16.)

Ugyanis az Istenség második Személye, aki mint ilyen, öröktől fogva létezett, az időben testből és lélekből álló emberi természetet öltött magára. Ez az emberi természet ettől fogva éppenúgy sajátja, mint övé az isteni természet öröktől fogva. Nem változott ezáltal az Isten emberré, sem pedig az ember Istenné, mint ezt Eutiches, régi eretnek tanította, hanem oly szoros egyesülés támadt a két természet között, annyira egybeforrtak, hogy ezt az egységet csak az az egység múlja felül, amely az Istenség három személye közt létezik, akiket éppen azért egy *Istennek* vallunk. Krisztus Urunkban tehát van Isten, van emberi lélek és test. Azonban bár tökéletes ember, de mint embernek személyisége nincs. Ezt benne az isteni Személy pótolja.

Némelyek a két természetnek egyesülését Krisztusban azzal az egységgel hasonlítják össze, aminővel bennünk a test és a lélek vannak összeforva. Helyes. De két különbséget itt is ki kell hangsúlyoznunk. Az ember halálakor a lélek elválik a testtől. Krisztus halálakor egy pillanatra sem vált el az Istenség sem a testtől, sem a lélektől. Továbbá, míg az emberben a test nagyon befolyásolja a lelket s ennek a test nélkülözhetetlen eszköze, addig az Istenség az emberi természettel való egyesülés által semminemű változást nem szenved.

Abból pedig, hogy Krisztus Urunk egyetlen, és pedig isteni személy, tárgyunkra vonatkozólag igen fontos következtetések vonhatók le.

Amint ugyanis bennünk minden: a kéz, a láb, a fej, a szív, a lélek a személyé, mindent a személy tesz, mindenért a személy felelős, mindent a személy érdemel, úgy az Úr Jézusban is, amiye csak van, mindazt az ő isteni Személye birtokolja. Az tesz, az érdemel mindent. Így tehát egész emberi természeté is, a test, a lélek, a feje, a *szíve* Istené s így isteni és imádásra méltó. Amit csak tesz, szenved emberi természetében, Isten teszi és szenved és így végtelen érdemű isteni cselekedet. A részletkérdéseket, bármily tanulságosak és érdekesek legyenek is, a hittudósokra vagyunk kénytelenek hagyni.

Minket ezúttal inkább csak az isteni *Szív* érdekel. Jézus

Szíve tehát mint anyagi szív is — miként Jézus minden egyéb testrésze — imáadásraméltó. Hogy miért imádjuk, tiszteljük mégis egész különösen az isteni *Szívet*, a következő fejezetben igyekezzünk megmagyarázni.

Még csak egy megjegyzést. Mi következetesen Jézus Szívének nem *imáadásáról*, hanem a hozzá való *ájtatosságról, tiszteletéről* beszélünk. Tesszük ezt azért, mert a hivatalos egyház és a köznyelv is mindig a Jézus Szíve iránti „cultust“ (tisztelet) és „devotiot“ (áhitatot) emlegeti. A „kultusz“, az „istentisztelet“ ugyanis az imádat is magában foglalja, de még többet is mond s tágabb értelmű, mint az imádat. Világos ugyan, hogy az Úr Jézus Szíve iránti minden tisztelet imáadásjellegű. De amint az „istentisztelet“ nem csupán a szoros értelemben vett imáadásban merül ki, úgy mi is tiszteletünket, kultuszunkat az üdvözítő Szíve iránt több oly dologgal, cselekedettel is tanúsítjuk, amelyek *szoros értelemben* imáadásnak nem mondhatók.

A szív helye és szerepe az emberben

Döntő jelentőségű, sokat vitatott kérdést kell itt tisztáznunk. Mít értünk a szív *alatt*, mikor az Úr Jézus Szíve tiszteletéről beszélünk?

A szív alatt első, egyenes érteleme szerint a *testi* szívet értjük, vagyis a vérkeringés központi szervét, azt a négyrekeszű, izmos tömlőt, amelynek ritmikus összehúzódása, elernyedése, — kiürülése és megtelése — a véráramlás fenntartója. Eszünkbe jut a költő szép szava:

Azt a kis patakot, mely a szívet hajtja,
Ha egyszer kiapad, ki nem pótolja
Óceánja vérnek.

(Arany János: Rachel siralma.)

A felnőtt ember szíve kb. 15 cm hosszú és legszélesebb helyén kb. 25 cm körfogatú. Nagysága kb. ökölnyi. Mindegyik rekesze kb. 160 gr. vért tud egyszerre befogadni. A szív a vérnek állandó kilövelése s visszaszívása által óriási munkát végez, amely 24 órán át állítólag 84 mázsányi súly emelésének felel meg. A szív szerkezete oly remekmű, hogy abból Hamburger György már 1692-ben Isten létét bizonyítja.

Hogy a szív érzelmi világunkkal kapcsolatban van, ha nem is annak szerve, az kétségtelen. Oka ennek az idegrendszerrel

való szoros összefüggése. A szív működését szabályozzák a „bolygó ideg“ (nervus vagus), amelynek izgalma a szív összehúzódását gyéríti, és bizonyos, a szimpatikus idegrendszerhez tartozó rostok, amelyeknek izgalma az összehúzódásokat szaporítja (nervi accelerantes). Ezeknek az idegeknek működése okozza, hogy érzelmeink és indulataink — nevezetesen a szeretet — szívünk működésünkre *hatással* vannak, sőt szervi elváltozásokat is idézhetnek elő.

Érdekes adatokkal szolgálnak erre a Szentek is. Így Sziénai Szent Katalinról (megh. 1280) feljegyezték, hogy szívét az égő szeretet és a fájdalom annyira kitágította, hogy ruhája elszakadt. (Vita Tomaseo I. Előzmények. 149. lap.)

Alkantarai Szent Péterről (megh. 1562) mondja életírója: „Lelkének lángheve testére is kihatott. Arca égett, keble feszült, *szíve* erősen dobogott. És ha ilyenkor cellája szűk volt számára, a leghidegebb télben is a szabadba sietett. Ott térdre borult. A hó ilyenkor jó darabon felolvadt körülötte. Félig fagyott vízbe ugrott, hogy magát lehűtse. És ilyenkor a víz, mint a tűzre tett katlanban, forni kezdett.“

Néri Szent Fülöp (megh. 1595) különösen pünkösöd hetében nagy buzgalommal esedezett a Szentlélek ajándékaiért. Évközben is, hacsak lehetett, a szentmisében imát vett a Szentlélekről. Midőn 29 éves volt, pünkösöd nyolcadában ugyancsak buzgón kérte a Szentlelket, hogy árássa reá kegyelmeit. Ekkor a szeretetnek oly gerjedelme támadt szívében, hogy lángját képtelen volt elviselni. Földre rogyott, ruháit keblén feltépte, hogy a szent tűz hevét enyhítse. Midőn a forráság kissé csillapodott, felkelt és szinte végtelen boldogság töltötte el lelkét. És íme, mit vesz észre? Keble *szíve* felett ökölnyire kimagaslik. De e miatt soha különös fájdalmat nem érzett. Valahányszor Istenről beszélt, *szíve* erősen dobogott, de kellemetlenséget ez sem okozott neki. *Szíve* melege folytán a legcsikorgóbb hidegben se fázott. Halála után észrevették, hogy a negyedik és ötödik oldalbordája szét van törve és egymástól eltávolodott. Így élt vagy ötven évet. Az akkori orvosok ezt természetes úton megmagyarázhatatlan jelenségnek tartották.

Keresztről nevezett Szent Pál (megh. 1775), a passzionista szerzetesek alapítója, hivatásának, feladatának tekintette, hogy Jézus kínszenvedése felett elmélkedjék és ezt az áhitatot terjessze. Ebből kifolyólag szívében az isteni szeretetnek oly hevét tapasztalta, hogy ruhája a keble felett, mint

lassú tűzön elhamvadt, két oldalsontja pedig a szíve felett felemelkedett. (IX. Pius pápa 1853-ban a Szentek közé iktatta.) (V. ö. Zádori. 411. 1.)

Rohamos, heves érzelmek szívszélhűdést, sőt szívszakadást (a szívfalak, de gyakrabban az aorta megrepedését) idézhetnek elő.

Árpádházi Szent Margit (megh. 1271) a húsvét előtti tizenöt napon Krisztus Urunk szenvedését olvastatta fel maga előtt magyar nyelven. Közben oly részvétfáj dalomra gerjedt, hogy feljajdult. Mintha csak valóságban Jézust pillantotta volna meg a keresztfán. Egyik virágvasárnapon, a passió alatt annyira elfogta a fájdalom, hogy attól féltek, szíve megszakad. (Nápolyi Margit legenda, 33. fejezet.)

Jacopone (megh. 1306 december 25.) ügyvéd, utóbb ferences szerzetes, oly szeretettel volt a kisded Jézus iránt eltelve, hogy mikor karácsonykor a szentmisében a Glóriát énekelték, a szeretet szívét csakugyan megszakította.

Canstatt szerint a statisztika bizonyítja, hogy a szív organikus bajai szaporodnak, valahányszor a társadalomra nagy bajok, szerencsétlenségek zúdulnak, aminők a háborúk és forradalmak, így történt ez pl. a francia forradalomban s nálunk is a világháború és kommunizmus rémuralma alatt.

Midőn Konstantinápolyt a törökök 1453-ban elfoglalták, két nőt rabságba ejtettek. De különös kegyelemként megengedték nekik, hogy férjüktől elbúcsúzhatsanak. A végső válás pillanatában mindkettőnek szíve megszakadt.

Tankréd megölette Szigizmunda leányának jegyesét s ennek szívét aranszelencében elküldte szerencsétlen gyermekének. Ez látva a retentő ajándékot, csak annyit mondott: Bölcsen cselekedte apám, hogy ezt az aranszívet aranszelencébe zárta. Közben magához szorítva azt, szíve megszakadt. A testi szívnek az érzelmekkel való kapcsolata tehát kétségtelen.

A szív alatt, éppen az érzelmekkel való összefüggése folytán, amelyre úgy félöntudatosan gondolunk, értjük az érzelmi és erkölcsi életet is. Ily értelemben vesszük a szívet, amikor azt mondjuk, hogy valakinek szívünket odaadjuk, előtte szívünket kitárjuk, valakiért dobog a szívünk...

Ily értelemben használják a „szív“-et a Szentírás, az Egyház

liturgikus imái, a profán szerzők és az egyházi írók is egyaránt, mint Homeros, Euripides, Theocritos, Ovidius, Dante, Tasso, Shakespeare, Bossuet. Pázmány Péter mondja: „Az ember szive isteni szeretet nélkül hideg, kemény minden jóra; rút, fekete bűneivel, engedetlen a parancsolatokra. Mihelyt a szeretet tüze belesik, nemcsak megtisztul minden bűneitől, hanem oly fényes lesz, mint a tündöklő nap sugara. Meg is lágyul az engedelmségre és oly hatalmas erőbe öltözik, hogy amit előbb lehetetlennek állított, könnyűnek s fáradtság nélkül való-nak tartja.“ (Pünkösöd u. XVII. prédikáció.)

E ö t v ö s J ó z s e f a Karthausiban ily kifejezéseket használ a szívről: „Tenger a szív és ha megszűnt a vész, mely árait felveré, öndagálytól emelkedik.“ „A szív mindenhatónak érzi magát, ha szeret.“ „A szívben több érzemény fér el, de csak egy szenvedély.“ „A szív kísértései, mikor éj van keblünkben, elhagyják mély sírjukat s a múlttól beszélnek egy bús regét, míg a szív elborzad elhagyatottságában.“ „A szív boldogsága érzetében fájdalmat kíván.“ „Mit a szív kíván, azt csak a kebel sejtheti, de az ész nem követheti hideg számolásaival.“ „Ki egész szívet ad, joggal egész szívet kívánhat vissza.“

Ily jelképes nyelvhasználatban meg kell különböztetnünk a *jelet*, a *jelzett dolgot* s a jelzés *okát*, alapját. A mi esetünkben a jel a *szív*; a jelzett dolog az érzelmi, erkölcsi élet, nevezetesen a szeretet; az ok, az alap pedig a testi szívnek kapcsolata lelki életünkkel, nevezetesen a szeretettel.

Végül az is gyakori a nyelvhasználatban, hogy a jelképből az anyag, a tartalom már egészen eltűnik és az ember már nem is gondol egyébre, hanem csupán a jelzett dologra, így nem ritkán megesik, hogy a szív alatt egyszerűen csak szeretetet értünk és semmi egyebet.

Azok, akik a Jézus Szíve-tiszteletet már kezdettől fogva közelebbről tanulmányozták és az ellenség támadásai elől megvédeni igyekeztek, az előbb előadott megkülönböztetést az Úr Jézus Szívére is kezdték alkalmazni. Azt mondták: tegyük különbséget Jézus *testi* szíve, *szimbolikus* szíve és *metaforikus* szíve közt.

A *testi* szív az, amely keblében vert, dobogott. A *szimbolikus* szív ugyanez a testi szív, de már magában hordja az eszmét, jelzi az Úr Jézus szeretetét. Végül a *metaforikus* szív maga az eszme, a szeretet, eltekintve teljesen a testi szívtől.

A Jézus Szíve-tisztelet sajátos, teljes tárgya

A kultusz *tárgya* mindig a *személy*. A személy előtt hódolunk, a személynek csókolunk kezét.

Mi tehát a Jézus Szíve-tisztelet tárgya? Kétségkívül Jézus Szíve. De csupán csak *testi* szíve magában véve? Vagy csupán a *szeretetet*? Vagy a testi szív egyben úgy is, mint a szeretet szimbóluma? Bizonytalán ez az utolsó a helyes felelet.

A janzenisták és racionalisták azon a címen ostromolták a szív-kultuszt, hogy az pusztán testimádás, húsimádás. Ki gondolt erre a katolikusok közül valaha?

Azok, akik előtérbe tolták a testi szívet, mint maga Galliffet is, ezt sohasem *kizárólagos* értelemben vették, hanem csupán a *szimbolikus* értelmet akarták kihangsúlyozni azokkal szemben, akik az isteni Szívben csupán *metaforát* akartak látni, vagyis *pusztán* csak a szeretetet. Ezen utóbbiak közé tartoztak főleg azok, akik bár lélekben janzenisták, a katolikus külszint még meg akarták menteni.

Ezeknek szinte kapóra jött XIII. Kelemennek 1765-ben kiadott határozata, amelyben többek közt ezt mondja: „A Szeretások Szent Kongregációja látva, hogy Jézus Szíve tisztelete már csaknem az egész katolikus világon el van terjedve, s megértve azt, hogy misének és zsolozsmának engedélyezése voltaképpen már nem egyéb, mint bővítése a *már bevezetett kultusznak* s *szimbolikus* emlékeztetés az isteni szeretetre, amelylyel az Isten Egyszülötte az emberi természetet magára öltötte és engedelmes lett a halálig, példát adva az embereknek, mint aki saját szavai szerint szelíd és alázatos szívű...”

Ezekből a szavakból tehát azt igyekeztek kihámozni, hogy a Szentszék a *testi* szív tiszteletét nem tűri, hanem a szívet csak szimbólumnak akarja tekinteni. Azt *metaforikus* értelemben veszi, mint a szelídség és alázatosság stb. jelképét.

Mi sem könnyebb, mint őket magával a dekrétummal megcáfolni. A Szentszék ugyanis határozattal kijelenti, hogy *a már eddig dívott áhítatot* akarja helyeselni, bővíteni. Amde az Alacoque Szent Margitnak adott kijelentésekből ismert s már az egész világon elterjedt Szent Szív-tisztelet a *testi* Szívhez kapcsolódik, amint Urunk is testi Szívére mutatva mondotta: „íme, a Szív...”

Az esetleg még hátramaradt homályt végleg eloszlatta és a kérdésre pontot tett VI. Pius, midőn 1794-ben „*Auctorem*

fidei“ kezdetű bullájában, — amelyet a szomorú emlékü pistojai zsinat ellen kiadott — maga vállalkozik ama ellenvetés cáfolatára, mintha a hívek a Jézus személyétől elvont, magában tekintett, tisztán anyagi szívet imádnák. A katolikusok, amint a pápa kifejti, az Ige személyének Szívét tisztelik, imádják. Azt a szívet, amelyet az Istenségtől még a halál sem választott el. A Jézus Szíve tiszteletére engedélyezett zsolozsmában is arról a Szívről van szó, amely sebet visel, amelyet a lándzsa általtárt. Ez pedig nem a szimbolikus, nem a metaforikus értelemben vett, hanem a valóságos testi szív volt.

A Jézus Szíve-tisztelet sajátos, teljes tárgya tehát, hogy P. Biró Ferencel, a kultusz nagy apostolával mindent összefoglaljunk: *„Az Istenember belső, érzelmi, kedélyi, értelmi és akatabeli működésének összesége a szeretet erényétől ihletve és lánggra lobbantva, az ő testi szívével együtt.* Tehát az Úr Jézus egész erkölcsi élete, karaktere, az ú. n. „Cor ethicumja“, szóval az, ami az Úr Jézusban a legnagyobb, a legkiválóbb, vagyis az Úr Jézus bévuírlől tekintve.“ (P. Biró Ferenc: A Jézus Szíve-ájtatosság központi természete. 5. lap.)

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK A JÉZUS SZÍVE-TISZTELET TÖRTÉNETÉHEZ

Elvitathatatlan tény, amely az Egyház tekintélyére is támaszkodik, hogy ma a köztudat Jézus Szíve tiszteletét Alacoque Szent Margittal s a neki juttatott isteni magánkinyilatkoztatásokkal kapcsolja össze.

Az Egyház ugyan, mikor ájtatosságokat hagy jóvá, ünnepekét létesít, mindig a hit letéteményében, a Szentírásban és hagyományban keresi és találja eljárásának, intézkedésének alapját és bizonyítékát. De éppen oly bizonyos, hogy az *alkalmat* és indítóokat erre rendesen magánkinyilatkoztatások szolgáltatják. Így volt ez az Úrnap behozatalánál, így a Jézus Szíve ünnepe létesítésénél. És ez utóbbi Alacoque Szent Mária Margit szerepével, isteni megbízásával van összefüggésben.

De vájjon Alacoque Szent Margit szereplése előtt nem volt Jézus Szíve-tisztelet? S ha igen, mi a jelentősége az ő fellépésének a tisztelet történetében? Napjainkig igen vitatott kérdéssel állunk szemben. Vájjon régi vagy új ájtatosság-e a Jézus Szíve-tisztelet?

Mit köszönünk ez ügyben Szent Margitnak és mit az ő „előfutárainak?” Egyes szerzők, mint a mi Zádorink is, mintegy hivatásuknak és kötelességüknek tekintik — Jézus Szíve tiszteletéről írva — annak eredetét, forrását a világ teremtéséig, sőt az örökkévalóságig visszavinni.

E szerint Szent Margit által semmi lényegeset sem kapunk, hanem csupán egyik fejlődési fokozatnak jutottunk birtokába.

Mielőtt a Jézus Szíve-tisztelet történetének vázolásába belefognánk, néhány gondolatot, elvet óhajtunk leszögezni, amelyek ebben az elég bonyolult kérdésben vezérfonalként szolgálhatnak.

Az emberi nem története ezer bizonyítékot szolgáltat arra, amit Lacordaire oly szépen mond: „Isten kész mindent megbocsátani, csak egyet nem: ha nem kap viszontszeretetet.” Ezt bizonyíthatni azok után, amiket a bevezetésben Zádori után elmondottunk, igazán felesleges. Isten szeret és akarja, hogy szeressék. Ámde ha ezt tőlünk megkapja, ez *még nem Jézus Szíve-tisztelet*.

A keresztény hagyomány telve van az isteni szeretetről dicshimnuszokkal és buzdításokkal, hogy azzal lehetőleg versenyre keljünk. Gondoljunk csak Aranyszájú Szent János fenséges áradozásaira, amelyekkel Istennek vagy Jézusnak atyai, illetőleg testvéri szeretetét magasztalja. És ebben ő voltaképpen csak a nagy Szent Pálnak és Szent János evangélistának visszhangja. A kereszténység fenséges tana az Isten és ember közti kölcsönös szeretetről a Szentírás ama helyein alapszik, amelyeknek kiaknázásához a Szentatyák annyira értettek. Elég legyen csak Szent Ágostonra, Szent Tamásra, Szent Bonaventúrára, Szent Anzelmre, Schönauai Ecbert „Stimulus amoris“-ára hivatkozni, amelyet sokáig Szent Bonaventúrának tulajdonítottak; aztán Szent Bernát értekezésére: „De diligendo Deo.” Ámde ez mind *nem Jézus Szíve-áhitat*. Hiszen mindezeknél nyomát sem találjuk Jézus Szíve tiszteletének, az Úr testi Szíve *mint a szeretet szimbóluma* iránti áhitatnak.

Vannak a Szentírásnak helyei, amelyek — hogy úgy mondjuk — az áhítatos lelkeket már a rejtett kincsnek nyomára vezetik. Így, hogy csak néhányra hivatkozzunk, az Énekek énekében ezt olvassuk: „Megsebezted *szívemet*, mátkám, húgom.” (4, 9.) „Te galambom a sziklaüregben, a kőszál rejte-

kében.“ (U. o. 2, 14.) Aztán Izaiásnál: „örömmel merítetek majd a Szabadító forrásaiból.“ (12, 3.) Mily csábító mindezt az Úr Szívére vonatkoztatni! Az újszövetségi Szentírás, nevezetesen az evangéliumok, még sokkal világosabb helyekkel szolgálnak erre. Így például, mikor az Úr magát „szelíd és alázatos szívű“-nek nevezi. (Mt. 11, 29.) Más helyen pedig az üdvözítő a szívet úgy tünteti fel, mint amelyből jó kincsek kerülnek elő s amelynek bőségéből beszél a száj. (Lk. 6, 45.) Szent János evangélista elbeszéli, hogy az utolsó vacsorán ő, a szeretett tanítvány, az Úr Jézus *keblére* borult. (Jn. 21, 20.) Ugyancsak Szent János az, aki az Úr Jézus szent oldalának lándzsával való általszegezését ihletett kenetességgel elbeszéli. A lándzsadöfés, az oldalseb, a vér és víz kiömlése: mind-mind szent sejtés és sejtetés, ahogy erre Szent Ágoston a figyelmet felhívja, amikor állítja: „éber szóval beszél“ (vigilante verbo usus est) az evangélista. De hogy Szent János kifejezetten a szívsebre is gondolt volna, arra egy szava sem mutat. Az oldal ugyanis, amelyet az evangélista emleget, inkább *keblet*, mint szívet jelent. De tegyük fel, hogy Szent János az oldal átszegezését emlegetve, a szív általszúrására is gondol, mindez még nem mutatja, hogy a szívsebben a *szeretet* sebét látja és a testi szívben a szeretet szimbólumát akarja élénk állítani, amelyet az Úr külön kultusz tárgyává kívánt tenni.

Ha a hagyományt tekintjük, az első tíz keresztény században igen kevés szövegre akadunk, amely egyenesen a szívsebről szól. Annak pedig egyáltalán nyoma sincs, hogy ezt a sebzett szívet külön kultusz tárgyaként állítanák élénk. Mikor a régiek szívről beszélnek, az alatt rendszeren — akárcsak ma történik — semmi egyebet nem értenek, mint a belső embert, az érzelmeket, a szeretetet. A testi szívre, amely a mai, újabbkori Jézus Szíve-tiszteletnek egyik lényeges tárgya, eleme, alig gondolnak. Tudtunkkal az első 10—11. században nincs világos és biztos adat, amely a szívet mint a szeretet *szimbólumát* Jézus Szívére alkalmazná s az oldalnyíláson át a szeretet szívsebét is látná. Nincs kizárva, hogy a szorgos kutatás még majd talál ily bizonyítékra. De eddig oly hely, amely az Atyáknál a mai értelemben vett Jézus Szíve-tiszteletre volna alkalmazható, tudtunkkal nem létezik, vagy legalábbis nem attól a szerzőtől származik, akinek tulajdonítják. (V. ö. Bainvel: La dévotion au Sacré Coeur Jesu. 5. kiadás, 202. 1.) Még talán leginkább ide vonatkoznék tiszteletreméltó Bédának az

a megállapítása, amelyet az Énekek énekének e helyét „Megsebezted szívemet, mátkám“ (4, 9.) magyarázva tesz: „A megsebezett Szív által a jegyes Egyháza iránti szerelmének nagysága jut kifejezésre.“ (Migne PL. t. CXI. col. 1139.)

A 11. századtól fogva, mint felsorolandó adataink igazolják, a testi szívre való célzás mind áttetszőbb és világosabb. Azonban az Isten Igéjével egyesült, megistenült, imádásra méltó *testi* szív, amely egyben engesztelést kíván s a szeretetnek szimbóluma és amely ünnepeket akar, határozottan s körvonalazottan először a Margitnak adott kinyilatkoztatásokban jelentkezik. Azért jelent az ő szerepe a Jézus Szíve-tiszteletben legalábbis fordulópontot, új korszakot.

Ha mi mégis klasszikus írókat követve a Jézus Szíve-tisztelet történetében a nyomokat, gyökereket már a Szentírásban és az első századokban is kutatjuk, azért a tárgyunknál maradunk. Mert amint Thomas megjegyzi (La théorie de la dévotion au Sacré Coeur. p. 46.): „Bár nem akadunk az első századokban és a Szentírásban eme tisztelet *névére* és kifejezett, körvonalazott eszméjére, de megtaláljuk ott a szétszórt igazságokat, amelyeknek szintézise a mai Jézus Szíve-ájtatosság.

Igaz ugyan, hogy hiba volna a történelem ellen, ha felednők az ájtatosság eszméjének régiségét (értjük az isteni szeretet és a szív metaforikus használatát), de másrészt nem kisebb balfogás volna a mai ájtatosságot forma szerint azokban a korszakokban keresni, amelyeknek arról homályos sejtelmük sem volt.“ Thomas itt elsősorban az ószövetségi Szentírásról beszél, de méltán elmondhatjuk ugyanezt az újszövetségről s az első keresztény századokról is. Látták, szemlélték ugyan már akkor is egyes választott lelkek a megnyílt oldalban, ahonnan vér és víz jött elő, a kegyelmek forrását, sőt abban menedék- és pihenőhelyet is kerestek. Jézussal egyesülni vágyó lelkük oda kívánczolt. Tehát már egészen közel jutottak Jézus Szívéhez. De még nemigen tettek különbséget a kitárt kebel és a megsebezett Szív között.

Felvonultatjuk tehát adatainkat és a kiváltságos lelkek közt legalább a jelesebbeket s meghallgatjuk őket, annál is inkább, mert könyvünk nem száraz történelmi munka, hanem olyan könyv akar lenni, amely a hitéletet és a Jézus Szíve iránti *áhitat* ügyét szolgálja.

**A JÉZUS SZÍVE-ÁJTATOSSÁG
TÖRTÉNETE**

Előzmények

Krisztus a jövődölésekben

Krisztus a világ középpontja. Érte, számára van minden, az ő céljára van megszerkesztve a történelem. Az ő gyökerei visszanyúlnak a múltba, ágai átkarolják a jelent, és az Ő érdekében érlelődik a jövő. Ez is istenségének egyik megkapó bizonyítéka.

Nevezetesen, ami a multat illeti, már méhében hordotta őt az ószövetségi Szentírás, mint Ágoston találóan megjegyzi, és ezer ujjal mutatott rá. Méltán mondhatta ugyancsak Ágoston és mi tapasztalatból állíthatjuk vele: „Amit a prófétáktól hallunk, azt az evangéliumban látjuk.“ (Jn. Ps. 47, 7.)

Senkinek sincs módja az idők kerekét visszacsavarni s magáról jósoldatni. Számos egybehangzó jósoldatot csak az tehetett, aki a jövőt biztosan körvonalazottan előre látta s kezében tartotta. Ehhez nemcsak mindentudás, hanem mindenhatóság is kell, vagyis hatalom, amely millió és millió szabadakarat irányítását kezében tartja, illetőleg nem engedi, hogy azok örök terveit keresztelzék, meghíúsítsák.

Nehogy pedig valaki ellenvetesse, hogy a „jövődölések“ az események *után* készültek, ahogy ezt már az őskereszténységnek a pogányság szemére hányta, itt van eleven tanúbizonyosságul a zsidó nép, amelynek érzülete kizárja, hogy a keresztényekkel közrejátsszék. És íme, a zsidóság, amelynek mint ilyenek ugyancsak a világ végéig való fennmaradás van megjövődölve, a „Bibliát utánunk hordja, hogy abból a keresztény hitét igazolva lássa“ — mondja szellemesen Szent Ágoston. „Codicem portat judaeus, unde credat Christianus.“ „ők lettek a mi könyvmásolóink, olyanok, mint a szolgák, akik uraik után a könyveket hordani szokták, ők ugyan a cipelésbe belefáradnak, de uraik a könyvekből üdülnek és erőre kapnak. Amint a vak, mikor tükör elé áll, ő nem, de mások látják benne az ábrázatát. Így a zsidó is a bibliából maga nem,

de mások látják az ő elhívottságát és a Messiásnak eleven igazolását.“ (Enarr. in Ps. 56. ver. 9.) És ha vannak még jövődölések, amelyeknek teljesedését még nem látjuk, de azok megvalósulását is, mint Ágoston a 62. zsoltárhoz adott magyarázatában megjegyzi, tökéletes bizonyossággal várhatjuk. „Mert ostoba az, aki nem hiszi, hogy egynehány előre megmondott dolog megvalósul, amikor *számtalan*, ugyancsak megjövendölt, amely annak idején tudható nem volt, — máris beteljesedett.“

Mi célunknak megfelelően most csak azokat a jövődöléseket érintjük, amelyek az Úr Jézus szeretetére és így voltaképpen Szívére vonatkoznak. Istenségének egyenes bizonyítását az apologétákra hagyjuk, akik — elmondhatjuk — egyenkint, de főleg együttesen befejezett munkát végeztek. Mi már nem vitázunk, hanem az üdvözülendők számára olajágot lobogtatunk. Valamint hajdan a főpap olajfából készült ajtón ment be a szentek szentjébe, — az olajfa pedig irgalmat, békét, bocsánatot jelent — úgy mi is azt a kaput akarjuk megmutatni, amely az égbe, Istenhez a legjobb, legkönnyebb, legbiztosabb és legkellemesebb. Ez pedig a mi Urunk Jézus Krisztusnak legirgalmasabb Szíve, legédesebb szerelme. Szenteljünk tehát kis időt és fáradságot az isteni irgalom magasztalására. Ez teremti meg bennünk azt a hangulatot, amely egyedül alkalmas ama csodadolgok megsejtésére, — ha azokat teljes mélységükben felfogni úgy sem tudjuk — amelyek lelkünket megmenteni, megszentelni és boldogítani hivatottak.

Az isteni irgalom története

Ha az isteni irgalom történetét megírni akarjuk, ám tudnunk kell, hogy teljesen egybeesik az Isten történetével és az emberiség történetével.

Ha *színterét* tekintem, azt olvasom: „Az Úr irgalma betölti a földet.“ (Zsolt. 32, 5.)

Ha az *időtartamát* tekintem, arra tanít az írás: „Az Úr irgalma (kegyelme) öröktől fogva örökké... kísér.“ (102. Zsolt. 17.) Ha végül a *foglalkozása* iránt érdeklődöm, arról győző meg a kinyilatkoztatás: „Az Úr minden útja irgalom és igazság.“ (24. Zsolt. 10.) Legjellemzőbb tulajdonsága pedig Isten irgalmának: „Édes az Úr és könyörületessége minden műve felett.“ (V. ö. 144. Zsolt. 9.)

A szigorhoz, a fenyítékhez belső természeténél, jelleménél fogva, ami a szeretet, csak szükségből folyamodik. Mikor haragjának művét végre kell hajtania, „szokatlan“ nála. (V. ö. Izaiás 18, 21.) Miért is, hogy fenyítenie ne kelljen, kész megbocsátani: „Ha bűneitek olyanok, mint a skarlát, fehérek lesznek, mint a hó, és ha olyan vörösek, mint a bíbor, fehérek lesznek, mint a gyapjú.“ (Izaiás 1, 18.) A feltétele ennek, hogy mi is Öt az irgalmasságban utánozzuk. Ez a kegyesség, jóság, irgalom azonban mindinkább a jövődő Messiásban nyer konkrét alakot, benne testesül meg. Az Ő eljövételének idejét a Próféta így festi és az általa elérendő hatást így jelképezi; „Együtt lakik majd akkor a farkas a báránnyal, s a párdúc együtt tanyázik a gödölyével, együtt él majd a borjú, oroszlán és juh, és parányi gyermek terelheti őket... Nem ártnak és nem ölnek sehol szent hegyemen, mert eltölti a földet az Úr ismerete.“ (Izaiás 11, 6—9.) Mintha csak látnók, miként küldi az üdvözítő tanítványait mint bárányokat a farkasok közé és miként győzik le kevés számuk ellenére is előbbutóbb szelídséggel és kegyelemmel az üvöltő farkasokkal teli világot.

A bárány mint jelkép

A Szentírás a jövődő Messiást legszívesebben mint bárányt jelképezi. A báránytól senki sem fél. Ellenkezőleg: szelídsége folytán mindenki előtt kedves és rokonszenves. A bárány nem gyűlöl, nem áll bosszút, nyírójával, kivégzőjével szemben nem fejt ki ellenállást, miért is kiválóan alkalmas, hogy az áldozat tárgya és szimbóluma legyen. Ugyanezért rendelte már az Úr, hogy naponkint, reggel és este egyéves bárányt áldozzanak neki. (Exod. 29, 30.) Láta előre benne Eyszülötte véres eucharisztikus áldozatát és azért tekintett le arra kegyelemmel. Azonban a próféták tisztán, de a nép is biztonnal homályos sejtéssel látták, hogy az a bárány csak jelkép és ettől eltekintve nem alkalmas, hogy vérével a lelket tisztítsa, megváltsa. Miért is sóhajtoznak az *igazi* bárány után. „Küldd el, Uram, a bárányt, a föld urát!“ (íz. 16, 1.) Jeremiás pedig ezeket a szavakat adja a Messiás ajkára: „Én pedig mint valami szelíd bárány, melyet áldozatra visznek.“ (Jer. 11, 19.)

Nincs a báránynál valami hasznosabb. Gyapjával ruház-

kódunk, húsával, tejével táplálkozunk, bőrébe öltözünk s így az életünket megtámadó hideg ellen védekezünk.

Mennyire látjuk mindezt Krisztuson is megvalósulni! Minden ízéig nekünk jó, nekünk hasznos, nekünk való és szükséges. Táplál tanával, testével és piros vérével. Ruház kegyelmével, melenget szerelmével.

„Szent testével így táplál, hogy ne ártson a halál! Mily kegyesség!

Szent vérével harmatoz, így szelídít magához ez Istenség!“ (Amadé L. 1703—64.)

Bizonytal a prófétái meglátásokból szűrődött le Ker. Szent János lelkében is a lelkesedés, amellyel Jézusra ujjal mutatva felkiált: „íme az Isten Báránya! íme, ki elveszi a világ bűnét!“ (Jn. 1, 29.) '

Egyéb jelképek

Az Úr Jézus határtalan szelídsége és irgalma más jelképekben is megjelenik a prófétái látomásokban. „A megtört nádszálat össze nem zúzza, s a füstölgő mécsbelet ki nem oltja... El nem lankad és kedvét nem veszti, míg igazságot fel nem állít a földön, tanítására várnak a szigetek...“ (íz. 42, 3—4.)

A füstölgő mécsbelet, a töredező nádszálat rendszeren hasznavehetetlen dolgoknak szoktuk tartani, miértis eltíporjuk és elvetjük azokat. Pedig van abban a mécsbélben többnyire kis szikra és a nádszálban csepp erő, hogy felegyenesedjék, ha alkalmas kéz veszi gondjába. Mogorva kedély és durva kéz rendszeren végleg elintézi azokat. Nem így az Úr Jézus Krisztus. Míg van parányi remény, hogy a lélekből lesz valami, és az mindig megvan, míg életünk tart, nem mond le arról. És a történelem és a tapasztalás igazolja, hogy ez nem hiú remény. A szenvedés és megaláztatás által fojtogatott, mécsbél, ha a szeretet lángjával közelítünk feléje, újra lobbot vethet, és a nádszál is, amelyet a vihar megtépázott, megint talpra állhat, ha bizalmat öntünk beléje. Így tett Krisztus, nekünk is így kell tennünk.

Máskor meg Urunk magát mint *testvért s atyánkfíát* mutatja be: „Hadd hirdessem testvéreimnek nevedet!“ (21. Zs. 23.)

Maga Szent Pál ezt az Úr Jézusra vonatkoztatja. (Zsid. 2, 12.) Ezt egyébként Jézus szava és eljárás módja is száz százalékgig igazolja.

Igen szereti az Úr magát *pásztornak* bemutatni és ezt nemcsak az eredetileg jórészt nomád életmódot folytató népének foglalkozása, hanem a pásztort jellemző vonások is nagyon érthetővé teszik. (V. ö. 94. Zsolt. 7; íz. 40,11; íz. 53, 9; Jer. 31,10; Ez. 34, 12; Ez. 33, 15—16. stb.) Hogy az isteni Megváltó mennyi szeretettel alkalmazza ezt önmagára, az evangélium ismerője előtt felesleges fejtegetnünk. (Jn. 10, 11. 14.)

Gyakran ígéri meg Isten a *békét* azoknak, akik hozzá hűségesek maradnak és magukat az ő fejedelemségének alávetik. (45. Zsolt. 9, 10; Zsolt. 71, 7; íz. 2, 4; 9, 6. 7; Jer. 31, 6; Ez. 33, 25.); Zak. 8, 10; 9, 9. 10. stb. stb.)

Mennyire megvalósul mindez Jézus Szíve buzgó tisztelőin! Akik magukat egyszer már Jézus Szívének megajánlották és maradék nélkül odaadták, páratlan békének jutnak birtokába, amely őket belső tusáktól és aggodalmaktól mentesíti és a külső szenvedéseken, üldöztetéseken, magán a halálon felülemeli. Az Apostol sem tud híveinek jobbat kívánni, mint azt, hogy: „Krisztus békéje diadalmaskodjék szívetekben.“ (Kol, 3, 15.)

Részvétet áhító szeretet

Továbbá a jövődölések az isteni Szívet, amelynél magasztosabb, de egyben emberesebb nem dobogott a földön, mint olyat mutatják be, amely szenvedéseiben részvétre és vizsontszeretetre áhítózik. „Előttem van mind, aki szorongat engem, gyalázatot és nyomorúságot szenved szívem. Kerestem, ki szánakozzék rajtam, de nem akadt senki sem, ki vigasztaljon engem, de senkit sem leltem.“ (68. Zsolt. 21.) Vájjon nem lappang-e itt már az újabbkori Jézus Szíve-ájtatosság engesztelő jellegének legmélyebb megokolása? Mikor Isten Szívét nünt olyat állítja szemünk elé a kétségkívül messiási zsol-tárban, amely belsejében a szenvedés folytán viaszként megolvadt (21. Zsolt. 15.), amelyet bátorsága (szíve) elhagyott (V. ö. 39- Zsolt. 13.), ezt bizonyosan csak azért teszi, hogy az együtt-érzést felébressze bennünk.

Kegyelem, bocsánat forrása

Arra is találunk jóslatot, hogy az üdvözítő Szíve forrás lesz számunkra, minden kegyelemnek, de nevezetesen a bocsánatnak forrása: „örömmel merítetek majd — ígéri a Próféta — vizet a Szabadító forrásaiból.“ (íz. 12, 3.) Később majd Alacoque Szent Margit előtt Urunk jómaga hivatkozik erre: „íme — úgymond — Izaiás kútforrása; a bűnösök Szívemben oly forrást találnak, amely az irgalomnak végtelen Óceánja.“ Nevezetesen a szentségek azok, amelyek Szent Ambrus szerint az üdvözítő megnyílt oldalából buzogva előtörnek.

Énekek éneke

Hogy pedig az Énekek éneke nem egyéb, mint Jézus szeretete Egyháza és a lelkek iránt, a Szentatyáknak összhangzó és állandó tanítása. Szent Bernát is megállapítja, hogy az Énekek énekében szereplő szerelmesek alatt nem férfit és nőt, hanem az Igét és a lelket kell érteni.“ (S. Bern. serm. 61. in Cantic.)

Amiért is az Énekek énekében egyes Szentatyák nem ok nélkül a kinyilatkoztatások csúcspontját, mondhatnók netovábbját látják. Istennek a lélekkel való nászát, amely az újszövetségben, főleg a Jézus Szíve-tisztelet által válik valóra.

Szent Athanáz és utána Szent Özséb így nyilatkoznak: „Amik az Énekek énekében vannak elmondva, azok minden megjósolt dolgok végét jelentik. És amint a szentek szentje jelentette a legfőbb helyet, éppen úgy az Énekek énekén kívül nem lehet (a szeretet és egyesülés dolgában) újabb és belsőbb jóslatot várni.“ (Gorn. a Lap. in Cantic.)

Hogy csak egyet ragadjunk ki a sok szeretet-vallomás közül, Isten így szól a lélekhez: „Megsebezted szívemet, mátkám, húgom! Megsebezted szívemet...“ (É. é. 4, 9.) A héber eredetit így kellene inkább fordítani: „Elvetted az eszemet!“ Vagy még inkább a szó értelmét véve: „Megfosztottál szívemtől.“ (excordiasi me)

Szent Ambrus pedig így fordítja ezeket a titokzatos igéket: „Szívemen fogtál...“

Cornelius a Lap. szerint ez olykor az Egyházban szinte betűszerint is végbement, mint mikor Sziénai Szent Katalin (szimbolikusan) az Úr Szívét kapta, hogy általa éljen.

Az Apostol szintén valami hasonlót mond, midőn azt vallja

magáról: „Élek, pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem.“ (Gal. 2, 20.) Húgának nevezi az Úr jegyesét, jelezve, hogy ebben a szerelemben nincs semmi szerepe a testnek.

Ha most már mindama vonásokat mint mozaikot összerakjuk, állítjuk, hogy kialakul előttünk az isteni Szív képe. Megfejtését látjuk Jézus Szívében annak, hogy miért is keresi Isten az embert. Azért, mert a szeretet diadalt vett Istenen, legyőzte magát a legyőzhetetlent! Triumphat de Deo amor!“

Tirusi legenda

Az eddig elmondottakat foglaljuk össze egy kedves legendában. Azt mondják, sajtászerű király választási módjuk volt hajdan a tirusiaknak. Abban állapodtak meg, hogy az lesz a fejedelmük, aki a király halála utáni napon elsőnek látja meg a felkelő napot. Az égen ragyogó napot ugyanis Istennek tartották. Evégből már szürkület előtt valamennyien a mezőre vonultak, várva a nap felkeltét. Amíg azonban az egész nép kelet felé szegzett arccal várakozott, addig egy Szratho nevű szolga nyugat felé fordult, innen várva a felkelő nap első sugarát. Kinevették és bolondnak tartották. Ámde mihelyt a hajnal bearanyozta az eget, a napsugarak legelőbb a város magas épületeit és a háttérben lévő hegyeket világították be. Miért is Szratho felkiáltott: íme a nap. Polgártársai igazat adtak neki és a legenda szerint őt választották királyukká. Így járunk el mi is. Visszatekintettünk a letúnt századokba és íme megpillantottuk azok távolában a felkelő nap első sugarait, amelyek a Jézus Szíve-ájtatosságot már megígérték és vázolták előre. Szinte már sütkéreztünk ezekben a melengető sugarakban s felébredt bennünk a vágy, az ösztön: viszonszeretni azt, aki már öröktől fogva reánk gondolt és szinte türelmetlenül várta, míg neki a Szentlélek a tiszta Szűz véreből szívet alkot, olyat, mint a mienk, hogy úgy tudjon szeretni, mint ahogy mi és ahogyan kívánjuk, hogy minket szeressenek. Csupán a fokban akarta felülmúlni a szerelmünket, éspedig végtelenül.

Korszakok

a Jézus Szíve-tisztelet történetében

Előre kell bocsátanunk, hogy az istentisztelet lehet magánjellegű vagy nyilvános. Az előbbi az, amelyet nem az Egyház alapított és nem az ő nevében végeznek. Jellegén nem változ-

tat, vájjon titokban vagy pedig mások előtt megy az végbe. Nyilvános viszont az a kultusz, istentisztelet, amelyet az Egyház alapít, ír elő, hogy nevében hajtsák azt végre. Itt sem lényeges, vájjon egyedül vagy sokak jelenlétében történik-e. Így a szentmise, papi zsolozsma mindig nyilvános jellegű, még ha senki sem volna is ott jelen. (V. ö. Reiffenstuel III. Decret. tit. I. 45. I. u. 16.)

Szent Margit idejéig a Jézus Szíve-ájtatosság magánjellegű volt. Ő, a paray-le-moniáli szerény apáca kapta Istentől a világraszóló hivatást és küldetést, hogy megindítsa azt a mozgalmat, amely aztán az áhítatnak nyilvános egyházi elismerésére vezetett. Ez XIII. Kelemen és még inkább IX. Pius által meg is történt. Ettől fogva a pápák, főleg újabb időkben, szinte versenyeznek, hogy a Jézus Szíve iránti áhítatot fokozzák, ajánlják, kegyelmekkel elhalmozzák, külsőségekben pedig ünnepélyességét fokozzák.

Mínt hogy pedig valamely áhítat, kultusz régisége nem csupán igazi katolikus jellegének bizonyosága, hanem ajánlólevele a jövő számára, foglalkozunk a Jézus Szíve áhítatnak mint magánájtatosságnak a kereszténységgel egykorú adataival is, amennyire azokat összegyűjteni sikerült. Különös tekintettel leszünk ebben édes hazánkra. Minden adatot összegyűjteni nemcsak lehetetlen, de a cél szempontjából felesleges is. Hiszen még a profán történetben is nem az egyes aprólékos adatok a lényegesek, hanem inkább amaz események megörökítése és csoportosítása, amelyek az illető kor megismerésére és a fejlemények megértésére alkalmasak.

Négy *korszakra* osztjuk Jézus Szíve kultuszának történetét. Az első Jézus Krisztustól egészen Szent Gertrúd és Mechtildig terjed, mint akik tudunk szerint először kaptak Jézus Szívére kifejezetten kinyilatkoztatásokat és így mintegy Szent Margit előfutárnőinek tekintendők.

A második korszak Szent Gertrúd és Mechtildtől egészen Alacoque Szent Margit fellépéséig számítható, vagyis 1675-ig.

A harmadik korszakot Szent Margittól IX. Piusig, vagyis 1857-ig tehetjük, amikor a Szentszék az áhítatot hivatalosan az egész Egyházra kiterjesztette.

A negyedik korszak IX. Piustól napjainkig tart.

Az első korszak az áhítat pirkadása, a második a hajnala, a harmadik a reggele és a negyedik a ragyogó nappala. Dele-

lőjét azonban még ma sem érte el. Ez talán akkor következ-
nék be, ha az Úr Jézus óhaja szószerinti értelemben bekövet-
keznék és Jézus szent Szíve ünnepe nyilvános és polgári jel-
legét is elérné. Mily szép volna, ha a mindenki által annyira
áhított világbéke ezt a koronát is rátenné az isteni Békefeje-
delem homlokára.

ELSŐ KORSZAK
(30—1281)

Egy idős úrnak az okozott hitbeli kétséget, miképen lehet, hogy az emberiséget éppen a legrútabb gonosztette, az Isten Fiának meggyilkolása váltotta meg. Ez szerinte minden jogi alapfogalommal homlokegyenest ellenkezik. A helyes következtetés pedig ebből a csakugyan megdöbbentő tényből az, hogy: „Nem az én gondolataim a ti gondolataitok és a ti utaitok nem az én utaim — úgymond az Úr. Mert amennyivel magasabbak az egek a földnél, annyival magasabbak az én utaim a ti utaitoknál, az én gondolataim a ti gondolataitoknál.“ (íz. 55, 8. 9.) Szóval az isteni bölcsesség és szeretet a mi fogalmainkat messze felülmúlja. Isten az észbontó igazságtalanságot, amellyel illették, a szenvedéseket, amelyeket neki okoztak, nemcsak megbocsátotta, hanem elégtételül a világ bűneiért elfogadta. A megváltás ténye egyébként értelmünket meghaladó titka hitünknek.

Ha azonban az isteni kinyilatkoztatás által megjelölt irányban az Egyháznak és tanítóinak, szentjeinek kalauzolása mellett haladunk, kutatunk, tanulmányozunk, akkor, bár titkokkal foglalkozunk, de tévedéstől mentek maradhatunk. Jézus kegyelemmel teljes Szívétől is alázattal reméljük, hogy szeretetének végtelenségeit úgy adhatjuk elő, hogy megvilágítják majd elménket, melegítik szívünket. Mert mint Szent Ágoston szépen mondja: „Adj nekem valakit, aki szeret és megérti, amit mondok, hideg szívűnek azonban hiába szólok.“

Szent Ignác vértanú (Megh. 107)

Mikor őt említjük először a Jézus Szíve tisztelői közül, csak legendaszerű, de tiszteletreméltó hagyományra hivatkozhatunk. Mikor ugyanis az Úr Jézus a katekézist tartotta Szívének egyik legjellemzőbb alapvonásáról, az alázatosságról, — az ősi Egyházban általában hitték — Ignác volt a szemléltető eszköz. Midőn ugyanis az Úr Jézus mintegy tetten érte tanítványait, hogy egymás közt az elsőbbségért versengenek, „lelülvén, előhívá a tizenkettőt, és monda nekik: Ha valaki első akar lenni, legyen valamennyi közt utolsó és mindegyik-

nek szolgálja. És *előfogván egy gyermeket*, közjük állítá s *megölelvén* azt, monda nekik: Aki egy ilyen gyermeket befogad, nem engem fogad be, hanem azt, aki engem küldött“. (Mk. 9, 34. 36.) „Bizony mondom nektek, ha meg nem változtok és nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be mennyek országába. Aki tehát megalázza magát, mint ez a kisded, az nagyobb a mennyek országában.“ (Mt. 18, 3. 4.)

Jézus tehát *Szívéhez emelte* a gyermeket, ahhoz a Szívhez, amely minden életet és üdvöt lehel. Ez a gyermek is — mint a hagyomány tartja — ebből a szívből merített áldást, önfeláldozást, bölcseséget, életszentséget. Nevezetesen innen eredt az a hősies Jézus-szerelem, amely előtte a vértanúságot oly kívánatosá tette, hogy az oroszlánok fogaiban is malomkerekeket látott, amelyek őt Krisztusnak tiszta áldozati gabonájává örlik.

A római Kolosszeumban 107-ben nyerte el a vértanúságnak dicsőséges koronáját.

Szent János evangélista

Jézus Szívének szeretetlángjai főleg akkor csaptak fel az égig, amikor a legméltóságosabb Oltáriszentséget alapította, és midőn ez a szeretet áldozati életét a keresztfán elhamvasztotta s a katona lándzsája utolsó csepp vérének is utat nyitott. Mind a két alkalommal ott volt *Szent János evangélista*, a szeretett tanítvány.

Ott volt tehát az utolsó vacsorán. Midőn egyszer édesanyja meggondolatlan anyai rajongással azt kérte a Mestertől: „Mondd, ez a két fiam (János és Jakab), az egyik jobboldon, a másik baloldon üljön országodban“ (Mt. 20, 21.), nem is sejtette, hogy óhaja sokkal magasabb értelemben megyn teljesedésbe. Nemcsak balján ült János Urunknak az utolsó vacsorán, hanem keblére borulva hallgathatta annak szívverését. Ezért történt, — mondják a Szentatyák — hogy János oly bölcseséggel és magas tudással írta meg evangéliumát, ő nem csak történetíró, hanem bölcsész és teológus is. Azt mondják, hogy a nagy gondolatok a szívből erednek. János nagy gondolatai is bizonyosan Jézus Szívéből forrásoztak. Ez az Egyház íróinak, atyáinak, tudósainak szinte egybehangzó véleménye. Nagy és szép gondolat ez, amelyben a nagy szellemek valóban találkoznak. Már *Origenes* mondja: „Bátran állíthatjuk, hogy

az írások elseje az evangélium, az evangéliumok elseje pedig az, amelyet János írt. Ezt csak az írhatta, aki Jézus keblén pihent vagy Máriát kapta Jézustól anyául. (V. ö. In Joannem.)

Szent Ambrus szinte szórói-szóra ugyanígy beszél: „Krisztus kebelén pihent János, hogy a bölcseségnek eme legkitűnőbb rejtett forrásából merítse az isteni titkokat.“ (Ep. 65.) „Értelme titkos tudománnyal telt meg.“ (U. o. De Incarn. — IV. 29.)

Aranyszájú Szent János és Ágoston sem vélekednek másként. Hajdanában a Rajna partján így énekeltek: „Jesu cum recubuisti supra pectus, ebibisti dicta evangelica.“ „Mikor Jézus keblén fejed pihentetted, az evangéliumi tanokat onnét merítetted.“

Eudes Szent János szeráfi apostolnak nevezi, mert Jézus szeretetének titkait leginkább ismerte. (V. ö. Baunard: L'apôtre St. Jean, Paris, 1872.)

Nagy Szent Gergely Sacramentáriuma prefációjában így énekel: „Amelyből (Jézus kebléből) a mennyei tanok folyamatát állandóan merítve oly mélységes és titkos kinyilatkoztatásoknak lett részesévé, hogy minden teremtményen felemelkedve, felmagasztosult elmével szemlélhette és evangéliumi szavakkal kifejezhette: kezdetben vala az Ige.“ (Oper. IV. 34.)

Notcerus Balbulus (840—912) így énekel róla: „Hitves keblet megvetetted, mikor a Messiást követted. Hogy kebléből isteni tant meríthess, így megérdemelted.“

Pázmány Péternél pedig ezt olvassuk: „Maga jelenti Szent János, hogy akkor tanulta az evangélium titkait, mikor Krisztus mellén nyugodott. Azért evangéliuma végén azt mondja, hogy igazak, amiket írt, mert a végvacsorán az Úr mellén feküdt, ki ezeket írja.“ (Ev. Szent János-napi prédikáció.) Vajda: Jézus életében ezeket mondja: „Krisztus a végvacsorán csak Jánosnak jelentette ki az árulót. Ez a szó anynyit tesz, mint kedvesség. Igyekezzünk mi is a szívnek tisztasága által kedvesek lenni Krisztusnak, hogy méltók lehessünk szent elmélkedésekben az ő mellére hajtani fejünket s a mennyei titkok tudományában részesülni.“

A Jánosról felsorolt tanúságok csakugyan nem légből kapottak és önkényesek.

Írásaiban szinte szüntelenül Jézus Szívéről beszél, mikor annak szeretetét fáradhatatlanul emlegeti és ajánlja. Elég

legyen első levelének 4. fejezetére hivatkozni: „Szeretteim! Szeressük egymást, mert a szeretet Istentől van. És mindaz, aki szeret, Istentől született és ismeri az Istent. Aki nem szeret, nem ismeri az Istent, mert az Isten a szeretet... És mi megismertük és hittünk a szeretetben, mellyel Isten irántunk viseltetik.“ „Szeretet az Isten, és aki szeretetben marad, Istenben marad és az Isten őbenne.“ (I Jn. 4, 7—9. 16.)

Jézus szavaiból, tetteiből legszívesebben azokat idézi, amelyek az ő végtelen szeretetére legjellemzőbbek.

Hogy csak néhányat említsünk: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.“ (Jn. 3, 16.) És ismét: „Nem jöttem, hogy a világot megítéljem, hanem hogy megmentssem a világot.“ (Jn. 12, 47.)

Azokban a keserves órákban, midőn minden szenvedőnek és így Jézusnak is oly jól esik valamely rokonszenves, részvevő szívnek közelsége, Jánosnak mindig ott kellett lennie. Ott volt az Olajfák hegyén, mikor Urunk vívja haláltusáját, amelyben a szívnek erkölcsileg, de fizikailag is annyi szerepe van. Ott van aztán a kereszt tövében egyedül a tanítványok közül, ő figyel meg Jézus oldalának, szívének általszegeztetését, és azt oly részletezéssel írja le s oly hangsúllyal, hogy nyilvánvaló, mekkora jelentőséget tulajdonít annak: Krisztus kínszenvedése után ugyanis — mint feljegyezi — „Ménének hát a katonák, és az elsőnek (a latrok közül) ugyan megtörék szarait és a másíknak is, kit megfeszítettek övele. Mikor pedig Jézushoz értek, látván, hogy már ő meghalt, nem törék meg szarait, hanem egyik katona lándzsával megnyitá oldalát, melyből legottan vér és víz jöve ki.

És aki látta, bizonysgot tett róla, és igaz az ő tanúsága. És az tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek. És ismét más írás mondja: „Látni fogják, kit vertének által.“ (Jn. 19, 32—37.)

Alig tudunk kételkedni, hogy Szent János, mikor ezeket a szavakat írásba rögzítette, sokkal többet értett, mint amennyit szavakkal kifejez, ő, az apokalipszis írója, prófétai szemmel látja már a kegyelemáradatot, amelynek forrását a katona lándzsája megnyitotta, látja a kaput, amelyen át annyi zaklatott, lesújtott, irgalomra áhító lélek biztos menedékhelyre juthat.

Midőn a szentséges Szív átszúrását vallásos ünnepélyes-

séggel állítja, nagy titokba pillant be. Tudja és érzi, hogy „ez a seb teszi fenségessé és befejezetté annak a Krisztusnak szépségét, akit az emberiség nem szűnik meg szemlélni a világ ölelésére kitért karjával, fájdalommal és szeretettel koronázott fejével, csókra lenyújtott ajkával, csupán vére bíborával borított testével, odaszegzett kezével, lábával és félig kitért szívével“. (Bougaud.)*

Ha Szent János semmi egyebet sem írt volna, máris a Jézus Szíve-írók klasszikusa volna.

A katakombák egyházában

Az öskereszténység a szent Szívet még a mai értelemben nemigen tisztelte. A legmélyebb okára a Bevezetésben már rámutattunk. Ez az áhítat ugyanis a későbbi hitbuzgalomban hanyatló századok fellendítésére volt az isteni Bölcseségtől fenntartva. Azonban alig kétséges, hogy egyes kiválasztott lelkek megsejtették a szent Szívben rejlő titkokat. Némely jámbor tekintet a katakombák falán nem ok nélkül szegeződik imádó hódolattal az oldalsebre.

Sőt írott nyomokra is akadunk. Őzséb történetíró (megh. 339) midőn Sanctus diakónusnak Lionban végbement hősies vértanúságát elbeszéli, felveti a kérdést, vajjon Sanctus miként tudott annyi s akkora hajmeresztő kínt elszenvadni. Ezt a feleletet adja: „Amaz élő víz harmatozott reá és erősítette meg, amely *Jézus szívéből* folyt.“ (Hist. eccl. lib. V. c. 1. Migne Op. t. II. 418.)

* Voltak eretnekek, akik azt állították, hogy Urunk Szívet még halála előtt szúrták át és kimúlását ezzel okozták. Ezt a tévedést V. Kelemen pápa a viennei zsinaton elítélte (1311—12. Denz. 480.). Hiszen a katona szándéka éppen az volt, hogy Jézus haláláról kétségtelen bizonyosságot vegyen és így testét a csonttörés barbár műveletétől megmentse. Felmerült gyakran a kérdés, vajjon Jézusnak melyik oldalába szúrták a kopját? A régi képeken a jobboldalon látjuk a sebet, mások szerint valószínűbb, hogy a baloldaltól került a lándzsa a szívbe Suarez szerint „megfelelőbb, hogy a baloldalt szúrták át“ (De mysteriis vitae Christi, Disp. 41. Sec. I.)

Szent Gertrúd jelenéseiből az következnek viszont, hogy a jobboldalon s a mellen keresztül nyitották meg az isteni Szívet. (Legátus divinae pietatis IV. 4.) Ez Cornelius a Lapidének is a véleménye. Asszisi Szent Ferenc stigmája ugyancsak a jobboldalon volt.

Cornelius a Lapidé szerint a kopja nemcsak behatolt a szívbe, hanem azt egészen át is járta, úgyhogy a másik oldalán jött ki a hegye.

Autunben a Szent Péter-temetőben 1839-ben márványfeliratot találtak, amely némelyek szerint a II. századból, Secchi régész szerint 255-ből származik. Itt nyíltan történik említés Jézus Szívéről. „Az égi hal“ (Jézus), Isten Fia szent szíve teljéből hirdette a halandók közt az isteni tan halhatatlan forrását.“

Keresztény írók

közül T e r t u l l i á n (megh. 240?) a szívsebet az Egyház születéshelyének mondja.

O r i g e n e s (megh. 254) szerint bizonyos, hogy midőn János Jézus szíve felett pihent, ott kereste és onnan merítette a bölcseségnek és tudománynak ama kincseit, amelyek Jézus Krisztusban valának rejtve. (In Cant. I. 1.)

S z e n t A m b r u s (megh. 397) ugyancsak magasztalja „Krisztus megsebzett keblét, amelyből a világ merít minden kegyelmet, amely illattal árasztja el a földet, ama balsamos fákhöz hasonlóan, amelyek akkor öntik illatos nedvüket, amikor megsebzik őket.“ (Enarr in. Ps. 37.)

J e r o m o s (megh. 420) is Jézus szívére céloz, mikor szenvedéséről elmélkedve azt mondja: „Urunk keblét is ostorozák, amelyben Isten lakozik.“ (In. Math.)

S z e n t Á g o s t o n (megh. 430) a maga lángeszével már áttör minden ködhomályon és nyíltan, világosan és elragadó szépen beszél az isteni Szívről. Igéi a liturgiában is fel vannak véve: így pl. „Mily találó szót használ az evangélista, mikor nem azt mondja: Jézus oldalát *átdöfték, megsebzették*, hanem valami mást állít: t. i. Jézus oldalát *megnyitották*, hogy ott számunkra feltáruljon az életnek kapuja, ahonnan a szentségek áradtak, amelyek nélkül az életre, az igazi életre bejutni nem lehet.“ (V. ö. Tract. in Jn. c. 2.)

Majd ismét: „A második Ádám lehajtva fejét, a keresztfán elszunnyadt, hogy az alvónak oldalából legyen formálva hitvese (az Egyház).“ (U. o.)

* Jézust azért nevezték az ősegyházban szimbolikusan „halnak“, mert a hal görög neve „Ichtus“ kezdő betűiből áll ennek a mondatnak: „Jézus Krisztus Isten fia, üdvözítő.“ így nevezték az Urat már csak a „disciplina arcani“, a titoktartás törvénye miatt is, amely arra kötelezett, hogy a keresztények a szent titkokat a pogányok előtt rejtssék és így a meggyalázás veszélyétől óvják.

„Számodra nyílt meg a kapu, midőn oldalát a lándzsa által-szúrta. Fontold meg, mi áradt onnan s használd fel, ami által oda bejuthatsz. Víz és vér folyt ki onnan. Az egyik a megtisztulásod, a másik a megváltásod.“ (Serm. 311. c. IV.)

„Midőn Jézus oldalát megnyitották, az egész világ vált-sága jött onnét elő.“ (Serm. 329.)

„Mármost jöjjenek, akik szeretnének a paradicsomba jutni, akik szeretik a békét. Lépjenek az örök boldogság otthonába, ahol a barbárok támadásától nem kell tartaniok. Jöjjetek mindnyájan. Tme, tárva, nyitva oldala. A megtért lator megmutatta, hogyan kell az embernek oda bejutnia. Hogy nincs oka senki-nek kétségbeesni, megmutatja az ő példája.“ (De tempore barbarico n. 9.)

A r a n y s z á j ú S z e n t J á n o s (megh. 407) magasz-talva Szent Pál apostol világraszóló tetteit, amelyekkel hegymagasságra fölénk emelkedik, így kiált fel: „Krisztus szíve Szent Pál szíve volt.“ (Horn. 32. in ep. ad Rom. c. 3.)

Keresztény szimbolika

A kereszténység hitének és áhítatának emlékét már emez időkben is nem csupán írott betűk, hanem a köbevésett és fes-tett szimbolika is őrzi. Megjelenik már hellyel-közzel a kereszt alatt álló Egyház női alakban. Nem sír, mint Mária és János, hanem diadalmas örömmel nyújtja kelyhét az oldalsebhez, ne-hogy egy csöpp is a szent vérből a földre hulljon, kárba vesz-szen. öröme nagyon megokolt, hiszen születésnapját ünnepli.

D a m i a n i S z e n t P é t e r (megh. 1073). Nemcsak maga tisztelte Jézus szívét, hanem arra másokat is buzdított. „Jézus szíve — mint mondja — az a mennyei kincstár, az az életforrás, amelyből az Úr jótéteményeit az egész világra szét-árasztja. (Serm. Exalt. crucis.) Szent Jánosról ugyancsak ál-lítja, hogy azért lett fennkölt írója az evangéliumnak, mert Jézus keblén pihent.

Manuele című könyvben, amely Szent Ágoston nevét vi-seli, azt olvashatjuk: „Longinus Jézus oldalát számomra meg-nyitotta, beléptem oda, megnyugszom biztonsággal abban.“ (Cap. 23. Op. VI. 961.) A mű későbbi korból való s így Ágos-tonnak valójában nem tulajdonítható.

S z e n t B e r n á t (megh. 1153), a mézajkú tudós, hogyan

is ne vette volna észre, miként is ne aknáztá volna ki minden édesség forrását, Jézus imálandó Szívét.

A szerzetesközösség előtt egyik beszédében ezt mondja: „A vas átjárta Jézus lelkét, megközelíté Szívét, nehogy részvételen tudjon lenni gyengeségeimmel szemben. A test nyílásán keresztül feltáruk Szívének, megnyílnak kegyes jószágának elrejtett kincsei.“ (V. ö. Serm. 61. n. 4.) Egy másik művében, amelyet némelyek nem neki tulajdonítanak, de amelynek szépsége Bernátra vall, így ír: „Ha már egyszer Jézus édes Szívéhez eljutottunk s jó nekünk itt lennünk, ne egykönnyen engedjük, hogy onnan minket elszakítsanak! ö, mily édes, mily vigaszos ebben a Szívben lakni! ó, mily kincs a Szív, amelyet midőn ástunk teste földjében, megtaláltunk. Ki bírná nélkülözni ezt a gyöngyöt? Sőt inkább minden gondolatomat, érzelmemet cserébe odaadom érte. Ebben a templomban, ebben a szentélyben, ennél a frigyszekrénynél imádom és dicsérem majd az Urat, Dáviddal mondva: „Megtalálja szolgád szívét, hogy imádkozzék. Én is megtaláltam a Király Szívét, testvérem, kegyes barátom Szívét és imádom őt. Hiszen azért nyitotta meg Szívét, hogy oda beléphessünk. Azért tárta fel Szívét, hogy a látható seb által megismerjük a láthatatlan szeretet sebéét. Lehetetlen volt lángoló szeretetét jobban kimutatni, mint úgy, hogy nemcsak testének össze-vissza kínoztatását, hanem Szívének átdőfését is megengedte. Vájjon ki tudna ekkora szeretetnek ellenállni?“ (Opera a Bernardi Tractatus: Vitis mystica. Op. III. c. 3. 8.)

Szent Bernát himnusza Jézus Szívéhez*Fordította: *Békesy Emil*.

Szent királyom drága Szíve
 Általverve, megfeszítve!
 Átölellek forrón, híven,
 Hozzád dobog az én szívem,
 Engedj hozzád felesdenem.

Mely szeretet győze rajtad,
 Mely tenger volt a fájdalmaid,
 Midőn magad kimeríted,
 Hogy egészen a mienk légy:
 S néped haláltól ment légyen.

ő, keserű, szörnyű halál,
 Milyen telhetetlen valál,
 Hogy ezt a Szívet megtépted,
 Honnan a világ nyert éltet,
 S megölted azt irtóztatón.

A halálért, melyet értem
 Elszenvetél sebben, vérben,
 Szívem szíve, Legdrágábbam,
 Vond magadhoz minden vágyam,
 Ő, erre kérlek lánghatóan.

Ő, édes Szív, szerelmeddel
 Szívem szennyét mosd, égesd el,
 Lágýítsd durva keménységét,
 Áhítatlan kevélységét,
 S rideg fagyát úzzed tova.

Szívem mélyét, e büntanyát
 Szereteted nyilai ja át,
 E szeretet lángghatalma
 Hadd sebezze, hadd ragadja,
 Hogy ne gyógyuljon meg soha!

Nyílj ki dúsan, mint a rózsa,
 Csodás illatokat szórva,
 Hasd át szívem kenetteddel,
 És bűnbánat-tövisekkel, —
 Szenved-e, ki téged szeret?

* Századokon át Szent Bernát művének tartották. Egyesek, mint maga Mabillon, kételkednek benne. Főérvük azonban nem a leg-erősebb, t. i. az, hogy a ciszterciáknál tiltva volt a versírás. Lehettek kivételek, hiszen a gyönyörű himnuszt Jézusról: „Jézus, a rád em-lékezés ...“ mindenki, így Mabillon is Szent Bernátnak tulajdonítja.

Önmagán már nincs hatalma,
 Szent ígélet fogva tartja,
 Szeretete nem ér véget,
 Száz halállal halna érted,
 Kit legyőzött szereteted.

Hangos szóval kiált szívem,
 Édes Szív, szeretlek híven,
 Szerelmeddel fordulj hozzám,
 Szívemet magadhoz vonván,
 Hogy el ne válhasson soha.

Szereteted éltesse őt,
 Ébressze fel a tespedőt,
 Hozzád sírjon hő imában,
 Imádatos hódolásban,
 Te légy örökre birtoka.

Nyíl ki, nyíl, Szív szent rózsája,
 S annak édes illattárja
 Hassa által az enyémet,
 Melyet sebes tűzzel éget
 Hozzád vágyódó lángheve.

Jézus, add, hogy hozzád forrva
 Szívem Szíved sebét hordja.
 Mert Szívedhez úgy hasonlít,
 Ha ugyanegy fájdalom nyit
 Szerelmednek utat benne.

Zárd kebledbe a szívemet,
 Hogy így együtt éljen veled,
 Gyönyörteli fájdalomban,
 Mint Te, Édes! megronsoltan;
 Feledve édesen magát.

Ott nyugodjék, ott maradjon,
 Akit édes hatalmad von,
 Immár szomjaz, hozzád vágyik.
 Tekintsd forró vágyódásit,
 Hogy áldva zengje dicsdalát.*

Hogy latinban mennyivel lendületesebb, hadd álljon ízelítőnek
 az első versszakasz:

Summi Regis cor aveto
 Te saluto corde laeto,
 Te complecti me delectat
 Et hoc meum cor affectat
 Ut ad te loquar, animes.

Asszisi Szent Ferenc (megh. 1226 október 4). A keresztfán elvérzett isteni szeretet legkiválóbb imádói közé tartozik, akinek nemcsak a Végtelennek állandó érzete jutott osztályrészül, amely őt a sírig kísérte, hanem az a kitüntető kegyelem is, hogy az Úr Jézus őt sebét öntestén, mint stigmákat hordozhatta. Tudunkkal ez az első hiteles eset, amelyről a történelem beszámol. 1224. év szeptember 11-én Alverna-hegyén a keresztre feszített üdvözítőt ábrázoló szeráf idézte elő ezeket a sebeket. A Szent igyekezett azokat rejtegetni, és csupán halála után váltak azok köztudottakká. Azóta Imbert dr., aki ez ügyben alapos kutatást végzett, 321 esetet gyűjtött össze, amelyekről méltán feltehető, hogy természetfeletti jellegűek. (V. ö. Müller: Misztika 279.)

Szent Ferenc stigmái közt ott szerepel a szívseb is, amelyt az üdvözítő oldalából nyilaié szeretetsugár ütött.

A szerafikus Szent ugyan nem írt egyetlen sort sem a Jézus Szíve-ájtosságáról, ámde maga az örök Szeretet írta őreá, az ő keblére és szívébe ennek a kultusznak vonásait. Már a szent sebhelyek elnyerése előtt így imádkozott: „Ó, Uram Jézus Krisztus, arra kérlek, hogy két kegyelmet gyakorolj velem, mielőtt meghalok. Az egyik, hogy amíg élek, — amennyire lehetséges — érezzem lelkemben és testemben azt a gyötrelmet, amelyet te, édes Uram, keserves kínszenvedésed alkalmával szenvedtél. A másik, hogy — amennyire lehetséges — érezzem szívemben azt a túláradó szeretetet, amely téged, Isten Fiát arra készítetett, hogy érettünk bűnösökért oly szörnyű kínokat önként magadra vállalj.“ (V. ö. Kaposi J.: Fioretti. Bp., 1913. 154.)

Erre mondja P. Gemelli, hogy talán még semmiféle teremtmény sem merészelt hasonlót kérni az Úrtól. (P. Gemelli Á.— P. Takács I.: Franciskanizmus. Bp., 1933. 27.)

Ezek a szavak bennfoglalóan és egyúttal kifejezően szemléltetik előttünk Asszisi Szent Ferenc szeráfi nagy szeretetét a szenvedő Krisztus és szentséges Szíve iránt.

Különben Alacoque Szent Margit beszéli: „Szent Ferenc napján Urunk megmutatta nékem ezt a Szeretetet felfoghatatlan nagy fény és ragyogástól körülvéve, amint más szentek között a dicsőség kiváló magas fokára van emelve. Mindez azért történt, mert isteni üdvözítőnk szenvedő életét utánozta és azért a szeretetért, amellyel az ő szenvedése iránt el volt telve. Ez arra indította a megfeszített isteni Szeretőt, hogy rányomja a

szent sebeket arra, aki egyike volt az ő szent Szíve legnagyobb kedveltjeinek. (V. ö. P. Achille Léon O. F. M.: S. Francois d'Assise et son oeuvre. Paris. 1928. 322; P. Gemelli. u. o. 200; P. Raphael Delarbre O. F. M.: Méditations Liturgiques Franciscaines. Quaracchi. 1911. I. 407—408.)

Szent Ferenc oldalsebe zsarátnok lett, amely szeráfi szeretetre gyullasztja a hozzá közeledőket. Az általa alapított rendre örökségképen szállott az Úr Jézus szenvedésébe való elmélyedés, az alázatosság, a szelídség, a lelkekért való buzgólkodás. Szóval mindama vonások, amelyekből a Szent Szív-áhitat összetevődik és táplálkozik.

Árpádházi Szent Erzsébet (megh. 1231). Szent Ferenc harmadrendjéből, származásánál fogva hazánk egyik legnagyobb dicsősége, akit még Luther Márton is igazi szentnek elismert. Istenszeretetét és a szentekre oly jellemző szenvedésszeretetét Jézus Szívéből meríti. Erre maga Urunk vezeti, neveli, bizonytalannal nem eredménytelenül. Midőn arra kéri az üdvözítőt, hogy ellenségeinek mindig örömmel tudjon megbocsátani, Jézus így felelt: „Sohasem mondtál ily kedves imát. Ez Szívem mélyéig hatott.“ Mikor pedig Erzsébet bűnei felett siránkozik, Jézus így vigasztalja: „Ne tépelődjél, kedves leányom! Minden bűnöd meg van bocsátva. Hiszen minden tagomon, testemnek minden részén szenvedtem azokért a tagjaidért, amelyekkel megbántottad Teremtőt. Ha *szíved* vétkezett, az én *Szívem* lándzsával keresztül döfött.“ (Szent Erzsébet élete. Stolz Albán. Eger. 1867. 183. l.)

Szent Luitgardisz (megh. 1246). Cisztercita, utóbb klarissza szerzetesnő.

Az Úr Jézus egy alkalommal megjelenik neki és szívsebére mutatva így szól: „Lásd, hogy kit és miért kell szeretned.“ Jegyesének nevezi a szüzet és közbenjárását a bűnösök megtéréséért kegyesen fogadja, hathatós kegyelemmel viszonzja. Látja Urunk sebeit, csókolhatja szívsebét, sőt már abban a kegyben is részesült, hogy a szimbolikus szívcsereére Urunkkal méltatva lett. Ez a legbensőbb egyesülést jelképezte, amelyre teremtett lélek Teremtőjével képes. (V. ö. Luitgarden-Buch von Reichenlechner. Passau. 1878.)

Szent Klára (megh. 1253). Az Úr Jézus szenvedésének odaadó tisztelője. Mint P. Lyraeus Hadrian S. J. (megh. 1661) írja róla: Urunk Szent Szívét nagyon jól ismerte és az ahhoz való áhitatból sok hasznot és lelki örömet merített.

Aquinói Szent Tamás (megh. 1274). Magyarázva Szent János evangéliumának 19. fejezetét, ahol Urunk oldalának, Szívének átalszegzéséről van szó, azt mondja, hogy az onnét kijövő víz és vér lelki fürdő és táplálék számunkra. A Szent Szívet jelképezi Noé bárkája, amelyen ugyancsak volt nyílás, hogy rajta bemehessenek az el nem veszendő állatok. Aztán idézi Aranyszájú Szent Jánost: „Úgy lépj ehhez a szent titokhoz, mintha Jézus oldalát érintenéd ajkaddal.“ (V. ö. Caterna super Ev. Jn.)

Szent Bonaventura (megh. 1274) ferences bíboros. Mély és világos meglátással és páratlan gyengésséggel beszél Jézus Szívéről.

Gyönyörű elmékedéseit Jézus Szíve-ünnepének zsolozsmája harmadik éjtszakai órájából, részben leközljük. (Zsolozsmás könyv, a római Breviárium főbb ünnepeinek zsolozsmái latin-magyar nyelven. Szent István Társulat.)

„A keresztfán elszenderülő Krisztus oldalsebéből, hogy megalkotódjék az Egyház és beteljesedjék az írás, amely azt mondja: „Meglátják, akit általvertenek“ — engedte meg az isteni Végzés, hogy a katonák egyike lándzsával átszúrja és megnyissa szent oldalát és a vérrel együtt folyó vízzel üdvösségünk ára kiömöljék s a forrásból: a szív rejtekéből fakadva, erőt kölcsönözzön az Egyház szentségeinek a kegyelmi élet közlésére, míg a már eddig Krisztusban élők számára az örök életbe szökő forrás itala legyen. Kelj fel tehát, Krisztust szerető lélek, virrasszál szüntelenül, ó, illeszd oda ajkadat, ahol vizet meríthetsz az üdvözítő forrásaiból.

Ha már egyszer eljutottunk az Úr Jézus édes Szívéhez, jó nekünk ott lennünk és nem egykönnyen válunk meg tőle. Ó, mily édes és gyönyörűséges ebben a Szívben lakozni. Drága kincs, értékes gyöngy a Te Szíved, jóságos Jézusom, amelyet testednek megszántott földjében találunk. Ki vetné el ezt a gyönyört? Sőt inkább odaadom minden kincsemet, feláldozom gondolataimat, vágyaimat, csak ezt biztosítsam magamnak. Minden gondolatomat a jóságos Jézus Szívébe helyezem és ő biztonnal megerősít engem. Édes Jézus, midőn így Szívedben szívemre leltem, kérlek Téged, én Istenemet, bocsássad könyörgéseimet a meghallgattatás szentélyébe, sőt engem, magamat vonj egészen a Te szent Szívedre.

Azért döfték át oldaladat, hogy megnyíljk előttünk a bemenet. Azért sebeztek meg Szívedet, hogy külső háborgatá-

soktól megszabadultan benne lakozhassunk. Bizonytalán azért sebesítették meg, hogy a látható seb szemléltesse velünk a szeretet láthatatlan sebeit. Mivel mutathatta volna meg jobban ezt a szeretetet, minthogy nem csupán testét engedte lándzsával megsebezni, hanem Szívét is. A testi seb tehát a lelki seb jelképe. Ki ne szeretné viszont az annyira megsebzett Szívét? Ki ne szeretné viszont az ennyire szerető Szívét? Ki ne ölelné magához ezt az ennyire tiszta Szívét? Mi, akik még a testben időzünk, szeressük, amennyire tőlünk telik a minket szeretőt, öleljük át az értünk megsebzettet, akinek a gonosz földművelők kivájták kezét és lábát és oldalát és Szívét. Imádkozzunk, hogy a mi még kemény és megátalkodott szívünket szeretetének bilincselésével megkötözni és lándzsájával megsebezni méltassa.“ (Lib. de ligno vitae num. 30. De vite mystica cap. 3.)

A felsorolt adatokból nyilvánvaló, hogy a Szent Szív iránti tisztelet alapeszméje nem új dolog az Egyházban. Csírájában megvolt az mindig s mint minden igazság, ahhoz a letéteményhez tartozik, amellyel Isten a kereszténységet, sőt az emberiséget magát útnak indította. Az igazságnak ezerkarú gyertyatartóján századokról-századokra sokasodtak a lángok. Egymásután gyúltak ki, lobbantak fel a fényforrások, amelyek egy időre csak mint szikrák pislogtak és nagyobbították a fényt. Egymásra nem vetnek árnyat, hanem egymás fényét növelik. Hiszen fényük voltaképpen azonos, mert ugyanabból az egyetlen forrásból, Istenből ered.

Az Egyház mint élő test, szükségképpen fejlődik s mind pompásabb virágzásban bontakozik ki. Minden hanyatlás csak külső és látszólagos. Igen! Az Egyház fejlődik, míg a szakadarság megmerevedik és az eretnecség bomlik és foszlik. A haladás és erősödés, terjeszkedés nála csak látszólagos, ideiglenes. Az igazság ugyanis a fejlődésnek, a tévtan a bomlásnak csíráját hordozza magában.

MÁSODIK KORSZAK

Szent Gertrud kijelentéseitől Szent Margit küldetéséig (1281-1675)

A magánkinyilatkoztatások

Tárgyalásaink folyamán mind gyakrabban jutnak szóhoz azok a magánkijelentések, amelyeket Isten némely kiválasztott léleknek juttatott.

Magánkijelentéseknek nevezzük ezeket, hogy megkülönböztessük azoktól, amelyek a hivatalos összegyűlésnek szóltak, a hit letéteményét alkotják, s az utolsó apostol halálával lezártak.

Mi az Egyház álláspontja a magánkijelentésekkel szemben?

Midőn valamely hősi erényekben kitűnő egyén boldoggá vagy utóbb szenttéavatásáról van szó, az Egyház vizsgálatot indít. Ez alkalommal szóba kerülnek azok a magánkinyilatkoztatások is, amelyeket Isten állítólag neki adott. Ilyenkor az Egyház szabad kérdésnek hagyja, vajjon ezek a kinyilatkoztatások csakugyan megtörténtek-e, Istentől származnak-e? Most kizárólag az kerül bírálat alá, vajjon azok a „kinyilatkoztatások“ nem tartalmaznak-e olyasmit, ami a katolikus hittel és erkölccsel ellentétben van. Ha ez nem forog fenn, az Egyház egyszerűen nem emel kifogást, ha azokról írunk, beszélünk s a hívek azokat igazaknak tartják. Hinni azonban azokban senki sem köteles. Ez a „negatív“ jóváhagyás, approbáció.

Vannak azonban esetek, amikor az Egyház megvizsgálva egyes kijelentéseket, kifejezetten helybenhagyja azokat, kijelentve, hogy azok jámboran és okosan hihetőek, mert minden jel arra vall, hogy azok Istentől származnak és így természetfeletti jellegűek. Az Egyház nagy tekintélyénél fogva ez már sokat mond. Így helyeselte Asszisi Szent Ferencnek, Szent Juliannának, Alacoque Szent Margitnak adott kinyilatkoztatásokat.

A magánkinyilatkoztatásokra vonatkozó egyházi ítéletek, amennyiben megállapítják, hogy tartalmuk nincs ellentétben

a kinyilatkoztatással, tévedhetetlenek; amennyiben a kinyilatkoztatás tényére vonatkoznak, nem tévedhetetlenek. (Schütz: Dogmatika. 1937. I. 212.)

A magánkinyilatkoztatások dolgában még szükséges tudnunk a következőket is. Az, akihez Isten szólt s meggyőződött, hogy csakugyan Isten beszélt hozzá, *köteles* Isten szavának hinni és vétene az Istennek tartozó hit ellen, ha abban kételkednék vagy azt tagadná. Mi már csak az illetőnek emberi szavahihetőségére építhetünk. Jogunk van tehát az ilyen privát kinyilatkoztatás megtörténte és tartalma dolgában okos kritikát gyakorolni. De tegyük ezt mindig kellő tisztelettel és kegyelettel. Hiszen könnyen meglehet, sőt olyankor, mikor az Egyház is megbírálta azokat, több mint valószínű, hogy azok a kinyilatkoztatások Istentől erednek. Különbösen is rendszeresen mélységes hitigazságokat tartalmaznak és világítanak meg mindjobban. Miért is a könnyelmű kritikus, aki a magánkinyilatkoztatás felett okatlanul pálcát tör, alig marad a bocsánatos büntől mentes.

A magánkinyilatkoztatások dolgában tehát óvakodjunk a két végtől. Egyik ezek közül a hiszékenység. Ettől óv bennünket Szent János evangélista, mikor így ír: „Szeretteim! Ne higgyetek minden léleknek, hanem vizsgáljátok meg a lelkeket, vajjon Istentől vannak-e, mert sok hamis próféta ment szét a világba.“ (I Jn. 4, 1.) Tehát nézzünk utána a dolognak, mert tüzetes kutatás nélkül az újonnan felmerült csodás dolgoknak és „kinyilatkoztatásoknak“ hinni nem szabad. Nem ritkán a gonoszlélek is álarcot ölt, sőt eleinte jámbor dolgokat is mond, hogy a lelkeket törbe csalja. A történelemből erre bőséges példát hozhatunk. (V. ö. Müller: Misztika. Hamis misztika. 136—204.)

Viszont azonban a merev és makacs tagadás álláspontja is okatlan s szinte a hitetlenséggel határos.

Miért is némult volna el Isten az utolsó apostollal? Mi tartja kötve jószágát, hogy közvetlenül többé ne szóljon gyermekeihez? A napsugár, a villám, a fény, az eső, a természet erői változatlanul működnek tovább; vajjon csak az isteni kegyelem kisebbedett volna meg? A magánkijelentésekből a hitélet egyébként is annyi színt, meleget és lendületet kapott, hogy már ebből is azok isteni származására méltán következtethetünk. Hiszen a fát, mint Urunk maga mondta, gyümölcséről ismerjük meg.

Isten jelképekben beszél

A magánkinyilatkoztatások többnyire fellebbentik azt a fátyolt, amely Istennek egy-egy meghitt lélekkel való bámulatos, bensőséges viszonyát leplezi. Erre nézve néhány magyarázó megjegyzést kell tennünk.

Mikor a kijelentésekben érzéki dolgok, mint gyöngyök, virágok, kastélyok stb. szerepelnek, világos, hogy ezeket nem szószerinti, hanem átvitt értelemben kell vennünk. Mikor Isten az emberekhez beszél, emberi formákat használ, hogy őt megértsék. Számtalan példát találunk erre a prófétai könyvekben. Maga Jézus figyelmezteti erre Szent Gertrudot: „Valamint hajdan szenvedésem rendje és módja hasonlatok által volt jelezve, éppen úgy most a szellemi, láthatatlan dolgok látható tárgyak, hasonlatok által lesznek az emberi értelemmel közölve. Miért is senki meg ne vesse azt, amit anyagi képek által mutatnak meg neki, hanem arra igyekezzék, hogy a hasonlatokból a lelki gyönyörök megízlelésére méltó legyen.“ (V. ö. Legátus lib. IV. c. 2.) Szent Mechtildhez pedig így szólt az Úr: „Midőn te üdvözölsz engem, én viszonzom üdvözletedet.“ „Mit jelent ez, — kérdi erre a szűz — hiszen én nem tudom, mikor üdvözölsz Te viszont engem?“ Mire az Úr: „Az én üdvözlésem nem egyéb, mint édes vonzalom a lélek iránt.“ (Lib. spec. III. 9.)

Mikor egyik igen buzgón végzett szentáldozás után úgy érezte, hogy szíve az Úréval teljesen összeolvadt, ezt a magyarázatot kapta: „Azt akarom, hogy az emberi szívek *vágyaikban* egyesüljenek velem úgy, hogy az ember (önállóan) mitse kívánjon, hanem minden vágya Szívem szerint módosuljon. Aztán egyesüljön velem, bármit tegyen. Pl. amikor ennie, aludnia kell, így szóljon: Uram, egyesülve azzal a szeretettel, amellyel mindezt javamra rendelted s magad is földi életedben ezt megtetted, a Te dicsőségedre és testem fenntartására akarom ezt most megcselekedni.

Mikor dolgoznod kell, ugyanígy járj el. Továbbá egyesítsd akaratodat az enyémmel úgy, hogy amit én akarok, azt te is akard, jóban, rosszban egyaránt. Valamint az egybeolvadt viasz, gyanta többé nem válik külön, éppen úgy az ember, aki a szeretet által egyesül velem, többé nem szakad el tőlem. És ez a legnagyobb tökéletesség e földön.“ (Lib. spec. III. 27.)

Isten bizalmaskodása a kegyelemteli lélekkel

Tudnunk kell továbbá, hogy a végtelenül bájos és kedves bizalmaskodás, amellyel Jézus szeretetét Gertruddal, Mechtilddel és másokkal szemben mutatja, elsősorban *a megszentelő kegyelemben lévő léleknek szól.*

Mikor azt olvassuk, hogy Jézus a választott lelkeket jegyeseinek, sőt hitveseinek nevezi, ez csak halvány, de emberileg még legmegközelíthetőbb képe annak a viszonynak, amely a megszentelő kegyelem által Isten és a lélek közt létesül.

Ami tehát mindebben lényeges, *valamennyiünkre* vonatkozik, akik Isten jóvoltából a kegyelem állapotát birtokoljuk. Valóság marad ez még akkor is, ha ezt Isten böles és szent okokból nem árulja el és nem érezteti úgy, mint egyes kiválasztott lélekkel teszi. A magánkinyilatkoztatásoknak, amelyeket egyesek kaptak, célja az, hogy mások is felbuzduljanak, szeretetre és hasonló javak szent vágyára gyulladjanak. „Bárki légy, aki ezeket olvasod vagy hallod, hogy Isten ezt és ezt a szeretett lelket ilyen vagy amolyan vigaszban részesítette, tanácsolom neked, hogy úgy használd azt ki, mintha te kaptad volna. Mert Isten azt is kijelentette, hogy az is tetszik Neki, ha azt, amit egynek-másnak adott (kellő szerénységgel!), más is igényli.“ így beszél Szent Mechtild. (Lib. spec. IV. 38.)

Ezt a belső, lelki kegyelmekre méltán alkalmazhatjuk.

A Jézus Szíve-tisztelet jellegzetes vonásai a II. korszakban

Szent Gertrudnál és a „misztikus szőlővesszőnél“, Szent Mechtildnél már mintegy összegezve megtaláljuk mindazt, ami a Jézus Szíve-ájtatosságot második korszakában, de meg az egész *középkorban* jellemzi.

Ha csupán tudományos célokat szolgálunk, felmentve éreznők magunkat, hogy kívülük még másokkal is foglalkozunk, s felsorakoztassuk ama kiváltságos lelkeket, akik Jézus Szívével bizalmas kapcsolatban voltak. Ezeknek számát amúgy is az újabb kutatások szinte nap-nap után szaporítják. De ha az askétikus irodalom a feledés homályából még annyit is megment közülük, meg vagyunk győződve, hogy Jézus Szíve-tiszteletében azonos vagy rokon vonásokat tüntetnek fel.

A 13. századtól fogva a tisztelet erősen terjed. Többször a *szívsebre* vonatkozik. Itt-ott még maga a Szív is a sebtől függetlenül — tárgya a tiszteletnek. A szívben pedig az érzelmi életnek szervét, a szeretet szimbólumát látják.

A *kegyajándékok* pedig, amelyek a kiváltságos lelkeknek jutnak, legtöbbször a következők: ajkukat az oldalsebre tehetik, hogy onnét a szeretetet és a Szív egyéb kincseit merítsék. Behatolhatnak a Szívbe, hogy ott, mint oázison megpihenjenek; mint a gyönyörűség paradicsomában andaloghassanak s mint a szeretetnek és tisztaságnak kohójában elmerüljenek. A Szívből kipattanó szikrától kigyulladnak, Jézussal szívét cserélnek, hogy már ne is éljenek, hanem csupán Jézus Szívével áltál. Továbbá magukat Jézus Szívével egyesülve érzik, Istent vele és általa magasztalják; e Szívet mint saját javukat az Úrnak felajánlják s benne az ördög támadásai, sőt Isten haragja elől menedéket találnak.

Nyilvánvaló, hogy nagy szerepe van a szimbolizmusnak, amely azt kívánja feltüntetni, hogy Jézus mennyire szeretett minket, mennyire a miénk s mennyire *kötelezve* vagyunk a viszontszeretetre! Egyszóval: eme korszak Jézus Szíve-tiszteletének uralkodó eszméjét megadhatjuk azokban az igékben, amelyeket Sziénai Szent Katalin Urunkhoz intézett: „Édes, szeplőtelen Bárány! Te meghaltál volna már azáltal is, ha oldaladat felnyitják. Miért akartad tehát, hogy a Szívedet is megsebezzék és feltárják?” Az Úr erre feleli: „Sok okból történt ez, amelyeknek legfőbbjét, íme megmondom neked: Az én epedésem az emberi nem után végtelen, míg ellenben a szenvedésem, a kínom mint cselekedet, csupán véges. Szívemmel tehát nem tudom megmutatni, hogy titeket mennyire szerettelek. Hiszen szeretetem *végtelen*. íme ezért akartam Szívem titkát kinyilatkoztatni, feltárva azt előtted. Lásd és értsd, hogy téged jobban szeretlek, mint amennyire azt szenvedésem által be tudom bizonyítani.“

*(Le dialogue de sainte Catharine de Sienne. Olaszból franciára fordította: Hurtaud O. P. 3. kiadás. Paris, 1913. p. 253. — (Bainvel i. m. 224—227.)

Jézus Szíve-tisztelet a különböző szerzetesi családokban

Jóllehet célszerűnek látszott az adatok felsorolásában az időrendet követni, hogy így a fejlődés menete a Jézus Szíve-tiszteletben szemléltetőbb legyen, de azért nyújtunk kis vázlatos áttekintést az egyes szerzetes-családokban Urunk Szíve iránt megnyilvánuló áhítatról is. Ezzel bizonyos hézagot vélünk pótolni s valamelyes viszonylagos teljességre eljutni.

Bencések, ciszterciták

Az előbbieket rendjét nurziai Szent Benedek (480—547) indítja — mint alapító — diadalútnak Európa keresztény kultúrájának megteremtésére. Az utóbbiakat, akik Szent Benedek rendjéből váltak ki, Szent Róbert (1098) kezdeményezésére Szent Alberik és Szent István apátok szervezik meg s Szent Bernát és társai hozzák óriási lendületbe s teszik világjelentőségűvé.

Ebben a két testvérrendben a Jézus Szíve-tisztelet kedves otthonra talált s azt nagy gyermekein keresztül állandóan sugározta a katolikus világba. Szent Bernátról már az első korszakban eleget szoltunk. Hogy ebben a korszakban is vannak követői, ime néhány példa. Szent Ludgardisról (1182—1246) már megemlékeztünk. Méltó testvére az ugyancsak cisztercita tiszteletreméltó *Ida*. (1247—1300) Mint életében olvassuk: „Látja egy napon Urunkat maga felé közeledni. Ez megmutatja neki nyílt oldalát és felhívja, hogy sietve közeledjék és igyék ebből a mézédés kebelből...” Ámde *Ida* ezúttal még nem mert közelíteni... De más alkalommal és gyakran hasonló elragadtatásban belépett ebbe a „boros házba“ (É. é. 2, 4.) és ivott az Úr Jézus keblének forrásából. (Acta Sanctorum. Franciosi Coll. 210.) A szív ugyan nincs kifejezetten említve, de világos reá a célzás.

Szent, Gertrudról és a két Szent Mechtildről alább részletesen kell szólnunk; valamint annak idején Blozius Lajos bencésről is megemlékeztünk.

Ferencesek

Nagy alapítójuknak, Assiszi Szent Ferencnek (1182—1226) az Alverna-hegyen kapott stigmái — amelyekről már szoltunk — közel hozzák ezt a rendet Jézus Szívéhez és annak

áhitatos tiszteletéhez. P. de Grezes Henrik az erre vonatkozó adatokból pompás gyűjteményt készít. Szent Bonaventurát már említettük. Szakítsunk még néhány virágot Szent Ferenc virágoskertjéből. A ferences-áhitat nem vonatkozik oly világosan és egyenesen a Szent Szívre, mint azt pl. Szent Gertrúd és Szent Mechtildnél tapasztaljuk. Ők inkább a szent sebeket és természetesen ezek közt leginkább az oldalsebet tisztelik. De aztán az oldalnyíláson át eljutunk a szívig is és az sokféle szimbolizmusra nyújt alapot és alkalmat.

Már említettük, hogy Alacoque Szent Margfnak Urunk egyik látomásban Asszisi Szent Ferencet is bemutatva, mint Szent Szívének egyik nagy kegyeltjét, akinek az foldalsebben isteni szerelmének zálogát adta. (Contemporaines t. I. p. 254. 282.)

Szent Ferenc ihlette rendjének egyik legnagyobb és legnépszerűbb szentjét, Páduai Szent Antalt (1195—1231), aki szentbeszédeiben már emlegeti Jézus szent Szívét.

A ferences család már a 13. századtól fogva énekl: „Tekints reám és lásd, milyen állapotba juttatott engem a szeretet. A lándzsa általjárta a szívemet. Szívem Szívedre vágyik, epedni kész utánad szerlmem. Sietted lépteidet, hogy elhoz nekem a Szívedet.“*

A híres ferences poéta, Jacopone da Todi (1230—1306), aki sokak szerint a Stabat maternek is szerzője, költeményeiben sokszor megemlékezik Jézus Szívéről.

A ferences szellem ihlette aztán, mint harmadrendiek: Cortonai Szent Margitot, a nagy bűnbánót (1242—1297); Follignói Szent Angélát (1248—1309), később Szent Elzeár grófot (megh. 1323); a klarissza Varani Baptisztát (1458—1528) is. Hozzájuk számíthatjuk Római Szent Franciskát, aki előbb ugyancsak terciária volt, mielőtt egy bencéskolostort alapított; aztán B. France Joannát, aki ugyancsak harmadrendi, mielőtt az Annonciádákat alapítja.

A kiváló ferences misztikusok mellett megszólalnak a nagy ferences szónokok is, mint Umberto de Casal (1259—1340),^a spiruális irányzat nagy védelmezője; aztán Sziénai Szent Bernardin (1380—1444), aki elsősorban Jézus neve-tiszteleté-

* P. Grezes szerint ezt vagy ehhez hasonló énekeket a ferencsek soká énekeltek abban a hitben, hogy ezek Szent Alapítójuk szerzeményei, aki mint tudjuk, nemcsak költő lélek, de az ének és zene nagy kedvelője is volt.

nek volt terjesztője s a kapucinus Szent Fidélis vértanú. (1577—1622) Végül megemlíjük Herp Henriket (Harphius), a nagy misztikust (megh. 1478 körül), akinek kifejezései annyira megegyeznek a karthauzi Ludolféival, hogy azokat bizonynal tőle vette át, ha ugyan mindketten azonos forrásból nem merítettek.

Mégcsak külön kiemeljük, hogy sokat tettek a ferencesek az áhítat érdekében a Jézus Szíve-képek forgalomba hozatalával is. Ők ugyan elsősorban az öt szent sebre gondoltak. Ezeknek egyikét az isteni Szíven tüntették fel, köréje csoportosítva szellemes találékonysággal különböző módon a többi négyet. Ezzel nagyon előkészítették a talajt az újkori Jézus Szíve-tisztelet számára.

Domonkosok

Szent Domonkos (1170—1221) rendje nemcsak az evangélium hirdetésében általában, hanem a Jézus Szíve-kultuszban is fáklyavivő.

Különösen kiemelkedik ebből a szempontból is Nagy Szent Albert (1198—1280), minden időknek egyik legnagyobb tudósa és teológusa. Igen sokszor Jézus Szívéről kifejezetten beszél. Így például azt állítja, hogy „ezt a Szívet előbb sebezte meg az irántunk való szeretet, mint a lándzsa“. (In. Jn. XX. 20.) „Jézus oldalának s Szívének vérével öntözte meg az Egyház kertjét.“ (De Euch. d. 3. t. 2. c. 5.)

Saját lelkivilágára s iskolájára legjellemzőbb ez a megállapítása: „*Tudjuk meg, hogy nekünk az (Úr Jézus) Szíve színe elől soha sem kell távoznunk.*“ (Sciamus nos a conspectu cordis non debere recedere.) (In. Jn. XX. 20-ed. Borgnet XXIV. 683.)

Hogy a katolikus teológia nagy atyamesterének, Aquinói Szent Tamásnak (1225—1274) lángelméje a szeretet forrását, Jézus Szívét megtalálta, szemlélte, halhatatlan műveinek sok helyéből nyilvánvaló, annál is inkább, mert az ő idejében Assiszi Szent Ferenc stigmáinak tisztelete az Úr Jézus *Szívsebére* is irányította az áhítatos figyelmet. (V. ö. Walz. De veneratione Divini Cordis in Ordine Praedicatorum. 35. 1.)

Bizonyágul elég továbbá egy Sziénai Szent Katalinra, egy Suso Henrikre és egy Taulerre hivatkoznunk.

Tauler (1294—1361) egyik beszédében, amelyet advent

IV. vasárnapján mondott, arról szól, hogy a keresztények egész életét Jézus gondolata foglalja el, töltsse ki. Még ha alszik is, erre a megvázelt Szívre hajtsa fejét s azon, mint legédesebb vánkoson, megtalálja pihenőjét. Máskor az Urat így beszélgeti: „Szívemre keservesebb lenne a legkeményebb halálnál is, ha abban csak cseppecske vér és víz megmarad s azt lángoló szívemből az emberek üdvéért ki nem önthettem volna. Amint a pecsét formáját a puha viaszban hátrahagyja, úgy az ember iránti szeretet hatalma annak képét kezemre, lábamra, de főleg szívemre nyomja és így nem is tehetem, hogy ne gondoljak reája.“ (Beszéd június 30-án.)

Még sokkal több vonatkozást találunk a „Gyakorlatok a mi üdvözítőnk, Jézus Krisztus élete és szenvedése felett“ című műben, amelyet ugyancsak Taulernek tulajdonítanak, de Denifle O. P. szerint mástól származik.

A colmári domonkos női kolostorban már a XIII. és XIV. században több misztikus lélek Jézus oldalsebében megtalálja Jézus Szívét. Így Guebwiller Katalin és Szász Gertrúd.

Boldog Strommeln Krisztina (1230—1312) domonkosrendi szerzetesnő, midőn a sátán életére tört, így imádkozik: „Uram Jézus, kérlek értünk megtört legédesebb Szívedre, ha Neked úgy tetszik, hogy a gonosz szellemek életemet kioltsák, ám akkor zavart és lesújtott szívemet fogadd be békén és legédesebb Szívedben őrizd meg!“ Borzalmas küzdelem következik ezután, mire az Úr hirtelen, váratlanul megjelenik s megmutatja legédesebb jegyesi Szívét.

Denifle adatokkal igazolja, hogy a Jézus Szíve-tisztelet az elzászi domonkos apácáknál a XV. században már mennyire otthonos volt.

A schönsteinbachi kolostorban például D'O stren Klára nővér (megh. 1447) így szól: „Naponkint tíoSv;^H;as-télyba zárkózom. Az egyik Szűz Máriának szűzi, nemes Szíve; itt találok menedéket a gonosz szellemek ostroma ellen. A második kastély az Úr Jézus Krisztusnak egészen jó s szeretetreméltó Szíve, oltalom ez a test támadásaival szemben. A harmadik a szentsír, ahová az Úr Jézussal együtt elrejtőzködöm, védelmül a világ minden ártalmas teremtménye ellen.“

Foeltzin Klára nővérnek szintén „különös kegyelemként jutott Urunk jó, édes, nyájas Szíve s Jézus szent neve iránti áhítat“.

De Szent Domonkosnak nemcsak egyes gyermekei tűnnek

ki a Jézus Szíve-tiszteletben, hanem maga a rend is, mint ilyen gyakorlatja azt. Az Úrnap nyolcadát követő pénteken — amely napra Urunk később- Szíve ünnepét kívánta — zsolozsmázik a rend Jézus oldalsebéről. Egy másik zsolozsmát pedig az öt szent sebről végeztek. Mindkettőnek himnuszában meghatározott gyengédséggel emlegetik a Szent Szívet. Az utóbbinak kilencedik olvasmánya így szól: „Azt akarta az Úr, hogy oldalát megnyissák, hogy így az Ő legbelsejébe hatolhassanak. (Ad intima usque sua.) Mert mikor az oldal feltárult, az út szabad lett egészen a Szívéig, hogy az ember a fenséges Szívhez járuljon s felmagasztalja Istent. * Ámde ki mehet fel ideig? Ki pihenhet itt meg? „Az, akinek keze ártatlan és kinek szíve tiszta.“ (V. ö. 23. Zs. 3, 4.) De azért a bűnös se této-vázzék. Ha nem is szabad mindjárt bemennie, sírdogáljon az ajtónál, ahonnan vér és víz jön elő; a kapu azért számára is nyitott, a siránkozók kiáltása könnyen eljut az Úr Szívéig...”

Végül Savonarola Jeromost is megemlítjük még. (1452—1498) Hatalmas bűnbánati szónok, szigorú erkölcsű és tudós férfiú, aki az olasz reneszánsz pogány szelleme ellen küzdve, az egyházi és világi hatósággal összeütközésbe kerül. Halálra ítélték, aztán két társával együtt felakasztották s tetemeiket máglyán elégették.

A belső meggyőződésnek s a tiszta erkölcsnek ez a vértanúja, aki egyébként az Egyházzal a legteljesebb összhangban s igen épületesen halt meg, mélységesen érző lélek is volt. Jellemző erre nézve, hogy börtönében minden gyűlölettől s bosszútól mentes lélekkel írja meg elmékedését az 50. zsol-tárról. És ami minket most különösen érdekel, Jézus szentséges Szívének is igazi tisztelője. Költeményekben magasztalja azt. Az Úr Jézus szentséges Szívében pihenni, sebeiben szenvedni volt legfőbb boldogsága.** A Szent Szív iránti szerelem

* A 63. Zs. 7. igéit: „Accedet homo ad cor altum et exaltabitur Deus“ használja itt a szöveg szójátéknak, holott eredeti értelmén egészen más.

Ízelítőül íme néhány sor:

Nyisd meg, Uram, szent oldalad,
Hadd találjon hív szolgád imája
Azon keresztül Szívedbe utat.
Ó drága kebel, mit jelent nagy sebed?
S e nyíláson át omló piros véred?
Hatalmas ütéssel fakasztá azt szereteted.

fűti az Úr Jézus szeretetéről írt értekezését is. (V. ö. Walz. De ven. div. C. I. 78. 1.)

Karthauziak

Szent Brúnó (1030—1101) rendjének, a karthauziaknak külső életszigorát nagyban mérsékli, enyhíti a magas szemlélődés, amelyben otthonosak. Ez őket szinte ösztönösen az Úr Jézus Szívéhez vezet. Főleg Landsbergernél — akiről alább még szólunk — látjuk a Jézus Szíve-tiszteletet kifejlődve. Irodalmi hagyatékában szép imákat s különböző gyakorlatokat találunk az isteni Szívhez. Ámde ő egyáltalán nem áll egyedül e tekintetben rendjében.

Elég legyen csak Szász Ludolfra (megh. 1378) hivatkoznunk, továbbá Calcari Eggher-re, aki 1408 december 20-án Kölnben a szentség hírében halt meg. Lelkületéről sokat elárul imája: „Legédesebb Jézus, Szívedbe menekszem. Ebbe zárom minden érzékemet s lelkem minden tehetségét, gondolataimat és hajlamaimat. Egyszersmindenkorra elmerítem, Uram, ezeket Szívedbe, hogy teljesen s egészen Nálad maradjak és lakjam mindörökké.“ (V. ö. Richstätter: Die Herz Jesu Verehrung des deutschen Mittelalters. II. k. 1924. 145. 1.)

Kitűntek e téren a XIV. század folyamán a trieri karthauziak, akiknek egyike talán először mutat rá világosan, hogy Jézus Szívében két szeretet lángol, az isteni és emberi. Továbbá Braunschweig János (megh. 1380); Kusa Jakab, aki ciszterciából lett 40 éves korában karthauzi s 1465-ben Erfurtban, mint egyetemi teológiai tanár halt meg. Beszédgyűjteményében az isteni Szívről gyönyörű helyeket találunk. Így például ő is állítja: „Abban, aki Jézus megnyílt Szívét szemléli, szükségképen fellobban a vizontszeretet.“ Említjük továbbá trieri Domonkost, akinek irataiból Landsberger száz év múlva egyes részleteket szinte szórói-szóra vesz át.

Nagy Jézus Szíve-tisztelő a „karthauzi“ Ryc kel Dénes (megh. 1471), akit a második Areopagita Dénesnek hívnak. Jézus Szívét „élő vízforrásnak“ nevezi, amelyből Isten bölcseségének s tudományának minden kincsei születtek.

Kempf Miklós bécsi egyetemi tanárból lett karthauzi s 1497-ben Gamingenben halt meg. Valóságos szerelmese Jézusnak. „Minket szegénykéket — írja — Krisztusról keresztényeknek (christiani), Jézusról pedig jezsuitáknak (a Jesu

Jesuitae) neveznek. Hogy ez csakugyan így is legyen, ó Mária, töled bizalommal kérem. Az Úrnak 1457. esztendejében.“

Az isteni és felebaráti szeretetről szóló párbeszédében sokat emlegeti Jézus Szívét s felhívja a jámbor lelkeket, hogy abban pihenő- és menedékhelyet keressenek.

Kölnben 1499-ben egy „Viola animae“, „Lelki ibolya“ című könyvecskét nyomtak, amelyben D o r l a n d P é t e r pompás párbeszédet sző a Szent Szűzzel Jézus Szívéről. A többek közt Szűz Mária ezt a választ adja: „Ádám fiai most már nem panaszkodhatnak, hogy a paradicsom kapui számukra bezáródtak. Íme a kapu (Jézus szívébe), amelyen át sokkal szebb és termékenyebb paradicsomba léphetnek, mint aminőt a földiben elvesztettek. E kapun át Jézus Szívébe juthatnak; a Szíven keresztül lelkébe s a lelken át a mennyei világosságnak mélységeibe hatolhatnak, ahol csodálatosan édes, soha el nem enyésző, hanem örökre megmaradó gyümölcsöket szagathatnak. Itt nincs mit a csábító kígyótól félni s nem kell attól rettegni, hogy egyszer kiutasítanak. Ahányszor csak kísértésbe találsz esni, siess e Szívbe menekülni és maradj ott, amíg a vihar feletted el nem vonul.“

A karhauziak voltak talán az elsők, akik a Jézus Szívétiszteletet szinte hivatalosan bekebelezték. Ennek a szerzetnek apácái 1692-ben kérik Le Masson Incét, a rendi generálist, hogy azokat a szent gyakorlatokat, amelyeket egy Jézus Szívékönyvecskében találtak, magukévá tehessék. Nevezetesen, hogy naponkint egymásnak Jézus Szívében találkat adhassanak; Hozzá külön imát, önfelajánlást, ünnepélyes megkérlelést végezhesse, sőt Úrnap nyolcadát követő pénteken valamilyes Jézus Szíve-ünnepet is tarthassanak. Az említett könyvecskét, amely úgylátszik, azonos Joly dijoni vizitációs nővér könyvével, generálisuknak meg is küldik. És a generális atya mit felel? „Nemcsak beleegyezem kérelmetekbe, hanem buzdítalak is titeket annak keresztülvitelére.“ Sőt ő maga „Ájtatossági gyakorlatok Jézus Szívéhez a kathauzi nővérek számára“ címmel könyvecskét írt, amely 1694-ben jelent meg. (V. ö. Bainvel. 516.)

SZENT GERTRÚD

(Mehalt 1302)

Gertrudot a történelem „Nagy“ névvel tünteti ki. Hiszen elvégre minden Szent „Nagy“, ő azonban különös jogcímeiken is rászolgál erre a jelzőre. A katolikus hitéletnek mérhetetlen szolgálatot tett, mikor a lelkek millióit az Úr Jézus iránti különös áhítatra kalauzolta és így Szent Margitnak előfutára iett. De meg a történelem alig mutatott eddig ragyogóbb példát arra, miként élhet a szüzi lélek az Úr Jézussal meghitt jegyesi viszonyban.

Szent Gertrúd 1256 január 6-án született. Születéshelye és családja ismeretlen előttünk. Akik őt a Hackenborn báró családból származottnak vélik, egy másik, szintén nagy női alakkal — ki ugyancsak a Gertrúd nevet viseli — tévesztik össze. Ez utóbbi 19 éves kora óta negyvenegy éven át apátnője volt annak a bencés szellemen élő kolostornak, amelyet 1228-ban Mansfeld grófja a thüringiai nemes leányok számára alapított s amelyet 1258-ban vízhiány miatt az Eisleben melletti Helftába (Helpede) telepítettek át. 1291-ben halt meg.

Ez a Gertrúd is nagyszabású egyéniség volt, akit már eléggé jellemez ez a nyilatkozata is: „Ha a zárdában megszűnik a tanulás és a testvérek már nem értik a Szentírást, akkor megszűnt a szerzetesi élet is.“ Nem kímélte a költséget, ha könyvhöz juthatott. Ez abban az időben túlnyomó részben csak gondos és fáradságos másolással vált lehetségessé. Az ilyen „kódexekbe“ a zárda egyik apácája, Mansfeldi Erzsébet híres miniatűröket festett.

Ennek a nagy apátnőnek nevelése alá, ily légkörbe került a mi kis Gertrudunk 5 éves korában. Gertrúd fejedelemasszony az ő kis névrokonát a legmelegebb anyai szeretettel karolta fel.

Helfta azidőtájt a középkori német misztikának, de meg az életszentségnek is valóságos virágoskertje volt. Ott találja Szent Gertrúd az apátnőnek húgát, Hackenborgi Szent Mechtildiszt is, aki a legbensőségesebb barátnője lesz. Róla még külön fejezetben kell majd megemlékeznünk.

Csakhamar megérkezik Magdeburgi Szent Mechtildisz is, aki a középkor egyik legszebb és legolvasottabb könyvét, „Az Istenség omló fényárjá“-t írta. Előbb a magdeburgi domonkosrendi női kolostor tagja. Minthogy azonban

könyvében a korabeli egyházi állapotok visszásságait is erősen ostromolja, zárdájában nem volt maradása. Így jutott Helftába, hogy a Gondviselés titkos végzése szerint egyike legyen annak a triászknak, akiknél nagyobb imádkozókat keveset hordott a föld.

Szent Gertrúd idejében a helftai kolostor nagy politikai zavarok viharos tengerének volt kicsi szigete. A feltornyosuló hullámok olykor át-átsaptak a zárda békés falain is és a jó szerzetesnőknek nem kis aggodalmakat és szenvedéseket okoztak. A sok és nehéz politikai vajúadás közt akkor születik meg a Habsburg-dinasztia, amely aztán 700 éven át oly nagy szerepet tölt be Európában. De az Egyház egén is borús fellegek vonulnak át. V. Szent Celesztint megtörik az egyházkormányzat nehézségei és helyét a jóakarattal teljes, de nem a legszerencsésebb kezű VIII. Bonifác foglalja el. Zavaros időkből mindig akadnak, akik azokban halászni szeretnek.

1284-ben, nagypénteken Mansfeldi Gebhard betör a zárdába és megtöri annak klauzúráját. Tizenkét év múltán a halberstadti káptalan a kolostort egyházi büntetés alá veti. Mindez a sok zavar, üldöztetés nem kis fájdalmat okoz a helftai galambdúc ártatlan lakóinak. De azért nem tudta őket megakadályozni, hogy szent hivatásuknak éljenek és szorgosan tevékenykedjenek. Imádkoznak és tanulnak. Gertrúd is megtanul latinul, és pedig oly tökéletesen, hogy a klasszikusokat, főleg Cicerót és Vergiliust lelkesedve olvassa.

Misztikus kegyelmek

Körülbelül 25 éves volt, amikor Isten őt misztikus kegyelmekben kezdte részesíteni. Maga így írja ezt le (V. ö. Schütz: Szentek élete. IV. 214.):

Húsvét és áldozócsütörtök közt egyik napon a „Prima“ előtt az udvarra mentem és leültem a kis tó partján. A csobogó víz kristálytisztasága, a növényzet zöldje, a madárkák, különösen a galambok röpte, de meg legfőképpen magános ülőhelyemnek titokzatos csendje oly jól esett lelkemnek. Elgondolkodtam, vajjon mi hiányzik még, hogy boldogságom mértéke beteljék? Úgy éreztem, hogy barát kellene még nekem, meghitt, ragaszkodó, odaadó barát, aki magányomat megédesítené. Én Istenem! Kifejezhetetlen boldogságnak szerzője, ekkor ki-nyilatkoztattad nekem, hogyan válnék szívem a Te lakásoddá.

És ezért kifogyhatatlan hálaadással kell — miként ez a víz is itt figyelmeztet — a kegyelmek folyamát Hozzád visszavezetnem. A jó tettek friss zöldjével kell virulnom, ahogy ezeken a fákon látom, erőben gyarapodnom, a jó életben kibontakoznom. Galambok módjára, szabad szárnyalással a földiek fölé emelkednem, azokat a magasból szemlélnem, az ég felé repülnöm, a mennyekre fellendülnöm, hogy lelkem a világ gondolataitól és gondjaitól szabadon Tebenned elmerüljön. Akkor szívem szállásod lesz, felségesebb minden kellemes lakásnál. Lelkem telve volt egész nap ezzel a gondolattal. Mikor este, lenyugvás előtt térdre borultan imába merültem, lelkembe nyilallott ez a gondolat: „Ha valaki szeret engem, az én beszédemet megtartja, és Atyám is szereti őt és hozzá megyünk és lakóhelyet szerzünk nála.“ (Jn. 14, 23.) Erre Gertrúd úgy érezte, hogy Isten egészen közel van. Lelki szeme megnyílik és látja az édes Üdvözítőt, fiatalos, kedves alakjában. És Jézus így szól hozzá: „Nemsokára eljön üdvösséged.“ Kezét nyújtva így folytatja: „Ellenségeim társaságában eddig a földet nyaltad és mézet kerestél a tövisek közt. Most elfogadlak magamnak és örömöm árjával árasztlak el téged.“

És Gertrúd csakugyan megszívlelte, hogy átment egészen Jézus tulajdonába. Állandóan átérezte az isteni Jegyes közelségét, akiről nem tudta többé szemét levenni. Ciceróra és Vergiliusra már rá sem tud nézni többé. Hiszen, ha ezek szépek és erkölcsösek is, de mégis csak pogány szellem árad belőlük. Ezentúl a nagy gondolkodó, Szent Ágoston, a mézajkú Szent Bernát, a bölcs és kenetes Nagy Szent Gergely lett gyönyörűsége. Átéli a liturgiát.

Szenvedések

A mélyebb lelki életnek, nevezetesen a misztikának egyik szoros velejárója a külső és belső szenvedésnek s az önsanyargatásnak ösztöne, hő kívánsága. Ezek nélkül nem elég tiszta és alázatos a szív és így nem is alkalmas ily túlbő kegyelmek és mennyei gyönyörök befogadására. A rendkívüli malasztoknak édes terhét e nélkül nem lehet kibírni. Gertrúd is érzi és tudja ezt. Szent Hildegárd mondotta egyszer: „Ha jobban szeretnők Istent, nem volnánk oly makkegészségesek.“ Gertrudban maga Isten mutatott erre példát. Sokat volt beteg. Olyankor is, mikor őt a gyengélkedés hivatása teendőjében, az

éneklésben elgáncsolta. Jött egy szép ünnep. Gertrúd gyönyörű hangjával sokakat áhítatra ragadott volna, de éppen akkorra megbetegszik. Miért? Megmondja neki az Úr: „Éppen azért, hogy kegyelemem befogadására képesebb légy.“ „De hiszen, Uram, a Te segítséged a hiúságtól megmenthetne?!“ „Nagyobb hasznára válik az embernek, — volt a válasz — ha esését bajlódás gátolja meg, mert akkor érdeme kettős lesz. Az egyik a türelem, a másik az alázatosság erénye.“

Talán gyengélkedése is egyik külső oka, hogy Gertrúd minden kiválósága mellett is, egész életében megmaradt egyszerű karapácának és soha főnöknői tisztséget nem viselt. Isten sokkal nagyobb kitüntetést szánt neki, az Ő megfeszített Fiának jegyeit. De az Úr még ebben is megóvta őt az önteltségnek veszélyétől. Krisztus sebhelyei ugyan megpecsételték tagjait s nagy fájdalmat okoztak, de külsőleg azok láthatók mégsem voltak. Ily kegyelemben részesült később Sziena nagy szentje, Katalin is. Gertrúd csodákkal is kitüntetett földi életét 1302-ben fejezte be.

A helftai kolostort elhunytá után sok viszontagság érte. 1342-ben Brunswig Albert feldúlta azt. Mire az apácák Eislebenbe költöztek. De régi, helftai kolostoruk és templomuk azért tulajdonuk maradt. Itt hagyták Szent Gertrúd és Szent Mechtildnek ereklyéit is. Luther korában a zárda még mindig állott. Az akkori főnöknő iránt Luther, a bukott szerzetes nem nagy rokonszenvvel viseltetett. Erre mutat, hogy őt egyszerűen „Jezabel“-nek nevezi. 1525-ben a protestantizmus által fellázított parasztok a zárdát földig lerombolták s kincseket érő könyveit, iratait a sörfőzésnél elégették. Szent Gertrúd ereklyéi is bizonytalannal akkor veszttek el.

A Szentszék Gertrudot fennmaradt emléke és iratai alapján 1677-ben a szentek sorába iktatta s ünnepét 1738-ban az egész Egyházra kiterjesztette. Hazánkban — amelynek védőszentjei közé tartozik — november 16-án ünnepeljük. A kolostor helyén, tudtunkkal, még ma is állami tulajdonban lévő majorság van. A szomszédban azonban 1869-ben új kolostort építettek, hogy benne buzgó szerzetesnők Szent Gertrudnak és Szent Társnőinek szellemét feltámasszák.

„Legátus divinae pietatis“

Minket inkább csak nagyírú műve, a „Legátus divinae pietatis“ érdekel. Számos hittudós bírálta felül s valamennyi áradozik a dicsérettől. A jámbor életre vezető kitűnő kalauzt látnak benne. Egyszerű nyelven mélységes égi titkokat tár az olvasó elé, amelyeket Urunk parancsára foglalt írásba. Mikor Gertrúd saját képtelensége miatt panaszkodik, Jézus isteni Szívére hivatkozva, megígéri az ő szelíd és kedves sugalmait; de egyben kegyelmeit is azoknak, akik ezeket a kinyilatkoztatásokat kegyelettel olvassák és belőlük épülni akarnak. Midőn egyszer Gertrúd könyvével kezében a szentáldozáshoz járult, Urunk megígérte neki, hogy e könyvnek minden szava szeretetre gerjeszti majd az olvasókat. És csakugyan, ez a könyv sokakat megtérített, illetőleg szentebb, tökéletesebb életre vezérelt.

Lansperg János karthausi tudós a könyv íróját, Gertrudot így jellemzi: „Nem csekély mértékben volt az író nő tudományosan kiművelve, amint írásaiból bárki könnyen meggyőződhetik. De azért mégis sokkal inkább Istentől felvilágosított egyén, mint tudós.“ A híres Blossius 12-szer olvasta el a könyvet. Tillmann kanonok pedig azt állítja: „Kevés könyvre akadtam, amely annyira megilletett, oly édesen felüdített, oly világosan kioktatott és Isten s felebarát iránt oly forró szeretetre indított.“ És hozzát teszi: „Titkos manna, rejtett édesség lap-pang ezekben az írásokban, amit rögtön észrevesznek azok, akik a földi dolgoktól kissé elszakadnak és tiszta szívvel-lélekkel belőlük, olvasnak. Túlvilági fény villan fel lelkükben, valami abból a világosságból, amellyel Isten földi bajnokait egykor az égben jutalmazza.“ Szalézi Szent Ferenc is Isten szeretetéről írt könyvében ajánlja Szent Gertrúd könyvét. Olier és mások annak olvasásából nagy és szent elhatározásokra ébredtek.

Hogy az újabb korban fokozott mértékben Szent Gertrúd és Szent Mechtildisz felé fordult a figyelem, ha nem is kizárólag, de túlnyomóan annak tulajdonítható, hogy korunk győzelmes ájtatosságáról, a Jézus Szíve tiszteletéről kaptak világos és bő kinyilatkoztatásokat. Közlünk tehát a „Legátus divinae pietatis“-ból szemelvényeket.

Szent Gertrúd másik műve az „Exercitia Spiritualia“, „Lel-

kigyakorlatok“, amely imákat és elmélkedéseket tartalmaz. Ezek alkalmasak a lelket az Istennel való egyesülésre elvezetni, felkészíteni. Először Lansperg János adta ki, mint a „Legátus divinae pietatis“ függelékét. Mi az „Exercitia Spiritualia“ című könyvét már csak azért is mellőzzük, mert az imakönyvek szerzői az ebben található gyönyörű imákat amúgyis bőven kiaknázták.*

Szemelvények

Gertrúd megírja, hogy egyik alkalommal az Úr ezt jelentette ki róla: „Kisded kora óta tisztaságban őrizve neveltem őt, míg csak önként magát nekem teljesen át nem adta. És azóta Gertrúd szívének szeretete által Engem megindít. És valamint a vaj a tűzben megolvad, úgy az én Szívem édessége is az ő szíve melegében megolvadva árad az ő szívébe. Olyannyira kedvem telik benne, hogy ha más sért engem meg, az ő szívében ébresztek bánatot, amelyet ő az én szenvedéssel egyesít és oly hálával fogad, oly türelemmel és alázattal visel, hogy legott megengesztelődöm és számtalanoknak miatta megbocsátok.“ „Amit ennél a választottamnál fogyatkozásnak mondanak, rája inkább csak a haladásnak eszköze. Mert azokat a kegyelmeket, amelyekkel elhalmozom, az emberi gyarlóság a hiúság szellemével szemben alig tudná megvédeni, ha csak azok a kegyelmek a gyarlóság alá nem rejtőznének. Miként a trágyázott föld bővebb gyümölcsöt hoz, úgy ő is fogyatkozásainak tudatában a kegyelmeknek édesebb gyümölcseit termi.“ (Leg. I. c. 4.)

Miután már számos kegyelemben részesült, az Úr leereszkedő bizalmának s végtelen szeretetének tárháza, isteni Szíve is megnyilatkozik és feltárul előtte. Éreztetni édességének tengerét és szívcserét kínál neki. (Leg. II. c. 23.)

Egy alkalommal Gertrúd az imában való szórakozottság ellen küzd, amit a Szentek is tapasztaltak, de miatta inkább aggódtak, mint mi. Urunk erre megvigasztalja, megmutatva neki Szívét. „Íme a Szívem, — szól hozzá — amely a Szentháromságnak szerve. (Orgánuma.) Neked adom azt, hogy a te

*A „Legátus divinae pietatis“-t „Az isteni Szeretet követe“ címen dr. Dombi Márk fordította nyelvünkre.

hiányosságodat pótolja.“ S midőn a szűz e miatt zavarba jön és elszégyenli magát, Urunk így vigasztalja: „Vájjon ha te valakit rosszul énekelni hallanál, nem segítenéd-e ki? Miért is emberi Szívem, ismerve a földi gyarlóságokat, kívánva-kívánja pótolni, — hacsak valami módon óhajodat kifejezed — és jóvá teszi mulasztásodat. Nagyon kívánom ezt megtenni.“ (Leg. IV. 23.)

Azért Gertrúd ettől fogva csak eme Szív által imádkozott, általa ajánlotta fel hálaadását és egyéb imáit. Ebben a Szívben pihent meg és egész élete nem volt egyéb, mint folytonos epekedés az isteni Szív szeretete után, amelyet jobban megsebzett a szeretet, mint a lándzsa. Ebben a Szívben lakozott és rettetett volna abból kilépni.

így szokott imádkozni: „Sebzett Szívedre kérlek, édes Megváltóm, szereteted nyilával sebesítsd meg szívem, hogy az többé semmi földi vonzalmat ne érezzen, hanem csupán Isten-séged sugalmainak engedelmeskedjék...”

Nagy buzgalmat fejtett ki az elhunytak lelkének megsegítésében. Sohasem feledkezett meg róluk, valahányszor csak imádkozott. Ezért viszont felőlük sok kinyilatkoztatásban részesült.

Tudtára adta az Úr, hogy valahányszor a halottakért imádkozik, azok ezt nyomban megérik és megenyhülnek. Máskor megint látja Jézusnak sebzett Szívét, amint abból piros-rózsás vére aranykehelybe patakzik. Mire Jézus így szól: „Irgalmazok azoknak a lelkeknek, amelyekért áldozatot mutatnak be.“ Máskor meg kijelenti Szentjének, hogy amit mi szeretetből a megholtakért teszünk, kétszeresen megjutalmazza.

Már a megkérellelő imádást is, — amely az újkori Szent Szív-kultusznak lényeges kitevője — Gertrúd szorgosan gyakorolja. Erre az Úr oktatta. „Az ima és jócselekedetek, amelyeket azzal a szeretettel egyesítünk, amelyből Isten emberré lett, megkérellelik az Urat és nemcsak elmarad a büntetés, hanem jutalom lesz a kérelmeknek osztályrésze.“ (Leg. III. 13.) Szokása volt Urunk öt szent sebéhez az egész világon elkövetett bűnök engeszteléséül öt Miatyánkot imádkozni. (Leg. IV. 19.)

Látja Urunk Szívét igen sokaktól környékezve. A távolabb levők csak nagynehezen nyerték meg az isteni Szívtől óhajaik teljességét, de a közeliek, a jámborok, bőségesen merítették belőle kegyelemajándékokat.

A közeliek t. i. azok, akiknek akarata Istenével teljesen összeforrott, olyannyira, hogy nem is akarnak mást, mint ami Istennek tetszik. És minél inkább átengedik magukat Isten akaratának, annál hathatósabban arra indítják az isteni Szívet, hogy őket édes kegyelmeivel elhalmozza. Viszont azok állanak távol, akik önakarukat, tulajdon vágyaikat követik. (Leg. III. 30.)

Egyik társnője miatt, akinek üdvét féltette s aki őt megvetette, mély fájdalom lepte meg szívét. Az Úr erre így vigasztalja: „Ne szomorkodj a miatt, hogy *javadra* mindezt megengedem. Mint az édesanya, hogy gyermekét a pajtások tivornyáitól visszariassza s haza szoktassa, ijesztgetőket állít az útra, akik őt rémítsék és anyja keblére visszakergessék; akként én is, hogy szakadatlanul oldalam mellett maradj, megengedem, hogy társnőid veled ellenkezzenek. Ha majd észreveszed, hogy a teremtményekben a hűséget hiába keresed, annál nagyobb hévvel futsz majd vissza hozzám, akinél bőséget és állandó hűséget találsz.“ És ekkor Szent Szívére mutatva így folytatja: „Nézd meg, édesem, Szívemet s lásd, mily gondolat rendeztem azt be, hogy üdvödet benne feltaláld. Győződjél meg, vajjon lehet-e az valaha hűtelen?“ (Leg. III. 63.)

Midőn egyszer valakiért imádkozott, úgy látta, hogy az Úrnak jobboldala díszítve van, míg ellenben a baloldal sebekkel tetézt. A dísz a jókat, a sebek a bűnösöket jelképezték. Mire az Úr értésére adta, hogy vannak, akik *csak* a jókkal tesznek szívesen jót, míg ellenben a bűnösöket elhanyagolják és így a bűnösök iránti türelmetlenségükkel és kíméletlenségükkel a sebeket csak inkább felszaggatják, semhogy gyógyítanák. Ezek Urunk sebeire mintegy ököllel támadnak. „Vajha szívükre vennék, — mondja Urunk — hogy az én testem, Egyházam tagjainak gyarlóságait gyengéden kell kezelni. Azok viszont, akik ezeket tudomásul sem veszik, elhanyagolják, olyanok, mint akik a sebeket a kötés alatt rothadásnak engedik át.“ (Leg. III. 75.)

Egyszer az ádventi időben Szent János evangélista — akit különös pártfogójának választott — jelenik meg neki. Ruhája sárgaszínű volt s rajta közbeszótt aranyos sasok ragyogtak. Az Evangélista kijelentette a Szentnek önmagáról, hogy bármily magasba repült is lelke, életében sohasem szűnt meg alázatos lenni. A sasok szárnyai ott piroslottak a ruháján. Ez megint annak volt a jele, hogy a nagy Apostol elmékedéseit mindig

Urunk szenvedésével kezdte, amelyet szemlélt és belsőleg átértzett, így haladva hatolt a magasba és szemhunyorgatás nélkül — mint a sas — tudott a napba nézni. A vállán arany liliomok is voltak. Ez azt jelentette, hogy őt tisztasága folytán különösen szerette Jézus és éppen azért a legdrágább lilomat, szentséges Szűz Anyját rá bízta. Midőn pedig Gertrúd az Urat megkérdezte, hogy méltatlansága ellenére miként jutott ahhoz a kegyelemhez, hogy mindezt láthatta, Jézus így felelt: „Ezt az apostolt tettem barátoddá és pártfogóddá az égben.“ „Taníts meg, Uram, — kéri Gertrúd — miképen hódoljak neki.“ Mire ezt a feleletet kapja: „Bárki azzal tisztelheti őt, ha elmond egy Miatyánkot annak az édes gyönyörnek emlékére, amelyet János akkor érzett, mikor őt erre az imára tanítottam. Aztán esedezzel hozzá azért, hogy általa megkapjad a kitartás kegyelmét, hogy Hozzám hű maradj mindhalálig.“ December 27-én, az Evangélista ünnepén ismét látomása van, amelyben felhívást kap, jöjjön az Úr keblére megpihenni, ahol reá a boldogság kincsei várnak. Erre az Apostol őt Urunk jobboldalára állította, míg jómaga baloldalán foglalt helyet. Ekkor Jézus keblére mutatva így szólt: „Íme a szentek szentje, az égnek és földnek javaival telve.“ Gertrúd szemérmesen megkérdi a szeretet Apostolát, miképen került ő — Gertrúd — a jobboldalra, míg János csak a balkéz felől? Az evangélista erre így válaszolt: „Mert én Istennel egyesült szellem vagyok, ahová a test be nem hatolhat, oda is bejutok. De te még testben vagy s így nem bírsz mindent vizsgálni. Azért helyeztelek az isteni Szív nyílásához, hogy ott édességgel és boldogsággal bővebben töltekezzél. Az isteni szeretet szakadatlanul buzogva mindenkibe átárad, aki azt csak kívánja.“ Gertrudot az isteni Szív dobogása kimondhatatlan gyönyörrel töltötte el. Meg is kérdi Jánost: „És te, az Isten kegyeltje, midőn az utolsó vacsorán emez édes kebel felett pihentél, nem érezted-e ennek a szívverésnek kéjes örömét, mikor engem is most a boldogság mámorába ejt?“ „Úgy van, — válaszolt a kérdezt — valóban éreztem és gyönyörrel élveztem azt, mert ennek a szívverésnek édessége a lelket úgy áthatja, amint a legédesebb méz a kalács morzsáit megédesíti. Aztán a lelkem úgy forrott, mint a víz, amelyet a tűzre tesznek.“ „És miért hallgattad ezt el egészen, — folytatja Gertrúd a kérdezősködést — mikor pedig ez minket a tökéletesség útján nagyon elősegített volna?“ „Az én hivatásom az volt, — válaszol az Apostol — hogy a kezdő

Egyház számára az Atya Igéjéről írjak. Az emberiség a világ végéig tűnődhetik rajta, de azt tökéletesen sohasem fogja fel. A szívverés édességének elmondása a jelen időknek tartatott fenn, hogy annak hallatára a vénülő és szeretetében elhülő világ megint felmelegedjék.“ (Leg. IV. 4.)

Mikor a világ különösen sokat vétkezik, mint pl. a farsang utolsó napjain, az engesztelő imák kiváltképen kedvesek az isteni Szív előtt. Urunk ezt Gertrudnak ki is jelentette: „Valamint az embereknek éppen a sanyarúság idején esik legjobban a jótétemény, úgy én is szívesebben veszem a hűségnyilatkozatokat, mikor a világ sűrűbben vétkezve zaklat.“

Ugyanakkor látja Gertrúd Jánost is, aki a jócselekedeteket jegyzi. Fekete betűkkel írja fel azokat, amiket a szerzetesek csupa szokásból tesznek, mint mikor az egyházi és rendi bűntöket megtartják. De tollát Jézusnak szeretettel teljes oldal-sebébe mártva, rózsás betűkkel jegyzi fel mindazt, ami az Egyházban Jézus szenvedésének emlékére és az Ő megkövetésére történik. (Leg. IV. 16.)

Shokása volt Gertrudnak áldozócsütörtök előtt Urunk szent sebeinek tiszteletére szinte számtalanszor elmondani a következő kis imát: „Dicsőség Néked, ó legnyájasabb, legédesebb, legnemesebb, fejedelmi, legfenségesebb, ragyogó és mindig derült, legvidámabb és legdicsőségesebb Szentháromság, az én egyetlen, kiválasztott Szerelmemem rózsás sebeiért.“ Közben megjelent neki az Úr. Sebeit tündöklő, aranyos rózsák borították. Megígérte Gertrudnak, hogy halála óráján így látja majd őt viszont, amint t. i. sebeit hódolatával feldíszítette. Egyben biztosította a Szentet, hogy majd hibáit is így fedi be. Sőt ugyanebben a kegyelemben részesíti azokat is, akik őt hasonló imával megtisztelik. (Leg. IV. 35.)

Pünkösöd ünnepén a Szent méltatlanságát mélyen átérezve, szíve üressége miatt panaszkodott. Mire Urunk Szívét mutatja neki, amelyből a lépesmézhez hasonlóan, tiszta erecske csepegett. Ez Gertrúd szíve mélyébe szívárgott, úgyhogy az lassankint színültig megtelt. Jelképe volt az a Szentlélek édességének, aki az Isten Fiaának Szíve által közli magát a választott lélekkel. (Leg. IV. 38.)

Máskor pedig ezt adja Urunk Gertrúd tudtára: „Ha oly ereklyét kívánsz birtokolni, amely Szívemet hathatósan magához vonja, ám olvasd szenvedésem szövegét s gondosan figyeld meg, mely szavakat mondtam nagyobb megindulás-

sal. Ezeket írd ki, ereklyeként őrizd és gyakrabban elmélkedj felettük. Tudd meg, hogy ezzel több kegyelmet szerzesz, mint bármely más ereklye által. Hiszen ezt — ha nem is én tanítanálak rá — már a józan ész is tanácsolja. Mert ugye, a jóbarátok, ha egymást régi vonzalmukra akarják emlékeztetni, nem így beszélnek: „Emlékszel-e, hogy akkor meg ekkor mily ruhában és hol voltál? Hanem emlékszel-e, mily indulatokat tápláltál szívedben, mikor ezt vagy azt mondtad? Tehát elhiheted, a földön a legméltóbb ereklyém azok a szavak, amelyeket Szívem túláradó érzelmeiben mondtam.“ (Leg. IV. 52.)

Máskor ismét szekrényt látott Gertrúd, amelynek falai gyöngyökből voltak s a ragasztókat köztük arany alkotta. Tűnődve a látomáson, „Jézus Szívében megértette“, hogy a gyöngyök a választott lelkeket jelentik, akik egymást támogatni és elviselni kötelesek, ahogy a kövek tartják egymást az épületben. Az arany ragaszték pedig azt akarja mondani, hogy a hívek egymás iránt szeretettel és egyenes, őszinte lelkülettel legyenek.“ (Leg. IV. 38, 477.)

Egy alkalommal pedig Gertrúd az isteni Szív szentélyét szemlélve, ezeket a szavakat hallja az Úr ajkáról: „Íme kitárom isteni Szívem édességének teljét. Ebből másoknak is bőven adhatsz, amint tetszik. Ekkor Gertrúd mintegy belemarkolva a kincsekbe, az Úr ellenségeinek tömegére hinti, akik ott előtte fenyegetőleg zavarognak. És úgy látja, hogy azok, akiket az Úr Szívéből merített cseppek egyike is érintett, bűnbánatra indulnak és üdvözülnek. (U. o.)

Élete vége felé Urunk Szívét mint paradicsomkertet látja, amelyben a Megváltó gondolatai mint rózsák, liliomok és más virágok virítanak; erényei mint aranyos szőlőfürtök csüngenek. S mindez mintha csak az ő lelke körül volna, amely közben csodálatos örömmel telik meg. Azután Urunk Gertrúd lelkét különböző gyümölcs édes vízával táplálgatta. Végre — úgy látja — Jézus Szíve közepén három üde csermely fakadt. Mire az Úr így szólt: „Mikor majd haláloz óráján ennek a csermelynek vizéből iszol, az lesz az eredmény, hogy lelked a neki szánt tökéletesség fokát eléri és többé testében nem maradhat... Addig csak gyönyörködj ezek *látásában* és gyarapítsd *érdemeidet!*“ (Leg. V. 30.)

Íme tehát a Jézus Szíve-ájtatosság már a 13. században kedves otthonra talált a helftai kolostorban. Kijelentések

történtek róla, buzgó imák szálltak fel Hozzá, sőt az engesztelés gondolata is megfogamzott a lelkekben. A gyertya nem maradt véka alatt. Fényessége kisugárzott a zárdából és melegítette, világította a hívek lelkét is. Gertrúd ugyanis minden ismerősének, látogatójának ajánlotta a Jézus Szíve iránti áhítatot s már ekkor számosan tapasztalták annak üdvös eredményét.

HACKENBORNI SZENT MECHTILDISZ (Meghalt 1299)

Mechtildisz Nagy Szent Gertrudnak második édesanyja, legjobb barátnője s közös apátnőjüknek, Gertrudnak pedig édestesvére, a helftai (Helpedei) bencés szellemben élő kolostornak második legnagyobb dísze és nevezetessége.

1241-ben született előkelő báró-családból, amelynek Halberstadt közelében volt birtoka. Születése után sietve kellett őt megkeresztelni, mert életét veszély fenyegette. Isten nem akarta hosszabban a megszentelő kegyelem nélkül látni ezt a lelket, amelyre később szinte pazarolta a kiváltságosabb malasztokat. Mikor a hétéves leánykát szülei látogatóba vitték a rodarsdorfi kolostorba, ahol egyik nénje már apáca volt, ott mindent a legaprólékosabban megfigyelt és a szerzetesi élet annyira megtetszett neki, hogy a zárdát többé elhagyni nem akarta. Valamennyi szerzetesnőt sorra megostromolt, hogy ne engedjék őt haza. Végre vallásos szülei is engedtek és Mechtildet előbb nevelésre, később mint apácát, a zárdának átengedték. Már 1251-ben nénje, Gertrúd — bár még csak 19 éves volt — lett a zárda apátnője és azt 41 éven át mintaszerűen kormányozta. Ez a zárda költözött át később Helftába. Mechtildisz nemcsak lelki, hanem — hála a domonkosrendi testvérek közreműködésének — egészen kiváló tudományos kiképzésben is részesült. Hogy nénje, az apátnő, a tudományokra mily nagy súlyt helyezett, már Gertrúd életrajzában megemlítettük. Legnagyobb segítsége, jobbkeze ebben húga, Mechtildisz lett. Testilelki bája, az élétszenség zománca, no meg kitűnő műérzéke s szép hangja az egész szerzetes-közösség legkedveltebb tagjává tették. Nem csoda, hogy mikor 1261-ben a kis Gertrúd ötéves korában a helftai kolostorba megérkezett, ez a két lélek egymásra ismert és összeforrott. Különben is oly csodálatosan

hasonlítottak egymásra, hogy sokaknál ez okozta a félreértést, hogy édestestvérek.

Mechtildről azt jegyezték fel nővérei, hogy „napról-napra gyarapodott a tökéletességben és elérte az erény csúcspontját“. Csodálatosan kedves és szelíd volt, mélységesen alázatos, végtelenül türelmes. A szent szegénységnek szeretője, bensőségesen buzgó és kitűnő az isteni és felebaráti szeretetben. Kész volt mindenkin segíteni. Nővérei minden szorongásban és kísértésben nála kerestek vigaszt és menedéket. Az imádságnak valóságos művésznője volt. Ha kérték, a leggyönyörűbb imaformákat diktálta tollba s oly számban, hogy mint mondták, kitenne egy egész breviáriumot.

Magas imaéletét és kinyilatkoztatásait oly ügyesen tudta a szerénység leple alá rejteni, hogy arról legfeljebb csak sejtettek valamit. Mint minden szent, ő is kijárja a szenvedések főiskoláját. Nemcsak szigorúan sanyargatta magát, hanem szinte állandóan beteg. Köve, májbaja volt és szüntelenül fejfájással vesződött. A vértanúkhöz hasonlították. Mikor 1291-ben nénje, Gertrúd kilehelte nemes lelkét, Mechtildisz ugyancsak az ágyat nyomja. Így még attól a vigasztól is meg volt fosztva, hogy a haldoklót jelenlétével enyhítse, támogassa. De a jóságos Úr, aki vele szemben a mennyei örömmel sem farkadott, ezért is kárpótolta. Kijelentette neki, hogy nővére nagy erényei és érdemeiért az égben bőséges jutalmat kapott.

A „Liber speciális gratiae“ keletkezése

Betegsége elején Mechtildnek nagyon nehezére esett, hogy most már nővéreinek nem lehet támogatója. Ekkor ötlött eszébe — bizonyára isteni sugallatra — az a gondolat, hogy sokaknak lelki javára válnék, ha a kijelentéseket, amelyeket az Úrtól kapott, nyilvánosságra hozná. Soká küszködött magában, míg végre a szeretet legyőzte benne az alázatosság támasztotta nehézségeket. Miért is két nővértársának — akik közt az egyik bizonytal Gertrúd volt — elmondotta lelke titkait.

Ezek ketten — Mechtildisz tudtán kívül — mindent szorgosan feljegyeztek, amit csak tőle hallottak. Hét évig tartott ez a jegyezgetés, s német nyelven megírt *könny* került ki belőle.

Mikor Mechtildisz a dologról tudomást szerzett, elfogta a félelem, hogy a feljegyzések közé olyasmi is csúszott, ami

az ő dicsőségét szolgálja. Előhozatta tehát a feljegyzéseket és maga előtt felolvastatta. Közben Isten kijelentette neki, amiről egyébként maga is meggyőződhetett, hogy az írásokban semmi sincs, ami nem felel meg az igazságnak és ami Isten akaratan kívül került azokba.

Ezzel Mechtild be is fejezte földi feladatát s nem volt miért tovább élnie. 1299 november 19-én csendesesen elköltözött az Úrhöz és szeretteihez, akik őt a jobb hazában már megelőzték. Azonközben Mechtildisz szentségének híre a kolostor falain kívül messze körben elterjedt. Az ő csodálatosan szép és tökéletes élete volt a „Liber speciális gratiae“, „Különös kegyelmek könyve“ című művének legjobb előszava és ajánlata. El is terjedt hamarosan, sőt Szent Gertrúd könyvénel is több kiadást ért meg. A könyvet — ahogy ma mondanók — sajtó alá Gertrúd rendezte. Ez már abból is világos, hogy míg Gertrúd saját művében „Mechtildisz énekesnőről“ tisztelettől és szeretettől áradozva többször megemlékezik, addig viszont Mechtild könyvében Gertrúdról szó sem esik. Annyi bizonyos, hogy Mechtild könyve kevéssel halála után Firenzében máris ismeretes. Bizonytal német domonkosok révén jutott oda. Boccaccio Decameronjában (7. 1.) már a „Donna Mateldát“ magasztalja. S Dante a „szép énekesnőt“, aki őt kiiktatta műve folyamán, később már egyenesen Mateldának nevezi. Ez kétségkívül Hackenborni Szent Mechtildisz feltűnést keltő könyvének hatása.

Még csak megjegyezzük, hogy Mechtildet a római Szent-szék hivatalosan sohasem iktatta szentjei sorába, miért nevét a Martyrologium nem tartalmazza. De viszont kifogást sem emelt soha általános tisztelete ellen. Sőt kalendáriumokat hagyott jóvá, amelyekben az ő neve is — rendszeren február 26-án — szerepel.

Szent Mechtildisz könyve, a „Liber speciális gratiae“, amelyet először 1503-ban Lipcsében nyomattak, hét részből áll. Ezek ismét apró fejezetekre oszlanak. Minket mindebből — célunknak megfelelően — csak az érdekel, ami Jézus *Szíve tiszteletével* összefügg.

Szemelvények

Annyi bizonyos, hogy Szent Mechtildisz kiváló Jézus Szívétisztelő volt. Este, reggel imádkozott hozzá, hogy ebből a méz-édes kegyelemforrásból égi erőt kapjon. Mint elbeszéli, volt eset, mikor Jézus Szívét mint olyat látja, amelyből olajként árad a kegyelem mindazokra, akik azt csak óhajtják, a nélkül, hogy bősége megfogyatkoznék. (Lib. spec. II. 21.)

Mikor pedig a Szent bánatában vergődik és vigaszért esd, az Úr szívsebére mutatva így szól: „Mindazért, amit mulasztottál, imádd szívemnek isteni jóságát. A javak kútforrása ez, ahonnan minden jó ered. Imádd ama kegyelmek gazdagságáért, amelyeket a szentekre kiárasztott és folyton áraszt.” (Lib. III. 8.)

Majd meg látja a Szent, miként nyitja meg Urunk szívsebét ezeket mondva: „Lásd kegyelmeim sokaságát. Ha azokat megismerni óhajtod, sehol világosabban kifejezve nem találod, mint az evangéliumban. Az emberiség hőbb és édesebb szavakat sohasem hallott, mint ezeket: „Amint szeretett engem az Atya, én is szerettelek titeket.” (Jn. 15, 9. — Lib. I. 21.)

Midőn forró imában fordult az Úrhöz, ettől szent Szívét kapta zálogul, majd lakásul, amelyből halála napjáig nem kell távoznia. Semmit sem kért Jézus Szívétől, amit meg nem nyert volna, miért is azt szokta mondani, ha mindazt leírnák, amit Jézus Szívétől kapott, zsolozsmáskönyv lenne belőle. (II. 19.)

Szentmise közben látja Jézus Szívét lobogó lánggal égni és magából édes, bő olajat árasztani. A lángok annak az isteni szeretetnek hevét jelképezik, amellyel Krisztus magát a szentmisében áldozatul adja; az olaj és édesség pedig ama javak bőségét tünteti fel, amelyeket Jézus Szíve által kapunk. Mert minden boldogságunk Jézus Szívében van, általa tehetjük jóvá összes mulasztásunkat.” (Lib. spec. III. 17.)

Mechtild egyszer lélekben az Úrral magányba vonult. Itt kellemes helyecskére találtak. Az Úr Jézus leült a dús pázsiton, a lélek pedig (Mechtild lelke) mint báránycsa legelészett közelében. Nyakán láncot viselt, melynek ezüst és arany karikái az Úr Jézus Szívéhez voltak erősítve. A láncszemek az isteni és felebaráti szeretetet jelentették, amely nélkül Isten aratja senki sem lehet.

Mire a lélek felbuzdulva dicsérni óhajtja Istenét: „ó Szerelmesem, — szól hozzá — miképpen dicsőítselek?” „Nézz a szívemre” — mondja erre Jézus. És íme, erre ötlevelű rózsza

tűnik fel Jézus keblén, amely azt egészen beborítja. „Dicsőítsd őt érzékemet, — folytatja az Úr — amelynek jelvénye ez a rózsza.“

És a lélek megértette, hogy áldania kell Jézus szemét, amellyel az embert, mint atya gyermekét, szüntelenül szeretettel szemléli, sohasem veti meg, folyton barátságosan tekint rá és azt óhajtja, hogy az sokszor folyamodjék hozzá. De dicsérni kell fülét is, mert azzal mindig reánk figyel. Nincs egyetlen fohásznak, melyet tudomásul ne venne. Sóhajaink oly kedvesek előtte, mint az anyagi karok éneke. Dicsérni kell az Urat a szaglásért, amelynek kellemes illat velünk maradni, amint az írás is mondja: „Gyönyörűségem az emberek fiaival lenni.“ (Péld. 8, 31.) Dicsőítsük az édes üdvözítőt az ízlésért, mert az Oltáriszentségben lelkünknek édes eledele. Ezen isteni táplálék által lelkünket oly kedveskedéssel kebelezi be, hogy e belső egyesüléssel mintegy Istennek ételvé lesz. A tapintásért is dicsérni kell az Urat, gondolva arra az iszonyú fájdalomra, amelyet a kereszteszegezés ennek az érzéknek okozott; de emlékezve a kopja által ejtett sebre is. És amint akkor, az emberi lelket a fájdalom csatolta hozzá, éppúgy most, a kimondhatatlan édes szeretet kapcsolja azt Szent Szívéhez olyanynyra, hogy egy pillanatra sem tud róla megfélekedzni. (Lib. spec. III. 2.)

Mikor egyszer Mechtildisz a felett búsong, hogy a házirendet betegsége miatt nem tarthatja meg és így szerzetének csak hasznavehetetlen tagja, az Úr ajkáról ezeket a vigasztaló szavakat hallja: „Engedd meg nekem, hogy Szívem lángjait benned lehűtsem!“ Legott ki is jelentette neki az Úr, hogy az olyan ember szívében, aki fájdalmat, betegséget, lelki gyötrelmeket, szomorúságot szenved és azt egyesíti azzal a szeretettel, amellyel Ő földi életében sanyarúságait s a gyalázatos halált értünk örömmel elszenvette, isteni Szíve lángjai mintegy megenyhülnek. Ugyanis ez a Szív még mindig óhajtja az emberek üdvét. Minthogy pedig az édes üdvözítő immár nem szenvedhet, kegyeltjei által pótolja szenvedéseit. És valamint az ő kereszt-halála az egész világ javára fordult, nemcsak azokéra, akik akkor éltek, hanem azokéra is, akik a világ végéig élnek, éppúgy kegyeljeinek szenvedése és gyötrődése is az igazaknak érdemgyarapodást, a bűnösök vétkeinek megbocsátását s az elhunytak örök boldogságát eszközlik. Amikor pedig az ilyen, Krisztus Szívét enyhítő lélek egykor az égbe jut, azonnal Jézus

Szíve felé repül s ott az isteni Szív lángjaiban mint kedves áldozat illatával megtölti az eget, mire a szentek boldogsága új zammattal s új élvezettel gazdagodik. (Lib. spec. III. 36.)

Az Úr Jézus Szíve iránti áhítatban, kultuszban Szeni *János evangélistának* mindig különös szerep jut. Mechtild is sokat foglalkozik vele. A főök az utolsó vacsorái jelenetre vihető vissza, mikor az Apostol az Úr Jézus Szívét keblére borultan mintegy tanulmányozhatta és vele — mondhatni — közvetlen érintkezésbe jutott. Szerepel azután *Szűz Mária*, aki Mechtildiszt felszólítja, hogy imádja Jézus sebeit, főleg azt, amelyet Szívén visel, mert ez átszenvedte a többi seb fájdalmait is.

A Szent Szív neki mint olyan mutatkozik be, amelynél minden üdvöset elérhet. Mikor egy dömés szerzetesért imádkozik, az Úr felszólítja, hogy Szívéhez folyamodjon, akkor célt ér.

Egyik gyászmise alkalmával látja a lelkeket, amint Jézusnak megnyitott szívsebe köré sereglenek és élvezik az abból áradó enyhet. Többek közt egyik elhunyt plébános lelkét is szemlélheti, akinek üdvösségét illetőleg úgylátszik aggodalmi lehetek. Urunk erre így szólt hozzá: „Mert jószívű és adakozó volt, vétkei pedig nem gonoszságból eredtek, azért üdvözült. Mert nagy kedvem telik a jótékony szívekben. De az olyan vétek, amely gonosz szándékból ered, nagyon megnehezíti a lélek állapotát.“ (Lib. V. 10.)

Mechtildisz arra nézve is kapott kijelentést, amit az újabb korban feszegetnek, hogy t. i. mi is okozta voltaképen Urunk halálát. A keresztfeszítés erre kétségkívül elég okot szolgáltatott. És ettől dogmatikus okok miatt sem szabadna tágitanunk. Ámde ez nem dönti meg a Mechtildisznak tett kinyilatkoztatást, hogy ebben a végtelen szeretet s így a Szent Szív is közreműködött, amely a lelket a testtől elválasztotta. (V. ö. Lib. spec. V. 32.)

Mechtildisz halála óráján is szemléli a Szent Szívet, ami mondhatatlanul megkönnyítette boldog kimúlását. Urunk állítólag azzal is megtisztelte drágalátos jegyesét, Mechtildiszt, hogy az ő halála napján senki sem kárhozott el s mindenki megkapta, amit csak üdvöset általa kért.

Ámde Urunk, aki egyik szentjének kijelentette, hogy előtte egyetlen, teljesen neki adott lélek többet számít, mint egy egész királyság, határtalan bőkezűségében még továbbment.

Megígérte, hogy a hálaimák, amelyeket a Mechtildnek juttatott kegyelmekért mondanak, az égbe is visszhangzanak s bő jutalmat szereznek; nevezetesen részesedést azokban a kegyelmekben, amelyek Urunknak Mechtildiszben leginkább tetszettek; gyarapodást kapnak bölcsességben, jámborságban és a halál órájára különös segítséget. (Lib. spec. V. 22. 26.)

Ha tanulmányozzuk azoknak életét, iratait, akik — főleg Szent Gertrúd és Mechtild óta — a keresztény jámborságban és éltszentségben kitűntek, alig találunk egyet is, akit az Úr Jézus Szíve tisztelete, imádata ne világosított, ihletett és viasztalt volna. Ennek igazolására íme néhány adat.

Szent Elzeár gróf (Megh. 1323)

A keresztény főurak egyik mintaképe, akit Szálézi Szent Ferenc is „igazi lovagnak“ nevez. 1282-ben a provencei Rabi-ansban az előkelő Sabran-családból született. Hazája akkor még nem tartozott Franciaországhoz, hanem önálló grófság volt. Születése után anyja, Landuna arra kérte Istent, hogy inkább vegye előbb magához a kisededet, semhogy ez őt valaha halálos bűnnel megbántsa. Mert jobb érdem nélkül menni az égbe, mint a keresztység fehér ruháját bűnnel beszennyezni. A kitűnő otthoni nevelést a zárdaiskola fejezte be a marseille-i Szent Viktor kolostorban, ahol nagybátyja, a kiváló Sabran Viktor, apát volt. A még csak 17 éves ifjú az akkori szokás szerint szülői kívánságára a nála két évvel idősebb, Signe nemzetségéből származó Delfinával házasságot kötött. Ez a házasság közös akarattal József-házasság maradt.

Szülei halála után Elzeár átvette a Nápoly melletti Arianói grófságot, amely örökségképen szállott reája. Elég mozgalmas életében — hiszen államférfi és hadvezér is volt — megmaradt bensőséges, imádságos léleknek. Még a hangversenyeken is, amelyeken részt kellett vennie, szinte elragadtatással szemléli a mennyei dolgokat s hallgatja az égi harmóniákat. Legkedvesebb témája a mennyország. „Micsoda szomorú dolog, — szokta mondani — mi azért vagyunk a földön, hogy megérdemeljük a mennyországot és mégis oly ritkán beszélünk róla.“ Jómaga esténként összegyűjtött házanépe előtt legszívesebben az örök igazságokról és az ég örömeiről beszélt. Feleségével is szinte állandóan lelki tárgyokról, Jézus Krisztusról,

a szüzesség kiválóságáról és hasonló dolgokról társalgott. Már tizenöt éves korától fogva az egész papi zsolozsmát naponként elmondotta és testét ostorozással sanyargatta.

Udvarnépének igen szép, de szigorú szabályzatot írt elő. Ezek közt szerepelnek a *napi* szentmishallgatás, a *heti* szentgyónás és *havonkinti* szentáldozás; továbbá a feddhetetlen erkölcsös élet, amelynek megsértése azonnali elbocsáttatást vont maga után.

Amiért pedig őt a Jézus Szíve-ájtatosság történetében fel-
említjük, az főleg egy nyilatkozata, amely *egész lelkületére* annyira jellemző és gondolatvilágába annyira bevilágít. Mikor ugyanis egyszer feleségétől, Delfinától hosszabb időre távol volt, ennek hírnök által ezt izente: „Semmi bajom! De ha, kedves feleségem, velem találkozni akarsz, keress fel Jézusnak megsebzett Szívében, mert én ott lakom. Bárhol másutt keresnél, meg nem találsz.“

1323-ban királya, Róbert, Párizsba küldi, hogy Károly fia számára megkérje Mária hercegnő kezét. Küldetése sikerrel járt, de az ifjú menyasszonyt már nem tudta elvezetni az Avignonban reá várakozó királyhoz. Útközben megbetegszik. Hozzá még súlyos kísértések is gyötrik. Gyötrődésében szorgosan ismételteti a 40. zsoltár 4. versét: „Az Úr segítse meg őt fájdalmainak ágyán! Változást hozol létre (Uram) minden beteg-ágyán!“ Ez a változás akkor következett be, mikor őt Isten a mennyországba szólította, amely amúgyis régtől fogva összes vágyainak, reményeinek, sóhajainak célpontja volt.

V. Orbán pápa — aki Elzeárnak keresztatyja és talán rokona is volt — avatta őt szentté az Úr 1369. esztendejében. Felesége, Delfina, negyvenkét éves korában elhunyt férjét jóval túlélte, s úgy látszik, csak 1358-ban követte őt a boldogok hónába. A ferencesek, akiknek harmadrendjébe mindketten tartoztak, Delfinát is a boldogok közt tisztelik.

Szász Ludolf (Megh. 1340 körül.)

Ludolf mintegy harminc évet töltött Szent Domonkos rendjében, ahová 1300 körül lépett be. Még szigorúbb életre áhítozva átment a karthauziakhoz s mint ilyen Strassburgban, mások szerint Mainzban 1340 után halt meg. Ama kiválóságok közé tartozik, akik — mint Suso Henrik — a keresztény misz-

tikát nemcsak jeles művekkel gazdagították, hanem át is élték.

Legkitűnőbb műve: „Vita Jesu Christi ex quattuor evangeliiis aliisque scriptoribus concinnata“, amely először 1474-ben Strassburgban jelent meg és számos kiadást ért. Maga Szent Bellarmino a legnagyobb elismeréssel nyilatkozik róla. Zsolnárokat is magyarázott, főleg aszketikus vonatkozásokkal. Nyelvezete egyszerű, szinte pongyola, de írásai mindig elevenek, érdekesek. Jézus Szíve tisztelői közt emlegetik. íme, néhány szemelvény tőle: „Urunk Szívét azért nyitották meg, hogy a viszontszeretet által oda belépve, vele egyesüljünk, akárcsak a tüzesített vas a hővel eggyé lesz. Mindenkinek az legyen a törekvése, hogy kívánságait Isten tetszése szerint szabályozza. Meneküljön e végből Jézus nyílt Szívébe. Gondolja meg, hogy Jézus mekkora szeretettel árasztja kebléből a szentségeket, amelyek örök életre vezérelnek minket, és így imádkozzék: „Jézus, aki azt akartad, hogy kiszenvedett tested oldalát megnyissák s onnan vér és víz jöjjön elő, kérlek, sebezsd meg szívemet szerelmed lándzsájával, hogy méltó legyek szentségeidre, amelyek ugyanazon szentséges oldaladól erednek. Oldaladnak nyílásában, Uram, választottaidnak az élet ajtaját nyitottad meg. Ez az Úr kapuja s az igazak mennek be rajta. Ne emlékezzél, Uram, gonoszságaimra, hogy miattuk ezt a kaput számomra elzárd, amelyet éppen a bűnbánók és a vezeklők számára nyitattál.“

„Habár a kopjadőfést Urunk nem érezte, mert már halott volt, ámde érezte azt Szűz Mária, akinek szívét a lándzsa átjárta. Akkor Szűz Mária a nagy fájdalomtól Magdolna karjába hanyatlott. Bizonyára annyiszor halt meg azon a napon, ahányszor Szent Fia kínjai megújultak. Ekkor valósult meg, amit az öreg Simeon megjósolt: „Ten lelkedet tör járja át.“ E szívnyitás, amelyből üdvünk bére ömlött ki, a mi szívünket is megsebesíti s viszontszeretetre indítja; mert akkor tűnt ki leginkább, mily bőséges nála a megváltás.“ (Vita Jesu.)

VI. Ince pápa

(Megh. 1363 szeptember 12.)

Midőn 1350-ben IV. Károly császár egyéb kincsek közt a szent lándzsa birtokába jutott, vagyis helyesebben lándzsa birtokába, amely az igazinak kis részecskéjét tartalmazta, ezt nagy

ünnepélyességgel Prágába vitette. Már 1355-ben azzal a kéréssel járult VI. Ince pápa elé, hogy a szent lándzsának és szent szegeknek tiszteletére ünnepet létesítsen. A pápa a kegyeletes kérést szívesen teljesítette. Német- és Csehország számára ünnepet rendelt „A szent lándzsa és a szent szegek“, vagy másként „az Úr szenvedésszükségeinek ünnepe“ címen, s annak megülésére a húsvét nyolcada utáni pénteket jelölte meg. Ezzel kapcsolatban kétféle zsolozsma is jött használatba. A megerősítő okmányban a Szentatya így nyilatkozik: „Urunk szenvedésében oly módon kell dicsekednünk, hogy szenvedésének titkairól emlékeztvén, a kínzóeszközökről sem feledkezzünk meg. Ezek közt a legnevezetesebb a szent kopja. Urunk ugyanis a keresztfán kiadván szent lelkét, azt is elszenvetde, hogy kopjával megnyissák szent oldalát, ahonnan vér és víz jött elő. Ebből keletkezett az ő jegyese, a szent szűzi Egyház. Ó, boldog oldalnyílás, ahonnét nekünk az isteni kegyességnek oly sok és nagy ajándéka támadt. Ő boldog lándzsa, amely oly sok jót eszközöltél számunkra s azért azt a diadaljelek közé sorozzuk. Az oldalnyílás által megnyíltak nekünk a menny kapui. A seb, amelyet a holt Jézuson ejtettek, meggyógyította a mi sebeinket s életet, üdvöt adott. Ennek a sebnak vére, amely az ártatlan sebéből hullott, bűneinket eltörölte, vakságunkat megszüntette s egészen tisztára mosott.“

Suso Henrik (1300 (?)—1365.)

A német misztikusok közt egyike a legnagyobbaknak és kétségkívül a legkedvesebbeknek Suso Henrik. 1300 körül a Bódeni-tó melletti Uberlingenben született. Az előkelő Bergcsaládból származott. Eredetileg Berg Amandusnak hívták, de nagy tiszteletből édesanyja kiváló erényei iránt a „Suse“, „Seuse“, közönségesen „Suso“ nevet viselte. Azon volt, hogy anyjának erényeit is kövesse. Már 13 éves korában Konstancban Szent Domonkos rendjébe lépett s annak egyik kiváló dísze, ragyogó csillaga lett. Eleinte míg csak úgy nagyjából és inkább külsőleg tartja a szerzetesi szabályokat; önmagával és sorsával elégedetlen. De tizennyolc éves korától fogva a kegyelem vezetése alatt egészen a lelki életre adja magát s legbuzgóbban törekszik a szerzetesi tökéletesség magaslátára.

Csakugyan a szigorú magábavonultság, összeszedettség, kemény vezeklés és önmegtagadás által a szóbeli és Isten különös kegyelmével a szemlélődő imában sokra viszi.

A nagy szenvedések, megpróbáltatások csak mégiaikább közreműködtek, hogy Istennel mindjobban egyesüljön, aki viszont sok és nagy kegy ajándékokkal tüntette ki.

Jelleménél fogva maga a megtestesült szelidség és szeretet, s így szinte ellenállhatatlanul vonzotta a lelkeket Istenhez. Pompás spekulatív és költői tehetségét kizárólag Isten szolgálata és a lelkek javára használta fel. Jól tudott a néppel is bánni, de értett főképen ahhoz, miként lehet a választott lelkeket a keresztény tökéletesség magas fokára felkalauzolni. Élete legjavát Dél-Németországban tölti el, előbb a konstanci, rajnaszigeti kolostorban, utóbb pedig, 1348-tól Ulmban. Itt foglalta gondosan össze és rendezte „Exemplár“ címen eddigi iratait. Itt is végzi 1365 január 25-én földi életét. Ugyanitt temették el, a kolostor keresztfolyosóján. 1613-ban, az építkezés alkalmával a kőművesek koporsójára bukkantak. Midőn felnyitották, — legnagyobb csodálkozásukra — a testet egészen épségben találták s kellemes illatot árasztott. Amikor a dolog a polgármester fülébe jutott, ez a koporsót azonnal újból elhantoltatta, „nehogy lármát csapjanak vele“. Susot egyébként úgy életében, mint holta után általában szentnek tartották. XVI. Gergely 1881. április 16-án hivatalosan is a Boldogok sorába iktatta s ünneplésére március 2-át tűzte ki. SURIUS, aki Suso önéletrajzát latinra fordította (Köln, 1655), őt „igen szent és egészen apostoli férfiúnak“; BELLARMINO „igen jámbornak és igen buzgónak“; POSSEVINO pedig „életszentséggel és csodákkal tündöklőnek“ nevezte.

Sajnos, a modern irodalomtörténetírók mostohán bánnak vele. Nőies lágyságot vetnek szemére és beteges képzelgésről vádolják. Ezzel azonban csak az aszkétikában és misztikában való nagy járatlanságukat árulják el. Egyik könyvét, amely talán a leginkább elterjedt és közkedvelt, „Büchlein von der ewigen Weisheit“, már életében latinra és sok európai nyelvre lefordították.

Suso, Isten iránti szeretetből arra határozta el magát, hogy Jézus nevét *szívére* vési. Meg is tette. Úgy gondolta, ha a világi szerelmesek ruhájukra varrják kedveseik nevét, méltó, hogy Jézus drága nevét *keblünkre* vessük. És ez a szeretetseb (Minnewund) nagy öröme szolgált. Mikor egyik jámbor asz-

szony általános gyónást kívánt nála végezni, leírta vétkeit egy lapra s ezt jegyezte annak másik oldalára: „Most már arra kérlek, Uram, vigy engem vissza az isteni *Szívbe*.“ Mire aztán Suso így imádkozott: „Édes jó Uram, íme, lábaidhoz borulva kérlek, hallgasd meg őt! Engedd, hogy hite boldogítsa, mert íme, utánad kiált... Mit is tettél azzal a szegény pogány nővel, aki hozzád folyamodott? ő, szelíd Szív, lásd, a te jószágodat annyira dicsérik! Még inkább magasztalják majd azt, ha megbocsátod ennek a vétkeit. Szelíd jószág, én a magam részéről már mindent megtettem. Végezd be a munkát most már te, hogy a szegény asszony teljes bűnbocsánatot nyerjen.“ (36. f.)

Az „örök bölcsesség“ című könyvében pedig Urunkat így beszélgeti: „Azért szenvedtem én, hogy ti kövessetek. Tekintsd a szíveket mind, vájjon létezett-e valaha, amely ennyire szeretett? A legnemesebb, ami testemben csak van, a szívem. S íme, hogy megismerjétek szeretetemet, megengedtem, hogy azt átdöfjék, gyilkolják, darabokra szaggassák. Soha szomjas ember nem kívánta úgy a vizet, sem a haldokló az életet, mint ahogy én kívántam üdvözíteni a bűnösöket.“ „Könyebb az elmúlt napokat visszahozni, az esőcseppeket megszámlálni, mint szeretetemet az emberek iránt megmérni. Innen van, hogy oly sok szenvedéssel akartam azt kimutatni. Alig maradt testemen tűfoknyi ép hely és mindezt szerető szívem örömmel viselte el.“ (4. f.)

Miután élénk színekkel festette Jézus szerelmét, így folytatja: „Nemde, az ily szeretet viszonzást érdemel, hogy minden szerető szív magát érte törje... Mondd meg nekem, mi az, ami ekkora szeretettel felérne? Ily szívért az egész világot odaadni sem lenne túlsók; mert az az ember, aki szívét nekem adja, boldogan él, biztonságban hal; itt megvan már mennyországa, odafenn pedig meglesz az örök boldogsága.“ (7. f.)'

„Nyitott oldalamba, szeretetsebzette Szívembe zárkózzál, állandóan ott lakozzál! Akkor aztán élő vízzel tisztára moslak, drága véremmel feldíszítlek, magamhoz kötlek, hogy örökre veled egyesüljek.“ (örök bölcsesség szava. II. 18. f.)

Szent Brigitta (1302-1373)

Szent Brigitta, vagy másként Birgitta vagy Brigida Svédországban, az Upsala melletti Finstadban született. Atyja királyi kormányzó volt; anyja Ingeborg, gót királyi vérből származott. Az igen jólnevelt, komoly leánykának már hétéves korában látomása van. Túlvilági fényességben ragyogó nő koronát tett homlokára, amelynek érintését is érezte. Mikor pedig tízéves volt, megrázó benyomású szentbeszédet hall Urunk kinszenvedéséről. Az utána következő éjjel látja is a megkínzott üdvözítőt. Ettől fogva másról nem is tudott elmélkedni, mint Krisztus szenvedéséről. Munka közben is csak erre gondol és könnyei megerednek. Az alig tizenhárom éves gyermeket a kor szokása szerint férjhez adják a tizennyolc éves Ulf Gudmarssonhoz. Mindketten Szent Ferenc harmadrendjébe lépnek. Boldog házasságukból négy fiú és négy leány származik. Egyik leányból apáca lesz, a legfiatalabbat pedig Svéd Katalin néven a szentek sorában tiszteljük és március 22-én ünnepeljük. A rendkívüli tehetségekkel megáldott Brigitta később Magnus Eriksson király udvarában udvarmesternő lesz s politikai téren is nagy tekintélynek örvend. Nagy kiterjedésű birtokain pedig kiváló szociális érzékkel gazdálkodik. Legtöbb öröme tellett az általa alapított nagy kórházban, ahol a betegekben a szenvedő Úr Jézust látva, az ápolásban maga is szorgoskodott. Elzarándokolt Rómába, a Szentföldre és Szent Jakab sírjához, Kompostellába. Férje, Ulf, 1343-ban feleségének beleegyezésével az alestri cisztercita kolostorba lépett és már 1344-ben meghalt. Rendje a boldogok közt tiszteli. Brigitta most már kizárólag Istennek élhet. Ebben látja özvegysege értelmét és hivatását. Bűnbánati öltönyt vesz magára, naponként gyónik, hetenként négyszer böjtöl, pénteken kenyéren és vizén. Ezen a napon bőrére még forró spanyolviaszt is csepegtet, hogy Urunk sebfájdalmaiban résztvegyen, ízlését keserű fűvel kínozza.

Az Úr Jézus azonban maga mérsékli túlságok felé hajló szigorát. Kijelenti neki: „Mária, János és Magdolna nem vetették meg testüket és nem nyújtottak neki mérget étel helyett, sem tövist ruha helyett, s nem feküdtek hangyabolyban. Mérsékelt módon üdültek az én tiszteletemre és lelkük javára . . . Engem igazságos és irgalmas Istennek tartottak s azért igaz-

ságosak voltak testükkel szemben is. Miközben annak szenvedélyeit fékeztek, egyben észszerű méltányossággal is bántak vele ...“

Brigittát Isten sok kinyilatkoztatással tüntette ki, amelyeket csupán gyóntatója ellenőrzése mellett hozott nyilvánosságra, mert mint szenttéavatási bullája megjegyzi, lelkiatyja engedelmé nélkül még fejét sem merete felemelni. Ezekkel a magánkijelentésekkel maga a bázeli zsinat is foglalkozott, de eredetüket illetőleg döntést nem hozott.

Brigitta 1349-ben Rómába költözött, ahová leánya, Katalin is követte. Svéd zarándokházat alapít, hogy honfitársai közül minél többet vonzzon a kereszténység szívéhez, s a katolikus hitben így megerősítse őket. Róma akkor lerongyolódott állapotban és siralmas helyzetben volt. A pápák Avignonban laktak s a szent városon árvasága nagyon is meglátszott. Brigitta úgy érzi, Isten őt választotta, hogy a nagy egyházi és politikai reformot megindítsa. Fel is emeli szavát, amely sokszor bizony szigorú és korholó, de sohasem egyházellenes, mint a hitújítóké. Ő az *igazi* reformot hirdette és akarta. Utolsó betegségében förtelmes kísértések ostromolták a Szentet, aminőket fiatal korában nem tapasztalt. Hozzá szárazság és teljes elhagyatottság érzete ülte meg lelkét. 1373-ban húsvétkor érte el kínja tetőfokát. A Boldogságos Szűznél keresett és talált menedéket. Halála előtt azonban nagyon megvigasztalta őt az Úr. 1373-ban július 23-án szentmise és a szentségek buzgó felvétele után nyugodtan elszenderült. Leánya, Katalin Rómában temettette el, de már a következő évben az általa alapított wandstenai kolostorba, az ő *apácái* közé vitték pihenni. 1391-ben IX. Bonifác iktatta a szentek közé. A világtörténelemnek ez az egyik legnagyobb női alakja, a középkori svéd irodalom legkiválóbb klasszikusa, a misztikának egyik nevezetessége *Jézus Szíve-tisztelő is volt* s minket mint ilyen érdekel.

Látomásainak önmaga által megírt és Péter olvasztrai szubprior és Mátyás mester által latinra lefordított könyvéből idézünk néhány idevonatkozó helyet. „Az égben csak két szív dobog, mert csupán Urunk és Szűz Mária Szíve van ott.“ Szűz Mária Urunk halála feletti fájdmát Brigitta előtt így fejezi ki: „A sírban két szív nyugodott: Jézusé és az enyém.“ „Urunk halála idején — szól ismét hozzá Szűz Mária — úgy voltam, mintha őt lándzsa döfte volna át szívemet. Első volt Urunk Meztelensége, mert lepel nélkül kellett őt látnom az oszlop-

hoz kötve. Másik lándzsa volt vádoltatása, mikor hazugnak és lázítónak mondták, pedig tudtam, hogy szent és nem is bántott meg senkit. Harmadik volt koronája, amely oly éles tövisből készült, hogy miatta a vér szemébe és állára csorgott. Negyedik volt fájdalomkiáltása a keresztfán: „Atyám, miért hagytl el engem!” Az ötödik keserves halála. Sőt amennyi érből csurgott szent vére, ugyanannyi lándzsadöfést éreztem szívemben. Közeledvén pedig halála, Szíve *megrepedt*. . . Mídon tűrhetetlen szenvedése miatt Szíve meghasadt, akkor mindjárt megremegett minden tagja és feje.“ (Lib. I. c. 27.)

Brigitta imája pedig ez volt: „Áldott légy én Uram, Jézus Krisztus, aki üdvösségünkért megengeded, hogy oldaladat és Szívedet általszegezzék, s hogy onnét drágalátos szent Véred bőségesen és a víz — a mi megváltásunkért — előjőjön. Dicsőség neked, Uram!” „Uram, Jézus Krisztus, magasztos és királyi Szívedet, amikor országodnak, az igazság és igazságosság országának védelméről volt szó, sem gyötrelem, sem megfélemlítés, sem hízélgés meg nem hajlította. Azért is méltó vagy, hogy legyőzhetetlen Szívedet az égben és földön mindenki magasztalja s minden teremtmény és vitéz, mint diadalmos hőst, állandóan dicséretekkel elhalmozza. Ámen.“ (V. ö. Revelationes S. Brigittáé Ed. Hauser Coloniae. 1851.)

Sziénai Szent Katalin (1347-1380)

A 14. század másik nagy női alakja, a kor legnagyobb „államférfia“, ahogy őt, a leányt egy író nevezi, Sziéna dicsősége: Szent Katalin. Szerepe sokban hasonlít Brigittáéhoz, bár jellemük sok eltérést is mutat. Szavára büszke, lázadó városok hajtják meg fejüket tekintélye előtt és XI. Gergely az ő rábeszélésére tér vissza 1376-ban Avignomból az örökvárosba. S mindemellett meg tudott maradni naiv, egyszerű, állandóan vígkedélyű és buzgó kis apácának. Hiszen ő nem királyi udvarból, — mint Brigitta — hanem egyszerű gyapjűfestőnek szerény hajlékából került a cselekvés színterére, mint a családnak 25 gyermeke közül a legkisebb, legszebb, legkedvesebb. Becézték, dédelgették, de ő már egyszer Jézus szemébe nézett és Jézus az övébe. Ettől fogva elhatározott dolog volt, hogy Katalin Jézusé lesz és Jézus Kataliné. Már hatéves korában, éppen mikor a domonkosok temploma előtt elhalad,

lába mintha csak a földbe gyökereznék, elragadtatásba esik és látja Urunkat, ott a templom felett apostolai társaságában. Talán már ekkor érlelődött meg benne a gondolat, hogy Szent Domonkos leánya lesz. Már hétéves korában fogadalommal köti le magát Isten kizárólagos szolgálatára. Tizennégyéves korában nagyon unszolják, hogy sok kérője közül egyszer már válasszon, ő azonban kijelenti, hogy már választott. És csakugyan, 1362-ben a Szent Domonkos-rendi nővérek, az ú. n. Mantellate-k közé kéri felvételét. E lépésre főképen a magánosságnak és az Istennel való egyedüllétnek vágya vitte. Ezzel megszabadult a kérők ostromától, bár mint harmadrendi, továbbra is a szülői házban maradhatott. A viszonylagos szabadságot, melyet a zárdában nem élvezhetett volna, csak arra használta, hogy magához még szigorúbb legyen. Keményen böjtölt s később a szentáldozás volt kizárólagos tápláléka. Hő epedése az Eucharisztia után szinte megölte, ha kivételesen valamelyik napon nem áldozhatott. Ez a vágy Jézus után már akkor is csillapodott, ha az Oltáriszentség közelébe juthatott, vagy akár papot látott, aki a szent színeket kézzel érinti. Mikor egyszer gyóntatója parancsára közönséges ételt vett magához, súlyosan megbetegedett. A csúnya kísértések ezt a földi angyalt sem kímélték meg. Mikor e végből az Úrnak panaszkodott, az biztosította a csodálkozó szüzet, hogy akkor, igen, akkor is, szívében volt, mikor az a legrútább kísértésekkel látszott tele lenni. S éppen ő, az Úr eszközölte, hogy azok ne tessenek.

Jézusnak ez a szerelmese a keresztnek és a megaláztatásnak is hősnője volt. Ezért tüntette ki az Úr stigmáival, éspe dig úgy, hogy azok külsőleg nem látszottak. Mikor ugyanis egyszer Pizában a feszület előtt imádkozott, az Úr sebei sugarakat vetítettek végtagjaira s a Szentet mérhetetlen, de egyben kimondhatatlan édes fájdalommal töltötték el. Ezt a jelenést örökölte meg Rossi a sziénai dömés templom kápolnájában.

Sokan fordultak hozzá tanácsért, tudva, hogy bölcsesége az égből való. Bíborosokkal, püspökökkel, fejedelmekkel levelezett, sőt megjelent az avignoni pápai udvarban is őszentsége előtt és őt a Rómába való visszatérésre bírta. Nagy Lajos királyunkhoz írt olasz nyelvű levele a világirodalomnak egyik remeke. Latinul is tökéletesen beszélt. Közben szülőföldjére is árasztotta jótéteményeit. Ápolta a beteget és kibékítette a

halálos ellenségeket. Mikor egy általa Istenhez visszavezérelt gazdag embertől Sziéna környékén házat kapott, azt pápai engedéllyel kórházzá alakította át és itt ápolta az 1374-i pestis áldozatait.

Mikor XI. Gergely pápa trónraléptével megkezdődött a vizsály, amely a szomorú egyházszakadást előkészítette, Katalin Rómába sietett, hogy a veszélyt elhárítsa. Sajnos, legnagyobb fájdalmára ez nem sikerült. Bele is halt bánatába. Az örökvárosban 1380-ban hunyt el. Még csak 33 éves volt és mégis mennyit tett és szenvedett Isten országaért. Mikor haldoklott, a gonoszlélek kevélységre kísértette. Ő így védekezett: „Hiúságból semmit sem tettem. A mindenható Isten tiszteletét és dicsőségét szolgáltam állandóan.“ Szentté 1461 január 29-én avatták. Fejét Sziénába vitték vissza. Többi ereklyéje a római Minerva-templomban várja a megdicsőülést.

Szent Katalinnak a Bollandisták által szerkesztett életrajzában számos magánkinyilatkoztatás szerepel. Ezekből azokat érintjük, amelyek tárgyunkra, a Jézus Szíve-tiszteletre vonatkoznak.

Midőn egyszer a zsoltár szavaival imádkozott: „Tiszta szívet teremts belém, Isten“ (Zsolt. 50, 12.) s kérte az Urat, hogy akaratát vegye át tőle és olvassa az Ő isteni akaratába, nagyszerű jelenése támadt. Az Urat látta, amint megnyitotta Katalin oldalát s kivette onnan szívét. A Szent erre több napon át — állítólag — szív nélkül élt, vagy talán inkább szívét nem érezte. Közben azért egészséges volt és látogatta a templomot. Néhány nap múlva az Úr ismét megjelent neki és visszaadta szívét, amely azonban teljesen átlátszó volt. „Ezzel a szívvel élsz majd ezentúl“ — mondotta neki Jézus és eltűnt. A kebelnyitásnak nyoma seb alakjában maradt meg. Ez a jelenés az életszentségnek sokkal nagyobb — az eddiginél is lendületesebb — pályáját nyitotta meg számára. Az oltárszentségi jelenletet már nem annyira hitte, mint tudta. Mikor ahhoz járulhatott, szíve úgy dobogott, hogy azt a körülállók is meghallották. Átéltte a Zsoltáros igéit: „Ujjongva eped szívem és testem az élő Isten után.“ (Zsolt. 83, 3.) Szeretete oly égető volt, hogy a földi tüzet ehhez képest hűvösnek tapasztalta s oly végtelenül boldognak érezte magát, hogy életbenmaradása is csodaszámba ment. Szívének átteremtése óta kéréseit így szokta az Úrnak előterjeszteni: „Uram, tudod, hogy

mit akarok, tudod, hogy nincs akaratom, nincs szívem, hanem csak a Tied.“

Más alkalommal — 1370-ben történt — ismét látomása van. Szemléli, érzi, hogy Jézus Szívébe vonul s Vele egy szívet alkot. Ekkor mintha csak elolvadt volna lelke s csak ezt rebegte: „Uram, megsebezted szívemet!“ Máskor megint lelke Urunk sebeibe tért és oly végtelen öröm fogta el, hogy szíve szinte megrepedt.

Mikor a fentemlített sebhelyeket megkapta, a legégetőbb fájdalmakat neki, főleg Urunk szívsebe okozta. Állítólag szíve a szeretettől meg is szakadt és csak csoda által élt tovább, így akarta őt az Úr a kereszten elvérzett isteni szeretetnek élő másává tenni.

Utolsó szavai voltak: „Uram, hívtál, megyek Hozzád. Nem érdemeimben bízva, hanem egyedül irgalmadban, amelyért esedezem szent Véred erejére támaszkodva. Atyám, kezdedbe ajánlom lelkem.“

Még leközljük — bár tárgyunkat kevésbé érdekli — egyik *magyar* királynéhoz intézett levelét. Ebben Erzsébetet, Nagy Lajos édesanyját kéri, hogy fiánál, a királynál, a pápa megsegítésére közbenjárjon. „A szeretetnek — írja Katalin — az a feltétele, hogy azt szeressük, amit szeret az, akit szeretünk és azt gyűlöljük, amit az gyűlöl. Az Isten iránti szeretetet éppen ezért nem lehet az embertárs szeretete nélkül kimutatni. Tehát ezt szeressük! Ez a szeretet a parancsok alapja, hogy t. i. magunkat szeressük Istenért és Istent pedig önmagáért, aki a legtökéletesebb jószág. Felebarátunkat szintén Istenért.

Ha a lélek a kereszten elvérzett Bárány halálát elgondolja, a megváltott lélek iránt oly szeretet tölti el, hogy ezerszer meghalna, ha így egyetlen lelket a kárhozattól megszabadíthatna. És ez az áldozat a lélekért Isten előtt a legkedvesebb. Ez volt Urunknak is a legkedvesebb teendője ezen a földön. Ezért szenvedte el a halált és — mintha mámoros lett volna a szeretettől — a kereszttel gyalázatát. Szeressük embertársainkat, szeressük az Egyházat! Az Egyház bajokkal küzdve segítségre szorul, de Felséged is szenved fogyatkozásokat. Az Egyház emberi segélyért esd, ön pedig, Felség, isteni támaszáért. Tudja meg, hogy minél inkább védelmére kel az Egyháznak, annál inkább részesül majd az isteni kegyelemben, a Szentlélek tüzeiben. Én nem segíthetem az Egyházat, csupán csak fohászok,

könnyek és folytonos ima által. Ámde ön, Felség és fia, emberi segílyt is nyújthatnak neki. Kérje fiát, hogy tartsa fenn az Egyházat.“ (Sziénai Szent Katalin levele Erzsébethez, Nagy Lajos király anyjához.)

Jusztiniáni Szent Lőrinc (1381—1455)

Jusztiniani (Giustiniani) Szent Lőrinc előkelő, főnemesi családból származott. Még ma is fennálló pompás palotájuk a velencei Canale grande-on a gondolázó idegennek sokat beszél a Giustinianinak egykori szerepléséről. Mint a legtöbb Szent, édesanyja gondos nevelésének köszön legtöbbet. Hazája Velence, a tenger királynője, az ő idejében dicsőségben és javakban fürdött, ami éppen nem alkalmas a szentek kitermelésére. Annál nagyobb elismerést érdemel tehát Lőrinc, aki ily körülmények között is szentté lett. Körülbelül 19 éves, amikor látomása van. Ragyogó fényességű nőalak jelent meg neki. „Miert keresel békét rajtam kívül? — kérdi tőle. — Csak nálam találd meg azt, ami után szíved régóta eped. Sőt az óhajtvá óhajtott dolog kezében van. Én vagyok az isteni Bölcsesség. Ha engem választasz menyasszonyodnak és örökségül, végtelen értékű kincsnek jutottál birtokába.“

Ezt a látomást Lőrinc úgy értelmezte, hogy a szerzetesi életre van hivatása. Ott meg is találta azt, ami után öntudatlan nyugtalansággal vágyódott, s amiről később így nyilatkozott: „Az Isten *szándékosan* rejtegeti a szerzetesi élet boldogságát, mert különben, ha nem így tenne, igen sokan, sőt valamennyi ember odamenekülne.“

Az Alga-szigeten lévő Szent Györgyről nevezett Ágostonrendi kanonokok közé lépett, ahol csakhamar az életszentség magas fokára küzdötte fel magát. Tanulmányai végeztével pappá szentelték, sőt mikor a káptalan szerzetesrenddé alakult, ő lett az egész kanonokszerzet főnöke, ő írta az új szabályzatot, miert is mintegy szerzetalapítónak tisztelik.

Bölcsesége és életszentsége magára vont a IV. Jenő pápa figyelmét, aki őt minden szabadkozása ellenére is szülővárosa püspökévé nevezte ki. Roppant méltóság volt az, főleg azokban az időkben. De Lőrinc mégis megmaradt egyszerű, szegény embernek, akit nem annyira a méltóság, mint életszentsége, jótékonyága és szigorú fegyelmessége tett köztiszteltté.

Szolgálatára palotájában csak öt ember állott, ami hallatlan dolog volt az akkori viszonyok között. Az ő udvarát az egyházmegeye szegényei alkották. Nemcsak prédikálta, hanem magára is alkalmazta az igét: „A gazdag csak úgy üdvözülni, ha alamizsnálkodik.“ Meghalt 1455 január 8-án. VIII. Sándor pápa 1690-ben a Szentek közé iktatta, ünnepét szeptember 5-én üljük.

Lőrinc is nagy Jézus Szíve-tisztelő volt. „Nagy Istennek kegyessége, — mondja Lőrinc — mikor a lelket a romlandó testben látogatja és a hálátlanság miatt sem vonul vissza. Mert nagyon megsebesítette a szeretet nyila. Testi Szívét anyagi lándzsa döfte át, de az égő szeretet is általszegezte. Kopjával csak egyszer döfték át, de bűnökkel számtalanszor sértegetik. (De connubio verbi et animae. Venetiis, 1721. Cap. 14.)

ADATOK SPANYOLORSZÁGBÓL

Spanyolországra, a keresztény jámborság eme földjére, a Szenteknek, éspedig nagy Szenteknek erre a dúsan termő paradicsomára az Úr Jézus Szíve már Szent Margit küldetése előtt bőven vetett sugarakat. Csak rövid és néhány adattal szolgálunk. A teljességről le kell mondanunk, mert azt sem célunk nem igényli, sem az olvasó, aki lehetetlenséget nem kívánhat tőlünk. Az adatokat Fita S. J. gyűjtötte össze s Tóth Miké S. J. „A Szent Szív története“ című értekezésében (Hirnök, 1877) röviden összefoglalja.

Garcia Lajos, valenciai pap már 1456-ban ad ki énekeket Jézus szent Szíve tiszteletére, amelyekkel nyilvános versenyre lép. Címük: Cobles en lahor del Sacratissum Cor de nostre Senyor Jesu Christi.

Agnesi us ker. János, bár ugyancsak Spanyolországban, Valenciában, de olasz szülőktől 1480-ban születik. Tudására és főleg erényére jellemző, hogy oly nagy Szentek, mint Szent Teréz és Borgia Szent Ferenc nagyra becsülték. Szentség hírében halt meg 1553-ban, 73 éves korában. Jézus szent Szíve tiszteletére zsolozsmát írt, amelynek címe: „Septem aorae precariae ad Christi Cor.“ Megjelent Valenciában, 1550-ben. (Közli Nilles De rationibus festorum, 715. 1.)

Sancha Carillo. Ezt a jeles férfiút, akinek éle-

tét Roa Márton S. J. írta meg, egyik látomása teszi érdekessé. Megjelent neki Urunk szent Szíve, amint tüzes sugarakat lövell ki magából, melyek a múltban, jelenben és jövőben élő embe-
reket érintik. De még azok sem, akikre e sugarak esnek, nem tudják ennek a Szívnek a nagyságát egész valójában felfogni.

Poncé de León Anna férjai grófnő mondja: „Urunk meghagyta nekem, hogy szentséges Szívét a legnagyobb jónak tartsam; benne bízom és minden dolgot, mint az Ő rendelését tekintsem.“ Az Úr megjelenik neki és sebzett Szívére mutatva így szól: „Miattad történt ez. Ennyi jótéteményért viszont kívánom, hogy egészen az enyém légy.“ (Roa: Vita de León.)

Villanovai Szent Tamás. (1488—1555.) Előbb a salamancai egyetemen az erkölcstan tanára, majd Ágostonrendi szerzetes. Később V. Károly udvari szónoka, végül valenciai érsek. Az apostoli buzgalomban és önfeláldozó felebaráti szeretetben kiváló. Mint aszkétikus író is hírneves. Egyik áldozócsüörtöki beszédében felszólítja a híveket, hogy Jézus Szívében keressenek nyugtot, menedéket. „Az Egyház — mondja — az ártatlan, nyögdicsélő gerle, amely mint özvegy, Jegyesének vigaszától megfosztottan, zokogva énekelget. Fészke pedig a gerlének Kedvesének (Jézusnak) keble. Miután a keblet megnyitották, itt a gerlének biztos menedéke.“

Alkantarai Szent Péter. (1499—1562.) A sarutlan ferences minoriták rendjéből. Az eredeti szabályok szigorú megtartásáért küzd s e végből 1555-ben pápai jóváhagyással külön reformkongregációt is alapít. Szent Teréznek nagy barátja, akit — ugyancsak reformtörekvéseiben — tanácsal és imával támogat. Elmékedéseiben Jézus szent Szívével már kifejezetten foglalkozik: „Íme jön a katona s lándzsáját oly erővel döfi Urunk oldalába, hogy szinte megrezeg tőle a keresztfa. Mire vér és víz ömlik ki belőle, az egész világ bűneinek eltörlésére. A paradicsom folyója ez, amely megöntözi az egész földet. Ó, drága seb, mennyország ajtaja, békehely, egek ablaka, igazak szentélye, erősség tornya, üdvözlégy, szent oldal-seb! Ó, sebez meg szívünket! üdvözölt légy, szent seb, te vagy Jézus Szívének kapuja, amely szeretetünknek és örök boldogságunknak vagy okozója. Ó, mennyit szenvedett akkor édesanyjának, Szűz Máriának Szíve, amikor Jézus megszagattott Testét letették ölébe, mikor ajkával a tövises közt Jézusnak szent Arcát kereste. Ó, mily iszonyú összeolvadása volt

ez a vérnek és könnynek.“ (De meditatione et oratione liber aureus. A fr. Dulken Carth. in lat. transl. Tyranaiae. 1747.)

Szent Teréz. Avilai vagy Nagy Szent Teréz. (1515—1582.) A karmeliták reformálója, misztikus. Minden idők egyik legtehetségesebb nőalakja, a spanyol és világirodalom kiválósága. Családi neve Tereza de Cepeda Ahumada,- rendi neve Jézusról nevezett Teréz. Az Úr Jézus iránti szeretet és a mennyország utáni vágy annyira elragadta, hogy már hétéves korában titokban elhagyta kis bátyjával, a 11 éves Rodrigóval a családi házat. A mörök közé akartak menni, hogy ott vértanúhalált haljanak. Mikor a nagy vállalkozás dugába dőlt, akkor a kert végében összetakolt kunyhóban remeteéletet kíséreltek meg. Amikor az sem sikerült, akkor Teréz adta a kis apácát és sokat, nagyon sokat imádkozott. Isten meg is hallgatta imáit és nemcsak apáca lett belőle, hanem Kármel nagy reformátora, az imaélet kiváló doktornője, amint nevezni szokták. Miniket most főleg az érdekel, hogy az Úr Jézus Szívét ő is jól ismerte s imáiban biztonnal sokat foglalkozott vele. Tanúság erre Velasquez Alfonz osmai püspökhöz írt levele. Idézzük belőle a következő helyet: „Urunk oldalának sebe, amely látni engedte Szívét, alkalmat ad az Ő végtelen szeretetéről szőtt hasznos elmélkedésre. Urunk azt akarta, hogy ez a szent seb lelkünk fészke, menedékhelye legyen. Ez legyen a bárka ajtaja, hogy a kísértések és bajok özönvize idején legyen hová futamodnunk. Ez okból kérjük Öt, hogy amint szeretetből oldala megnyitását megengedte, viszont parancsolja is, hogy a mi szívünk megnyíljék; adjuk elő nyomorúságunkat és esedezzünk annak gyógyulásáért.“ (55. levél. Migne, Paris. 1863. II. 384.)

Salmeron Alfonz. (1515—1585.) Egyike Szent Ignác első társainak, aki vele együtt résztvesz 1543-ban a Jézustársaság alapításában. Azokban a vészteljes, nehéz időkben mint hit-szónok, mint pápai követ s nemkülönb mint hittudós nagy szolgálatokat tesz Krisztus országának, az Egyháznak. Tizenhat vaskos kötetben az újszövetségi Szentírást magyarázza. Már az Ószövetség értelmezésébe is belekapott, mikor a halál elragadta. Ő is ismerte és tisztelte Jézus drága Szívét. Azt állítja róla: „Jézus Szívét azért nyitották meg, hogy bajainkban belőle segítséget merítsünk. Oly nagylelkű ez a Szív, hogy minden rosszat meggyógyít. Ízleljétek meg, mily édes az Ő szeretete!“

Granadái Lajos. (1504—1588.) Szegény szülők gyermeke aki Tendilla gróf jóvoltából végezhetette tanulmányait. A gróf ugyanis egy gyerekes csetepaté alkalmával észrevette Lajosnak bámulatos szónoki tehetségét. Ez ugyanis, miután a verekedésnek véget vetettek, — amelynek a gróf is véletlenül szemtanúja volt — bámulatos ügyességgel védte igazát. Tizenkilenc éves korában Szent Domonkos rendjébe lép, amelynek legnagyobb díszei közé tartozik. Főleg mint aszkétikus író aratja sikereit. A spanyol irodalomnak egyik klasszikusa. Pápák, fejedelmek, Szentek — mint Szalézi Szent Ferenc és Borromei Szent Károly — legnagyobb tiszteletben tartják. A bragai püspökséggel is megkínálják, amelyet azonban nem fogad el. Haláláig egyszerű szerzetes akar maradni. Csak egy gyöngyszemet idézzünk írásaiból, hogy jellemezzük Jézus Szíve iránti áhítatát: „üdvözöllek, ó szent seb, amelyen át Jézus Szívéhez, szeretetének bizonyítékához és az örök élet zálogához juthatok.“

Boldog Avila János. (1500 (?)—1569.) Mint szónok és hithirdető, mint lelkivezető és író a nagy szellemektől ragyogó spanyol ég legfényesebb csillagai közé tartozik. Granadái Szent Lajos barátja. A korabeli nagy szenteket, mint Istenes Szent Jánost, Szent Terézt és Borgiai Szent Ferencet lelki gyermekei közé számlálta. Jézus Szívéről így nyilatkozik: „Hogy könnyebben juthassunk Jézus Szívébe, megengedte, hogy halála után oldalát megnyissák. Azért tette, hogy az emberek ezt látva belépésre induljanak és bámulják szépségeit. De hol van emberi nyelv, amely ezeket a szépségeket elszámlálni bírná? Hiszen ez a Szív Isten remeke. Ha szeráfok szálltak volna le a Kálváriára, amikor Krisztus Urunk ott szenvedett, bámulva tapasztalták volna, hogy az ő szerelmük Urukéhoz képest lanygos. Ez a szeretet bírta Urunkat arra, hogy megengedte, hogy őt áruba bocsássák, egyik bíróságtól a másikig hurcolják, tövissekkal koronázzák, végül meghaljon a keresztfán.“ Avilát a spanyol irodalom szintén klasszikusai közé sorozza.

Horsco Alfonz (1500—1591) ágostonrendi remete. V. Károly császár udvari szónoka. Jézus Szívéről így elmélkedik: nő kedves, gyengéd Szív, amely szívünk szeretetére megindul és kész viszonzni vonzalmunkat! Vajmi nagy lehet a szeretet hatalma, hogy még Jézus Szívét is meg tudta sebesíteni. Mármost, kedves lélek, ne késsél, hanem a szeretet nyilaival

ostromold meg te is Jézus Szívét. Löveld feléje indulataidat Ne is elégedjél meg azzal, hogy egyszer sebesítéd meg, hanem éjjel-nappal nyilazd, hogy csupa seb legyen. Ő, mily boldog lesz, ha nyilaid ott akadnak meg! Ó csodálatos szívseb, amelyből ily mindenható erő sugároz elő.“

Limai Szent Róza. (1586—1617.) Peru fővárosában, Limában született. Izabella névre keresztelték. Csak miután édesanyja a kisedet arcocskáját mintegy rózsává alakulni látta, nevezte el őt Rózának, amely elnevezést utóbb maga a Szent Szűz is mint szándéka szerint valót helyeselt. Róza mindig mosolygott, mint a rózsza; sírni soha senki nem látta. Pedig akadt neki is, mint minden szentnek, bőven szenvedni való ja. Külső körülmények szolgáltatnak erre bőven okot, amelyeket ő rendkívüli önmegtágadásokkal és önsanyargatásokkal tetézett. Mint Asszisi Szent Ferenc, különös barátságban élt a szabad természettel. A kismadárral felváltva énekelte Isten dicséretét. Reggelenként az Úr dicsőítésére szólította fel még a lugásban tanyázó szűnyograjt is és az bizonyos ritmusban, összhangban zümmögött, s Rózának sohasem kellemetlenkedett. De bezzeg nem kímélte meg a látogatókat. Mikor egy domonkosrendi nővér közülük egyet agyoncsapott, „mert — mint panasolta — a véretem szívja“, Róza felsóhajtott: „Mi csoda, ha az ilyen kis teremtmény a vérünkéből táplálkozik, mikor a mi Urunk annyiszor táplál bennünket vérevel?“ Az ily gyengéd lélek kétségkívül eljutott az Úr Jézus Szívének bensőséges ismeretére is. Hiszen egész jelleme annyira e Szív szerint alakult. Ezért szólott hozzá így az Úr: „Szívem rózsája, légy az én jegyesem.“

Suarez Ferenc. (1548—1617.) Minden idők hittudósainak egyik legkiválóbb ja, a Jézustársaság teológusai közt a legnagyobb, ugyancsak Jézus szent Szívének jeles tisztelői közé tartozik. Elárulják szavai: „Urunk azért engedte megnyitni oldalát, hogy megmutassa, miként tárul ki Szíve mindazoknak, akik oda belépni akarnak s ott megnyugodni...“ (Misteria vitae J. Christi. II. disp. 41.)

Alvarez de Paz. Jakab S. J. (1560—1620.) Egyike az askétikus-misztikus irodalom legkitűnőbb képviselőinek. A trienti zsinat utáni időkben mint teológiai tanár a perui Limában tanított. Műveinek egyrészt a szolid és mély teológiai tudás, másrészt a nagy életszenség ad rendkívüli súlyt és értéket.

Munkáiban, melyeket az újabb időkben újra sajtó alá rendeztek, sokszor emlékezik meg Jézus Szívéről. Tizenkét imát is írt Jézus Szívéhez, s mintegy bevezetésként így ír róla: „Arra törekedjél, hogy belépj Jézus Szívébe. Nézd meg, milyen az, aztán gondod legyen, hogy tenszívedet is hozzá hasonlóvá alakítsd. Ez a Szív az út, amely az örök hazába, Jézus istenségébe vezet. Az ajtó e Szív, amelyen át Istennek szemléletére jutunk.“ (Opera. II. 1. 4.)

De Ponté (de la Puente) Lajos S. J. (1554—1624.) Mint a nagy Suarez tanítványa végezte teológiai tanulmányait. A hírneves P. Guttieres Márton elragadó szónoklata volt az esz-köz, mellyel Isten benne a hivatást felébresztette. A teológia második éve után, 1574-ben a Jézustársaságba lépett. Az újonc-évek alatt Medina del Campoban a szentéletű P. Alvarez Boldizsár, Szent Teréz egyik Ielkiatyja volt neki is a tökéletesség útján vezére, tanítója. Mint tanár, előljáró, újoncmester stb. kiváló szolgálatot tett rendjének és az Egyháznak. Nevét azonban közismertté „Elmélkedései“ teszik, amelyeket Európa minden művelt nyelvére lefordítottak, számtalan kiadást értek és elmondhatjuk, hogy a világ askzétikus irodalmára, főleg amelyek elmélkedéseket tárgyalnak, a világ végéig közvetve vagy közvetlenül hatással lesznek. Még II. Ferdinánd császár és magyar király is ezt a hat kötet elmélkedési sorozatot szinte könyv nélkül tudta. „Lelkivezér“ című könyvét P. Vitelleschi jezsuita generális az „én vezéremnek“ nevezte. Bellarmino Szent Róbertnek még aggkorában is De Ponté könyvei voltak legkedvesebb olvasmányai. A hírneves Herrera, bencés szónok pedig így nyilatkozik róla: „Ezen Ponté nélkül egyetlen hídon sem tudtam volna átmenni.“ (Ponté ugyanis magyarul hidat jelent.) Boldogáavatási ügyét 1749-ben vezették be.

De Ponté nagy Jézus Szíve-tisztelő. Elárulják nyilatkozatai. Többek közt így ír: „Urunk oldalsebének nem volt ugyan fájdalma, mert akkor már halott volt, de annál többet szenvedett édesanyja miatta. Ez volt azoknak a töröknek egyike, amelyek az ő szívét általjárták. Az Apostol azt állította: „Kiegészítem testemben azt, ami híja van Krisztus szenvedésének.“ (Kol. 1, 24.) Ezt leginkább a Szent Szűz teljesítette. Hiányzott Urunk sebéből a fájdalom. Te, ó Szent Szűz, ugyancsak érezted azt és a mennyei Atyának az Egyházért — amely Urunk titkos teste bemutatad. És ha érettem is felajánlottad, mert hiszen

én is Krisztus híve vagyok, kérj kegyelmet számomra, hogy érezzem Jézus fájalmát és szívesen szenvedjek érte. Jária át szívemet a dárdaverés, mert ez (t. i. szívem) volt oka az üdvözítő fájdalmainak. Szívem volt oka Jézus sebének, mert hiszen innen (a szívből) jönnek a rossz gondolatok. (V. ö. Mt. 15, 18.) Minthogy az ostorozás, a töviskorona Urunk Szívét nem érintették, azért engedte, hogy holta után a Szívét általverjék, hogy így mindenben szenvedjen. De annak, amiért oldalát megnyitni engedte, legfőbb oka mégis az volt, hogy a bűnösök odameneküljenek. Hadd lássák, hogy amint Urunk utolsó csepp vére is kiomlott, úgy bűneink is mind bocsánatot nyernek. Végre oka volt az oldalnyitásnak: „Mert ezek azért történtek, hogy beteljesedjék az írás: . . . Látni fogják, kit vertének által.“ (Jn. 19, 36. 37.) Azt akarja ugyanis az Úr ezzel a sebbel mondani, hogy a bűnösök, miután értünk szenvedett, az ő sebeiben bizakodjanak, siránkozva vétkeik felett. És igyekezzenek azokat elhagyni, mert ha ebben az életben a vezeklést elmulasztják, eljön még az idő, amidőn ezekből a sebekből igazság, harag és büntetés villámlik majd szegény fejükre. Borulj tehát e Szív elé és imádd azt! Hisz ezt a Szívet érted sebesítették meg, hogy irgalmat nyerj; mert ha élted napja lejárt, a könyörgés elkésett.“ (Med. de praecip. fidei misterii.)

Escobar Marina. (1554—1633.) Ez a „Tiszteletreméltó“ szűz 30 éven át állott De Ponté atya vezetése alatt és Isten kegyelmével a tökéletesség oly magas fokára küzdötte fel magát, hogy szent lelkiatyja életszentség dolgában őt egy Szent Teréz, egy Sziénai Szent Katalin mellé merte állítani. Már mint három éves gyermek mélyen átértette és érezte a főparancsot: „Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből“, s kezdte mindenben Istent keresni. Tízéves korában elkapta kissé a világ szele, de tizennégy éves korában egyik szentbeszéd újból visszatereli a tökéletesség útjára. Később abbahagyja a belső imát, amelyet veszélyesnek gondolt, de harminchárom éves korától fogva Isten őt megint a magasabb ima ajándékával tünteti ki. Míg a 16. és 17. században az úgynevezett reformáció Európa többi országait hit és erkölcs dolgában szétszaggatja és rombolja, addig Escobar Marina csendesesen dolgozik, hogy hazáját ettől a szörnyű veszélytől óvja és lanyhulásból talpra állítsa. Szerzetespapokat oktat, hogyan egyesüljenek Istennel. Gyermekeket tanít az utcán. Zárdák reformján dolgozik. Ismerő-

sökkkel és ismeretlenekkel szóba áll, hogy legyőzhetetlen bájjal és kedvességgel vonzza őket a belső, Istent szerető életre. Marina is tisztelte és szerette Jézus Szívét. Idézzük nyilatkozataiból a következőket: „Láttam Jézus Krisztust, amint megnyitotta keblét, mutatva Szívét. Ez végtelenül izzott a teremtmények iránt s ennek az izzásnak fényében úgy értettem, mintha így szólana: íme, ily szeretettel vagyok eltelve irántatok.” (De Ponte S. J. Vida maravillosa de la V. Marina I. 10.)

Lope de Vega Carpio. (1562—1635.) A Jézus Szívétisztelet remek emlékét találjuk a második korszakban a hírneves spanyol drámaírónak, Lope de Vegának egyik költeményében. Szerzője valóságos csodagyerek volt. ötéves korában már latinul olvasott. Tizenkét éves korában verseket s tizenhárom éves korában már szindarabot írt. ő a spanyol drámának megteremtője. Termékenysége csodával határos. 1800 színművet, 400 vallásos jelenetet (autót) írt. Calderonnal, Tirso de Molinával (Téllez-zel) ő alkotja a spanyol dráma ragyogó csillagtriászát. Sőt a világirodalom is a legjelesebbjei közé számolja.

Közzöljük szép költeményét Jézus Szívéhez. Sajnos, a jeles fordító ismeretlen előttünk.

Jézus megsebzett Szívéhez

„Uram, a lelkem ma Hozzád közelget,
 hogy vágya előtt kegyesen kinyissad
 Szíved Sebét, főjét szent kapuidnak,
 melyeken át kijött hozzánk szerelmed.

Mutasd meg nekünk azt az ablakot,
 amelyen át hangunkat behallod,
 hogy ha Elédbe lépve földi dalnok,
 felzenghet hozzád földi dallamot.

Szíved Sebe, e Szent Seb sose szunnyad,
 hisz meggyilkoltattad magad miattunk,
 s midőn felsírva most eléd riadtunk,
 bennünket és könnyeinket nem unhat!

Szíved, ez az el nem pihenő Szív
 örökké él, akár hozzánk szerelmed:
 véres varázslatából el nem enged,
 s ha elszakadnánk: újra csak előhív!

E Szent Szíven sebet ütött a lándzsa,
 és véredet kiontá csúf dőfése,
 de szerelmednek nem lehet halála:
 nem hunyó máglyaként marad

Nierenberg János Özsébs.J. (1590—1658.) Német származású jámbor és előkelő szülei II. Miksa császár özvegyének, Máriának kíséretében Spanyolországba költöztek és ott meghonosodtak. János lemondva a fényes reményekről, amelyek kecsegtették, Salamancában a Jézustársaságba lépett. Ezt a lépését atyja sem tudta megérteni, miért is abban a hitben hogy csábították a rendbe, fiát visszakövetelte. Az ifjú azonban kitart és újból visszatér a szerzetesi hivatáshoz. Az egyházi és világi tudományokban egyaránt kitűnő, hozzá lángbuzgó férfiú, aki mint népmiszionárius, de mint tanár és író is jelentőset alkotott. Hathatósan védte a Szent Szűz szeplőtelen fogantatását, ami akkor még nem volt hitágazat, és pompásan írt az isteni kegyelemről, amely műve magában is halhatatlanná tette nevét. Jézus Szívéről is szépen ír: „De leginkább az indítson bennünket részvétre, amit Jézus *Szívében* szenvedett, amelynek fájdalma kezdettől fogva végig végtelen volt. Mert a szív, amint első, amikor keletkezik az ember, éppúgy az utolsó, amikor szűnőfélben van. A többi tag szenvedését a szív is érezte, főleg a kertben, amikor vért izzadott. Ekkor láthattuk és tapasztalhattuk, ami egész életében rejtve volt. Mert neki élénk értelme és képzelete által szenvedése (egész életében) előtte állott. — Ó szívem, hogyan tudsz az életben még valaminek örülni, amikor Istened ily iszonyút szenved!”

A JÉZUS SZÍVE-TISZTELET EMLÉKEI MÁS NEMZETNÉL

Veghe János.* (1430—1504.) A középkorban — amint az újabb kutatások igazolják — a Jézus Szíve-tisztelet legtermékenyebb talaja, valóságos virágoskertje Németország volt. Míg Európa többi népeinél — mint láttuk — szörványos adatokra, nyilatkozatokra akadunk, a német nép mélyen érző, elmerülésre alkalmas kedélyében a Jézus Szíve-tisztelet erős és kiterjedt gyökeret vert. A 12. századtól kiindulva folyton növekvőben van. 1250 és 1360 közt már szinte fénykorát éli s a virágzás eltart egészen a 17. század végéig. Szónokok, költők,

* V. ö. Karl Richstätter S. J.: Ein niedersächsischer Apostol der altdeutschen Herz-Jesu-Verehrung. Stimmen der Zeit. 97. B. I. H. 1919.

egyháziak és világiak szinte versenyeznek a Jézus Szíve-tisztelet gyakorlásában és terjesztésében. A szerzetesek közül főleg benecések, ciszterciták, premontreiek, karthauziak, domonkosok, ferencesek, ágostonrendiek és a „Közös élet testvérei“ tüntetik ki magukat, akikhez a 16. és 17. században sok lelkes jezsuita is járul.

Ezen a téren nem kis érdemet szerzett magának a münsteri Veghe János, a közös élet testvérei közül való népszerű szónok és író, akit csak az újabb időkben fedeztek fel újra, s mint „a német művelődéstörténet egyik elsőrangú csillagát“ ünneplik. Münsterben született és ott is töltötte sikerekben gazdag, csaknem egész életét. Itt tartotta beszédeit, amelyeket 1492-ben a jámbor nicsing-i apácák írtak le jellegzetes münsteri tájszólásban. Itt írta meg még 1486 előtt értékes lelki könyveit. Ezek „A lélek szőlőskertje“, „Mária vigasztalása“, „Virágágy“ s „Lelki vadászat“. Irataiban több, mint százszor ragadja meg az alkalmat, hogy „a legnemesebb, legszeretőbb isteni Szívre“ terelje a figyelmet, amelyet másutt meg ma mi Urunk édes, szeretetben dús, szűzies, szelíd Szívének“ nevez. Ritka szónok még manapság is, aki a Jézus Szíve szellemébe, igazi értelmébe mélyebben behatolt, mint Veghe. „Egensburgi Bertholdhoz és a kayserbergi Geilerhez hasonlóan Veghe személyisége egészen arra termett, hogy nagy néptömegre hason, mert szintén olyan egyéniség volt, aki ismeri az embereket és a világot.“ (Philipp Stauch.) Kitűnően ismeri a természetet és az emberi szívek rejtélyeit, hozzá még a misztikát is, amelynek ékszereivel díszíti műveit. A középkor legnagyobb népszónokai közt vívott ki magának helyet. Eddig — tudtunkkal — csak beszédei jelentek meg nyomtatásban és néhány kiragadott hely mint mutatóanyag aszkétikus munkáiból.

Veghe prédikációiban szinte önkénytelen bukkan fel minduntalan a Jézus Szíve-gondolat, sokkal inkább, mint ezt manapság — eltekintve a kimondottan Jézus Szíve-irodalomtól — tapasztaljuk. Egyik beszédében például, amelyet zárdatemplomban apácáknak tartott, azt tárgyalja, „miképpen lehet az isteni szeretet tüzét magunkban kigyullasztanunk és megővünk úgy, hogy azt semmi támadás se tudja kioltani?“ Ekkor a szerzetesnőket Urunknak a keresztfán elhangzott hét szavára emlékezteti. „Ó, menjetek csak — szólott — a Kálváriahegyre, a kereszt akasztófájának tövébe s hallgassatok a Völégény szavára; főleg arra a hétre, amelyet a kereszten mon-

dott. Mert legyen bár szívetek kőkemény, ha valaki közületek ezt a hét szót áhítattal fontolóra veszi, szívet feltétlenül meglágyulni érzi. Az Úr ugyanis Szívének nagy epedésével szóla (uth groter hertliker begeherten synes herten): Szomjazom! Mintha csak azt akarná ezzel a mi kedves Urunk mondani: Kedves nővérem! (Leve susterken!) engem miattad ostoroztak meg, koronáztak tövissel és feszítettek meg. Hát ez nem elég, hogy szíved meglágyuljon? Hát akkor én még inkább szomjazom s kész vagyok százezerszer annyit szenvedni, csak-hogy téged arra vonzzalak, hogy engem megszeress. Azt is gondold meg, hogy mennyire Szívén találta a mi jó Urunkat szenvedése, mert hiszen azoktól volt kénytelen elviselni, akiket igazán szeretett, akikkel annyi jót tett s akiket különösen kiválasztott. Azért elmondhatta a mi jó Urunk: „Ó, kedves nővérem, jegyesem, te megsebesítetted Szívem.“ (Du hefst myn herte ghewundet!) Most hát „tégy engem mint pecsétgyűrűt szívedre“, hogy eszedbe jusson az én szeretetem s az én hűségem“. (420. l.)

Másik beszédében pedig ezeket mondja: „A szeretetnek akkora lángja lobogott az édes, áldott Jézus Szívében, hogy testének öt helyén, vagyis öt szent sebén előtört.“ (425. l.) És ismét: „Az Úr nem egy munkáját jelenti ki bizalmas szeretettel a tiszta szívnek, amely az Ó Szívéhez tér, amelynek egyszerű és őszinte az útja, a szíve vágyódása, és amely gondolatait belsejében összegyűjteni tudja.“ (325. l.)

Még bővebben és részletesebben beszél Veghe Jézus Szívéről a nyomtatásban meg nem jelent misztikus iratában, a „Lélek szőlőskertjében“. Azokból a fákból, virágokból és füvekből indul ki, amelyek a szőlőben fellelhetők. Költői gondolatokkal és pompás formaszépségekben beszél róluk. Azután fejtegeti azoknak allegorikus értelmét, ahogy ezt a manap Szent Bonaventurának tulajdonított „Vitis mystikában“ találjuk. Megtanít arra, hogy Krisztus szeretetét miként utánozzuk. Végül rátér az Oltáriszentségre, amelyben nekünk „Jézus Szívét adja táplálécul“. Már az egyes fejezetek címei is elárulják, hogy Veghe a Jézus Szíve-tisztelet gondolatvilágában mennyire otthonos.

Itt az egyik cím: „Szívünket Jézusnak vissza kell adnunk, mert Ő a sajátját előbb odaadta nekünk.“ (Berlini kézirat, 58. l.) „Hogyan adja nekünk Krisztus érdemünk nélkül Szívét mint értékes ajándékot?“ (65. l.) „Miképp adja nekünk Jézus Szívét

a legfőbb mértékben, lelki egyesülésben?“ (76. 1.) „Mikép adja nekünk Krisztus Szívét táplálékul?“ (Münsteri kézirat, 78. 1.) „Ismerd meg már egyszer egy keveset, mekkora szeretettel adja Jézus Szívét neked!“ (53. 1.) Aztán megmondja, mi számunkra az Úr Jézus Szíve: „Erős vár, enyhe pihenő, gazdagító kincs, értékes ajándék, édes táplálék.“

„A Völegény Szíve — írja — a legmagasabb császári vár. Azért a kísértés idején menekülj Urad Szívébe, Völegényed Szívébe! A kapuja tárva-nyitva áll számodra, felvonó hídja le van bocsátva. Tág a seb, nyitva a Szív, feléd tárja Urad karjait. Vár reád szeretve, szenvedve.“ (Berlini kézirat, 58. 1.) Még ott is, ahol a cím után nem is várnók, az Úr Jézus Szívére vonatkozó gondolatokat kapunk tőle. Így pl. abban a fejezetben, amelynek címe: „Hogyan készítsük el szívünket mint ünnepi termet, Krisztus eljövételére?“ — ezt találjuk: „Ó, szegény lelkem, lásd, hogyan adják neked Urad Szívét mint legfőbb és pompás kincset, hogy szívedet eljövételére rendbe szedjed és felékesítsed, ó, szerelmes Jézusom, Te vagy mindenben mindenem, *Szíved az én legfőbb kincsem!*“ (Berlini kézirat, 63—65.)

Ezt a tételt most már a Szentírásból vett szebbnél-szebb példákkal világosítja meg. Megmutatja, hogy az Úr Jézus Szíve a szántóföldbe rejtett kincs. Jézus Szívére alkalmazza a Kolosszeiekhez írt levél igéit: „Mert őbenne lakozik az istenségnek egész teljessége valósággal.“ (2, 9.) Jézus Szíve gazdagsága nagyobb, mint amennyit Dávid a Salamon-féle templom építésére hátrahagyott.

„ó, Uram, add nekem Szíved kincsét, add szeretetedet, hogy Téged önmagadért szeresselek. Hiszen Te senkitől sem tudod megtagadni Szívedet, ezt a legdrágább kincset.“ „Ez a kincs szüzi Tested kinyitott szekrényében pihen, lelkednek nagy sebe (a szeretet) tárta azt fel számunkra.“ „Ó, a kereszt gerendáján szerelmes Szívednek kívánatos kincse mindenki nézve láthatóvá vált. Mindenki méríthet belőle a nélkül, hogy e kincs megkevesbednék.“ „Előbb, Uram, sokféle ajándékot adtál szájadból, mikor tanaidat hirdetted; aztán kezdeből, amikor a szükségben levőket segítetted. Ámde a keresztfán a legdrágább kincset adtad legfőbb szeretettel, jósággal és bőkezűséggel, amikor Szívedet szekrényestül odaadtad, hogy valamennyiünket általa boldogítsad.“ Aztán imával végzi, amely már magában foglalja az imaapostolság alapgondola-

tát: „Ó, ájtatos lélek, támaszkodjék minden reményed Krisztus érdemére most és mindörökre. Ha jót tettél vagy a bűnt elkerülted; ha igazságtalanságot szenvedtél, tedd mindjárt Jézus Szívébe, kapcsold be érdemei kincsébe. Ebben a kincsben a réz arannyá, az ón ezüstté, a pelyva tiszta búzává, a víz borrá, a szegénység vagyonná, a szükség bőséggé, időben és örökkévalóságban örvendezéssé lesz.“ (65. 1.)

„Ő legnemesebb Szív — kiált fel máskor Veghe — Neked nincsen párod, végigtekintve egyik végétől a másikig a széles világot.“ (V. ö. münsteri kézirat, 58. 1.) Hogy pedig ezt igazolja, sokszor valóban meglepő képeket rajzol: „Ő szerelmes Jézusom, legfőbb püspök és főpap, a Te Szíved a szent kereszténység aranyfüstölője, Szíved drágább minden aranytól, ékkőnél, topáznál. Ezzel a füstölővel, szerelmes Szíveddel állottál Te a keresztnél. Ebben a füstölőben égett a szeretet tüze. A füstje felszállott Isten elé és arra kényszeríté Őt, hogy látva Szívednek szeretetét és szenvedését, ne haragudjék, hanem könyörüljön.“ (59. 1.) Miért is Veghe azt tanácsolja: „Ájtatos lélek, ha úgy érzed, hogy Istennek haragját gonoszsággal megérdemled, a legjobb, ha Őt egyszülött Fiaának legnemesebb Szívével engeszteld.“ (54. 1.)

De nemcsak a „Lélek szállóskertjé“-ben, hanem Veghe egyéb műveiben is Jézus Szíve tiszteletére igen szép helyeket találunk. Így a misztikus „Virágágy“-ban Jézus így szól a lélekhez: „O nézd szögeimet, keresztmet, de leginkább Szíveméi, szeretetemet, jóságomat, szomorúságomat minden ember boldogságáért.“ És „Mária vigasztalása“-ban Jézus így ajánlja az emberiséget édesanyjának: „Vedd őket akkora szeretettel anyai Szívedbe (dyn moderlike herte), amely szeretettel én hordom őket Szívemben. Fogadd őket úgy gyermekeiddé, ahogy én fogadtam őket testvéreimmé.“ (334. 1.)

És a lélek mivel is viszonozza az isteni Szív szeretetét? Megmondja Veghe: „Ó ájtatos lélek, akarod valakinek szívét odaadni, elajándékozni, feláldozni? Ám akkor Völegényednek van erre a szívre a legjobb és legtöbb joga, mert Ő előbb adta neked Szívét, hiszen szeretetből irántad, a te boldogságodért mindenét odaadta. Szent Ágoston mondja: „Mindazért, amit szeretetből adunk vagy teszünk, más viszonzással, mint a szeretettel, meg nem elégszünk.“ De még ha Völegényednek szíved szeretetével kárpótlást is nyújtasz, azért még mindig sokban adósa maradsz; éspedig annyival, amennyivel az Ő

Szíve jobb a tiednél. Miért is Szívének csak az ő Szívével tehetsz eleget, ha t. i. isteni Szívét saját szívedre teszed. Ez tetszik Neki és bőséges kegyelmét érdemli ki most és mindörökkre.“ (Berlini kézirat, 58. 1.)

Így működött, buzgólkodott Veghe a 15. század második felében Münsterben a Jézus Szíve-tisztelet érdekében. Ámde ebben a tekintetben Németországban nem áll egyedül. Hogy csak néhányat említsek, akik a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésében kitűntek, ott van Fridolin István, a lángbuzgó ferences, aki a nürnbergi Klára-templomnak volt szónoka. Beszédeit halála után két évre nyomatták ki. Ügylátszik, ezek az első Jézus Szíve-prédikációk, amelyek sajtó alá kerültek. Továbbá a domonkosrendi Herold János, aki már 1418 előtt befejezett prédikációs könyvében sokszor beszél Jézus Szívéről, többször, mint ma szokásos. Szól az isteni Szívről, „amelyre az Úr feljegyzett bennünket, hogy soha el ne felejtsem“, s „amelyet megnyitottak, hogy szívünket mi is megnyissuk neki“. Herold könyvét nagy használhatósága miatt hamarosan elkapkodták, úgyhogy, már 1500 előtt körülbelül 40.000 példányban, 41 kiadást ért. Mennyire terjesztette ez a könyv a Jézus Szíve-eszméket a klérus és a hívek lelkében! — Biel Gábor, az „utolsó skolasztikus“, 1460-tól a mainzi székesegyház szónoka, akinek a tübingai egyetem alapításában nagy érdemei vannak, nagypénteken a szentbeszédet a megváltói Szív szeretetéről és kegyelméről tartotta.

Lansperg (másként Landsberg vagy Landsberger) János. (Meghalt 1536-ban.) A Szent Borbáláról nevezett kölni karthauzi kolostor szerzetese. Tudománya és életszentsége egyaránt örök nevet biztosít számára az aszkétikus irodalomban. Egyik kortársa, Loher, főleg írásainak kenetességét dicséri. Nagy érdeme Szent Gertrúd művének sajtó alá rendezése. Pompás védőbeszédet is csatolt hozzá. A kiadást magát már Loher eszközölte, mert ebben Landsberget betegsége és halála megakadályozta. Kölnben hunyt el a szentség hírében.

Több aszkétikus művet írt, közülük említjük: „Az érzelmes isteni szeretet nyilai“ címűt. Ebben a Jézus Szíve-tiszteletre vonatkozóan ezt találjuk: „Általa kérd, amire szükség van. Eme Szív által ajánld fel ájtatosságodat, mert ez a kegyelmek gyógytára. Ez az a küszöb, amelyen át Istenhez juthatunk és Isten velünk közlekedik.“

„Mindenek előtt gondod legyen, hogy az Úr Jézus Szívé-

nek képét valamely helyen kifüggeszd, hogy az téged, mikor előtte gyakorta elmégy, Isten iránti szeretetre indítson. Sőt csókold is meg ezt a képet s közben esedezzél, hogy szíved Jézus Szívébe merüljön, ahonnét Jézus szellemét, kegyelmét, erőnyeit szívjad magadba, mert ezekben túlságosan gazdag az Úr Szíve.“

Egy másik művében ezt mondja: „Arra törekedjél, hogy e Szív sebében lakozzál, itt, ha éhezél, mannát lelsz; ha szomjazol, ez a paradicsom forrása. Ez a bárka küszöbe, amelyen át, ha belépsz, nem pusztulsz el a vízözön idején.“ (Horn. 54. de Pass. Domini.)

Blosius Lajos. (1506—1566.) Hírneves aszkétikus író a Blois-grófok nemzetségéből. V. Károlynak, még mint hercegnek; nemes apródja, később mint császárnak, udvari embere és bizalmas barátja. Komoly betegség hozta közelebb Istenhez. A liessei bencés kolostorba lép. Bár ebben — ami akkor nem tartozott a ritkaságok közé — a fegyelem meglehetősen lazult volt, de Blosiust nem akadályozta semmi sem, hogy magát egészen a lelki életre szentelje. Ezzel még apátjának, Egidiusnak is kivívta csodálatát, aki benne máris egykori utódját látta. Alaposabb kiképzés végett Löwenbe küldte. Még pappá sem szentelték, máris az apát segédjévé és 1530-ban utódjává választották. Mint ilyent, szentelték csak áldozópappá. Főtörekvése kolostora reformja volt. E célból „A szerzetesek tükre“ címen könyvet írt, amelyet az asztalnál felolvasatott. S mivel ezt a könyvet sok ima és könny közt írta, azért a könyv címlapján önmagát egyszerűen csak „sírónak“ nevezi. A zárdában sokat megjavított, de úgy látta, hogy a lényeges reform ideje még nem érkezett el. Midőn azonban 1537-ben a háború arra kényszerítette, hogy bizalmasaival Ath-ba költözzék, itt a reformot teljes egészében megvalósította. A béke beálltával kényszerítették visszatérni Liessebe, ahol már — bölcsek tanácsát követve — az athi reformot csak enyhített formában hajtotta végre. Ezeket az enyhített szabályokat III. Pál pápa erősítette meg. Blosius most már a közszellem javításán, emelésén főleg kitűnő, aszkétikus könyvek írásával dolgozik. A neki felkínált cambrai érsekséget visszautasította. Nagy barátja volt a Jézustársaságnak és a Szent Ignác-féle lelkigyakorlatoknak, amelyeket maga is elvégzett és Liesseben meghonosított. Viszont Szent Ignác elrendelte, hogy Blosius könyveit az újoncmesterek a növendékek előtt

olvassák és velük szorgosan olvastassák. Írásmódjának kenettségével Blossius a „második Szent Bernát“ nevet érdemelte ki. Sírkövére rendtársai ezt vésették: „A mi dicsőségünk és konkunk csodája.“

Jézus Szívéről többször megemlékezik és ajánlja a hozzá való ájtatosságot. Többek közt így ír róla: „Megnyitották oldalát, hogy így a kegyes Jézus nekünk Szívéhez utat és ajtót nyisson. Így mutatta meg hozzánk való végtelen szeretetét. Mít tehetett volna még értünk, amit meg nem tett? Magát Szívét, ezt az Ő legbensőbb otthonát is megnyitotta számunkra. Nekünk adta kegyetlenül megsebzett Szívét, hogy abban tartózkodjunk, amíg teljesen megtisztulva és Szívéhez hasonlóvá válva, alkalmasak és méltók nem leszünk arra, hogy az örök Atya Szívébe magával vigyen bennünket. Szívét adja s viszont szívünket kéri...“

„Jöjjetek hozzám mind, akik a bűnök ellen harcot indítottatok és a vétkek terhe alatt nyögtök. Jöjjetek és odanyújtom nektek vérem piros borát és felvidul szívetek.“ (Margaritum Spirituálé, Explicatio, 19.)

A Manuale Spirituálé című könyvét voltaképpen Szent Gertrúd, Szent Mechtild és Sziénai Szent Katalin mondásaiból állította össze. Az előszóban az égi jelenések lehetőségét és valóságát bizonyítja. Érvelése abból indul ki, hogy az Úr, aki Szent Pálnak megjelent, miért ne jelenhetnék meg másoknak is? Miért is, ha ilyenekről (az említett Szentek élményeire gondol) hallunk, olvasunk, azt alázatosan kell fogadnunk.

Az ima után az alatta elkövetett szórakozottság bocsánatáért ezt a könyörgést ajánlja: „Az én lanyha és szórakozott szolgálatomat a Te édes Szívednek ajánlom, hogy az azt javítsa, tökéletesítse. Mindenek üdvösségéért Neked ajánlom azt, azzal a legtökéletesebb figyelemmel, amellyel Te Atyádat imádtad és dicsérted ezen a földön. Kérlek, tégy eleget helytem és pótolj mindent a legtökéletesebben.“

Hogy a lelkek vezetéséhez mennyire értett, jellemezze a „Speculum Spirituálé“ című művének II. fejezetéből idézett következő részlet: Blossius inti az újonnan megtérteket, ne ütközzenek meg azon, ha az Úr, aki eleinte becázte őket és a vigaszok fehér kenyérével táplálta, később megvonja tőlük az édes ételeket, sőt azokban a csapásokban, amelyek érik őket, fekete kenyeret küld nekik. Az ember ilyenkor úgy érzi, mintha az Úr elhagyta volna, sőt az ördög uralkodnék rajta. „Ha ve-

led is történik ilyesmi, tudd meg, hogy Isten mindezt szeretetből teszi, nagyon jól tudva, hogyan kell a lelkeket vezetni. Ne zúgolódjál miatta, hisz ez üdvödre hasznosabb, mint a szívedet elárasztó vigasz. Hadd az örökkévaló orvost! Hadd vágjon, metéljen, hiszen így gyógyít meg gyökeresen. Így pusztul a bűn, fogy a büntetés és növekszik a szeretet.“

„Semmi sem történik a világon véletlenül s az Istennek megengedő akarata nélkül. Bizzad reá ügyedet, hiszen ismered, mennyire szeret téged. Ajánld fel minden cselekedetedet Jézus mézédés Szívének. Hadd javítsa, tökéletesítse azokat. Ő mindig kész erre, éspedig felséges módon.“

„Bármily szegény légy, örvendj, mert Megváltód által gazdag lehetsz. Ő saját érdemében részesít. Hisz érted jött a földre, érted böjtölt, érted feszítették a keresztre, érted halt meg. Végtelen érdemkincset bírsz, ha alázatos és jóakarátú lesz.“

Blosius mondásaiból közlünk még néhány aranszemet: „Krisztus a biztos út és igaz kapu, amelyen át az Istenséghez jutunk.“ „A kereszten függő Krisztus a napnál fényesebb könyv, amelyből mindaz, ami csak a tökéletességre vonatkozik, csodálatosan előragyog és olvasható.“ „Ha nem sír szemed, sírjon a szíved!“ „Nem halhat meg rosszul, aki jól élt.“ „Féld és szeresd az Istent! Ha buktál, kelj fel! Ha nem szűnsz meg felkelni, Ő sem szűnik meg téged visszafogadni.“ „Ropant gonosz cselekedet a felebarát elleni gyűlölet. Ha ez magát valakibe befészkelte, az már nem tehet olyat, ami Istennek tetszését megnyerné. Szeretni vagy nem szeretni; ez az, ami Isten fiait az ördögétől megkülönbözteti.“

Jézusról nevezett Tamás. (1529—1582.) Ágostonrendi szerzetes. Élete valóságos regény vagy inkább a keresztény szeretetnek s áldozatos papi életnek dicshimnusa. Előkelő lovagi családból származik. Már 15 éves korában az isteni kegyelem hívására zárdába lép, ahol a szabályok pontos megtartásával tűnik ki. Tehetséges szónoknak bizonyul. Sebestyén portugál király 1578-ban mint tábori lelkészt magával viszi a szerencsétlen afrikai háborúba. Itt vigasztalja a sebesülteket s készíti a nagy útra a haldoklókat. Idővel maga is sebesülten, lerongyolódva fogságba esik és egy marbutnak (afrikai dervis) birtokába kerül. Ez eleinte jól bánik veie abban a reményben, hogy rabszolgáját az iszlámra térítheti. De mikor látja, hogy fáradozása sikertelen, sőt Tamás érveivel őt szo-

rítja sarokba, börtönbe vetteti, ahol több verést kap, mint táplálékot. Tamás most másként nem szolgálhatja embertársai üdvét, mint hogy a napnak azon óráiban, midőn tömlőce nyílásán némi világosság szűrődik be, könyvet ír Urunk kínszenvedéséről. Ezen meglátszik, hogy szenvedő írta. Esméi által meg is találta azóta számtalan szenvedő szívhez az utat s megvigasztalta azokat. Utóbb fanatikus gazdája kezéből kiszabadulva Maroccóba került. Itt több szabadságot élvezett. Oktatta a keresztény foglyokat s több hitehagyottat újra visszavezetett az Egyházba. Három év múlva nőtestvére és rokonai összehozták és megküldték számára a váltságdíjat. Ő ezzel másokat szabadított ki. Haza csak azt üzenté, hogy miatta ne fáradjanak, hiszen ő otthon úgysem élhetne nyugodtan, tudva azt, hogy itt nélküle mennyi lélek elveszne. Most is csak azt sajnálja, hogy a király követe őt bőven ellátja s így nem élhet oly szegényesen, mint számos fogolytársa. Naponkint prédikált a szegény rabszolgáknak, hogy az Istenbe vetett bizalmat fenntartsa. Meghalt 1582-ben, fogságának negyedik évében. Érzelmes, szép munkáját „A mi Urunk Jézus Krisztus sanyarúságai“ címen portugál nyelven írta. Ezt később spanyolra, olaszra és latinra is lefordították. Keresvei közt Jézus Szíve volt legfőbb boldogsága. Így ír róla: „A Te édes Szíved az én élő mennyországom. Ez lát (bennem), ez hall, akar, ez ad bölcseséget, értelmet, boldogságot. Ó édes mennyországom, nyílj meg, kincseidet hadd lássam! Sőt inkább fogadj magadba úgy, hogy onnan soha ki ne jussak! Akkor aztán nem bánom, bármit is mondjon a világ. Ó édes egem, ha száraz a lelkem, bocsáss reá mennyei esőt; ha vak leszek, adj világosságot; ha bűnös lennék, halljam irgalmas szózatodat s így méltó legyek belépni Hozzád, hiszen tudom, hogy szeretsz engem, s Te is jól tudod, hogy szeretlek Téged. Nyílj meg tehát számomra! Amint nekem szeretnem kell Téged, éppúgy szükséges, hogy engem Te végy birtokodba, fogadj szolgálatodba. Ó isteni szeretet, aki szívet alkottál s beléje érzelmeket, hogy szeresselek; tudva teremtettél engem s ismered mivoltomat, tégy velem belátásod szerint s aztán követelj tőlem akármit, én készen vagyok akaratodat s minden rendelésedet teljesíteni.“ „üdvösségünk az Úr szenvedéseiben gyökerezik, miért is ez legyen (állandóan) elmélkedésünk tárgya. Sebei felett ne csak általában gondolkodjunk, hanem vegyük sorba azokat. Utánozzuk a méheket, amelyek virágról-virágra szállnak s

mindenikből mézet szívnak. Mi is szálljunk sebről-sebre édeséget, örömet, vigaszt merítve, hogy szorongattatásunk el ne csüggyessen!”

Gonzaga Szent Alajos. (1568—1591.) Az ősi Gonzaga főúri család ivadéka, de sokkal nagyobb erénye, élet-szentsége által, amelyre magát 23 éves rövidke élete alatt felküzdötte. Születése után, életveszély folytán azonnal meg kellett keresztelni. Az Úr nem akart soká várni, hogy ezt a földi szeráfot az ártatlanság ruhájával megajándékozhasssa, amelyet aztán soha többé el nem vesztett, hanem érdemeivel mindig díszesebbé tett.

Már kilencéves korában Firenzében a Boldogságos Szűz oltára előtt fogadalmat tett a szüzességre, amelyet Isten különös kegyelméből, a gondolat- és érzésvilágnak legkisebb zavara nélkül vitt az égbe. Ezzel érdemelte meg, hogy maga az Egyház „Angyali ifjú” díszjelzővel tünteti ki. De ő vigyázott is féltett kincsére! Minden emberi tekintetet félretéve, menekült mindattól, ami kísértést okozhatott vagy szemérmetségét a legkevésbé is sérthette volna. A vezeklésben kemény kézzel kellett őt korlátozni. Lelke állandóan Istenbe merült. Bevallotta, hogy Istenre nem gondolnia sokkal megerőltetőbb, mint Vele foglalkoznia. Főképen az eucharisztikus Jézus volt reá akkor vonzóerővel, hogy csak az engedelmesség szava kényszerítette távozásra. Kemény, három éves küzdelemmel vívta ki atyja engedélyét, hogy 17 éves korában a Jézustársaságba léphetett, amelybe őt Madridban isteni szózat hívta meg. A dögvészesek ápolásában kapott betegségben mint a szeretet vértanúja halt meg 1591 június 21-én.

Alajos Jézus Szívének nagy tisztelője volt. Talán éppen ennek köszönhette, hogy azon a napon, amelyen később az Egyház Jézus Szíve-ünnepét üli, költözhetett az égi honba. Pazzi Szent Magdolna később a megdicsőült Alajost szemlélve, e látomásáról így nyilatkozik: „Ó mennyire szerette Isten Alajos! Míg a földön élt, szeretetének nyilai az Ige Szívébe repültek, s most e nyilak szívében pihennek; mert Istennel való egyesülését, amelyet szeretetével érdemelt, most már tökéletes befejezettséggel birtokolja.” 1765-ben történt, hogy Celestini Miklós jezsuita növendék betegsége folytán végső életveszélybe jutott, amelyből orvosi vélemény szerint már nem volt szabadulás remélhető. Ekkor az ő szeretett rendtársához, Alajoshoz fordult. Ez ugyanazon év február 10-én megjelent

neki és felszólítja, hogy magát Jézus Szívének ajánlja fel. A beteg megtette és csodálatos módon hirtelen meggyógyult. Ettől fogva buzgón terjesztette ezt az ájtatosságot.

Kanizius Szent Péter. (1521—1597.) Abban az évben született, amelyben Luther Márton a wormszi országgyűlésen a pápaságnak nyíltan megüzente a hadat és Loyolai Szent Ignác, az ő nagy ellenlábasa, a Jézustársaságot megszervezi, azt a hadsereget, amelynek első hivatása védeni és terjeszteni a katolikus Egyházat. Kaniziusnak jutott ugyanis a feladat, hogy éppen a tűzfészekben, Németországban álljon sorompóba Krisztus országa ügyében és a vallási forradalom által elhódított területeket megmentse és nagyrészt visszahódítsa. Mint a nagy Szentek többnyire, népes családnak sarja volt. A németalföldi Nymwegen nagytekintélyű polgármestere volt az édesatyja, aki 17 gyermekét a lehető legjobb nevelésben részesítette. Édesanyja is kiváló, szentéletű asszony, aki még halálos ágyán is férjét és gyermekeit esdekelve arra kérte, hogy az ősi katolikus hittől soha, semmi áron el ne tántorodjanak. Innen örökölte tehát Péter azt a százszázalékos, meggyőződéses, lángbuzgó katolikus hitet, amely nemcsak hazájára, hanem egész Európára, nevezetesen hazánkra is, rávetette jóságos fényét. Hiszen ő alapította 1560-ban Oláh Miklós érsekkel a nagyszombati jezsuita kollégiumot, amelynek az ellenreformáció óriási munkájában vezérszerepe volt. Tanított egyetemi katedrákon és dermesztő hidegben járta a népmissziókat, amelyekre annál égetőbb szükség volt, mert hogy csak egyet említsünk, magának Bécsnek környékén 300 plébánia állott pap nélkül. Az eretnokség terjesztőinek tehát a kapu tárva nyitva állott. Rengeteg egyéb munkája mellett még arra is szorított időt, hogy hatalmas irodalmi működést fejtsen ki. Ennek köszönheti, hogy midőn XI. Pius pápa 1925-ben szentté avatta őt, egyben egyházi doktori címmel is kitüntette. Bár távolról sem a legerjedelmesebb, de legnagyobb jelentőségű műve a *Katekizmus*, amely már életében 200 kiadást ért és 12 nyelvre fordították le. Ez szolgált alapul annak a káténak, amelyből mi is a legüdvösebb tudásunkat, a hittant merítettük.

1549 szeptember 7-én a vatikáni Szent Péter-templom főoltára előtt néhány szerzetes térdelt. Köztük volt az akkor még 28 éves Kanizius Péter is, aki a rendalapító Szent Ignác kezébe akkor tette le az ünnepélyes négyes fogadalmat. Oly csendben és egyszerűen ment ez végbe, hogy sokan a temp-

lomban jelen lévők közül sem vették észre. Pedig mily döntő jelentőségű esemény volt ez főleg a német népre. Hiszen ekkor kapta Kanizius egyben küldetését is Németországba, amely benne Szent Bonifác után második apostolat tiszteletét.

Hogy mit érzett ekkor Kanizius, megőrökíti Naplójában. Kiírjuk belőle a minket most különösen érdeklő helyet. „Midőn Péter és Pál apostolok sírjánál térdeltem, új kegyelmet adtál nekem Istenem. Legszentebb *Szivedet nyitottad meg* nekem, hogy beletekinthessek. Megparancsoltad, hogy *ebből a forrásból* igyam, amikor arra hívtál meg, hogy az üdvösség vizét, édes üdvözítőm, forrásaiból merítsem. — Ekkor legforróbb kívánságom volt, hogy a hitnek, reménynek és szeretetnek hullámaiból a Szívből nyerjem. Aztán, amint felbátorodtam, hogy legszentebb Szivedet érintsem, szomjamat belőle oltsam, egyben ruhát is ígértél általa, hogy vele lelkem mezítelenségét befödjem. Ez a ruha pedig a béke, szeretet és állhatatosság. Miután az üdvnek eme ruhájával elláttál, feléledt bizalmam, hogy immár semmi egyébre nincs szükségem s majd minden a Te dicsőségedre válik.“ Szóval a győzelmet ígérő jel az isteni Szív volt, amelyben Kanizius óriási feladatának megoldására indult.

P a z z i S z e n t M a g d o l n a (1568—1607). A keresztény misztikának ez a gyöngye már kora gyermekségétől fogva engedelmes lélekkel figyel a szívéhez szóló kegyelemre. Mikor a még olvasni sem tudó gyermeket kérdik, mit tud ott az imaszámolyon annyit térdelni, azt feleli: „Kegyelmet kérek az Istentől, hogy az Ő szent akaratát megismerjem.“ Kilenc éves korában már teljesen otthonos az elmélkedő imában. Főképen Krisztus szenvedésének és az Oltáriszentségnek titka vonzza. Már tízéves korában megengedték neki, — ami abban az időben kivétel volt — hogy a szentáldozáshoz járuljon. Ettől fogva nincs hőbb vágya, mint az Úr Jézussal mind bensőbben egyesülni. A büntől annyira irtózott, hogy egy-egy véletlenül meghallott illetlen szó miatt éjszakákon át elsirdogált. Tizenkét éves volt, amikor szüzességi fogadalmat tett és minden ellenkezést legyőzve, 1583 január 30-án a sarutlan karmeliták rendjébe lépett. Itt vette fel a nagy bűnbánó Szentnek tiszteletére a Magdolna nevet. Eddig Katalinnak hívták. Az elragadtatásoknak Magdolna életében se szeri, se száma. De megjárta a misztikusok szörnyű kálváriáját is s ízlelte azoknak borzalmas lelki éjszakáját, mikor minden összeköttetés az éggel

megszűnni látszott. Hozzá még szörnyű kísértések is ostromolják az istenkáromlásra, kétségbeesésre, tisztátalanságra, mohóságra és engedetlenségre. Társnői is ellene fordulnak s előbbi elragadtatásait csalásnak és ámitásnak vélik, öt teljes évig állja minden enyhülés nélkül ezt a rettentő csatát, alázatos engedelmisséggel várva szabadulást. 1590 pünkösdjén a szentáldozás után Magdolna arca felderül s kijelenti: „A vihar elvonult, adjatok érte hálát és dicsérjétek velem az én jószágos Teremtőmet.“ Magdolna sokat elmélkedik Urunk kínszenvedéséről s szentséges sebeiről. Közben az üdvözítőtől azt az ígéretet kapja, hogy majd az Ő Szívét adja neki. 1585 május 4-én látja Urunknak kitárt keblét és felkiált: „Miért nem törekszik minden ember Jézusnak nyílt keblébe? Miért nem menekülnek a szeretetnek ebbe a mélységes örvényébe?“ Máskor megint meghívja öt az isteni Szív, hogy örökre ott maradjon.

Sigmaringeni Szent Fidélis (1577—1622). Eredetileg Rey Márknak hívták. Előkelő svájci családból, Sigmaringenben született. Tanulmányait bevégezve ügyvéd lesz és sokat utazik. A kegyelem hívásának engedve 1612-ben magát pappá szentelteti és legott felveszi a kapucinus rend ruháját. Előbb a Bazel melletti Rheinfeldben, utóbb Feldkirchenben házfőnök. Apostoli buzgalommal főleg a gyermekeket oktatja és a katonákat gondozza, mert ez utóbbiak — mint mondogatta — állandó veszélyben forognak és mindig készen kell lenniök, hogy Isten ítélőszéke elé lépjenek. Ezért tisztelik öt mint a gyermekek és katonák védőszentjét. A Hitterjesztés Kongregációja munkatérül Svájcot jelölte ki számára. A Kálvin-féle tévely által fanatizált parasztok életére áskálódtak. ő ezt jól tudta. Mégis, miután a húsvétot feldkircheni kolostorában megünnepelte s végső rendelkezéseit megtette, általános gyónás és a szentmise bemutatása által a vértanúságra felkészülve rendületlen bátorsággal munkatérére visszatért. A spanyol katonai parancsnok kis testőrséget is rendelt melléje. Hogy törbe csalják, a parasztok Seewisbe hívják meg prédikálni. A szentbeszéd közben rálőnek; a testőrséget részben felkoncolják, részben foglyul ejtik. Fidélis most nyugodtan Grüschebe indul, tudva, hogy ez az utolsó útja. Bátran néz a halál szemébe. Útközben a parasztok rárohannak és húszt sebet ejtve rajta, kivégzik. A szívsebe, amelyet kopjával ejtettek, az üdvözítőjéhez hasonlított. Ebben sokan méltó jutalmát látták annak, hogy Fidélis — nevéhez méltóan — az isteni Szívhez mindig hű-

séges volt és tiszteletének terjesztésében odaadóan buzgólkodott. Egy, a vértanúságnál jelen lévő kálvinista prédikátor kénytelen volt őszintén elismerni és bevallani, hogy csak az a hit lehet igaz, amely híveit így meghalni tanítja. Vissza is tért a katolikus Egyházba.

Fidélisnek kedvelt imája ez volt: „ő Jézus legédesebb Szíve! Neked, minden jó kútfejének adom át szívemet, minden hajlamával együtt. Együttal odaadom bűneimet, vétségeimet, hűtlenségeimet s egész életem mulasztásait. De leginkább átadom halálom óráját. Add, hogy abban a keserves órában biztos menedéket találjak legszentebb Szíved mély sebében. Ámen.“ — Szentté 1767-ben, XIV. Benedek avatta.

Szalézi Szent Ferenc (1567—1622). Az isteni Gondviselés a jelenkori Jézus Szíve-tisztelet előkészítésében egész különös szerepet szánt annak a szent püspöknek, akiről kortársai azt állították, hogy az Úr Jézus szelid és alázatos Szívét emberi kiadásban soha senki nála jobban be nem mutatta. Szavójában Annecy közelében Szaléz ősi várában mint fényesmúltú grófi család sarja született. A fiúcskát — aki a természet rendjét két hónappal kora születésével megelőzte — édesanyja a legokosabban, az igazi katolikus elvek szerint nevelte. Egyszerűen, de tisztán járatta, megismertette vele a szentek példáit. Az alamizsnát a gyermek keze által juttatta a szegényekhez, hogy a szociális érzéket s az irgalmasság erényét beleoltsa. Feltétlen őszinteséget és engedelmességet követelt tőle. Édesatyja mint elsőszülöttnak nagy jövőt, országos jelentőségű szerepet szánt. Miért is már hatéves korától fogva gondosan iskoláztatta. Előbb Rochville-ben, majd Annecy-ben, aztán Párizsban járatta iskolába. Ez utóbbi városban a szónoklatot a jezsuitáknál tanulta, éspedig oly sikerrel, hogy korának egyik legnagyobb, de kétségkívül leghatásosabb szónokai közt foglalhat helyet. Közben — atyja kívánságára — a lovaglásban, vívásban és táncban is kiképezte magát. A jó szellemből azonban mitsem vesztett. Megmaradt anyja fiának, aki azzal az útravalóval bocsátotta ki az életbe fiacskáját, amellyel Szent Blanka gyermekét, IX. Szent Lajos királyt: „Inkább lássalak koporsóban, mint halálos bűnben.“ Aztán Páduába ment jogot tanulni, ahol ezt akkoriban a legjobban adták elő. Bárhová ment, mindig talált magának alkalmas lelkiatyát, aki tanáccsal támogatta s akinél heti gyónását elvégezhetette. Így a serdülő kor veszélyes ösvényét

bukás nélkül járta meg, sőt naponkint nagy lépésekkel haladt az életszentség felé. Tizenhét éves korában szüzességi fogadalommal kötötte le magát az Istennek és Egyháznak szolgálatára. Ez sok volt az ördögnek, akinek nincs nagyobb igyekvése, mint az életszentségre törekvőknek elgáncsolása. Isten megengedte a gonoszléleknek, mint hajdan Jobbal tette, hogy hűséges gyermekét, Ferencet megkísértse. A pokoli szellem búskomorságba ejtette Ferencet s igyekezett vele elhíttetni, hogy minden erőfeszítése hasztalan, ő már egyszer a poklok martaléka. Ferenc könnyhullatások közt kérte a Szent Szűz pártfogását s nem hiába. A kísértőnek azzal a hősi elhatározással felelt: „Ha már nem tudom odaát szeretni az Istent, legalább itt akarom azt tenni, éspedig teljes erőmből.“ Ezzel minden kísértés egyszerre megszűnt és lelkében zavartalan, édes béke áradt szét.

Beutazta egész Itáliát és tudással, tapasztalatokkal bőven felkészülve tért meg a szülői házba. Elképzelhetjük a szülők bámulatát, amikor kijelenti előttük elhatározását, hogy egyházi pályára akar lépni. Elsőszülöttségi jogáról Lajos testvére javára lemondva Istent választotta örökségül.

Már mint szerpapot az isteni ige hirdetésével bízták meg. Nem kételkedett abban, hogy a szentbeszéd gyümölcseire csak akkor számíthatunk, ha azt sok imával igyekszünk kiesdeni és kiérdemelni. Miért is buzgó imával készült a prédikációra. Másrészt beszédeit alaposan ki is dolgozta. Bár kitűnő rögtönző volt, de alapos munka nélkül sohase lépett a szószékre. Áldozópappá 1593-ban szentelték. Ettől fogva a szentmisét naponkint oly bensőséges és megható ájtatossággal végezte, hogy a szent tűz, amely belőle áradt, a körülállók szívét is szent hevületre gyullasztotta. Már mint fiatal papot főpásztora, a genfi püspök a chablais-i tartományba küldte, hogy annak a katolikus Egyháztól elszakadt lakóit visszatérítse. Ez számára nemcsak óriási testi-lelki erőfeszítést, hanem állandó életveszélyt is jelentett. A huszonnyolc éves Ferenc azonban kitűnő, nagybátyjával, Szalézi Lajos kanonokkal nagybátran nekivágott a nehéz munkának és buzgalommal párosult bámulatossal szelidséggel mintegy 70,000 kálvinistát sikerült az igazságnak megnyernie s jó katolikussá tennie. Nem csoda, ha püspöke, Granier benne látta öregsége legbiztosabb támaszát és maga mellé segédpüspököknek kérte. E méltóságot Ferenc csakis a pápa kifejezett parancsára fogadta el. Miután a

megyéspüspök, Granier időközben meghalt, húsznapos lelki-gyakorlat után, 1602-ben, Szeplőtelen Fogantatás ünnepén püspökké szenteltette magát.

Szalézi Szent Ferenc óriási hatásának titka jórészt finom úri modorával párosult bámulatos szelídsége. Ez annál csodálatosabb, mert természet szerint heves és lobbanékony volt. Ámde az állandó önuralom teljesen úrrá tette őt indulatainak legkisebb megmozdulásaival szemben is. Bár lelkében sokszor meghányta-vetette az üdvözítő utasítását: „Legyetek okosak, mint a kígyók és szelídek, mint a galambok“ (Mt. 10, 16.), de a végső következtetés, amelyet ebből levont, mindig az volt: „Száz kígyót örömezt odaadnék egy galambért.“ Azt vallotta: „Egy csepp mézzel több legyet lehet fogni, mint egy akó ecettel.“ Mikor szemére vetették a bűnösök- és más hitűekkel szemben tanúsított szinte túlságos kíméletét, csak annyit felelt: „Inkább küldöm őket szelídséggel a tisztítóhelyre, mint keménységgel a pokolba.“ Midőn barátai egészségének kímélésére intették, azt válaszolta: „Az, hogy éljek, nem szükséges, de az szükséges, hogy az Egyház szolgálata be legyen töltve.“

Ez a lelki finomság, szelídség és buzgalom különösen alkalmassá tette Ferencet, hogy a Gondviselés annak a szentélynek építómesterévé tegye, amelyben majd az Úr Szíve magát kijelenti, s hogy azt a lelki családot alapítsa, amelyben a szűz sarjad, aki az újkorban isteni Szívének legnagyobb apostolnője lesz.

Mikor Ferenc Szaléz várában csendes elvonultságban a Dijonban tartandó prédikációira készült, Szent Sebestyén kápolnájában különös látomása támadt. Magas termetű, fekete ruhás hölgyet látott két hasonló öltözetű apáca társaságában.

Ugyanakkor Chantal bárónőnek Isten látomásban adta tudtára, kinek irányítására kell majd jövő sorsát bízni. Ugyanis egyik reggel, mikor Bourbillyben lován az erdő szélén léptetett, egyik magaslaton püspökhöz hasonló főpapot vett észre fekete ruhában, karinggel. Közben ezt hallja: „Íme, ez az Isten és ember előtt kedves vezér, akinek kezére kell majd bíznod lelked ügyét.“

Chantal báróné, családi néven Fremiot Johanna Franciska 1572-ben a burgund hercegség fővárosában, Dijonban született. Atyja a tartományi törvényszék elnöke volt. Húszéves korában ment férjhez Chantal Kristóf báróhoz. A testben-

lélekben tökéletes szépségű Johanna Franciska a lovagias, tetőtől-talpig nemes férfiúban méltó házastársra talált. Nyolcéves, ideálisan boldog házasságuknak, amelyből négy gyermek született, szerencsétlenség vetett véget. Chantal egyik vadászat alkalmával rokona véletlenül meglötte. Sebébe néhány napi kínlódás után belehalt. Az özvegyiség éveit Johanna Franciska szent elvonultságban, gyermekei nevelésében és apósa ápolásában tölti.

Olthatatlan vágyat érzett a tökéletesség után. Alkalmos lelkivezetőre azonban nem akadt. Végre Isten ezzel is megajándékozta.

Midőn Szent Ferenc 1604-ben Dijónban beszédeit tartotta, a prédikáció után megkérde Fremyot András ottani érseket, aki szintén hallgatói közt volt, vajjon ki az a magas, fekete ruhába öltözött hölgy, aki itt és itt ült a templomban és őt oly feszült figyelemmel hallgatta? Nem a kíváncsiság adott okot erre a kérdésre, hanem a már fentemlített látomása. A hölgyben ugyanis arra a feketeruhás alakra ismert, akit Isten akkor két szerzetesnő társaságában neki bemutatott. Nagyon meglepődött, mikor az érsek tudtára adta, hogy ez az ő nővére, Johanna Franciska, Chantal bárónő. De Franciskának sem volt kisebb a csodálkozása, mikor Ferencben felismerte azt, akit mint leendő lelkivezéért bourbilly-i lovaglása alkalmával meglátott.

Nagyon világos, hogy most már mindketten keresték az alkalmat, hogy találkozzanak. Ez néhányszor meg is történt. Alig távozott Ferenc Dijónból, máris így ír Chantal bárónőnek: „Ügylátszik, Isten engem az ön számára rendelt. Mindig jobban meggyőződöm erről. Kérem a jó Istent, fogadjon kettőnket Urunk szentséges sebébe s adja meg számunkra a helyes utat.“

Franciska most már biztos kezekben érezvén magát, az evangéliumi tanácsok követésére újra ünnepélyes fogadalmat tett. 1604 augusztus 22-én a genfi püspök hivatalos okmányban is kijelenti, hogy „elfogadja Fremyot Johanna Franciskának, lelki gyermekének megújított tisztasági, engedelmisségi és szegénységi fogadalmát, s megígéri neki, hogy mint lelki leányát, Isten iránti szeretetből a leggondosabban, leghűségesebben s a legszentebb módon vezeti, segíti és a szentek útján előbbre viszi.“

Isten Szent Ferenc és Chantal Szent Johanna Franciska szent viszonyából megmutatta, miként lehet férfi és nő között

a házas szent frigyen kívül is neki tetsző barátság, bár el kell ismernünk, hogy csak igen ritkán adódnak azok a feltételek amelyek ily szeretetkapcsot veszélytelenné tesznek. Hogy Ferenc barátsága, szeretete lelki leányához mily forró, de egyben angyali tiszta volt, elárulják hozzá intézett levelei.

„Tudja, kedves Növérém, — írja hozzá — hogy mióta megismertetett lelki állapotával, Isten az ön lelke iránt nagy szeretetet keltett bennem. És midőn még részletesebb ismereteket nyertem lelkéről, csak még inkább gyarapodott bennem a vonzódás, hogy önt még jobban kedveljem. Ezért írtam, hogy Isten rendelt engem önnek.“ És ismét: „Semmit sem tudnék mondani, amivel kifejezésre tudnám juttatni szeretetemet ön iránt... De azt mondhatom, hogy vonzalmam önhöz tisztább a hónál, ragyogóbb a napsugárnál.“ „Erős, megingathatatlan a szeretetem ön iránt. Nincs benne tartózkodás, hanem édes, könnyű, gyökeréig tiszta, teljesen nyugodt, komoly s talán nem tévedek, mikor azt mondom: egészen isteni.“

Ez a szent frigy adott létet a Vizitációnak nevezett szerzetnek, amely — mint majd meglátjuk — Jézus Szent Szive számára, az Ő gondolata, ízlése szerint épült.

A 17. században a női szerzetek kolostorait a világtól szigorú klauzúra zárta el. Szabályaik oly kemény életmódot írtak elő, amelyre csak erős, egészséges szervezetű nő vállalkozhatott. Szalézi Szent Ferenc szelíd lelkében fogamzott meg a gondolat, hogy oly szerzetet alapít, amelynek tagjai szigorú klauzúra híján a szegények, betegek látogatásával, vigasztalásával, ápolásával szolgálják a keresztény karitász. Másrészt az enyhített külső szigort benső önfegyelméssel s a teljes lemondás szellemével kárpótolják. Így aztán testileg gyenge, de a szerzetesi életre hivatott lelkek alkalmas otthonra találnak benne.

Szent Ferenc jól meglátta a szerzetesi élet lényegét. Ez az önátadás, a lemondás, az akarat feláldozása. A Vizitációban leginkább ezt hangsúlyozta, sürgette. Megkövetelte a szent fogadalmak, a szabályok hajszálpontos megtartását. Különös súlyt helyezett a szegénységre. Még azt is előírta, hogy a nővérek évenként szobáikat, könyveiket és olvasóikat is kicseréljék, nehogy bármi dologhoz lelkükben ragaszkodás fejlődjék ki. A Szent Szűz kis zsolozsmáját írta nekik elő. Általános főnöknőt nem adott, hanem közvetlenül a püspöki hatóság alá rendelte őket. Az intézményt V. Pál pápa 1610-ben

nagy helyesléssel fogadta és megerősítette. Első kolostoruk Annecyben nyílt meg, élén Chantal Johanna Franciskával, aki hősi lélekkel minden világi és családi kötelességből kibontakozva példájával, szellemével, Szalézi Szent Ferenc nagy gondolatának első mintája és megvalósítója lett. Azonban a Szent Alapítónak eredeti, teljes gondolatát csak a szerzet neve: „Vizitáció“ „Látogatás“ őrizte meg. A 17. század ugyanis nem tudott apácát elképzelni, akivel rácson kívül is lehet beszélni.

Ferencnek is a közvélemény kényszerítő hatalma előtt meg kellett hajolnia és leányaiból, akiket szorgos Mártáknak szánt, szemlélődő Máriákat csinált. De Paul Szent Vincére' kellett hagynia a dicsőséget, akinek leányai, az irgalmas nővérek s az ő kezdeményezésükre számtalan alakulat végzi a keresztény szeretetnek azon külső műveit, amelyeket Szent Ferenc munkatérként sajátjainak szánt. Azért mondotta egyszer a Szent: „Csodálkozom, hogy engem rendalapítónak neveznek, mert hiszen nem az lett művemből, amit akartam, hanem egészen más.“ A Vizitáció rendeltetése az lett volna, hogy méhköpű gyanánt a szeretet mézét szertehordja és lett Noé bárkája, Istennek elzárt szentélye, ahol a kerubok imája hangzik fel szüntelenül. Mindez bizonyosan Isten örök szent terve szerint történt, mert az Úr Jézus Szíve tiszteletének kisugárzására így volt alkalmas.

Sok adat van arra, hogy Szalézi Szent Ferenc nemcsak sejtette, hanem prófétai lélekkel előre is látta, hogy a Vizitációnak ez utóbbi lesz a feladata.

A rend címerének Urunk Szívét választja. 1611 június 10-én Chantalnak így ír: „Jó reggelt, kedves Anyám! Isten nekem éjjel azt a gondolatot adta, hogy a mi Vizitációs házunk elég nemes, tekintélyes, hogy a saját jelvényét, címerét viselje; jelszavát és riadóját hangoztassa. Azt gondoltam tehát, kedves Anyám, hogy — ha ön is jónak véli — használjunk címerül két nyíllal átszegett, töviskoronába foglalt szívet. Leányom! Legközelebbi találkozásunkkor mondok önnek ezer apróságot, amelyek e tárgyat illetőleg eszembe ötlöttek. A mi kis társaságunk igazán Jézus és Mária Szívének műve. A haldokló üdvözítő Szent Szívének sebéből szült minket.“ A dolgot még csak annál érdekesebbé teszi, hogy 1611 június 10-e éppen az Úrnap nyolcadát követő péntek volt, vagyis az a nap, amely később az üdvözítőtől Szíve ünnepének lett megjelölve. Továbbá több mint hatvan év előtt, mielőtt az Úr Alacoque Szent

Margit előtt Szíve kincseit feltárja, Ferenc máris így beszél: „Kis szerzetünk Jézus Szívének lesz letéteményese.“ Utóbb Szent Johanna Franciskát is, akit egészen saját szíve szerint képzett „Jézus Szíve gyermekének nevezi“.

Mikor Johanna Franciska Annecybe készült s szeretett családjától válnia kellett, így batorítja: „Édes Leányom! Úgy látom a jövőt, hogy mi ezentúl kizárólag és szándékaink, bizalmunk egész összegével majd Jézusnak megnyitott oldalában lakunk. Nélküle nemcsak lehetetlen, de ha lehetséges volna is, nem *akarunk* cselekedni.“ A zárdába lépése előestéjén meg így ír neki: „Édes leányom! Belsőleg arra érzem magam kényszerítve, hogy kimondjam önnek, — mert sohasem éreztem azt oly világosan, mint ma — hogy ön valóban az én gyermekem. De a mi Urunk Szívében látom ezt! ő édes leányom, legyen a mi életünk Jézus Krisztussal elrejtve Istenben. Majd imádkozom ezért és kérem az üdvözítő királyi Szívét a mi szíveinkért, vagy inkább *szívünkért*, mert e két szív azért egyesül, hogy bátor, elszánt és kitartó legyen az üdvözítő szeretetében.“

Szinte közmondás volt a Vizitációban, hogy a nővérek Jézus Szíve szolgálói és legközvetlenebb imádói. A szívek uralkodójának leghívebb jobbágjai. Ily értelemben ír Szent Ferenc egyik papnak is: „Uram! A mi leányainknak menedéke az Úr Jézus. És vájjon akkor boldogtalanok lehetnek-e? Ahogy a mi jó anyánk (Szent Johanna Franciska) mondotta: „Ha a Vizitáció nővérei igazán alázatosak és hűek lesznek Istenhez, akkor Jézus Szíve lesz tartózkodási helyük és égi palotája az ő örök hazájuk.“

Máskor — Sziénai Szent Katalin napján — megint így ír Franciskának: „Édes leányom, bár velünk is azt tenné az Úr, amit Szent Katalinnal cselekedett, elvinné szívünket és a sajátjával helyettesítené! Vagy inkább azt tenné, hogy szívünk az Övé, egészen az övé legyen. Ó, vajha megtenné ezt az édes Jézus! Majd kérem ezt ama szeretet által, amely abban a Szívben lakik. S ha meg kellene nyitni keblünket, hogy helyet adjunk Jézus Szívének, vájjon nem tennők-e meg?“ Másik levelében pedig ezt mondja: „Édes Leányom, hát nem vagyunk-e mi gyermekei, imádói, szolgálói az üdvözítő szeretettel teljes atyai Szívének? Vájjon nem erre az alapra építjük-e reményeinket? Ő a mi Urunk, Királyunk, Atyánk, Mindenünk! begyen gondunk, hogy neki szolgáljunk és ő majd viszont

gondoskodik rólunk.“ „A szeretetnek ezen a tűzhelyén alapulnak reményeink.“ „Egyesítsék szívüket szent engedelmességgel Jézus Szívével, amely be lévén az istenségbe oltva, gyökere lesz annak a fának, amelynek önök az ágai.“ Ezek után nem lehet csodálni, hogy Ferenc lelki családjában is az a meggyőződés fejlődött ki, hogy a Vizitációnak létalapja a Jézus Szíve-ájtatosság és különös értelemben valamennyi tag Jézus Szívének leánya. Jézus Szíve áhítatában valami különös szerepe is lesz a jövőben. „Higgye meg, édes Anyám, — írja Chantalnak — Isten nagy dologra hívott meg minket.“ És Favre főnökönek kijelenti: „Biztosítom önt, hogy Urunk hatalmas keze olyasmit alkot kiseded intézményükből, amire az emberek még csak nem is gondolnak.“

A Jézus Szíve-tisztelet eszméje tehát már Szent Margit előtt sem volt új dolog a Vizitációban. Sőt a csirájában, magvában máris birtokolta azt. A jóságos Gondviselés akarta ezt így, mert ha Margitnak annyi küzdelmébe került az Úr Jézus szent Szívére vonatkozó megbízatásának érvényt szerezni, emberileg legyőzhetetlen akadályokkal találkozott volna, ha Isten a talajt eleve elő nem készíti.

De még a Vizitációnak imaéletét is Szent Ferenc úgy rendezte be és akként szabályozta, amint ez a Jézus Szíve-áhitatra a legcélszerűbb és legalkalmasabb. Meghagyta leányainak, hogy imájuk inkább elmélkedés legyen és Jézus Szívének szemléléséből álljon. Erőfeszítő tevékenység helyett inkább Jézus Szíve felett szunnyadjanak. „Ó édes leányaim, — szólt hozzájuk — inkább aludjanak Jézus Szíve felett, semhogy sokat virrasszanak.“ Azt szokta mondani: „Legyen minden apáca jófélételei közt: „Mindennap bizonyos időt e szent álomnak szentelek, hogy a kedves tanítványt (Jánost) utánozva, lelkem a szeretetben gazdag Szív felett aludjék és az édes Üdvözítőt szeretetteljes Szívében szemlélje.“ Chantal is azt állítja: „A mi szent Atyánk, aki minden imamódozhoz kitűnően értett, nagyon ajánlotta az elmerülést az egyszerű szemlélődésben (l'oraison de simple regard) s azt mondta, hogy míg mások jól lakoznak az Úr asztalánál, a mi lelkünk minden indulatával a szeretettel teljes Szív felett pihenjen.“ Még embertársainkat is ezen a Szíven keresztül kell tekintenünk. Vájjon ki ne szeretné felebarátját, ha tudja, hogy minden embertársa e Szívbe van zárva. Vájjon ki ne viselné felebarátját

terhét szívesen, mikor tudja, hogy Jézus szereti őt és szeretetből meghalt érte.“

A szerzet szabályait és alkotmányát is már erről a Szívről mintázta. „Ó Istenem, vajha mindnyájunk szíve Jézus Szívének engedelmeskednék! És minthogy e Szívnek más kedvesebb törvénye nincs, mint szelidség, alázatosság és szeretet: ezekhez a kedves erényekhez kell ragaszkodnunk.“

Gyakran ismételteti, hogy a szerzet valamennyi szabálya voltaképpen kettőben összegezhető: alázatosság és szelidség. Azért van így, mert e két erény az Úr Jézus Szívének szabálya. Szent Chantalnak pedig szívére köti: „Szívlelje meg Urunknak ezt a legkedvesebb óhaját: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.“ Ezeket a szavakat kösse leányai szívére, amennyire csak lehet, mert ez alkotja hivatásunk velejét és értelmét.“

Szent Ferenc halála után Chantal anya egybegyűjtötte annak iratait és apró megjegyzéseit. Ezekből elmékedéseket szerkesztett s azokat 1637-ben ki is adta. A 18. elmékedés ezt a címét viseli: „Mi által örvendeztet meg a szerzetesnő a szeretett Jézus Szívét?“ Egy másik elmékedésben azt tárgyalja, hogy minő megtiszteltetés rendjére, hogy Jézus Szívét arra bízta. Egy másik ily gyűjteményben ez olvasható: „Lelkem, íme így áldott meg minket az édes Jézus. Mi vagyunk Jézus Szíve leányai. Édes Megváltóm, miért nem adta ezt a kegyelmet Egyházadban másvalakinek? Vájjon miként érdemeltük meg mi, hogy jóságod öröktől fogva reánk bízta a kincset, amelyet az utolsó századoknak szánt?“

A Vizitáció tapasztalhatta is Jézus Szíve áldását. Már Szent Chantal életében nyolevan zárdája volt. Ma is az egész világon el van terjedve és közkedveltségnek örvend. Hazánkban a vizitációsok 1928-ban Érden telepedtek le, ahonnan néhány évvel ezelőtt a fejmegyeyi Polgárdiba költöztek át.

Szent Ferenc egész szellemének és egyben nagy teológiai tudásának emlékét irodalmi munkái is, de főleg két könyve örökíti meg. Egyik ezek közül a „Philothea“ (Istent szerető lélek), amelyben utánozhatatlan bájjal megmutatja és igazolja, hogy a keresztény jámborság minden életállapothoz illik és minden körülmény közt meg is valósítható. Kempis műve mellett a keresztény aszkétikának egyik legelterjedtebb és legkedveltebb könyve.

Másik a „Theotimus“, vagyis az isteni szeretetről szóló

könyv, amelyben a Vizitáció tagjaival, nevezetesen Szent Chantallal váltott leveleinek s a nekik adott tanácsainak veletét foglalja össze. Ez valóságos remekmű, amely Szentünk tudásának, szeretetreméltóságának és költői ihletének egyik legszebb megnyilatkozása. Elsősorban a Vizitációnak szánta, de az egész világot meghódította. Még I. Jakab angol király is elragadtatással olvasta. XI. Pius pedig egyik körlevelében, 1923 január 26-án így nyilatkozik róla: „A Philoteánál is nagyobb jelentőségű az „Isteni szeretetről való könyv“, amelyben a szent szerző mintegy az isteni szeretet történetét próbálja megírni. Elmondja eredetét és működését. Azt is, mi az oka, hogy tüze a lelkekben ellanyhul. Előadja, hogyan gyakoroljuk és haladjunk előre benne. Alkalmadtán világosságot vet a legnehezebb kérdésekre s hogy beszéde ne folyjon szárazon, elméjének bőségéből és tudásának tág mezejéről szedett lelki szépségek virágaival és a jámborság illatával teszi azt kedvessé. A hasonlatok és példák gazdag változtatásával gyönyörködtet többnyire a Szentírásból véve azokat. Űgy, hogy a könyv nem annyira elméjének, mint lelke lelkének gyümölcse gyanánt tűnik fel.“

Nagyon is megokolt tehát s a katolikus világnak általános örömét váltotta ki, mikor őt XI. Pius az Egyház doktorai közé iktatta.

Salézi Szent Ferenc, a papságnak ez az örök ideálja valósággal a buzgalom hevében hamvad el. Volt év, — mint mondják — mikor 365-ször prédikált. Egyszer, midőn a tömeg miatt a szószékre nem juthatott, ablakon át, létrán került oda. A gyóntatásban is fáradhatatlan volt. Egyik útja alkalmával este szinte összeroskadva keresett kis pihenőt, mikor valaki jelentkezett, hogy a püspök elé bocsássák. Félték, hogy merénylet készül. Végre nagynehezen Ferenc elé engedték. Amint belépett a püspök szobájába, az ajtót magára zárta és elvágta a csengetyű zsinagét. Leborult a püspök elé és négy álló órán át végezte gyónását. Utána lóra pattant és elvágatott. Csak annyit tudtak meg róla, hogy 150 órányi utat tett meg, hogy a Szentnél gyónhasson.

Mikor Ferenc erőit gyengülni érezte, püspöki teendőinek egyrészt segédpüspökére bízta.

1622-ben felszólították, hogy XIII. Lajos üdvözlésére Avignonba menjen. Csupa engedelmességből és tiszteletből a világi hatalom iránt november 22-én el is indult. Az ünnepségek

után Lyonba ment. Karácsony előestéjén nagy buzgósággal prédikált. Másnap misézett, gyóntatott és délután az apáca-beöltöztetés szertartását végezte. Szent István napján még misézett. Szent János napján szélhűdés érte, de azért eszméletét és nyelve használatát nem veszítette el. A baj nem okozott neki akkora fájdalmat, mint az orvosok, akik nyakszirtjét és feje tetejét égették. Sőt lelkileg is gyötörték, nehogy letargiába essék. Nagy áhítattal elmondta a hitvallást, meggyónt és megáldozott. Másnap felvette a szentkenet szentségét és midőn ágya mellett a haldoklók letenyéjét végezték, e szavaknál „Istennek apró szentjei“, elhunyt 1622 december 28-án este 8 órakor, életének ötvenötödik, püspökségének huszadik évében. A gyász-hír csakhamar elterjedt és Lyon magának akarta megtartani a tisztességet, hogy Szent Ferenc ereklyéit őrizze. Csak Chantal anya és több előkelő ismerős közbejöttének sikerült kivívni, hogy Olier, a püspöki helytartó a kiadott tilalmat feloldva megengedte, hogy a szent tetemet Annecybe szállítsák. Lyonnak csak a szívét hagyták meg. Itt pihent ez a nagyszerű szív egészen a forradalomig. Ma Trevisóban őrzik és tisztelik.

Mikor Chantal Szent Ferencről elbúcsúzott, csak annyit mondott: „Erős a meggyőződése, hogy önt, Atyám, a szentek közé iktatják, és remélem, hogy ebben nekem is részem lesz.“ Mire Ferenc: „Anyám, lehet, hogy Isten csodát művel, de akik szenttéavatásom tárgyalását bevégzik, még nem születtek meg.“ Ezzel elvált a két Szent, míg lelkük az égben találkozott. Genf nagynevű püspökét VII. Sándor 1665 április 19-én a szentek közé iktatta s ünnepét január 29-re tűzte ki.

H a e f t e n B e n e d e k (1588—1648). Haeftenus néven ismert bencés apát Afflinghem-ben. Nagy Mária-tisztelő, és mint igazi bencés, a tudományok és művészetek buzgó előmozdítója. Maga is több művet írt. Egyikben, amely a „Schola cordis“ címet viseli, elárulja az Úr Jézus Szíve iránti érzületét és áhítatát.

Az előszóban így ír: „Az volt a szándékom, hogy a bűnösöket — akik között az első én vagyok — Isten Szívéhez tereljem. Ámde, ha Te, aki bírod a szívek kulcsát, azokat meg nem nyitod, hiábavaló a beszédem. Azért beszélj hozzájuk s hajlítsd magadhoz a szíveket, hiszen azokat magadnak teremtetted. Szent Szívedhez esdeklem, szerettesd meg velük beszédem.“

Mikor Urunk szenvedéséről, nevezetesen oldalsebéről el-

mélkedik, így nyilatkozik: „Uram, azzal a lándzsával, amellyel átdöfték Szívedet, sebesítsd meg az én szívemet. Minnek is teremtettél, Uram, ha veled egyesülni nem tudok? Ó, miért is nem sebesítették meg engem tevéled? Miattam, nem magadért szenvedsz és mégis te hordod a sebeket. *Én* vétkeztem, és *Te*, az ártatlan velegeked helyettem. Add vissza, édes Jézus, nekünk a sebeket, vagy legalább engedd meg, hogy szívünk a kopjadöfést Veled viselje. Irtózom, hogy szívem seb nélkül legyen, mikor téged a kereszten megfeszítve látlak. Ő, teljesítsd kérésemet: sebesítsd meg büntetésül szívemet, ha vétkeztem; jutalmul, ha kitarzott irántad való hűségem. Hol van végtelen igazságosságod, hol irgalmad? Hiszen Te mindig oly kegyelmes voltál! Miért vagy most keserű, akinek mindig csak édeségeit tapasztaltuk; miért fukar, akinek bőkezűségét megszoktuk? Hiszen én most nem napokat vagy csillagokat kérek tőled, hanem sebeket. Én, nyomorult szolga, szégyellem épségemet, mikor az én Istenem miattam sebeket visel. Ó sebesítsd meg a szegény bűnöst, akiért meghaltál! (Lib. IV. Lect. 12.) Legszebben talán Jézus Szívéről a 14. olvasmányban elmélkedik: „Ó, ha én egyszer beléphetnék Jézus Szívébe! Nem húzódnám többé vissza, mint az a lándzsa, hanem örökre benne maradnék. Ó boldog Tamás, aki kezdet Jézus oldalába tehetted! Ámde lelkem, neked is szabad hozzá járulnod, mert hiszen Longinusz a küszöböt számodra is megnyitotta. Menj tehát, szívem, Istenhez, Istened Szívéhez! Ott üsd fel sátorodat, rendezd be lakásodat! Te ne kézzel, ujjal érintsd a sebet, hanem dobd a kitárt Szívbe szívedet! íme, megnyílt az üdvösség bárkájának ablaka. Ne utánozd a hollót, amely a bárkába vissza nem térve, a hullákra vadászott. Lépj be a Noé-bárkába, hogy a vízözönt elkerülve, ott nyugtot és üdvöt lelj!”

C a r a f f a V i n c e (1585—1649). A Jézustársaság általános főnöke (1646—1649) így szokott imádkozni: „Add, Uram, nekem Szívedet! Hiszen nálam jobb helyen volna, mintha te nálad marad. Ha a Szíved az enyém volna, akkor veled szerethetnék téged, aki mindenkinek szeretetét megérdemled. Míg ellenben most, hogy ez a Szív imádandó kebledben dobog, olyasmit szeret, ami ugyancsak magára vonta a kárhozatot, t. i. engem, aki a megvetésre méltó vagyok.”

P i a c i d u s a S. T h e r e s i a. A 17. század elején belga karmelita, aki Jézus Szívéről így elmélkedik: „Látom nyílt oldalát, átdöftött Szívét, ő maga mondja, hogy a szeretet se-

bezte meg ennyire. (V. ö. Énekek éneke 4, 9.) Azért szenvedte Szíve a látható sebet, hogy higgyük benne a láthatatlan szeretetet. Azért nyílt meg Szíve, hogy érezzük ennek tűzhelyénél áldott melegét. Kettős volt sebe. Egyiket a szeretet nyila, a másikat a katona lándzsája okozta, éspedig úgy, hogy az első a másodiknak csinált helyet. Mert különben a Mindenhatóság ezt a keblet minden vas ellen megvédte volna. Ámde Urunkat a szeretet annyira lefegyverezte, hogy védtelen, mezítelen lett isteni keble. Könnyű volt átdöfni alig hűlő Szívét. Adjunk hálát a mi megváltó Istenünknek, adjunk hálát, hogy megmutatta nekünk az Atyának irántunk való jóakarátát. Az Atya Szíve éppen olyan, mint azé, aki az Atyától született. Miért is az Úr Jézus méltán az Atya Szívének nevezhető. Valóban annyi bizonyítéka van az Atya Szívének (szeretetének), amennyi a sebe a Fiúisten testének. Ez a szeretet ugyan az Istenben öröktől fogva égett, de az idők teljén delelő napfény módjára tündökölt.“ (Lib. vitae. Piacidus a S. Theresia Carmelita Duancensis in Belgio. Bruxelles, 1651.)

D'Outremann Péter S. J. (1652). Az isteni szeretetről szóló értekezése ötödik könyvének ezt a címet adja: „A hév szeretetnek mintaképe Krisztusnak megnyílt oldala vagy Szíve.“ Ebben ezeket mondja: „Mármost az Isten szeretetét a maga székhelyén, a szívben, vagyis a központban keressük. Nemcsak az oldala nyílt meg, hanem a Szíve is. A Szentírás szerint a kopja oldalán nemcsak sebet ejtett, hanem rést ütött rajta; nemcsak ablakot, hanem ajtót nyitott. Ez a szív-seb a salamoni templom kapuja, élővizek kútfeje, bejárás Krisztus kincseihez, forrása a szeretetnek. Valóban a szeretetnek bensőségét leginkább ez a seb mutatja. Jól mondja az írás a lándzsát kegyetlen törnek, míg ellenben a szegeket édeseknek; mert míg a szegeket az élő s így üdvösségünk miatt azok után kívánczó Krisztusnak testébe verték, a lándzsát már a kiszenvedettnek oldalába döfték s így ez csak édesanyjának okozott keserves fájdalmat. Urunk Szívét a szeretet már világra jöttekor kezdte sebesíteni, sőt a szeretet okozta sebet már a megtestesüléstől fogva viselte. Azért mondja Arany-szájú Szent János a lándzsát kulcsnak, amely a szeretettel teljes keblet megnyitotta.“

Huby Vince S. J. (1608—1693). Az egész Egyház által

elfogadott, mondhatnók hivatalos Jézus Szíve-tiszteletnek egyik előfutára Huby Vince.*

A vannes-i lelkigyakorlatos házban, ahol lelki megújodást keresve, annyi különböző rendű és rangú egyén fordult meg, mindenki szobája asztalán három könyvet talált. Busáus S. J. „Elmélkedéseit“, Kempis könyvét „Krisztus követéséről“ és egy harmadikat: „Isten és a mi Urunk Jézus Krisztus szeretetének gyakorlatáról“, amelyet P. Huby Vince írt. Ha e könyvet felnyitjuk, mindjárt az első lapon ájtatos imát találunk a Megfeszítetthez.

„Jó Jézusom, add, hogy ezen a seben és az én ajkamon keresztül Szíved szívembe szálljon, vagy pedig az én szívem menjen szent sebed útján a Te Szívedbe, hogy Tebenned éljek, Te pedig énbennem, s Tőled soha el ne szakadjak!

Ó, Jézus Szíve, amelyet az én gonosz szórakozottságaim unalommal terhelnek!

Ó, Jézus Szíve, melyet hiú örömeim szomorúságba merítenek!

Ó, Jézus Szíve, amelyet vágyaim vakmerősége félelembe ejt!

Ó, Jézus Szíve, amelyet vétkeim csúfsága szégyennel borít el!“ stb.

Huby mint szónok lángolt az Úr Jézus Szíve iránti szerelemtől és így nem csoda, hogy hallgatóit magával ragadta. Legegyszerűbb kifejezéseiben is tűz izzott és erő duzzadt. Így például mikor ezt mondta: „Ó Jézus, csak Te szeress minket! Még egyszer mondom, csak *Te* szeress minket. Csak szeress minket, ó Jézus! Ezerszer mondom, százezerszer mondom: csak Te szeress minket, ó Jézus!“

„Jézus! Mit nem mond e szó a tökéletességről, nagyságról, de jóságról, szelidségről, gyengédségről, kegyről is! Ó, mily különbség van szív és szív között! A Te Szíved és az én szívem között! Ó, Jézus tiszta Szíve és a teremtmények szennyes szíve! Ó, Jézus türelmes Szíve és a teremtmények türelmetlen szíve! Ó, mily különbség van szív és szív között!“

Már Huby terjeszti Jézus Szíve érmeit és a rózsafüzért annak tiszteletére.

Évtizedeken át lelkivezetője volt *Nicolas Armella* nevű

* Histoire de la dévotion au Sacré Coeur. Par Hámon S. J. Beauchesne, Paris. 1628.

cselédleánynak (1606—1671), aki éveken keresztül Vannesben volt alkalmazásban.

Mínthogy a tanítvány mesterére vall és annak lelkületét tükrözteti, közlünk egyet-mást ennek a választott és kegyelmekkel kitüntetett leánynak lelki élményeiből. Maga Jézus nevezte őt a „szeretet leányának“ s ezt szeráfi lángolásával valóban ki is érdemelte.

Armella, ki méltó volna, hogy egyszer az oltáron tiszteljük, a saját szívéből naponkint ezt a kis imát merítette: „Ó, keresztfeszített Szeretet, mi vitt téged arra, hogy oly kegyetlen halált tűrj és szenvedj értem? Ó Jézusom, add nekem a kegyelmet, hogy önmagamtól elszakadjak s veled a keresztfához szegezzenek. Ó Jézusom, kezed a kezemhez, lábad a lábamhoz szegezzék, szívemet mint a tiedét, lándzsával általverjék! Ó Jézusom, tedd, hogy vérem a véreddel buzogjon; Te bennem légy, én pedig Tebenned; a kereszten veled haljak meg! Ó Jézusom, add kegyelmed, hogy szerelmed epresszen s haljak meg attól a szánakozástól, hogy téged bántanak.“

Minden szenvedésben maga előtt látja Jézus Szívét feltárva, hogy bele meneküljön. Ő is felszólítja ismerőseit, ha keresik, csak Jézus Szívében keressék, ott biztos megtalálják. Mikor P. Hubyt Quimperbe rektornak kinevezték és vele együtt P. Rigoleuc Vannesből távozott, a szegény elárvult Armella így szólt hozzájuk: „Atyáim, az igazat megvallva igen érzem majd távollétüket, de ha azt tudom, hogy ott, ahová mennek, majd jobban szeretik az Istent, akkor kívánom, hogy csak menjenek, még ha sohasem látom viszont is az életben önöket.“

A búcsúzás napján Armella résztvesz P. Huby miséjén és megáldozik. A szentáldozás után a hálaadás alatt világosan hallja, amikor benső hang így szól hozzá: „Leányom, úgy bánok veled, mint a gyermekkel, akit kiragadnak dajkái karjából a végett, hogy atyjának házába vigyék, ahol majd jobb táplálékot adnak neki, mint aminőben eddig részesült. Így én is téged jobb házba viszlek, az én házamba akarlak elhelyezni.“ „Hát hol van, Uram, a Te házad?“ — kérdi Armella. Az Úr erre saját keblére, Szívére mutat. Armella felfigyel, de íme, a Szívet üresnek, mintegy kifosztottnak találja. Felkiált: „Uram, Te azt mondtad, ez a Te házad; ám én ebből mitsem látok.“ Semmi felelet. De nagy békét tapasztal. A szent-

mise után elbeszéli mindezt Hubynak, ami a Páttert nagyon megvigasztalja. Huby távozása után Armella úgy érzi, hogy a Szívbe van zárva. Később így nyilatkozik: „Magam Jézus Szívébe annyira bezárva érzem, tapasztalom; akkora szeretettel, dicsőséggel és szabadsággal, hogy azt fel sem foghatom, teljesen szabad vagyok benne, ahogy jólesik. Semmi sem akadályoz.“

Nouet Jakob S. J. (1605—1680.) Már Eudes és Croiset előtt mint teológus beszél Jézus Szívéről. Nagy művének (*L'homme d'oraison, ses méditations et entretiens pour tous les jours de l'année.* Paris chez Francois Muget. 1675) harmadik részében már kifejezetten (ex professo) tárgyal nagyszerű témájáról, Jézus Szívéről, sőt a Bevezetést is Neki szenteli. Beszél Jézus dicsőséges állapotának hármasságáról: a földön, az égben és az Eucharisziában. Szerinte a legjobb eszköz azokban részesedni, az, ha az ember az önszeretetet az istenszeretettel helyettesíti. Hogy erről kitűnő eszmét alkossunk, elég Jézus szent Szívét szemlélnünk, amelyet a keresztfán megnyitottak, s amely a feltámadás után is nyitva maradt, hogy abba mindig bejuthassunk. Hetvenéves korában írja Nouet ezeket a sorokat, miután szerzetesi pályáját sok eredménnyel és nagy tisztelettel járta meg. Tanította a szónoklatot, maga is kiváló szónok, több helyen előljáró s a párizsi professzus-ház lelkiatyja. A híres Lallemand Lajos azt állítja róla, hogy 1634-ben Bourgesben, március 19-én, Szent József ünnepén, ennek a dicső Pátriárkának, Jézus nevelőatyjának közbenjárására kapta meg a kegyelmet, hogy Urunk Jézusunkról méltóan tudott írni. Könyve még ma sem évült el. Legjobb magyarázata Szent Ignác lelkigyakorlatainak. Az ott kapott anyag felett elmélkedve jut el, mintegy természetszerűen Jézus Szívéhez. A szent seb szerinte az Istenség kapuja, a szűzi test annak előcsarnoka, Krisztus lelke a szentély, az isteni Személy a szentek Szentje. Idézett könyvében így szól: „Szerelmes üdvözítőm, esedezve kérek isteni Szívedre, amelyet számunkra megnyitattál, hogy abba mint menedékhelybe bevonulhassak. Add, hogy szent oldaladhoz oly szorososan ragaszkodjam, hogy abból soha el ne távozhassam.“

Eudes János.* (1601—1680.) Amint a kis makkban már megvan elemeiben az egész óriási tölgy, úgy volt meg már kezdetben az isteni kinyilatkoztatásban, mintegy gyökérben, csírában minden igazság, amelyet Isten az emberiség javára, üdvére kijelenteni, közölni akart. Látjuk ezt könyvünkben az Úr Jézus Szíve tiszteletére vonatkozólag is. Most egyik oly kitűnő férfiú élete és működése vázolásához jutottunk, akinek lelke előtt az Úr Jézus Szíve tisztelete már csaknem egész valóságában, terjedelmében és rendeltetésében bontakozik ki. Nem ugyan jelenések és kinyilatkoztatások által, mint majd Alacoque Szent Margitnál látjuk, hanem belső sugalmak útján. Eudes nem kap még — mint Margit — *hivatalos* küldetést az egész Egyházhoz, de valójában már mint Jézus Szíve elhívott apostola működik és bejelenti, hogy az isteni Nap már-már felkelőben van. Ez okolja meg, hogy életére kissé bővebben kiterjeszkedünk.

Eudes János 1601 november 14-én született az Argenton melletti Rí községben, a seézi egyházmegyében. Atyja, Izsák sebész, anyja Corbin Márta. Házasságuk negyedik évében sok ima és fogadalom által esdették ki Istentől az első gyermeket, Jánost, ezt a nagy ajándékot, aki az Egyház legragyogóbb csillagai közé tartozik és a család örök dicsősége lett. A buzgó keresztény házaspárt János után még hat gyermekkel áldotta meg az Isten; két fiúval és négy leánnyal. A fiúk közül Ferencből kitűnő író, Károlyból pedig neves, keresett orvos lett.

Jánosban már zsenge korában mutatkoznak a későbbi nagy életszentség jelei. Ha eltűnik otthonról, tudják, hol kell őt keresni. A templomban és annak rejtett zugában, ahol mély imából kell őt felébreszteni. Blannette Joakim, a jeles pap és tanító a gyermek lelkiatyja. Már tizenkétéves korában, hosszas és alapos előkészítés után, pünkösd vasárnapján az Úr asztalához engedte. Abban az időben ez különös kitüntetés volt, hiszen csak jóval idősebbeket bocsátottak a szent áldozáshoz. János végtelenül hálás volt ezért a kegyelemért s ettől fogva nemcsak húsvétkor, — az akkori szomorú szokás szerint — hanem havonta áldozott. Már tizennégyéves korában elhatározta, hogy tisztán és egészen Istennek szolgálva tölti

* Források Zádorin kívül dr. Ajtai-Ackermann Kálmán: Eudes Szent János élete. Die Tugenden des ehrwürdigen Dieners Gottes Johann Eudes P. Herambourg übersetzt v. Jos. Jarosch. Wien und Pest, Carl. Sartori. 1878.

majd életét. Atyja Caenbe adja a jezsuiták kollégiumába, ahol a jámborságban és tudásban egyaránt kitűnt. Mint nagy Máriatisztelő, buzgó kongreganista lett. Elvégezve tanulmányait, 19 éves korában Seézben felveszi a kisebb rendeket. Utána Caenbe tér vissza, ahol a teológiát hallgatja. Itt érlelődött meg benne a gondolat és elhatározás, hogy a Néri Szent Fülöp által alapított Oratóriumba lép. Ez papi társaság volt, amely feladataul a nevelést, főleg a *papképzést* tűzte ki. Miután ellenkező édesatyjával a hősi csatát megvívta, elbúcsúzott kedves szüleitől és testvéreitől, lóra pattant és Párizsig meg se állott. Itt a híres Berulle atya fogadta és az Oratóriumba kész örömmel felvette.

Eudes szent félelemmel készült most már az áldozópapi rend felvételére. Az előkészületre csaknem egy egész évet fordított. Végre 1625 december 20-án a püspöki kézfeltevés őt „áltér Christus“-sá, „második Krisztus“-sá, áldozópappá avatta.

Ettől fogva a szentmise lett legnagyobb ájtatossága. Istentől, mint legnagyobb kegyelmet kérte, hogy azt mindennap bemutathassa. „A szentmise oly nagy kegyelem, — mondotta — hogy három örökkévalóság kellene ahhoz, hogy hozzá méltók legyünk; egy a készülülethez, egy a végzéséhez és egy a hálaadáshoz.

Úgy látszik, a nagy szellemi és lelki erőfeszítés volt az, ami őt két évre sínylődő állapotba juttatta. Külső munkára képtelen lévén, idejét a Szentírás tanulmányozására fordította. Ebből egész életében óriási haszna volt. Közben egészsége is megerősödött, mert különben emberileg képtelen lett volna arra az óriási feladatra, amely apostoli buzgalmára az 1627. év nyarán és őszén várt. Szülőföldjén ugyanis kitört a retentő dögvész, amely — főleg a középkorban — annyszor megtizedelte Európát. Aki tudott, menekült ilyenkor, nem ritkán a ragályt is magával cipelve és méginkább terjesztve. János csendes, falusi magányát otthagya, siet, repül oda, ahol a testi és a vele együtt járó lelki nyomor enyhítésre szorul. Eleinte még szállást sem kap, mert a ragálytól való félelemből még a papok is elzárkóztak. Az Oltáriszentséggel a keblén reggeltől-estig lőt-fut egyik haldoklótól a másikig, hogy őket a kimúlásra előkészítse. Este pedig a még egészségeseket gyóntatja, akiket a haláltól való félelem terel hozzá, hogy lelkük ügyét rendezzék. Alig tört meg Argenton vidékén a dögvész, mikor Caenben tört ki. Visszatér tehát ide, hogy folytassa az ember-

feletti munkát. A hőselkű kapucinusokban és jezsuitákban segítsége is volt. Hogy senkinek terhére ne legyen, maga egy bencés apácakolostor kertjében levő nagy hordóban keresett szállást. Oda küldte ki neki a főnöknő naponként az ennivalót. Eudes felszólította a népet, hogy ünnepélyesen ajánlják fel magukat a Boldogságos Szűznek, a Betegek Gyógyítójának. Mikor a felajánlás valóban megtörtént, a betegség is hamarosan megszűnt. A túlfeszített munka azonban Szentünket kimerítette és halálos betegségbe ejtette. Már a nagybetegek szentségeit is feladták neki. Az egész város könyörgött „apostoláért”. Isten meghallgatta a közös imát s megnyújtotta az önfeláldozó fiatal pap életét. Elöljárói most a caeni Oratórium vezetőjévé nevezték ki, a roueni érsek pedig a normandiai missziókat bízta reá. Vagy 112 missziót tartott. Egy-egy legalább egy hónapig tartott. Ezenkívül nagybőjti, ádventi szónoklatokat, konferenciákat vállalt s óriási haszonnal lelkigyakorlatokat adott. Csakugyan, amint szent papoknál nem ritka eset, sok más helyett dolgozott. Egy gondolat azonban szüntelenül foglalkoztatta s nem hagyott nyugtot neki. Hiszen az ő vezéreszméje, mikor az Oratóriumba lépett, az volt, hogy ott Istentől kapott tehetségeit a papnevelés ügyében értékesítheti, aminél az Egyházban égetőbb szükségét nem ismert. És ime, az Oratóriumban ez a munka szinte háttérbe szorult. Miért is, sok lelki tusa után, püspöki jóváhagyással 1643 március 24-én az Oratóriumot — amelynek 20 éven át tagja volt — elhagyta s „Jézus és Mária Kongregációja” címen új társulatot alapított, amelynek tagjait róla közönségesen „eudistáknak” nevezik. Máig is áldásosán működnek, különösen a papnevelés terén. Eudes Caenben legott szemináriumot létesített, amelyet két püspök megerősített és maga a király nyílt levélben jóváhagyott.

Első alapítását számos más követte. Így Coutencesben (1650), Lisieuxben (1653), Rouenban (1658), Evreuxben (1667) és Rennesben (1670).

Hogy mily fontosságot tulajdonított ennek a munkának, elárulják szavai: „Azoknak a nevelésével foglalkozni, akik a papságra készülnek, annyit tesz, mint a megmentüket megmenteni, a vezetőket vezetni, a tanítókat tanítani, a pásztortokat a jó legelőre vezetni, a világítókat megvilágosítani, a szenteket még inkább megszentelni.”

Ennek az ügynek minden egyebet alárendelt és kész volt

legjobb erőit a népmisziókból kivonni, ha a papnevelés érdeke így követelte. A növendékekbe a bűn utálatosa és az erény lelkesedése mellett főleg az Egyház iránti ragaszkodást igyekezett beoltani. Így szólt pl. hozzájuk: „Megvan-e szívében Krisztus jegyese, az Egyház iránt az a bensőséges vonzalom, amely Jákob szívében élt Rachel iránt? S habár most nem is kötelességük, mint Jákobnak volt, 14 éven át szolgálni jegyességért, de mégis vágnak-e rá, hogy mielőbb szolgálatába álljanak? Van-e szívében hódolat és engedelmesség szentséges atyánk, a Pápa iránt? Tisztelik-e az egyházmegye püspökét és pásztorait? Nézzék ezeknek személyében magát Jézust, hogy be ne teljesedjék önökön a fenyegetés: „Aki titeket megvet, engem vet meg.“ (Lk. 10, 16.)

Eudes — főleg misziói alkalmával — sok megtérő Magdolnát látott az Úr Jézus isteni Szívéhez visszatérni, akiknek állhatatossága azonban, ha őket magukra hagyja, biztosítva nem volt. Ezek számára 1641 november 25-én Caenben közadakozásból házat nyitott s ennek vezetését előbb Morin kisasszony és néhány önkéntes társnőjére bízta. Később — midőn ez a vezetőség nem vált be — a Vizitációs apácarendet kérte fel, hogy a gondozást és irányítást vállalja. És csakugyan, a kitűnő Patin Franciska vizitációs nővér a műnek nagy lendületet adott. Az alapításnak azonban — mint minden igazán jó dolognak — megvolt a sok ellenzője is. A jóakaró Angennes főpásztor utóda, Mólé püspök, szintén ezek közé tartozott, ami Eudesnek rendkívül sok szenvedésre és megaláztatásra szolgált alkalmul. Az alapítás dicsőségét is elvitatták tőle, sőt intézménye lelki vezetésétől is eltiltották. Az Isten előtt oly kedves mű azonban alapítójával együtt dicsőségesen megállta a próbát s 1666 január 2-án a „Miasszonyunk szeretetéről nevezett Kongregáció“ pápai jóváhagyást is nyert. Még a francia forradalom sem tudta egészen megsemmisíteni.

Pelletier Szent Eufrazia Mária, családi néven Róza Virginia (1796—1868) angersi főnöknő, belátva az egységben rejlő óriási erőt, a Miasszonyunk szeretetéről nevezett Kongregáció házaikat egyesítette s Eudes művét „A jó Pásztorról nevezett Miasszonyunk szerete“ címen új formába öntötte s annak páratlan lendületet adott. Az egész világon ezidőszerint kb. 320 házban 9200 jó pásztor-szerzetesnő buzgólkodik, mintegy 58,000 növendék és 2600 „Magdolna“ vezetésében. Hazánkban

Budapesten (III. ker. Szöllő-utca 60.), Kecskeméten és Ikerváron fejtenek ki áldásos működést.

Hogy Eudessel aránylag ekkora részletességgel foglalkoztunk, azt nagy érdemei okolják meg, amelyeket elvitatni a legnagyobb igazságtalanság lenne. Ramière S. J. a „Le messenger du Coeur de Jésus (a francia Jézus Szíve Hírnöke) 1871 szeptemberi számában erről így nyilatkozik: „Habár a dicsőséges Margit kapta legelőször a *hivatalos* (autentikus) megbízást, hogy behozhassa Jézus Szívének ünnepét, de azért tartozunk az igazságnak azzal a kijelentéssel, hogy Eudes megérdemli a címet: „Jézus Szíve imádásának és Szűz Mária Szíve tiszteletének első apostola.“ A különböző rendek közt az általa alapított szerzetek az elsők, amelyek Jézus Szívéről vannak elnevezve. És Nilles klasszikus művében (De rationibus festi) a 178. lapon kijelenti: „Mindkettő, az Eudisták és Jezsuiták rendje egészen különös módon hivatott, hogy a Jézus Szíve-tiszteletet terjessze.“

Eudest a lelki élet nagy mesterei: Berulle, Condren, Olier, az Úr emberi természetének mind alaposabb ismeretére neveltek. A megtestesülés titka szinte önkénytelenül elvezette őt az isteni Szívhez. Ismerte jól a Szent Gertrudnak, Szent Mechtildisznek s Szent Brigittának adott kijelentéseket. Ezekben bő tápot nyert áhítata Jézus és Mária személye iránt, amelyet a *szív* foglal össze és juttat kifejezésre. Életének legmélyebb és szinte egyetlen rugója Jézus és Mária iránti szeretete volt. Midőn rendjeit megalapította, akkor sem akart voltaképpen egyebet, mint az embert, lehetőleg *minden* embert, Jézus és Mária Szívéhez vezetni. Miért is a férfi-rendet 1641-ben, a nőit pedig 1643-ban Jézus Szívének ajánlja fel. Azért is jól és szépen mondja Jollain, bayeuxi kanonok Caenben Eudes felett tartott gyászbeszédében: „Valamint veronai Szent Zénó a Fiú-istent az Atya Szíve méltó lakójának nevezi (nobilis paterni cordis inquilinus), mert öröktől fogva az Atya keblében lakik, éppúgy joggal állíthatjuk, hogy Eudes társaságának tagjai „Jézus legszentebb Szívének lakói.“

Eudes megkívánta, hogy lelki fiai és leányai Jézus és Mária Szíve tiszteletének született apostolai legyenek. Nem is adott nekik más pártfogót. Címerül szívet rendelt nekik, amely Jézus és Mária képeit fogja körül. Áhítatgyakorlataikban, imáikban és énekeikben a központi helyet e két Szív foglalja el. Így a

tagok kétszer napjában az oltár elé térdelve, imádásukat így kezdik: „Ave Cor sanctissimum, ave Cor amatissimum Jesu et Mariae!“ „üdvözlégy, szentséges Szív; üdvözlégy, Jézus és Mária legszeretettebb Szíve!“ Lelki dolgaikat pedig ezzel a főhászmával végzik: „Benedictum sit Cor amatissimum Jesu et Mariae in aeternum et ultra.“ „Jézus és Mária legszeretettebb Szíve áldott legyen most és mindörökre!“

Eudes igyekezett már XIV. Lajos édesanyjának, ausztriai Annának lelkébe a Jézus Szíve-áhitatot beoltani. Ez a királyi családra és az országra bizonyos nem maradt hatástalan. Ez magyarázza azt is, hogy a szerencsétlen XVI. Lajosnál fogékony talajra talált P. Hébert eudista felhívása, hogy végveszélyben Jézus Szívében keressen menedéket s magát, családját és országát Jézus Szívének ajánlja. Maga Hébert 1792 szeptember 2-án, a Párizs melletti Carmesben nyerte el a vértanúság dicső koronáját.

Eudes és lelki családja csakugyan nem mulasztott el semmit, amit a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésében tehetett. A tartott népmisziókban mindenütt prédikálják Jézus Szívét s a híveket a szentséges Szív imadására társulatokba tömörítik. Elsősorban természetesen a szemináriumok növendékeinek szívében igyekeznek ezt az áhitatot megalapozni. Csupán 1674 és 1675-ben X. Kelemen pápa hat brevét küldött az eudista szemináriumokban felállított és felállítandó jámbor társulatok jóváhagyására, amelyek „sub invocatione Cordis Jesu et Mariae“, Jézus és Mária Szíve tiszteletére alakultak. Ezek voltak tehát az első — Róma által elismert és helyeselt — egyesületek Jézus Szíve tiszteletére.

Eudes továbbá afféle harmadrendet is szervezett, „A Szűzanya szent Szíve gyermekeinek társulatát“, azon elvből kiindulva, hogy „Per Mariam ad Jesum“, Mária által jutunk Jézushoz. Nagyon jellemző és megszívlelendő elv ez, amikor Jézus Szíve ügyében apostolkodunk. Ez a társulat a forradalomig kb. 15,000 tagot számlált.

Eudes a tollat is megragadta eszméinek terjesztésére és a két Szív tiszteletének mind hathatósabb és eredményesebb előmozdítására. Művei közt különös említést érdemel „A legszentebb Szűz csodálatos Szívéről szóló könyv“. A hatalmas negyedrétű, 700 oldalra terjedő könyv, amelyet Eudes 1680 július 25-én, tehát kevéssel halála előtt fejezett be, az utolsó 100 lapon Jézus Szívéről tárgyal. Erről a témáról más

könyveket is írt. Egy levélben maga beszéli el, hogy egyik ily könyvét 1648-ban Autunben bizonyos apáca beteg szemére tette, és azonnal meggyógyult. Maga Galliffet S. J., a Jézus Szíve-irodalom egyik klasszikusa 50 évvel később, midőn „Értekezés Jézus Szívéről“ című művét írja, sokat merít Eudes könyveiből.

Eudes műveiben már határozottan vallja, hogy az áhítat tárgya, amit mi imádunk, Jézus testi Szíve, amelyet azonban az istenség — mint teste többi részeit — magának tulajdonított és így „deifikált“, „istenített“.

Eudesnek a Jézus Szíve-áhítat terjesztése miatt sokat kellett szenvednie és számos ellenséggel megküzdenie. Főleg mikor az Úr Szíve tiszteletére zsolozsmát szerkesztett és a Szent Szív ünnepének behozatalát szorgalmazta. Sokan azért támadták, mert újítást láttak benne, mások meg éppen nem, vagy pedig félreértették. A Janzen-féle eretnkség ellenmégét látta benne és azért dühödten ostromolta. Még maguk a francia Oratóriumosok is (1674) — Eudes egykori társai — vádlóiratot szerkesztenek és küldenek Rómába. Voltak, akik Eudest azzal is meggyanúsították, hogy „Mária Szíve“ alatt voltaképpen — mint rajongó — lelki gyermekének, Des Vallées Máriának szívét érti és azt akarja ünnepeltetni. Az erről szóló gúnyíratot a normand püspöki konferencia elé is terjesztik.

A viharok között Eudes a célra irányzott szemmel egyenesen és sziklaszilárdan áll. Isten ügyének elvégre előbb vagy utóbb, de győznie kell. Nagy vigaszára volt, hogy eszméit 15 hittudós, sőt maga Róma is megvizsgálta és helybenhagyta. A jó szellemű szerzetesrendek, nevezetesen az Orsolyiták, Karmeliták, Miasszonyunkról nevezett szerzetesnők, a legszentebb Szentségről nevezett bencés apácák felkarolták ez áhítatot. Debar Katalin bencés főnöknő pedig terjesztésének valóságos lelkévé váltott.

Eudes egyik főcélja s törekvéseinek csúcspontja az *ünnep* behozatala volt, amely legalkalmasabb, hogy az áhítatot Jézus és Mária Szíve iránt rögzítse és megörökítse.

Először Mária Szíve-ünnepére gondol, mert Jézushoz Mária vezet. Törekvése sikerrel is jár. Mária Szíve-ünnepét először az autuni katedrálisban, Ragny püspök engedélyével, 1648 február 8-án, egy misszió alkalmával ültek meg nagy lelkesedéssel. Ekkor mondták az első szentmisét Szűz Mária Szívéről. Néhány hónappal előbb (1647 július 22-én) nem messze, Lautecourtban

született Alacoque Margit, az Úr Jézus Szíve apostolnője. Íme, Szűz Mária már ringatja Jézus Szíve-tiszteletének bölcsőjét. A zsolozsmában, amelyet ez alkalommal Autunben és vidékén végeztek, már sok célzás van Jézus Szívére. Huszonhét évvel később Szent Margit feljegyzései közt azt találjuk, hogy éppen Szűz Mária Szíve-ünnepén, február 8-án kapja egyik nevezetes kijelentését Jézus Szívéről és a megbízatást, hogy annak tiszteletét terjessze. Tehát Eudes mint Mária Margit előhírnöke mutatkozik be.

Az autuni sikertől fellelkessedve Eudes most már sorra alapítja egyesületeit Mária Szíve tiszteletére, s Soissonsban, Evreuxban, Bourgesban püspöki jóváhagyásokat kap hozzá. Több püspök, így a coutancesi, lisieuxi, a zsolozsmát is ajánlja.

Tárgyunktól legfeljebb csak látszólag térünk el. Eudes előtt ugyanis Mária Szíve Jézus Szívével szinte egybeolvad. „Coûtancesban épült — írja Eudes — az első templom Mária Szíve tiszteletére, amely egy az ő forrón szeretett Fia Szívével. Ezt a felfogást azidőszert a Szentszék is osztja. Mikor X. Kelemen egy testvérületet hagy jóvá (1674), egyben annak székhelyét megjelölve „Ecclesia seu Capella Cordis Jesu et Mariae“-t említ.

Miután Szűz Mária Szíve ünnepe már létesült, sőt Vendome bíboros, X. Kelemen „a latere“ követe által elismerést is nyert, Eudes azon fáradt, hogy ezt a tiszteletet Jézus szentséges Szíve annál inkább megnyerje. Erre kitűnő alkalom kínálkozott, midőn Eudes több misszionáriussal együtt Rennesben adventtől egész húsvétig (1670 április 18-ig) rendkívül sikerült missziót tartott. A hatás és a lelkesedés óriási volt! Ez de la Vieuville püspököt arra bírta, hogy az egyházmegyei szeminárium vezetését azonnal az eudistákra bízza. Egyben 1670 március 28-án okmányt állított ki, amelyben megengedte, hogy a nevezett kongregáció tagjai (eudisták) évenként Jézus Szíve ünnepét oktávával, erre a célra szerkesztett misével és zsolozsmával megüljék, s ezt a zsolozsmát minden hó első csütörtökjén duplex rítussal végezhesék. Úgy látszik, ez az első okmány Jézus Szíve ünnepére vonatkozólag. S valóban, de la Vieuville püspök még azon évben ily miseformát és zsolozsmát hagyott jóvá. Példáját követték 1670-ben a coutancesi s még ugyanazon évben az evreuxi püspök, a következő évben pedig a roueni érsek, a bayeuxi és lisieuxi püspökök.

1670-ben a Sorbonne tudósai is helybenhagyták az Eudes-

féle zsolozsmát. Ízelítőül közlünk valamit egyik himnuszából:

Siessetek, ó nemzetek,
Atyánknak Szíve itt dobog,
Szeret mindenkit, jöjjetek,
Szerelme tüze fellobog.

Im' tűzben ég a szeretet!
Szívet a Szívhez hozzatok.
Szív táplálja e tűzhelyet,
Szívektől izzik, s így lobog.

(Ajtai Ackermann.)

Eudes megoldotta feladatát, élete napja alkonyodott. A letűnni készülő napnak utolsó hatalmas fellobbanása az 1675-ben Saint-Lő-ban tartott missziója volt. Ez számára igazi diadalt jelentett. „Mindenki az agg harcost akarta látni és halani, — írják róla — azt, aki elhatározta, hogy lelkét az Úrért viselt harcban leheli ki. A tömeg oly nagy volt, hogy Eudes atyának nap-nap után a téren, a szabad ég alatt kellett prédikálnia. Ambár a szél mindenünnen fújt és a tiszteletreméltó aggastyán már 75 éves volt, hangja mégis a legtávolabbi részekre is elhallatszott. Talán sohasem beszélt melegebben és soha jobban meg nem értette őt a körülvevő tomboló tömeg.“

E misszió után — egy-két alkalmi beszédet leszámítva — szószerkekre nem lépett.

Betegségek gyötörték, amelyek az életszentségnek kísérői szoktak lenni. Még inkább gyötörte őt királyának, XIV. Lajosnak neheztelése, amelyre bizonyos, róla terjesztett rágalmak szolgáltatnak okot. Azzal vádolták ugyanis Eudest, hogy Rómában a nagy fejedelem érdekei ellen dolgozik. Hacsak saját személyéről lett volna szó, hallgatott volna. Minthogy azonban a királyi kegy a Kongregációra életet és halált, létet és nemlétet jelentett, kihallgatásért folyamodott, amit — hála jóakaróinak — meg is nyert.

A király közös kihallgatáson sok előkelőség jelenlétében fogadta. Mindjárt először hozzá lépett. Meghallgatva előterjesztését és védekezését, XIV. Lajos így válaszolt: „Igen örvendek, hogy önt láthatom, kiről már sokat beszéltek nekem. Meggyőződésem, hogy rendje és ön nagy hasznára van országnak. Folytassa csak tovább jótékony munkásságát! örömmel látom megint viszont, s bármily alkalom kínálkozik is, ségítem és pártfogolom önöket.“

Ez volt Eudesnek utolsó legnagyobb földi vigasztalása és méltó elismerése a sok és nagy jónak, amelyet Isten, Egyház és haza érdekében művelt.

Ez a párizsi út azonban nagyon megviselte. Fájdalmas betegségbe esett, amely számára a halál közeledtét jelentette. Megválasztatta utódját, az érdemekben gazdag P. Blouet de Camilly személyében. Megtette utolsó intézkedéseit. A haldoklók szentségeit alázatos, bűnbánó lélekkel, de egyben biztos reménységgel fogadta. Meghatottan búcsúzott el lelki családjától s 1680 augusztus 19-én délután 3 órakor, csaknem 79 éves korában boldogan elhunyt az Úrban. XI. Pius 1925 május 31-én a Szentek sorába iktatta. Emlékét augusztus 19-én ünnepeljük.

JÉZUS SZENT SZÍVE KÉPEI

Mielőtt a második korszak tárgyalását lezárnók, bizonytal nem lesz érdektelen néhány adatot közölnünk amaz emlékekből is, amelyek Jézus Szívének ábrázolásáról fennmaradtak.

Szellemi-érzéki természetünk egyik folyománya, hogy amit gondolunk, érezünk, szeretünk, azt szívesen ábrázoljuk, hogy így lehetőleg állandóan magunk előtt láthassuk, mintegy megörökítsük. Így vagyunk az Úr Jézus Szent Szívével is.

A szent sebek képei már ősrégiek. Ezek közt természetesen a szívsebnek jut a központi, vezérszerep. Többnyire nagyobb alakban is van a szív feltüntetve és a többi seb csak köríti azt. Ezeket olykor csupán szegekkel, rózsákkal vagy vércseppekkel helyettesítik, szimbolizálják. A szívet olykor töviskoronával, majd meg e nélkül tüntetik fel. A szívképeket leggyakrabban a szenvedésszökökkel ábrázolják.

A német-római császárok lándzsát birtokoltak. Ez az igazinak — mellyel Krisztus oldalát átszúrták — részecskéjét zárta magában. A közhit azonban az eredeti lándzsának tartotta. Miért is egyszerűen csak az „Úr lándzsájának“ nevezték.

IV. Károly császár, mikor 1350-ben ezt az „Úr lándzsáját“ egyéb kincsekkel együtt neki átadták, Prágába vitette. A huszita zavargások idején Zsigmond 1424-ben a szent lándzsát mint féltett kincset Nürnbergbe szállíttatta. Az átvitelt V. Márton már a következő évben jóváhagyta, és elrendelte, hogy a

szent lándzsát mindig egyik templomban kell őrizni. A lándzsá-ünnepet ettől fogva nagy fénnel ünnepelték. Az ünnep alkalmul szolgálta, hogy szentképek is készüljenek. Ezeken a Szív megint csak a középhelyre került. Körülötte a szenvedéscsoportosultak és felírások szerepeltek. A közhit, hogy az igazi lándzsát látják maguk előtt, azt a hő vágyat ébresztette a hívekben, hogy valami emléket kapjanak róla. Miért is természetes nagyságú szívképeket készítettek és azokat a lándzsával átszuratták. Utána nagy kegyelettel mint ereklyét vitték haza Nürnbergből. A felírás a szívképen többnyire ez volt: „Ezt a szívet átszúrták a mi Urunk Jézus Krisztus lándzsájával.“

Az igazi lándzsát, vagyis inkább annak nagyobb részét a kereszteshadjáratok alatt Konstantinápolyba hozták s azt 1492-ben II. Bajazet szultán VIII. Incének ajándékozta. Nagy ünnepélyességgel szállították azt át Rómába és a Szent Péter-templomban helyezték el. A lándzsahegy szélessége és nagysága fogalmat ad az Úr Jézus szívsebéről. A kegyelet azt természetes nagyságban óhajtja látni. Miért is szívképeket készítettek, amelyeken e felírás olvasható: „A szívben lévő belső kör mutatja Krisztus sebének igazi hosszúságát és szélességét. Aki bánatos gyónás után ájtatosan ránéz, XIII. Ince engedelméből hétévi bűcsút nyer.“

De maradt a Szent Szív-képekből elég számos egyéb emlék is. A Brixen melletti *Mellaunban* (Tirol) a kicsiny templom egyik freskója az utolsó ítéletet tünteti fel. A kép 1464-ből származik. Fenn az isteni Bíró ül felhőtrónusán. Lába körül a Szent Szűz és az apostolok csoportosulnak. Alább Krisztus keresztre elváltatja az üdvözülteket a kárhozottaktól. A keresztet angyal öleli át, szemrehányó tekintet vetve az elkárhozottakra. Másik kezével az Úr Jézus keresztyén lévő Szívre mutat. A kereszten a szenvedés eszközei is fel vannak aggatva. Az egész kép úgylátszik, a Jelenések könyvének emez igéit jeleníti meg: „Íme, a felhőkön jön és látni fogja őt minden szem és akik őt általverték..“ (Jel. k. 1, 7.) Mindez bizonyítja, hogy a Szent Szív tisztelete a 15. században már meglehetősen elterjedt. W. L. Schreiber képkatalógusában az 1440—1600. évek közti időszakból a Szent Szív-képeknek mintegy harmincnégy félé ábrázolását sorolja fel. A protestantizmus és janzenizmus tehát a 15., illetőleg következő századokban a Szent

Szív tisztelete ellen támadva, sokszázados hagyománnyal találja magát szemben.

A 15. századból származó bajor tegernsee-i palla ugyancsak Jézus Szívét tünteti fel sebbel, töviskoronával s köröskörül a szenvedésszerekkel.*

Jézus Szíve hazánk múltjában*

A kelő hajnal előbb a magas bérceket világítja meg s csak miután ezek jóidéig hirdették a közelgő napot, árad szét a fényesség az addig homályba burkolt völgyeken s érzik a melegét az alatt lakók. Így derengett, hajnalodott Jézus Szíve, mint a nap az ősi Egyház egén, míg végre napjainkban delelőjét tartja és az egész Egyházat, sőt az egész világot élteti, melengeti, bevilágítja. Eleinte — mint eddig már láhattuk — mind több választott lélek szerzett róla tudomást és élvezte azt mint kegyelem- és vigaszforrást; míg végre közkinccsé vált.

Édes hazánk sem maradt Jézus Szívének mostoha gyermeke, sőt a középkorban talán Németország után a Jézus Szívétiszteletben a második helyet vitathatja magának. Nálunk is voltak Szentek, szüzek, akik Krisztus megnyílt oldalában, mint sziklahasadékban kerestek menedékhelyet és az isteni Nap sugaraiban szemlélődő lélekkel sütkéreztek. Dereng már ez a tisztelet, áhítat Jézus Szíve iránt az Árpád- és vegyesházból való királyaink alatt, a magyar hitbuzgalomnak emez aranykorában, midőn nemes főúri családaink leányai a zárdákat szinte megostromolják, hogy azokba bejutva magukat menyeyei Jegyesüknek szenteljék. Még földi koronákat is letettek lábai elé.

Csak magából az Árpád-házból négy királyleány keresett ebben a sziklahasadékban otthont, menedéket: Szent Erzsébet, II. Endre leánya, Boldog Margit, IV. Béla leánya, Erzsébet, V. István szülötte s egy harmadik Erzsébet, ugyancsak Árpád-

* V. ö. Hattler: „Die bildliche Darstellung der göttlichen Herz Jesu-Idee.“ Rauch. 1894. Innsbruck.)

Zádori könyvének ez a fejezete a kitűnő szerzőnek irodalmunkban egyedülálló, önálló és értékes kutatásait adja elő. Egyes kisebb betoldásokat Tóth Miké S. J. „Hajdan és most“ című értékes művéből vesszük. Egyébként mindent átveszünk Zádoritól. A forrásokból való összehasonlítást pótlásokkal és helyesbítésekkel Csikós Éva tanár eszközölte.

házi sarjadék. Kétségtelen, hogy ezek már külföldi testvéreik példájára, akikkel főképen lefordított imakönyvek s gyóntatóik révén bizonyos összeköttetésben voltak, már ismerték Jézus Szívét s iránta áhítattal teltek el. Erre azonban eddig ismert írott adataink alig vannak.

A középkori kódexirodalomban már rendelkezünk néhány bizonyossággal. Nevezetesen Szent Bernát himnusza a megfeszített Jézushoz számos fordításban maradt reánk. Márpedig ennek minden sora lángoló szeretetet lehel az isteni Szívhez.

Ennek a himnusznak szabad átdolgozását a Czech-kódexben megőrzött imakönyvben találjuk. Ez az érdekes nyelvemlékünk honi multunk egyik hőségnek, Kinizsi Pálnak nevével kapcsolatos. Kinizsi ugyanis 1483-ban a pálosoknak Nagyvázsönyben zárdát alapít s 1490-ben e kolostor templomának főoltára alá temetkezik el. Ennek a szerzetnek egyik érdemes tagja, Fráter M. hálából imádságoskönyvet ajánl Kinizsi özvegyének, Magyar Benignának, Magyar Balázs leányának. Címe ősi magyar nyelven ez: *Ez könyweth yrtha Fr. M. Nadsaagos Benygna azonnak, Nyhay Kenesy paal thaarsanak ő Nadsaaga Klastromában Waasomban.* Bár a Czech-kódex 1513-ból származik s az imakönyvet is 1513-ban írták, de nyelvezetéből ítélve a benne foglalt Szent Bernát-féle Jézus Szíve-himnusz még jóval régebbi keletű s Toldy ítélete szerint a régi Bibliával egykorú, s így kb. a 14. század közepéből való.

Hogy ez a kézirat később apácazárdába került s ott közkezen forgott, mutatja a himnusz alá írt megjegyzés: „Ez a könyv mienk Soror Maria Viktoriáé, senki el ne vegye, mert pénteki imádságimot el kell hagynom és bizonynyal annak a lelkin van, aki elveszi és meg nem adja. Aki előveszi, helyére tegye, hogy bünt ne vallják miatta.“ A himnusz, melyet kétségkívül költői tehetség dolgozott át, folyékony trocheusokban lejt, rendszeresen rimel.

Csak részleteket közlünk belőle, melyek Jézus Szívével szorosabb összefüggésben vannak.

„Idvöz légy Úrnak édös zywe (szíve),
Én johomnak* jó öröme!

* A „joh“ elavult főnév belsőt, kedélyt vagy szívet jelent. Így a müncheni kódexben jonhó, jonh annyi, mint szív. „Böldogok a tiszta jonhúak.“ Inh-nek is mondták. Lehet, hogy ott, ahol a himnuszban szívet olvasunk, eredetileg szintén „jonh“ állott s követte a megváltozott nyelvszokást, „szívre“ javították.

Hozzád jutnom én örvendők,
 Halgass meg engöm, ha neköd beszélök,
 Mely az szerelem, ki tégöd meggyőze,
 Mely szerelem az, ki így gyötre,
 Látom, magad megfogyattad,
 Mindönöstül nekünk adtad,
 Te népedet ha megváltad,
 Hát magadat halálra adád.
 Halálok között keservesb halál,
 Kemény halál, fösvény halál!
 Ki ez dicső mellbe méné,
 Hol világnak előtte éle.
 Szent szívedet megszaggatá,
 Drága véröd kihullatá
 Halálodért, kit így vallál,
 Én szívemnek szeretője
 Ne legyek nálad elfeledve.
 Johomnak akarátját lássad.
 Kemény szívem megsebhössed,
 Keservei keserőked (keserítsed).
 Nyiljék szíved, mint szép rózsa,
 Ki illatját távul adja,
 Én lelkömvel egygyé legyön,
 Hogy én szívem megszépüljön.
 Ki tégöd szeret,
 Az nem eped.
 Ha ki keserg,
 Akkor vigad.

Mert mit tegyön, ő nem tudja,
 Könnyhullatás vígasága.
 Attul magát nem tilthatja,
 Mert örömét nem mondhatja.
 Ha halhatna, sokszor halna,
 Azt, kit kíván, csak foghatná,
 Ily szerelmedet neköm adjad,
 Én szívemet hozzád vonjad,
 Hogy tégödöt kívánjalak.
 Ez világnak én meghaljak ...
 Szent Szív, mely szép a te nyílásod,
 Kívánságos te illatod,
 Méltóztassál neköm nyílnod,
 Én szívemet hozjád vonnod.
 Nálad létét úgy szeresse,
 Hogy ő magát elfeledje,
 Nálad legyön, ott nyugodjék
 És tehozzád igyeközzék.
 Tégöd szívem akar tudni,
 Ne akarjad magad tőle elvonni.. .

Idvöz légy, kegyös oldalnyílás,
 Kiből jöve szent vízfolyás:
 Pirhonyodtál (piroslottál), mint szép rózsza,
 Mennyszáznak vagy ajtója,
 Te illatod mindön fölött.
 Ki víz tőlünk merítettik,
 Szoméhoztak hozzád jőnek,
 Tenálad megzajosulnak.*
 Piros oldal! Neköm nyíljál,
 Én szivemtől el ne távozzál:
 Ha én veled elmehetnék,
 Ott magamnak nagy jót lenék.
 Szomjú számmal ha illetlek,
 Görjedetösd (buzgón, áhítattal) ha öllelek,
 Akkor vagyok minden jóban
 Én én leikömnek nyugolmában.
 Ó mely édös ez szent illat,
 Krisztus Jézus! Ki tégöd lát,
 Te édösségöd, kiket meggyőznek,
 Ha lehetne, halnának veled.
 Édös Uram, ez szent sebbe
 Fekjön szívem és ez vérben,
 Ez világból ha kimúlom,
 Legyön szent oldalad szállásom,
 Hol én leiköm megnyugodjék,
 Pokol miá meg ne fogtassék.

(Nyelvemléktár XIV. 312. 1.)

A Winkler-kódex 338. lapján (Nyelvemléktár II. 194. Régi magyar költők I. 166. 1.) találjuk a következő himnuszt, amelynek címe: „Szent ének, ki dicséri Szűz Máriát és az ő szent Fiát.“ Részben fordítása ily című éneknek: De nativitate Domini: dies est laetitiae. Ismeretlen szerzőtől származik a 15. századból.

A Winkler-kódex átírási éve 1506. Miért is már emez idők szavait használja. (Pl. „szívet“ a jonh helyett.) Más okok viszont arra utalnak, hogy a himnusz keletkezését a 15. század végére helyezzük.

Ó, te kegyös jó Krisztus,
 És édös szép Jézus!
 Mennyből földre tekintél,
 Rajtonk könyörülvén.
 Szent Atyádnak kebeléből

* Annyi, mint részegednek. Pázmány is ily értelemben használja: „Megzajosodik bortól a feje.“ (Lásd Szilády: Régi magyar költők tára. 266. 1.)

Hozjánk ide leszállál
 Az Szíznek méhébe,
 Ez velágra sziletél,
 Nekönk mindön jót adál,
 Ki vagy termön magad. (Minden jó összege.)

Jézus nagy felségös kencs,
 Kinél szebb és jobb nincs,
 Te szent Szíved patika
 És királyi tárház.
 Kibe az istenségnek
 Mindön kincse tartatik,
 És ő bölcsesége.
 Kérönk azon tégödet,
 Hogy a te szent Szívedet
 Adjad mi szívönknek.

Kit felnyita Longinos,
 Te fő ellenségöd,
 És kiásá a kincset
 Szélös nagy láncsájával,
 Kivel lön nagy gazdaggá,
 Mert ő megigazula,
 Bűnéből tisztulván,
 És megkoronáztatok
 Az szent mártýromsággal;
 És ekképen szentté lön.

Ó te kegyös szent Atya,
 Ki vagy nagy hatalmas,
 Szebbet, jobbat nem adhatál,
 Mint a te szent Fiadat,
 Kiben vagyon mindön jó,
 És mindön bölcsesség;
 Kit mi igön szeressönk,
 És csak neki öröljönk
 Mind örökké. Ámen.

Szent Brigittának közkedvelt és általános használatban levő imái közül az utolsó egyenesen a Szent Szív átszúrására vonatkozik. Közöljük azt a Thewrewk-kódex szerint. (23—28.1. Nyelvenléktár II. 271.)

„Ó Uram, Jézus Christus bizony (valóságos) és gyümölcses szülő gyökér. Emlékezzél te vérednek hullásáról, kit nagy bőségest mi érettünk kiöntél, mikoron keresztfának sajtójában tenmagad idvességüinknek borát, te drágalátos szent verödet kifacsarád és az zsidó vitéznek ő csucsája (lándzsája) te szent oldaladon nagy mélységös sebet nyita, honnan ez világnak

gerjedetes (égő) bűnének hiedelmére (eloltására) nagy bőségvei, mind te Szíved és derekadbeli dicső véred vízzel elegy mi idvességünknek, szerelmének jegyére nekünk adád, úgy, hogy szent véredbe egy cseppent sem maradna te derekadba, kit mi idvességünkért nekünk ki nem öntettél volna. Az időben, Uram Jézus, te dicsőséges gyenge tested meghervada és a te derekadnak szép vére minden érben elapada, te szent csontodbeli velő megeszteveredék, mind (egész) szent emberséged magas keresztfán figgvén, szomorúságos gyászban öltözék, holott kegyes Jézus olyannak jelenéi (látszottál), mint mirra fának ő nyalábja. Ez te kegyességes nagy kenődért és drágalátos vérednek hullásáért kérlek, édes Jézus, sebesítsd meg én szívemet te szent szerelmednek kívánatjával, hogy te szent kén ódon és haláladon való siralmam éjjel és nappal legyen nekem élő kenyér. Fordíts engemet mindenestől te hozzád, hogy én szívem teneked legyen kellemetes lakodalm (lakás), nyájasságom (Conversatio-társalkodásom) legyen jószágnak (erénynek) tekéllete, életemnek (végezeti legyön oly dicséretös, hogy ez világi életnek végezeti után téged) örökkül-örökké dicséretbe lássalak és mind ez te sok jótételedért mindenkoron siralmas hálát adhassak, tehozzád fohászokodván: ennyi nagy szerelemnek jegyét örökké szívemben tarthassam, hogy én haláladnak végezése idején te kegyes irgalmassággodval nekem segély, édes Jézus, holott emberi segítség megfogyatkozik, ki szent Atyával és kegyes Szentlélekkel élsz és országiasz örökkül örökké. Ámen.“

A Thewrewk-kódexből közlünk egy másik imát is, amely a szenvedő üdvözítő testének egyes tagjaihoz van intézve s így a Szívhez is szól. (A kódex 83. Nyelvméltár II. 288.) így kezdődik: „Oratio. Idvez légy mindeneknek félelmes mi Idvezítőnk, Úr Jézus Krisztusnak szent feje, ki miérettünk tövisekkel koronáztatál és nádszállal verettétél.“ És így sorba megy, míg csak a Szívhez nem ér. Ehhez pedig így imádkozik: „Idvez légy, mi Urunk Jézus Krisztusnak szeplőtelen Szent Szíve, ki miérettünk vitéznek kegyes csucsája miatt által veretél, kiből vér és víz származék, ki a mi idvességünknek megváltásáért.“ Ugyanezt az imát megtaláljuk függetlenül az 1526-ban összeírt Peer-kódexben is (Nyelvméltár II. 81. 209. 1.), csak hogy itt az „által öklelt dicsőséges és irgalmasságos szent oldalról“ történik említés.

A *Thewrewk-kódexben* az imák harmadik sorozatát is meg-

találjuk. Ezek közt az egyik szintén Jézus általvert Szívéhez van intézve. Az imáknak címük ez: „Kezdetnek Úr Istennek tíz utáról való ájtatos imádságok.“ A 75. oldalon találjuk Istennek „tizedik utat“, amely így szól: „Uram Jézus, emlékezem meg a tizedik utadon való szent kénodról és halálodról és haláloednek utáról, midőn tégedet az keresztfára feszítették és az három vas szeggel megszegezének és a te szent szívedet által eklelék. Ó, édes ártatlan Jézus, a te szent vérednek folyása lőn a mi bűnünknek elmosása és a te szent haláloed lőn a mi váltságunk. Ó, édes ártatlan Jézus, miérettünk szenveded az nagy keserőségös ként, hálát adok teneked.“

Egyenesen „Jézusnak szent Szívére“ címén a Thewrewk-kódex (301. 1.) más imát is tartalmaz, mint részét a Krisztus kínszenvedésével foglalkozó szakasznak: „Idvezlégy mi nemes Urunk Krisztus Jézusnak ő kegyes mellyé és kemény csúcsával által öklelt oldala és szerelmes szent szíve, ki mi bineinknek miatta mennyországunk berekesztett kapuit megnyitád és mely szent oldalból kijárt nagy bőséggel vér és víz, az mi idvességünkért. Ámen. (Nyelvémléktár II. 351. 1.)

Máshelyütt ismét a Kódex 223—4. lapján Jézus Szívéhez intézett imát lelünk e címen: „Ez imádság vagyon Urunk Jézusnak ergalmasságáról.“ így hangzik: „Imádság. Ó, áldott Úr Isten, szegényeknek élete, alázatosságnak útja, én édes Uram, Jézus Krisztus, kinek kebelében semmi ellenkedés nincsen, egyesítsd én szívemet te szent alázatosságodhoz és te szent Szívednek szenvedéséhez, hogy hirtelen történő bosszúságban vesztegletes (csendes) szívvel, lélekkel és együgyű elmével tarthassam meg magamat te szent békesség szenvedésednek példájával és követségével és te szent köteleidnek miatta én bűneimnek köteleiből kiszabadulván, te nagy rettenetes ítélednek napján elkérdezésimnek feleletiben bátorságos legyek. Ámen.“

Az eddig közölt imák egyenesen a Szent Szívhez vagy a Szent Szívről szólnak. Most másodsorban oly adatokat is közlünk, amelyekben a Szent Szív csak melleleg van említve. Ilyen kis imákat pl. a Czech- és Thewrewk-kódexben találunk. (Nyelvémléktár II. 295. és 321. 1.) A Thewrewk-kódex 213. lapján a következő imára bukkanunk: „Ez imádságot Benedek pápa szerzetté, kinek mondására annyi búcsút engedett, mint Urunk Jézusnak szent sebei. Imádság. Ó, kegyességes Úr Jézus Krisztus, kérlek tégedet, az te nagy, mélységes szent szerel-

medert, kivel ez szegény emberi nemet szereted, mikoron te kegyességes lelkeddel, szomorúságos indulatiddal, megháborodott érzékenységgiddel, *által vert szíveddel*... Ez ilyen nagy szeretetedért kérlek téged, ó szerelmességes édes Uram Jézus Krisztus, ki miatt te szerelmes Szíved meghasadoz vala, hogy légy kegyelmes én hozzám szegény binéshez .. . stb.“ (Nyelvelmléktár II. 325. 1.)

„Atya Úr Istennek kegyelmességéről való ájtatos imádság . . . Tekintsd meg, édességes Teremtő, te édes magzatodnak megalázott emberségét és kenyerülj te beteg teremtőtötednek nyavalyás voltán. Fénylik az ő mezejtelen melle, vérben keveredett ő *megsebesedett oldala*, megszáradtának elfeszült tagjai, ékes szemei ellankadtanak. . . Ámen.“ (Nyelvelmléktár II. 329. 1.)

„Urunk Jézusnak hozzánk való nagy szerelméről. Ó, én szívemnek kedve és ó, én szerelmem és vigasztalásom, édes-séges Jézus Krisztus, kérlek, hogy te gerjedező (égő) szép szerelmednek csucsájával ökleld által én szívemet, hogy te szent oldaladnak vizei miatt minden bűneimtől megtisztuljak.“ (Nyelvelmléktár 329. 1.)

„Ez imádságot szerzetté Bonifácus pápa, és ki megmondja a Krisztusnak szent testének áldozatjakoron, engedett őt ezer esztendei bulcsút (?) bineknek bocsánatjára. Ő, én édes Uram, Jézus Krisztus, ki ez áldott szent testet és ez drágalatos szent vért dicsőséges szűz anya Máriának szeplőtelen méhében fogadád és ezen te bizony (valóságos) véredet te szentséges oldaladból az magas szent keresztfának oltarán, mi üdvösségünkért kiöntéd . . . kérlek, én édes kegyességes királyom, Uram Jézus Krisztus, ez te szentséges testednek és vérednek miatta ki ez oltáron áldatik, szabadítsd meg én lelkemet és testemet minden fertelmességtől.. .“ (Nyelvelmléktár II. 331. 1.)

„Ő én édes Uram Jézus Krisztusnak szent Lelke, szentelj meg engemet. Ő Krisztusnak szent teste, idvezíts engemet. ő Krisztusnak szent vére, zajosíts meg engemet. O Krisztus oldalának vize, moss meg engemet, ó Krisztusnak veritéke, tisztíts meg engemet, a te szent sebeid között rejsz el és ne hagyj engemet elszakadnom te tőled és halálomnak idején végy hozzád engemet, hogy a Te szenteiddel dicsérjelek téged. Ámen.“ (Nyelvelmléktár II. 352. 1. Az „Anima Christi“-nek fordítása.)

Kódex-imakönyveink háromnegyedrészből a szenvedő

üdvözítőhöz és a fájdalmas Anyához intézett imákat tartalmaznak. Ez utóbbiakban is szó esik olykor a szentséges Szívről. Az áhítatos középkorak kedvelt imái a Boldogságos Szűz „epeségéről“, vagyis fájdalmairól szóltak. Ezek közt természetesen szintén találunk vonatkozást a Szent Szív átdőfésére.

A *Winkler-kódex* 333. lapján lévő így hangzik: „ötöd siralmas epeségöt tehát vállal Szűz Mária, ha (midőn) édös Fia-dat keresztfán függvén látád.. . ő szent Szívét csúcsával megöklelvén ... Kérőnk nemes asszonyunk, Szűz Mária, ez te ötöd siralmas epeségödért, hogy a te áldott Szent Fiad adja ő szent vére hullásának erdömét, hogy ki (mely) legyön mi lelkönknek oltalma és mi bincinknek elmosója. Ámen.“ (Nyelvelmléktár II. 192. 1.)

A *Thewrewk-kódex* más hosszabb imasorozatot közöl „asszonyunk Szűz Mária tizennyolc keserűségéről“. Köztük a Kódex 151—152. lapján (Nyelvelmléktár II. 305.) ez található: Ó angyaloknak erőme, Szeplőtelen Szűz Mária, vegyed és fogadjad ez tizenötödik Páter nostert és Ave Mariát akkoron való nagy keserűségédért, mikoron az édes Jézusnak megholt szent Testét hegyes csúcsával által eklelék és látád, hogy az Ő szent Szívéből vért és vizet kibocsáta az mi idvességünkért. Ő én nemes Asszonyom, Szűz Mária, szűzeknek szép virága, ne hagyj el engemet az órában, mikoron én szívem meg-hasad, végy engem a te édes palástod alá és ajánlj a Te édes Szent Fiadnak, ma és halálomnak idején. Ámen.“

A *Peer-kódex* ugyancsak hosszabb imasorozatot közöl a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére. Nyolc kéro imából, a Magnificat-ból és egy dicséro imából áll. Az első ima így hangzik: „Szentséges Szűz Mária, tégedet alázatosan kérlek... az lándzsáért, ki az te áldott Fiadnak Szívében öklelték. . . kérlek Tégedet, hogy engemet meghallgass, megvigasztalj és kérésemet megadjad ez nyolc napokban.“ (Nyelvelmléktár II. 73. 1.) A kódexben közölt más imában meg ezt olvassuk: „Jézus a vitéznek lándzsájával által ökleltetek. . . kit látván az Szűz Mária, földre leesék.“ (A 16. századból származó Kódex 128. L Nyelvelmléktár II. 71. 1.)

A *Nagyszombati kódex* is, amelyet 1512-ben írtak, tartalmaz Szűz Mária fájdalmairól imasorozatot. „Kérlek tégödet Asszonyom, a Te szent Fiadnak keménységös megfeszítéséi

és az ő szent oldala csúcsával általöklelteték, vér és víz az Ő szent oldalából kifolyván ... ó hallgass meg!“ És ismét: „Ő én szerelmes Atyám, én tenéköd ajánlom a te egyetlen egy Fiadnak, mű Uronk Jézus Krisztusnak ártatlan halálát és az *isteni Szívének szerelmét*, minden bínékért és a kénért, kit én nyavalyásságos bínas valamikoron érdoimlöttem volna, és minden barátimért, elevenökért és holtakért és mindazokért, kikért én nyavalyásságos bínas tartozom imádni (imádkozni). Azért kérlek tégedet, irgalmazz én velem és mind művelőnk (mivelünk). Ámen.“ (Nyelvelméltár II. 126.)

A *Winklei-kódexben* (228. 1.) elmélkedést találunk Szent Bernát után, amelynek címe ez: „Mindem (mennyei) Atyának tárháza, Jézus Krisztusnak patikája, kiről (az) apostol így mond: Kibe vannak Istennek minden bölcseségének és tudományának kincei elrejtvé.“

Maga az elmélkedés pedig így hangzik: „Azért valaki akar mindön lelki jószággal (erénnyel) meggazdagulni, hát ennek úgy kell, hogy gyakorta menj ön be ez mennyei királynak gazdagságos tárházába, ott megleli az isteni szent szeretetek aranyát, tisztaságtartásnak szeplőtelen gyöngyét, alázatosságának és engedelömnök gyökerét, midön malasztnak és tudományának böségét, elmének bizony (valödi) velágosságát, életnek szentségét és mindön jószágnak számtalan kenesét. Mindözeket az ödös beszédü Szent Bernáld doctor megesmérte vala és öbenne így edesködik vala mondván: Jó énnököm, Uram Krisztussal lennöm és övele megmaradnom és öbenne három hajíokot csenálnom: egyet az kezeibe, mást az lábaiba, harmadot és szünetlen valót az oldalába. Ott akarok nyugodnom és alonnom és ennöm és innom, ott akarok olvasnom és imádkoznom és gondomat és dolgomat ott akarom tennöm. Ott én szólok ödösködven és vigadozván ő Szívének és valamit akarok töle (mind), megnyeröm. Azért senkinek ebbe kétsége nincsen, hogy (ha) valamely lelök ide szokandik és ide esmerködendik és ebbe gyakorlatossággal (gyakorta) ödösködendik és itt az felségös kerálynak ödösdön és mint ő Szíve szerént könyörgend, hogy az, ami idvösségre való, meg nem nyernéje. Ezt Szent Bernáld doctor így értötte, hogy embör itt leszön mindönöstöl szüességös és mindönöstöl szentségös és mindönöstöl istenös. Azért ez az Krisztusnak szentségös patikája, kibe vagyon mind földnek, mennynek, tengörnek, égnek, tűznek, víznek terömtésének bölcsesége... Ez az szentségös pa-

tika, kibe mindön embörökbe való bínöknek és jószágoknak száma és mennyi volta tudva vagyon. Ez az szentségös patika, kibe mind kezdettől fogva, mind ez velág végéig való esőnek és mind a tengör vizének számtalan cseöppentinek száma vagyon. Ez az szentségös patika, kibe mind az égi madaraknak és mind ő tallainak (tollaiknak), mind földi bestyéknak (Bestia—vadállat) és mind ő szöröknek száma vagyon. Ez az szentségös patika, kibe mindön mesterségnek, mind írásoknak, varrásoknak (hímzés), faragásoknak és mindön egyéb tudományoknak bölcsesége tartatik. Ez az szentségös patika, kibe mindön bínöknek lelki orvossága vagyon. Istenbéli nagy édségös gondolat!“ — sóhajt fel végezetül meghatottan az írő. (Nyelvemléktár II. 179. 1.)

Longinus-legenda.

A *Debreceni-kódexben* is találunk adatra. A kódex hat részből álló gyűjtemény. Ennek elseje a Jakobus a Voragine: „Legenda aurea“ nyomán készült. Ebben van elbeszélve a Longinusra vonatkozó hagyomány. A magyar szöveg a 15. század végéről való.

„Longinus vitéz száz vitézők előtt járó úr vala Kisauriának tartományából támadván. Ki ime mikoron a többi vitézőkkel állana, éds Urunk Jézusnak keresztfája alatt, oldalát halálának utána kopjával általöklelé, de látván a csodákat, melyek lönek Uronknak halála után és előtte, hogy az napnak fénye elvesze és a nagy földindulás lön, hibe Krisztus Uronknakban, jelösbén azért, hogy mert szömei a hoszszú kórságnak miatta meghomályosodtanak vala, az Uronk oldalából és Szívéből kijött vérenek egy csöppje a kopjáról szemében csöppenvén, megadattatok azonnal öneki a velágosság.“

A *Winkler-kódexben* Jézus Szívéről a magyar passiókban ezeket találjuk: „Eljövének a vitézők és a tolvajoknak megtörék szarokat, hogy mikoron pedig mentek volna Jézushoz, hogy láták, hogy megholt vala, nem törék meg neki szárait, hanem egyik az vitézeknök, kinek Longinus vala a neve, lándzsával ő oldalát megnyitá, azaz megöklelé és legottan jó vala az sebből vér és víz. És az vitéznek vala vak szöme. Hogy megöklelte volna Jézusnak oldalát, az lándzsáról cseppene egy csepp vér szömére, legottan megnyilék szöme és neki úgy tetszék, hogy olyan szöme lön, mint gyermek voltában és olyan jól látna és azért benne hitt. Annak utánna Mártíromságot

valla Kapadóciába Caesarea nevű városba.“ (15. századból. Nyelvemléktár II. 159. 1.)

Az *Érsekújvári-kódex* (1531-ben másolták, de eredete Toldy szerint a 15. század közepére tehető) a passióban a fájdalmas Anyát így szólaltatja meg: „ó Jézus, Jézus, én szerető Fiam, mire (mért) hogy a te áldott Szívedet, kivel engemet oly igen édesdeden szeretél, kivel engemet alázatos szolgálóleányoddá választottál, ó azért miképen látom ma kemény lándzsával megszegeztetni és általverettetni és hertelenséggel vért és vizet őbelőle kifolyni.“ (Nyelvemléktár IX. 49. 1.)

Más helyt a szerző így imádkozik: „Ennekutána, én igen szeretendő Uram, Jézus Krisztus mondái: megtökéltött (beteljesedett) és a Te szent lelkedet Te szent atyádnak ajánlván, kibocsátád. Tehát az Te szent oldaladat lándzsával megnyiták, kiből vér és víz (a) mi idvességünknek orvosságra kifolya.“ (Nyelvemléktár IX. 51. 1.)

Ugyanennek a kódexnek második passiója némi változtatással a kopjadöfés jelenetét így adja elő: „És azonkezbe egy az zsidók kezöl, fordítá az ő kopjáját és az édes Jézusnak az ő jobb felöl való oldalát általöklelé és nagy bőséggel az vér vízzel elegy ki kezde folyni. Ó hogy ezt látá az Szűz Mária, legottan a földre leesék és monda: Ó gonosz zsidó, mit kénzasz mégis az én szegény megholt fiamon!“ (Nyelvemléktár IX. 85. 1.)

A *Weszprémi-kódex* (a 15. század végéről vagy a 16. század elejéről) passiójában ezeket hozza: „Eljövének a vitézők és megtörék szarokat a két tolvajnak, mert még azok meg nem holtának. Mikoron juttanak volna Uronk Jézusra, nem törék meg az ő szárát, mert megholt vala, de a vitézők közül egy az ő oldalát általöklelé, legottan vér és víz jöve ki az ő Szívéből.“ (Nyelvemléktár II. 36. 1.)

Az *Érsekújvári-kódex* latinból fordított értekezést is közöl a fegyverek eredetéről, amelyekkel Krisztus Urunkat kínozták. Már Bellarmino megjegyzi az eredetiről, hogy „ineptias et falsa continet“, „ízetlen és hamis dolgokat tartalmaz“. Itt a Szívre vonatkozólag kb. ezt találjuk: „Urunk Szívéből azért folyt víz, mert meggyűltek könnyei a fejben és a természetűdó doktorok szerint nem könnyezhetvén, oldalába gyülekszik a nedv.“

„A kopja pedig kivel Krisztusnak Szívét megöklelték, a

volt Salamonnak templomában, az templomnak szükségére, és aki megöklelte, az Longinus volt. Az gyermek, ki a pásztoroknak izenést tött volt.“ (Nyelvelméktár IX. 64. 1.)

Látjuk már felcsillanni benne az apokrif elemeket, amelyek a 16. század első negyedében magyar vallásos iratainkat, de kivált a passziókat előzőnlötték.

A „Patris Sapientia“ című énekből, amelynek latin eredetije a 16. századból származik, tárgyunkra vonatkozólag a Winkler-kódex 118. lapján ezt a magyar fordítást találjuk:

Napnak kilenced idején kegyes Jézus meghala,
Ő szent Atyját kiálta, lelkét neki ajánlá,
Egy vitéz ő szent Szívét ám általökiele,
Föld ottan megrémöle, nap megsetétöle.

A *Döbrentei-Gyulafehérvári-kódex* (1508-ból), amelyet halábori Dobos Bertalan pap írt s a gyulafehérvári püspöki könyvtár kincse, a „Vexilla Regis prodeunt“ kezdetű közismert liturgikus himnusz minket érdeklő részét a következő fordításban hozza:

Király zászlói terjednek
Keresztnek titkja finletik (fénletik),
Kin testben testnek teremtője,
Felfeszült keresztfára.
Kin annak felötte megsebesült
Csúcsának kemény öklelésével,
Hogy minket bintől mosna,
Vér vízzel öszve folyamék.

(Nyelvelméktár XII. 119. 1.)

A *turóci jezsuiták* kéziratos énekes könyvében (a budapesti egyetemi könyvtárban), amely a 16. század végéről származik, ezt találjuk: „Én kétfelé nyitottam előtted a veres tengernek vizét, te pedig felnyitottad lándzsával oldalomnak bőrét.“

NYOMTATOTT EMLÉKEINK

Temesvári Pelbárt Pál. (Született 1435 körül, valószínűleg Temesvárott és meghalt 1504-ben.) Középkori latin

* A „Patris Sapientia“ ének úgy külföldön, mint hazánkban kedvelt volt. Még a protestánsok is használták. Régi szegény diákjaink még a 19. század elején is ezt latinul énekelve „patrizálva“ koldulták össze a szükségeseiket.

irodalmunknak legjelesebb képviselője, aki irodalmi munkásságával hazánkban külföldön is nagy dicsőségére vált. 1458—71-ig a krakkói egyetemen is tanult és megszerezte a baccalaureatus fokozatot. Mint ferences tanár volt Ozorán, Esztergomban és Budán. Kiváló szónok, aki még a hatalmas Mátyásnak is meg merté mondani azt, ami a szívén feküdt. Kemény ellenfele volt a korában dülő pogány humanizmusnak. Két prédikációs könyvét, a „Stellarium“-ot és „Pomerium“-ot az egyházi beszédekben századokon át, messze földön mint forrást használták. Beszél természetesen Jézus Szívéről is.

A Pomeriumban az első nagypénteki beszédben (x és y betűk alatt) Jézus Szíve átszúrásáról szól. Adjuk lehető hű magyar fordításban. Elmondva a történetet, kérdi: „Itt felmerül a kérdés, miért akarta Krisztus, hogy halála után sebet ejtessen rajta, de nem a lábszárain, hanem az oldalán? Felelünk az evangéliummal és az egyháztudósokkal: „Csontot nem fognak törni benne.“ Nem a lábszárain, hanem az oldalán akarta fogadni (a sebet) a hozzánk való nagy szeretete jeléül. Először is azt kívánta jelezni, amikor halála után akarta a sebet elfogadni, hogy ő nemcsak életében, hanem halála *után* is szeretett minket, éspedig annyira, hogy kész lett volna ismételten értünk szenvedni és meghalni. És minthogy halott testében szenvedést nem érzett már, azért fogadta el a sebet, hogy ennek fájdalmát Anyja viselje Szívében, ahogy ezt Bernát mondja. (Az anyagi köszöntésről szóló beszédében.) Másodszor azért akarta, hogy hosszú lándzsa szegezze által, hogy megmutassa, hogy bennünket *szívből* és igazán szeret, miértis szívén akar sebesülni. Ugyanis a sebesítésben járatos ügybuzgó katoná oly erővel szúrta lándzsáját Krisztus oldalába, hogy nyomban az onnan kiszökellő vér — amint mondják — a vitéz szemére hullott. Valószínű tehát, miként a legtöbb tudós, mint Bernát és Ágoston valóban állítja, hogy a lándzsa *szívét* is által járta, s így lehet mondani, hogy Krisztus Szíve megsebesült az Ő Szívének hozzánk, irántunk való szeretete miatt. Miért is János állítja, hogy beteljesedett rajta az írás (Zachariás XII.): „Látni fogják, kit vertének által.“

Harmadszor abban mutatja meg szeretetét, hogy vért és vizet csodálatos módon ontott, ami természetes módon nem történhetett, minthogy meghalt emberben a vér azonnal megszik. De Krisztusban az isteni hatalom folyékonyan őrizé meg,

hogy Szívének minden cseppje kifollyon- a mi megváltásunkért ...

Ő kifejezhetetlen és csodálatos szeretete Istennek, amely méltóvá teszi őt arra, hogy ekkora kegyességért és szeretetért őt (Felfeszítettet) minden ember gyászolja és megsirassa, öregek és fiatalok, urak és szolgák, gazdagok és szegények, férfiak és asszonyok. Ó, mily keményszívű az, aki ma sem akar sírni! Ó mennyire megérdemlik a kárhozatot mindazok a hátlatlanok, akik vétkezve, szeretetért gyűlölettel fizetnek!“

Szilády Áron szerint Pelbárt írta az „Alexandriai Szent Katalinhoz“ című verses legendát is. (Érsekúj vári-kódex, 1541.) Targyunkra belőle ez vonatkozik:

Ez (Jézusom) mikoron azt akará,
Hogy mi értünk halálra menne,
A kereszfára feszítették,
És szent Szívét megöklelék.
ő szent Szívéből vér jára ki,
Nagy bőséggel víz is folya ki,
És ebből egy kád fürdőt szerze
Minekünk, kit körösztvíznek neveze.

Telegdy Miklós (1535—1586) esztergomi érseki helytartó. 1579-től pécsi püspök, aki azonban a török hódoltság miatt székét soha el nem foglalhatta. Miért is Nagyszombatban élt és halt meg. Hatalmas irodalmi működést fejtett ki s ő az első katolikus magyar hitvitázó a protestantizmus ellen. E végből vette meg 1577-ben a bécsi jezsuiták nyomdáját és azt Nagyszombatban állíttatta fel. A vitákban népies magyarsággal, de mindig finom ízléssel és komoly méltósággal írt és beszélt. Kanizius kátéját nálunk ő dolgozta át, amelyet a Magyar Tudományos Akadémia újabban kiadott az 1882-ben Babelben talált példány után.

Az oldalseb jelentőségét nagypénteki beszédében Telegdy így magyarázza: „Az evangéliumoknak, melyeket vasárnapokon és egyéb ünnepeken esztendő által az anyaszentegyházban olvasni és prédikálni szoktanak, magyarázatja.“ (Nyomatott Bécsben és Nagyszombatban 1577—80. Az 1577. évi kiadás 602. lapon.)

Egy a vitézek közül gerellyel meglikasztá az ő oldalát és mindjárt vér és víz jöve ki belőle. Nem akarta Krisztus megrontani az ő tetemét, jelentvén, hogy az ő hívei akár mint háborgattassanak is, soha el nem vesznek. De nagy csoda,

hogy a holt testből vér és víz jöve ki. Mely vérnek és víznek kifolyása azt jelenti, hogy Krisztus kínja és halála bűneink elmosására és nekünk váltságunkra lőn. Ezt a csodat egynéhány példa megpéldázza vala az ő törvényben. Először Ádám alvása és Évának az ő teteméből való formáztatása. Mert miképen Ádámra álmot bocsáta Isten, kivéve egy oldaltetemét, ebből alkotta neki feleséget: azonképen mikor a keresztfán a halálnak álmát aludna Jézus, az ő jegyese, a keresztyén anyaszentegyház, az ő oldalából alkottatott (ábrázoltatok); mert onnét jöve ki a víz, mely által az emberek az Egyház tagjaivá lesznek a keresztségben; és a vér, amely által tápláltatunk az Otártársantságben. További ugyanazon dolgot példázza vala (mondja Szent Ágoston, *De civitate Dei*, XV. 26.) az is, hogy Noéval ajtót csináltata Isten a bárka oldalán, melyen bevivé azokat az állatokat, akiknek meg kell vala maradni a vízözön veszedelméből. De mindezeknél nyilvánvalóbban való példázatja lőn ennek a víznek a vesszővel megütött koszaiból való kifolyása. Mert a Krisztus is meghidegült és megszáradt vala a halál miatt, mint egy kőszál, midőn a víz és a vér oldalából kiszármazék. Hogy pedig senki ezekben ne kételkedjék, sőt minden ember higgye, hogy Krisztusnak lábszárait meg nem törték, hanem oldalát likasztotta meg a vitéz és onnét vér és víz jött ki, azt mondja az evangélista, hogy aki szemmel látta, nem mástól hallotta, az tőn ezekről bizonytságot és igaz az ő bizonytságtétele. Mert ezek lőnek, hogy az írás beteljesedjék, melyet Zachariás (XII. 10.) mondott: „Meglátják, akit általvertenek.“ (Jn. 19, 37.) Az is Urunkban fog az ítélet napján beteljesedni, midőn megismerik, ki volt az, akit ők megütáltak, kezeit, lábait szegekkel és oldalát gerellyel általütötték.“

H a j n a l M á t y á s S. J. (1578—1644.) Nagyszombatban született és húszéves korában a Jézustársaságba lépett, ahol ünnepélyes fogadalmakat tett. Mint hitszónok és író kiváló. Esterházy Miklós nádor igen szerette s udvari papjává tette. ő térítette a nádor feleségét, Nyáry Krisztinát a katolikus Egyházba. „Egy keresztyén orvosdoktor“ álnéven kitűnő republikát írt „Kitett cégér“ címen Keresztúri Pál, református prédikátor ellen. Ami azonban előttünk, sőt a Jézus Szíve-irodalomban jelentőségteljessé teszi, ez Jézus Szívéről írt imakönyve. E tekintetben ugyanis alig előzte meg valaki.

Hajnal már akkor elmékedett Jézus Szívéről és vágyó-

dott annak édességei után, mikor még sem Eudes, sem Szent Margit lánkolásairól a világ mitsem tudott. Hiszen Margit csak három évre Hajnal halála után született. Maga Eudes is csak 1641-ben ajánlotta intézményeit Jézus Szívének. Tehát nem a nyomukban indult. Amint Szalézi Szent Ferenc bizonyos égi sejtelmekkel alapította a Vizitációt, úgy Hajnal is — bizonyára a kegyelem ihletére — nevéhez híven bejelenti és előre jelzi már rendjének hivatását a Szent Szív-tisztelet apostolságában.

Homályos ösztönnel, a szeretet delejével lánkol már Jézus Szívéért. Emez. érzelmeit „nem egyéb okért, hanem csak a maga ájtatosságáért“ könyvben örökíti meg. Ezzel a könyvvel tehát, még ha nem magyar nyelven írták volna is, kissé bővebben kell foglalkoznunk.

A könyv teljes címe: „Az Jézus Szívet szerető szíveknek ájtatosságára szíves Kepékkal ki Formáltatott és azukról való Elmélkedésekkel és Imádságokkal meghmagyarázott könyv-vechke. Mellyből minden hiv Lélek meg ösmérheti, mind az ő meg igazulása előtt lévő rút és veszedelmes, mind ez után való, szép és gyönyörúséges állapottyát, és együt az egész meg igazulásnak is módgyát és folyását. Vannak az vége felé egynéhány régi és áctatos embereknek Deákból Magyar nyelvre fordított Hymnusok, mellyéknek táblája és rendi ez Könyv-vechkének végén találtatik. Nyomatott Béchben. Rickhes Mihály által MDCXXIX. Esztendőben.“*

Ajánlva van gr. Bedeghi Nyáry Krisztinának, gr. Esterházy Miklós nejének. „Költ Béchben első napján Christvs Vrunk születése után 1629 esztendőnek. Nagyságodnak engedelmes szolgája Ferenczfi Leorincz** ő felségének Udvari Magyar Secretariususa. (Ferenczfi címerével.) A névtelen szerző Előljáró beszédének záradéka: Költ Kiss Mártonban: Boldog asszony Szűz Máriának, Magyarországnak Pátronájának fogantatása (úgy mint Karachon havának 8.) napján MDCXXVIII. esztendőben. Ebből a kiadásból csak egyetlen csonka példány ismeretes, amelyet a nyitrai kegyesrendi ház könyvtárában őriznek. 206 lap, a többi hiányzik. A 128. lapig minden oldal homlokozatán ez a felírás áll: *Jézus Urunk Szívéről Elmélkedé-*

* Újabbán meghagyva teljes eredetiségében, a budapesti Szent Margit-leánygimnázium adta ki a Vajthó László által szerkesztett „Magyar irodalmi ritkaságok“ sorozatában. (XVII.)

sek és könyörgések. Világos tehát a könyv egyenes célja. De tanúskodik erről a rézmetszetű kép is az elmélkedés előtt. Jézusnak óriási lángoló Szívét ábrázolja. Rajta e felírás: „Cor Jesu amanti sacrum.“ A szívet alulról emberek, világiak és szerzetesek karolják át s ölelgetik. Ezekről azt állítja Hajnal, hogy vallásos hívek, akik „buzgóságosan ápolgattyák és ölelik az Jézusnak lángodozó Szívét, hogy utána láttatnak föl emelődnyi“.

Ez a könyv 1642-ben Pozsonyban újra napvilágot látott. A második kiadásnak címe csaknem azonos, csupán a kiadásnak helye változott. „Nyomtatták Posomban MDCXLII. esztendőben.“ 260 lap, a többi hiányzik. Ebből idézünk. A Magyar Tudományos Akadémia tulajdona. Hiányzik belőle a 143. és 165. lap. Több példányt ebből a kiadásból nem ismerünk. A cím hátlapján kis fametszetű kép látható, amely fénysugaraktól és felhőktől körülvéve Jézusnak megnyílt Szívét minden emberi alak nélkül ábrázolja. A lapnak alján magyar nyelven két szentírási jelige olvasható. Az egyik Jeremiástól (24, 7.), a másik a zsoltárokból (118, 10) van véve. Mind a kettő a Szívet emlegeti.

Az ajánló levél mai helyesírással így szól: „Nemzetes és Nsgs. Kapi Klára asszonynak, a Tekintetes és Nsgs. Begei Nyáry István kassai Generális szerelmes házastársának, nekem kegyelmes Asszonyomnak, Istentől boldog hosszú életet és örökkévaló dicsőséget kívánok! — Alkalmas ideje immár Nsgs. Asszonyom, hogy néminemű szíves könyvecskét, azaz egynéhány Szívformára ábrázoltatott képek alá elmélkedéseket és imádságokat szerzett egy lelki tanító, Magyarországi Nádor Ispán Uram ő Nsga. Udvarában, nem egyéb okért, hanem csak a maga ájtatosságáért. Melyeket látván és megkedvelvén, a Nsgod. Hitvös Urának néhai szerelmes húga, a Nemzetes és Nsgs. Gróf Begei Nyáry Krisztina asszony a Nsgs. Gróf Galantai Eszterházi Miklósnek, Magyarországi Nádor Ispán Urunknak szerelmes házastársa, mint a maga ájtatosságára, mind egyéb ájtatos és Istenfélő személyek kérésére kinyomatott volt Bécsben, közel tizenkét esztendővel ezelőtt, Ferenczfy Lőrinc által.*

*A szerző azonban, aki igazi nevét elhallgatja, kétségkívül Hajnal Mátyás. Stöger is a Jézustársaság íróiról szóló könyvében neki tulajdonítja. „Scriptores Provinciae Austriae Sociétatis Jesu

Mély könyvecskék aztán többektől is kívántatván és sokfelé oszolván (noha akkor nem keveset nyomtatott), mivel már elfogytak, ez okból hasonló indulatból vezéreltetvén Nsgod. is az Istenben elnyugodott Palatinusné asszonyommal, a Nsgod. Ura hűgával, kíváná, hogy azon szíves könyvecskét, újonnan és kisebb formában kinyomtatnám. Mely Nsgod. ájtatos kívánságának eleget akarván tennem, kinyomattam a Nsgod. bősöletes neve alatt, kívánván Istentől, hogy azon Nsgod. buzgósága szivárkozzék sokaknak szívébe, hogy valakik e könyvecskét olvassák, értsék meg belőle megigazulásuk állapotját. Költ Posomban, Szentjakab havának 13. napján, 1642 esztendőben. Azon pozsonyi könyvnyomtató.“

A keresztény olvasóhoz való intés.

Szent Dávid király elmélkedvén Istennek az ő lelkével közlött sok szép javaival, el nem fődözhetvén gerjedező szívének lángolását és égését, imígyen kiált fel: „Jöjjetek, halljátok mindnyájan, kik félitek az Urat és elbeszélem, megnyit cselekedett az én lelkemmel.“ (56. Zsolt. 16.) Mely Isten cselekedeteinek ugyanott előszámlálván javait, így ragyogtatja lángadozó szívének szikráit: „Hozzája kiáltottam a számmal és felmagasztaltam őt nyelvemmel.“ (Dávid megigazulásának menetét itt írja le.) „Ezeket az üdvösséges dolgokat miképen cselekedte legyen mind Szent Dáviddal az irgalmasság Istene, mind pedig minden megigazulandó és az igazságban végig maradandó lélekkel: e könyvecskének képei és ezekről való elmélkedések s imádságok bőségesen elődbe adják. Melyeket, ha jól meghánysz-vetsz szívedben, leszen honnan könyörgened, ha még el nem vetted azokat a jókat. Ha pedig rész szerint e világon elvetted, leszen honnan hálát adnod. Melyeknek a másvilágon teljességes és állandó elvételére, hogy készíthessed magadat, szívem szerint kívánom. Isten veled és te az Istennel.“

Ezután az elmélkedések és imádságok következnek. Köz-

Viennae. 1855.“ Edidit (Hajnal) tacito nomine: Cor Jesu sacrum imaginibus Rythnis, Orationibus expressum. Viennae. 1620.

Hajnal könyvével a külföldi irodalom is foglalkozik. Hattler szerint az egész könyvben „nincs szó Jézus Szívéről“. (Grimouard de Saint Laurentnek 1878 december 1-én adott válasza.) Ennek a véleménynek alaptalanságát maga a francia Beinvel is elismeri. (La dévotion du Sacré Coeur de Jésus; 5. kiadás, 40. 1.)

Hajnal Mátvás könyvéből.

ben egy-egy kép. Egyik például Jézust szíven ülve ábrázolja. Felette töviskorona. Fénysugár és felhők környékezik. Alul az írás: „Pone me ut sigmaculum.“ „Tégy engem, mint pecsétet.“ A másikon négy szerzetes nagy lángoló szívet emel. A szíven a felirat: „Cor Jesu amanti sacrum.“ Alul pedig „Az mi szeretetünk, az mi terhünk, azt mindnyájan a földről nagy erőszakal felemeljük és mi attól hamar mennybe vitetünk.“

Első elmékedés. Az első szívről, azaz a mi Urunk Krisztus Jézusnak lángoló Szívéről. I. pont. Elmékedjél, én lelkem, a te üdvözítő Jézusodnak, mind az ő mennyei Atyjához, mind a te hozzád való buzgó szeretetéről, mely szeretet soha meg nem hűlt az ő szívében, hanem szüntelen égett és lángozott. II. pont. Gondoljad, hogy a szeretet tűzének tulajdonsága az, hogy necsak maga verekedjék fel, de (mint szól sz. Dienes de div. nom. 14. i.) a szívet is, melyben találhatik, magával fel-emelje. Azért a te Üdvözítő Jézusod Szívének tüze az ő szívet szüntelen az ő szent Atyja *előtt* függesztve tartotta mennyekben. III. pont. Vedd eszedbe azt is, hogy mi szívünknek is hasonló tüzrel kellett volna lángozni, ha az a mi első atyánkban meg nem aludt volna és aztán mikor a megváltó Jézusnak tüzes Szívétől újabban megelevenítettett, megint meg nem oltatott volna. Annakokáért közel járulván én lelkem a Jézus tüzes Szívéhez, öleld által te is azt, hogy vele együtt felemel-tessél mennyekben.“

„Könyörgés: Uram Jézus Krisztus, ki ezt a te Szivednek lángadozó képét a téged szerető szíveknek felgyullasztására kiformáltattad és ezután a mi bűnös szíveinknek is, mind az ő megigazulásuk előtt való undokságát, mind az ő megigazulásuk után szép és drágalátos állapotjokat kiábráztattad, kérem azon Felségedet, gerjessze fel szerelmed az én hideg szívemnek is elaludt tüzeit én bennem, hogy újabban megelevenedvén, fellobbanván, lehessek azok között, kiket szívem nem kicsiny fájdalommal szemlélek a jelenvaló képben, mely buzgósággal ölelik, ápolgatják a te áldott, tüzrel égő Szívedet, hogy ugyan véle láttatnak felemelődni mennyekbe. Ő, Jézus eleven tűz, ki minduntalan ég és soha el nem alszol, vajjon mikor gyűjtöd fel ekképen az én meghűlt szívemnek elaludt tüzeit? Mikor szárad meg bennem teljességgel az én bűnös szívemnek reves és megposhadt nedvessége? Ó, drágalátos életemnek élete és elevensége, Jézus, engedd evégre a következő szíveknek és ezekkel együtt az én undok szívemnek is megigazulásának

rendjét és módját értenem és magamban éreznem és aztán a te ingyen adandó és minden érdemet megelőző malasztodnak tüzét jóságos cselekedetekkel táplálnom és nevelnem. Ámen. Miatyánk, üdvözlégy.“

A műben hús ilyen elmélkedés van. Valamennyit az elmélkedés tárgyának megfelelő kisebb-nagyobb fametszet előzi meg. A kép és elmélkedéssorozat a kegyelemnek munkáját tünteti fel, hogyan teszi t. i. a bűnöst igazulttá, Istennek hajlékává, Isten ellenségét az ő fogadott fiává, a Szentlélek templomává. „Felékesítettik a szív (kegyelem által) a hit szekfüvével, a remény rozmaringjával, a szeretet piros rózsájával, a szent félelem sárga ibolyájával, a penitenciatartás zöld izsópjával.“ Szóval előadja a jámbor és tudós szerző, miképpen szerzi meg Jézus magának az emberi szíveket s mit kell tennünk, hogy az övéi legyünk. Mert az Úr bölcsen megkívánja, hogy mi is tegyük meg a magunkét, óhajtozzunk és törekedjünk az üdvösség és tökéletesség után. A további elmélkedésekben mindinkább Jézus Szívének irgalmát, szeretetének állandó kegy elemáradatát magasztalja, hogy a kívánságot Istennel egyesülni felindítsa.

A második kép még „A bűnnel megterhelt szívnek nyavalys állapotját“ mutatja be. A szívet különféle bűnök szimbólumai környékezik s megejtésére majd a hálót, majd a horgot készítik. Az aláírás pedig ez:

Csalárd világ nagy színt mutat,
Álnokságot elrejt, bújtat,
Ne higgy szép beszédinek,
Hogy ez hálót elkerüljed,
Krisztus bő kegyelmét kérjed,
Nem lesz préda lesének.

A VI. elmélkedés már Istennek tisztító kegyelmét ábrázolja. A szívet kisgyermek alakjában maga Jézus tisztogatja. Az aláírás pedig ez:

Ó, boldog szívnek cellája,
Kit a mennyország királya
Seper maga kezével,
Édes gyermek bátran seperd,
A rút férget tapodd s kiverd,
Rettentsd szíved fényével.

A XV. elmélkedésben pedig annak a szívnek állapotját rajzolja, amelyben már Jézus lakik. A szívet a világi bajok meg-

rohanják, szenved is miattuk, de helyét mégis megállja. „Isten küldi a bajokat és kísértéseket az emberekre, vagy azért, hogy megpróbálja őket, ha vajjon vigasz nélkül is hűségesek-e az ő szolgálatában, avagy azért, hogy tisztogassa őket, mint a tűz az aranyat, avagy hogy itt büntesse őket vétkeikért, nem pedig a másvilágon, ahol súlyosabbak a szenvedések a földi kínoknál. Továbbá azért küldi Isten a viszontagságokat, hogy érdemesebbé tegye híveit a (több) mennyei jutalomra, avagy szolgáljanak másoknak például, mint Jób. Avagy, hogy bennük kinyilatkoztassa dicsőségét, mint a vakon születten. Végre, hogy hasonlók legyenek üdvözítőnkhez, aki sohasem volt fájdalom nélkül e világon.“ (Zádori idézete.)
Hajnal a kép alá ezt írja:

Zúgó szelek, villámlások,
Égi s vészi csattogások,
Rám hiába csatáztok:
Mert mennyei Jegyes bennem
Nyugodván, nincs mitől félnem,
Nem árt nékem haragtok.

A XIX. kép a megtestesült Igének az istenség fényében megdicsőült Szívét ábrázolja ezzel a felírással:

A keserű kereszt után
Méznél édesb javát nyújtván,
Tartja Jegyes jegyesét.
A szív, Istenség tüköré,
A teljes Szentháromság Szíve,
Csodája böcsüllését.

Az elmélkedések után néhány egyházi latin ének magyar fordítását találjuk. A szerző célja egészen gyakorlati. Isteni szeretetre akar gyullasztani, hogy így a léleknek a megigazulásra és tökéletességre egyenes és biztos utat jelöljön meg.

P á z m á n y P é t e r (Panaszi P. P. 1570—1637). Bíboros esztergomi érsek. Előbb jezsuita. Miután pedig Forgách érsek kezdeményezésére és II. Mátyás kérésére V. Pál fogadalmi alól felmentette, turóci prépost, majd Forgách utódja az érseki székben. Az ellenreformáció lelke, aki ékesszólásával és írásai-val számos főúri családot térített vissza az Anyaszentegyház kebelébe. Nagy érdemei közé tartozik mai irodalmi nyelvünk megteremtése is. Beszédeiben — amelyek 1636-ban Pozsonyban jelentek meg — a Jézus Szíve-tisztelet irodalmi emlékeire

is akadunk. Például így magasztalja Jézus Szívét: „Vége vala immár Krisztus életének, de nem lőn vége szenvedésének. Mikor látták volna, hogy Krisztus immár meghalt, csontjait meg *nem* törék, hanem, hogy bizonyosbak lennének halálában, egy a vitézek közül által vére dárdájával oldalát, melyből vér folya ki váltságunkért, víz folya keresztelezésünkért.“

„ő áldott Jézus, mily bőkezű, sőt tékozló vagy szent Véred kiontásában. Egy csepp véred elégséges volt az egész világ váltságára, de hogy bőségesen lenne fizetésed és hol bővelkedett a bűn, annál inkább bővelkednék a kegyelem: kiadád mindenestől testedben szétozlott véredet, mikor megostoroztatál, agyadveleje körül valami vér találatott, mind kinyomá a töviskorona,- az erek vérét kibocsáták a vasszegek érvágásai. Csak szíved vala hátra, és íme, azt is általverek, annak is vérét bocsátják. Méltán mondhatod immár, lelkünk szerelme, az emberi nemnek ama drága szókat: „Megsebesítetted, édes jegyesem, az én szívemet!“ (Én. é. IV. 9.) Ő áldott seb, ó dicsőséges nyílás! Nem egyéb, keresztények, ez a Krisztus oldalának sebe, hanem egy száj, mely az Isten szeretetét hirdeti; egy ajtó, melyen az oltalom városába és a Noé bárkájába mehetünk, hogy a veszedelmektől szabaduljunk; egy kőhasadék, melyben bátorsággal nyugodhatunk. Ebbe a kőhasadékba hívja Krisztus a híveket, mikor azt kiáltja: „Galambom, jöjj a kőhányások hajlékába!“ (Én. én. II. 14.) Kicsoda ezen kő? Ha nem akiről Szent Pál írja: „A kőszirt pedig Krisztus vala.“ Mi a kőhányás hajléka? A dárda helye, mely oly tágas vala, hogy Szent Tamás egész kezét bele tehetette, noha csak ujját bocsátotta a szegek helyébe.“

„Keresztény ember! Hadd el a világ hajlékait, az ördög vendégfogadóit, lakjál ebben a kősziklában, mint egy galamb, csinálj itt fészket lelkednek. Ha bűneid rettegtenek, fuss a Krisztus oldala nyílásába és eszedbe vévén, hogy nagyobb az Isten irgalma, hogysesem a te vétked, megbátorodol. Ha az Isten haragját fejed fölött látod, menj be az igaz kőszikla szakadásába, és megszűnik rettegésed. Ha az ördög és világ kísértései ostromolnak, szaladj a kőszikla hasadékába és megszabadulsz félelmedtől. Ha a világi kereszték és sanyarúságok szorongatnak, ha ellenségeid prédára keresnek, repülj a kőlyukakba és oltalom alatt leszesz, mert ha a marttyrok bátorsággal nézték testük szakadását, örömmel látták vérük folyását, abból volt, hogy lelkük Krisztus seibein lakozott, és a

kösziklától megkeményedett, mint a kö. Annakokáért bátran azt kiáltották: „Uram, helyeztess engem melléd!“ (Jób 17, 3.) Sőt fogadj be engem szent sebeidbe s nem félek, akárki támadjon ellenem, mert erős váram és győzhetetlen bástyám nekem a te szent Sebed. Végeztetre, ha bűneid sokaságával terhelttel és lenyomatol: szaladj ebbe a Krisztus oldala sebébe, mert ha Szent Tamás hitetlenből hív lett, mihelyt kezét bocsátotta Krisztus oldalába: te is mindjárt Krisztus galambja és jegyese leszel, mihelyt az ő oldalában fészket szeresz.“ (Első nagy-pénteki beszéde. Pozsony. 1636-i kiadás. 515. 1.)

N á d a s i J á n o s S. J. (1614—1679). Nagyszombatban született. A Jézustársaságba lépett, ahonnan azonban kis termete miatt elbocsátották. Később Xavéri Szent Ferenc közbenjárására mégis visszakérült a Társaságba, amelynek egyik legnagyobb díszévé és kincsévé vált. Tanulmányait Grácban és Rómában végezte, s doktora lett a bölcseltnak és teológiának. Az örökvárosból hazatérve, Nagyszombatban az egyetemen tanított. Majd megint Rómába rendelték, ahol a Társaság évkönyveit szerkesztette és két jezsuita általános főnöknek is titkára volt. Mialatt Bécsben tartózkodott, III. Ferdinánd hitvesének volt a gyóntatója. Lehetőleg kikerülte, hogy előjáró legyen. Inkább a betegeknek és a gyóntatószéknek szentelte idejét. Határtalan istenszeretet jellemzi, aminek nemcsak imaéletében, hanem írásaiban is sok tanújelét adja. Könyveinek számát ötvenötre teszik, amelyek többszörös kiadást értek. Közülük többet latinból magyar, német és cseh nyelvre is lefordítottak. Ő viszont Pázmány prédikációit latinra fordította. Bécsben halt meg szent halállal, életének 59. évében.

Nádasi jól ismerte Jézus Szívét. Ennek bizonyosságául egyes helyeket idézünk műveiből. Egyiknek címe: *Annus meditationum cordis, de vita Jesu. Cordibus, aspirationibus et exemplis in singulas anni totius dominicas et hebdomadas distributis, Evangélia epistolasque currentes complectens. Romae. 1659. Typis Varesii.*

Ebben karácsonykor például így elmélkedik: „Ezen az ünnepen a jámborok oly édes érzelmeket nyernek szívükben, aminőket Szűz Mária. Régente a németek így énekeltek a született Megváltónak: Daloljunk neki s szíveinket jászola elé tegyük, mutassuk be hódolatunkat s üdvözljük kezét, lábát, de leginkább égő Szívecskéjét.“ Aztán így imádkozik:

„Ó, édes Jézus, dicsőség neked, ki Isten és ember vagy! Te ünnepled szívemben a karácsonyt. Vajha bírnám szent Anyád gyöngéd szívét, vajha az lenne az én nyelvem, hogy minden embert a te szeretetedre felindítani bírnám, hogy téged méltán dicsérjelek, hogy méltán szeresselek. Vajha szívem könnyekké olvadna, vajha minden jámbor lélek könnyét egybeszedhetném, hogy azokban fürösszön meg édesanyád. Ó, taníts meg, hogyan kell téged szeretni, érted szenvedni, veled meghalni.“ (58. 1.)

II. Annus hebdomadarum coelestium sive occupationes coelestes. Auctore J. N. Pragmae 1663. című művéből is lássunk néhány szemelvényt, amely az Úr Jézus Szívével összekötésbe hozható.

A kitűnő szerző a hét mindenegyves napjára 52—52 elmélkedést ad. Vasárnap a Szentháromságról, hétfőn a halálról és elhunytakról, kedden az angyalokról, szerdán a kis Jézusról, csütörtökön az Oltáriszentségről, pénteken a szenvedő Jézusról és szombaton Szűz Máriáról. Végre 52 elmélkedést közöl az örökkévalóságról. Mindezek először külön jelentek meg és hazánk egyes nagyjainak, mint Wesselényi Ferencnek, Szegedy Ferencnek, Bartók Istvánnak, Püsky János váci püspöknek vannak ajánlva. A felfeszített Jézusról szólót Aszalay Istvánnak, a Kúria albírájának ajánlja eme szavakkal: „Míg mások lelkei mint galambok a napfényben szeretnek röpködni (Urunk életéről elmélkedve), lelked a lenyugvó napot keresi, hogy ajkait Jézus oldalára illesztve, szívéből merítsen s itálán megenyhüljön.“ Nagyszombat, 1650. Mindenszentek győzelmi ünnepén.

„Kelet császárainak palotájában van egy szoba, melyet purpurának, bársony- vagy inkább bíborszobának neveznek. Itt születtek a trónörökösök. Az egész szoba vörös bársonnyal van bevonva, hogy a világra jövő királyfi legott, ahogy szemét kinyitja, purpurát lásson. Innen a porphirogenitus (bársonyban született) kifejezés.

Azt akarom, hogy te is légy bársonyban születt, mert az elhaló Jézus szobájában, piros bársonysebében születél. Uralkodásra születél, ne szolgálj az ördögnek!“ (593. 1.)

„A legfontosabb tudomány, amit Urunk bizonyos jámbor személynek kijelentett, hogy t. i. ő, a Szűz fia, az emberek üdve végett folyton közbenjár érettünk és ha emberi gyarlóságból vétkezünk, legtisztább, megsebzett Szívét értünk fel-

áldozza. Lám, az irgalom oltára Jézus oldalsebe.“ (596. 1.) „Szokásban volt a régieknél, hogy barátaik szívét porrá égetve borba tették és áldomás közt megitták. íme, Jézus élő szívét a szeretet tüzeben megégetve, az Oltáriszentségben lelkünk egészségére adja.“ (Hebd. 35. 8. anni Euch. 473. 1.) Arra is int, hogy aki azt akarja, hogy a holta után érte végzendő misék gyümölcse lelke javára legyenek, sokszor áldozzék, s igyék Jézus Szívéből. (Hebd. 24. 3.)

III. Annus amoris Dei in menses XII. distributus, item annua eremus amoris Dei opera et studio J. Nádasí S. J. Ungari Tyrnaviensis. Viennae. Vaigt. 1678. Mindkét művet a szerző III. Ferdinánd özvegyének, Eleonórának ajánlotta.

Ebből is közlünk egy-két minket érdeklő helyet. „Szent Paulin mondotta: humilis corde, cor Christi est. Ennélfogva az alázatos szívű könnyen fog tüzet a Jézus Szívétől, melyben azután égni fog. És a Jézus Szíve, mely kútfeje a szeretet lángjának, örömmel ömleszti át magát az alázatos szívbe.“ (VI. 846. 1.)

Január hóra azért ajánlja Szent Pált, mert Aranyszájú Szent János szerint Pál szíve, mely tűznél buzgóbb, gyémántnál erősebb, Krisztus Szíve volt. Kérd, hogy Jézus Szíve legyen mestered, könyved s tüze fonnyadt szívednek. (VI. 825.)

A Szent Szület a szeretet útjának nevezi, mert általa jutunk a legbiztosabban Jézus Szívéhez. Nádasí szerint többen látták is, amint az Istenanya azoknak szívét, akik Isten szolgálatára szánták magukat, Jézus Szívének felajánlotta.

Szent Bonaventura nyomán mondja, hogy a szív Isten oltára, amelyen az isteni szeretetnek szüntelen égnie kell. Igaz, hogy áldozatul kell hozni ezen az oltáron az értelmet, az érzelmeket, de ezt nem kell sajnálni, mert ezen az oltáron a szeretetnek tüze ég. Ezen az oltáron vannak egyébként a hit, remény, okosság, mértékletesség szobrai is, de mindezek a szeretetnek gyémántszobrára tekintenek s attól vesznek oktatást. (Eremus 472.) Törekedjél „az oldalsebek nyílásán bejutni Jézus Szívéhez s az ott égő szeretettel azért esedezni, hogy Krisztussal meghalhass a keresztfán“.

IV. Vonatkozásokat találunk továbbá Jézus Szívére az Annus coelestis Jesu regí, Mariae regináé sacer-ben is. (Coloniae, 1687.) Ebben többször említi a szerző Urunk Szívét Gertrúd és Mechtild jelenései nyomán.

V. Tartalmilag hasonlít előbb említett műveihez a „Cor

amoris Dei, sive amor magister Cordium, cum Dei corde concordium. Propositum a J. Nádasi ad comitem Valentinum Balassa. Viennae. 1675“.

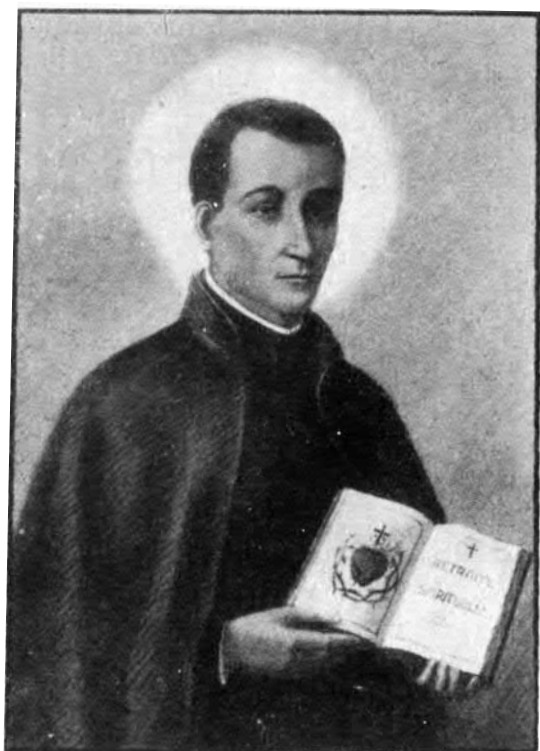
S z e g e d i L é n á r d e g r i p ü s p ö k r e n d e l e t é r e k i a d o t t é n e k e s k ö n y v b e n , a „Cantus Catholici“-ben (1674) ezt találjuk:

Aegiptusból kimentedben
Nyílást töttem tengerben,
Te mellyem megnyitottad,
Vas láncsával véretem kiontottad.

N á r a y G y ö r g y e s z t e r g o m i k a n o n o k (m e g h . 1 6 9 4 .) „Lyra coelestis“ című énekeskönyvében, amelynek teljes címe: Lyra coelestis svavi concordia divinas laudes personans. Tyrnaviae. 1694. (Bartalus M. Egyh. szertart. énekei 140. I.) ezt találjuk:

Azonban, hogy ünnepnapon
Ne fűgnének keresztfákon,
Még kínlódó két latornak
Lábok csontjait megronták,
Jézusnak ki meghalt vala,
Megnyitatték szent oldala,
Dárda, hogy holtat megszúrja,
Éltő vizünk kicsordula.

HARMADIK KORSZAK
(1675-1856)

La Colombiere S.J.

A dogmák kihirdetése s az egyházi kormányzat a tanító egyháznak, a pápának és a vele egyesült püspöki karnak feladata és kötelessége; ámde Krisztus országában a tanuló egyháznak, vagyis a hívek nagy összességének a mindeneket bölcsen beosztó és elrendező isteni Gondviselés nem kisebb szerepet szánt. A tanuló egyház ugyanis az Egyház tanításának visszhangja, letükröződése és a hagyomány egyik biztos tanúja. Miértis ily értelemben szintén tévedéstől mentes. A kegyelmi kincsek osztogatásában azonban Isten különbséget nem ismer s csupán kikutathatatlan, örök, bölcs terveit, tetszését követi. Hányszor múlja felül a lelki, az imaéletben s kegyelmeiben az egyszerű, tanulatlan nő az Egyház felszentelt szolgáját, aki neki a szentségeket kiszolgáltatja, a kegyelem forrásait megnyitja! Az életszentségben egészen mások a rangfokozatok, mint a külső hierarchiában.

Valóban nem személyválogató az Isten, aki legbensőbb titkait nem ritkán világiakkal, férfiakkal, nőkkel, sőt gyermekekkel közli és fontos megbízásokat ad nekik, aminő kitüntetésben még pápák sem részesültek.

Így kárpótolja Isten sokszor Egyházának azt az elemét, részét, amely szerény, engedelmes lélekkel tekint fel azokra, akiket viszont hatalommal és méltósággal a többiek fölé emelt.

Így járt el Isten akkor is, midőn az Úr Jézus Szíve tisztelét az egész Egyházzal hivatalosan elismertetni és ünnepét behozatni akarta. Nem adott erre küldetést egy Bossuetnek, egy Fénelonnak, akik mint egyházfejedelmek, hozzá még mint tudósok és tüneményes hatású szónokok ily világraszóló munkára bőséges eszközökkel rendelkeztek. De még Szalézi Szent Ferencet sem választotta erre, aki Jézus Szívét már ismerte és szerette, s aki jelleme és életszentsége folytán oly alkalmas lett volna Isten kezében célja megvalósítására. Mellőzte az Úr a lángelméket, a tudósokat, a szónokokat, sőt a tudományokban kiváló szerzeteket és iskolákat is. Egyszerű, becsületes, középsorsú tisztviselőcsalád ártatlan leánykájára gondolt, — mint hajdan a kis Dávidra — aki majd a szeretet és szenvedés parittyakövével teríti le a Góliátokat s hathatósan

közreműködik az Úr Jézus Szíve országának felépítésében, amelynek nem leszen vége.

A Szent Margitnak adott kijelentések a mai értelemben vett Jézus Szíve-tiszteletre oly nagy jelentőségűek, hogy csakugyan új korszakot jelentenek. Részben azért, mert az áhitat tárgyát, módját és célját teljesen megvilágították, szigorúan körvonalazták; másrészt azért, mert nagyban és hathatósan előmozdították a kultusznak hivatalos elismerését és nevezetesen az ünnep behozatalát. Hogy Margitnak ebben lényeges szerepe van, ezt a Szentszék is hivatalosan elismeri és hirdeti. Ezt teszi nevezetesen IX. Pius 1864-ben, boldoggáavatási okiratában.

A Szent zsolozsmája pedig a II. nocturnum olvasmányában ugyancsak elismeri és igazolja ezt. Itt ugyanis ezt találjuk: az Úr Margitnak „megparancsolta, hogy az Ő Szíve nyilvános kultuszának *behozataláról gondoskodjék*“.

Mielőtt azonban Margit életét és életművét szerepének megfelelő részletességgel és terjedelemmel ismertetnők, előbb be kell mutatnunk lehető hűen annak a „hű szolgának“, B. Colombiére Kolos atyának arcképét, akit az Úr Margitnak segítségül ígért és küldött s azzal tüntetett ki, hogy vele a Jézus Szíve-tisztelet apostolságában osztozzék. Amint ezt minden tárgyilagos történetírónak el kell ismernie, éppen oly határozottan kell visszautasítania a a „Realencyclopedie für protestantische Theologie“ óriási tájékozatlanságra valló állítását.

Ez az egyébként tudományos munka, amely oly jól tájékozottnak mutatkozik, valahányszor nem *különös katolikus* kérdésről van szó, a Jézus Szíve-tiszteletéről azt állítja, hogy az a jezsuiták találmánya, s azt Colombiére Kolos Angolországban valami Goodwin Tamás socinianustól és kvekertől tanulta. Mikor pedig Franciaországba visszatért, Mária Margitot rábeszélte, hogy csapjon fel terjesztőnek. Hogy ebben mákszemnyi igazság sincs, eddigi és ezentúl közzéadott adataink bőségesen igazolják. De azt az egyet még a protestáns Encyclopédia is bizonyítani látszik, hogy Colombiére Kolos atya a Jézus Szíve-tisztelet ügyében örökre emlékezetes és hálára méltó érdemeket szerzett.

BOLDOG COLOMBIÉRE KOLOS S. J.*

(1641-1682)

Mid ōn Alacoque Szent Margit az Űr Jézus ajkáról szinte megsemmisülve hallja, hogy a Gondviselés gyenge vállára mily óriási feladatot helyezett s ez elōl mély alázatosságában kitérni igyekeznek, ebben a szeretetreméltó, bár szigorú szemrehányásban részesült: „Ō, mily együgyű vagy. Hát nem tudod, hogy éppen a leggyengébbeket választom ki azért, hogy megsegényítsem az erőseket? Nem tudod-e, hogy hatalmam világosabban nyilatkozik meg a kicsinyeknek és szegényeknek, hogy így ōk semmit se tulajdonítsanak a saját erejüknek?“

„Am akkor, Uram, add nekem a képességeket is, hogy teljesíthessem parancsodat“ — kéri esdve a Szűz. Mire Jézus: „Fordulj szolgálomhoz, Colombiére atyához és mondd meg neki nevemben, tegyen meg minden telhetőt, hogy ezt az ájtatóságot meghonosítsa és isteni Szívemnek ezt az örömet megszerezze. Ne riadjon vissza a nehézségektől, amelyekbe ütköznek, mert ezek nem maradnak el. De neki tudnia kell, hogy mindent elérhet, aki bizalmatlan önmagával szemben és egyedül bennem bízik.“

Az Űr Jézus emez utóbbi szavai szinte már magukban foglalják azt a meghatóan szép történetet, amelyet röviden elmondunk. Colombiére atya nem volt más, mint az Űrnak egész kiválóan „jó és hű szolgálója“, akinek egész hivatása abban merült ki, hogy Ura Szívének örömet szerezzen, annak a Szívnek, amely annyira szeret, de amelynek szeretete oly kevés viszonzásra talál. Nehézségek lesznek bőven, de visszariadni nem szabad. Hiszen Isten nem az ő tudományára és ékesszólására támaszkodik, — jóllehet ezt is felhasználja, — hanem a saját mindenható erejére. Miért is teljes bizalommal várhatja a sikert, ha önmagában bizalmatlan, — vagyis alázatos — de rendületlenül bízik Istenben.

Csakugyan, Colombiére ezzel a programmal indul meg harmadik próbaéve után nyilvános pályájára: „Elhatároztam, hogy magamat teljesen átadom Istennek. Életem folyásán többé nem aggódom s szelíden pihenek Isten karjai közt. Remélem, hogy a Jóságos úgy rendez el mindent, ahogy ez az ő dicsőségére válik.“

*B. Colombiére életrajzi adatait jórészt Louis Perroy S. J. 1923-ban írt pompás francia Colombiére-életrajzából merítettük.

Colombière Kolos szülőhelye

B. Colombière Kolos 1641 február 2-án Saint-Symphorien-d'Ozon városkában született. Atyja ugyanott királyi jegyző volt. Édesanyja Coindat Margit. Hét gyermekük közül Kolos volt a harmadik. A család egyébként Chalon-sur Saone-ból származik. A chaloni székesegyházban még ma is látható a család címere: kék mezőben ragadozni kész, nyílt csőrrel, karmokkal három ezüst galamb, amihez pajzsába a család később még arany csíkot is felvett. A 15. században költözött a család egyik ága Saint-Symphorienbe s onnan 1650-ben Kolos édesatyja Viennebe. Kolos szülőháza Saint-Symphorienberí derékszögben épült az országot és a Neuve-utca mentén. Több különböző háznak halmaza ez a családi otthon, amely inkább a gondtalan jólétnek, mint a fényűzésnek jellegét viseli. Park vette körül, amelyben az üde, zöld pázsit között fákkal szegélyezett utak futnak. A rácsoskapu mellett kis kápolna van, amelyben P. Colombière is misézett, ha olykor fontosabb ügyben hazalátogatott. A község temploma, ahol Kolost megkeresztelték, régi, nedves épület, amelyről egykorú feljegyzések állítják: „Isten hajléka oly állapotban van, hogy talpalatnyi tér sincs benne, ahol a hívek szárazon meghúzódhatnának.“ A protestánsok garázdálkodása és a plébánosok hanyagsága csak mind siralmasabb állapotba juttatták.

Kolosról 10 éves koráig úgyszólván semmit sem tudunk. De annyit mégis biztosan állíthatunk, hogy rendkívül boldog és derült gyermekként élt. Hiszen az ízig-vérig vallásos, népes, jómódú családban erre minden feltétel megvolt. Nagyon érthetővé teszi ez, hogy mennyire vérzett Kolos szíve, mikor 17 éves korában Isten hívó szavát követve, kiragadja magát szülei és testvérei ölelő karjaiból és szerzetbe lép. „Kimondhatatlan ellenkezést éreztem én is amaz élet iránt, amelyre akkor vállalkoztam, mikor szerzetesi pályára léptem“ — írja később Lyonne úrnőnek, aki nem akarta, hogy leánya a zárdában egészen Istennek szentelje életét.

Kolos kilencéves volt, mikor édesatyját a viennei kerület jegyzőjévé választotta s ebből kifolyólag a család Viennebe költözött. De azért a saint-symphorien-i házat is megtartotta és oda pihenni vissza-visszatért. A család ekkor a szülőkön kívül négy tagból állott. Hubert volt a legidősebb gyermek. Korban utána Kolos következett, aztán Flóris, akiből később viennei

főesperes lett, végül Margit, aki 1734-ben Condrieuben mint vizitációs szerzetesnő halt meg. Egy Ysabeau nevű kislány, még Kolos születése előtt, csecsemő korában elhunyt. Egy Renné nevű fiúcska ugyancsak hamarosan a szent keresztség után az égbe költözött. Az utolsó gyermek, József már Vienneben látott napvilágot. Ebből kitűnő ügyvéd lett, majd később a Saint Sulpice-társulatban pappá szentelték s a kanadai Quebeckhen, 1723-ban mint misszionárius halt meg. A környéken a Colombiére családot egyszerűen „szent családnak“ nevezték.

Vienneben, amelyet már a római Martialis költő „Pulchra Viennának“, „Szép Viennának“ nevez, új világ tárult, a Colombiére gyermekek szeme elé. A saint-symphorien-i poros utcák, rozoga templom helyett a Rhóne-parti hét dombra épült, sok templommal, római emlékekben gazdag város.

Amit bizonyosan tudunk Kolos további gyermekkoráról, csak az, hogy a még alig tízéves fiúcskát Lyonba, a Jézustársaságiak Segítő Szűz Máriáról nevezett kis kollégiumába küldték.

Ez a kollégium a sokkal nagyobb és népesebb lyoni kollégiumnak volt a függvénye, és csak azért alapították, hogy a közel lakó tanulók könnyebben és kényelmesebben juthassanak a tudomány és jónevelés forrásához. Itt is P. Rhodes rektorsága alatt hűsz tanár tanított. Az intézetben, mint régi krónikák feljegyzik: „A tiszteletreméltó atyák virágzó kongregációkat vezetnek (három ilyen is volt) és az egész ifjúságot szelíd fegyelemben irányítják.“ Kolos három évig volt ennek a kis kollégiumnak bejáró növendéke s miután itt a „Grammatikát“ bevégezte, 1653 októberében, tehát 13 éves korában, elkezdte a nagy „Szentháromság Kollégiumban“ a „humaniorákat“. Kolos életében ezalatt kevés nevezetes esemény történt. De egy dolog mégis megragadta figyelmét és örökre emlékezetébe vésődött olyannyira, hogy azt mint szónok, szentbeszédeiben is emlegeti. 1653 április 16-án halt meg Richelieu kardinális, lyoni érsek, a nagy miniszter fitestvére, aki előbb karthauzi szerzetes volt. Közszájon forgott, hogy a bíboros halálos ágyán így nyilatkozott: „Bárcsak napjaimat cellámban tölthettem volna! Ó mennyivel jobb volna, ha nem mint kardinális, hanem mint karthauzi halnék meg!“

A „Kollégiumban“ — egyszerűen csak így nevezte mindenki ezt az iskolát — kiváló tanerők működtek. Még külföldi

hercegek is szívesen meglátogatták. Sőt 1658-ban a savoyai és francia udvarok is megjelentek ott a tiszteletükre rendezett díszelőadáson. 1656-ban a svéd Krisztina királynő szintén eljött, hogy személyesen győződjék meg Ménestrier atya bámulatos emlékezőtehetségéről, amelyről csodákat meséltek. A királynő jelenlétében a fiatal tanár előtt háromszáz összefüggéstelen, különböző tárgyközből vett szót írtak össze és olvastak fel, aki azokat a legnagyobb könnyedséggel először a felsorolt, aztán fordított rendben, majd a hallgatóság által megkívánt sorban, illetőleg összetételekben ismételte el.

Az irodalmi légkör, amely a Kollégiumot betöltötte, nagyon jól hatott Kolos szellemi fejlődésére, öt évet töltött itt humanisztikus tanulmányokban. A Kollégium prefektusa, aki később Kolosnak ujoncmestere lett, tanúskodik, hogy különösen a filozófiában volt kitünő. P. de la Pesse, Kolos első életrajzírója pedig munkája előszavában ezt állítja róla: „Minden tanulmányában ügyes és eszes ember hírében állott.“

Még nem töltötte be tizennyolcadik évét, mikor visszatért családja körébe, Saint-Symphorienbe. Szíve Isten szeretetétől lángolt és komolyan foglalkozott a tervvel, hogy elhagyva a világot, a Jézustársaságba lép. Elhatározása nem minden vívódás nélkül érlelődött meg benne. Hiszen maga bevallja, hogy a szerzetesi élet iránt idegenkedést érzett s később a hivatásról így nyilatkozott: „Nem adják a szerzetesi élet hű képét azok, akik mindig csak a benne rejlő édességet és előnyöket dicsérik. Sokan úgy tűntetik fel a szerzetesi életet, mintha az földi paradicsom volna. Én ezzel szemben azt gondolom, hogy a szerzetesi állapot minden előnye csak a szenvedésben van. A magam részéről úgy fogom fel, mintha tisztítóhely volna. Igen, az a hely, ahol sokat szenvedünk, de még többet remélünk.“

Mély belátásra valló szavai ezek is: „Szerzetessé az embert fogadalmi teszik, de jó szerzetessé csak akkor lesz, ha szereti is mindazt, amire magát kötelezte. Miért? Mert csupán a szeretet segítségével tudjuk szerzetesi fogadalmainkat nagy kitartással gyakorolni.“

Nem tudunk arról, hogy mikor Kolos tervével előállott, szülei ellenvetéseket tettek-e. Hiszen Isten hívó szavát az akkori időkben még nagyon megtisztelőnek tartották. A jámbor szülők csak néhány rövid hetet kértek és engedtek maguknak, hogy gyermekük jelenlétét még egy darabig élvez-

hessék és ez ízlelje a családi kör édes boldogságát. Miután Grannon Lóránd atya, tartományfőnök engedélye megérkezett elhatározták, hogy Kolos még azon évben, vagyis 1658 októberében az avignoni Szent Lajosról nevezett újonc-házba lépjen. A szerzetesi életnek eme Betlehemébe Kolost szerető édesatyja is elkísérte. A Társaság 1658—59-i névtárában, Avignor.nál ezt a bejegyzést találjuk: „Név: Colombiére Kolos. Belépés napja: október 25. Helység: Vienne. Kora: 17 év. Tanulmányai: 2 év retorika, 2 év filozófia.

Kolost belépésekor Papon János rektor, noviciusmester — aki, mint említettük, a lyoni kollégiumban prefektus volt — s 32 mosolygó arcú fiatal újonc fogadta, és pedig akkora szeretettel, aminőt csak az ért meg, aki ezt maga is tapasztalta. Sokat Kolos újoncéveiről sem tudunk. De bizonytalán ha valakire, reá alkalmazható az a jelentés, amelyet Bondini érsek a pápának egyházmegyéjéről és ennek keretében az újoncházi-ról küldött: „A Jézustársaság Szent Lajos noviciátusában nemes és tudós fiatalembereket találunk és erkölcsök szentsége oly mértékben tükröződik rajtuk vissza, hogy ha látná őket Szentséged, azt hinné róluk, hogy mindmegannyi angyal.“

A noviciátus derült, de egyhangú, békés csendjét érdekesség élénkítette fel. XIV. Lajos, Ausztriai Anna királyné, Mazarin kardinális, Colbert miniszter s Villeroy herceg kíséretében felkereste Avignont és néhány hetet ott töltött. A város ujjongó örömben fürdött. A tanács a saját címerében szereplő kulcsokra és a francia címer lilomaira célozva, ezt a szellemes felírást függesztette ki a városházára: „Venere e coelo Lilia et Claves aperuere coelum, ut venirent.“ „A liliumok az égből jöttek, és kulcsaink felnyitották az eget, hogy jöjjenek.“

A király a nagyhetet és a húsvétot is Avignonban ünnepelte. Nagycsütörtökön a székesegyházban megmosta 12 szegény lábát. Húsvét napján a város legnagyobb és legszebb templomában, a ferencesek egyházában megáldozott. Ugyanekkor a kolostorban 800 görvély-kóros beteg gyűlt össze, akiket a király ujjával egyenkint megérintett a hagyományos jelígyével: „A király érint téged, Isten gyógyítson meg!“ Húsvéthétfőn a noviciátusban hallgatott misét és utána a rektor bemutatta neki a kis újoncokat. A király mindennel meg volt elégedve és látogatásának emlékére a tabernákulum fölé finomművű arany koronát függesztett.

Azonközben lejártak Kolos újoncévei és ő 1660 októberé-

ben a közeli kollégiumba költözött át, hogy ott még egy évig filozófiát tanuljon, de e mellett tanári és felügyelői teendőket is végezzen.

Ujoncéveiről előljárói a tartományfőnök előtt így tanúsoktadk: „Ez a fiatalember korát meghaladó bölcseséggel, biztos ítélettel s ritka jámborsággal van megáldva s magasztos erényekre törekszik.“

A Kollégiumban

Az ujoncházról csak néhány lépésnyire volt a Társaság gyönyörű temploma, amelynek homlokzatát Szent Ignác, Xavéri Szent Ferenc, Borgiai Szent Ferenc, Regisi Szent Ferenc s kissé feljebb Szent Alajos és Szent Szaniszló szobrai ékesítették. Az egyik kapu oromzatán pedig címerpajzsban Jézus neve és átszúrt Szíve ragyogott. A szentély mögött a szerzetesek és a hozzájuk tartozók számára több épület állt. A templom hosszában utca volt, amelynek másik oldalán épült a tulajdonképeni Kollégium.

Kolos a kollégiumban néhány napi visszavonulás után, 1660 október havában tette le első fogadalmait. Nyomban megkezdte a filozófia még hátralevő harmadik évét, amelyet az „Examen ex universa Philosophia“, vagyis az egész filozófiából való vizsga fejezett be, amint ez a mai napig a Társaságban szokásos. Utána azonnal tanárnak alkalmazták a hatodik osztályban. Az első iskolai év végén oly esemény játszódott le, amely Kolosra mély hatást gyakorolt. Meghalt a kollégiumban de Barry Pál atya, híres író és szónok. A haldokló — kinek ágyát rendtársai körülvették — felkérte a kollégium rektorát, de Beausse Ignác atyát, hogy vele és nevében mondják el valamennyien a Te Deumot, mert Isten megengedte, hogy a Társaságban halhat meg. Kérését teljesítették s miközben a hálahimnusz végezték, ő maga heves sóhajtásokkal csak azt ismételtette: „Ó kegyelmek kegyelme... a Jézustársaságban halni meg!“

Kevéssel utóbb édesanyjának halálhíret vette. A jóságos nagyszony augusztus 3-án este 10 órakor lehelte ki áldott lelkét. Férje ezt jegyzi fel róla naplójában: „Jó feleségem a saint-symphorien házunkban halt meg. A templomban Szent Krispin oltára mögötti sírboltunkban helyeztük örök nyuga-

lomra. Fogadja be őt Isten az égbe, ahová — hiszem — Isten kegyelméből el is jut, mert sokat szenvedett.“

Közben szerény rejtettségben folytatta Colombiére mint tanár áldásos tevékenységét, őt esztendőn át ugyanazon osztállyal foglalkozott. A nagy kollégiumban, ahol annyi kiválóság tanított s amelyet 2000 növendék látogatott, vajmi könnyű volt eltűnnie. Tudása és szónoki tehetsége azonban nem maradt egészen véka alatt. Ennek bizonyítéka, hogy az 1665-i tanév megnyitásakor az évnnyitó ünnepélyen őt, a szerény skolasztikust bízták meg a beszéddel, ami még kiváló páterre nézve is kitüntetés volt. Sőt a Vizitáció első avignoni kolostorában Szalézi Szent Ferenc tiszteletére rendezett nyolcad alatt sok kitűnő és elismert szónok közt egyik napra őt, a 25 éves szerzetest kérték fel, hogy a szent rendalapító Püspököt magasztalja.

B. Colombiére már nyolc évet töltött Avignonban, midőn végre előljárói Parisba küldték, hogy ott a teológiát elvégezve, pappá szenteljék. Avignonra, amely az Egyház történetének egyik igen szomorú korszakára emlékeztet, Colombiére mindig szeretettel és hálával gondolt vissza. Hiszen itt ringott szerzetesi életének bölcsője és itt aratta főleg szónoki tehetségének első szép babérait.

A teológián

A „Clermont“-kollégium, amely néhány éve Colombiére új otthona lett, legalább 440 bennlakó és 1000 bejáró növendéket számlált.

A hittudományok elvégzése mellett még egy fontos és kényes feladatot kellett Colombiérenek megoldania. Előljárói ugyanis azzal bízták meg, hogy az iskolai időn kívül Colbert, az akkori mindenható miniszter két fia mellett a nevelői és felügyelői tisztelet töltse be. Hogy miért éppen Colombiére-re esett a választás, annak egyik okát valószínűleg Villeroy hercegnek, XIV. Lajos bizalmasának a Colombiére családdal való kapcsolata szolgáltatta. A jezsuita előljárók bizonyosan nem szívesen egyeztek bele, hogy Colombiére a teológia mellett ily kényes és sok gondot igénylő munkakört is betöltsön. De egy Colbert miniszter kérésének, aki még hozzá a Társaság iránt nem is a legjobb indulattal volt, feltétlenül eleget kellett tenni. Colombiére tehát minden szabad idejében a 16, illetőleg 13

éves Colbert fiúkkal foglalkozott. Be kell vallanunk, hogy ez nemcsak növendékeinek, de jómagának is nagy hasznára vált. Állása oly társadalmi körrel hozta őt kapcsolatba, amely modorának, szellemi képességeinek, műveltségének igen kedvezett. Colbert a fiatal nevelőt megszerette, nagyra becsülte és sokszor magával vitte sceaux-i pompás nyaralójába, ahol a közélet előkelőségei adtak egymásnak találkozókat. Nevezetesen szokszor megfordult ott a nagyműveltségű Patru Olivér, akit a francia akadémiai ékesszólás megteremtőjének tartanak. Ez a minden szépért és jóért lelkesedni tudó férfiú szintén nagyon megkedvelte Colombiére-t s vele éveken át levelezésben állott. Patru maga fiatal barátjáról, Colombiére-ről később így nyilatkozott: „Sohasem használt — még véletlenül sem — beszéd közben közönséges vagy visszataszító kifejezéseket; hallgatóit semmivel sem feszélyezte. Országunkban azoknak a kivételes embereknek egyike, aki nyelvünket és a francia stílus minden rejtett finomságát tökéletesen birtokolta.“

Colombiére sikeres szerepéről a miniszter családi körében, a Colbert fiúk szép előmeneteléről a Társaság generálisa, P. Oliva is tudomást szerzett és atyjuknak így fejezte ki szerencsekívánatait: „Párizsi Pátereink nagyon jól tudják, hogy nagyobb örömet nekem nem szerezhetnek, mint ha azt hallom róluk, hogy tiszteletükkel és szolgálataikkal Excellenciádnak legteljesebb megalégedését kiérdemlik.“

Az évek múltak s Colombiére is elérte leghőbb vágya teljesülését. Huszonnyolc éves korában, — ami a Társasában elég korai — 1669 április 6-án áldozópappá szentelték. A tulajdonképeni nyilvános pályája küszöbén állt, amelynek tartamát a Gondviselés rövid 13 évre szabta. Hátra volt még, hogy lelki arculatán azok az egészen sajátos vonások is kiképződjenek, amelyek őt a szelíd és alázatos Jézus méltó apostolává teszik. Szét kellett tehát tépni azokat a finom szálakat, amelyek a fiatal papot az előkelő körökben élvezett előnyökhöz és a világi dicsőség csillámaihoz kötötték s így a magasabb tökéletesség pályáját könnyen eltorlaszolhatják. Szüksége volt továbbá a szenvedések tűzkeresztjére, amely lelkét minden porszemtől megtisztítja, szellemét, gondolatvilágát elmélyíti és a kegyelmi sugarak befogadására alkalmasabbá teszi.

Kegyvesztés, visszatérés a lyoni kollégiumba

P. Colombiére életét az Isten által tervezett cél felé oly esemény irányította, amely magában véve alkalmas volt bomba módjára minden földi reményt és ábrándot megsemmisíteni és a felfelé ívelő pályát egyszerre derékon törni. Az Úr erre a nagy operációra Colbert minisztert használta fel.

Colbert (1619—1683) kétségkívül hazájának egyik leghetségesebb fia volt. Reimsben született, mint egyszerű kereskedőnek a gyermeke. Le Tellier miniszter szolgálatába szegődött. Tehetsége és ügyessége révén egészen a pénzügyministerségig küzdötte fel magát, ügyes merkantilista adópolitikájával rengeteg pénzt teremtett elő, amire XIV. Lajos fényűző udvartartásának szüksége volt. E mellett sok és nagy alkotásokkal örököltette meg nevét. Később azonban, mikor a királyt takarékosagra intette, szolgálatából elbocsátotta s az udvartól száműzte. Haldokolva hiába epekedett fejedelmét látni, ez feléje sem nézett. Sőt temetésekor a súlyosan megadóztatott nép köveket hajigált koporsójára.

1666-ban, mikor még Colombiére az ő kegyeinek sugaraiban sütkérezett, a miniszter többek közt Párizs szépítésére is gondolt. Egészségügyi rendeleteket adott ki, amelyek a város tisztogatását, kivilágítását célozták. Zúdult rá az elismerés és dicséret, de a kritika is. Mert hiába! Minden javítás költséggel és így az adók emelésével jár. Ettől pedig a közönség már akkor is fázott. Szidták, átkozták a minisztert és gúnyverseket gyártottak ellene, amelyekben fel-felcsillant a francia szellemesség is. Colombiére is hallott ilyeneket és az egyiket anynyira csattanósnak találta, hogy tisztán mint szellemességet, füzetének szegélyére jegyezte. Kis gúnyvers volt ez, amely célozva Colbert alacsony származására s utalva tisztogatási rendeletére, ezzel a két sorral végződött:

„Colbert est sorti de la boue
Il craint toujours d'y retomber.“
„Colbert a sárból került ki,
Egyre fél oda visszaesni.“

Egy alkalommal Serauxban Colbert úgy véletlenül benyitott fiai nevelőjének szobájába. A Páter távol volt. Füzete, az imént említett végzetes kis verssel, az asztalon feküdt. Colbert kíváncsiságból kinyitja a füzetet és szeme éppen a reá vonatkozó szellemes és találó epigrammon akadt meg. Szörnyen fel-

háborodott a „minősíthetetlen“ eljárás felett és Colombiére előjáróitól a Páter azonnali eltávolítását követelte. A tartományfőnök tehát 1670 őszén visszahívta P. Colombiéret és Lyonba rendelte. Így múlik el a világ dicsősége!

Az eset P. Colombiére-t kétségkívül mélyen lesújtotta, de meg nem törte. Ügy véljük, a saját hangulatát és benyomásait rajzolja elénk, amikor egyik szentbeszédében ezeket mondja: „Milyen hasznot várhatok attól a visszas helyzettől, amelybe keveredtem, amely alkalmas arra, hogy a bátorságtól a jóra törekedni megfosszon, s amely egész valómat feldúlhatja? Igaz ugyan, hogy a nem várt szenvedések bekövetkezésük pillanatában leverők és nyugtalanságba ejtenek, mikor nem látunk tisztán s nem tudjuk, hogy azok hogyan is válnak hasznunkra. Legyünk azonban türelmesek! Hamarosan meglátjuk, hogy éppen *ezáltal*, ily esetekben nyújtja Isten nekünk legnagyobb kegyelmeit. Ily csapás nélkül talán nem lettünk volna egészen rosszak, de nem is lettünk volna egészen jók.“ Csakugyan szórói-szóra illik ez. P. Colombiére sorsára. Lyonban megint tanárnak alkalmazták és egy gyermekkongregáció vezetését, majd később még az összes templomi szentbeszédeket is reá bízta. Miközben a Lyonban töltött három év alatt a reá bízott kis nyáj szívében a vallásosság rügyeit ápolgatta, a saját lelke ügyére is nagy gondot fordított. Szent ambícióval igyekezett a szabályokat nap-nap után mind tökéletesebben megtartani, és pedig abból a forró vágyból, hogy ezzel Isten iránti szeretetét gyakorolja és kimutassa. Ehhez a szent és üdvös kényszer-zubbonyhoz, a szabályokhoz, még az önmegtagadások sorozatát csatolta. Így aztán elérte azt, amit Isten a szerzetestől kíván, de amelyen alul nem is éri be. Így váltott lassankint Colombiére a szerzetesi élet egyik örök mintaképvé. De tapasztalta és élvezte is az Isten iránti tökéletes hűség rendes velejáróját, a feltétlen lelki békét. Erről tanúskodik, mikor egyik — Urunk színéváltozása napján mondott — szentbeszédében felkiált: „Nincs boldogabb ember a világon Isten igaz szolgálínál!“ Ebből méltán következtethetjük, hogy az az idegenkedése is, amelyet eleinte a szerzetesi élettel szemben érzett, mindinkább eltűnt.

A harmadik próbaév

P. Colombiére-nek, mint említettük, rendes teendői mellett szónokolnia is kellett. Beszédeit oly gondosan kidolgozta, hogy

később az angol királyi udvarban kevés módosítással ugyanezeket mondhatta el.

Ámde a túlfeszített munka az aszkézis mellett testi erőit kimerítette. Fejfájásról panaszkodott. Előljárói tehát, hogy kiragadják eddigi foglalkozásából és életkörülményeiből, elküldték a „Szív iskolájába“, ahogy a rendalapító Szent Ignác a harmadik próbaévet nevezi. Mindazoknak ugyanis, akik a Társaságban tanulmányokat végeznek, ezeknek befejezése után, mint papoknak, még tízhónapos második ujoncétet kell végezniök. Azt akarta a Szent, hogy a sok szellemi munka után, mielőtt apostoli tevékenységüket megkezdenék, magukat összeszedjék s netán lelohadt buzgalmukat újra feléleszszék; a Társaság alkotmányát tanulmányozzák, egyszóval a jezsuita életre az utolsó útravalót megkapják. A különböző próbák közt, amelyeken ez alkalommal át kell esniök, a legfontosabb a harmincnapos lelkigyakorlatnak — amellyel szerzetesi életüket kezdték — megismétlése. Hogy P. Colombiére ezt mekkora buzgalommal végezte, arról lelki naplója* tanúskodik, amelynek lényeges részét éppen a harmincnapos lelkigyakorlatok feljegyzései teszik.

Lelkületére jellemző már az a hangulat, amellyel ennek a nagy munkának, a lelkigyakorlatoknak nekivágott. Ezt naplójában így rögzítette le: „Minden foglalkozás, minden állapot, amelybe az ember egészségesen, betegen, bénán, élve vagy halva kerülhet, számomra Isten kegyelmével közömbös. Attól a vágytól égve, hogy Istenen kívül az Ő jóvoltából semmi egyebet sem keresek, egyedüli, kimondhatatlan szerencsének tekintem ezt az örökös fogságot (a szerzetesi életet) és nem hiszem, hogy azt az ég segítségével valaha is elviselhetetlennek tartanám.“

Érdekes megfigyelni, hogy egy szüzi lélek ott a paray-i kolostor csendjében szinte egyidejűleg a kegyelemtől ugyanezeket az érintéseket kapja, mint P. Colombiére, akit Isten öröktől fogva lelki testvérének szánt. Ugyanígy küzd önmagával, míg meg nem érlelődik benne az átütő erejű elhatározás: „Szerzetesnő akarok lenni, de egészen“ — ismételteti Alacoque Szent Margit is szüntelen.

* Magyarul Dr. Wolkenberg Alajos adta ki „Colombiére Kolos élete és lelki naplója“ címen. Második kiadás. Jézus Szíve Néplenyai Társasága kiadása. 1929.

Nagy tévedés azt hinni, hogy a természet bárkiben is könnyen és önként adja meg magát a kegyelemnek. A Szentek nem úgy születnek, hanem úgy lesznek.

P. Colombiére úgy vélte, hogy a kegyelemnek végső diadalát biztosíthatja, ha magát bűn terhe alatt, fogadalommal köti le feltétlen hűségre a kegyelemnek tökéletesebbre hívogató sugalmával, nevezetesen a rendnek legkisebb szabályával szemben. Hogy a Jézustársaságnak alkotmánya, törvényei és szabályai az életszentségnek mily magasztos ideálját rajzolták meg, azt a sok Szent és Boldog igazolja, akik magukat éppen a szabálytartás által Isten kegyelmével kisebb-nagyobb mértékben az életszentségre felküzdötték. Egyik ilyen példa maga P. Colombiére is.

A szerzetesi szabályok mintegy hálót fonnak a szerzetes köré. A természetet annyira foglyul ejtik, hogy az nem tud szabadulni. Erős fogság ez, melyet a hivatás, a kegyelem, a megszokás és a jóakarát ugyan megkönnyítenek, de az átlagos erőket mégis túlságosan kipróbálják. Miért is a legtöbb bölcs rendalapító nem akarta a szabályokat bűn terhe alatt kötelezőkké tenni, kivéve természetesen azokat, amelyek a fogadalmakkal és isteni parancsokkal egybeesnek. A gyengeség számára legyen a szabály korlát és mankó, de nem bűnalkalom. P. Colombiére azonban bűn terhe alatti fogadalomra akarta szabadságát lekötöni. Szent Ignác nagy lelkigyakorlatainak ú. n. „első hetében“, mikor az „örök igazságokról“ folytak az elmélkedések, a nagy, elhatározó lépésre a halálról szóló meditációval készül.

Nagyon tisztán látja ennek a lépésnek jelentőségét ez életre és az egész örökkévalóságra. Érti a fogadalmával járó nehézségeket. Aggódik és küszködik magával. Elárulják ezt a lelkigyakorlat hetedik napján tett feljegyzései: „Hiszen amittől az emberi természet irtózik: fogság, hosszú betegség, maga a halál, mindez kívánatosabb dolog ahhoz a küzdelemhez képest, amelyet az embernek önmagával kell vívnia. Az élet (tökéletes szerzetesi élet), amelynek olyannak kell lennie, mint a halálnak, éspedig a világ zajában; az a folytonos éberség, amelynek a világ és az önszeretet támadásaival szemben sohasem szabad gyengülnie, ez okozza aggodalmaimat. Ha erre gondolok, akkor életemet kimondhatatlanul hosszúnak találok, s hogy a halál sohasem érhet engem elég korán.“ De aztán vigasztalódik: „Mindennap misézem majd. Ez az én egyetlen

menedékem. Jézus Krisztus valóban keveset tudna, ha engem napról-napra fenntartani nem bírna.“

Ezzel a reménnyel, szeretettel eltelve közli tervét Athiaud atyával, a harmadik próbaév „instruktorával“, ahogy a vezetőt hivatalosan nevezni szokták. Hosszas és alapos megfontolás után ez a kiváló, nagyon tapasztalt atya, aki a Társaságban már csaknem minden hivatalt viselt, a fogadalom letevéséhez hozzájárult. Colombiére november 21-én, a Szűzanya bemutatásának ünnepén le is tette azt. Lelkéből ekkor kitört az öröm és szívét elöntötte a vigasztalás. „Hatalmas Isten, — írja — ki vagyok én, hogy méltónak találtál szívemet áldozatul elfogadni. Atyám, Barátom, Mesterem, Mindenem légy ezentúl. Miután Te megelégszel szívemmel, nem volna-e tőlem esztelesség a tiédde meg nem elégedni?“ Ez az első eset, mikor P. Colombiére lelkigyakorlatai folyamán Jézus Szívét emlegeti. A következő elmélkedésekben már többször foglalkozik vele.

A getszemáni haláltusa felett elmélkedve mélyebb bepillantást kap az isteni Szívbe. „Jézus Szíve — írja — gyötrő fájdalommal telt el... és ez a Szív mégis egyenesen Istenhez vezet.“ Júdás árulása és a tanítványok hűtlensége ezt a gondolatot támasztja benne: „Ezt a Szívet harag, bosszúság nélkül az ellenség iránti igaz szeretet hatja át.“ És hozzáfűzi: „Azt akarom, hogy szívem ezentúl Jézus és Mária Szívében pihenjen, és hogy az én szívem Jézusnak és Máriának Szívét zárja magába.“ Jézus Szívére való gondolat határtalan nagylelkűségre ösztönzi: „Istentől csak szeretetet és kegyelmet kérek ... mindent, mindent el akarok viselni számontartás nélkül.“ Aztán fel is sorolja, hogy mire lehet elkészülve: „Verítékeznem és fáradoznom kell; sem hidegtől, sem melegtől, sem virrasztástól, sem éhségtől nem szabad félnem. Az egészség és élet számomra közömbösek. Ha utolér a betegség és halál, — minthogy a lelkek üdvéért fáradoztam — kedvesek és értékesek lesznek előttem.“

Xavéri Szent Ferenc ünnepén prófétai lélekkel szinte már előre látja sorsát s mindazt, ami reá Angolországban vár: „Hirtelen világosság gyúlt ki agyamban. Láttam magamat bilincsekben, lánkra vereten, vád alatt és elítélve, azért, mert hirdettem, hogy Jézust a bűnösök keresztre feszítik és meggyalázzák. Egyidejűleg igen nagy hévvel kívántam a bűnben élő szerencsétlenek üdvét. Úgy látszott előttem, hogy utolsó

csepp véretem is szívesen feláldoznám azért, hogy csak egyetlenemet is megmentsek az örök kárhozát kínjaitól. Vájjon hóhér keze által halok-e meg, vagy talán rágalmaknak esem áldozatul? Íme, egész testem reszket és elfog a rettegés. Vájjon méltónak talál-e Isten arra, hogy dicsőségéért rendkívüli dolgokat szenvedhessek? .. . Lehet, hogy tévedek, de úgy érzem, hogy Isten szenvedéseket akar reám mérni. Szerető Megváltóm, küldd ezeket a szenvedéseket, szívesörömet vállalom azokat!“

Lelki naplójának utolsó igéje: „Kerüljön bármibe, de kell, hogy Isten velem meg legyen elégedve!“

Colombiére atya 1675 február 2-án, kereken harmincnégy éves korában letette ünnepélyes négyes fogalmát s egyben átvette a parancsot, hogy Paray-le-Monialban Papon atyának — akit a gray-i kollégium rektorának neveztek ki — mint házfőnök utódja legyen.

Paray-le-Monialban

Boldog Colombiére atya többek közt ezt írja naplójába: „Azt vesszük észre, hogy bizony sok lépést kell megtennünk, míg az életszentséget elérjük. Minden lépésnél azt hisszük, hogy mivel ezt a lépést már megtettük, igen sokat haladtunk előre. Ámde utólag látjuk, hogy még mitsem haladtunk.“ P. Colombiére is nagy lépést tett a tökéletesség felé fogalmával, de az igazi feladat még csak most következett. Igen! Hátra volt még elszakadni önmagától és a gyakorlatban is egyedül és kizárólag az Istent keresni. Jól jegyzi meg erre Colombiére: „Hogy ezt elérhessem, szükséges, Istenem, a te hathatós közreműködésed is, mert mi módon tudna különben a gyarló teremtmény saját erejéből a tisztaságnak ily magas fokára feljutni?“ Isten csakugyan munkába lépett, hogy a mindentől való elszakadásra alkalmat adjon és ebben a teremtmény gyengességét támogassa és diadalra juttassa.

P. Colombiére-nek hirtelen történt áthelyezése Paray-ba, a jelentéktelen, elhagyatott kis fészekbe — még mielőtt próbaévét rendesen befejezhette volna — az engedelmisség rendkívüli követelményének tekinthető. Mindenki, még a Társaságon kívül állók is csodálkoztak rajta. Hiszen a Páternek nagy tehetsége, kiváló szónoki képessége és erénye már közismert volt.

„Hogyan történhetett ez? — kérdezte valaki Forest atyát. Mire ő, szinte prófétai lélekkel, csak azt felelte: „Kiválasztott lélek érdekében történt ez, akinek szüksége van a vezetésre.“ A jó Páter akkor még nem sejtette, hogy mennyire igazat mondott.

P. Colombiére február első hetében érkezett Paray-be, ebbe a Cluny-i apátság fennhatósága alatt álló városkába, amelyet kőfal vett egészen körül. Csak négy kapun lehetett a városba jutni, amelyet éjjel-nappal gondosan elzártak. A protestáns hordáktól, a hugenottáktól való félelem ezt az óvatosságot nagyon is megokolttá tette. A tévely azonban a falakon keresztül is beszivárgott és volt idő, mikor a városka nagy többségét a protestánsok alkották. De aztán megint csak az ősi vallás kerekedett felül. Ennek megerősítésére és oltalmára hozták a városba a jezsuitákat, akik itt az ellenreformációt iskolájukkal és egyéb apostoli munkájukkal csakugyan végre is hajtották.

A roannei kollégiumtól függő kis parayi házban a házfőnőkön kívül három tanár működött: két Páter és egy Carrat János nevű 67 éves skolasztikus, akit betegsége miatt nem lehetett felszentelni.

P. Colombiére-nek első gondja a kis rendház és a vele kapcsolatos iskola fejlesztése és emelése volt. Ezt kívánta tőle állapotbeli kötelessége. Márpedig, mint maga megjegyzi: „A világ helyes rendje attól a hűségtől függ, amellyel mindenki állapotbeli kötelességét teljesíti, mégis ez a dolog az, amelyet még jámbor emberek is — s ezek talán még jobban, mint mások — leginkább elhanyagolnak. S erről még nem is vádolják magukat. „Dixisti peccata Caroli, non Caesaris“ — mondta egykor V. Károly császárnak gyóntatója. „Meggyóntad Károly bűneit, de nem a császáráét.“

Miután az otthon anyagi és egyéb ügyeit tőle telhetőleg elintézte, kissé körülnézett, s a Paray-ban és környékén kínálkozó apostoli munka lehetőségeit tanulmányozta. A városban két női kolostor is volt: az Orsolyáké, akik fiatal leányok nevelésével foglalkoztak, és a már 50 éves múltra visszatekintő Vizitáció. Az utóbbiban kifejtett tevékenységéről itt csak annyit mondunk el, ami inkább csak *az ő személyére* vonatkozik. A többit Alacoque Szent Margit életrajzára hagyjuk, hogy így az ismétléseket lehetőleg kikerüljük.

Az a választott lélek, akiért Colombiére-nek, a Gondvise-

lés örök terve szerint, elsősorban Parayba kellett jönnie, éppen a Vizitációban élt s kétség és aggodalmak közt lelki tusait vívta, Alacoque Szent Margitot értjük. Azokat a rendkívüli lelki élményeket, amelyek benne és vele végbementek s amelyeket nem lehetett egészen titokban tartani, sem maga nem igen értette, de még kevésbé környezete. A Vizitációt Isten és nagy alapítója, Szalézi Szent Ferenc, a tökéletes, de rendes imaélet otthonának szánta. S ime, ez az egyszerű, minden különös műveltséget és ügyességet nélkülöző apáca, az ő folytonos elragadtatásszerű imáival, hosszú és szokatlan áhítatgyakorlataival a Vizitációba eddig ismeretlen szellemet kezd becsempészni, amiről az elődök, a hagyomány mitsem tudnak, sőt a szent szabályokkal ellentétben lenni látszanak. Maga Michon apát, a rendes gyóntató, akit előljárói „igen buzgó, de nem nagyon tanult férfiúnak“ ismertek, az egyházi hatóságnak küldött jelentésében őszintén bevallja, hogy maga sem tudja, miképpen vélekedjék ennek a rendkívüli és csodálatos utakon járó fiatal apácának viselkedéséről. De a többi világi és szerzetes pap is, mint bencések, jezsuiták, akikhez a főnöknő tanácsért fordult, csak fejüket rázták és gúnyosan beszélték a nővér látomásairól, amelyeknek csak a sok koplalás az okozója.

E közben az Úr Jézus folytatta Szent Margittal bizalmas közléseit, érintkezéseit s adta neki kijelentéseit. Margitot az isteni kegy szinte a megsemmisülésig megalázta. A külső bánásmód pedig, amelyben részesült, szinte porrá zúzta. Hová forduljon? Kítől kérjen tanácsot és megnyugtatót? Jézus szánja jegyesét szörnyű vergődésében és megígéri, hogy elküldi majd hív szolgáját, aki biztos támasza és vigasztalója lesz.

Ez a hív szolga P. Colombiére személyében el is érkezett. Mikor a zárdában mint rendkívüli gyóntató is bemutatkozott, a főnöknő, Saumaise anya nyomban felkérte, hogy amint ideje és körülményei megengedik, a zárdai közösséghez buzdító beszédet intézzen. P. Colombiére erre készségesen vállalkozott. Már akkor körülbelül 50 hallgatója közt megkülönböztette Margit alakját és a beszéd után megtudva nevét, megjegyezte, „ez kegyelemmel megáldott lélek.“

Az első személyes találkozás P. Colombiére és Margit közt a negyedévi gyóntatáskor történt. Margit nem akarta magát közelebről megismertetni, jóllehet már a szentbeszéd

alatt, mikor a fogadószobában a főnöknő a szerzetescsaládot az új jezsuita házfőnöknek és rendkívüli gyónatónak bemutatta, hallotta szívében a határozott és világos szavakat: „*Ez az, akit neked küldök.*“

Később azonban sok küzdelem után és önlegyőzés árán végre feltárta szívét és egész életét, annak minden misztikus élményével együtt a jó lelkiatya előtt. Ez csodálkozik és világosan látja Isten kezét. Csak azt rebesgeti, hogy Margitnak nagy oka van isteni Jegyese leereszkedő irgalmáért, szeretetéért, amellyel felkarolja s bizalmasságáért, amellyel elhalmozza, végtelen hálákat adni.

P. Colombiére érezte azonban a nagy felelősséget is, amely lelkiismeretét terheli. Két igen fontos és kényes kérdésben kellett ítélnie és döntenie. Először, vajjon Margit jó úton jár-e és nem csupán képzelődésének, betege? idegzetének játéklabdája? Másodszor: igazak-e és Istentől származnak-e azok a közlések, amelyek Jézus Szíve tiszteletére és annak újabb módjára stb. vonatkoznak?

Bár nem kétséges, hogy P. Colombiére-t ennek a fontos feladatnak megoldásában a Szentlélek kegyajándéka, a szellem megkülönböztetésének adománya is támogatta, de ez nem mentette fel attól, hogy ezeket a kérdéseket, mint lelki ember és teológus is, komoly vizsgálat tárgyává tegye.

Megfigyelte tehát Margit egész lelki világát és erényeit. Látta benne a szinte túlságos vágyat a rejtettség, a megaláztatás, a megsemmisülés után,- aztán hő szomját túrni, szenvedni. De a legmegnyugtatóbb volt reá, mikor Margitnak egészen a hősiességig menő engedelmisségét szinte kézzelfoghatóan tapasztalta. Az a szellem is, amelynek Margit hatása alatt állott, százszázalékig katolikus volt. Mindig a természetfelettire, a tökéletesebbre s főleg az engedelmisségre irányította és utasította. Az üdvözítő egyszer így szólott Margit-hoz: „*Kegyelmi adományaimat majd rended szabályaihoz és előjáróid akaratához alkalmazom. Tarts mindent gyanúsnak és kétségesnek, ami szabályaid pontos megtartásától visszatart. Azt akarom, hogy azokat mindennél többre becsüld. Sőt ennél is többet mondok. Megelégedésemre szolgál, ha előjáróid akaratát az én akaratommal szemben is előnyben részesíted. Engedd, hogy tegyenek veled, ami nekik tetszik.*“ Más alkalommal még hangsúlyozottabban jelenti ki neki az Úr akaratát: „*Hallgasd meg jól e szavakat az Igazság szájából:*

Minden oly szerzetes, aki előljárójától elszakad s nincs azzal egyetértésben, magát az elkárhozottak salakjához számíthatja. Éppen ez a széthúzás okozta már sok szerzetes vesztét s dönt majd még sokakat a romlásba, mivel minden előljáró, legyen az jó vagy rossz, az én helyemet foglalja el.“

Emberileg tehát a tévedés kizártnak látszott. A kijelentések is, amelyekről Margit beszámolt, oly tanokkal voltak szoros, szerves kapcsolatban, amelyek a hit letéteményében, a Szentírásban és hagyományban gyökereznek; mindenben épületesek, időszerűek s teljesen alkalmasak a kor sebeinek hathatós gyógyítására. Miután Colombiére mindezt sok imában Isten előtt megfontolta, végre egész nyugodtan és határozottan kimondotta az igent.

Margit tökéletesen nyugodt lehet, mert jó szellem vezeti és a kijelentések is emberileg bizonyosan Istentől erednek. Colombiére atyát azonban még jóval többre szánta a Gondviselés, mint arra, hogy annyi ellentétes vélemény felett döntőbíró és megnyugtató legyen. Neki egyben Isten nagy műveinek megvalósításában ennek az angyali léleknek, Margitnak atyai barátjává és apostoltársává is kellett lennie.

Ha valami, ám ez hozta a szintén angyali lelkületű s alázas Páttert a legnagyobb zavarba. Hiszen az ő szűzi lelke irtózott mindattól, ami legtisztább szándékait csak távolról is gyanúba hozhatta s a mégoly szent viszonytól, amely az érzéki barátságot csak némileg is utánozza. Megdöbbsent, mikor azt hallotta, hogy a Margitnak adott kijelentésekben ő is szerepel, éspedig a leggyengédebb vonatkozásban. „Egy alkalommal, — beszélte el Margit s ezt lelkiatyjának, Colombiérenek is tudomására hozta — a Páter miséje alatt, amelyet a Vizitáció-templomában mutatott be, üdvözítőnk nagy kegyelmekkel tüntette ki őt, meg engem is. Mert mikor áldozáskor magamhoz akartam az Urat venni, megmutatta nekem szent Szívét, amely tüzes kemencéhez hasonlított, s amely felé két szív igyekezett, hogy ott elmerüljön. És így szólt hozzám: úgy egyesíti ezt a három szívet tiszta szeretetem mindenkorra.“ Majd közölte velem, hogy ez az egyesülés Szent Szíve dicsőségére szolgál. Azt akarta, fedjem fel ennek a Szent Szívnek kincseit az Atya előtt, hogy azoknak értékét és hasznosságát megismertethesse és nyilvánosságra hozhassa. Azért kívánta, hogy olyanok legyünk, mintha testvérek volnánk, s aztán osztozzunk a szellemi javakban.

Miután erre lefestettem neki szegénységemet s a különbséget, amely oly nagyerejű és érdemű férfiú és köztem, szegény ingatag bűnös közt fennáll, azt felelte: „Szívem végtelen gazdagsága mindent kiegészít, mindent kiegyenlít. Beszélj csak velem minden félelem nélkül.“ Ezt legelső találkozásunk alkalmával meg is tettem. Alázatossága és háládatossága, amellyel ő ezt fogadta, mélyen meghatott és többet használt nekem, mint összes szentbeszéde, melyet tőle hallottam.“

A megbízatások, amelyekkel Isten valakit kitüntet, rendszeren nem ingyen járnak; a keresztek is magukkal hozzák.

Margitnak lelkievezetőjével való gyakori találkozása s hosszabb tanácskozásaik nem kerülték ki a szerzetesnök amúgyis állandóan gyanakvó, éber szemét és figyelmét. A kitüntető érdeklődés, amelyet Colombiére Margit iránt tanúsított, olaj volt a tűzre. A kritika általánossá vált s ez P. Colombiére fülébe is eljutott. „Az atyának — jegyzi fel Margit — sokat kellett miattam szenvednie. Azt állították ugyanis, hogy őt is, csakúgy mint a többieket, meg akarom csalni és félrevezetem.“ Sokan azt is tudni vélték, hogy a Páter szintén látomásokban részesül, s hangot adtak annak a meggyőződésnek, hogy „nagyfokú gyengeségre s bizonyos fokú gyermekes kedélyre vall, hogy ily gyatra tehetségű leánnyal annyit foglalkozik.“ Mindezt a Páter fiatal korának és tapasztalatlanságának számlájára írták. De P. Colombiere nem riadt vissza! Nagyon jól tudta, hogy a tökéletességnek első regulája a kitarás Isten tetszésének keresésében, bármint ítéljenek is az emberek.

Közben Margit megkapja a Jézus Szívére vonatkozó mind részletesebb kijelentéseket és utasításokat, hogy miképen kívánja azt az Úr az Egyház közéletébe beleilleszteni. Colombiére, akihez az Úr Margitot utasította, mindezt írásba foglalta és megfontolás tárgyává tette, s miután a természetfelettség jellegét megállapította, Margitot megnyugtatta és megvigasztalta. A megbízatást, hogy ebben a nagy ügyben közreműködjék, hálás szeretettel és hódolattal fogadta, s magát Szent Magittal egyidejűleg, *1675 június 21-én* Urunk Szent Szívének felajánlotta.

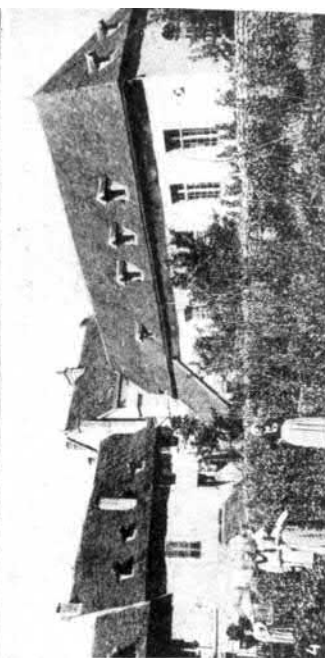
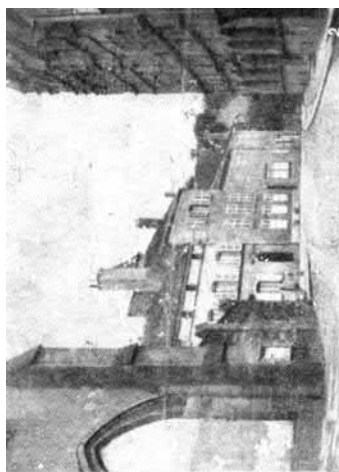
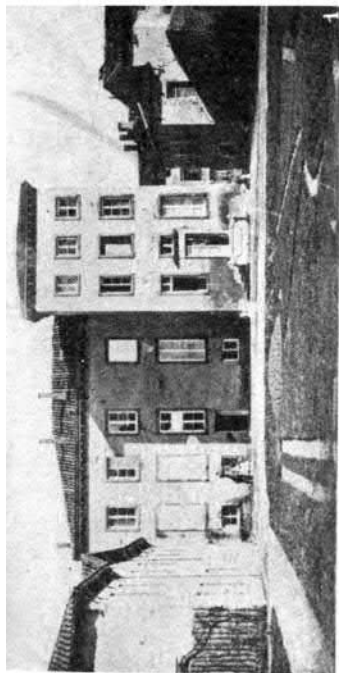
Hol történt a felajánlás, vajjon a Vizitáció kápolnájában vagy a kollégiumban; a szentmise alatt vagy szentséglátogatás alkalmával, nem tudjuk, de ez a lényegét úgysem érinti. Elég azt tudnunk, hogy megtörtént, éspedig az Úrnap nyolca-

dát követő pénteken. Szóval azon a napon, amelyen az Egyház az Úr kívánsága szerint a Szent Szív ünnepét üli.

p. Colombiére naplója a felajánlás formáját is megőrizte számunkra. Közöljük a hiteles szöveget, amely történetünknek legfontosabb okmányai közé tartozik.

„Édes Jézusomnak imálandó és minden szeretetre méltó Szíve! Hogy neked annyi bántalomért és rút hálátlanságért elégtételt nyújthassak, és hogy a Te megbántásodnak kárhuzatos veszedelmét elkerülhessem, ime most felajánlom Neked szívemet minden érzésével együtt. Egészen Neked adom magam és hitemmel erősítem színed előtt, hogy ettől az órától kezdve nincs forróbb óhajtam, mint hogy éretted önmagamat elfeledjem és lemondjak mindenről, amim van és lehet, így akarok győzni minden akadályon, amely kizárhatna ebből az isteni Szívből, s amelyet végtelen jóságoddal számomra nyitva tartasz. Óhajtom, Uram, ezerszer óhajtom, hogy Szívedben elmerüljek és szeretetedtől eltelve, minden hű szolgálóddal együtt abban éljek és haljak. Felajánlom Neked, Jézusom legszentebb Szíve, mostantól halálom órájáig munkálkodásomnak minden érdemét; szentmiséimnek, imádságaimnak, önsanyargatásaimnak és vallásos életem minden gyakorlatának összes érdemét. Fogadd el engesztelésül apostoli buzgóságomnak, alázatosságomnak, engedelmisségemnek, összes erényeimnek minden jócselekedetét! Vedd azokat egészen, Uram, mert nemcsak azért ajánlom fel azokat Neked, hogy velük isteni Szívedet és annak csodálatos erényeit tiszteljem, hanem kívánom és alázatosan kérem, hogy áldozatomat elfogadd, érdemeimmel tetszésed szerint rendelkezéssel és azokat oda fordítsd, ahová Te akarod. S mivel életemnek összes érdemét, amelyekkel az isteni igazságosságnak elégtételt nyújtok, odaajándékoztam már a tisztítóhelyen szenvedő lelkeknek, most azt óhajtom, hogy ezeknek érdemeim minden haszna csak akkor jusson, ha az isteni Szívednek is úgy tetszik.

De felajánlásom ne akadályozzon abban, hogy eleget tessek minden más kötelességemnek is, hogy szentmiséimet és imádságaimat felajánlhassam külön szándékokra is, úgymint testvéreimért, barátaimért, a szegényekért, akik szeretetemnek ily tanúságaira méltán számíthatnak. Mivel azonban oly javakkal rendelkezem ily esetben, amelyek nem az enyémek, legalább engedelmisségemet, szeretetemet és egyéb erényeimet, amelyeket jócselekedeteimmel gyakorlok, ajánlom

1. Saint Simphorien D'Ozon (Isere) Ház, ahol P. de la Colombiere Kotozs született. 2. a) Jezsuita Kollégium történelmi helye. b) Jezsuita székház, ahol P. de la Colombiere meghalt. c) Szent Miklós templom. 3. Templom, ahol P. de la Colombiere a keresztség szentiségét felvette. 4. Paray. Régi kórház. Egykori rendház szőlőjének szürelje.

fel az isteni Szívnek. Ez mind az Ő tulajdona. Belőle meríttem, Tőle tanultam azokat.

Jézusom szent Szíve! Taníts meg engem arra a nagy tudományra, hogy tökéletesen elfeledjem magamat. Ez az egyetlen út, amelyen Hozzád juthatok. Mivel én mindent Teéretted teszek, engedd, hogy minden, amit teszek, méltó legyen Hozzád! Mutasd meg nekem, mit kell tennem, hogy eljuthassak arra a tökéletes, szeplőtelen szeretetre, amelynek lángoló vágyát Te oltottad szívemben! Kimondhatatlanul vágyom Neked tetszeni; De mennyivel nagyobb óhajvásomnál tehetetlenségem! Semmire sem vagyok képes, hacsak világosságot nem gyújtasz lelkemben és különös kegyelmeddel nem segítesz. Te töltsd be tehát akaratodat, én édes Istenem! Érzem, hogy akaratodnak annyiszor és annyiszor ellenállok. Alázatosan óhajtom, hogy sohase álljak annak ellen. Neked kell tehát mindent tenned, Jézusom édes Szíve, amint a dicsőség is a Tied lesz, ha én szent leszek. Egyedül ezért, a Te dicsőségért óhajtok én tökéletes lenni. Ámen.“

Apostoli munkák Parayban

A tűz, ahol van, ott melegít, ahol már nem melegít, nem is tűz többé . .. Ezt tapasztaljuk P. Colombiére-nél is. Lelke, amelyet az isteni Szívből merített szeretet hevített, csakugyan melegített. Mint lelkivezér, szívesen foglalkozott kiválasztott lelkekkel. Ezek közt különös említést érdemel De Lyonne Mária, az előkelő, feltűnő szépségű leány, aki csak nagynehézen bontakozott ki világias önszeretetéből és követte végül kevéssel P. Colombiére halála előtt Isten hívó szavát. Foglalkozott azután az intelligens férfivilággal, akik számára Kongregációt alapított, amely a forradalomig fennmaradt. Távozása után ezt írja egyik kongreganista úrnak: „Úgy hiszem, Urunk szereti a mi Kongregációnkat és azért nem gondolom, hogy feloszlanék. Úgy mondom: „a mi Kongregációnkat“, mert, noha távol vagyok attól, nem állítom, hogy el is szakadtam tőle. Mindennap elmélkedem róla és gondolatban ott vagyok összejöveteleiken, hogy résztvehessek a nagy kegyelmekben, amelyeket a Szent Szűz ott osztogat.“ Másik úrnak pedig azt írja: „Gyakran imádkozom önért és a többi kongreganistáért. Mit meg nem tennék, csakhogy olyanok legyenek, aminőknek lenniök kell.“

A tizennyolc hónap alatt, amelyet Colombiére Parayban töltött, mint szónok sem kímélte erejét és buzgalmát. A Szent Benedek-rendiekkel kötött megállapodás szerint az ádventi és nagyböjti vasárnapokon s a Szent Szűz ünnepein a prédikációra a jézustársaságiak voltak kötelezve. Ezt többnyire Colombiére atya vállalta magára. A plébánoshoz, Bouillet Eleonor úrhoz való baráti kapcsolata folytán lehetőleg sohasem tért ki, ha a Szent Miklós-plébániatemplom szószékére hívták. A városka számos kolostora is szerencséjének tartotta, ha a kitűnő Pátert egy-egy beszédre megnyerhette. Olykor a külső missziók is hetekre lefoglalták idejét és erejét. Hozzá még kis rendháza és a vele kapcsolatos iskola is követelte jelenlétét. Hogy pedig bokros teendői közt P. Colombiére az Úr Jézus Szíve tiszteletének terjesztéséről sem feledkezett meg, a felől nem kételkedhetünk. Egyelőre leveleiben emlegeti bölcs mérséklettel az isteni Szívet és ajánlgatja az Úr Jézus által megkívánt gyakorlatokat.

Feladatát Parayban megoldotta. A Gondviselés tehát más munkatérre szólítja. Az ő kedves Paray-ába már majd csak meghalni tér vissza.

P. Colombiéret Angliába küldik

Amit Margit isteni közlésből tudott s előljárójának megmondott, csakhamar bekövetkezett. P. Colombiére-t előljárói teljesen meglepetésszerűen Angliába küldték. Hogy ez Margitnak mit jelentett, elgondolhatjuk. Hiszen P. Colombiére-ben nemcsak bölcs és biztoskezü lelkiatyát veszített, hanem azt a lelki barátot is, akit az Úr Jézus adott neki, s akinek szívével az ő szíve Jézus Szívében összeforrott. Az Úr Jézus határozott és szigorú figyelmeztetésére volt szükség, hogy panaszaival felhagyjon. „Hát én nem elégitelenek ki téged, — szólt hozzá — én, aki életed tartalma és végcélja vagyok?” Ami P. Colombiére-t illeti, egyetlen szava sem árulja el, hogy neki a válasz Margittól és Paray-tól, legboldogítóbb élményeinek színterétől ugyancsak fájdalmat okoz. „Ott vagyok, ahol Isten akarja, hogy legyek” — írja nővérének, a vizitációs apácának. „Azt teszem, amit Isten akar, hogy tegyek. Nem ismerek az életben más boldogságot. Akárhol szentek lehetünk, ha igazán azok akarunk lenni.” (Nővéréhez írt 3. levele.)

Hogy miért küldték P. Colombiére-t előljárói Angliába,

annak magyarázatát abban a szomorú helyzetben találjuk, amelyben ezidőtájt az angol katolikus egyház volt.

Midőn az 1660-ban politikai okokból kivégzett I. Károly legidősebb fia, II. Károly lépett a trónra, óriási lelkesedéssel fogadták. Mint lord Macaulay Anglia történetében írja (Histoire d'Angleterre. Charl. I.), pompás hajóraj ment érte Hollandiába. Útja Londonba valóságos diadalmenet volt, de csak *külsőleg*. Bár protestáns volt, de szíve mélyén megőrizte katolikus hajlamait és leghőbb vágya volt, hogy hitét előbb vagy utóbb nyíltan is megvallhassa. Fernandes Antal atyát, Katalinnak, a portugál királynénak gyóntat óját sokszor titokban fogadta is, sőt mikor a Péter 1674-ben meghalt, a temetésen személyesen akart résztvenni. (A Jézustársaság portugál évkönyve. 1674 április 13.) A király egyebet alig tehetett, mint hogy a katolikus vallás ellen tomboló gyűlöletet lehetőleg mérsékelje és az üldözést korlátozza.

II. Károly öccse, Jakab, yorki herceg azonban katolikus volt. Sőt mint a trón várományosa, nem is titkolta szándékát, hogy amint trónra jut, a katolikus hitet ismét régi jogaihoz segíti. Amennyire élesztette ez az ígéret az elnyomott katolikusokban a reményt, viszont a protestánsokban annál inkább növelte az ellenséges érzületet.

A yorki herceg felesége, Hyde lord Clarendon leánya, Anna protestáns volt. Fiúgyermeké nem volt s két leánya a herceg gyengesége folytán anyjuk hitét követte, aki azonban halála előtt a katolikus hitre tért. Jakab felesége halála után, már csak azért is, hogy fiú-örökösről gondoskodjék, új házasságra gondolt. Az akkor még 15 éves estei Beatrix Máriát, Modena hercegeének leányát szemelték ki számára hitvesnek. Ez azonban a házassági ajánlatot kereken visszautasította. Hiszen ő azzal a gondolattal foglalkozott, hogy teljesen Istennek szenteli életét és a Vizitációba lép. Az ügy X. Kelemen elé került, aki tekintve a nagy érdekeket, amelyek katolikus szempontból ehhez a tervezett frigyhez fűződtek, maga felszólította Beatrixet, hogy áldozza fel hivatását Isten nagyobb dicsőségére és az Egyház javára és fogadja el az angol trón várományosának kezét. A hercegisasszony meghajolt a pápa kívánsága előtt. Hogy mily nehezeére esett s mennyivel többre becsülte a szerzetesi hivatást még a királynői méltóságnál is, elárulják szavai: „Miért is nem születtem szegényes szalmakunyhóban! Mint egyszerű parasztleánynak legalább szabad-

ságomban állott volna, hogy életállapotomat magam válasszam meg.“

1673 szeptemberében tehát a meghatalmazottak jelenlétében a házasságot megkötötték és Beatrix Angliába utazott. Azt azonban kikötötte, hogy a londoni udvari kápolnában a zavartalan katolikus istentiszteletről gondoskodjanak. Az udvari lelkészi állást 1675-ig Saint Germain jezsuita atya töltötte be. Ámde a protestáns cselszövény helyzetét lehetetlenné tette. Távoznia kellett.

Hogy a Jézustársaság előjárói mennyire értékelték P. Colombiére tehetségeit, mutatja, hogy az angol udvari lelkészségre — erre a rendkívüli tapintatot és teljesen kiforrott erényt igénylő állásra — éppen őt szemelték ki. Hiszen a VIII. Henrik (1509—1547) által megindított katolikusüldözés még egyre tombolt és a protestáns türelmetlenség az Egyház teljes kiirtásán dolgozott. 1675-ben kihirdették, hogy hat hét alatt minden bennszülött katolikus papnak halálbüntetés terhe alatt el kell hagynia Angliát. Állami tisztviselő senki sem lehetett, hacsak esküvel meg nem tagadta katolikus hitét, nevezetesen Krisztus valóságos jelenlétét az Oltáriszentségben, a pápa fennhatóságát stb. 1676 október 10-én, éppen azon a napon, amelyen Colombiére atya Londonba érkezett, a király titkos tanácsa elrendelte, hogy le kell tartóztatni minden angol katolikus, akit az idegen követségek kápolnájából kilépni látnak. Minden kápolna elé tehát őrköt állítottak. Maga a katolikus yorki herceg is csak a karzatról, ablakon keresztül vehetett részt a szentmisén, a szertartásokon s tengerügyi rangjáról le kellett mondania. Többé-kevésbé ez jellemzi mindig és mindenütt a taktikából fennen hirdetett protestáns „türelmet“, amint egyszer nyeregben érzi magát.

P. Colombiére a Saint James-palotában

Az egyetlen kis szabad sziget a katolikus kultusz számára a királyi Saint James-palota kápolnája volt. Ez tehát akkortájt szinte egyedüli, de legalább is főhelye a nyilvános katolikus istentiszteletnek. Politikai okokból ugyanis a törvény a hercegnővel szemben kivételt gyakorolt. De ez nem terjedt ki férjére is, aki felesége kápolnáját — mint említettük — csak titokban és nagy óvatossággal látogathatta. Colombiére atya

prédikációin is, amelyeket francia nyelven tartott, csak elvétve jelenhetett meg.

A közönség, amely a pátert a várkápornában hallgatta, nem nagy, de igen előkelő volt. Híre csakhamar elterjedt. Maga írja: „Nem vagyok ismeretlen Londonban. Ha az ember nyilvánosan prédikál, hamar megismerik, kicsoda, micsoda, mennyit ér; hiszen elég hangos tanúságot tesz önmagáról.“

Colombiére minden vasár- és ünnepnap prédikált. Ezenkívül a nagyböjt péntekéin elmélkedést kellett tartania az Úr Jézus szenvedéséről. Előadásait mély teológiai tudás, előkelő, finom modor és főleg forró érzés s mennyei kenetesség jellemezték. Nem hiába mondotta róla XIV. Kelemen pápa: „Colombiére-t híressé tették szónoklatai az evangélium hirdetői közt.“ És méltán írja róla 1773-ban a hírneves Galliffet, aki benne mesterét tisztelte: „Colombiére atyát prédikációiból, amelyek halála után jelentek meg, ismerik ma egész Európában. Telve vannak ezek a beszédek mennyei kenetességgel, ami csak azoknak tulajdona, akik maguk is telve vannak az Isten szellemével.“ Mindez azonban nem zárja ki a gondos és fáradságos készüléket, sőt azt feltételezi.

Rengeteg idejét vette igénybe P. Colombiére-nek az egyesekkel való foglalkozás is. Beszédeit katolikusok és protestánsok hallgatták. Ez utóbbiak közül sokan megtértek. Látogatta a betegeket. Maga a király is, aki csak külsőleg volt protestáns és hozzá még erkölcsileg igen kifogásolható életet élt, többször érintkezett P. Colombiére-el, hogy lelkiismereti ügyeit valamiképpen vele rendbe hozza. Bizonytalán ezeknek a megbeszéléseknek volt gyümölcse, hogy mikor Colombiére halála után a király súlyosan megbetegedett, komolyan és őszintén megbánta vétkeit és visszatért a katolikus Egyházba.

Macaulay lord, angol protestáns történetíró (Angolország története II. Jakab trónralépésétől I. Károlyig. II. 2. fejezet.) így írja le az esetet. „Mindjárt a király betegsége kezdetén a királyné és a yorki hercegné igyekeztek a yorki herceget rávenni, hogy a király betegágyához katolikus papot hívasson. A dolog nem volt oly egyszerű. II. Károly hírhedt barátnőjét, Porthmouth hercegnőt is be kellett a dologba vonni. Ez viszont Barillont, a francia nagykövetet mozgósította, beszélné rá a yorki herceget, hogy a királyhoz pap jusson. „Hiszen ő mindent tehet, ő távolíthat el mindenkit a király környezetéből s nyújthat a megtérésre alkalmat. A dolog — mint Porth-

mouth hercegnő mondta — sürgős és egy lélek örök üdvéről van szó.“ A yorki herceg erre csakugyan a király betegágyához futott s halkán szolt hozzá, mintha csak valami állami ügyet intézne el vele. A király erre hangos szóval felelt: „Igen, igen, teljes szívemből!“ Az ugyancsak jelenlévő francia követen kívül senki nem gondolta, hogy az Egyházba való visszatérésről van most szó. „Hozzak papot?“ — kérdi erre a yorki herceg. „Igen, öcsém, — válaszolt a király — hozza ide, az Isten szerelméért s ne veszítsen időt... De mégsem, ebből baj származnék önre nézve.“ „Ha az életembe kerülne is, — felelt erre a herceg — akkor is hoznék önnek papot.“

Így is történt. A király feloldozást nyert, felvette a szentkenetet és megáldozott. A pap ezután a titkos lépcsőn ismét eltávozott. Másnap, 1685 február 6-án, a király kilehelte lelkét.

II. Károly halála után, egy fekete láda fenekén, két kéziratot találtak. Az egyik francia nyelvű s kétségkívül Colombiére-től származik. Íme egyik részlete: „A napokban tartott eszmecszerénk, remélem, a legfőbb pontban kielégítette önt: abban t. i., hogy Jézus Krisztusnak itt a földön csakis egy Egyháza lehet.“

A másik II. Jakab kezeírása. „Fivérem, az elhunyt király dolgozószobájában találtam ezt az eredeti kéziratot. Mellette voltam, mikor szent hitünkéről nyilvános vallomást tett s midőn Anyaszentegyházunk szentségeit fogadta. Ezért tanúskodhatom róla, hogy mint jámbor keresztény halt meg. Jakab.“

P. Colombiére nagykiterjedésű levelezést is folytatott. Lelki ügyeket érintő dolgokban a legkülönbözőbb rendű és rangú egyéneknek írt. 138 levele maradt reánk. Közvetlen halála után megkezdték azok összegyűjtését és 1715-ben egy kötetre való anyag telt belőlük.

A nagyböjt folyamán a férfivilággal külön is foglalkozott s sorozatos előadást adott nekik. Ez alkalommal is nyíltan beszélt Jézus Szívéről.

Nem hanyagolta el a Londonban megmaradt, viharoktól megkímélt szerzetesi családokat, így nevezetesen az angolkisasszonyokat sem. Mikor 1678-ban törvényszék elé állítják, a vádpontok között az is szerepel, hogy a város apácaival vallásos összeköttetést tart fenn. Maga Colombiére 1677-ben fivestvérehez a londoni angolkisasszonyokról így ír: „Minő szent nőkkel találkoztam itt! Ha elbeszelném neked ezeknek életmódját, csodálkoznál rajta.“ (Festschrift zum Gedächtnis

des 300 jährigen Bestehens des Institutes B. M. V. der Englischen Fräulein in Bayern. 1626—1926.)

Ébresztette és fejlesztette a szerzetesi hivatásokat. Mint-hogy pedig Angliában a visszavonult élet lehetetlen volt, a jelölteket a charollesi Orsolyákhoz vagy a paray-i vizitációba küldte. Támogatta a yorki hercegnőt, aki Flandriában vizitációs házat akart alapítani. A terv nem sikerült. Erre Londonban a Szent Pál katedrális oldalán szerveztek titkos kolostorszerű közösséget. Ez is a P. Colombiére ellen benyújtott vádiratnak egyik főpontja volt.

Talán sikerült némi vázlatos képét adnunk annak az óriási tevékenységnek, amelyet a törekeny egészségű páter rövid kétéves angliai tartózkodása alatt kifejtett.

„Bőséges okom volna panaszkodni a túlterhelés miatt, amely hivatalommal reám nehezedik — vallja be egy orsolya-rendi apácának. A magány kétségtelenül kedvesebb volna nekem. Azonban inkább halva lássam magam, semhogy egyetlen szóval enyhítést kérjek. Noha napközben alig van óráim, mikor Istenre gondolhatok, mégis úgy hiszem, nagyon helytelen volna ily ürügy alatt magamat kivonnom a Gondviselés vezetése alól, amelynek annyira átadtam magam, hogy minden boldogságomat beléje helyezem. Nem a lelkigyakorlat, sem a hosszú lelki beszélgetés, hanem egyedül *önakaratumk feláldozása tesz szentekké bennünket.*“

Életelvnek vallotta: „*Ha megtaláljuk Istent, könnyű vigasztalódní minden más dologban.*“

Önmehtagadott, vezeklő élet

„A szerzetesi élet lánc, amelynek minden szeme önmehtagadás.“ Ezt Colombiére atya jól tudta és egész életében meg is valósította. Nem elégedett meg azzal az önmehtagadással, amely a sok gonddal és munkával kapcsolatos és amely nem ritkán a bár nemes, de Ösztönszerű érvényesülési vágy kiteljesedése. Ő a munkához még bámulatos önfegyelmézést és pozitív vezeklést is csatolt.

A legfegyelmezettőbb kolostorban sem élhetett volna szigorúbban, mint ahogyan ő a királyi palotában töltötte napjait. Szobáját csak szükségből hagyta el. Más helyiségbe soha nem lépett be, mint amelybe hivatásteendői szólították. Szobája ablaka a palota előtti térre nyílt, de soha ezen ki nem tekintett.

Két év alatt Londonnak semmi nevezetességét meg nem nézte. Más látogatást nem tett, mint csak olyat, amelyet valamely léleknek java, üdve tett szükségessé. Bár gyomra az angol konyhát nemigen bírta, soha más táplálékot nem kért. Nem engedte meg, hogy neki külön fűtsenek s fekvőhelye egyetlen derékalj volt, amelyet maga tett naponkint a szoba közepére. Bár nagyon szerette a zenét, fogadalmat tett, hogy önként nem hallgat muzsikát. Bár állásánál fogva tekintélyes összegek felett rendelkezett, a szent szegénységet mégis a lehető legszigorúbban megtartotta. Magára úgyszólván semmit sem költött, hanem mindent — engedéllyel — a szegényekre. Ehhez járultak még a Társaságban szokásos vezeklései.

Nem kell azonban azt gondolnunk, hogy mindezért Isten őt sok és nagy lelki vigasszal kárpótolta. Mindenesetre benső örömet okozott neki a reá bízott lelkeknek, különösen a szent-életű yorki hercegnőnek előmenetele az erényben és a számos megtérés és visszatérés az Egyházba, amiben Isten őt használta eszközül. De e mellett nem hiányoztak a nagy lelki szenvedések sem. Igen elhagyatottnak érezte magát Istentől és embertől. Böven ízlelte a szív számkivetettségét, éspedig oly fokban, hogy bármily zárkózott volt is saját lelke ügyeit illetőleg, olykor leveleiben mégis gyengéden panaszkodik. Mélyen átérzi saját méltatlanságát és semmiségét. Kétkedik, vajjon a lelkek vezetésével nem árt-e többet, mint használni. Aztán kísértések gyötrik. Maga bevallja: „Szegény szívemet a szenvedélyek minden neme naponta ide s tova hánynak.“ Nem hiába hirdette, önmagára is célozva: „Vajmi elismerést érdemel a tartózkodó szüzesség, amely állandóan vasrostélylyal veszi magát körül, vezeklő inggel és övvel van felvértezve és magas falakkal körülzárva.“ Vagyis a tisztaság még az ily védelmet is megérdemli és megokolttá teszi... De hol voltak a tisztaságnak ily védőbástyái a kihívóan erkölcsstelen udvari környezetben? Magának a királynak, II. Károlynak kegyencnőit már számon sem tartották. A porsthuth-i hercegnő inkább uralkodott az udvarban, mint maga a királyné. Egy korabeli újság így ír róla: „Whitehalli palotája gazdagságban és pompában tízszeresen felülmúlja a királynéét.“

Colombière olykor Keresztelő Szent János bátorságával ki is kel a sok szemérmertlenség ellen. „Az asszonyok — mondta egyik beszédében — fáklyául szolgálnak az ördögnek, amellyel az lángra lobbantja a szemérmertlenség tüzét.“

És sajnos, az udvar az effajta fáklyák lángjától szinte pazar fényben úszott.

„Hiába, — mondja Colombiére — nincs oly visszavonult, nincs oly szigorú élet, ahol a tisztaság ellenségre ne találna.“ Magatartását ebben a kritikus helyzetben kiolvashatjuk abból a programból, amelyet maga elé tűzött: „A jó szerzetes elejét veszi a rossz gondolatoknak azáltal, hogy mindent kerül, ami azokat felidézhetné. A tökéletes szerzetes pedig eltölti lelkét az imában szent gondolatokkal, sanyargatja magát és így veszi elejét a rossz gondolatoknak. Az előbbi visszautasítja a bűnös örömeket, az utóbbi az ártatlanokat, is és az önsanyargatásban leli örömét.“ „Száz nyitott szemünknek kellene lenni, hogy elkerüljük mindazt, ami árthatna az anygali érénynek.“

A sok munka és benső szenvedés kimerítették erejét és megtámadták egészségét. Mindez nagyon megokolja, hogy miért nevezte P. Colombiére Angolországot a „keresztek országának.“ Pedig a keresztút még nem ért fel a Kálváriára. Néhány, éspedig legkeservesebb állomás még hátra volt belőle. Mielőtt azonban erről szólnánk, közbevetőleg még megemlékezünk fennmaradt összeköttetéséről Paray-val, a Jézus Szíve-tisztelet tűzhelyével.

Colombiére viszonya a paray-i vizitációhoz

Az üdvözítő azt akarta, hogy az általa létesített szent viszony P. Colombiére és Margit szíve között, amelyeket saját Szívébe olvasztott, örökre állandósuljon. Az Úr Margit útján gondoskodik szent lelkiatyjáról, őt irányítva, óva, vigasztalva.

Már Angolországba való távozása előtt Margit írásban közli a páterrel útravalóképen az Úr Jézusnak üzenetét. Nevezetesen ezeket adja tudtul: „Colombiére atya küldetése abban áll, hogy a lelkeket Istenhez vezeti. Azért a gonosz szellemek teljes erejükből támadnak majd ellene . . . Segítsége lesz azonban a keresztek viselésében Isten jósága, amennyiben reá bizza magát.. . *Gondoskodjék, hogy a saját forrásából merítsen...*“ Ezeket a titokzatos ígétet P. Colombiére csak Angolországban értette meg, midőn t. i. anyagi ügyeit a szent szegénységgel kellett megegyeztetnie. A másik utasítás Jézus Szíve tiszteletére vonatkozott s emlékeztette őt megbízatására.

A lelki összeköttetés levelezés útján a messze távolból sem szűnt meg, és pedig mindig a jóságos Saumaise anya közvetítésével, aki titkaikba teljesen be volt avatva.

Ez a jó főnöknő aggódó anyai szeretettel kísérte a páter minden lépését. Bármennyire biztosította is őt P. Colombiére jólétéről, pompás egészségéről, a szerető, gyöngéd nő szívének biztos megsejtésével érezte, tudja, hogy ez nincs egészen így. Az atya szenved és vele ő is. Ezeket a titokzatos sejtéseket csak megerősítették Margit nővérnek juttatott isteni kijelentések.

„A mi Urunk — beszéli el Saumaise anya — megismertette Mária Margit nővérrel azokat a szenvedéseket és keresztekét, amelyeket Colombiére atyának abban az országban el kell viselnie, ahová őt előljárói küldöttek. Átadott egy papírlapot is, amelyre látomását feljegyezte, hogy azt a páterhez juttassuk. Az két igen vigasztaló dolgot tartalmazott. Mindkettőt Jézus Krisztus sugallta, tekintettel azokra a körülményekre, amelyekben neki élnie kellett.“

Miközben Saumaise anya ezt a kéziratot másolja, hogy azt a páternek elküldje, kopogtat Margit s kéri, hogy azokat a módosításokat, amelyeket a szövegben tett, az eredetibe visszajavítsa. Az Úr ugyanis azt akarja, hogy minden úgy maradjon, amint azt ővele leíratta. Ezeket a lényegteleneknek látszó változásokat Margit senki mástól, hanem egyedül Istentől tudhatta.

Colombiére atya viszont a Margittól kapott s Saumaise anya által közvetített üzenetekre, levelekre hálás örömmel felelt. 1678 nagybőjtjében például azt írja Saumaise anyának: „Igen nagy lelki hasznot merítettem mindabból, amit nekem (Margit) írt. Annyira megerősíti hitemet azokban a dolgokban, amelyeket a mi Urunk akár a múltban, akár a jelenben előtte felfedett, hogy többé nincs érdemem abban, hogy hiszek.“

Csak bizonyos szent tartózkodással mer Margitnak tanácsokat, utasításokat, mint lelkiatya adni, tudva, hogy ő egyenesen az Úr Jézus vezetése alatt áll.

Máskor megint így ír Saumaise anyának Margitról: „Mily nagy örömmel tölt el mindaz, amit a jó nővérről mond. Valóban nem tudom sajnálni szenvedései miatt, mert úgy tetszik nekem, azok az ütések, amelyeket az Isten keze mér reánk, ezerszerre édesebbek a cirógatásoknál, amelyek az emberek

kezetől valók. Ó kegyelemdús keresztiek! Mily édeseknek kell lenniök az Isten szeretetétől teli lelkeknek! Nem látom be hogy valami is fájdalmat okozhatna neki (Margitnak), hiszen szereti a megaláztatást s homályt.“

1678 februárjában kelt Saumaise anyához intézett levelében már őszintén bevallja a valóságot. „Egészségem, — írja — amelyet ön oly sokszor lelkemre köt, valóban nem a legjobb állapotban van. Ám itt a nagybőjt és ha ez így folytatódik, félek, hogy nem tudom majd hallgatóságomat beszédeimmel kielégíteni. Egyébként, hála Istennek, nem félek a betegségtől. Isten akarata teljesebbé mindenben.“

Következő levelében beszámol tüdővérzéséről, amely ugyancsak megokolttá tenné, hogy elhagyja a ködös Angliát. De ő csak kitart ott, ahová a Gondviselés állította, s ahol annyi léleknek volt reá szüksége. Annál is inkább tette ezt, mert az Úr Margit nővér útján kitartásra buzdította.

Az Úr Jézus ugyanis azt akarta, hogy az Ő „hű és igaz barátja“ elnyerje Angliában azt a boldogságot is, amelyet azoknak ígért, akik üldözést szenvednek az igazságért.

A véres egyházüldözés

Bizonyos Cates Titus, anglikán lelkész, akit saját egyháza is kiközösített, s akit maga a király „az agyafűrt gazemberek leghazugabbjának“ nevezett, rémmesét eszelt ki, amelyet — mint Maculay elismeri — komoly gondolkodó el nem hihetett. Ennek a mesének a jezsuiták voltak a főhősei, akik állítólag a pápa megbízásából összeesküvést szerveztek az angol trón megdöntésére s a protestáns államegyház kiirtására. Állítólag egész Londont fel akarták gyújtani, a Themsén horgonyozó hajóhadat elpusztítani, a királyt megölni. Adott jelszóra minden katolikusnak protestáns szomszédját le kellett volna gyilkolnia. „A főváros — mint Maculay megjegyzi — s az egész nemzet mintegy őrvongott a gyűlölettől s félelemtől. Mindenki ólombot rejtegetett ruhája alatt, hogy vele beverhesse az ellene támadó katolikus fejét.“

A yorki hercegnő kíséretével éppen Hollandiában tartózkodott. A páter izgalmak közt, betegen, szinte egyedül volt a palotában. Az újabb tüdővérzés teljesen legyöngítette. Reményében, hogy őt békén hagyják, csalódott. 1678 november 24-én, hajnali két óraker fegyveres csapat tódult be a Saint

James-palotába s a tiszteletreméltó atyát foglyul ejtette. Egy Fignet Olivér nevű francia volt az árulója, akit hosszú időn át támogatott és segítkezett. A Júdások fajtája sohasem hal ki ezen a világon.

A King-Bench-börtönbe zárták, ahol legnagyobb előkelőségek tolvajokkal vegyest, összezsúfoltan, zsibongva, türelmetlenül várták, hogy szabadlábra vagy kínpadra, vesztőhelyre kerülnek.

Mikor innen a pátert a törvényszékre kísérték, mindenki bámulta nyugalmát. A zajos, gyűlölködő tömeg közt csendesen végezte a várócsarnokban a breviáriumát. A bírák megbámulták higgadt, világos, nyílt feleleteit. Kénytelenek voltak megállapítani, hogy az összeesküvéshez semmi köze sincs. De hogy letartóztatása ne látszhassék elhibázottnak, tiltott papi működése címén Angliából való örök száműzésre ítélték. Az ítéletet a királynak kellett volna megerősítenie, aki jól ismerve a páter ártatlanságát s szentségét, húzta, halasztotta a dolgot, remélve, hogy a szenvedélyek lecsitultával a pátert az udvar számára megtarthatja. Ez a haladék azonban csak nehezítette a páternek a börtön poklában való szenvedését. Hiányzott ott minden, ami az emberi életet túrhetővé teszi: megfelelő táplálék, nyugvóhely, tiszta levegő, világosság. Hozzá még a ragály is állandóan szedte áldozatait a börtön szerencsétlen lakói közt. És a páter miként viseli helyzetét? Megtudjuk ezekről a szomorú, de dicső napokról készített feljegyzéséből: „Hosszú elmondani mindazt a könyörületes jószágot, amelyet Isten minden tekintetben, csaknem minden percben irántam tanúsított. Ámde annyit mondhatok, hogy *sohasem voltam boldogabb, mint éppen a vihar közepette.*“

A lélek tehát erős volt, de nem a test is. Újra erőt vett rajta a vérhányás, s csaknem végső perceit élte, éspedig ily környezetben, ily viszonyok között, minden ápolás híján!

Midőn a királyi udvarban erről értesültek, sürgették, hogy a király a száműzési ítéletet aláírja, hogy így legalább a szent foglyot börtönéből kiszabadítsa. A bíróság tekintettel a páter előkelő összeköttetéseire tíz napot engedélyezett, hogy magát kissé összeszedve távozhassék az ország területéről. A páter tehát visszakerült a Saint James-palotába, ahol a hercegnő egész udvara versenyzett a gyengéd ápolásban s a beteg fájdalmainak enyhítésében. P. Colombière december 29.

vagy 30-án hagyta el Londont s január első napjaiban érkezett testben összetörten a francia fővárosba.

Ismét Franciaországban

Párizsból P. Colombiére Lyonba tartott, hogy ott kapjon valami egészségéhez, erejéhez mért foglalkozást. Útba ejti Dijont s Parayt. Mindenütt mint hitvallót, vértanút ünneplik. Dijonba találkozik Saumaise anyával, aki már kb. egy éve elhagyva Parayt, itt élt szent hivatásának. Ő is P. Colombiére leiki gyermekei közé tartozott, akinek elmondhatta, mint Szent Ferenc Chantalnak: „Nekem úgy tetszik, szíveink összeérnek“ Jézus Szíve misztériumában. Margit, s így a Jézus Szíve-kultusz is sokat köszönhet neki.

P. Colombiére-t a hazai levegő s a viszontlátás örömei egyelőre szinte talpra állították. Mindenre kapható, amire csak kéri; lelki beszélgetésre, gyóntatásra, konferenciákra. Dijonból Parayba ment. Itt is mennyi drága lélek, ismerős és lelki gyermek! A kis rendház fogadószobáját állandóan ostromolták. Hiszen mindenkinek szívében élt még a szent páter emléke.

Tárgyal Greyfié anyával, Saumaise utódjával, aki — mint majd elbeszéljük — Margittal a kíméletlenség határáig menő szigorral bánik. Őt belátásra bírja, mérsékletre inti. Természetesen Margit lelkével is foglalkozik.

1679 március 11-én felüdülten, megvigasztalódva érkezik végre utazása célpontjához, Lyonba. A javulás azonban egészségében nem volt tartós. Orvosai a szülőföld levegőjét ajánlják, miért is jó néhány hónapot Saint Symphorienben Hubert bátyjánál tölt. Itt ismét kisé felerősödik. 1679. októberében már megint Lyonban, a Szentháromság kollégiumban találkozunk vele, ahol a fiatal filozófus jezsuiták prefektusa s egyik gyermekkongregáció gyóntatója.

Az a néhány év azonban, amelyet a Gondviselés neki szánt, számára már csak lassú haldoklás.

„Kizárólag egészségem helyreállításán dolgozom, — írja Margitnak egyik levelében — amint azt nekem megparancsolták, öregszem és végtelenül távol vagyok a tökéletességtől. . . Nem tudom elérni azt a teljes önfeledettséget, amely megnyitja számomra Jézus Krisztus Szívét.“ Nem tud bekapcsolódni a közös lelkigyakorlatokba, annál kevésbé abba a pezsgő munkás életbe, amely a kollégiumban folyik. A szentek is embe-

rek! P. Colombiére szenvedett miatta. Mint a tüdőbajosoknál tapasztalható, küzdött benne a fel-fellobbanó életkedv s remény az állandó visszaesések által okozott letargiával s csüggedéssel. De mindezekben Isten szent akaratához alkalmazkodva imádta az Ő kifürkészhetetlen végzéseit. Margitnak így ír: „Nagyon kérem, adjon hálát az Istennek azért az állapotért, amelybe az Ő akarata folytán kerültem. Valóban, mi lett volna különben belőlem? Meggyőződésem, hogy ez Istennek egyik legnagyobb ajándéka, amelyet velem szemben tanúsított. Ha jól felhasználtam volna, szentté lettem volna.“

Olykor elvánszorgott a Vizitáció zárdáig, ahol Szalézi Szent Ferenc meghalt s ahová nővére belépett. Nyilvános beszéd tartásáról azonban már szó sem lehetett. Itt-ott gyóntatott s ahol csak tehetette, ajánlgatta a Jézus Szíve-ájtatosságot. A minden újjítástól idegenkedő rendtársai közt kevés visszhangra talált. Másoknál inkább. De ha egyebet nem is ért volna el, mint azt, hogy Galliffet atyát Jézus Szíve apostolává nevelte, már ez rendkívül sokat jelentett.

Visszatérés Parayba, halála

P. Colombiére-t 1681 húsvétján ismét vérhányás lepte meg, amely három napig tartott. Rendtársai azt hitték, el kell tőle itt a földön búcsúznok. Ő is készen volt a halálra. De aztán megint csak összeszedte erejét. Előljárói úgy vélték, hogy hasznára lesz, ha az őst Parayban tölti. Erre több ok is volt, de a legfőbb talán az, hogy — hitük szerint — ez lesz számára az életben az utolsó vigasztalás. Mindenesetre a Gondviselés akarta így, hogy a páter Parayban fejezze be életét.

Itt ismét többször meglátogatta a Vizitációt. Különös öröme mére szolgált, hogy ott lelki gyermekét, az egykori De Lyonne kisasszonyt, akinek hivatása ügyében annyit fáradott, már mint a tökéletességre komolyan törekvő nővért köszönhette.

Midőn állapota megint rosszabbra fordult, az orvos sürgető tanácsára a házfőnök úgy határozott, hogy levegőváltozás okáért P. Colombiére Viennebe testvéréhez, Florishoz, a főespereshez menjen. Már kocsit is rendeltek, hogy január 29-én, Szalézi Szent Ferenc ünnepén a nagybeteg útrakeljen. Ekkor történt, hogy — amint még Szent Margit életében elmondjuk — egy a Vizitációból átküldött levélke maradásra bírta. Margit

ugyanis közölte vele az Úr kívánságát, hogy itt, Parayban hozza meg élete áldozatát.

Nagybőjt első vasárnapján, 1682 február 15-én este 7 órakor újra heves tüdővérzés lépett fel. S miközben így — úgy-szólván — minden vérét az utolsó cseppig kiontotta, csendesen elhunyt az Úrban.

Volt-e valaki akkor mellette, mik voltak utolsó szavai; nem tudjuk. Kisvárosban, igen kicsiny rendházban, egyszerű szobácskában mint vendég halt meg s tűnt el az élet színpadjáról az Úr Jézus szelíd és alázatos, de annál hűségesebb barátja és szolgálója.

A jó Bisefranc kisasszony, aki a gyász hírről hamarosan értesült, már másnap reggel 5 órakor hírülvitte azt a Vizitációba. Margit elszomorodott s imát végzett és kért érte.

Midőn azonban már másnap, február 16-án délelőtt 10 órakor szent tetemét a jezsuiták kápolnájának sírboltjába nyugalomra helyezték, Margit mosolygó arccal jelentette a nevezett úrhölgynek: „Szűnjék meg szomorkodni, hívja őt segítségül. Ne féljen, mert most jobban segítheti önt, mint valaha.“ Ezt a közhitet szentesítette XI. Pius pápa, mindőn Colombiére-t 1929-ben a boldogok közé iktatta.

ALACOQUE SZENT MARGIT (1647—1690)

Margit szülőföldje

Ha Szent Margitnak P. Rolin S. J. meghagyására 1685-ben készült önéletrajzát elolvassuk, bár meghatottan, de bizonyos csalódással tesszük le. Elbeszéli benne Istennek csodadolgait, zengi az isteni jóságnak és szeretetnek dicshimnuszát, de magáról szinte megfélelkezik. Még csak családi viszonyairól sem beszél, amelyekből kinőtt, annál kevésbé rajzolja meg a hátteret, amely nélkül — főleg modern életrajz — szinte elképzelhetetlen, vagy legalábbis megbocsáthatatlanul tökéletlen. Miért is midőn annak a Szentnek életét akarjuk ismertetni, akinek Jézus Szíve tisztelete történetében a Gondviseléstől oly nagyjelentőségű szerep jutott, egyéb forrásokat, is fel kell használnunk.

Szemléljük előbb azt a tájat, amelyből ez a gyönyörű lilium kinőtt.

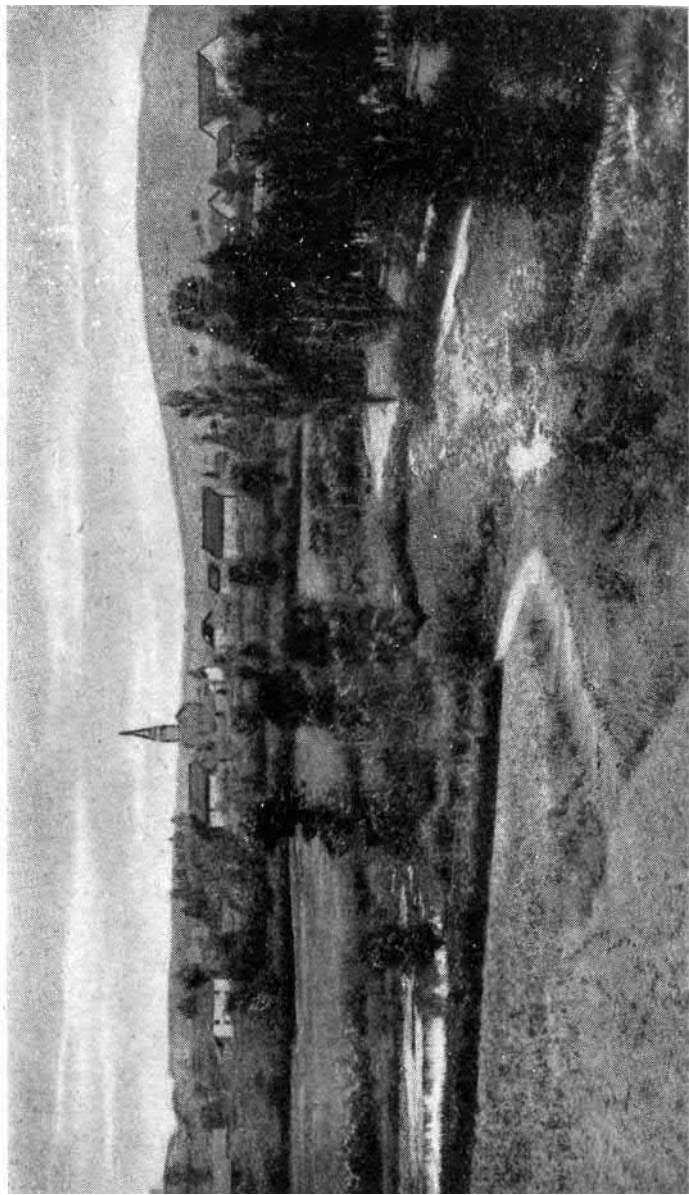
Ha Parayból a Bourgogneban fekvő Verosvres-be megyünk, miután Charolles városkát jobbra elhagytuk, pompás vidék bontakozik ki szemünk előtt. Gránitsziklákból kialakuló ropant színkör ez. Itt-ott hatalmas tölgyek, sötétlő fenyvesek, de a gránit csak ki-kifehérlik a termékeny természet zöldjéből. Szűk, mély völgyek, szakadékok torkolnak ebbe a természetalkotta színkörbe. Két tavacska és patakok teszik azt annál változatosabbá. Az összkép nem komor, de komoly és nagy-szerű. Megdőbent és csendre int. A sziklás talaj bő verítéket követel a földművestől és silány aratást kínál neki. Éreztetni Istennek nagyságát és az ember tehetetlenségét. Mintha csak minden arra volna berendezve, hogy megkívántassa a boldog örök életet.

A színkör közepén templom áll. Kár, hogy újra építették és így csak a helyét mutatja annak a másiknak, ahol Szentünket keresztelték, ahol első szentgyónását végezte, ahol annyiszor imádta az édes üdvözítőt és élvezte az első elragadtatásait. Ez Verosvres plébániatemploma. Ma Jézus szent Szíve tiszteletére van felavatva. Körötte a házcsoportok mint apró tanyák szerte-szét vannak szórva. Mindegyiknek megvan a maga neve. A templom mögött negyedóránnyira van Lhautecour, ahol Margit született. Az Alacoque-család háza, otthona még ma is áll. Két nagyobb épület alkotja, amelyeket udvar választ el.

Egyiket „hivatalháznak“ nevezték. Itt hivatalnokoskodott Margit édesatyja, Alacoque Kolos, aki királyi jegyző és több uradalom bírója volt. Mutatja ez utóbbi azt a köztiszteletet, amelynek örvendett. A „hivatalházban“ ma is látható az a szoba, amelyben Szentünk született. Jézus Szíve tiszteletére szentelt kápolnává van átalakítva. A boltozaton a két Ámor által tartott lapon az Alacoque-család címere: arany mezőben vörös kakas, alatta ugyanolyan oroszlán.

A másik épület inkább gazdasági célokat szolgált. De később a családtagok szaporodtával egyrészt lakosztálynak is felhasználták. A festmények, amelyek ékítik, szép tölgyfapadozata elárulják, hogy nem a szolgazemélyzet lakott benne. A közbeeső udvaron különös régi kút, amelynek tetejét egy darab lávakőből faragták.

Köröskörül kertek, ezek alján erdőcske a hirtelen leereszkedő hegyoldalon. Alul a völgyben terpeszkedik azoknak a

Vérovres — Szent Mária Margit szülővárosa. Látkép északról.

hatalmas gránitszikláknak egyike, aminőkkel tele van szórva az egész vidék.

Íme, ez Szent Margitnak kedves magánya, a szenvedés óráiban menedéke, imáinak és első elragadtatásainak színtere.

Családi viszonyok

A régi patriarkális idők szokása szerint a család lehetőleg egy házban maradt. A házban lakott tehát még Kolos feleségén s gyermekein kívül anyja, továbbá Katalin nevű nővére, ki nem meni férjhez, azután Benedikta nevű nővére is, Delaroché Toussaint felesége négy gyermekével, végül Antal nevű fítestvére, akiből Verosvres plébánosa lett.

A család népszerűségére jellemző, hogy a plébánia anyakönyvében azidőtájt alig találunk lapot, ahol Alacoque Kolos akár mint tanú a házasságkötésnél, akár mint keresztapa ne szerepelne. Ilyenkor aztán a plébános remekül író jegyzőtestvére bízta a bejegyzést.

Alacoque Kolos huszonöt éves korában házasodott, feleségül vevén Lamyn Filibertát, a Macon melletti Saint Pierre-le-Vieux királyi jegyzőjének leányát. Mindketten igen jámborak, vallásosak voltak, méltók arra, hogy szentnek adjanak életet. Házasságukat Isten hét gyermekkel áldotta meg, négy fiúval és három leánnyal, kik közt Margit az ötödik. 1647 július 22-én született s csak három nap múlva, július 25-én keresztelték meg. Keresztatyja Antal nagybátyja, a verosvresi plébános lett, keresztanyja pedig De Saint Amour Margit, De Fautrieres-nek, Corcheval urának felesége. Ugyancsak jele ez az előkelő komaság az Alacoque család iránti nagyrabecsülésnek.

Isten, aki ezt a leánykát oly nagy dolgokra hívta, már eleve gondoskodott, hogy a kegyelem által őt minden erkölcsi szennytől, minden büntől gondosan megóvja. Eleven bűniszonyt oltott beléje. Mint egyik 1691-ben megjelent életírásában olvashatjuk: „Két-három éves kora óta úgy undorodott a bűnnek még árnyékától is, hogy szülei, akik ezt észrevették, amikor apró hajlamait gátolni akarták, csak azt mondták neki: Ezzel megbántanád Istent. Ez elég volt, hogy felhagyjon bármivel.“ Maga önéletrajzában erről így számol be: „Ó egyetlen Szerelmem! Mennyire le vagyok neked kötelezve, hogy kora ifjúságomtól fogva megóvtál engem, s szívem Urává magadat tetted. Míhelyt öntudatra ébredtem, megismerttetted velem a bűn rút-

ságát. Ez oly borzalmat keltett bennem, hogy a legcsekélyebb szenny elviselhetetlen gyötrelmet okozott nekem. És hogy gyermekkori élenkségemet fékezzék, elég volt nekem csak azt mondani, hogy ezzel vagy azzal megsérteném Istent. Ez nyom-ban visszatartott.“

A corchevali kastélyban

Négy és féléves korában keresztanya veszi magához, aki úgylátszik, a népesedő család terhén óhajtott ezzel könnyíteni. A szülők ebbe annál szívesebben egyeznek bele, mert hiszen a corchevali kastély, a keresztanya nemesi birtoka, Lhautecourtól csak egy mérföldre fekszik, s Kolos, az édes-anya, ott is bírói tisztelet töltött be. Így tehát alkalom nyílt a gyakori viszontlátásra. A kastély mögött erdős hegy magaslik, köröskörül százados gyertyánfák emelkednek az ég felé. Csend és magány uralkodik az egész tájon, árnyas, lombos berkek csalogatják, édesgetik az elmerülni vágyó lelket.

„Minden kívánságom az volt, — írja maga Margit — hogy egyik ligetbe bevegym magamat, s csak az a félelem tartott vissza, nehogy emberekkel találkozzam.“

A kastély kapujánál állott a kápolna. A gyermek órákat töltött abban „mindig térden állva, összetett kezekkel. Nem unta magát, hiszen életének legnagyobb gyönyörűsége volt minél többet ott időzni, és csak kellenlenül hagyta azt ott“.

A kegyelem kora gyermekségétől fogva szüntelen a szüzesség lángoló szeretetét táplálja benne. Margit csak sejti egyelőre, hogy az valami nagy és dicső dolog lehet, ami a jó Istennek nagyon tetszik. „Folytonosan arra ösztönzött valami, hogy mondjam ki e szavakat, amelyeknek értelmét ugyan fel sem fogtam: Istenem, neked szentelem tisztaságomat, Istenem, örök szüzességet fogadok neked. Sőt egyszer a két Úrfelmutatás közt mondtam ki e szavakat.“ Egyidejűleg az ima szeretete is állandóan fokozódik benne. „Ha nem lették a ház valamelyik helyiségében, csak a templomban keresték, ott biztosan feltalálták, az Oltáriszentség előtt térdelve mozdulatlanul.“

Margit egyébként igen vidám kedélyű volt. Természetől fogva hajlott az élvezetre, mint ezt jómagáról bevallja. Annál meglepőbb, hogy a kegyelem mennyire vonzza őt az önmegtagadásra. Ebből kifolyólag mindig térden állva imádkozik, meg akkor is, ha lába erősen fázott a kápolna hideg kövezetén.

Bizonytal különös kegyelmi ajándék volt benne az az

érzék, amellyel a szent tisztaságot másokban megérezte felismerte. Keresztanyja két hölgyet bízott meg nevelésével, tanításával. Az egyik zsémbes természetű volt, s Margit mégis ehhez ragaszkodott, nem pedig a másikhoz, aki viszont maga volt a kedvesség és nyájasság. Később kitudódott, hogy ez az utóbbi erkölcsileg kifogásolható volt.

De Faurieres asszony, a keresztanya, 1655-ben hosszas kínos betegség után elköltözött az élők sorából. A nyolcéves Margitnak erre ismét Lhauteouri otthonába szülei és testvérei körébe kellett visszatérnie.

Egyik csapás a másikat követte. Derék édesatyja is még az év vége felé, alig negyvenegy éves korában elhunyt. Hátrahagyott gyermekei közül öt még egészen kiskorú. A legfiatalabb négy éves. A kis vagyon pedig adóssággal van terhelve. Viszont követelések még behajthatatlanok. Elég gond ez a szegény fiatal özvegynek. Hogy egészen a vagyonka megmentésére és rendezésére szentelhesse gondját és idejét, két fiát Clunybe küldi iskolába, a másik kettőt a nagybácsi, a verosvrei plébános vette gondjaiba. Margitot pedig a charollesi klarisszákhoz adták bennlakónak.

A charollesi klarisszáknál

A zárdai rend és csend, a szerzetesnők szigorú életmódja, imái, virrasztásai, szerénysége, mélységes hatással volt Margit lelkére. Érezte, hogy Isten őt valami hasonló életmódra hívja, de még rejtettebbre, még szigorúbbra.

Alig adta be Margitot édesanyja a klarisszákhoz, ezek előkészítették őt az első szentáldozásra. Igaz ugyan, hogy Margit még csak kilenc éves, ami akkoriban szokatlanul fiatal kor volt, hogy valaki az Urat fogadja, de ezt a „hiányt“ angyali lelkülete és gondos előkészülete dúsan kipótolta.

A szentáldozás Margitot mintha csak kicserélte volna. Keserűséget öntött — mint maga mondja — korának apró élvezeteibe, szórakozásaiba, és állandóan a magábavonultságra készítette. Zugot keresett, ahol mezítelen térdén vagy térdet hajtogatva imádkozhatik. Ha észrevették, szörnyen szégyenkezett miatta.

Komoly betegsége miatt a klarisszák intézetéből kiveszik és Lhauteourba visszaviszik. Anyja, nővérei mindent elkövetnek, hogy meggyógyuljon, de hasztalan. Az aggasztó betegség

csak tovább tart. Csaknem négy évig sínylődik és sebes lába miatt nem járhat. Megígérték, ha meggyógyulna, a Boldogságos Szűznek lesz leánya. Margit külön fogadalmat is tett erre. Ez használt. Margit egészsége hirtelen jobbra fordult és csakhamar teljesen helyre is állt. Margitra ez megint mély hatást tesz és érzi, hogy ezentúl az Isten Anyjának van teljesen elkötelezve.

A betegség hosszú éveit, a szenvedés, az érzelmi vigasztalások minden hiánya Margitnak amúgy is szomjas lelkét egészen az Istenbe kapcsolták, merítették. Főképpen felébresztették epedő vágját az *imádság után*. De ez a vágy csak fokozta szenvedését, mert úgy vélte, ő voltaképpen nem is tud imádkozni és nincs is senki, aki őt erre megtanítaná. Az Úr Jézus szinte erre várt. Ő vállalkozott tanító mesternek. Teljesítette kis jegyesének ezt a kívánságát, és pedig mondhatatlan jóssággal. Kioktatta őt, hogy imába kapva, először leborulva előtte kérjen alázatosan bocsánatot minden bűnéért. Aztán imádvya őt, ajánlja fel neki minden imádságát. Megjelent neki az Úr, és pedig abban a titokban, amelyikben éppen magát szemléltetni akarta. Ez a jelenés aztán Margit lelkét egészen lekötötte, úgyhogy elszórakozni képtelen volt. Szívét pedig elfogta a hő vágy, főleg a szentáldozás és a szenvedés után.

A szenvedésből ki is jut neki ezentúl bőven.

Családi viszály okozta szenvedések

Gyengéd szívének különösen a családi belső egyenetlenség okozta a legégetőbb fájdalmat. A lhautecouri birtokon ugyanis az Alacoque- és Delaroché-család közösen gazdálkodott. A végleges osztozkodás csak Alacoque Kolos anyja halála után, 1676-ban történt meg. Míg Margit édesatyja élt, maga kormányozta a birtokot. Halála után a Delaroché-család ezt többé nem tűrte. Unokaöccse, Delaroché Toussaint, lett a lhautecouri birtok egyedül felelős gondnoka. Ez a durvalelkű, tanulatlan ember aztán „rendet csinált“. De minő áron?! Felesége, Alacoque Benedikta, hozzá egészen hasonló jellemű egyéniség. Atyjának, aki már 1633-ban meghalt, amúgy sem tudta soha megbocsátani, hogy a végrendeletben Kolos testvérének vele szemben állítólag igazságtalanul kedvezett. Most tehát fellépett követeléseivel. Kolos életében, az ő nagy tekintélye miatt, a parázs csak pislogott a hamu alatt. Most lobot

vetett. Az öreg Alacoquené, aki születésére ugyancsak Delaroché volt, szintén inkább Benedikta, mint Kolos és családja pártjára hajlott.

Mit jelentett ez a zűrzavar Margitnak és édesanyjának?!

Margit eléggé sejteti velünk. „Isten megengedte, — írja — hogy anyám a saját házában elvesztte minden tekintélyét és másoknak engedje át, akiknek pedig átengedte, azok anyyira felülkerekedtek, hogy anyám és én csakhamar kemény rabszolgaságra jutottunk. Azzal, amit elmondok, nem szándakszom azokat a személyeket ócsárolni, nem akarom hinni, hogy rosszul cselekedtek volna, amikor nekem szenvedést okoztak. (Én Istenem, távolítsd el ezt a gondolatot tőlem!) Inkább úgy tekintettem őket, mint eszközöket, akiket Isten felhasznált szent akaratának teljesítésére. Tehát: nem volt többé semmi hatalmunk a házban s nem mertünk tenni semmit engedély nélkül, örökös perpatvar volt. Kulccsal zártak el mindent, úgyhogy ha szentmisére akartam menni, nem tudtam, mit vegyek magamra. Ruhát, kendőt, mindent úgy kellett kölcsönkérnem. Megvallom, hogy erre a rabszolgaságra élelken emlékszem.“

Helyzetét még keservesebbé tette a gyanú és rágalom, amellyel illették. „Ekkorában — írja Margit — szívvel-lélekkel az Oltáriszentségnél igyekeztem vigaszt keresni. De mint-hogy a templomtól távoli tanyai házban laktunk, nem mehetttem oda azoknak a személyeknek beleegyezése nélkül. Megtörtént, hogy mikor az egyik megengedte, a másik kifogást tett. És mikor e miatt könnyekbe törtem ki, azzal vádoltak, hogy biztosan találkozózt adtam valakinek, és most csak ürügynek használom a templomba járást. Bizony igazságtalanul ítélték felettem, mert inkább ezer darabra engedtem volna magamat szétszaggatni, semhogy ilyenre gondoljak.“

Ily üldöztetés közt a kertbe vagy a közeli erdőbe menekült, és ott étlen-szomjan sírt és imádkozott. Sokszor megszánták a falubeliek és tejet s kis gyümölcsöt hoztak neki.

Mikor mégis kénytelen volt hazatérni, oly remegés fogta el, mint a rabot, mikor ítéletre viszik. Szívesebben koldult volna, mint hogy ily folytonos zsémbeskedés közt éljen. Szenvedett maga miatt, de még inkább édesanyja iránti részvétből. Hiszen a jómódhoz szokott úriasszony még olykor koplalni is kénytelen lett volna, ha leánya nem kéreget számára kis ennivalót. A rokonok ugyanis mindent elzártak. Mondani sem

kell, hogy ez a sanyarú helyzet nem keresztelte Isten terveit, sőt azokat csak elősegítette. Isten azért közel maradt és mikor jónak látta, csodálatos módon is közbelépett. Így pl. Margit édesanyja egy alkalommal orbáncot kapott arcán. A falusi orvos eret vágott rajta és kijelentette: Isten csodája lesz, ha életben marad. Éppen újév napja volt. Margit nyomban a templomba fut és forró imában esd Istentől segítséget. Mire hazament, a daganat elmúlt az arcról és néhány nap múlva a sebek is eltűntek.

A rendkívüli szenvedések, amelyekhez Margit még sok önsanyargatást is csatolt, nála is az életszentségnek hatalmas rugói voltak. Nagyon jól tudta ő, hogy nincs semmi, ami őt Jézus előtt kedvesebbé teszi s vele inkább összeforrasztja, mint a kereszt misztériuma. Leghőbb imája volt: „Felséges Uram, ha nem akarnád, ez nem történt volna meg velem. Hálát adok, hogy engem magadhoz hasonlóvá tesz.“

Az Úr Jézus nem ritkán meg is jelenik előtte úgy, mint „Ecce Homo“, vagy mint Kereszthordozó. Ezek a látomások annyira megvigasztalták, hogy sohasem volt csüggeteg. Kínzóinak szívesen meg tudott bocsátani, engedelmes és szolgálatkész volt irántuk. Úgy érezte magát, mint az oltáron égő, önmagát emésztő gyertyaszál. Csak azokat irigyelte, akik mindig az oltár közelében lehettek, és hálás volt az iránt, aki Őt a tabernákulum előtt minél tovább térdelni hagyta.

Ha a templomba semmiképen sem juthatott, hát felment arra a sziklára, ott a kertjük végén, ahonnan a templom örökmécének kilopódzó fényét esténként láthatta. Onnét imádtta szerelmes üdvözítőjét.

Így növekedett fel Margit, mint liliom a tövisek közt. Jézus szerető kíméletlenséggel bánik vele, mert nagyra szánta. A Szent Szűz is, aki fogadalma óta különös gondjába veszi, jóságos szigorral kezeli, mert nagy igényei vannak szent Fia egykori apostolnőjével szemben. Mikor egyszer, bizonynyal ellenállva a belső sugalomnak, a rózsafüzért ülve végezte el, megjelenik neki, és így feddi: „Csodálom, leányom, hogy te oly restül szolgálsz nekem.“ Többet nem mondott, de e néhány szava felejthetetlen nyomokat hagyott.

Ily körülmények között senki sem csodálkozott, amikor híre terjedt, hogy Margit zárdába készül. És őszintén szólva — tekintve a viszonyokat — ez számára nem áldozatot, hanem

csak könnyebbséget jelentett volna. Isten másként akarta. Miért is a Gondviselés a színteret megváltoztatja.

Világias vonzalmak

Margit immár 17. életévébe lépett. Közben Delaroche Toussaint bár kemény, de szerencsés kézzel rendezte az anyagi viszonyokat, Margitnak két férfikorba jutott bátyja átvette az ügyek kezelését és visszaadták anyjuknak s így Margitnak is a családban megillető helyet.

Margitban ébred az életöszön, a vágy örülni, szórakozni, élvezni. Már kérők is jelentkeznek, hiszen faluhelyen korán szoktak házasságra lépni. Huszonkét éves bátyja is már családalapításra gondol. Ez is sok embert hoz a házba. Margiton mindez nagyon megérzik. Bár szűzies ártatlanságán homály soha nem esett, de betegségében tett fogadalmára nem is gondol. Sőt egyszer az is megtörtént vele, amit nem győzött soha eléggé mint „nagy vétkét“ megsiratni, hogy farsang idején néhány barátnőjével, álarcot öltve, estélyre ment.

Mikor innen hazatért, Urunk várta. Maga Margit így jegyzi ezt fel: „Este, mikor letettem a sátánnak ezt az átkozott bérruháját, vagyis azokat a hiú cafrangokat, megjelent előttem az én isteni Mesterem, ostorozott alakjában, egészen eltorzítva, és keményen megdorgált, hogy én juttattam őt ebbe az állapotba, hogy elpazaroltam azt a végtelenül drága időt, amelyet a halál óráján szigorúan számonkér tőlem, hogy elárultam, üldöztem őt, aki szeretetét irántam már annyiszor kimutatta. Mindez olyannyira megvérezte szívemet, hogy keserves sírásra fakadtam.“ Úgy érezte, hogy nincs gyötrelem, amelyet Ő meg ne érdemelne. Hogy némileg eleget tegyen vétkéért, kitakarja vállát és vérig ostorozza. Ezentúl csomókkal jól megrakott kötelet hord a derekán s ezt annyira összeszorítja, hogy enni, sőt lélekzeni is alig tud. Utóbb csak nagy fájdalommal tudta ezt a húsba bevágó sanyargató övet testéből kiszakítani. Karjára is apró láncocskákat kötöz. Ezeket is később csak húsdarabkákkal tudja eltávolítani. Éjjel deszkán vagy bütykös dorongon alszik. Mindezt azonban a legnagyobb titokban tudta tartani. Csak azt látták rajta, hogy sápad és fonyad.

Mindazonáltal, habár vérző szívvel, elkínzott testtel,

mégis mosolyog a világra, s nem tudott annak különben ártatlan örömeiről lemondani.

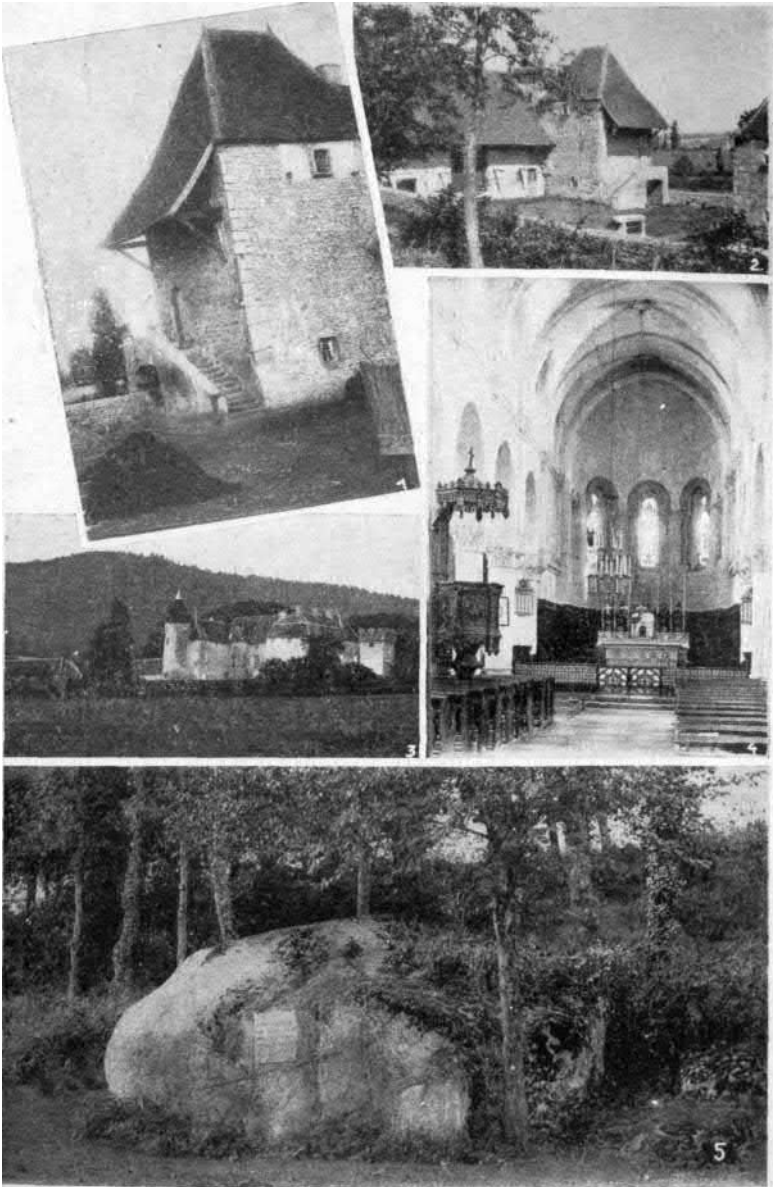
Küzdelem a hivatásért

Margit önmagán is tapasztalhatta, hogy „Isten közreműködtet mindent azok javára, akik őt szeretik, azoknak, kik meghívottak a végzés értelmében, hogy szentek legyenek“. (Róm. 8, 28.) Hibája felébresztette szendergő lelkiismeretét és eszébe juttatta fogadalmát. Elhatározta, kerüljön bármibe, annak megfelelően.

Megkezdődött a legrettentőbb harc az Isten szeretete és anyja iránti szereteté között. „ő Istenem, — jegyzi fel Margit — csakis Te tudod egyedül, meddig tartott ez a borzasztó küzdelem, amelyet bensőmben vívtam. Irgalmad rendkívüli segédelme nélkül elpusztultam volna.“

„Rokonaim — írja Margit — szüntelen nógattak, hogy menjek férjhez. Kivált édesanyám volt rajta. Sírva panaszkolt, hogy csak így menthetem meg a nyomorúságtól, amelyben él. Mily vigasza volna elvonulni velem, mihelyt a világban elhelyeztet. Másrészt Isten is sürgette szívemet és nem hagyott semmi nyugtot. Fogadalmam mindig szemem előtt lebegett s az a gondolat fenyegetett, ha hűtelen leszek, szörnyen megbűnhődöm érte.“ A gonoszlélek is kihasználta a helyzetet. Folyton azt tárta Margit szeme elé, ha zárdába vonul, ő lesz oka édesanyja halálának, aki bánatába bizonytalansággal belepusztul. Végre az édesanya iránti szeretet kezdett felülkerekedni.

Három vagy négy évig tart ez a gyötrelmes vergődés. A kegyelem állandóan munkában van. Az erények, főleg az alázatosságnak, önkéntes szegénységnek és szüzességnek szépségét tárta eléje. Folyton a „Szentek Életét“ olvasgatta. Keresgélt köztük olyat, aki úgy inkább hozzá való, akit ő is könnyebben tudna követni. De aztán minduntalan eleredtek könnyei, mert azt látta, hogy a Szentek nem bántották meg Istent, mint ő, vagy ha igen, keményen vezekeltek érte. Látva, hogy Istent olyannyira nem szeretheti, mint ő azt megérdemelné, elhatározta, hogy szereti és szolgálja majd őt felebarátaiban, a szegényben, az árvában, a betegben. Ami kis pénze volt, szétszotgatta a szegény gyermekek közt, de csak azzal a feltétellel, ha eljönnek hozzá, hogy őket imára és katekizmusra tanítsa. Testvérei elkergették a hozzá gyülekező sok

Vérosvres. — 1—2. Szent Mária Margit szülőháza. 3. Corcheval kastélya, ahol Alacoque Szent Margit az ő gyermekéveit töltötte. 4. A vérosvresi templom belseje. 5. Szent Mária Margitról nevezett szikla Lhautecour-ban.

gyermeket, iskolamesternek csúfolták, ő azonban addig hízelgett, míg végre eltűrték, hogy a leánykákat oktathassa. Aztán a betegeket is felkereste. Eleinte undorodott a sebektől, de utóbb már annyira vitte az önlegyőzést, hogy azokat meg is csókolta. Istennek annyira tetszett ez a hősiesség, hogy azokat a sebeket, amelyeket Margit kötözött be, hamarosan meg is gyógyította.

A lelki csatát végre a külső körülmények döntik el. Margitnak két bátyja virágkorában szállott sírba. Mindegyik huszonhárom éves volt, mikor a halál elragadta. A fiúk közül most már Krizosztom és Jakab maradt hátra. Alacoque Kolosné az előbbinek adja át az egész vagyont, azzal a kötelezettséggel, hogy hozományt ad „Margit kisasszonynak, ha szerencsés lesz tisztes házasságra lépni, Jakab neveltetéséről pedig gondoskodik, hogy a papságra eljusson, ha ugyan nevezett Jakab ezt igénybe akarja venni“. A vagyoni ügyek elintézése után Krizosztom, jóllehet még csak huszonegy éves, 1666-ban házassági frigyre lépett az igen előkelő Aumonier Angelikával, Margit keresztanyjának egyik rokonával.

Bizonytal az egyrészt gyászos, másrészt örvendetes családi eseményeket örökítik meg azok a falfestmények, amelyek a Ihautecouri családi otthont díszítik. Két sír, amelyek felett síró Ámorok fáklyáikat lefordítják, a másik oldalon lakodalmi szövétneket felgyújtó Ámorok láthatók.

Krizosztom lakodalma után a család most már megteszi végső erőfeszítéseit, hogy Margitot férjhez adja. Alacoquené semmiáron sem akart abban a házban maradni, ahol menyee rendelkezik. Sírva unszolja tehát Margitot, hogy mondjon igent kérői egyikének és vigye őt magával.

Jakab, aki papnak készült, szintén felajánlja örökség-részenek felét, hogy Margit házasságát elősegítse, Krizosztom, Margit gyámja és a család feje, sürgeti, hogy az idő a döntésre elérkezett.

A csata rettenetes. Az ördög sem alszik, Margit elé tárja, hogy a zárdában úgysem tartana ki, s mi lesz akkor? Szégyenszemre elbujdoshatik. Margit megint ingadozik, s bár a házasságtól szörnyen irtózik, kezd annak gondolatába beletörödni.

Az Úr Jézus siet segítségére. „A szentáldozás után — írja Margit — meggyőzött arról, hogy Ő a legszebb, leggazdagabb, leghatalmasabb, legtökéletesebb és legigazibb Szerető, s ha neki vagyok amúgy is szánva, miért akarok vele szakítani?

„De ha hű maradsz hozzám, — szólott — nem hagylak el és minden ellenséged felett én leszek a győztes. Elnézem tudatlanságodat, mert még nem ismersz. De ha hű lesz hozzám, megtanítalak ismerni engem s kinyilatkoztatom magam neked.“ Ezek a szavak, amelyekben a tekintély és jóság összeolvad, fényt löveltek Margit lelkébe. Könnybelábadt szemmel újítja meg szüzességi fogadalmát és a verosvresi templomból már azzal a sziklaszilárd elhatározással tér haza, hogy inkább meghal, mint szándékától elálljon. Otthon ki is jelenti mindjárt, hogy utasítsanak el minden kérőt, bármily előnyök ajánlják is. És ezt oly hangon tette, hogy a katolikus érületű családban mindenkit leszerelt. Anyja nem sír már többé előtte, de el-elpanaszolja ismerőseinek, — akik nem mulasztják el ezt Margitnak tudtára adni — hogy leánya őt a sírba viszi, és felelős lesz Isten előtt. Hiszen az ő halála után is elmehet még apácának stb. . . .

Margitnak még vagy három évig a világban kellett maradnia. Családja tétovázott, ürügyeket keresett. Hozománya sem volt még rendben, amelyet a zárdába kellett vinnie . . . Remélték, hogy az idő még változást hozhat. Elküldik Maconba, ahol anyai nagybátyja, Lamyn úr királyi jegyző, hogy a kedves kisváros szórakozásai figyelmét a zárdától majd csak elterelik. A nagybátya jámbor leánykája éppen akkorában lépett be a helybeli Orsolyákhoz. Ez minden erejét megfeszíti, hogy unokatestvérét is odaédesgesse. Nagybátyja is szinte túlságosan erre nógatja. Margit ellenáll, és ezt olyan szavakkal okolja meg, amelyek fényt vetnek egész nemes gondolkozására. „Ha a ti zárdátokba mennék, — szólott — azt irántad való szeretetből tenném. Oly helyre akarok menni, ahol nincs sem rokonom, sem ismerősöm, hogy minden más ok nélkül, *tisztán Isten szeretetéből* legyen szerzetesnő.“ Közben így nagybátyjával és unokatestvérével bajlódik, megjelenik Krizosztom bátyja, hogy őt hazavigye, ha súlyosan beteg édesanyját még egyszer látni akarja. Képzeltető, milyen szemrehányásokkal áll ez is elő. Anyja haláláért felelős. Margitot lelkiismerete is kínozza, mert ezt a papok is így állították, tehát saját lelkiüdvé is kockán forog.

Szívében és lelkiismeretében meggyötörten, a Feszület lábánál keres és talál erőt és vigaszt. Közben lelkét a vágy és lelkesedés a zárdai élet után mindinkább elárasztja. Ott

majd megtanul imádkozni meg aztán gyakran áldozhat. Kell-e a világban egyéb boldogság?

A kegyelem végleges győzelme

Közben Verosvresben is kihirdették a X. Kelemen megválasztása alkalmával engedélyezett teljes búcsút. Egy ferences atya, kinek nevét nem őrizte meg a történelem, volt a búcsúszónok. Oly szíves volt, hogy Alacoque-ékhoz külön is elment, hogy általános gyónásukat otthon kényelmesebben végezhessék. Margit is feltárta előtte lelkét. A ferences atyát meghatotta az oly szép léleknek megnyilatkozása. Kezdte őt tanítani, hogyan kell imádkozni, amit ugyan Margit már amúgy is tudott. Aztán vezeklő eszközöket is ígért, mert Margit hallgatott erről, félve a hiúságtól, ha eddigi önsanyargatásait elárulja. De még ezzel sem elégedett meg a ferences páter. Felkereste Krizosztomot, lelkére beszélt s meggyőzte, hogy ily világos elhivatottságnak bűn volna ellenállni. Krizosztom, aki Istent nővérénél is jobban szerette, még aznap alaposan meghányta-vetette Margittal a dolgot és megtette a távozásra a közvetlen előkészületeket.

És csakugyan 1671 május 25-én Margit bátyjával, Krizosztommal útra kelt Paray-le-Monial-ba, hogy a vizitációs apácák zárdájában felvételre jelentkezék. Hogy miért választotta éppen a Vizitációt, a felelet erre az, hogy ő már csak kizárólag Szűz Mária leánya akart lenni, tehát olyan zárdába akart lépni, amely az ő nevével ékeskedik.

Több vizitációs zárdát is emlegettek előtte. Volt ilyen a közeli Charollesben, Maconban, Autunban, Dijonban, Parayban. Mikor ezt az utóbbit említették előtte, szíve hevesebben dobbant. Érezte, hogy ez *az!* És csakugyan, mikor átlépték testvérével a paray-i kolostor küszöbét, titkos hang csendült meg szívében: „Cest ici que je te veux,“ „Ide szántalak.“ „Légy nyugodt, — szólj mindjárt bátyjához — ha ide belépek, innen többé el nem jövök.“

Hangulatára jellemző, hogy ez alkalomra jól kiöltözött és szép arca csak úgy sugárzott az örömtől. „No, ez nem nagyon apácás“ — mondogatták a zárdában, akik csak megpillantották. „És valóban, — jegyzi meg Margit — a hiúságnak több pipéréje volt rajtam, mint valaha. Sőt nagy örömmelben tréfálkoztam is, mikor azt láttam, hogy végtére egészen legfőbb

Jómé vagyok.“ Margit ezután bátyjával még egy hónapra visszatért Lhautecourba, hogy ott ügyeit elintézzék. Nevezetesen vagyona felett rendelkezzenek.

Június 19-én tehát királyi jegyzőt hivat s megszerkeszti a végrendeletét. Jellemző arra a korra és a vallásos közszellemre ennek a végrendeletnek szövege. A hivatalos bevezető sorok után, így szól az első pont: „A kereszt szent jelét vetette (Margit) magára, annak szavait mondva, kérve az isteni Fenséget, bocsássa meg hibáit s szándékának sikeréhez adja kegyelmét, leesdve e végre a dicsőséges Szűz Mária segélyét s a mennyei Szentek pártfogását...” — teszi meg Margit rendelkezéseit. Bizonyos összeget hagy a plébániatemplomra zászló vagy miseruha beszerzésére. Aztán a rokonságról gondoskodik. Ha hozzávesszük, hogy a paray-i zárda is mintegy 4000 tallér hozományt igényelt, Margit összvagyonát körülbelül 10,000 tallérra tehetjük.

Másnap, június 20-án hagyta el Lhautecourt-ot, hogy oda többé vissza ne térjen. Mikor száraz szemmel lépte át a szülői ház küszöbét, sokan azt gondolták, ennek a leánynak nincs szive . . . Midőn átlépte a paray-i zárda küszöbét s látták rajta a belső küzdelmek sápadtságát, azt vélték, ennek a leánynak szive még otthon maradt... Az igazság az, hogy Margit szeretete övéit, de Istent még jobban, sőt mindennekfelett szerette.

A noviciátusban

Paray-le-Monial mintegy 30 kilométerre van Verosvrestől. Bájos völgyben épült a hegyektől övezett, patakokkal átszelt, gyönyörű platánokkal árnyékozott városka, amelyet még a 17. században is bástyák vettek körül és négy kapun lehetett csak ki- és bejárni. Vén bazilikáját még a 11. században Szent Hugó építette.

A protestantizmus szele éppen csak meglegyintette, de ott gyökeret verni nem tudott. A vallásos érzületű lakosság hamarosan felocsúdva igyekszik magát ellene mindjobban bebiztosítani. Zárdát épít az Orsolyáknak, hogy gyermekeiket neveljék, kórházat emel a betegeknek, házat, a jezsuitáknak s végül 1626 szeptember 4-én zárdát alapít a Vizitációnak, amelyet 1642-ben újraépítenek. Egyik oldalában szinte az ősi bazilikához támaszkodik. Ma is úgy áll még régi, tiszteletreméltó egyszerűségében, ahogy hajdanában, mikor Margit be-

lépett. A kolostor négyzetalakú épület, középén udvarral Belülről árkados folyosó. Az udvar közepén az elmaradhatatlan, jelképes kút. Az udvari belső folyosó boltívei által képezett közökben jámbor jeligék, amelyeket még Szalézi Szent Ferenc ajánlott, hogy ne emelhesse fel senki szemét a nélkül, hogy lelki táplálékhoz ne jutna. A közös termek, a kápolna, a sekrestye, az újoncok szobája, az ebédlő a folyosóra nyílnak. A szögletekből két lépcső vezet fel az első emeletre, ahol a cellák sorakoznak. Valamennyi egyforma, szűk, fehérre meszelt. Benne asztal, szék, ágy, a falon feszület és egy papiros Szent Szív-kép. Szentünk szobája is megvan még, ma már kápolnává átalakítva. Köröskörül kertek. Ezekben több szobor és apró kis kápolna. Mindent betölt a nagy és szép múltnak ihlete, az Úr Jézus lábnyomának s a feláldozott szent életnek balsamos illata. Békét lehel itt minden, felejteti a világot és Istenre emlékeztet.

Mikor Margitot felvették, Hersant Hieronima anya volt a főnöknő, aki hivatalának éppen hatodik évét töltötte be és így távozni készült Párizsba, ahová tartozott, mielőtt tisztségére megválasztották, őt még Szent Chantal vette fel s Depaul Szent Vincének volt 20 évig lelki gyermeke. Jól ismerte és képviselte tehát a rend tiszteletreméltó hagyományait. Utódja, Saumaise anya Dijonból jött. Hat év után ő viszont Greyfié anyának adta át helyét, akit Annecyból hívtak meg a paray-i kolostor vezetésére. Mindmegannyi erényben gazdag, kormányzásra termett egyéniség.

Az ujoncmesternő, akinek keze alá Margit került, Thouvant anya volt, aki ugyancsak még Szent Chantal idejében lépett a rendbe, és az ő keze alatt szívta magába a rendi szellemet. Az ujoncnők régi, kiváló családok ivadékai, akik a már fogadalmasoknak legszebb erénypéldáin épülhettek.

Főleg az engedelmesség és szigorú szabályhűség jellemzi őket s teszi az Úr előtt kedvesekké. Joanne-Aimée haldokolva a vigasztaló nővérekhez így szól: „Azt jelentette ki nekem az Úr, hogy csak három feltétel alatt üdvözülhettek: ha megtartom a szabályokat, ha megőrzöm a felebaráti szeretetet és ha gyakorlom az alázatosságot.“ Marest Katalinnak ez az elve, jeligéje: „Nekem első a szabály, második a főnöknő, a harmadik a gyóntatóatyja. A többivel nem törődöm, még a misztikus jelenésekkel sem.“ Ha előtte misztikus jelenésekről beszéltek, csak mosolygott. Ez az épületes, de sokban szinte

túlhajtott szellem érthetővé teszi azt a nagy ellenkezést, amellyel Margit később a zárdában találkozott, s ami miatt annyit szenvedett. Sokszor mesélik az életben, hogy az emberek kínozzák egymást a nélkül, hogy rosszat akarnának. Sőt a legjobbat akarják — a maguk szempontjából. Nem szabad tehát majd rajta megütköznünk, hiszen már az apostoli kollégiumban is találunk rá példát.

A szinte „fájdalmasan pontos“ fegyelemhez a jámbor vizitációs apácák még sok önmegtartóztatást és vezeklést is csatoltak, jóllehet azokat Szalézi Szent Ferenc szelleme meglehetősen megszelídítette. És mégis, sőt éppen azért a zárda hangulatát kedvég derű, sőt kedélyesség jellemzi. Ez egyébként mindenütt a szenvedélyek lefékezésének s a nyugodt lelkiismeretnek édes gyümölcse. Minél szigorúbb a szerzet, annál vidámabbak a tagjai. Az a körirat (Circulaire), amelyet a Vizitáció házai háromévenként egymásnak küldenek s amelyben a zárda eseményeit és az elhunyt tagok rövid életrajzát elmondják, helyel-közzel vidám ötletekkel is van fűszerezve. Azonkívül írták a házak évkönyveit is. Margit idejében du Chailloux volt az „Annales“ vezetője. Innen van, hogy ezeket tanulmányozva szinte feléled előttünk az egész múlt, szétfoszlik a rája nehezedő idők köde.

Távol volt ott az életunság, amellyel a világ — önmagáról ítélve — a zárdákat vádolni szokta. Vidám dalok is hangzottak ott fel épületes szöveggel. Költeményeket is írtak, s — az ehhez értők — ezek közül némelyiket meg is zenésítették. Van, amelyik túlélte a századokat, mert maradandó becsűnek bizonyult.

Akadtt festő is az apácák közt. Voltak, akik varrtak, hímeztek, aranycsipke készítésben kitűntek. Végre leányneveléssel is foglalkoztak. Mert minden házban volt leánykonviktus apostoli célzattal s bizonyval a zárda anyagi bázisának megteremtésére is.

Midőn Margit belépett, huszonhárom éves volt. A közép-termetűnél kissé magasabb. Arkifejezése szellemes, szeme tiszta, ragyogó, édességet lehelő. Modora nyájas, kedélye vidám, testalkata gyenge. A természet igen éles ítélőképességgel és nagy okossággal áldotta meg. Egész valóján szinte elömlött a jámborság és összeszedettség. Minden adottsága megvolt tehát arra, hogy a zárdában emberi szempontból is vigye valamire. De Isten meghallgatta hő imáját és teljesítette

óhaját: rejtezkedni és hallgatva szenvedni. Tekintete fájdalmas-édes emlékekről beszélt, s oly élményekről, amelyek túlvanak az érzéki megismerés határán. Mindeniben bizonyos részvétellel vegyes rokonérzést keltett. Társnői nagy szeretettel fogadták és igyekeztek a hazulról hozott válási sebek égetését enyhíteni és az otthont elfelejtetni.

Rámutattunk már arra, hogy Margit hivatásában mily hatalmas szerepet játszik a vágy, hogy majd őt a zárdában megtanítsák imádkozni. Alig várja tehát az alkalmat, hogy ujoncmesternőjével meghitten beszélhessen s annak ajkáról ezt a szent tudományt ellesse. Már másnap belépése után felkeresi tehát Thouvant anyát s előadja gyermekded kérését: tanítsák meg őt imádkozni, az imádság igazi módjára. A felelet, amelyet kapott, éppen Margitra szinte prófétai, lélekbe-látó: „Menjen — mondotta Thouvant anya — az oltár elé, álljon, térdeljen Isten előtt, mint a festő előtt a vászon, amelyre festeni készül...” Margit úgy is tesz. Leborul a tabernákulum elé, odatartja lelkét, mint a várakozás vásznát (un toile d'attente), hogy rajta kialakuljon Jézus képe. És csakugyan „tudtomra adta az üdvözítő, — írja Margit — hogy lelkem az a vászon, amelyre szenvedő életének vonásait, szeretetét, áldozatát majd lefesti. Ámde, hogy ez a kép állandó maradjon, szükséges, hogy a lélek előbb a földi hajlamoktól, az önszeretettől, amely még mindig uralkodik benne, megtisztuljon.”

E pillanattól kezdve Margitot a misztikusokra oly jellemző hő vágy epesztí: tisztulni és így a Jézussal való belső egyesülésre mind alkalmasabbá válni. Ez a fájdalmas gyönyör őt, a falusi gyermeket költővé avatja. Íme egyik verse tanúskodik róla:

Hajszolt, fáradt szarvas vagyok,
Mely keresi a hús habot,
Megsebzett a vadász keze,
Dárdája szívemig hatott.

Kíván szenvedni s nincs nyugalma, csak akkor, ha szenvedhet. Ez a szellem lengi át egész szerzetesi életét. Álljon itt bizonyosságul másik szép költeménye, amely bizonynyal későbbi szerzetesi életéből való.

Mint a lator, szegény-meztelen,
Meghalni vágyom a kereszten,
Miként Jézus függött a puszta fán,

Ez boldogítana engem igazán.
Ó halál, szent kereszt, ó Szeretet!
Miként viszonzozzam mindezeket?

Ügy szeretlek, szívem Istene,
Amint gyűlöl a pokol serege.
A szeretet úgy égjen lelkemen,
Mint azokén az örök gyötrelmem.
Őket az kínozza, hogy nem szeretnek,
Engem az *öljön* meg, hogy *hőn* szeretlek.

Szent Szív, add nekem hő szerelmedet,
Amelytől annyin megfosztják maguk!
Nincs, aki abban osztozzék veled,
Én vágnék lenni önkéntes rabod.
Engedd, Szívednek drága börtönében
Nyíljék szívemnek drága éden.

Elvesztvén szívemet, szeretve Uramat,
Ő szívem elvivé, keblemben űr maradt.
Cserébe az övét adja vagy meghalok,
Ó, mert szív nélkül élni én nem tudok.

Égető vágya szenvedni, arra ösztökéli, hogy mesternőjé-
től minél több önmegtagadásra kérjen engedélyt. Meg is
kapja bizonyos korlátok közt. Margit elégedetlen ezzel és nem
tartja mesternőjét ebben elég nagylelkűnek. Miért is ne tenne
többet? Hiszen sohasem tudja meg senki édes Mesterén,
Krisztuson kívül, Krisztus pedig ismeri a tiszta szándékot,
amellyel Margit csak neki akar tetszeni. Nála is beigazolódik
azonban, hogy a vezeklésben magunkra hagyottan sohasem
leszünk elég okosak. Vagy a mértéken alul maradunk vagy
túlzásba esünk, ha az engedelmesség nem szabályozza eljárá-
sunkat. Szalézi Szent Ferenc, a Vizitáció társalapítója, előre
látva, hogy leányait a buzgalom heve túlzásba viheti és az
ördög erről az oldalról megkísértheti őket, egyszer életében
mosolyogva így szól hozzájuk:

„Ha nem tartotok mértéket az önsanyargatásban és át-
hágjátok a szabályt, visszajövök (a másvilágról) és olyan
dörömbölést viszek végbe nálatok, hogy belátjátok, hogy
akaratom ellen cselekedtetek.“ Margitnál ez a kedves fenye-
getés szinte szóserint teljesedett be. Bevallja: „Szent Atyánk
olyannyira megkorholta a túlzás miatt, hogy többé nem volt
bátorságom a szabályt áthágni. „Azt véled, leányom, — mon-
dotta — hogy tetszel Istennek, ha nem engedelmeskedel? Ez

(t. i. az engedelmisség) tartja fenn a szerzetet, nem pedig az önsanyargatás.“ Ezentúl inkább az alázatosság, engedelmisség és önmegvetés által kívánt áldozattá lenni. Irtózott attól, hogy csak félszerzetes legyen, mert ilyen félmunkáért nem érdemes a világot elhagyni.

Beöltözés

Kéthavi jelöltség (postulanság) után 1671 augusztus 25-én Szent Lajos napján végre magára öltötte az Úr jegyeseinek díszöltönyét, a szerzetesi ruhát.

Egészen fekete ez, az arc körül és a mell felett fehér lepel-
lel. A főt fekete fátyol fedi.

„Ezen a napon az Úr oly édességgel árasztotta el szívemet, hogy egészen zavarodott voltam“ — írja Margit. Egész nap könnyezett s szeme csillogott, mint a hajnalcsillag. Időnkint annyira magábavonultnak látszott, mintha már a lelke nem is lakná a testét. Társnői kérdő pillantásokat vetettek egymásra, mintha azt kérdezték volna: Mi történt ezzel a kis újonccal? Nem is tudta volna meg azt soha senki, hacsak a szent engedelmisség meg nem nyitja Margit ajkát. Később parancsszóra elárulta, hogy magát állandóan az Úr Jézus jelenlétében érezte, tudta. Oly élénken szemlélhette Őt lelki szemével, amely világosan a testi szem látni nem tud. Oly édesdeden beszélgetett Margittal, mint ahogy ezt a jóbarátok teszik vagy ahogy az atya szól gyermekéhez.

Jézus mint az igazságosság és szeretet szentsége

Ebben a szinte állandó jelenlétben Jézus kétféle alakban, jellegben mutatkozott: mint „az igazságosság szentsége“ és mint a „szeretet szentsége“. Az előbbiről még 1688-ban is a következőket írja: „Sohasem szenvedek annyit, mint mikor az igazságosság szentségét látom. Ez olyan iszonyú kínokat okoz, hogy nincs más enyhítőszerelem, mint a keresztség, a megalázódás és fájdalom minden oldalról. El kellene vesznem, ha az Úr végtelen jóságában rendkívüli módon fenn nem tartana.“ Ez okolja meg határtalan szeretetét a tisztítóhelyen szenvedő lelkek iránt, akik éppen ennek a végtelen igazságosságnak szent tüzeiben szenvednek, tisztulnak. De Margit elevenen átérezte ilyenkor azt is, amit Szent Pál mond: „Rettenetes az élő Istennek kezébe esni.“ (Zsid. 10, 31.) Mikor

Urunk mint a „végtelen igazságosság“ mutatta magát, Margitot átjárta a hideg és teljesen megsemmisülve érezte magát. Elszórakozni ilyenkor nem tudott, és ha írt, olvasott, dolgozott, ezt többnyire térden állva tette, miközben lelki szeme az üdvözítő előtte lebegő alakjára volt szegezve. Egészen lefoglalta Isten gondolata.

De mikor Urunk mint a „szeretet szentsége“ mutatkozott be előtte, egészen eltöltötte ennek a látománynak a gyönyöre s csak az okozott édes fájdalmat, hogy a Szeretetet nem tudja méginkább szeretni. Némelykor Urunkat testi szemmel is látta. Ilyenkor az isteni Mester szolgálóját vigasztalgatta, de meg is dorgálta. Így egyik napon valami mulasztás miatt így feddi: „Tudd meg, hogy én a szentség mestere vagyok, azért nem szenvedhetem a bűnnek legkisebb foltját sem.“ És ezt olyan hangon mondotta, hogy könnyebb lett volna elviselnie a halált. Máskor, midőn Margit valamit némi hiúságból tett, Urunk így szól hozzá: „Ugyan mid van, te por és hamu, amivel dicsekedhetnél, hiszen tied csupán a semmisség.“

Habár szigorú volt az Úr az Eucharisztia iránti minden tiszteletlenség miatt vagy ha az alázatosságban, tiszta szándékban vagy őszinteségben hiányt tapasztalt, de szinte kérlelhetetlen, ha engedetlenséget tapasztalt. Miért is, amikor Margit önmagát — túllépve az engedelmesség határait — vesszőzi, hogy így vétkeiért elégtételt nyújtson, Urunktól ezt hallja: „Csalódotl, ha azt hiszed, hogy a sok sanyargatás által tetszel nekem. Inkább szeretem, ha valaki engedelmességéből a kényelemnek enged, mintha böjtől, kínozza magát a saját akaratából.“ És mindezt Urunk oly világosan és ellentmondást nem tűró határozottsággal mondotta, hogy Margit szent rettegéssel határozta el, inkább bármit szenvedni, mint a szent engedelmesség ellen bármi csekélyben is vétetni. Vidámságán azonban mindez mitsem változtatott. Ha a szomorúság megközelítette, azonnal elűzte és kedvelt dalába fogotta:

Bármennyire üldözzék szeretetem,
Annál inkább lángol szívem,
Habár éjjel-nappal kínoznak,
Jézusomtól meg nem fosztanak,
Mentül többet szenvedek,
Szívéhez annál közelebb leszek.

Rendesen szűkbeszédű volt. De ha Istenre vonatkozó témák kerültek szóba, társalgása élénk, könnyed lett és e mel-

lett mérhetetlenül kenetes. Ha más tárgyra tértek át, ügyesen istenes dolgokra sodorta át a beszéd fonalát.

Imádkozni szenvedélyesen szeretett. Boldog volt, ha valami időhézagot arra szentelhetett. „Legkedvesebb időm volt az éjtszaka, — mondja el magáról — mert akkor nyugodtan foglalkozhattam az Úr Jézussal. Sokszor kértem Órangyalomat, keltsen fel. Mert ekkor úgy megtelt szívem Isten édes-ségével s a vele való foglalkozás oly kellemes volt, hogy három órát is eltöltöttem a szeretet érzelmeiben s lehetetlen volt kicsit is elaludnom.“ Imája többnyire e gondolata körül forgott: „Szeretettel teljes Jézusom, add, hogy olyan legyek, amilyennek te kívánsz, hogy legyek.“ „Milyen, Uram, a te Szíved, és milyen az enyém?!“

Míg az Úr Jézus Margitot nagy hivatására belsőleg gyengéd kézzel nevelte, kívülről — bizonytalansággal az ő szent tervei szerint — viharfellegek tornyosultak s morajlott a zárda-élet ege.

Margit feltűnő viselkedése

Az alázatos jelölt hiába igyekezett minden erejét megfeszítve leplezni és titkolni, ami vele és benne történik, de ez mégiscsak kiszivárgott s mind több nyugtalanságot okozott.

Hosszú órákon át térdelt a kápolnában vagy cellájában (olykor 10—12 órán keresztül), sugárzó arccal, könnyben úszó szemmel. Elmélkedéséből néha úgy kellett felrázni. Mindent elfelejt, minden kiesik a kezéből. Látszott, hogy lelke nincs ott. Ki tudja, hol van? A nővérek nyugtalankodtak, de még inkább az előljárók. Thouvant ujoncmesternő mindjárt az első napokban ki is jelenti, hogy ez a viselkedés a Vizitáció szellemével össze nem egyeztethető, és ha Margit magatartása meg nem változik, a zárdának búcsút kell mondania. Ez a figyelmeztetés Margitot búbánatba ejti. A halált inkább választotta volna, mint hogy a zárdát elhagyja. De mit csináljon? „Ez a szellem — írja — oly erőt vett az enyémen, hogy tehetetlen voltam vele szemben, sőt többi képességeim is mind benne voltak elmerülve.“

Azt követelték tőle, mondjon le a rendkívüli szemlélődésről és térjen arra az egyszerű imamódra, amelyre a többi újoncot is tanították. Margit akar engedelmessé válni. Minden erejét megfeszíti, hogy ő is úgy imádkozzék, mint a többiek.

„De lelkemben — írja magáról — semmi sem maradt belőle. Olvashattam én az elmélkedés előírt pontjait, minden elpárolgott és semmit sem tehettem magamévá azon kívül, amire isteni Mesterem tanított. Ez sok szenvedésembe került, mert Mesteremnek minden munkáját lerontották bennem s magam is küzdöttem ellene, amennyire bírtam.“ Jákob pátriárka küzdelme volt ez az angyallal Fanuelben. Margit összetörve került ki belőle, de csodálatos engedelmissége által mindinkább meghódította előjáróinak szívét.

Hogy segítsenek rajta, hivatását megmentsék, erős munkára fogják. Így majd — mint remélték — legyőzi mély elmerülésre ösztökélő hajlamát és hasznavehető tag válik belőle. E végből Marest Katalin nővér, a betegápoló mellé tették segítségné. Ez a jó szerzetesnő éppen ellentéte volt Margitnak. Csupa szabálytartás és munka ugyan, de éppen nem szemlélődő lélek. Így a valóságos Mártához csatolták az igazi Máriát. Alig engedték aztán meg, hogy a karban az elmélkedés pontjait meghallgassa, nyomban aztán kiküldték folyosót seperi, takarítani, gyomlálni. Ha aztán fáradtan elment a főnöknőhöz kis időt kérni az imádságra, ez pirongatva kérdi, miért is nem tud dolog közben imádkozni. És újra még fárasztóbb munkába küldte. Ámde az Úr Jézusnak nem lehetett akadályt csinálni. Ő követte választottját mindenüvé és elárasztotta közeli jelenlétének édes érzetével.

Margit fogadalmait elhalasztják

Ily körülmények között közelgett el 1672 augusztus 25-e, Margit belépésének évfordulója. És nem hívták őt a szent fogadalomra. Mindenki elismerte Margit erényeit, alázatosságát, engedelmisségét, áldozatkész testvéri szeretetét. Sőt itt-ott igazi hősiességnek is jelét adta.

Íme néhány eset.

Egyik újonctársához gyengédebben ragaszkodott. Belső figyelmeztetést kap, hogy ez az édes viszony isteni Jegyesének szerelmét sérti. Elhatározza tehát, hogy szívét megfékeli. Sikerült is három hónapi heves csata árán.

Más esetben Margit úgy árulta el hősiességét, hogy bizonyos természetes undor ellen szinte az ájulásig küzdött. Az Alacoque-családnak bizonyos természetes fogyatkozása volt, hogy a sajtot nem bírta megenni. Miért is Krizosztom, Margit

bátyja, amikor hűgát a zárába hozta, a főnöknövel kötött szerződésbe külön belevette, hogy nővérét sohasem kényszerítik majd, hogy sajtot egyék. Szentünk maga önéletrajzában megjegyzi, hogy ennek a kikötésnek semmi fontosságot nem tulajdonítottak és minden nehézség nélkül elfogadták. Nem is kínálták őt az asztalnál soha sajttal. Egy alkalommal azonban a felszolgáló csupa tévedésből sajtot tett eléje. Elgondolhatjuk, hogy minő tusa támadt most ebben a hősi lélekben. Felmerült benne a gondolat, vajjon ez a tévedés nem intés-e Isten részéről, aki tőle ezt az áldozatot is megkívánja. Szinte kéekült-zöldült, hogy a fellépő borzasztó undort legyőzze. Könnyebbnek találta a halált, mint ezt az önmegtagadást. Az a gondolat is bántotta, vajjon nem az ujoncmesternő akarja-e ezzel próbára tenni. Ha nem engedelmeskedik, esetleg elbocsátják. Márpedig a hivatás előtte mindennél drágább. Nekigyürkőzik tehát, de a dolog sehogy sem megy. A sajtot nem tudja megenni. Thouvant anya, az ujoncmesternő észreveszi Margit vívódását. Sajnálja őt, de egyben bámulja is. Mégis, hogy Margit erényt gyakoroljon, most már ő maga parancsolja, hogy Margit ne csináljon kivételeket, hanem egyék sajtot is. Margit próbálkozik, de hasztalan. Undorát nem tudja legyőzni. Mire Thouvant anya így szól hozzá: „Menjen! Nem méltó ön arra, hogy ezt az önmegtagadást gyakorolja. Ne is erőlködjék vele ezentúl, mert most már *megtiltom*, amit eddig megparancsoltam.“ Később engedéllyel újra megpróbálkozott a sajttal, bár egész nap émelygett tőle a gyomra. Isten viszonzásul a vigaszok áradatát zúdította érte lelkébe. Ezek és ehhez hasonló esetek csak mindjobban kifejlesztették a zárda közvéleményét, hogy szenttel van dolguk, aki azonban különös viselete miatt — úgylátszik — nem a Vizitációba hivatott. Erény szempontjából nem volt ellene a legkisebb kifogás sem.

Margitnak a fogadalom elhalasztása és az állandó veszély, hogy elbocsátják, kimondhatatlan lelki szenvedést okozott. Panaszkodik is Jézusának: „Uram, Te lesz az oka, ha engem elküldenek.“ De a belső válasz megszünteti aggodalmát. „Mondd meg a főnöknöknek, — szól hozzá az Úr — hogy ne féljen téged befogadni. Lelki utadban nincs semmi veszélyes, én felelek érted. Ha engem fizetékésnek tart, én zálogod leszek.“

Ilyenről beszélni nehéz megbízás volt. Hiszen az igazi isteni közlésnek egyik jellemző sajátága, hogy azokról a vá-

lasztott lélek nem szeret szólani. Végre rászánta magát, hogy nyíltan feltárja a dolgot Saumaise anyának, aki Hersant anyát 1672 Áldozócsütörtökén hivatalában felváltotta. A főnöknő nyugodtan meghallgatta Margitot s csak arra kérte az újonc - nőt, eszközölje ki az Úrnál, hogy őt a rendi életre hasznossá és alkalmassá tegye. És az Úr? Megfelelt a kérdésnek. „Nos hát leányom, — szólt Margithoz — mindent megadok neked. Hasznossá teszek a szeretetnek, hasznosabbá, mint ők gondolják. De olyan módon, amelyről eddig csak én tudok. Ezentúl a szabály szelleméhez, előljáród akaratához és saját gyarlóságodhoz mérem kegyelmeimet, úgyhogy te gyanúsán fogadj mindent, ami téged a szabály pontos betartásától elvon. Mert én akarom, hogy te a szabályt minden elé helyezd. Azt is helyeslem, hogy az előljáró akaratát az enyém elé helyezd, ha eltiltanak attól, amit én parancsoltam neked. Engedd, hogy tegyenek veled, amit akarnak. Én majd módját ejtem, hogy tervemet kivigyem még oly eszközökkel is, amelyek azt látszólag gátolják és megakasztják.

Margitot fogadalomhoz bocsátják

Margit lelkét béke árasztotta el. A főnöknő és az újonc - mesternő csodálkoztak Margit engedelmisségén. Miután tehát Saumaise anya az általános főnöknőnek, Boulier anyának Margit esetét töviről-hegyire megírta és tőle tanácsot kért, ennek megnyugtató válasza után eloszlott minden kétsége.

Margitot *egyhangúan* meghívták a fogadalom letevésére, amelyet november 6-ára tűztek ki.

Október 27-én kezdte meg az erre előkészítő lelkigyakorlatot. Ennek megkezdésekor főleg két érzelm tölti be. A hála, hogy a paray-i zárdának magát végleg lekötheti és a vágy, hogy jól megértse, mit is akar tőle Jézus. Ugyanis már néhány hónappal ezelőtt az Úr így szólott hozzá: „Szívem számára áldozatot keresek, de olyan áldozatot, aki önként és teljesen fel akarja magát áldozni tervem kivételére.“ Margit eleinte nem érti, kiről is van szó. Az Úr elárulja neki: „Én nem akarok mást, mint téged. És azt kívánom, hogy ehhez beleegyezésedet add.“ Nagyon világos, hogy Margit, miután főnöknője hozzájárulását erre kikérte, készségesen megajánlja magát erre a megtisztelő szerepre. Most tehát a lelkigyakorlat alatt epedve várja, keresi és kéri, hogy Jézus vele akaratát közölje. Isten egyébként sok vigasszal árasztja el, hogy inkább az égben,

mint a földön érzi magát. Észre is veszik ezt rajta. Az ujoncmesternő, hogy a földhöz kösse, a zárda szamarának és vemhéjének őrizetét bízta reá. Hiszen meg lehetett volna ezeket kötni, nehogy a veteményes kertbe kalandozzanak. De éppen az volt a cél, hogy Margitnak legyen kis lótni-futni valója és így valamelyest elszórakozzék. De hasztalan, ezt a célt nem érték el vele. Margit oly összeszedett maradt, mintha akár az oltár zsámolyán imádkozna volna Mesterét. Maga tréfálkozva mondotta: „Ha Saul apjának szamarait keresve országot nyert, én meg szamarakat őrizve elnyertem a mennyországot.“ A túlradó vigaszokkal Urunk csak készítgette Margitot az áldozatra, szenvedésekre. Természetfeletti megvilágításokkal bevezette szenvedése és halála titkaiba, amelyekből majd mintát, erőt és vigaszt meríthet, mikor a megaláztatások és gyötrelmek zuhataga rátör és áldozattá teszi annak a nagy ügynek érdekében, amelyre Isten őt eszköznek választotta. Később Margit Biliét nővérnek megmutatta a kertben a mogyoróbokrot, amelynek közelében tartózkodott, mikor a szamarakat őrizte. „Íme, — szólott — a kegyelmek helye. Mert Isten itt ismertette meg velem, hogy szenvedni mily előnyös dolog. Tette ezt megvilágosítva engem és megismertette velem tulajdon szenvedését.“ Mikor pedig Krisztus szenvedéseiben mint tükörben látta, hogy mi vár reá is, ez jobban kínozza őt, mint mikor a megjövendöltek valójában bekövetkeztek. Vizsgálásul az Úr állandó, érezhető jelenlétének adományával ajándékozta meg. „És e pillanattól kezdve — írja Margit — az Úr oly jól teljesítette ígétét, hogy mindig jelen volt nálam és én mindig érzem, hogy közelemben van, mint mikor az ember valakivel együtt van, akit az éj sötétje miatt testi szemmel ugyan nem láthat, de a szeretet átható tekintetével sokkal kedvesebb és bizonyosabb módon szemlélhet és érzi jelenlétét.“ Ez a jelenlét Margit lelkére és egész életére nagy, átformáló hatást fejtett ki. Nem volt ez mindig vigaszos. „Igaz ugyan, — írja Margit — ez a jelenlét különböző hatással van lelkemre. Majd felemel minden jónak és boldogságnak a magaslatára, majd megletaszít semmiségemnek sötét mélységébe. Sajátos megszegyenülés gyötör, amikor a két örvényt egymásmelleit látom: minden nyomorúságnak örvényét és minden nagyságnak és tökéleteségnek örvényét.“

A szabály által előírt fogadalom előtti életgyónásra készül. Az Úr eloszlatja aggodalmait. Megtanítja, hogy ne féljen

annyira, ha egy vagy más feledékenységből elmarad, csak igazi bánata és erősfogadása legyen.

November 2-án Urunk figyelmezteti, hogy a Megfeszítettnek jegyezte el magát. Miért is hozzá hasonlóvá kell lennie, úgyhogy megvált minden érzéki élvezettől. Nem lesz ezen túl semmi földi öröme, amelyet a kereszt ürme meg ne keserítene.

Végre november 6-án letehetette örök fogadalmát. Az ünnepélyen megjelentek édesanyja, két fítestvére, Krizosztom bátyjának felesége és más rokonok. Az Úr Jézus ez alkalommal megízleltette jegyesével a Tábor örömeit és kegyelmének bőségével árasztotta el. De nem maradt el a beigért öröm sem. Krizosztom bátyja nem tudott mindenben megfelelni a vállalt anyagi kötelezettségeknek, amelyeket éppen a fogadalom alkalmával kellett volna az akkori szokás szerint rendezni. Margit lelkében ez annál élesebb tövisszúrás volt, mert úgy érezte, hogy ennek jórészt ő maga is okozója.

Ügylátszik, még a fogadalomtétel alkonyán lelkigyakorlatos elhatározásai alá saját vérével a következő záradékot jegyezte: „Én gyarló és nyomorú semmiség kijelentem, hogy Istennek mindenben alávetem és feláldozom magamat, amit csak tőlem kíván. Szívemet feláldozom kívánságának teljesítésére fenntartás nélkül. Más érdeket nem akarok ismerni, mint az ő nagyobb dicsőségének és önzetlen szeretetének érdekeit, amelyeknek odaáldozom és átadom egész lényemet és életem minden pillanatát.

Én visszavonhatatlanul szívemnek szerelmeséé vagyok, az ő rabszolgája, szolgálója és teremtménye, minthogy ő is egészen az enyém. Az ő méltatlan jegyese vagyok. Mária Margit nővér, aki a világnak meghalt. Minden Istentői van és semmi sem tőlem. Minden Istené és semmi sem az enyém. Minden Istenért és semmi sincs érettem.“*

Így folyt le a nagy esemény Margit életében, a szent fogadalom ott a paray-i kolostortemplom rostélya előtt, amelyen a Szentnek aranytól ragyogó neve ma is olvasható. De — ami

* Ezt a Szentnek vérével pecsételt ereklyét a forradalomig gondosan őrizték. Ekkor Baudron anya Gaudin János vaudebarrier-i plébános, charolles-i főesperesnek adta át, aki ezzel akarta magát a vértanúságra erősíteni. A szentség hírében álló főesperes csakugyan bátran meghalt hitéért, egyházhűségéért, de ezzel együtt az ereklyének is nyoma veszett.

Alacoque Szent Margit hű arcképe.

bennünket sokkal inkább érdekel — mi ment végbe a két lélek, az üdvözítő és választottjának lelke közt?

„Én vagyok a leggyöngédebb szerető“ — szölt egykor az Úr a húszéves Margithoz. A beöltözéskor kijelenti: „Ma van eljegyzésünk napja.“ És ma reggel, a fogadalom napján? „Eddig csak jegyesed voltam, mátol fogva hitvesed akarok lenni.“ De mit is ért az Úr emez, az érzéki világból vett képek, hasonlatok alatt? Bizonylyal a legmeghittebb egyesülést, a legszorosabb, elválaszthatatlan kapcsolatot, amely két lelkét összeköthet, sőt egybeolvaszthat.

Maga az Úr így magyarázza és érteti meg: „Íme keblem sebe! Ez lesz állandó lakóhelyed. Itt őrzöd majd meg ártatlanságod ruháját, amelybe lelkedet öltöztettem, hogy most már megvalóítsad magadban az én istenemberi életemet. Élsz majd, mintha nem is te élnél, hanem én élek tebened. Cselekszel, mintha nem is te cselekednél, hanem én általad. Szükséges e végből, hogy tevékenységed és érzékeid belém temetkezzenek, mintegy vak, süket, néma és érzéketlen légy minden földi dolog iránt. Akarni is úgy akarj, mintha nem lenne akaratom. Úgy gondold a létezőkre, mintha nem is léteznének. Elhatározásaid, vágyaid, érzelmeid, akaratom más ne legyen, mint az én akaratom, amely egyedüli boldogságodat alkossa. Ne keresz kívülem mást, ha nem akarod ingerelni hatalmammat s engem megbántani. Mert mindenekfelett bírn akarlak. Légy elkészülve engem mindenkor elfogadni és én kész leszek hozzád jönni, mert sokszor lesz kitéve ellenségeid bösz támadásainak. De ne félj! Hatalmam megvédelmez és győzelmed bére én leszek. Legyen gondod, hogy kívülem egyebet ne láss, egyéb célod ne legyen, mint szeretni és szenvedni. Jelíged legyen: Egy szív, egy szeretet, egy Isten!“

Margit nem vonakodott e felhívásnak megfelelni, amint a közölt, vérevel aláírt okmány szerű nyilatkozata igazolja. És az Úr Jézus is beváltotta ígértét. Hűséges, szerető jegyes, sőt lelki hitves maradt.

Az emberi szerelmek egymásután elenyésznek, a virágkoszorúk az ifjú arák homlokán elhervadnak. Minden földi szerelem csalárd, mert többet ígér, mint amennyit adni tud és így minden egyesülés felett elűzhetetlen mélabú borong. De nem így van Jézus szerelmével, ő a lelkét, a bátor és állhatatos szívet, amely magát egészen neki adta és érte mindent elhagyott, szüntelen varázs alatt tudja tartani. A keresztre-

feszített Jegyes, Hitves akár vigasztal, akár szenvedéssel sújt, mindig boldogít.

Közvetlen előkészítés a nagy hivatásra

A fogadalom után Margit életmódjában semmi változás sem állott be. Még két évig az újoncmesternő vezetése alatt maradt, aki úgy bánt vele, mint azelőtt. Volt gondja, hogy a fiatal szerzetesnő az alázatosságban és engedelmisségben meggyökeresedjék. A legcsekélyebb hibáért megrója és bünteti. Ha nem talál hibát, akkor erényeit kifogásolja. A kertbe és a konyhába küldi dolgozni. Megparancsolja neki, hogy az imában a rendes, megszokott módot kövesse. Margit őszintén erőlködik is, hogy reggel az előző nap estéjén előadott pontok felett elmélkedjék. De ezek az isteni jelenlét hatása alatt úgy eltűnnek, amint a füstölgő fáklya a vakító napfényben elhomályosodik.

Saumaise anyja és az újoncmesternő megilletődve szemlelik és figyelik az isteni kegyelem működését Margit lelkében. Sejtik, hogy itt Istennek nagy tervei vannak. Hogy meggyőződjenek, vájjon biztosan a jó szellem működik-e benne, az alázatosságban és engedelmisségben gyakorolják. Mint alapos lélekismerők jól tudják, hogy a hazugság atyjának hálóját csak így lehet bizton kikerülni.

Marest ápolónővér mellé osztják be segítségnek. Máriát Márta mellé adták. Marest nővér hősi lélek, csupa tevékenység és gyakorlatiasság, aki beéri négyórai pihenéssel. Mindennap böjtöl és meggyült hüvelykujját csontig bevágatja a nélkül, hogy moccanna, sőt maga buzdítja az orvost, hogy dolgozat alaposan végezze. De éppen ezért nemigen érti, hogy Isten kertjében másszínű virágok is vannak. Margiton látja, hogy a lelke másutt jár s ezért a külső munkában bezzeg ügyefogyott, sőt olykor ügyetlen. Kezéből a dolgok könnyen kiesnek és ez nem történik kár nélkül. Marest nővér haragra lobban és panaszkodik. Nem tudja megérteni az effajta tehetetlenséget. Margit szenved, nagyon szenved. De nem ijed meg a kereszttől. Sőt azon töpreng, hogy mikor érkezik meg majd az *igazi kereszt*, amelyet az Úr neki megígért. Esedezik is e végből az Úrhöz, unszolja őt: „Istenem, hát mindig szenvedés nélkül hagysz engem?” Az Úr azt feleli neki: „Hagyd csak reám a dolgot, légy türelmes, szenvedhetsz értem még eleget.”

Más alkalommal, mikor a szentáldozás után megint szenvedésért sóvárog, az Úr keresztet mutat neki, amelynek végeit nem látja. A kereszt egészen virágokkal van borítva. „Íme szólt ekkor Margithoz — ezen a keresztén éreztetem majd veled tiszta szerelmeknek gyönyörűségeit. Ezek a virágok lassan elhervadnak, de a tövisek megmaradnak, amelyeket gyarlóságod miatt most a virágok eltakarnak. Ezek oly fájdalmas szúrásokat okoznak majd neked, hogy szerelmeknek erejére lesz szükséged, hogy elviselhessed a szenvedéseket.“

Ez a látomás egyébként hű képe minden Istennek szentelt életnek. A tövisek nyoszolyája az, felül virágokkal. Ezek hamar elfonnyadnak. Az ábrándok és csalódások eltűnnek, de megmaradnak a tövisek, amelyeket Isten kegyelme nélkül elviselni alig volnának képesek. Ismét máskor így szól Margit-hoz az Úr: „Szükséges, hogy mindenben keresztre feszítettél s a keresztet örömmel fogadd, bármikor jelentkezék is. Ez szeretetemnek legnagyobb záloga, amelyet ebben az életben adhatok. A szenvedés utáni folytonos szomjúság által tiszteléd készségemet Atyámért szenvedni. Szomjúságod utánam és a lelkekért emlékeztet majd téged a szomjúságra, amelyet a keresztfán viseltem.“

Margitot mindez nem ijeszti el. Sőt azt írja: „Nagyon félek, egész életemben majd az nyugtalanít, hogy sohasem juthatok a megaláztatásnak és megvetetésnek ama mély örvényébe, ahol az emberek örökre elfelednének. Ha tudnának az emberek erről a forró vágyamról, szeretetből is igyekeznének ezt a kívánságomat teljesíteni.“

Margit tehát, mint minden misztikus, áhítozik a szenvedés tisztító tűzében mind mélyebben elmerülni nemcsak szeretetből, de azért is, hogy így alkalmasabbá váljék az Istennel való mind belsőbb, bő kárpótlást nyújtó egyesülésre. Miért is nem elégszik meg azzal a szenvedéssel, amit Isten küld s a szerzet előír, hanem igyekszik mindezt a magavállalta vezekléssel is tetézni. A zárda kevésbé ízletes ételeit falánkságnak tartja, miért is hamuval hinti be, hogy még ízletlenebbé tegye. Megtette, hogy egyszer 30, majd megint 50 napon át semmit sem ivott. Csütörtöktől szombatig amúgy sem szokott semmit mni. Mikor az előljárók erre rákényszerítik, csak langyos, kellemetlen ízű vízzel oltja szomját. Ágya cserepekkal, forgáccsal

volt bélelve. Az önmegtagadás eszközeiben, mint a szentek általában, rendkívül találékony. Hozzá még sokat betegeskedett. Saumaise anya mondja, hogy hat év alatt alig látta öt hónapon át egészségesen.

Jézus iránti szerelme

A szenvedés és vezeklés szellemével párhuzamosan fejlődik lelkében az Úr Jézus iránti odaadó szeretet. Nem is tudott egyébről beszélni, mint Krisztusról. Minden más tárgy nemcsak untatta, hanem egyenesen gyötörte. „Én, aki azelőtt oly beszédes voltam, — mondotta — annyira tudatlan vagyok, hogy amint nem tudok, úgy nem is akarok másról beszélni, mint a megfeszített Jézusról.“

„Hogy Jézushoz jussak, ha lángok közt vagy meztláb kellene mennem, örömmel tenném, mert ez a legnagyobb boldogsággal tölti el lelkemet.“

„Elvégre eltűröm a poklot is, csakhogy szabadjon szeretnem az üdvözítőt. Egy gondolat bánt engem, hogy az egész örökkévalóságon át lesz hely, ahol Jézus vérével megváltott emberek nem szeretik majd az édes üdvözítőt! Ha te beleegyeznél, Jézusom, szívesen túrném a pokol kínjait, csakhogy szeressenek téged azok is, akik elkárhoztak.“

Vonzódás az Eucharisziához

Margit egyébként nagyon jól tudta és érezte, hogy Jézust nem a történelemben, de még csak az égben sem, hanem sokkal közelebb és közvetlenebbül az Oltáriszentségben kereshetjük, találhatjuk, bírhatjuk, szerethetjük. Állandóan érezte ezt az isteni Mágnessz szívére hatni. Ha keresték, ám a karba mentek, ahonnét az oltárra nézhetett. Itt aztán összetett kézzel, becsukott szemmel úgy elmerült, hogy nem is hallotta a ki- és bemenőket. Még azt sem érezte, ha valaki kezét a vállára tette. Csak az „engedelmesség“ szóra tért ismét eszméletére. Mihelyt ezt kiejtették előtte, azonnal felkelt és ment, ahová parancsolták. Főleg a vasárnapot, midőn több szabadságot élvezett, szinte egészen az Oltáriszentség imáadásában töltötte. Nagycsütörtökön este hét órától reggel kilencig mint térdelő szobor, mozdulatlanul merült el az Eucharisztia szemléletében. Csütörtök este elmélkedő lelkét főleg az Úr Jézus szenvedése foglalkoztatta. Mikor kérdezték, miként tud töré-

kény, beteges testével oly hosszú időközön át mozdulatlanul maradni, azt felelte: „Jézus Krisztus fájdalmaival annyira el vagyok foglalva, hogy azt sem tudom, van-e testem, legalábbis nem érzem azt.“ Volt eset, amikor ájultan vitték ki a korból, ha a gyenge test a szeretet lángját már nem viselhetette el.

Így dolgozott a kegyelem Margit lelkében. Így készítette elő nagy hivatására. Margitnak ugyanis először ragyogó példát kellett a Vizitációban bemutatnia amaz erények szempontjából, amelyek Jézus Szívére a legjellemzőbbek és aztán magát az isteni Szívet kellett — mondhatnók — a világ közkinsévé tennie.

Szalézi Szent Ferenc is közbelép

A nagy kiképzésben maga a rendalapító, Szalézi Szent Ferenc is közreműködik. Megjelenik Margitnak és oktatja őt, hogy a szeretet és alázatosság az, ami Istennel egyesít, ő is — mint kijelentette — ezáltal emelkedett fel az életszentségre. A szent rendalapító aztán fájdalommal állapítja meg, hogy ez a két erény nem virágzik a paray-i zárdában az általa óhajtott fokban. Lelki leányai önzők és a zárdában az egymás-közi külön barátkozás behomályosítja a mindenkire kiterjedő általános, nagy felebaráti, testvéri szeretetet. Majd így szólt: „ünnepnapomon (január 29-én) eljövök és kiválasztom igazi leányaimat, akiket valódi szellemem vezérel. Szívembe írom őket és szüntelenül felajánlom őket az isteni Felségnek kellemes áldozatul a hibák engesztelésére, amelyeket a tökéletlenek követnek el.“ Világos célzás volt ez arra, hogy Margitnak elsősorban a paray-i ház gyarlóságaiért kellett engesztelő áldozattá válnia. Az autuni egyházmegye püspöki irodájának hivatalos ügyirataiban 1670-ből adatra találunk, amely arról számol be, hogy a paray-i házba gyakran belátogatnak a világiak és a beszédszobában sokszor igen hosszúra nyúlik a társalgás. Kétségkívül nem nagy bűnök ezek, de Jézus, a szentség Mestere nem tűrhette azokat abban a házban, amelyet Szíve szentélyévé és szerelme egyik gyújtópontjává akart avatni. Greyfié anya, egyike a rend legkiválóbb tagjainak, maga 1678-ban azt állítja, hogy a paray-i zárdában igen jó szellem uralkodik; benne az erényesség és jámborság virágzik. Michon pedig, aki Margit idejében a zárda gyóntatója volt, tanúskodik, hogy a paray-i zárda Franciaország egyik leg-

figyelmezetebb kolostora volt. Ámde a „szent legyen még szentebbé“. (Jel. k. 22, 11.)

Amint a természetben, úgy a kegyelem munkáiban sincs ugrás. Így Margit lelki fejlődésében és a vele közölt kijelentésekben sem.

Jézus már Szívét is megmutatja neki, bár egyelőre még nem árulja el ennek óriási jelentőségét és azt a viszonyt, amelybe a szeretetnek eme szimbólumával lépnie kell.

Már a fogadalomtételt követő hónapban egyik áldozási nap előestéjén — bizonnyal a kegyelem indítására — arra kéri isteni Jegyesét, hogy szívét egyesítse az Ő Szívével. Ekkor látta — talán először — kifejezetten az Istenember *Szívét*, amely ragyogóbb volt a napnál s végtelenül nagynak mutatkozott. Kis fekete pont erőlködött a fényforrás felé, de igyekezetében nem ment semmire. Most aztán az isteni Szív fejtette ki vonzóerejét. Erre a sötét parány — Margit szíve — érintkezésbe jutott a fényforrással, az isteni Szívvel és nyomban ragyogni kezdett. Közben Margit ezt hallja: „Merülj el nagyságomban és vigyázz, hogy ezt többé el ne hagyod, mert ha ezt elhagyod, abba többé vissza nem térhetsz.“

Az első kinyilatkoztatás

Már megemlékeztünk azokról az elragadtatásszerű imádásokról, amelyekbe Margit gyakran mélyedt. Ezek alatt mentek végbe a fenséges jelenések és kijelentések a Szent Szívre vonatkozólag a nélkül, hogy ezt a zárda többi lakói sejtették volna. Az első nagyjelentőségű, alapvető kinyilatkoztatás kétségkívül 2673 *december 27-én*, Szent János evangélista ünnepén történt. Beszélje el nekünk maga a Szent. „Egykor — írja Margit — a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt időztem. Éppen több szabadidőm volt, ami máskor rendes foglalkozásom mellett nemigen fordult elő. Ekkor az isteni jelenlét egészen körülövezett, éspedig olyan erővel, hogy nem tudtam többet magamról semmit, sem arról, hogy hol vagyok. *9Y egészen átengedtem magamat az isteni szellem hatásának és szívemet egészen szerelme kényére bízam. Igen soká pihentetett isteni keblén, kitarta előttem szeretetének csodáit és s z e n t s é g e s S z í v é n e k megmagyarázhatatlan titkait, amelyeket eddig rejtve tartott előttem. Ekkor tárta fel első ízben azokat nekem, de oly hatásos és érezhető módon, hogy

erre nézve a legcsekélyebb kétely sem maradt *bennem*, aki pedig mindig úgy félek, hogy csalódom. íme így történt az egész: Azt mondotta nekem: „Isteni Szívem oly szenvedélyesen szereti az embereket és különösképen téged, hogy szeretetének lángjait nem tudja visszafojtani. Általad szét kell azokat árasztania és megnyilatkoznia előttük, hogy gazdagítsa őket drága kincseivel, kegyelmeivel, amelyekre szükségük van, hogy a kárhozattól megmeneküljenek.“ Hs hozzátette: „Mint a méltatlanság és tudatlanság megtestesülését, téged választottalak e dicső szándék teljesítésére, hogy általam történjék minden.“

Aztán kérte szívemet, — írja Margit — amelyet elvevén saját Szívébe tett, ahol mint parány elenyészett az égő parázsban. Erre mintha a lángokból alkotott volna szívét, ismét visszahelyezte, azt mondván: „íme záloga szeretetemnek. Szerelmem lángjából kaptál szikrát, hogy szív gyanánt legyen s emésszen a végső pillanatig. Ennek égése el nem alszik, égetése nem enyhül. Hogy ez a kegyelem nem volt hiú képzelgés, s hogy alapja a további adományoknak, amelyekben még majd részesülhetsz, íme, habár bezárom kebled sebét, de fájdalom megmaradt örökre. Eddig ugyan rabomnak mondtad magadat, ezentúl szent Szívem tanítványa lesz. ..“

Margit a rács mögül a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt térdelve szemlélte először az Úr Szívének lebilincselő csodáit. A paray-i zárandok e felejthetetlen jelenet emlékét még ma is könnyen felidézheti. Bár a régi oltárt 1856-ban újjal váltották fel, de a kar még ma is a régi helyén van. Ennek rácsa előtt kapta Margit a kinyilatkoztatást. Hatása Margitra leírhatatlan. Azt sem tudja, vájjon az égben van-e vagy még a földön jár. Több napig mintegy lázas, kábult volt. Révedező szemmel nézett maga elé. Alig szólhatott, üdülni, enni pedig csak kimerítő erőfeszítéssel tudott. Mély sóhajok emelkedtek kebléből s gondolataival saját belső világába visszavonulva néma pillantásokat vetett, a szentély felé. Saumáise anyához, a főnöknőhöz vitték, de előtte is alig tudott szólni. „Isten jelenléte annyira áthatott, — mondja — hogy előljárom előtt nem tudtam magam úgy kifejezni, amint óhajtottam.“ Társnőivel szemben folytonos kísértést érzett, hogy lábaikhoz borulva megvallja előttük bűneit. „Nagy vigasztalásomra lett volna, ha az ebédlőben nyilvános gyónást tehettem és feltárhattam volna romlásom roppant örvényét, hogy a nyert

kegyelmekből semmit se tulajdonítsanak nekem.“ Az igazi, rendkívüli kegyelmi hatások folyamánya mindig a mélységes megalázkodás.

Emez első megjelenés után — amelyből a Szent megtudta, hogy Jézus szerelmének lángjait nem bírja tovább Szívében visszatartani s azokat ő általa akarja a világnak kinyilatkoztatni — Margit élete lassankint a régi kerékvágásba zökkent. Hat hónapot adott neki az Úr. A békének, elmélyedésnek, szeretetében való haladásnak kegyelemben dús hat hónapját, míg aztán újabb lépéssel továbbment művének kiépítésében.

A második kinyilatkoztatás még megrázóbb, még fényesebb volt s oly mély benyomást keltő, hogy szinte csoda volt az is, hogy a Szent életben maradt, az elfogódás és szent izgalom annyira erőt vett rajta.

A második kinyilatkoztatás

A második nagy kijelentés idejét egészen pontosan nem tudjuk megállapítani. Mindenesetre 1674-ben történt, éspedig P. Colombiére odaérkezte előtt. Hihetőleg június elején, amint gyanítjuk, az Úrnap nyolcadába eső első pénteken ment végbe. Az Úr fenségben és dicsőségben mutatkozik be, inkább mint az első jelenéskor, amelyet egyébként sorozatos sok kisebb megnyilatkozás követett. A Szent ezt így közli: „Egykor, midőn az Oltáriszentség ki volt téve, miután egészen magamba mélyedtem, az én kedves Mesterem, Jézus Krisztus jelent meg nekem dicsőségben ragyogva, öt szent sebe mint öt nap ragyogott. Szent emberségéből minden oldalról, különösen pedig imádandó kebléből, amely tűzkohóhoz hasonlított, lángok löveitek elő. Keble megnyílt, feltárva előttem szerető és szeretetreméltó Szívét, amely a lángok élő forrása volt.“ Lehetetlen észre nem venni az első és második jelenés közti fokozatot. Az elsőnél a Szent jóidég az *Úr keblén pihent*, mielőtt az megnyíltt előtte. Ez a kijelentés, amely most történik, mondhatnók hivatalosabb és kevésbé diszkrét. Tűzkohón hogyan is nyugtathatta volna fejét a választott!

A szeretet szózatába most a szent igazságosság és méltó elégedetlenség panaszhangja vegyül. Margit reszketve hallgatja, mikor feltárja előtte az Úr tiszta szerelmének kimondhatatlan csodáit és elmondja, hogy minő túlságig ragadta őt az emberek iránti szeretete, akiktől viszont csupa hálátlanság

Jézus megjelenik Alacoque Szent Margitnak.

lett a jutalma. „Ami jobban fáj nekem, — szolt — mint amit szenvedésben kiállottam. Annyival inkább, mert ha némi viszontszeretetre méltatnának, mindazt kevésbe venném, amit értük tettem, s ha lehetne, még többet is tennék érdekükben. De ők csak hidegen fogadják és elutasítják minden törekvésemet. Legalább te — monda végül — szerezd meg nekem az örömet, hogy amennyire tőled telik, kárpótolj hálátlan-ságukért.“

íme így bontakozik ki mindinkább az újkori, Jézus által kívánt Szont Szív-imádat sajátos jellege: az *engesztelés*.

Az Úr Jézus hivatalos meghívója ez a nyilvános megköveteésre, de egyben kérés is, hogy elhanyagolt Szívét imádas-sal, hódolattal, vezekléssel megvigasztalják.

Ez a kijelentés „*legalább te*“ Margiton keresztül a finomabb, mélyebb, gyengédebb lelkeknek szól. A többi talán ezt meg sem igen értené. . .

A Szent megdöbben és tehetetlenségére hivatkozik. Erre a Szív megnyílik és lángot lövel Margit szívére. „Vedd — szolt az Úr — és ezzel pótolod hiányosságodat.“ Csodálatos képe ez annak, amivé a Jézus Szíve-imádat az Egyházbán válik. Izzásba hozza az eddig olykor tespedő, lagymatag szíveket is. Jézus Szíve tiszteletének története kézzelfogható tanúbizonysággal szolgál erre.

A Szent most esedezve könyörög, szánja meg az ő nagy gyengeségét. „Ne félj, — feleli erre az Úr — én leszek a te erőd. Csak hallgasd meg, mit kívánok tőled, hogy szándékaim kivitelére *előkészítselek*.“

Ekkor az üdvözítő kettőt kíván tőle. Először minden *hónap első péntekén* szentáldozáshoz kell járulnia, hogy az Úr Szívét engesztelje; másodsor *minden héten a csütörtökről péntekre forduló éjszaka* tizenegy és tizenkét óra között keljen fel, boruljon egy álló órahosszat arccal a földre, hogy isteni Szívét megvigasztalja azért az általános mellőzésért, amelyben Szíve részesül s amelynek az apostolok olajfákhegyi aluszékony-sága halvány jelképe volt, mialatt ő haláltusáját vérverítéssel vívta.

„Az egész idő alatt érzéketlen voltam — beszéli el a Szent — és azt sem tudtam, hogy hol vagyok. Kivonszoltak onnan és mivel látták, hogy sem beszélni, sem állni nem tudok, anyánkhöz vittek, aki látta, hogy lázas vagyok, reszketek és mintegy magamon kívül vagyok.“ A főnökő vagy azért,

mert nem hitt a dologban vagy csak színlelte hitetlenségét, alaposan, amennyire csak tudta, megalázta Margitot. De ezzel csak örömet és enyhét szerzett neki. Hiszen annyira restelte magát, hogy bármily szigorú elbánást is enyhének talált volna. „A tűz, — beszéli a Szent — amely emésztett, állandó lázba ejtett. De sokkal nagyobb gyönyör volt számomra a szenvedés, semhogy miatta panaszkodtam volna. . . Sohasem éreztem ekkora vigasztalást. Egész testemet iszonyú fájdalmak gyötörték, ami enyhítette egy kevésbé a szenvedés utáni epedésemet. Ez az emésztő tűz csak a keresztfáról, mindenfajta megvetetésből, megaláztatásból táplálkozott és szerzett kielégülést. Sohasem éreztem szenvedést, amely felérne azzal, amelyet éppen a miatt tapasztaltam, hogy nem szenvedhetek eleget. Azt hittem, hogy belehalok.“ Maga Biliét, a zárda orvosa is így gondolta. Hatvanszor egymásután kilelte a hideg a nélkül, hogy rohamait bármely orvosság enyhíteni tudta volna. Saumaise anyja megijedt. Illetődve lépett a betegágyhoz és a szent engedelmesség nevében megparancsolta neki, hogy gyógyulásáért imádkozzék. Ha Isten meghallgatja imáját, ezt jelnek tekinti, hogy a kinyilatkoztatások tőle erednek, és így azt is megengedi, amit azok tőle követelnek, a szentáldozást és az imaórát csütörtök este. Margit zavarban van. De győz a szent engedelmesség. Alig végzi imáját, íme a láz hirtelen elmúlik és ő ép egészségben kel fel. Egyideig nem is lesz beteg. Saumaise anyja nem tusakodott tovább Isten akaratával és az engedélyeket megadta. De ez éppen nem jelentette, hogy teljesen meg is nyugodott és a dolog felett napi-rendre tért. Margit életszentségében ugyan kételkedni nem tudott, de másrészt még oly fiatal és alig töltött a rendben két évet. Hozzá élményei oly rendkívüliek. Vájjon nem a gonoszlélek mesterkedik-e itt? Tanácsot kér tehát „tudós emberektől“, szerzetesektől, jezsuitáktól, bencésektől, akik Margitot ki is hallgatják. De akár azért, mert a „tudósok“ az effajta dolgokkal szemben elfogultak voltak, akár pedig azért, minthogy Margit az élmények előadásában ügyetlen volt, kedvezőtlen ítéletet hoztak. A tünetényeket a gyenge idegrendszernek vagy vérmérséklet számlájára írták s javasolták, „adjanak jó levest ennek a leánynak“. Sőt, ki tudja, — véleményeztek — nincs-e benne szerepe a gonoszléleknek, aki, hogy a nem óvatos lelkeket félrevezesse, még angyalalakban is mesterkedik.

Margit úgy érzi, hogy íme senki sincs mellette, mindenki csak ellene. Még „tudósok“ is azt vélik, hogy rossz úton jár sőt talán az ördög mesterkedésének esett áldozatul. Alázatos lelkületével igyekszik ezt még önmagával is elhíttetni. Lelkét mindez mérhetetlen zavarba, nyugtalanságba ejti. Tépelődik és gyötrődik. Kínzó kételyeinek súlya alatt bánatos imában közli állapotát az Úrral. Mire ezt a világos feleletet hallja: „Légy türelemmel, *várd be hű szolgámat!*“ Ezek a szavak tökéletesen megnyugtatták. Hanyatló bátorsága mint acélrúgó pattant fel. Átérezte és meggyőződésévé váltott, hogy az Úr, aki a kijelentéseket reá bízta, annakidején majd segítségére is jön.

És ez az idő csakhamar el is érkezett.

Saumaise anya egyszercsak kihirdeti, hogy a nővéreknek még a mai nap folyamán egy jezsuita atya konferenciát tart. Az atya, akinek Franciaországban minden fiatalsága mellett már híre volt, csak az imént érkezett Parayba, hogy mint P. Pappon házfőnök utódja, hivatalát átvegye. Elgondolhatjuk, hogy mily érdeklődéssel várták a nővérek a konferenciát a nagynevű szónok ajkáról. Ez 1675. év február 15-ét követő egyik nap történt. Az atya, akit P. Colombiére Kolosnak hívtak, csakugyan el is jött, annál inkább, mert mint a ház *rendkívüli gyóntatója* is be akart mutatkozni.

P. Colombiére megtartja szentbeszédét. Margit ott ül a hallgatók közt. Az oktatás alatt világosan hallja szíve mélyén a szózatot: „Ez az, akit neked küldök.“ Mikép szegezhetette ekkor szemét arra, akit Mestere neki küldött s szíve érzelmeiből mit árult el, nem sejtjük. De annyit tudunk, hogy midőn P. Colombiére a kb. 50 tagból álló közösséghez beszélt, tisztán megkülönböztette ezek közt Margit alakját. Oly mély benyomást tett reá, hogy mikor a beszéd végén, a búcsúzáskor a főnöknő megköszönte neki fáradságát, megkérdezte, hogy ki az a nagyon szerény és fiatal szerzetesnő, aki a közösség közt itt és itt foglalt helyet. „Alacoque Margit“ — felelt a főnöknő. Mire: „Kegyelmekkel megáldott lélek“ — válaszolta P. Colombiére és eltávozott.

A kántorbőjtök előtt — amelyek ez évben március 6., 8. és 9-re estek — nem tett látogatást a kolostorban. Ekkor azonban megjelent, hogy kötelességszerűen a szerzetesnők gyónását meghallgassa. Margit is sorra került, de nem árulta el magát. P. Colombiére azonban, aki érezte, hogy ebben a lélek-

ben a kegyelem egészen határozottan és feltűnően működik, elég soká tartóztatta a nővért a gyóntatószékben. Minthogy nem akarta a még gyónásra várakozók türelmét próbára tenni, megkérdezte Margitot, vajjon megengedné-e, hogy más alkalommal meglátogassa? Margit nagyon tartózkodólag felel: „Nem rendelkezik — mondotta — önmagával... de majd mindent megtesz, amit csak az engedelmesség parancsol.“ A dolog ennyiben maradt. P. Colombière Benisson-Dieu-be s talán más-hová is, missziót ment tartani. Annyit tudunk, hogy Parayban 1675 június 2-án, pünkösdkor tartotta első nyilvános szentbeszédét. Tehát három hónap múlt el március 9-e óta, amikor Margitot először meggyóntatta. Alig hihető, hogy közben a Vizitációval foglalkozott volna. Okossága és megfontoltsága folytán távolról sem akart feltolakodni. Alázatossága tiltakozott volna, hogy lelkivezetőnek ajánlkozzék és Margitot bizalmas közlésekre kényszerítse. Így tehát bizonyosra vehető, hogy a felhívás az újabb látogatásra a Vizitáció részéről indult ki, éspedig a végből, hogy Margit dolgaira nagyobb világosságot és biztonságot hozzon és őt meg a főnöknőt megnyugtassa. Margit ekkor megjelent Colombière Kolos atya előtt. Gyötrő kínokat állott ki, mert nagyon idegenkedett belséjének feltárásától. Jellemző dolog ez az igazi misztikusoknál. Míg az ellenkező, a nagy közlékenység egyik biztos jele a hamis misztikának. Nehézségét a gyóntatónak be is vallja. Mire Colombière atya: „Boldognak érzem magam, hogy önnek, nővér, ilymódon alkalmat adhatok, hogy alázatosságával áldozatot hozhasson Istennek.“

Ezek a szavak legyőzték Margit féltékenységét és most már felfedte Kolos atya előtt egész valóját. Elmondotta egész élet-történetét, az üdvözítőtől gyermekkora óta kapott kegyelmeket. Elbeszélte nehézségeit az előljárókkal, gyóntatóatyjával, akik élményeiben nem bíznak. De feltárta az Úr Jézusnak szent Szívére vonatkozó kijelentéseit is és az erre vonatkozó kívánalmakat. Boldog Colombière atya mindent meghallgatott. Mélyen elgondolkozott és aztán Margit feljegyzése szerint kb. a következő megállapításokat tette: „Megnyugtató, hogy nincs mit félnem annak a Léleknek magatartásától, annál is kevésbé, mert az engedelmességtől nem von el. Követnem kell sugalmait átengedve egész lényemet, hogy magamat neki szenteljem és feláldozzam tetszése szerint. Csodálta Isten jóságát, hogy annyi ellenszegülés ellenére vissza nem vonult.

Tanított megbecsülni Isten adományait és tisztelettel, alázattal fogadni a gyakori közléseket és bizalmas beszélgetéseket, amelyekben részesít. Hozzátette még, hogy ezen oly nagy jószág iránt örökösen hálás legyek. Mikor pedig tudtára adtam, hogy lelkemnek Királya mindig és mindenütt léptenyomon kísér, és pedig oly közelről, hogy szóbelileg imádkozni nem tudtam, pedig annyira erőltettem ezt, hogy szám akárhányszor nyitva maradt, de egyetlen szót sem tudtam kiejteni, főleg olvasás közben — azt mondotta, ne így tegyek többé s a szóbeli ima dolgában elégedjem meg az éppen kötelezővel. És közölve vele egyet-mást a különösebb kedvezésekből és szeretetszövegekről, amelyekben lelkem Szerelmese részesített, — nem írom itt le azokat — azt mondotta, hogy nekem nagy okom van mindezekért magamat megalázni, neki pedig csodálni Istennek irgalmát irántam.“

A harmadik és utolsó nagy kinyilatkoztatás

1675. évi június hó 16-án történt az utolsó, nagy és ünnepélyes megnyilatkozása Urunknak isteni Szívéről, amelyben ki is mondotta a végső szót. Úrnap nyolcada alatti vasárnapon Szentünk megint ott térdel a kar rostélya előtt, epedő szemét a szentségházra függesztve. Éppen „túlságos kegyelmet kapott Szerelmesétől“, midőn az oltáron megjelenve, ismét feltárja neki Szívét és így szól: „Ime a Szív, amely annyira szerette az embereket, hogy nem kímélt semmit, kimerítette és felemésztette magát, csakhogy szeretetét kimutassa. És nagyobb részükről elismerésül csak hálátlanságot kapok azokban a tiszteletlenségekben és szentségtörésekben, abban a hidegségben és megvetésben, amellyel a szeretetnek e Szentségében bántanak. És — tette hozzá üdvöztőnk oly hangon, amely Margit szívébe nyilallott — legjobban az fáj, hogy ezt a nekem szentelt szívek teszik.“

Majd azt a kívánságát fejezi ki az Úr, hogy Szíve tiszteletére, imádására az Egyházban külön ünnep létesüljön.

„Azért kívánom tőled, — szól Margithoz — hogy az Úrnap nyolcadát követő péntek Szívem tiszteletére külön ünnepül legyen szentelve. Áldozzanak azon a napon és nyilvános megkérleléssel nyújtsanak nekem tiszteletet, kárpótlást az okozott bántalmakért, amelyeket Szívem, mikor az oltáron ki van téve, elvisel. Ígérem neked, hogy Szívem kitarul és

bőven ontja majd szeretete árnját mindazokra, akik neki ezt a tiszteletet megadják vagy megadatják.“

Ez alkalommal Margit bámulatosan nyugodt és higgadt maradt. De lesújtotta a küldetés fontossága, főleg mikor azt gyenge erővel és lehetőségeivel összemérte. Tehát ő új ünnepet létesítsen az Egyházban, ő, a rács mögé zárt egyszerű, gyarló apáca. „Vájjon miképpen cselekedjem én ezt?” — kérdi. Mire az Úr újra az ő „*hív szolgájához*“, Colombiére atyához utasítja. Ennélfogva ismét ehhez folyamodik Margit, hű számot adva utolsó jelenéséről és megbízatásáról. Colombiére atya az egész jelenés lefolyását írásban is elkérte tőle. Gondosan tanulmányozta és megvizsgálta. Aztán tudtára adta Margitnak, hogy egészen nyugodt lehet és bízhatik küldetése igazságában. Margit lelkét béke tölti el. Leborul most már a szentély előtt és szent ünnepélyességgel mutatja be Jézus Szívének odaadását, hódolatát és felajánlja neki magát s egész életét. P. Colombiére ugyanígy cselekedett. Ez az időre és örökkévalóságra annyira kiható esemény, annyi felajánlásnak, egyének, családok, egyházmegyék, városok, az Egyház és világ felajánlásának típusa és kiindulópontja 1675. év június 21-én ment végbe.

Ez a nap Úrnap nyolcadát követő péntek volt. Tehát a behozandó Jézus Szíve ünnepének napja. Amit az Úr Szentjétől kívánt s amire segítségnek Colombiére atyát választotta és rendelte, ma már javarészt teljes egészében megvalósult. Jézus Szíve ünnepét ezen a napon ma már mint elsőrangú, de — sajnos — még nem nyilvános jellegű ünnepet megüljük. Ekkor az oltártól megkérelmő imák szállnak fel és a hívek tömeges szentáldozással igyekeznek az annyiszor és annyira megbántott Szívnek kárpótlást nyújtani. Mindinkább szaporodik ama családok és közületek száma, amelyek magukat Urunk Szívének különös oltalma alá helyezik s Királyuknak elismerik. Számosan tartják csütörtök és péntek közt virrasztva az imaórát, amelyet Urunk Margittól kívánt és bizonyosan valamennyiunktől oly jónéven vesz és sok vigasztal és kegyelemmel viszonz.

De tévedés volna hinni, hogy ez mind máról-holnapra valósult meg. Idő kell ahhoz, míg a nap borongós őszi reggelen áttöri a homályos ködöt és derülten felragyog. De aztán annál nyájasabban és kívánatosabban mosolyog, minél nehezebben és lassabban törte át az akadályokat. Így van ez

Jézus Szíve imádatával és tiszteletével is. Margitra még sok borongós nap következik és munkatársára, Colombiére atyára is, amíg életük nagy művét diadalmas útjára megindítják.

Előre a kereszttúton

Margitra is alkalmazható, amit üdvözítőnk Saulnak a damaszkuszi úton mondott: „Megmutatom neki, mennyit kell szenvednie az én nevéért.“ (Ap. cs. 9, 16.) Talán mondhatjuk: „Szívemért!“ Az utolsó fenséges kijelentés után, amelyet az imént előadtunk, Colombiére atya, a felvilágosodott lelki vezér Angolországba kapott küldetést.

Margit nővér azt már jóval előbb kinyilatkoztatásból tudta és tudtára is adta az atyának, akivel a lelki kapcsolat mind szorosabbra fűződött. Margit azt is tudta, hogy ez a Gondviselés tervei szerint történik. Ámde ez fájalmát nem csökkentette. A szent papnak előljárói intézkedésére váratlanul és gyorsan kellett elutaznia. Margittól csak rövid levélben búcsúzik. Ebben a levélben *bátorságra* inti a küzdelemben, *szelidségre* ellenségei iránt és *alázatosságra* a sikerekben.

Margit egészen elárvult, ami keresztútját felfelé csak annál kínosabbá tette. Jöttek aztán az Úr részéről annyiszor beigért és szent szolgálója által annyira áhított egész különösen nagy megpróbáltatások.

Először a *testi fájdalom* jelentkeztek.

Egyik reggel az udvar közepén lévő kútból vizet ment meríteni. A színültig teli veder kicsúszott kezéből s visszazuhan a kútba, gyors forgásba hozva a felvonásra szolgáló kerék vasnyelét. Ez Margitot fején találja, felhasítja ínyét, s kiüti néhány fogát. Elterül a földön. Odafutnak, felemelik . . . Látják, hogy össze van zúzva, vérben úszik. .. *Mosolyog*. Hiszen teljesedésbe ment, amit neki kevéssel előbb Urunk kijelentett. Töviskoronát mutatott neki és így szólt: „Vedd, leányom, ezt a töviskoronát annak jeléül, amelyet nemsokára kapsz, hogy *hasonló légy hozzám*.“

Ettől a naptól fogva, mintha csak tüzes abroncs körítette volna homlokát. Fejét még a párnára sem tudta hajtani kínzó fájdalom nélkül. Nem panaszkodott. Sőt büszke és boldog volt, hogy így Jézushoz jobban hasonlíthat. „Megvallom, — mondotta — hogy sokkal többel tartozom isteni Mesteremnek ezért a koronáért, mintha a föld összes fejedelmének valamennyi

ékszerét nekem ajándékozta volna. Annál is inkább, mert ezt senki sem veheti el tőlem. Gyakran abba a szerencsés kényeszerhelyzetbe hoz, hogy virrasszak és szerelmem egyetlen tárgyával szót váltsak. Ugyanis nem tudom fejemet a párnán pihentetni, amint az én jó Mesterem sem tudta fejét a keresztfán megtámasztani.“

Vegyük hozzá azt a *láthatatlan sebet*, amely az első ki nyilatkoztatás óta gyötörte, s amelyről megjegyzi: „Ez a seb, amelynek fájdalma igen kedves nekem, oly élénken sajoj, hogy emészt és elevenen hamvaszt el.“

Ez képviselte a lándzsadöfést, amely Urunk Szívét általszegezte. A nagy szomjúságról, hogy a keresztesfeszített Mesterét ebben is utánozza, maga Margit gondoskodott, mikor csütörtöktől szombatig semmit sem ivott, sőt magát olykor hosszú hetekig minden italtól megtartóztatta.

Ezekhez járultak *betegségei* s azok alatt tanúsított magatartás. Jellemző az az eset, midőn egyszer kis helyzetváltoztatás által akart magán könnyíteni. Urunk erre megjelent neki és kifejezhetetlen szigorral, szemrehányó hangon csak ennyit mond: „Mikor én a keresztet vittem, nem váltogattam a vállamat.“

Jól mondja Margit boldoggáavatása alkalmával az autun-i püspök 1865-ben kiadott pásztorlevelében: „Margit sem lábán, sem kezén, sem oldalán az üdvözítő sebeinek látható jelét valóban nem viselte; a sebhelyek ama kitüntetésében, amely Asszisi Szent Ferencnek és másoknak dicsőségét alkotta, sohasem részesült, de hasonlósága az isteni Mesterhez, ha rejtettebb is, de nem kevésbé volt valódi. Mint Veronika kendője, megkapta az ő elgyötört és *megalázott vonásainak* lenyomatát.“ Ez utóbbiról a *testihez* járuló, de ezeknél sokkal nagyobb *lelki* szenvedések gondoskodtak.

Érzi, látja, tapasztalja tehetetlenségét, hasznavehetetlenségét, ami minden becsületes lélekre oly nyomasztó és szinte kibírhatatlan szokott lenni. Ahová csak alkalmazták, csődöt mondott. Fel akarják használni a betegápolásnál. Jó a szíve, hősies az önlegyőzése, de ez magában nem elég. Nem maradhatott helyén. A konyhában sem vehették hasznát. Mikor ott tettek vele kísérletet, minden tányér és fazék kiesik kezéből. Most a konviktusi leányokhoz teszik felügyelőnek. Ezek rajongnak a „szent nővérért“ és ruhájából ereklyét metélnék.

De tehetnek is miatta, amit akarnak. Hiszen a szemlélődésbe merült nővér úgyszemint vesz észre semmit. Innen is továbbítják. Margitot hovatovább senki sem érti meg. Egyesek ábrándozónak tartották, akinek sikerült magát a főnöknőt és Colombeire atyát is félrevezetnie. Az ezekkel való feltűnően gyakori érintkezése is ennek a feltevésnek szolgáltatott némi alapot. Mások meg hülyének, tébolyodottnak tartották. Ismét mások ördögtől való megszállottságot sejtettek, miért is mikor mellette elmentek, szenteltvizet hintettek feléje. Azzal fenyegették, hogy a bíróságnál feljelentik mint csalót és börtönbe kerül.

Ne ítéljük el a szegény nővéreket, ők mit sem tudnak arról, ami Jézus és Margit lelke közt lejátszódott. Mit sem sejtjenek a nagyszerű kinyilatkoztatásokról, amelyek zárdájukat majd világnevezetességgé teszik, ők csak az elmélyedéseket látják, amelyek nap-nap után fokozódnak. Azt tapasztalják, hogy Margit nem olyan, akiben a vizitációs apáca ideálját láthatják. Úgy tűnik előttük, hogy haszontalan különccel állnak szemben, aki a zárdának csak terhet és keresztet jelent. Ismernünk kell ezt a hangulatot, hogy megsejtsük azt a rettentő, megsemmisítő megaláztatást, amelyet Urunk Margittól mint áldozatot követelt. Ez volt Margit szenvedéseinek mélypontja.

Hallgassuk meg Languet püspököt, aki így beszél el a szöbanforgó esetet. Minthogy a közösség (a paray-i vizitáció) Saumaise anya gondossága és néhány korosabb szerzetesnő jópéldája ellenére is visszaesett közönyösségébe,* Isten tudtára adta Mária Margit nővérnek, mily nagy harag tölti el az egész házzal szemben és közölte vele, hogy a zárda kiteszi magát a veszélynek, hogy az Úr elhagyja, hacsak szolgálóleánya (Margit) fel nem áldozza magát érte. „Leányom, — mondotta neki — szükséges, hogy egy napon te légy Szívemnek engesztelő áldozat, hogy közbenjárásoddal elhárítsd a büntetéseket, amelyekkel Atyám megbántott igazságossága a közösséget sújtani akarja.“ Egyben megmutatja Margitnak a különös hibákat, amelyekért Isten neheztel és a szenvedéseket is, amelyeket Margitnak ezek kiengesztelésére viselnie kell.

Margit ezek láttára elrémül. Nem érzett magában elég erőt

* Láttuk már, hogy miként kell ezt értenünk.

és bátorságot, hogy magát *ily módon és ily fokban isteni Jegyesének* áldozatul odaadja.

Csak annyit felelt, hogy nem rendelkezik önmagával s mit sem tehet előljárói engedélye nélkül.

Már ez hiba volt, amit Margit megkétszerezett azzal, hogy az engedélykérést az isteni akarat teljesítésére napról-napra halogatta.

Az Úr Jézus azonban nem hagy neki békét és sürgeti, hogy akaratát teljesítse. Végre Margit könnyek közt mindent elmond Saumaise anyának, a főnöknőnek. Ez pedig úgy vélekedett, hogy Margitnak fenntartás nélkül szót kell fogadnia és magát áldozatul odaadnia.

Mária Margit azonban még mindig tétovázik és halogat, így múlik el egyik nap a másik után. De mi is volt az az áldozat, amelyet az Úr Jézus tőle kívánt? Margitnak bizonyosan el kellett merülnie a megaláztatás örvénylő tengerébe s abban szinte megsemmisülnie. Mily borzalmasan nehéz lehetett ez számára, elárulja az az ellenkezés, amelyet az ilyen szenvedésben és megalázkodásban annyira beiskolázott és gyakorlott lélek is kifejt.

Szűz Mária bemutatása (november 21) ünnepét megelőző este együtt imádkozik a közösséggel és küszködik önmagával, hogy természete ellenkezését leküzdje. Erre egyszerre Isten haragja oly szörnyű képből mutatkozik be előtte, hogy szinte önkívületbe esik. Ugyanekkor ezt a szózatot hallja: „Mint hogy azoknak a megaláztatásoknak, amelyeket ebben az áldozatban el kellett volna viselned, oly erősen ellenálltál, most megkétszerezem azokat. Eddig rejtett áldozatot követeltem tőled, most azonban nyilvánosan kívánom azt oly módon, oly időben, amely ellenkezik minden emberi észszerűséggel... Azt akarom, hogy az áldozat körülményei olyan megalázók legyenek, hogy az számodra egészen életed végéig szégyenre adjon okot és így ismerd meg, hogy mit tesz az: Istennek ellenállni.“

Az imádság után a nővérek valamennyien elhagyták a kórust, csak Margit maradt ott, hogy szabad folyást engedjen könnyeinek. A csengő az étkezésre szólította. Ekkor úgy érezte, hogy az egész közösség elé kell járulnia és az Istentől kívánt elégtételt, áldozatot fennhangon, minden bevezetés nélkül kell meghoznia. Ehhez azonban a főnöknő engedélyére volt szükség, aki gyengélkedése miatt éppen a betegszobában tar-

tózkodott. Elhatározza tehát, hogy felkeresi őt. Félelme azonban akkora, hogy útközben összeesik. Ily állapotban viszik Saumaise anyá elé. Itt bevall mindent, elbeszél mindent, de oly zavartan és oly bő könnyhullatással, hogy mindenkiben szánalmat ébreszthetett. Saumaise anyá érzi, hogy Istennek állana ellen, ha az engedélyt megtagadná.

Rendi szokás egyes ünnepek előestéjén abban a teremben, ahová a nővérek munkára összejönnek — a főnöknő engedélyével — egymást bizonyos külső hibákra figyelmeztetni, amelyek t. i. a ház közrendjét zavarhatják.

Mária Margit nővér inkább halotthoz, mint élőhöz hasonlítva, az isteni harag tövisétől kényszerítve térdre veti magát társnői előtt és a félelmetes csendben megismerteti Isten nehezteléseit és fenyegetéseit, és hogy az elkövetett hibák kiengesztelésére Isten őt szemelte ki áldozatul. (Hámon. Vie de M. M. Alacoque.)

Ha a méhkasra bottal ütést mérnek, nem idéz fel akkora zűrzavart, mint minő e különös vád elhangzása után tört. Este negyedkilencről a zsolozsma kezdetéig, félkilencig óriási a zaj. Kiáltoznak, keserű szemrehányások tömegét zúdítják szegény Margit fejére. Vádolják a főnöknőt, aki magát ilyen félkegyelmű leány által orránál fogva vezetetni engedi, és ilyen engedélyeket ad. Ki jogosítja fel ezt a gyengeelméjűt, hogy magát Isten követének tüntesse fel? A felháborodás óriási. Hát még mikor Saumaise anyá — ahogy ezt kötelességének érezte — mindenegyestől nővérré penitenciát szabott és megbízta a helyettes főnöknőt, hogy ezt a kápolnában a zsolozsma után nyilvánosan kihirdesse. Ez a váratlan zuhany az ingerültséget a végsőkig fokozta. Míg a legbuzgóbbak — s nem ezek voltak többségben — kötelességüknek tartották, hogy engedelmeskedjenek és a penitenciát végrehajtsák, a többiek Margitot a betegszobába kísérik, ahová teljesen összetörve tér be. Kérdésekkel ostromolják, de egyebet nem tud felelni, mint azt: „Isten haragra lobbant a ház iránt.“ De megérthetjük, hogy ez csak fokozta az indulatokat. E közben a harang visszavonulásra szólalt meg. Margitot most szobájába kísérik. Faggatva, szidalmazva vonsozlják őt. És mert a Szent felelni Bem tudott, a hallgatást is hibául rótták fel neki. Egyesek azt hangoztatták, hogy mint eszelóst el kell zárni. Mások azt állították, hogy szélhűdés érte és csillapítószereket igyekeztek ráerőszakolni. Ismét mások ördögtől megszállottat látnak

benne s imádkozva, keresztvetésekkel próbálják azt belőle elűzni. Így telt el ez a „gyötrelmes éjtszaka“. Margit féláljultan virraszt, még mindig magán érezve Isten haragjának szörnyű súlyát.

Másnap a főnöknő, aki a történekről értesült, Margitpt mégis a szentáldozáshoz küldte. Ez alatt az Úr így szólt hozzá: „Végre szent a béke. A meghozott áldozattal elégtételt szolgáltatással igazságosságomnak.“ Languet püspök a dolgot így adja elő. Lehet, hogy az apácák alázatos vallomása tévedésbe hozta az ő történetírói lelkiismeretét s a jelenetet túlsötéten festi le. Mindenesetre a zárda alapjában véve jó szellemére mutat, hogy azok, — állítólag csak kevesen voltak — akik a palotaforradalomban résztvettek, másnap reggel már a szentmise előtt gyónni mentek és a szentáldozáshoz járultak. Egyébként is a kirótt vezeklést kiki szobájában engedelmességből elvégezte. Így értjük csak igazában az Úr Jézus kegyes Szívének teljes kiengesztelődését.

Nagytakarítás volt ez a paray-i kolostorban, mielőtt azt Urunk Szent Szíve szentélyévé avatta.

Greyfié anya főnöksége

1678-ban lejárt de Saumaise anya főnökségének 6. éve. A vizitáció kivételeket nem ismerő törvénye szerint a zárda vezetésében változásnak kellett beállania. Miért is Boulier anya, az általános főnöknő Dijonba hívta őt. Azzal a meggyőződéssel távozott Parayból, hogy Margit nővért jó szellem vezeti. Margit is fájó szívvel vált meg tőle, annál is inkább, mert jól tudta, hogy Jézus mennyire szereti ezt az őszinte, jó lelket. A bensőséges viszony Saumaise anya és Margit közt ezzel egyébként nem szűnt meg, amiről bizonyosságot tesz bizalmas levelezésük. Új főnöknőről kellett gondoskodni. 1678 áldozócsütörtökén történt a választás, amely az annecy-i ház egyik értékére, Greyfié nővérré esett. Az annecy-i főnöknő azt a szép bizonyítványt állította ki róla: „Megvan benne az erősség és szelidség szelleme, amelyek a jó kormányzáshoz szükségesek. Egyenes és őszinte lélek. Nagyon alázatos nővér és e mellett a szerzetesi fegyelem megtartásában igen pontos.“

Annecy-ben bizonyára tudtak már a paray-i zárda mozgalmairól és kétségkívül azért ajánlották Greyfiét, hogy ott végtére is rendet teremtsen. Ez bizonynal a Gondviselés ter-

veivel is egyezett, hogy Greyfié anyának a kíméletlenség határáig menő eljárása nemcsak Margit erényeit növelje, de minden kétséget is eloszlasson azokra nézve, akikben megvan a jóakarát hinni és valóban elfogadni azt, amiről szinte kézzelfoghatóan meggyőződhetek. Midőn Greyfié anya Parayba érkezett, ebbe a szerinte „igen jó, erénnyel és áhítattal teljes házba“, ott a véleményeket Margitra vonatkozólag a legnagyobb megoszlásban találta. Erényeit senki sem vitatta. Jézus Szívére vonatkozó kinyilatkoztatásokról sem volt szó, mert ezek a zárda közössége előtt ezideig teljesen ismeretlenek voltak. Csupán a Szentnek külső viselkedése, hosszas imái, ájulásai, különös betegségei zavarták a kedélyeket. Még a legkomolyabb és legbuzgóbb szerzetesnők is — élükön Des Escures Mária Magdolna anyával, kit mindig szentnek tartottak — hajlandók voltak hinni, hogy Margit csalódásnak esett áldozatul.

Greyfiének viszont az az utasítás volt jelszava, amelyet Szalézi Szent Ferenc a Vizitáció főnökeinek adott: „Legyenek azon, hogy megnyirbáljanak minden törekvést, amely többet vagy kevesebbet akar tenni, mint amit a rend alkotmánya és útbaigazítása előírnak.“ Ezt alkalmazta tehát Margitra is, éspedig oly szigorral, hogy még halála óráján is szemrehányást tett e miatt önmagának. „Nem végezhetem be életemet a nélkül, — szolt — hogy ki ne fejezzem bánatomat, hogy olyannyira engedtem a szegény, alázatos Margit önkínzási hajlamát kielégíteni.“

Greyfié anya elődjétől vagy Margit révén, — aki mint előjárója előtt feltárta egész lelkét — a Jézus Szíve-kinyilatkoztatásokról értesült. Hitt-e vagy sem azoknak, bajos volna eldönteni. De az tény, hogy teljes bizonyosságra akart jutni.

Először a megaláztatások eszközéhez nyúlt. Még ha Margit az ő egyenes parancsára is cselekedett valamit, korholta őt. De bármennyire törekedett is, nem sikerült neki Margitot annyira megaláznia, mint amennyire ezt Margit kívánta és niaga ellen szinte kihívta. „A saját szemében (Margit) — írja róla később Greyfié anya — mindig ő volt a hibás, aki minden rosszat tett vagy aki oka volt, hogy Isten másokban a rosszat Megengedte. Nem is szűnt meg tőlem a vezeklésre engedélyt kérni, hogy az isteni igazságosságnak eleget tegyen. És ha

benne s imádkozva, keresztvetésekkel próbálják azt belőle elűzni. Így telt el ez a „gyötrelmes éjtszaka“. Margit féláljultan virraszt, még mindig magán érezve Isten haragjának szörnyű súlyát.

Másnap a főnöknő, aki a történekről értesült, Margitpt mégis a szentáldozáshoz küldte. Ez alatt az Úr így szólt hozzá: „Végre szent a béke. A meghozott áldozattal elégtételt szolgáltattál igazságosságomnak.“ Languet püspök a dolgot így adja elő. Lehet, hogy az apácák alázatos vallomása tévedésbe hozta az ő történetírói lelkiismeretét s a jelenetet túlsötéten festi le. Mindenesetre a zárda alapjában véve jó szellemére mutat, hogy azok, — állítólag csak kevesen voltak — akik a palotaforradalomban résztvettek, másnap reggel már a szentmise előtt gyónni mentek és a szentáldozáshoz járultak. Egyébként is a kirótt vezeklést kiki szobájában engedelmességből elvégezte. Így értjük csak igazában az Úr Jézus kegyes Szívének teljes kiengesztelődését.

Nagytakarítás volt ez a paray-i kolostorban, mielőtt azt Urunk Szent Szíve szentélyévé avatta.

Greyfié anya főnöksége

1678-ban lejárt de Saumaise anya főnökségének 6. éve. A vizitáció kivételeket nem ismerő törvénye szerint a zárda vezetésében változásnak kellett beállania. Miért is Boulrier anya, az általános főnöknő Dijonba hívta őt. Azzal a meggyőződéssel távozott Parayból, hogy Margit nővért jó szellem vezeti. Margit is fájjó szívvel vált meg tőle, annál is inkább, mert jól tudta, hogy Jézus mennyire szereti ezt az őszinte, jó lelket. A bensőséges viszony Saumaise anya és Margit közt ezzel egyébként nem szűnt meg, amiről bizonyosságot tesz bizalmas levelezésük. Új főnöknőről kellett gondoskodni. 1678 áldozócsütörtökén történt a választás, amely az annecy-i ház egyik értékére, Greyfié nővérré esett. Az annecy-i főnöknő azt a szép bizonyítványt állította ki róla: „Megvan benne az erősség és szelidség szelleme, amelyek a jó kormányzáshoz szükségesek. Egyenes és őszinte lélek. Nagyon alázatos nővér és e mellett a szerzetesi fegyelem megtartásában igen pontos.“

Annecy-ben bizonyára tudtak már a paray-i zárda mozgalmairól és kétségkívül azért ajánlották Greyfiét, hogy ott végtére is rendet teremtsen. Ez bizonynyal a Gondviselés ter-

veivel is egyezett, hogy Greyfié anyának a kíméletlenség határáig menő eljárása nemcsak Margit erényeit növelje, de minden kétséget is eloszlasson azokra nézve, akikben megvan a jóakarát hinni és valóban elfogadni azt, amiről szinte kézzelfoghatóan meggyőződhetnek. Midőn Greyfié anyja Parayba érkezett, ebbe a szerinte „igen jó, erénnyel és áhítattal teljes házba“, ott a véleményeket Margitra vonatkozólag a legnagyobb megoszlásban találta. Erényeit senki sem vitatta. Jézus Szívére vonatkozó kinyilatkoztatásokról sem volt szó, mert ezek a zárda közössége előtt ezideig teljesen ismeretlenek voltak. Csupán a Szentnek külső viselkedése, hosszas imái, ájulásai, különös betegségei zavarták a kedélyeket. Még a legkomolyabb és legbuzgóbb szerzetesnők is — élükön Des Escures Mária Magdolna anyával, kit mindig szentnek tartottak — hajlandók voltak hinni, hogy Margit csalódásnak esett áldozatul.

Greyfiének viszont az az utasítás volt jelszava, amelyet Szalézi Szent Ferenc a Vizitáció főnökeinek adott: „Legyenek azon, hogy megnyirbáljanak minden törekvést, amely többet vagy kevesebbet akar tenni, mint amit a rend alkotmánya és útbaigazítása előírnak.“ Ezt alkalmazta tehát Margitra is, éspedig oly szigorral, hogy még halála óráján is szemrehányást tett e miatt önmagának. „Nem végezhetem be életemet a nélkül, — szólt — hogy ki ne fejezzem bánatomat, hogy olyannyira engedtem a szegény, alázatos Margit önkínzási hajlamát kiélegíteni.“

Greyfié anyja elődjétől vagy Margit révén, — aki mint előjárója előtt feltárta egész lelkét — a Jézus Szíve-kinyilatkoztatásokról értesült. Hitt-e vagy sem azoknak, bajos volna eldönteni. De az tény, hogy teljes bizonyosságra akart jutni.

Először a megaláztatások közéjébe nyúlt. Még ha Margit az ő egyenes parancsára is cselekedett valamit, korholta őt. De bármennyire törekedett is, nem sikerült neki Margitot annyira megaláznia, mint amennyire ezt Margit kívánta és maga ellen szinte kihívta. „A saját szemében (Margit) — írja róla később Greyfié anyja — mindig ő volt a hibás, aki minden rosszat tett vagy aki oka volt, hogy Isten másokban a rosszat megengedte. Nem is szűnt meg tőlem a vezeklésre engedélyt kérni, hogy az isteni igazságosságnak eleget tegyen. És ha

szabadjára marad, böjttel, virrasztással agyongyötörte volna szegény, ártatlan testét.“

Mínthogy ez a mód nem vezetett a kitűzött célhoz, Greyfié anyja más eszközökhöz nyúlt. Kezdte visszavonni az eddig adott engedélyeket. Nem tarthatta meg Margit a szentórát, amelyet az Úr Jézus kívánt tőle. Ilyenkor részesítette őt az Úr kimondhatatlan módon haldoklása fájdalmaiban. Eleinte ugyancsak az Úr Jézus által kívánt helyzetet módosította a főnöknő, hogy t. i. az órát ne arca borulva töltse, hanem egyszerűen térdelve, összetett kezekkel. Később az engedélyt egészen visszavonta. Margit kétszer vagy háromszor elrémülve futott a főnöknőhöz és jelentette, hogy az üdvözítő igen felindultnak látszik s félő, hogy haragját rettentő csapásban érezteti. Greyfié anyja erre nem is hederített. A csapás bekövetkezett. Egyik sok reményre jogosító, legkedvesebb nővér hirtelen meghalt. Greyfié anyja megdöbbenve adta meg nyomban újra a visszavont engedélyt. Ezt őszintén és alázatosan maga beszélte el. De a többi korlátozást szigorral fenntartotta. Kötelezte Margitot, hogy bár lázban égett és betegségtől szinte roskadozott, a zárda minden lelkigyakorlatában pontosan résztvegyen. Könnyfacsaró dolog volt látni, amint Margit engedelmesen a karba vánszorog, ott kezét összetéve térdel, egyéb mozdulatot nem téve, csupán amit a hidegrázás okozott. Máskor megint a fekvő beteget arra kényszerítette, hogy felkelve, évi lelkigyakorlatait azonnal megkezdje. „Menjen, — szolt hozzá — üdvözítőnk kezébe teszem önt.“ Ő vezérelje, kormányozza, gyógyítsa meg tetszése szerint. Margit először megdöbben, de mikor azt hallja, hogy őt az üdvözítő kezébe helyezik, magányba vonul. Alig zárkózik cellájába, megjeleNIK neki az Úr, s mínthogy a földön fekvő a hidegtől szinte megmerevedve találja, becézve felemeli, így szólva hozzá: „Íme egészen az enyém vagy, az én ápolásom alatt. Miértis egészségesen akarlak visszaadni annak, aki téged kezembe helyezett.“ S íme Margit a nyolc napot mennyei vigaszok özönében tölti és Greyfié anyja legnagyobb bámulatára lelkigyakorlatait megújult erővel végzi be.

Greyfié anyja erre elég vakmerően még továbbmegy. Mikor Margit ismét beteg, — ami nála nem ritkaság — írásban adja meg neki a parancsot, hogy hordja el ágyát a betegszobából és kérje az üdvözítőtől, hogy ne legyen örökös ter-

here a zárdának, öt hónapig a betegszobában ne is mutatkozzék.

Tanúk bizonyítják, hogy Margit — mintha a betegséget ruhaként leöltötte volna — makkegészséges volt. De az öt hónap letelével visszaesik betegségébe.

Az isteni Mester kívánságára Margit 1678 december 31-én elkészítette lelki végrendeletét, amelyet maga Greyfié anya írt saját kezével. Ebben Margit hősiességgel hirdeti, hogy mindem őt lemond, csupán egyet tart fenn, hogy t. i. mindenkor Jézus Szívével egyesülve akar élni és őt tiszta szeretettel, csakis önmagáért szeretni. Margit alájegyezte nevét. De ezzel, sem elégedett meg. Szent Alapító Anyja, Chantal példájára Jézus nevét zsebkéssel keblére véste. Az Úr Jézus ezt kegygyel fogadta és a rákövetkező szentáldozás alkalmával kijelentette, hogy Margitot az egész örökkévalóságban szent-séges Szíve végleges örökösévé teszi. E szívnek kincseiből mostantól fogva meríthet örökre annyit, amennyi csak neki tetszik.

P. Colombiére hazatér, meghal

Greyfié anyának utolsó kétségeit az Angolországból hazatért Colombiére atyának látogatása oszlatta el. A sok szenvedésen átment Páttert Parayban azzal a tisztelettel fogadták, aminőt az őskeresztények tanúsítottak a hitvallók iránt. Az atyára 10 napos otléte igen jótékonyan hatott. Greyfié anyával többször értekezett, Margittal csak egyszer. Most is — mint mindig — a hozzá való viszonyát szent tartózkodás jellemzi. Többnyire írásban érintkeztek, éspedig a főnöknő kezén keresztül. P. Colombiére mindennel nagyon meg volt elégedve. Mint Saumaise anyának írja: „távollétem alatt minden szépen haladt“. Ezután Lyonba távozott. Greyfié anya ugyan még ezután is olykor próbára tette Margitot, de már sokkal gyengédebb, anyai szeretettel. Erre Szentünk nagyon is rászorult, mert még sok szenvedésen és kísértésen kellett átvergődnie. Így többek között valahányszor áhitat gyakorlatba kapott, szörnyű éhség kezdte gyötörni. A gonoszlélek mindenféle, legválogatottabb fogásokat tárt képzelőtehetsége elé. De mikor táplálékhoz kellett nyúlnia, az undor miatt alig tudott valamit Magába erőszakolni.

Az 1679-i szent magány alkalmával a szeretet hevétől

elragadtatva engedély nélkül keblére égeti Jézus nevét, mint-hogy a késsel odavéssett már eltűnedezett. A seb irtózatos fájdalmat okozott neki. De még inkább szenvedett szemérem-érzete, mikor azt előljárói parancsra a betegápolónak meg kellett mutatnia. Az Úr ugyan megfeddte engedetlensége miatt, de hogy a kényes kezeléstől megkímélje őt, csodálatos módon meggyógyította.

Időközben Colombière atya állapota mind rosszabbra fordult. A londoni börtönben szerzett mellbaja mindinkább fejlődött és sírja felé terelte. Parayba küldték vissza abban a reményben, hogy a kies fekvésű városka friss levegője kissé felüdíti. De a várt javulás nem következett be. Erre az orvosok azt tanácsolták, hogy fítestvérehez Dauphinébe utazzék. Előljárói hozzájárulásával január 29-re ki is tűzték az elutazás napját. Hogy a búcsúzkodás kimerítő izgalmaitól a beteget megkíméljék, a dolgot titokban tartották. De Bisefranc kisasszony a dolgot mégis Szentünk tudomására hozta. Ez néhány sorból álló levélkét küldött a nevezett kisasszony által a nagybetegnek, amelyben arra kéri, maradjon csak Parayban, ha ugyan az engedelmesség ezt neki megengedi, mert „Azt mondta nekem, hogy életének áldozatát ezen a helyen akarja.“ Később Margit ezt a levélkét mindenáron vissza akarta szerezni, de P. Bourguignet, a házfőnök, ezzel ütötte el kérését: „Szívesebben feláldozom a háznak egész irattárát, mint ezt a levélkét.“ P. Colombière tehát maradt és 1682 február 15-én életéhez méltó szent halállal fejezte be földi életét. Amikor másnap a halálhírt Margitnak megvitték, ez azt felelte: „Imádkozzanak és imádkoztassanak a boldogult lelki üdvéért.“ De már ugyanaznap, február 16-án egyik barátnőjének levelében ezt írja: „Ne szomorkodjék többé. Hívja segítségül! Ne féljen, ő most hatalmasabb, mint valaha, hogy segítsen!“

Greyfié anya, aki jól tudott arról a szent kapcsolatról, amely Margitot a boldogult Páterhez fűzte, csodálkozik azon, hogy ez nem kér most különös vezeklésre engedélyt. Hiszen máskor mindig sietett az elhunytak lelkén segíteni. Meg is kérdi Margitot, vájjon mi az oka ennek? Margit szokott nyugalomával kedvesen így válaszolt: „Kedves Anyám, ő erre nem szorul rá többé. Most már ő imádkozik értünk Istennél, mert a mi Urunk Jézus Krisztus szentséges Szívének jósága folytán ő az égben már jól el van helyezve. Csak néhány hanyagsága miatt, amelyet az isteni szeretet gyakorlásában elkövetett,

lelke a testből való kilépésétől kezdve addig, amíg a koporsóba nem helyezték, az Isten színelátásától meg volt fosztva.“ Margit életében egyébként is több jel arra vall, hogy az elköltözött lelkek sorsáról sokat tudott. Ennek a zárdán kívül is híre terjedt. Miért is többen fordultak hozzá, hogy a közelmúltban elhunytak sorsa felől érdeklődjenek. Legtöbbször szerényen kitérve válaszolt. De aztán nemsokára megmondta, hogy ez vagy amaz a lélek már az égben van, míg ellenben a másikért még imádkozni kell.

A Vizitáció és Jézustársasága megbízatása

Margit szent lelki kalauzára, P. Colombiére atyára vonatkozólag még a fent említettél egyéb és igen fontos kijelentést is kapott. Ez a Vizitáció és a Jézustársaságra vonatkozó megbízatás, küldetés volt. Margit így adja elő: „Azt *hiszem*, — a Szentnek alázatos beszédmódja ez — kiemelkedő, tágas és csodálatosan szép helyiség tárult elém. Középen lángtrón állott. Rajta Jézus édes Szíve sebével, amely olyan hő és tündöklő sugarakat lövellt, hogy bevilágította és felmelegítette az egész helyet. Egyik oldalon a Szent Szűz volt, a másik oldalon a mi Atyánk, Szalézi Szent Ferenc, Colombiére atyával. Ott voltak a Vizitáció leányai is, mellettük angyalaik és mindeniknek egy-egy szív a kezében. A Szent Szűz szót emelt: „Jertek, kedves leányaim, közeledjete, mert ennek a drága kincsnek mintegy letéteményeseivé akarlak benneteket tenni.“ És megmutatván nekik az isteni Szívet, így szólt: „Íme ez a drága kincs, amely különösen is elétek tárul, mert Fiam gyengéden szereti rendeteket, amelyet kedves Benjáminjának tekint. Miért is minden mások előtt ennek akarja ezt az osztályrészt adni. Kell, hogy a rend leányai ebből a kimeríthetetlen kincsből ne csak magukat gazdagítsák, hanem minden tehetségük szerint bőven osztogassák az értékes pénzt, törekedve vele az egész világot gazdagítani.“

Ezután a jóságos Anya a jó Colombiére atya felé fordult és így szólt hozzá: „És neked, isteni Fiam hű szolgája, e drága kincsből nagy részed van. Mert ha a Vizitáció leányaira van bízva, hogy ezt megismertessék, megdzenteltessék, másoknak osztogassák, a te Társaságod atyainak van fenntartva, hogy hasznát, értékét beláttassák. Hadd váljék hasznára az embe-
reknek, midőn az ily nagy jótéteményt megillető hálával fogad-

ják. És amilyen mérvben szerzik meg neki ezt az örömet, az isteni Szív, az áldások és kegyelmek dús forrása oly bőven áldja majd működésüket, úgyhogy az munkájukat és reményüket meghaladó gyümölcsöket hoz, éspedig külön mind-egyiküknek tökéletesülésére és üdvére is.“

Margit mint ujoncmesternő

1684-ben lejárt Greyfié anya főnöksége és Semurbe távozott. Utódja Melin anya lesz, aki mellé Margitot helyettesnek választják. Nagy bizalomnak volt ez jele. Margit, aki oly ékesszóló tudott lenni, amikor mást kellett rábeszélni valami tisztség elfogadására, maga rettegett az ilyen kitüntetésektől. Csakhamar új hivatalt is kap. Melin anya a közkívánságnak engedve ujoncmesternővé teszi. Hogy a szeretet és tisztelet Margit iránt mily nagy volt, elárulja, hogy a fiatal fogadalmas nővérek kijelentették, ha Margit lesz a vezető, szívesen maradnak az újoncok között. Sőt az idősebbek szinte rimádkodtak, hogy az újoncok közé visszamehessenek. A 6—7 újonc pedig mondhatatlanul boldognak érezte magát, hogy a tökéletesség útján mesternőül „szentet“ kapott. Lehetetlen is volt, hogy oly nagy szeretet, aminő Margit szívében lángolt, vizsontszeretetet ne ébresszen. Mikor ujoncnőinek a szerzet szabályait magyarázta, azt olyan kenetesen tudta tenni, hogy azok pontos megtartása szinte élvezetnek tűnt fel. Az élő példát magában Margitban látták, aki Istent szent szenvedéllyel szerette és így annak minden akaratnyilvánulását, a legkisebb szabályt is. Növendékeit kitűnően ismerte, sőt olykor elárulta, hogy a szívekben is olvas. Egyben nagyon szigorú volt. Nem tűrte a privát barátkozást, amely a tiszta istenszeretetet akadályozza. Nagy mester volt abban, hogy a szenvedést vonzó és szinte megdicsőült alakban tüntesse fel. Gyakori kijelentése volt: „Ó ha tudnátok, mily édes Istent szeretni! Nincs szenvedés, amelyet felebarátunk miatt szívesen el ne tűrnétek!“ Ezt annyiszor ismételte, hogy ujoncnői miatta csak Szent János evangélistának nevezték. Édes ömlengései közt sokszor kivillant Jézus Szent Szívére való vonatkozás, imádat. De titkát azért senkinek el nem árulta. Azt azonban megtette, hogy sokszor festette Jézus Szívének szépségeit, a benne rejlő kincseket s a kegyelmeket, amelyek

azokra áradnak, akik szolgálatába szegődnek, őt szeretik, imádják, tisztelik.

A Szent Szív egyéb kijelentései

Közben gyakran látomásai is vannak, amelyek a három nagy kijelentést mindinkább bővítik, színezik, magyarázzák, alátámasztják.

Látja Jézus Szívét trón felett lebegni. Átlátszó, mint a kristály, töviskoronát, felül keresztet visel és a kereszten ütött seb tisztán látható rajta. „Kijelentette nekem az Úr, — mondja erre vonatkozólag Margit — hogy tetszik neki, ha Szívét imádják. Akarja, hogy Szívének képét köztiszteletre kitegyék és ilymódon az érzéketlen emberek is meginduljanak. Megígérte nekem, hogy kegyelmeinek kincseit bőven kiönti mindazokra, akik majd ekképen tisztelik. Mindenütt, ahol ily kép lesz tiszteletére kitéve, áldást hoz.“

Más alkalommal még tündöklőbb látomása volt. Az Úr Jézus, hogy az embereket Szíve imadására lelkesítse, megmutatta, hogy miképen imádják őt az égben az angyalok. Margit így írja le: „Egyik napon kenderfonással lévén elfoglalva, a sarokban húztam meg magamat, hogy ott az Oltáriszentséghez közelebb lehessenek. Ekkor az Úr nagy kegyelmekben részesített. Láttam Jézus Szívét ragyogni, mint a napot. Szeretetének tiszta lángjában égett. Szeráfok környékezték, bámulatos összhangban ezt énekelve: „A szeretet diadalt ül, a szeretet boldog, a szeretet örömben ujjong.“ A boldog szellemek buzdítottak, hogy csatlakozzam hozzájuk és magasztaljam velük a szeretetreméltó Szívet. De ezt tenni nem mertem. Ekkor azt mondták, hogy azért jöttek, hogy velem szövetségre lépjenek, s így a Szent Szív folytonos imadásban, magasztalásban s szeretetben részesüljön. Egyben ezt a szövetséget a szeretet eltörölhetetlen jeleivel, aranybetűkkel Jézus Szívébe írták. Ez a kegyelem 2—3 óráig tartott, de hatását egész életemben éreztem, részint a segélyben, melyben részesültem, részint az édességekben, amelyeket akkor és most is ébreszt bennem. Zavaromban szinte elmerültem. Ettől fogva a szent angyalokat isteni szövetségeseimnek nevezem.“

„Minden hó első péntekén láttam Jézus Szívét, — írja — mint fényt árasztó napot, amelynek ragyogó sugarai szívembe tűztek, s ekkor keblemet oly hőség árasztotta el, hogy úgy

látszott, égésében elhamvad.“ Legtöbbször lobogó tűzfényben, izzó lángban látja az isteni Szívet, amint a szeretet dobogtatja. De látta gyakran elkínzottan is, sebekkel terheltén s végnélkülinek látszó nyíllal átdöfötten. Sokszor a töviskorona annyira szorongatja, hogy hullámozva ömlik belőle az isteni vér. A szeretetnek és szenvedésnek ez a párhuzama csak igazolja a régi bölcs mondást: „Szenvedés nélkül nem lehet élni szeretetben.“ Szívünknek két oldala, sarka van. Egyikkel élvezünk, a másikkal pedig szenvedünk. Az egyik kiegészíti a másikat. Az öröm és a szenvedés nővérek. A szenvedés a fiatalabb és halandó. Az öröm örök és halhatatlan. S ha majd a szenvedés meghal, az öröm még az égben is tisztelettel, kegyelettel, sőt hálával őrzi majd húga emlékét, akitől boldogsága legjavát örökölte. Margit néha látja, hogy az isteni Szív felé hideg lelkek közelednek. De a helyett, hogy a tűzforrásnál felmelegednének, visszariadva alázuhannak a sötétségbe. Ezek visszariadtak a sebtől, keresztől, töviskoronától.

Máskor ismét látott hideg, szennyes lelkeket, akik Jézus Szívéhez közeledve felvilágosodnak, kigyulladnak. Belemérülnek az isteni Szívbe, ahogy a szikra a lángözönbe olvad. Egyik napon sziporkázó kemencének látszott előtte Jézus Szíve, amelybe két szív sietett elmerülni. Megtudta, hogy ez a két szív az ő és P. Colombiére atyának a szíve. Ily látomások okozták, hogy Margit, amint este hét órakor a karban letérdelt, úgy is maradt teljes mozdulatlanságban egészen reggelig. Mindarról azonban, ami ilyenkor lelkében végbement, mély titkot őrzött. Annyi az egész, amit egyik kis újoncnőjének, Forgesnek bevallott, hogy ilyenkor Krisztus szenvedéséről elmélkedik és maga sem tudja, vajjon testben van-e avagy azon kívül.

A hónapok első péntekje azonban mindig mintegy kivált-ságolt napja volt az isteni Szívnek. Ilyenkor mint tündöklő nap mutatkozik és szinte elhamvasztóan tüzes sugarakat bocsát ki magából. Margit utóbb csak ezt látja már. Imádandó látvány! Az égen és földön minden csak egy Szívben összpontosul. Vannak vallások, amelyek imádtatták a bölcseséget. Vannak, — ó, mily tévedés — amelyek imádtatták a boldogságot, sőt a kéjt. Vannak, — még mélyebbre sülyedtek — amelyek térdre kényszerítették az emberiséget az erő előtt. Csalódtak mind. Imádásra csak a szeretet méltó! . . . És miféle szeretet az, amelyet Isten imádtat? Margittól tudjuk, hogy a Szíven, a szeretet-

nek eme szimbólumán szerepel a keresztfán kapott seb, azután a töviskorona. Ez tehát Kempis Tamás remek kijelentésének mintegy lefordítása: „Sine dolore non vivitur in amore.“ „Fájdalom nélkül nem lehet élni szeretetben.“

A titok kipattan

A Jézus Szent Szívére vonatkozó kinyilatkoztatások, amelyeket Isten Margit által az egész világnak szánt, kellett hogy végre is napfényre jöjjenek s köztudomásúvá váljanak. A Gondviselés erre két egészen jelentéktelennek látszó esetet használt fel.

De Farges Peronne-Rozália nővér, aki éppen lelkigyakorlatai küszöbén állott, megkérdezte Szentünket, vájjon majd miről tartsa elmélkedéseit. Margit segédkönyvet ajánlott, amelyben azonban sajátkezűleg írt lapot felejtett. Ezen a következő sorok voltak olvashatók: „üdvözítőnk ma este imádság alatt tudatta velem, mennyire óhajtaná, ha az emberek megismernék, szeretnék és imádnák, és hogy sok kegyelmet juttatna nekik, ha Szent Szíve tiszteletének és szeretetének szentelnék magukat.“ A kis újoncnő nem tudta megállni, hogy ezt a lapot társnőinek is meg ne mutassa. Elgondolhatjuk, hogy mennyire fokozta ez Margit életszentségéről táplált, amúgyis magas véleményüket. Kezdték érteni, miért is tud Margit, az ő mesternőjük, éppen Jézus Szent Szívéről oly magasztos dolgokat és anyyi kenettel mondani . . .

Egy másik eset végleg fellebbentette a fátyolt, éspedig most már az egész szerzetesi közösség előtt.

P. Colombiére már két éve nyugodott sírjában. Halála után iratai közt megtalálták lelkigyakorlatairól készített feljegyzéseit. Az életszentségnek oly finom illata áradt ki azokból, hogy rendtársai azok kiadására szánták rá magukat. Meg is jelent a mű Lyonban e cím alatt: „Tisztelendő de la Colombiére Kolos atya lelki magánya.“ Melin anya, a főnöknő is hamarosan kézhez kapta. Még maga belülről meg sem nézte, máris elrendelte, hogy az ebédlőben asztali olvasásnak használják. Elgondolhatjuk, mily mohó érdeklődéssel hallgatták a szerzetesnők minden szavát. Hiszen az annyira ismert és tisztelt Péter lelki megnyilatkozása volt minden betűje. Már csaknem végére járt a kis kötet, mikor a feszült figyelem, amellyel hallgatták, szinte döbbentő meglepetéssel érte el csúcspontját. Éppen De Farges nő-

vér volt a felolvasó. P. Colombiére arról számol be Istennek és önmagának, — hiszen naplóját csakis magamagának írta — hogy az Oltáriszentség tiszteletét minden erejéből elő akarja majd mozdítani. Hiszen ezzel egészen Isten szándéka és kívánsága szerint cselekszik. Erre így folytatja, amit a nővér nővekvő megindulással olvas fel: „Elismerem, hogy Isten szolgálatomat óhajtja; eszköz legyek vágyának teljesezésében amaz ájtatosságot illetőleg, amelyet Ő sugallt valakinek, akinek igen bizalmas közléseket tesz és akinek érdekében kegyes volt felhasználni csekélységemet is. Sokaknak tanácsoltam azt Angliában és írtam ez ájtatosságról Franciaországban. Megkértem egyik barátomat, hogy léptesse életbe. Sok haszonnal jár majd és tekintve ama társházban lakó választott lelkek nagy számát, azt hiszem, abban a szent házban való gyakorlata igen kedves lesz Isten előtt. — Ő Istenem, miért nem lehetek mindenütt, hogy hirdessem, mit vársz barátaidtól és szolgálóidtól!

Isten tehát feltárta magát az illetőnek, akiről a neki juttatott dicső kegyelmek alapján van okunk hinni, hogy Szíve szerint való. ő közölte ezt velem, én pedig meghagytam neki, hogy foglalja írásba, amit nekem mondott. Magam is nagyon óhajtottam azt lelkigyakorlataim naplójába iktatni, mert a jó Isten e szándék végrehajtásában az én gyengességemet akarja felhasználni. „Egykor — úgymond ez a bizonyos szent lélek — az Úrnap nyolcada alatt, amikor az Oltáriszentség előtt imádkoztam, Isten szeretetének rendkívüli kegyelmeiben részesültem. Midőn elfogott a vágy, hogy némi viszonzást adjak és szeretetéért szeretetet tanúsítsak, így szólt hozzám: „Nem tanúsíthatsz irántam nagyobb szeretetet, mint ha megteszed azt, amit már annyiszor kértem tőled. Ekkor feltárta előttem isteni Szívét és így szólt: íme a Szív, amely annyira szerette az embereket és nem kímélve semmit, kimerítette és felémésztette magát, hogy szeretetét irántuk kimutassa. És nagyobb részüktől elismerésül csak hálatlanságot kapok ama tiszteletlenségekben és szentségtörésekben, ama hidegségben és megvetésben, amellyel szeretetemnek e szentségében bántanak. De legjobban az fáj, hogy ezt nekem szentelt szívek teszik. Miért is azt kívánom tőled, hogy az Úrnap nyolcadát követő első péntek Szívem tiszteletére külön ünnepnek legyen szentelve. Áldozzanak azon a napon s nyilvános megkövetéssel nyújtsanak neki tiszteletkérpótlást azokért a bántalmakért,

amelyekkel illették, míg az oltáron ki van téve. És én ígérem neked, hogy szívem kitarul és bőven ontja majd isteni szerelmének árvait mindazokra, akik neki ezt a tiszteletet megadják.“

A felolvasó De Farges nővér már az első idevonatkozó szavaknál megsejtette, hogy kiről van szó. Rápillantott a vele szemben ülő Margitra. Ez lesütötte szemét és szinte megsemmisült. De a többi is mind nagyon meg volt hatva. „Nem csak én értettem meg, — mondja De Farges nővér — de az egész ház megtudta ekkor, hogy ő (Margit) volt Istennek az a szolgálója, aki ezt a nyilatkozatot tette.“

Az étteremből kijőve De Farges nővér gyermeki merészséggel odaszól Margithoz: „Nemde, kedves nővér, a mai olvasásban sok része van?“ Mít feleljen erre Margit? A némaság is felelet. Lesütötte tehát szemét s azt válaszolta, hogy az olvasásból alkalmat vett saját hitványságát szeretni. ..

E pillanattól kezdve az újoncok Margitot, mesternőjüket igazi szentnek tartották. Megosztottak ruháin és lenyírt haját mint ereklyét őrizték.

Ettől fogva a Szent is mind közlékenyebb lett. Hiszen a titok leleplezésében Isten szent szándékát látta. Az Úrnap nyolcadát követő pénteken már annyira nekibátorodott, hogy a Szent Szívnek tintával rajzolt képét az ujoncház oltárán kifüggesztette.

Elközelgett Margit névnapja. (1685 július 20.) Az ujoncnők ezt kegyeletes ünneppé óhajtották avatni. Margit megneszeli ezt és mosolyogva megkérdi tőlük, vájjon csakugyan boldoggá akarják-e őt tenni? Ám akkor a neki szánt tiszteletnyilvánítást ajánlják fel Jézus Szívének. A kis noviciák megértik ezt és ettől fogva tervük megváltozik. A toronyba vezető lépcső alatt volt egy kis kamra, amely úgyahogy megfelelt a célnak, hogy kis kápolnává alakítsák. Éjjel-nappal díszítik, festik, oltárt állítanak bele és rája Jézus Szíve képét helyezik. Mikor Melin anya megtudja, belenyugszik.

Reggel, a zsolozsma után Margitot körülfojják kis növendékei és a rögtönzött kis kápolnába vezetik. Margit mélyen meg van illetődve. Megköszönte a neki szerzett nagy örömet és „szeráfi buzgalommal“ beszélt nekik Jézus Szívéről. Majd leborult a kép előtt és magát — most először nyilvánosan — az isteni Szívnek szentelte. A kis újoncok ismételve mester-

nőjük szavait, ugyanezt teszik. Aztán felszólította őket Margit, hogy visszavonulva kiki jegyezze fel benyomásait és ő majd mindenkinek egy-egy szót ír önfelajánlása alá.

Délután Margit ismételten a kis oltár előtt gyűjti össze növendékeit. Arca a lelkesedéstől és örömtől szinte lángolt. Hálálkodott újoncainak és áldotta az Urat. Kifejezte óhaját, bár az egész ház is bemutatná az Úr Jézus szent Szíve előtt hódolatát.

Mikor a buzgó Verchére nővér ezt hallja, nyomban a kertbe fut, hogy az éppen ott sétálgató nővéreket a hódolat bemutatására meghívja. Ezek tiltakoznak minden újítás ellen és a kérést kereken elutasítják. Hiszen volt valami igazság benne. De nem az egész igazság. Még idő kellett, amíg a szabály betűjétől a magváig eljutottak.

A jóságos Melin anya észrevette a forrongást, amelyet az egész eset a zárdában előidézett. Még aznap este felkereste Margitot s elítéli „a buzgalom túlkapasait“. Engedélyét ugyan vissza nem vonja, tehát hozzájárul ahhoz, hogy a noviciátus Jézus Szívét ezentúl is tisztelje, de ez legyen elég. Kerülni kell tehát mindazt, ami a kolostor többi tagjainak szemébe ötlük.

Margit nem minden szomorúság nélkül engedelmeskedik. Kinek panaszkodjék? Nincs mása jóságos isteni Mesterén kívül. Előtte önti ki tehát bánatát. És csakugyan, megértő szívre talál most is. Lelke mélyén hallja a vigasztaló szót: „Leányom, ne félj semmit! Én majd uralkodom, ha vannak is ellenségeim, ha szeretnék is uralmam megakadályozni.“

A zárdában ugyan nem ellenségekkel, hanem ellenzékkel állott Urunk szemben. De lesznek majd esküdt ellenségei is. Nevezetesen a gallikánok, janzenisták, jozefinisták, protestánsok és a rossz keresztények tömegei. Ezek a gonoszlélek sugalmára felismerik a Jézus Szíve-áhitatban a legnagyobb ellenségüket. Ezek prüszkölve támadnak majd ellene. De „a menyeny ékben lakó kineveti őket, az Úr kigúnyolja őket...“ (Zsolt. 2, 4.) s kedvük ellenére is kénytelenek lesznek elismerni, hogy az Úr Jézus Szíve tiszteletében Isten ujjja van!

Melin anya tehát szelíd és békét szomjazó lelke sugalmát követve nem akart, talán nem is mert színt vallani. Nem született arra, hogy meggyőződése mellett egész tekintélyét latba vesse. Csak semmi feltűnő! Ez volt az elve. Miért is Margit-

nak az elsöpénteki áldozást is eltiltja. Ez ugyanis az akkori szomorú időben, midőn a szentáldozás gyakorlata a holtponthoz alig emelkedett, máris szemet szűrt volna. Margit engedelmes lelke belenyugszik, de nem maga az Úr Jézus, akinek ez a tilalom jogos és hő vágyát korlátozza volna. Miként Greyfié anyát, aki a szentórát eltiltotta, azzal térítette észre, hogy a zárda egyik gyöngyét hirtelen halállal magához szőlitotta; most meg Margit egyik legkedvesebb s buzgó növendékének, a halálosan beteg Verchére nővérnek gyógyulását kötötte ahhoz a feltételhez, ha Szíve választott apostolnőjének az engedélyt a szentáldozásra a hó első péntekén megadják. És valóban, midőn ez megtörtént, a novícia teljesen felépült.

Újabb vihar

Jézus Szíve tiszteletének teljes diadalát a paray-i zárdában még óriási viharoknak kellett megelőznie.

1686-ban a Vichy-Champrond báró családnak egyik igen tehetséges sarja lépett a paray-i Vizitációba. A zárdába lépésnél akkorában igen gyakran nem a hivatás, hanem a családi politika volt a döntő. A fiatal bárónő sem a saját jószántából jött, hanem az apai akarat kényszerítette, hogy fátyolt öltönn. Már három nővére volt a Vizitációban és így apja valami természetes dolognak tekintette, hogy a negyedik is kövesse nőtestvérei példáját. Néhány hét múlva Margit, az ujoncmesternő világosan látja, hogy a fiatal posztuláns nem ide való. Elhatározza tehát, hogy félretéve minden emberi tekintetet, a leánykát hazaküldi. Szándékát közli a főnöknővel, aki viszont a dolgot tanácsosai elé terjeszti. Ezek meglepődnek. Hisz a jelöltő eltávolítása kihívja majd előkelő atyjának haragját. De meg sokan a nővérek közül határozottan a kis Vichy-Champrond pártján állottak. Erre rettenetes vihar tört ki. Most ismét felháynak Margit ellen mindent, ami úgy félig-meddig már feledésbe ment. Szemére vetik rendkívüliségeit, a rend alkotmányába ütköző ájtatosságok behozatalát, s ami kifogást csak ellene emelhettek. Margit hallgat. Jézus szerelméért kész mindent elviselni, sőt azt sem engedi meg, hogy mások védjék, pártját fogják. De álláspontjából nem enged, mert lelkiismerete ellen nem cselekedhetett. A főnöknő ingadozik és jobb belátása ellenére sem meri a *noviciát* haza-

küldeni. Ez maga sem volt elég bátor szülei előtt őszintén nyilatkozni. Végre egyik nővére, aki a Vizitáció nevelőintézetében volt, vállalja a nehéz feladatot, hogy a szülőket leányuk lelki állapotáról felvilágosítja. Levélben teszi ezt. Most már a bárócsaládban tör ki a méltatlankodás és a harag vihara. A báró még egy bíborost is mozgósított leánya ügyében a paray-i zárda ellen. A bíboros közbejöttére a paray-i bencések is a Vizitáció, illetőleg az ujoncmesternő ellen fordulnak. A családnak rokonai és ismerősei is minden követ megmozdítanak, hogy a kis ujoncnő maradhasson. Szidják, rágalmazzák a mesternőt és azzal fenyegetik, hogy hivatalától szégyenszemre megfosztják, sőt börtönbe vettetik. Margit azonban nyugodtan tűr és hallgat. A noviciákban felforr a vér, mikor mesternőjüket ennyi igazságtalan gyalázás és üldözés éri. Készek testükkel is védelmezni azt a mesternőt, akinek élet-szentségéről 15 hónap alatt teljesen meggyőződhetnek. Margit csitítja, türelemre és szelidségre inti őket. Az ujoncnőnek végre mégiscsak távoznia kellett. Jellemző ez Margit szilárdságára, de meg az akkori korszellemre is. Az ujoncmesternő tekintélye döntően esett latba.

A főnöknő, hogy a bárócsalád dühét némileg enyhítse, megparancsolta, hogy Margit, a mesternő, a távozó újonctól *bocsánatot kérjen*. Erre ugyan semmi ok nem volt, de Margit megtette. Az egész eset azonban még hónapokon át hullámzásban tartotta a zárdában a kedélyeket.

Borúra derű

Szentünkben ég a vágy és szomjúság szent hivatásának megfelelni és Jézus Szívét diadalra juttatni. „Ügylátszik, — írja 1686-ban — csak Jézus Szíve tiszteletének gyarapításáért élek, s azért, hogy azt minden szívben uralomra segítsem. Erre gyakran oly kívánság gerjedt szívemben, hogy nincs semmi, amit e végből megtenni és elszenvedni nem óhajtanék. A bűnt leszámítva, még a pokol kínjai is édesek volnának ezért nekem ...“ „Már szinte nem tudok egyébbel foglalkozni, mint Jézus szent Szívével, és boldogan halnék meg, ha némi tiszteletet szereztem volna neki, bár ez nekem örök gyötrelembe kerülne is. Csak Őt szeressék, csak ő uralkodjék, ez nekem dicsőség...“ „Olyan súlyos kereszt nekem az élet, hogy szá-

momra nincs egyéb vigasz, mint ha üdvöztönk Szívét ural-
kodni látom. Ezért elszenvedek akármit szívesen.“

A két első levéltöredék — érdekes — éppen Greyfié anyához, az akkor (1684) semur-auxois-i főnöknőhöz van in-
tézve. Margit általában a leghálásabb és bizalmasabb azokhoz
szokott lenni, akiktől legtöbbet szenvedett. Jele ez az igazi
jó szellemnek.

Hő vágyát főleg azzal akarja érvényesíteni, hogy Jézus
Szíve tiszteletét leveleiben ismerteti, ajánlja. Nevezetesen
buzdít, kér, könyörög, hogy a Szent Szív képét megfessék,
rajzolják, sokszorosítsák. Ezért pl. Saumaise anyának így ír:
„Itt járt Párizsból egy fiatalember, egyik újoncunknak rokona.
Szóba került előtte a dolog s ő csodálatos buzgalommal ajánl-
kozott, hogy megcsináltatja a képet oly szépen, ahogy kíván-
juk, csak adjuk át neki a rajzot.“ Kéri tehát Saumaise anyát,
keressen Dijónban valami festőt, aki sokszorosításra alkalmas
képet tudna festeni. A Szent ez alkalommal egy látomásáról
ír, amely minket különösen érdekel. Az üdvöztető bizonyos
alkalommal így szólt hozzá: „Mindazok, akik a Szent Szívnek
hódolnak, el nem vesznek, és minthogy e Szív forrása minden
áldásnak, bőven árasztja majd azt mindenütt, ahol csak az édes
Szívnek képét elhelyezik, szeretik és tisztelik. Eme révén ki-
békíti majd a torzsalkodó családokat, megsegíti azokat, bármi
szükségben sínylődnek, s az első egyénnek, aki ezt a szent-
képet megcsináltatja, az üdvnek és életszentségnek különös
kegyelmét adja.“

Saumaise anyához intézett leveléből idézzük még a
következőket. Miután részletezte, minő áldások remélhetők az
Úr Jézus Szíve képének tisztelete révén, hozzáteszi: „Tudtomra
adta az Úr, hogy az Ő szent Szíve a Szentek Szentje, a szere-
tet szentélye! Azt akarja, hogy megismerjem most, hadd legyen
közbenjáró az Isten és emberek között, mert Ő mindenható,
és elfordítva a bűneink által megérdemelt büntetéseket, mind-
nyájuknak békét és irgalmat szerez.“

Az első olajfestmény — tudunkkal — éppen Greyfié anya
buzgólkodására készült. Éppen akkorában, mikor Margit neki
írt, került kezébe B. Colombiére atya lelki naplója is. Ismerte
Margit szentségét, sőt — mint láttuk — alaposan ki is pró-
bálta. A legteljesebb elégtételt nyújtja most már neki, midőn
egyik festővel Jézus szent Szíve képét megfesteti s azt kis

kápolnában az oltárra helyezteti. Aztán egész kolostornépével leborul előtte s magát ünnepélyesen a Szent Szívnek szenteli. A festményről azután másolatot készített s azt tizenkét tollra jzzal Szentünknek mint újévi ajándékot küldi meg. Az öröm és boldogság, amelyet Margit ekkor érzett, egyszerűen leírhatatlan, örömtől áradozó, hálatalt levelet küld Greyfié anyának, amelyben ezeket írja: „Ki sem mondhatom, mily vigasztalást szerzett nekem azzal is, hogy az édes Szív ábrázolásait nekem megküldötte, de meg azzal is, hogy tiszteletében egész kolostorával hozzánk akart csatlakozni. Ezerszer nagyobb öröm ez számomra, mint ha a föld összes kincseinek birtokába jutottam volna... Most boldogan halnék meg, mert üdvözítőm Szívét kezdik már megismerni, én pedig ismeretlen vagyok...” A kapott tollrajzokat nagy körültekintéssel osztogatja szét. Egyet a paray-i jezsuita rendház kapott. Margit örömét még csak tetézte az a hatás, amelyet Greyfié anya példája a paray-i kolostorra kifejtett. Az ellenzékét egy-csapásra leszerelte. Nevezetesen a legmélyebb hatást éppen Des Excures Mária Magdolna nővérre fejtette ki, aki bár Szentünkkel mindig együtt érzett, de bizonyos elvi szempontokból a Szent Szív-tiszteletnek a leghevesebb ellenzője volt, amelyben t. i. újítást látott. Mikor az Úrnap nyolcadát követő pénteken a nővérek a karban gyülekeztek, annak közepén oltárkát vettek észre virágok és szentelt gyertyáktól övezve Jézus Szíve képével. Az oltáron Mária Magdolna nővér aláírásával kitűzött lapocskát pillantottak meg. Felhívás volt ez minden nővérhez, hogy boruljon le és szentelje magát Urunk Szent Szívének. Nem is habozott egyik sem. A két „párt“, a fiatalok és idősebbek mint két angyali kar összeolvadt az isteni Szív örvendező imáadásában és bánatos megkérlelésében. Margit és Mária Magdolna nővér összeölekezett és ezentúl az isteni Szív szeretetében és magasztalásában az egész zárda egy szív és egy lélek volt. Lelkesülten határozták el, hogy Jézus Szíve képét megfestetik és annak elhelyezésére szép kápolnát építtetnek. Addig is, míg ez megvalósulhat, Mária Magdolna nővér magának kérte ki az újoncok által berendezett kis kápolna gondozását.

A Szent most már azon volt, hogy a Jézus Szíve képet sokszorosíttassa, hogy az minél nagyobb körben és minél könnyebben terjeszthető legyen.

Azonban a kép magában még nem oldotta meg a feladatot és a célt egészen nem valósította meg. Könyv is kellett. A Szent ilyen könyvnek megírására nem mert volna vállalkozni. Joly Johanna Magdolna nővér az első, aki a kép magyarázatára néhány lapos füzetkét szerkeszt, amely a langresi püspöki helynök jóváhagyásával megjelenik és a rend kolostoraiban csakhamar elterjed.

Soudeilles anyának Moulinsben ugyanez a gondolata támad. Ő azonban könyvecskéjében már nem oly óvatos, mint Joly nővér. Már közöl néhány — Margit által szerkesztett — imát és felajánlási formát is. A fátyolt tehát, amelybe Szentünk oly gondosan burkolódzott, már kissé fellebbenti, amit Margit „szörnyű szégyennel“ vesz tudomásul. Nemsokára névtelen szerzőtől kis zsolozsma is napvilágot lát. Ma már tudjuk, hogy Gette S. J. írta. Ezt francia nyelven versbe is szedték és „csodálatosan szépnek találták“. A könyvecskék bámulatos hamar elterjednek és egymásután több kiadást érnek. Croiset atya volt az, aki a Soudeilles-féle könyv kibővítésére vállalkozik. Ezt a most már díszesebb kiadásban megjelent könyvet több kiadásban hamar szétkapkodják.

A Jézus Szíve-tisztelet tehát a Margitnak adott kijelentések formájában is megindul diadalútjára. A paray-i kolostor által megígért kápolna építését 1688 szeptember 7-én fejezték be s rendkívüli ünnepélyességgel avatták fel. Amint a krónikák leírják, a szentelésen minden helybeli pap és a nép tömegesen yett részt. Előbb a plébániatemplomban gyülekeztek és innen indultak a Vizitáció kolostorához, ahol a szertartás két álló óráig tartott. Az oltárra az a kép került, amelyet a Greyfié anya által készített kép után Saumaise anya festetett. „Nem tudnék belefáradni a nézésébe, oly szépnek találok“ — mondotta róla a Szent. Az egész szentelési liturgia alatt Margit a kápolnában térdelt. Szinte el volt ragadtatva. Sokan kémlelve figyelték, vájjon nem változtatja-e helyét, „de mozdulatlan maradt, mint a szobor“. Mit érzett ekkor? Ki tudná megmondani?! De az bizonyosnak látszik, hogy az agg Simeonnal együtt rebegte: „Most bocsátod el, Uram, a te igéd szerint szolgálódat békességben; látták szemeim a te megváltásodat.“ (Lk. 2, 29.)

Csakhamar Jézus Szíve tiszteletére már társulat is létesül. Joly nővér pedig felbátorodva eddigi sikerein, Jézus Szíve

tiszteletére francia nyelven miseformát szerkeszt, amelyet Charolais, a zárda gyóntatója latinra fordít és a megyés főpásztor a zárda használatára engedélyez.

De ez csak lépés volt a tulajdonképeni cél felé. Joly nővér és Saumaise anya most már a szentmiseforma pápai jóváhagyására tettek kísérletet. Ez azonban nem ment oly könnyen. Róma még túlkorainak tartotta a Jézus Szíve-tisztelet hivatalos bevezetését. Majd eljön még annak a maga ideje! Ujabb kísérlet most, hogy Jézus Szíve ünnepét az egyházmegyében nyilvánossá tegyék. Saumaise anyának — aki időközben dijoni főnöknő lett — sikerült is ott ehhez a főpásztor hozzájárulását megnyerni. A nyilvános ünnepet húsvét után nagy ünnepélyességgel tartották meg. Nemsokára ugyanott Jézus Szíve örökös imádsására testvérület is létesült. Hamarosan hat vaskos kötet tellett meg azoknak nevével, akik beiratkoztak.

Mindez 1689 derekán történt, midőn a Szent már utolsó hónapjait élte itt a földön. Látszólag munkáját bevégezte és küldetése végére járt. Alkonya azonban hirtelen felragyog s annak sugara hazájára vetődik.

Üzenet a királynak és a hazának

Voltak Szentek, akik mint Nagy Szent Teréz vagy Sziénai Szent Katalin, koruk ügyeinek sodrában állottak és azokkal a Gondviselés végzése szerint szoros kapcsolatot tartottak fenn. Nem így Margit! Kis faluból került egyik csendes városka kolostorába és ott folytatta le szemlélődő életét. Mit tudott ő arról az erkölcsi romlásról, amelynek XIV. Lajosnak de la Vallière kisasszonnyal folytatott vétkes szerelme bő tápot adott, s ami aztán kerek száz év múlva szinte vérbe fullasztotta egész Franciaországot. Egyszer azonban Margit — talán misztikus módon — valami értesülést szerzett mindenről. Mikor ugyanis főnöknője — aki a királynak és udvarának kihágásairól bizonnal értesülve volt — azt a megbízást adta neki, hogy menjen és foglalja el a király helyét az Oltáriszentség előtt; ott, a tabernákulum közelében, az angyalinál is tisztább lelket oly rút gondolatok kezdték gyötörni, amelyekről megborzadt. És ez ismétlődött, valahányszor a megbízást teljesítve az oltár elé borult. Mi sem volt, ami Margitot és környezetét a nagy, utolsó jelentékeny kinyilatkoz-

tatásra előkészítette volna. Az üzenet XIV. Lajosnak s benne voltaképen a hazának szólott. Hiszen az akkori felfogás s XIV. Lajos kifejezett elve szerint a király és az ország egy. „Az állam én vagyok“ — hirdette a fejedelem. Margitnak Saumaise anyához intézett leveleiből tudjuk, hogy a Szent Szívnek a haza, az ország, a nép számára is vannak üzenetei és ígéretei. Csak a legkifejezettebbet idézzük: „Add értésére szentséges Szívem legidősebb fiának (XIV. Lajosnak), hogy amint földi születését az én szent gyermekésem tisztelete által nyelték el, úgy a kegyelemre és a dicsőséges, örök életre való születését ama felajánlás által szerzi meg, amellyel önmagát teljesen az én imádandó Szívemnek szenteli. Szívem győzedelmeskedni akar szívéen és ő általa a világ nagyjainak szívéen is.“ Az Úr Jézus fokozatosan kijelenti, hogy szentséges Szívének jelképe alatt uralkodni akar a királyi palotákban. Kívánja, hogy szentséges Szívének képét a zászlókra himezzék, a fegyverekre véssék. Megígéri, hogy ez győzelmet hoz majd főleg az Egyház ellenségeivel szemben. Kívánja továbbá Urunk, hogy a király Szent Szíve tiszteletére templomot építtessen és annak oltárára a Szent Szív képét helyezték. Így akarja fogadni „a királynak és egész udvarának felajánlását és hódolatát“. Az Úr kívánsága arra is kiterjedt, hogy a király a Szent Szíve tiszteletére szóló miseszöveg jóváhagyását Rómában a Szentszéknél szorgalmazza. Ezzel különös oltalmat érdemel majd ki látható és láthatatlan ellenségei ellen.

A Szent egyik levelében a módokra is kitér, amelyeken a fontos üzenetet a királyhoz juttatni lehetne. De la Chaise atyára, a király gyóntatójára gondol. Saumaise anya azonban nem is felel erre a levélre. A Contemporaines egy szóval sem említi. Languet püspök nem tulajdonít neki nagyobb jelentőséget. Pedig Margit félve, hogy levelei elvesznek, a Szent Szívnek ezt a kijelentését okmányyszerű írásba is foglalta. De aztán — sajátságos módon — feledésbe ment az egész. Csak a múlt század folyamán vált ez a nagyfontosságú kijelentés és ígélet közismertté. Vájjon tudomására jutott-e magának XIV. Lajosnak? Mi hisszük, hogy igen. Hiszen akkorában a Vizitációnak az udvarral már meglehetősen jó összeköttetései voltak. De vájjon a király tett-e e végből valamit? Nem hisszük. Erre az idők sem voltak valami nagyon alkalmasak. A viszony ugyanis az ú. n. „gallikán szabadságok“ miatt a

király és a Szentszék között meglehetősen kiéleződött. Már 35 francia püspök nem volt a pápától kánonilag megerősítve. Egyszerűen a káptalanok installálták őket, mint „lelki kormányzókat“ és a király e címen szolgáltatta ki nekik az egyházi javadalmakat. Nagy alázatosság lett volna a király részéről ily körülmények között a Szentszéktől bármit is kérni. Ettől XIV. Lajos távol állott. De a királynak szóló és a hazát illető nagy kíváncsolomnak és ígéretnek ismerete bizonytalapáról fiúra szállott.

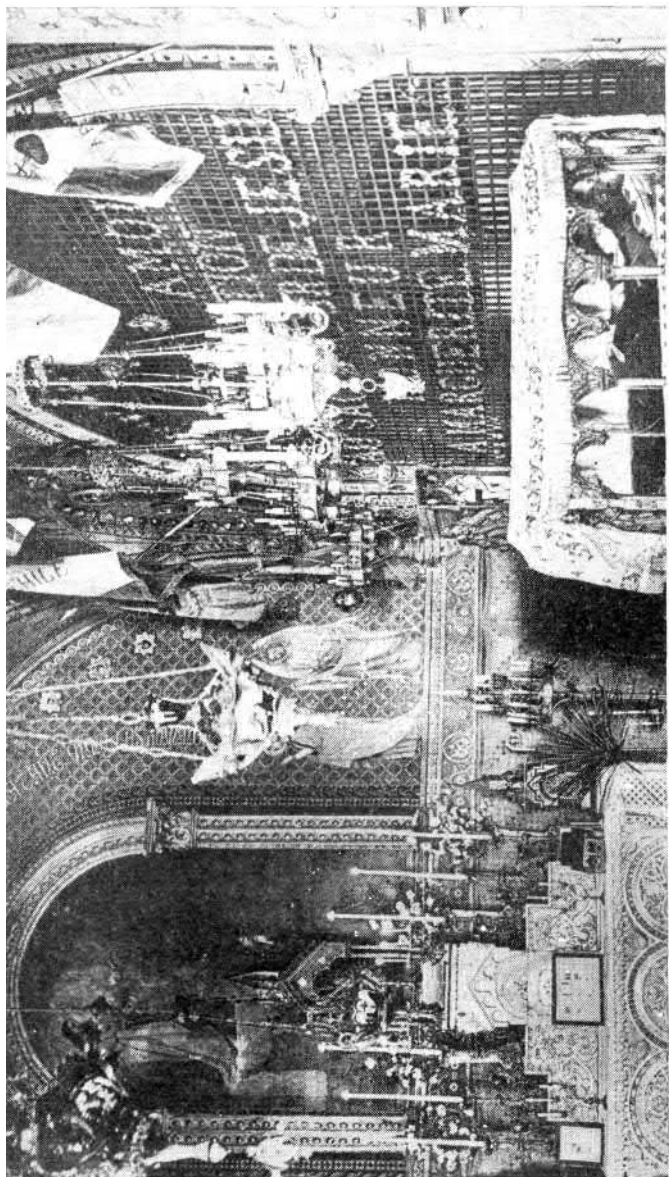
Innen érthető, hogy XVI. Lajos 1792-ben, midőn trónját, családját, életét már végveszély fenyegette, a Szent Szív ígéretébe mint utolsó mentőhorogba kapaszkodott. Élő hittel ajánlotta fel magát, családját és népét Jézus Szívének. Megígérte, hogy kápolnát emel s abban a szentséges Szív tiszteletére oltárt állít. Úgylátszik, már elkésett vele. Az Úr mindezt, szabad fejedelemtől várta s nem fogolytól.

Az utolsó esztendő

Szent Margit befejezte küldetését, már meghalhatott. Vagyis jobban mondva, meg kellett halnia, hogy küldetésé befejeződjék.

Maga Margit nagyon jól tudta és érezte ezt. „Jobb lesz, — mondotta — ha meghalok, mert látom, hogy csak akadály vagyok ennek a kedves ájtatosságnak.“ Máskor ismét így szólt: „Meghalok én, és pedig még ebben az évben (1690), hogy ne legyek akadály annak a nagy haszonnak, amelyet isteni Megváltóm egy könyvtől vár.“ Margit pedig ekkor P. Croiset jezsuita atya könyvére gondol, amelyet csakhamar a Szent halála után „De la dévotion au Sacré Coeur de Jésus“, „Jézus szent Szíve-ájtatosság“ címen kiadott. A páter, mikor Szentünk nyilatkozatáról értesült, igen meglepődött, mert a könyvről, amelyen dolgozott, senkinek sem szólt. Margit életében csakugyan bajos, csaknem lehetetlen lett volna szólni azokról a csodajelekről, amelyekkel az Úr Margitot és a neki adott kijelentéseket hitelesítette. Halála után bizalmas közléseire vonatkozólag sem állott fenn a titoktartás kötelezettsége.

Az Úr Jézus Szíve iránti áhítat azonban közben — Margit utolsó vigasztalására — rohamosan terjedt. Maga Margit 1689-ben Joly nővérnek így ír róla: „Hihetetlen, hogyan terjed az ájtatosság és mennyi kegyelmet áraszt. Vannak falusi plé-

A paray-le-moniali Vizitáció-zárda kápolnája, ahol az Úr magát Alacoque Szent Margitnak 1673—1690-ig 70-szer kinyilatkoztatta. — A szent ereklyéi.

bánosok, akik templomukba behozták; jámbor tudós papok, akik azelőtt ugyancsak ellenkeztek, most pedig nyíltan prédikálnak róla és bizonyítják, hogy nincs ennél üdvösebb és szentebb dolog...” „Csodálatosnak tartják, mennyire lelkesednek Lyonban ezért az ájtatosságért. Három nagyvárosban nyomják az ájtatossági könyveket, ezek közt van Marseille is. Ez utóbbi város huszonzét kolostora közt nincs egyetlenegy sem, amely örömmel el nem fogadta volna. Oltárokat, kápolnákat emelnek és a nép felszólította az egyházi szónokokat, hogy ezt az ájtatosságot értelmezzék. Két hét alatt annyira elterjedt, hogy minden pénteken ezrek és ezrek járulnak az Oltáriszentséghez...”

Közben Margit lelke is mindinkább felkészült az égbe-költözésre. Jobban és jobban Jézus Szíve mint isteni mintaképe szerint formálódott. A sok szenvedés elhamvasztott benne minden földit és csupán égi indulatok lángoltak benne. Ezzel egyben a szenvedés sem igen hatott már rá, hiszen annak minden anyaga felemészte. „Meghalok — mondogatta — mert már nincs mit szenvednem.” Csupán csak egy aggasztotta még, hogy t. i. nem tud eltűnni nyomtalanul a föld színéről. Róla beszélnek talán még holta után is... „Ó mennyire szeretném, — írja volt főnöknői egyikének — ha mindent elpusztítana, amit írtam, mert nincs már egyéb kívánságom, mint halálom után felejtve maradni...” E végből már nem is igen válaszolt a hozzá intézett levelekre; a társalgóterembe is csak akkor ment le, ha parancsolták. Tudta ugyanis már előre, miért hívják... Látni akartak eleven szentet... ő szent? örül, ha Isten irgalmából lelkét megmentheti...

Alig van az Egyház Szentjei közt, aki annyira szerette és kívánta volna a rejtettségét, mint éppen Margit. Ez volt — mondhatnók — gyermekkora óta egyik uralkodó szenvedélye, a másik pedig a szenvedés után szomjazó Isten-szeretet. Ebben is igazán csodálnivaló ez a most már alkonyodó élet.

Margit úgy szerette a szenvedést, mintha ereiben vér helyett könny folydogált volna. Egyszer ezeket írta: „Csak azt a boldogságot említem, amellyel Isten kedveskedett, hogy t. i. szenvedhetek minden emberi vigasz és részvét nélkül.” „Elveszettnek tartok minden percet, amely kínok nélkül múlt el, mert nem kívánok másért élni, mint a szenvedés boldogságáért.”

Minél metszőbb volt a fájdalom, annál inkább tombolt örömeiben. „Olyan vagyok, — monda — mikor halmozódik a fájdalom, mint a fukar tőzsdés, akinek vagyona szaporodik. Ő szenvedjünk örömmel, ujjongva, a nélkül, hogy panaszra nyílna ajkunk. Mi is akadályozhatna az életszentségben, ha van szívünk szeretni és testünk szenvedni?! Csak az édesíti hosszúra nyúló földi napjaimat, mert szenvedhetek...” Levelei és egyéb írásai ily felkiáltásoktól szinte hemzsegek. Jézus haláltusája volt a legfőbb kultusza. „Három zsarnok van szívemben — szól — az egyik a megvetetés áhítása, a másik a szenvedés vágya, a harmadik pedig Jézus Krisztus szeretete.” „Szeretni és szeretetből hallgatva szenvedni, ez az édes Jézus híveinek titka.” Röviddel halála előtt még így ír egyik barátnőjének: „Szeress, a többi dolog közömbös. Mert aki szeret, az megbír mindent. Tégy mindent szeretetből és a szeretet végett, mert ez ad minden dolognak értéket. Viszonozd azt a nagy Szeretetet, amely a keresztfán meghalt érted. Csak annyiban szerethetjük Őt, amennyiben tudunk érte szenvedni s előnyben részesítjük a teremtmények fölött.” Nincs semmi, ami a természetet, az önzést annyira megtámadná és végső fedezékeiből is kiűzné, mint a szenvedésnek, főleg a megvetetésnek szeretete. Azért ebben látjuk Margit küldetésének is egyik emberileg biztos pecsétjét.

A másik ily bizonyosságot alkotják azok a rendkívüli ajánlékok, amelyekkel Isten őt kitüntette. Sokszor elárulta, hogy a szívekből olvas. Egyik leánynak, aki a Vizitációba jelentkezett, azt mondja: „őnt nem hozzánk hívja Isten, hanem az Orsolyákhoz. Ott lesz boldog.” Ügy is lett. Másikról, akinek játszi jókedvét korlátozni akarták, így nyilatkozott: „Hagyjátok örülni, hiszen végső napjait éli. És csakugyan, néhány nap múlva koporsójában feküdt. Egyik ujoncnő fát hasogatva kezét alaposan megvágta. Sebét, nehogy elbocsássak, rejtegette. Így aztán igen elmérgesedett. Egyik napon végső szükségben az evangéliumi asszony példáját követve így szólt önmagában: „Hacsak szent mesternőm ruhája szegélyét érintem is, meggyógyulok.” Meg is tette és sebe másnapra mindenestül eltűnt. Midőn egyszer Sziénai Szent Katalin életét felolvasták, egyik ujoncnő, Dusson Mária felkiált: „Ő mennyire szeretnék valakit látni, aki hozzá hasonlít.” Nyomban hallja e szavakat: „Nézd csak, ott az én kedvesem,

akinek ugyanazon kegyelmeket adtam.“ Feltekint és megpillantja Margitnak mennyei dicsőülésben ragyogó arcát.

Margit halála

Margit az 1690. év elején kezdett közeli haláláról beszélni. A főnöknő, a nővérek és az orvosok csak mosolyognak, mikor a még csak negyvenkét éves nővér, aki most jobb egészségnek örvendett, mint valaha, folyton csak közeli halálát emlegette. Ő azonban szelíden és alázatosan, de kitartóan hangoztatta: „*még ebben az évben*“! Meg is jelölte a két nővért, akiknek karjai közt leheli ki majd lelkét. A fiatal Verchère nővérhez ugyanis, aki még sohasem látott mást meghalni és irtózott ilyen látványtól, így szólott: „Kedves nővér, tartsa számon, hogy ön és de Farges Peronne-Rozália nővér karja közt halok meg.“ Július 22-én sürgetően kéri az engedélyt, hogy negyvennapos lelkigyakorlatot tarthasson, mint előkészítőt a nagy útra. Meg is engedik neki. Hangulatára a lelki magányban jellemzők papírra vetett sorai: „Első gondolatom az volt, hogy honnét van bennem ez a nagy halni-vágyás? Hiszen a nagy bűnösök rendszeren nem kívánkoznak az ítélőbíró elé, akinek szentsége és igazságossága a csontvelőkig behat. Én lelkem, hogyan erezhetsz tehát ily nagy örömet a halál közeledtére? Csak arra gondolsz, hogy számkivetésed véget ér, és elragad az öröm, midőn elképzeled, hogy tömlöcödből hamarosan megszabadulsz. Vigyázz, nehogy az ujjongás vakságból származzék s ne kerülj ideiglenes fogságból örök börtönbe.. . Hagyjuk tehát ezt a nagy örömet szent lelkek számára, akikre nagy örömök várnak. Ő, édes Jézusom, mily nehéz lesz a számadás! Tereád bízom az ügyet, hiszen Te lesz az én ítélőbírád! Mikor most Jézusra bízam ügyemet, csodálatos békét éreztem.“ „Ő Uram! én nem tudom megfizetni tartozásomat. Vess börtönbe, de ez a börtön Szent Szíved legyen. Ott kötözz meg láncokkal, a Te Szent Szíved szerelmének láncával, hogy megfizethessek mindent, amivel csak tartozom. De mivel ezt soha nem tehetem meg, tehát maradjak örökös fogolyként Szent Szívednek börtönébe zárva.“

Elérkezett az ősz. Egyik napján Margitot gyenge lázroham lepi meg. Elhívták Biliét orvost, aki Margitot szentnek tisztelte és azt szokta róla mondani: „Ennek a nővérnek

betegségei az isteni szeretetből erednek; miért is hozzájuk az orvosi tudománynak semmi köze sincs.“ Az orvos kijelentette, hogy a baj jelentéktelen, mulékony. Mire Margit mosolyogva jegyzi meg: „Utóvégre jobb, ha a világi ember nem mond igazat, mintha a szerzetesnő.“ Erre Claines Mária nővért kérte magához, akit csak Alajosának hívott. „Azt akarom, — szólott hozzá — hogy mellettem legyen, mikor meghalok, mert meghalok ám ebben a betegségben és már nem leszünk sokáig együtt.“ Ez két nappal halálát megelőzőleg történt. Az orvos biztosította az egész házat, hogy közeli veszély egyáltalán nem fenyeget. Margit derült arca is erre engedett következtetni. De mégis Claines nővér mostantól fogva mindig vele maradt. Mikor látja Margitnak gyötrődését, megkérdi tőle: „Ugye ön szenved?“ „Nem eleget“ — volt a felelet és ismét hallgatásba merült.

Az éj beálltával Claines nővérnek arról a forró vágyról beszélt, amely emészti őt Istent az égben látni, szeretni... de azért — tette hozzá — szívesebben maradna a földön egészen a világ végéig, ha Isten ezt így akarná.

Másnap, október 16-án kérte a szent útravalót. Kívánságát nem tartották megokoltnak és így megtagadták. Ekkor esdve kérte, hogy legalább áldozni engedjék, hiszen még éhom van. Ezt már megengedték neki. Kitért karral, a hála kifejezhetetlen áradásaival fogadta az oltáriszentségi Jézust, éspedig utoljára ebben az életben, ő jól tudta ezt, miért is a szentáldozás után kijelentette, hogy ő az Úr Jézus szent testét útravalónak tekintette. Akik csak meglátogatták, bámulták örömben ragyogó, szépséges arcát, ömlengett szívéből, ajkáról a szeretet: „Ó, mily boldogság szeretni Istent“ — susogta. „Szeressük, szeressük őt, de tökéletesen.“ Csupán egy pillanatra villant át lelkén az isteni igazságosság gondolata. „Irgalom, édes Istenem, irgalom!“ — kiáltotta, magához szorítva feszületét. Aztán megint csak vidám derű ömlött el arcán s belemerült Isten békéjébe. Egyszer csak megint megszólal: „Mit óhajtok az égben és mit kívánhatok a földön, mint egyedül Téged, ó Istenem!“ Erre hívta kis ápolónőjét, Claines nővért és megkérdi tőle: „Soká tart még?“ Mikor azt a választ kapta, hogy orvosi vélemény szerint még soká él, felsóhajt: „Ó, Uram, hát mikor hívsz már vissza a számkivetésből!“ Olvasgatta Jézus szent Szíve és Szűz Mária litániáját,

kérte, hogy imádkozzanak érte Szent Józsefhez, Szalézi Szent Ferenchez és őrangyalához, hogy jöjjenek segítségére.

Ezek után néhány órai szunnyadásba merült. Felocsúdva az alázatosság és a rejtettség vágya ejti még nyugtalanságba. Hivatja de Farges nővér és kéri őt, hogy égesse el minden írását, nevezetesen Emlékiratát, amelyet Rollin jezsuita atya felhívására szerkesztett. De Farges nővér megszeppent és sejtette, hogy mennyire az Egyház közjava ellen cselekednék, ha a kérésnek engedne. Miért is azt súgta Margitnak, hogy sokkal tökéletesebben cselekednék, ha mindenben a szent engedelmségre hagyatkoznék. Margit megnyugodott. Másnap, 17-én megint csak a szent útravalóért esengett. Ismét megtagadták, mert azt a bágyadságot, amely meglepte, mulandónak ítélték. „Szerencsére — szólott — megelőztem a dolgot, én már tegnap ezzel a szándékkal áldoztam.“ Ettőlfogva már csak keveset beszélt, de ilyenkor lángoló szavakkal. „Ó, mily édes a halál azoknak, — fohászkodott — akik Jézus Szívének őszinte tisztelői voltak, annak a nagy Itélőbirónak, aki majdan ítél bennünket.“ Ez a mondása mindjárt és elsősorban rajta ment teljeseedsbe.

Este hét óra tájt tagjaiban csekély görcs mutatkozott. Claines nővér a főnöknőért futott. De Farges nővér vissza akarja tartani, mert ismét csak múló rosszullétet sejt. Azonban Margit felszólal: „Hagyja menni, itt az ideje.“ A főnöknő orvosért küld. Margit észreveszi: „Édesanyám, — szól — nincs már orvosra szükség, csakis egyedül Istenre és Jézus Szívére, hogy abban elmerüljek.“ Mint futótűz terjedt el a zár-dában Margit haldoklásának híre. A nővérek a beteg ágya köré gyűltek és letérdeltek, önátadó, áldozatos szeretetre inti őket. Kéri a szentkenet szentségét. A pap csakhamar ott is terem és megkezdí a szentség feladását. Mikor Margit e célból a kezét“ nyújtja, kissé felemelkedik. Erre két nővér odafut, hogy fenntartsák. Verchére és Farges nővérek voltak, úgy, ahogy ezt Margit nekik megjósolta, jóllehet ebben a pillanatban egyiküknek sem jutott ez eszébe s csak szinte ösztönszerűleg cselekedtek. A negyedik kenésnél Margit Jézus és Mária nevét susogva szendén és haláltusa nélkül lehellte ki angyaltiszta lelkét. 1690 év október 17-én este hét órakor 42 éves és két hónapos korában költözött az örök dicsőségbe, miután szent hivatásában 18 évet töltött el. Míg a Szent a szeráfok

tüzétől felemészítve Jézus édes ölelésének élvezetére sietett, arcán túlvilági szépség ömlött el. A két nővért, akik tartották, az ég eme szeretetszolgálatért nagy kegyelmekkel jutalmazta. Verchére nővér, aki alig volt akkor 24 éves, fogadalmat tesz, hogy hősiesen mindig a tökéletesebbet választja. De Farges nővér pedig olyan haladást tett a jámborságban, hogy csak második Margitnak nevezték. Maga az orvos, aki haldoklása-kor a Szent ágya mellett térdelt, miután ez kilehellte lelkét, így szólt: „Szeretemben élt, nem csoda, hogy Isten szeretetétől halt is meg.“

Az egész házban, sőt csakhamar az egész városban csak egy szó volt hallható, meghalt a Szent! A karban ravatalozták fel. Csödült a nép, hogy a Szentet még egyszer láthassa és rózsafüzereit testéhez érinthesse. Harmadnapra a kar talaja alá temették, közel ahhoz a helyhez, ahol neki Urunk annyiszor megjelent.

Margit halála után a Jézus Szíve-tisztelet villámgyorsan terjedt. Tíz év múlva nemcsak egész Franciaországban imádták Jézus Szívét, de mondhatnók az egész katolikus világon. Főleg a vizitációs nővérek zárdái voltak a terjesztő apostolok. Magának a dijoni zárdának 1698-ban már 12.000 kültagja volt, akik Jézus Szíve imáadására szövetkeztek. Beteljesedett tehát az, amit a Szent előre mondott: halála szükséges, hogy a Jézus Szíve-áhitat gát nélkül terjedjen el. Margit szenttéavatási ügye 1713-ban vette kezdetét. 1720-ban Rómába küldték azoknak vallomásait, akik Margitot még személyesen ismerték. A század végén kitört forradalom a vizitációs apácákat is kiűzte otthonukból. 1792 szeptember 16-án kapták a rendeletet, hogy a hó 23-án kolostorukat el kell hagyniok. De a csöcselék már előbb be akart törni, hogy fosztogathasson. Csupán csak a rendőrség vetett ennek gátat. Hetednapra a szerzetesnők kedves magányukból csakugyan ki is költöztek. Margit tetemeit Mária Felicitásnak adták át, akinek rokonai a zárda szomszédságában laktak. Ez viszont, mikor szülőföldjére, Beaune-be költözött, Petit Mária Teréziára bízta az ereklyét, aki 1801-ig hűen őrizte is. Érdekes, hogy többszörös házmotozáskor a hitetlen tisztviselők kezeügyébe akadt, de egyik sem gúnyolta. Sőt volt, aki Margithoz folyamodva betegségéből meggyógyult.

1801-ben a vizitációs apácák súlyos feltételek mellett bérbe vették kolostorukat és fizették a drága árt, nehogy a tulaj-

donos azt — ahogy fenyegetődött — lerombolja. 1809-ben a város felkínálta nekik a bencések üresen maradt kolostorát. Tehát ideköltöztek a szent ereklyével. Végre akadtak jótévők, akik 50.000 frankért a kolostort számukra visszavásárolták. 1823-ban be is vonultak oda. A kolostor szerencsére megmaradt eredeti alakjában, jóllehet annyi palotát, sőt magát a székes-egyházat földig lerombolták.

Sürgetésre Margit boldoggáavatási pere ismét napirendre került. 1830-ban Parayba pápai biztosok érkeztek és ez ügyben öt hónapig dolgoztak. Ez alkalommal orvosok jelenlétében megvizsgálták Margit tetemét is. Legnagyobb bámulatukra meg kellett állapítaniok, hogy bár Margit teteme teljesen megszáradt, de az agyvelő, ez a legfinomabb testrész teljesen ép maradt. Az orvosok alig mertek szemüknek hinni, a csoda oly megdöbbentően feltűnő volt. A négy orvos vallomása a per további sorsára döntőleg hatott. Margitot sokan hisztérikánnak, hóbortosnak, féleszünek bélyegezték. Ime éppen az agyveleje maradt fenn, hogy annak épségéről és normális voltáról kiki meggyőződhessek. Néhány bebizonyosodott gyógyulás jutott ekkor napfényre. Megint éveknek kellett elmúlniok, míg 1846-ban IX. Pius kiadta az okmányt, amely Margit közbenjárására művelt csodákat hitelesíti. A boldoggáavatásra azonban csak 1867-ben került sor. Végül XV. Benedek pápa 1920 május 23-án ünnepélyesen a Szentek sorába iktatta. Így lett Margit, az alázatos vizitációs apáca az Egyház egén is naggyá az isteni Szív irtalmából mint az ő hűséges apostola. Naggyá nemcsak az égen, hanem a földön is.

A JÉZUS SZÍVE-TISZTELETNEK SZENT MARGITTÓL AJÁNLOTT GYAKORLATAI ÉS A HOZZÁJUK CSATOLT ÍGÉRETEK

Mielőtt történetünkben tovább mennénk, állapítsuk meg a Szent Szív-tisztelet ama gyakorlatait, amelyek a Szent Margitnak adott kijelentésekből származnak s lelki hagyatékát alkotják. A legtöbbször ezeknek még ma is virágzik, sőt ma sokkal inkább, mint valaha. Vannak, amelyek részben vagy egészen feledésbe mentek. Elősoroljuk a legfőbbeket.

Jézus Szíve-képek

Első ezek között a Szent Szív képének nyilvános és magánjellegű tisztelete. Előadtuk, hogy a Szent mennyire buzgólkodott, hogy ily képek létesüljenek, sőt maga is közreműködött ebben és nagy vigasztalással értesült azok terjedéséről. Erre irányuló hő vágya egyébként egészen az Úr Jézus Szívéből forraszott, aki különös áldást ígért mindazoknak, akik csak Szíve képét tisztelik. Ezeknek a Szent Szív-képeknek gondviselészerű előkészítői a szent sebek ősrégi ábrázolásai voltak, amint azt annak helyén kifejtettük.

Talán azért, — de meg amaz egyszerű okból kifolyólag — mert sokkal könnyebb a Szívet külön, mint Jézus személyével együtt ábrázolni, eleinte a Szent Szívet inkább önállóan festették, rajzolták. A Szíven a töviskorona, a kereszt, a seb is szerepel, valamint a szerelmet kifejező lángok. Sokszor ezt a szót is ráírták a szívre „caritas“, „szeretet“. De már Jézust is festik, rajzolják, amint Szívére mutat.

A felajánlás

Ezt a gyakorlatot is, amely a Szent Szív-tiszteletben egyike a leglényegesebbeknek, az Úr Jézus kívánta meg. Maga a Szent ezt többszörösen megcselekedte. Néhány ilyen kézírata napjainkig fennmaradt. Voltak esetek, mikor az Úr ezt tőle kifejezetten az elégtétel szellemében követelte és azt óhajtotta, hogy magát a bűnösökért, a zárdai közösségért vagy a megholt hívekért áldozatul ajánlja fel. Megsemmisítőén kínos áldozati tény volt számára, midőn — ahogy ezt elbeszéltük — az egész zárdával közölnie kellett az Úr Jézus neheztelését s igényét a vezeklésre. Sőt Jézus kívánságára magát *végrendeletileg* is az isteni Szívnek hagyományozta, amikor az előljárót kérte fel kezesnek. Ismeretes, hogy az Úr kívánságára Szentünk példáját B. P. Colombiére is követte s 1675 június 21-én tett első felajánlását többször is megújította. Ennek az eszmének hatékonyságát és termékenységét a történelem is igazolta és még lesz módunk azzal bőven foglalkozni.

Az ünnepélyes megkérlelés

Ezt az Úr főleg a behozandó ünneppel kapcsolatban kívánta, mikor is majd a híveknek áldozniok kell és őt ünnepe-

lyesen megkérlelni. Ezt a megkérlelést főképen az a sok személyes sérelem teszi annyira megokolttá, amelyet az Oltáriszentségben szenved. Innen van a Szent Szív-tiszteletnek — amelynek lényeges eleme a megkérlelés, az engesztelés — szoros kapcsolata az Oltáriszentség kultuszával.

A szentóra egyesülten a szenvedő Üdvözítővel

A Szent lelki életében a valóságnak megfelelően a szenvedésnek s az Eucharisztianak titka szinte összeolvadt. Ebből született a szentóra gyakorlata, vagyis az elmélkedő virrasztás főleg az éjfélt megelőző órában az Oltáriszentség előtt. Erre Margit úgy vágyódott, mint az ínyenc a nyalánság után. Midőn nagy betegségéből éppen kilábolva Greyfie főnöknőtől a virrasztásra az engedélyt nagynehezen megkapta, estétől nyolc és félórán át ott térdelt összetett kezekkel minden támasz nélkül a tabernákulum előtt mint a márványszobor és aztán rendes teendőihez tért vissza. Ilyenkor az üdvözítővel az olajfákhegyi órákat élte át. Hangulatát jellemzik P. Croisethz 1689 szeptember 15-én írt sorai: „Pillanatig sem tudok élni szenvedés nélkül, nincs édesebb táplálékom a keresztnél, ó mily boldogság, ha itt a földön részt tudunk venni a szentséges Szív szorongásában, keserűségében, elhagyatottságában.“

A szentóra gyakorlata ma már mindinkább terjed. Sőt P. Debrosse Róbert S. J. buzgólkodására szentóra-társulat is alakult, amelynek székhelye Parayban van. VIII. Pius teljes búcsút engedélyezett, valahányszor a tagok a szentórát tartják, amit IX. Pius az imaapostolság tagjaira is kiterjesztett, valahányszor csütörtök naplemente és péntek reggel közötti időben a szentórát elvégzik. Hogy mily kedves az Úr Jézus előtt ez a virrasztó óra, elárulják a különös kegyelmek, amelyek ilyenkor az elmélkedő lélekkel közölni szokott. (V. ö. Beringer S. J. — Steinen S. J. Die Ablässe. II. 230.)

Az első-péntek

A hó első péntekén végzett szentáldozás az Úr Jézusnak Szent Margithoz intézett ama felhívásán alapszik: „Minden hónap első péntekén áldozzál!“ Az első-pénteken végzett szentáldozás tehát — mint látszik — különösen kedves az Úr előtt.

A *kilenc elsőpénteki* szentáldozásra nézve pedig a Szent

a következő kijelentést kapta: „Szívemnek végtelen irgalmából megígérem neked, hogy mindenható szeretete (Szívemnek) a végső megigazulás kegyelmét megadja mindazoknak, aki *Jc kilenc egymásután következő hónap első péntekén megáldoznak*. Nem halnak meg a halálos bűn állapotában, sem a nekik szükséges szentségek nélkül. Isteni Szívem biztos menedékük lesz haláluk óráján.“

Mi volt az Úrnak célja, hogy nagy ígéletét éppen *kilenc péntekhez* kötötte, nem feladatunk feszegetni. Az összes körülményekből azonban arra lehet következtetni, hogy az Úr nemcsak éppen az engesztelésre gondolt, hanem — főleg azokban az időkben — a gyakori szentáldozást akarta sürgetni, előmozdítani.

Az ünnep

Az ünnep behozatala úgy látszik egyik főcélja a Szent Margitnak adott kijelentéseknek. Éppen azért az Úr nagy kegyelmeket ígér mindazoknak, akik majd őt akkor nevezetesen a szentáldozás, nyilvános megkérlelés által ünneplik s előmozdítják, hogy ezt a vigaszt, elégtételt másoktól is megkapja.

Ígéreték

Általában megígérte az Úr, hogy Szíve tisztelőinek ki nyilatkoztatja Szívét és szeretetének, irgalmának, kegyelmének minden kincsét, amelyet az csak rejt, reájuk árasztja. (Vie et oeuvres II. 325.)

Különös, részletes ígéreteket is tett az üdvözítő. Már említettük az ígéreteket, amelyek azokra vonatkoznak, akik Szíve képét tisztelik s a kilenc első pénteket megtartják. Vannak továbbá ígéretei:

Azoknak, akik magukat neki szentelik, felajánlják

Nekik szól: „Senki azok közül, akik magukat ezen Szent Szívnek odaadják és szentelik, nem vesz el örökre. Ez a Szent Szív biztos menedékük lesz az ellenség támadásai ellen főleg a halál óráján.“ (Vie et oeuvres II. 101., 105., 244., 33., 34. levél.)

A családoknak

„Valamennyi családot megvédem és oltalmamba veszem, amely szükségeiben isteni Szívemhez bizalommal fordul, legyen bármily súlyos helyzetben. A szétbomlott családokat ezzel az eszközzel megint egyesítem.“ (U. o. II. 101., 105., 33., 34. levél.)

Világiaknak

„A világiaknak megadja ez a kedves áhítat minden állapotukban a szükséges segítséget, nevezetesen békét szerez családjukban, enyhet fáradalmaikban, áldást minden vállalkozásukban és vigaszt a viszontagságok elviselésére. Így aztán ez a legszentebb Szív biztos menedékük lesz egész életük folyamán, de legkivált a halál óráján. Ó, mily édes lesz a halál azoknak, akik állandóan tisztelték egykori Bírójuk isteni Szívét! Végül nyilvánvaló, hogy mindazok, akik Jézus Krisztus iránt szent Szívének tisztelete által hálás szeretetet tanúsítanak, az égi segítségben hiányt majd nem tapasztalnak.“ (U. o. II. 335., 134. levél.)

Szerzeteseknek

„A szerzetesekben ez az áhítat a lelki gyarapodást majd nagyban előmozdítja, olyannyira, hogy még a kevésbé rendezett házakban sincs egyéb eszközre szükség, hogy bennük az első buzgalom és a legnagyobb szabályhűség újra felvirágozzék. A jól rendezett házak tagjait pedig majd elvezérli a legnagyobb tökéletesség csúcspontjáig.“ (335. levél.)

„Ama társulatokban, amelyek tisztelik az isteni Szívet s magukat különös oltalmába ajánlják, Krisztus szeretetének édes kenetét árasztja szét. Az igazságos isteni harag látogatását róluk elhárítja, őket kegyelmébe visszafogadja, ha azt a bűn által elvesztették. Tudtomra adta az Úr, hogy Szíve a szentek legszentebbje, a szeretet szentélye.“ (Vie et oeuvres II. 102., 105., 33., 34. levél.)

Azoknak, kik a lelkek üdvén dolgoznak

„Az édes üdvözítő tudtomra adta, hogy azok, akik a lelkek üdvén dolgoznak, megkapják tőle azt az adományt, hogy

még a legkeményebb szíveket is megindítják, munkáikat majd csodálatos siker koronázza, ha ugyan lelküket a gyengéd áhítat Szíve iránt egészen áthatja.“ (U. o. 55., 333., 134. levél.)

Azoknak, akik ez áhítatot terjesztik

„Megígérem, hogy Szívem bőségéből isteni szeretetének kegyelmeit önti azokra, akik neki ezt a tiszteletet (a Szent Szív ünneplését) tanúsítják, vagy közreműködnek, hogy ezt az ügyet (az ünnepet) előmozdítsák.“ (U. o. II. 414.)

„Jézusnak imádasraméltó Szíve legtisztább szeretetének uralmát minden szívben meg akarja alapítani, a sátán hatalmát pedig le akarja rombolni s meg akarja semmisíteni. S úgy látszik előttem, hogy ez a vágya oly heves, hogy mindenkinek nagy jutalmat ígér, aki telve jószándékkal a neki jutott világgosság és a rendelkezésére álló eszközökhöz képest minden erejét e célra felhasználja.“ (U. o. II. 291., 116. levél.)

JÉZUS SZÍVE TISZTELETE SZENT MARGIT HALÁLAKOR

Első segítőársak

A fenséges kijelentések, a megbízatás, amely a Vizitációnak s a Jézustársaságnak jutott, maga a királynak szóló üzenet Szent Margitot a legszebb reményekre jogosították, hogy Jézus Szíve tisztelete diadallal hódítja majd meg az egész világot. Legnagyobb lelkesedéssel látott hozzá, hogy a maga részéről is mindent megtegyen, ami csak tőle telik a nagy mű érdekében. Buzdít, levelez, tanácskozik, lelkesít. Legnagyobb vigaszára szolgál és élete utolsó éveit bearanyozza az eredmény, a siker, amely már itt-ott mutatkozik is. Dijonból hallja, hogy ott püspöki engedéllyel a vizitációs nővérek Jézus Szíve tiszteletére ünnepet tartanak, s 1689 február első péntekén, Szalézi Szent Ferenc ünnepének nyolcadán Joly nővér által szerkesztett zsolozsmát és miseformát ünnepélyesen éneklük. Számos jezsuita, többnyire P. Colombiére atya tanítványa vagy lelki fia lelkesedve terjeszti az ájtatosságot főleg az intézetek növendékei között és a szöszéken. Kapkodnak a Jézus Szíve-tiszteletet célzó könyvecskék és képek után. Joly

nővér könyvecskéje már nem tudja kielégíteni a közönség szomját. Margit buzdítására a Parayban tartózkodó P. Froment is tollat ragad a szent ügy szolgálatában.

Croiset János S. 3.

De legjobban érdekli Margitot P. Croiset vállalkozása, aki — úgy látszik — Joly nővér könyvét véve alapul, azt átdolgozza, kibővíti. Margit Croiset atyában a második P. Colombiérét tiszteli. Rábízza lelke vezetését és benne látja a Gondviselés eszközét a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésében. Sokszor tárgyal a páterrel, őt a legapróbb részletekig felvilágosítja, kéziratát áttekinti — s mondhatnók — ellenőrzi, hitelesíti. Már-már elkészült a mű második kiadása is. Margit érzi, hogy csak egy hiányzik, ami a könyv sikerét biztosíthatná s ez az, hogy ő már ne legyen az élők közt. Jézus Szíve tiszteletéről írni ugyanis az ő szerepe nélkül szinte lehetetlen. Ezt meg viszont nem lehet megtenni az ő életében. Miért is nem alaptalanul emlegeti, hogy ő a nagy műben inkább csak akadály. El is távozik október 17-én az élők sorából, hogy — amint monda — Jézus Szívében elmerüljön. Croiset atya hamarosan megírhatja könyvéhez a függelékét: „Rövid életrajza egyik vizitációs szerzetesnőnek, akit Isten a Jézus Szíve-tisztelet behozatalában felhasznált, s aki 1690 október 17-én a szentség illatával hunyt el.“ Ebben már a Vizitáció engedélyével bőséges kivonatokat közöl a levelekből, amelyeket Szent Margit hozzá intézett. A könyv 1691-ben, Lyonban jelent meg „A mi Urunk Jézus Szíve tisztelete“ címmel.* Különös kenetet ad a műnek, hogy már Margitról is lehetett benne írni. Ki ne kívánt volna róla többet, részletesebbet is tudni? Hiszen a legjobb ajánlólevél és az adott kinyilatkoztatások hitelesítői az ő érényei voltak.

Ez az aranykönyvecske óriási hatást fejtett ki. Egyik kortárs, a nagytekintélyű *Languet* püspök, akinek nevével Margit életrajzában már találkozottunk, így ír róla: „Akik a Jézus Szíve iránti ájtatosság szellemét és gyakorlását elsajátítani akarják, ebben a műben gazdag anyagot lelnek nemcsak a tanulásra, hanem az épülésre is. Senki sem fejtegeti jobban,

* La Dévotion au Sacré Coeur de N. S. Jésus Christ, par un Pere de la Compagnie de Jésus. Lyon. 1691.

mint a szerző, a valódi buzgalomnak és szeretetnek kötelességeit és azokat az akadályokat, amelyek azt gyengítik, szóval mindama szent ösvényeket, amelyek tökéletességre és istenszeretetre vezetnek. Lehetetlen ezt a művet olvasni a nélkül, hogy Isten szeretetére ne gyulladjunk és hogy a közöny miatt, amelyben napjainkat éljük, ne piruljunk. Ide irányul a mű, valamint az ájtatosság, amelynek titkát fellebbenti. A sok kiadás bizonyítja a mű szépségét és a haszon, a szívekben előidézett áldott eredmény jobban hirdeti annak jélességét, mint bármely dicséret, amelyet még róla elmondhatnék.“

A könyvet számos európai nyelvre lefordították. P. Pennalosa S. J. az általa eszközölt spanyol fordítás ötödik kiadásában huszonnyolc püspök nevét közli, akik 40—80 napi búcsút engedélyeznek annak, aki Croiset könyvéből egy fejezetet elolvas vagy a benne ajánlott gyakorlatokból egyet elvégez.

A könyvben a pokol és az Egyház ellenségei hatalmas fegyvert láttak. Erre vall, hogy a kitűnő mű bizonyos formahiányok s a benne előadott dolgok „újsága“ miatt 1704-ben index-re került s csak 1887-ben nyerte vissza annyira megérdemelt becsületét.

Az érdemes szerző, **aki — mint minden nagy ember — az Úr Jézus Szívének megaláztatásában és keserveiben részesült, Marseilleben, 1656-ban született.** A Jézustársaságba huszonegy éves korában lépett. 1689-ben ismerte meg személyesen Margitot, akinek lelkiatyja és apostoltársa lett. Bár némelyek igyekeztek őt elgáncsolni s műve terjedését *részben* meg is bénították, de legalább megérhette rendtársának, Galliffet Józsefnek diadalait a Jézus Szíve-tisztelet ügyében. Avignonban halt meg 1738 január 31-én, 82 éves korában.

Galliffet József S. J.

Míg B. Colombiére arra volt hivatott, hogy Margitot a legválságosabb időkben megnyugtassa és eligazítsa, Croiset pedig a Jézus Szíve-ájtatosságot mind szélesebb körben tegye közkedvelté, addig P. Galliffet-et Isten arra szánta, hogy az apologéta tudományos fegyverzetében szálljon sikra annak védelmére.

De Galliffet József 1663-ban Aix mellett nemes családból származott. Lyonban tanult és ugyanott lépett a Jézustársaságba, így került P. Colombiérenek szellemi és lelki hatása

alá. Tőle tanulta meg Jézus Szívét ismerni, tisztelni. És nem volt méltatlan nagy mesteréhez. A teológia elvégzése után, már mint pap, súlyos betegségbe esett. Hetednapon állapota oly válságosnak látszott, hogy ellátták a nagybetegek szentségeivel. Mikor már haldoklott, egyik barátja az oltár elé borulva mintegy nevében fogadalmat tett arra, ha P. Galliffet meggyógyul, egész életét a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésére szenteli. A fogadalom és az azt kísérő könyörgés meghallgatásra talált. A páter teljesen meggyógyult. Ekkor legnagyobb örömmel tette magáévá a fogadalmat. A jóbarátban, akiről szó van, sokan P. Croisetet sejtik. P. Galliffet halála körülményeit illetőleg bővebbet nem tudunk.

Szerepe, munkája a Jézus Szíve-tisztelet további sorsával annyira összefügg, hogy azt csak ezzel kapcsolatban ismer-tethetjük.

(Hattler: Geschichte des Festes und Andacht Z. H. J. Wien. Pest. 1875. 106. lap.)

Belső és külső nehézségek, akadályok

Az Úr Jézus előre megmondotta, hogy világmentő nagy ajándéka, a Jézus Szíve-tisztelet sok és nagy ellentmondást vált majd ki, sok viharral küzd majd meg, míg végre diadalmaskodik. Mindez betűről-betűre meg is valósult. Mielőtt a kultusz további fejlődését, terjedését, szervezkedését vázolnók, célszerűnek látszik közbeszönnünk ama nem kis akadályok ismertetését, amelyekkel meg kellett küzdenie. Így annál szembeszökőbb és világosabb lesz, hogy „Isten ujjá van itt“.

Jelentékenyek voltak a *belső* nehézségek. Minden „új dolog“, minden mozgalom kritikát és ellenmozgalmat vált ki. Így történt ez Jézus Szíve tiszteletének megindulásakor is, ahogy ezt már Szent Margit életében tapasztaltuk. Az ellentétek viszályokra adnak okot, amelyek a tekintély beavatkozását hívják ki. A tekintély aztán csendet parancsol. A jó szelleműek ilyenkor bízva a jó ügy sikerében, hallgatnak, tovább imádkoznak, megmaradnak az engedélyezett keretek közt és várnak. A rossz szelleműek tovább nyugtalanognak, ellenkeznek s forradalmi hangulatot szítanak. Elárulják, hogy nem az Isten szelleme fűti őket.

Az új ájtatosság elfogadása még azokban a rendekben sem ment simán és egyszerűen, amelyekre Urunk különösen számitott, épített. Értjük a Vizitációt és a Jézustársaságot.

Annecyből, a Vizitáció „szent forrásából“ 1693 november 14-én körirat indul ki, amely kifejti, hogy „miért utasítják vissza azokat a különös gyakorlatokat, amelyeket Jézus Szíve tiszteletére be akarnak hozni.“

Még sokkal több és nagyobb nehézséggel találkozott eleinte a Jézus Szíve-tisztelet elfogadása a Jézustársaságban, amelynek alapítója, Szent Ignác, fiait annyira óvta minden rendkívülitől. Hiszen — szerinte — száz közül kilencvenkilenc esetben tévedésnek esünk áldozatul, ha a misztikus dolgoknak könnyen hitelt adunk. Mily ellenszenvet válthatott tehát ki, mikor egyik-másik naiv páter felül valami „idegbajos apácának“ és állítólagos látomásainak propagandát akar csinálni. Hiszen nem magával a Jézus Szíve-tisztelettel volt a nehézség, hanem a tisztelet új, eddig szokatlan módjaival, megnyilvánulásaival, amelyek állítólagos látomásokra támaszkodnak.

P. Croisetben is rendtársai hiszékeny túlzót látnak. Egyik közülük fel is jelenti őt P. Gonzalesnek, a rend generálisának. Ez gyanúját fejezi ki, hogy a páter talán különcségre hajlamos. Mikor pedig ezt cáfolják, ám a nélkül, hogy az ájtatosságot ócsárolná vagy ajánlaná, a megszokott gyakorlatoktól való eltérést megtiltja. Ez 1695-ben történt. És a Jézustársaság, bár fiai első zászlóvivői voltak ennek az áhíthatnak, de minf i7yen nem hódolt meg Jézus Szíve előtt, csupán csak akkor, midőn — a régi társaság utolsó generálisa, Ricci Lőrinc idejében — a végveszély kényszerítette, hogy összes reményét Jézus Szívébe helyezze.

Még sokkal jelentékenyebb nehézséget támasztott a Jézus Szíve-tisztelet ellen a külső ellenség: a janzenizmus és később a jozefinizmus.

A janzenizmus Jansen Kornél (1585—1638) löweni tanártól, később yperni püspöktől vette eredetét, ő maga még mint Egyházának hű fia élt és halt meg, de „Augustinus“ című könyve, amelyen húsz éven át dolgozott, rendkívül súlyos és veszélyes tévtanokat tartalmaz. Szerinte bukott emberi természetünk képtelen a jóra s nem tud sem a kegyelemnek, sem az érzékiségnek ellenállni. Krisztus csak a kiválasztottakért

halt meg a kereszten. — Könyvét halála után du Vergier de Hauranne st. cyrani apát adta ki. VIII. Orbán pápa már 1642-ben elítélte. A janzenisták kibúvókat kerestek s óriási zavarokat idéztek elő, főleg a francia egyházban. Ezzel a Szent-széket a legszigorúbb fellépésre kényszerítették.

Az általuk hirdetett erkölcsan is túl szigorú követeléseket támasztott. Ennek eredményeként a hívek millióit idegenítették el a szentségektől, nevezetesen a szentáldozástól. Ezt a hullámverést az egész Egyház — hazánk is — megsínylette. Főoszlopai voltak ennek az eretnekségnek — amely voltaképen tiszta kálvinizmus karingben és stólában — Arnaud Antal, aki a tévtanokkal nővérét, Angelikát, a portroyali cisztercita zárda főnöknőjét és nővértársait is megméltelyezte. Tiszták voltak ezek az apácák, mint az angyalok, de kevélyek, mint az ördögök. A Szentszék intézkedéseit megvetették s bár az Oltáriszentséget napestig imádták, de áldozni nem akartak. Egyikük még haldokolva sem akarta az Oltáriszentséget fogadni, éspedig *csupa tiszteletből*. Ujabb lendületet vett az eretnekség Quesnel Pascházius tudós oratoriánus által, aki-nek „Erkölcsei reflexiók“ című könyvét XI. Kelemen 1713-ban ünnepélyesen kárhoztatta. Mikor e miatt a janzenista érzelmű francia püspökök — köztük Noailles párizsi bíborosérek — a pápától az általános zsinathoz fellebbeztek, XI. Kelemen valamennyiüket kiközösítette. A királyi udvar is ellenük fordult. Az agg Tournely a párizsi egyetem janzenista tanárait a helyes útra térítette. Erre az eretnekség a teljes hitközöny posványába fulladt. A makacsabbak Hollandiába menekültek, ahol ma is mintegy 10,000 hívővel s három püspökkel tengődnek, akik megválasztásukkor Rómától megerősítést kérnek, hogy katolikus színezetüket megőrizzék. A Szentszék azonban nem vesz róluk tudomást.

A janzenista eretnekség legnagyobb ellenfelét a jezsuitákban látta. Az okot könnyű belátni. Az ő komor predestinációs lelkületük ugyanis, amely Isten szeretetének végtelenségén megbotránkozik, igyekszik az üdvösség ösvényét minél kevesebbek számára fenntartani. Míg ellenben a jezsuiták szelleme éppen az, hogy a mennyország kapuját minél tágabbá s útját minél könnyebbé, hozzáférhetőbbé tegyék, állandóan hangoztatva, hirdetve Isten irgalmának és kegyelmének korlátlan kiáradását. Az összeütközés tehát a két szellem közt

elkerülhetetlen volt, amely — sajnos — a Jézustársaság bukásával, eltöröltetésével végződött.

A Jézustársaságról a gyűlölet átszármozott annak egyik legerősebb fegyverére, a szívek meghódításának leghathatósabb eszközére, a Jézus Szíve-tiszteletre is.

Amint az újabb kutatások igazolják,* a janzenisták a Jézus Szíve-tiszteletet is csak azért támadták s ostromolták *akkora* dühösséggel és olyan elkeseredetten, mert azon keresztül a jezsuitákat akarták kompromittálni, rossz hírbe hozni. Hiszen Jézus Szíve az ő híveik közt sem volt ismeretlen és a százados hagyományoktól ezek sem tudták magukat függetleníteni. Így Gazier minden kétséget kizárólag Arnaud Angelika anyának tulajdonítja azt a könyvet, amelynek címe: „A szív felemelése és imák a mi Urunk Jézus Krisztushoz az ő szenvedésével kapcsolatban.“ És íme, ebben a pénteki napra szóló elmélkedésben többek közt ezt olvassuk: „ó Jézus szentséges Szíve! Kegyelem forrása, szeretet tűzhelye! Türed el, hogy belépjek ebbe az izzó tűzkohóba s ott a szeretet tűzében felemésztődjem. Igen, ide, eme sziklahasadékba rejtem el magamat mint jegyes, és megpihenek Szíveden. Itt rendezem be tartózkodási helyemet es nem félek, ha majd a világ s a pokol ellenem támad.“ Hasonló kifejezéseket találunk Quesnelnél s másoknál is. (V. ö. Bainvel 336—341.)

Miért is lélektanilag lehetetlen tisztán csak téves meggyőződésből magyarázni azt a fegyverekben éppen nem válogató gyűlöletet, amellyel a janzenisták egyszerre a Szent Szív-kultusz ellen fordultak.

Már Margit életében elkezdték áskálódásukat. A cöncance-i püspök — félve a lármától, amelyet a janzenisták csaptak — nem merte az 1674-ben kelt brévét kihirdetni, amelyben X. Kelemen a Jézus Szíve Társulat szervezését megengedte. S amikor a brévét mégis csak kihirdették, kitört a vihar. Királyi tilalmat eszközöltek ki, hogy a plébánosok új ájtatosságot be ne hozzanak s a nyomdák effajta könyveket ki ne nyomtassanak. De a janzenisták nemcsak az áltudomány fegyvereivel szálltak síkra a Jézus Szíve-tisztelet ellen, hanem még sokkal inkább a gúny, a rágalom nyilaival, jól tudva, hogy amit az ember egyszer nevetségessé tett, azt megölte. Egész irodalmat termeltek ki ellene, amely telve van

* V. ö. M. Gazier: Revue bleue. 1908. X. 199—202.

ferdítéssel, gyalázkodással. Ráfogták, hogy a Jézus Szíve-tisztelet nesztorián eretnokség, mert szétválasztja Krisztust; a Jézus Szíve-tisztelők húsimádók, kafarnaiták, anyagelvűek, alacoquisták. Főkép a Jézus Szíve-képek izgatták őket. „A belek jámborságának“, a „felakasztott Júdás képének“, „ízléstelen jámborságnak“, „buta felfogásnak“ csúfolták.

Főleg miután 1773-ban XIV. Kelemen a Jézustársaságot eltörölte s így a leghatalmasabb ellenfél el volt némítva, léptek fel a legarcátlanabb nyíltsággal.

Olaszországban Ricci Scipio (1741—1810), pistojai püspök 1781 június 3-án keltezett pásztorlevelével indította meg a nyílt harcot. Ebben és egyéb irataiban szinte dühöng a Jézus Szíve-tisztelet ellen. VI. Pius 1781 június 29-én kelt iratában a magáról megfedkezett főpapot komoly szavakkal utasítja rendre: „Csodáljuk, — írja neki — hogy te, aki tanító vagy az Egyházban, a Szentszék gondviselése által elfojtott vagy elévült kifogásokat felújítottad. A Szentszék a vitának és kérdésnek véget vetett már és eléggé kijelentette, hogy a Jézus Szíve-ájtatosság lényege ment minden babonától s anyagiasságtól.“ Ricci követőkre akadt Scarelli Miklós és Pannilini József püspökökben. Még a világi karhatalmat is felhívták ellene.

Egy Firenzében megjelenő folyóirat (Annali ecclesiastici) tizenhárom éven át kimerítette a gyalázkodásnak szótárát, a Jézus Szíve-tiszteletet többek közt „aljas, piszkos, farizeus, nesztoriánus, eretnek, szentségtörő, a Szentszék által kárhozottat s bolond kultusz“-nak nevezve.

Nápolyban 1785 október 29-én minden emez áhitatra vonatkozó munkát betiltottak. Genuában hasonlóképen járt el a városi hatóság. Veronában maga a püspök, Morosini János szüntette be a Jézus Szíve-társulatokat. Körlevele annyira megtetszett II. Józsefnek, hogy azt minden osztrák püspöknek megküldötte.

A pokoli munkát katolikus részről sem nézték tétlenül. A kultusz védelmében főleg az eltörölt Jézustársaság egykori tagjai álltak sorompóba. Ezek közt kitűntek: Tetamus (megh. 1803), Marques (megh. 1781), Faure (megh. 1779), Mozzi (megh. 1813); továbbá Boschi (megh. 1788), Gerdil Paulinus (1802), Vanucci püspök (megh. 1793) és mások.

Az osztrák birodalomban főleg Wittola Márk Antal pré-

post, probstdorfi plébános volt az előcsahos, aki a Bécsi Egyházi Lapban öt éven át intézte kirohanásait a Jézus Szívetelet ellen. Ezekben és egy történeti műben a legnagyobb megvetéssel szól Jézus Szívéről. Minden rágalmozó röpiratot elolvasott s az azokból magába szívott méreggel mételyezte az egyházi irodalmat. Feljelentgette azokat, akik a Jézus Szíve-kultusznak hívei. De kedves embere is volt II. Józsefnek, aki ezt az ájtatosságot „képtelennek“ és „fantasztikusnak“ bélyegezte. Sajnos, ebben vele az akkori bécsi egyetemi teológiai kar is egyetértett. II. József ugyan elvileg elismerte, hogy a pápa a hitágazatokban tévmentes, de a gyakorlatban az egész egyházi életet az állam hatalmi körébe utalta és még abba is beleszólt, hogy a szentmise alatt hány gyertya égjen. Méltán nevezték ezért „sekrestyés császárnak“. A jámbor egyházi társulatokat is eltörölte. Az eredmény fagyos hitközöny lett, amelynek dermesztő szelét száz éven át a magyar társadalom is érezte.

Mindebben nem kis szomorú érdeme van a fentemlített Wittola prépostnak, aki főleg az eltörölt Jézustársaság volt tagjai ellen dühöngött. Nevezetesen Goldhagen, Schauenburg és Hell Miksa hívták ki maguk ellen elkeseredett gyűlöletét, akikről jól tudta, hogy a Jézus Szíve-tiszteletnek terjesztői. Különösen érdekes Hell Miksa esete, aki mint hazánkfia nemzetünknek jó hírét külföldön is növelte. Selmebányán, 1720 május 15-én született. A bécsi csillagvizsgáló igazgatójának nevezték ki és mint ilyent megbízták, hogy Norvégiában, Vardö szigetén Vénusznak a Nap korongja előtti átvonulását tudományosan megfigyelje. 1768-ban az ugyancsak jezsuita Sajnovics János társaságában végzett észlelések eredményéről a kopenhágai Akadémia előtt beszámolt. A magyar- finn rokonság felfedezése is főleg az ő érdeme, ő állította fel az egri, nagyszombati, budai és kolozsvári csillagvizsgáló állomásokat. Tudós társaságok siettek őt egész Európában tiszteleti tagjaik közé iktatni, sőt Bécsben a Tudományos Akadémia megszervezésével is megbízták. 1792 április 14-én halt meg Bécsben.*

Hell Miksa a Jézustársaság feloszlatása után sem szűnt meg szentéletű pap lenni. A Jézus Szíve-tiszteletet nemcsak

* Pinzger Ferenc: Hell Miksa emlékezete. I—II. Budapest. 1926—27.

maga gyakorolta, hanem erejéhez képest terjesztette is. Maga ugyan nem írt erről, de ilyen könyveket bőkezűen osztogatott. E miatt Wittola prépost feljelentésére a világi hatóság 500 forintnyi pénzbírságra ítélte, ami akkorában jelentős összeg volt. A janzenistáknak volt gondjuk, hogy ennek a megbírságotlásnak híre mindenütt elterjedjen s így a gyávabbakat — főleg a papság körében — megfélemlítsék. Azonban akkor már az áhitat Jézus Szíve iránt oly mély gyökeret vert, hogy azt a lelkekből kiirtani nem lehetett.

Az ugyancsak jozefinista Colloredo Antal Tódor olműtzi püspök 1783-ban azon a címen, hogy „a tiszta hitet visszaállítsa és a hamis vélemények árnyát elűzze“, elrendeli, hogy mindama búcsúengedélyek, amelyekről azt állítják, hogy hajdan a Jézus Szíve-társulatoknak adományoztattak, ezentúl érvényüket veszítik és azokat a népnek hirdetni nem szabad. Ezt a janzenisták mint nagyjelentőségű eseményt világgá kürtölték.

A janzenizmus azonban legalaposabb rombolását szülőhazájában, Franciaországban végezte. Aknamunkája nagyban hozzájárult, hogy a lelkeket a francia forradalomra előkészítse.

A hangulat a Jézus Szíve-tisztelet ellen már a 18. század elején annyira izgatott volt, hogy mikor Languet püspök 1729-ben Szent Margit életrajzát kiadta, ehhez a Szentnek P. Rollin parancsára készített önéletírását csatolni nem merte. Halála után, minthogy Languet az Akadémia tagja volt, D' Alambert tartotta felette az emlékbeszédet. Ebben gonosz éllel említi a Margit-féle életrajzot is, megjegyezve, hogy ez a felvilágosodott püspök tollából nem származhatott. Ez valószínűleg egy szellemileg elmaradott szerzetesnek műve s a jószágos püspök eltúrte, hogy az ő neve alatt jelenjék meg. Ki is hihetné, hogy a 18. század delén Isten annyira leereszkedik, hogy egy leányhoz verseket intéz. Célzás ez arra, hogy Margit az Úr egyes kijelentéseit csakugyan versbe foglalta, hogy azokat könnyebben megjegyezhesse. Így például ezt a gondolatot is: „Hiába eped szíved, hogy úgy jöjj hozzám, mint véled. — Más út oda juthatni nincs, hanem csak a kereszt.“ (V. ö. Stimmen aus Maria-Laach. 1877. I. 15. (Zádori 307.)

Voltak püspökök is, mint Caylus, auxerresi püspök, akik Languet könyvének kiadását ügyetlenségnek minősítették.

A vallás iránt közömbössé tett, kihűtött lelkület végre megérett a forradalomra. Érdekes megfigyelni, hogy ennek előkészítői, a janzenisták dédelgetett kegyeltjei voltak. Negyvenen ültek az országgyűlésen és belőlük került ki az ú. n. „alkotmányos egyház“. Ha hithű papot elűztek, helyét biztosan janzenista pap foglalta el. A rémület eme napjaiban a megmaradt hívek Jézus Szívébe vetették összes reménységüket.

De la Billière urat. Nantesben azért ítélték halálra, mert menekülő papokat befogadott. Felesége és leányai ellen azonban nem tudtak semmi elfogadható vádat felhozni. Végre mégis találtak ilyet és ez az volt, hogy várkápolnájukban a nép közt Jézus Szíve-képeket osztogattak. Ez éppen elég volt, hogy nyaktiló alá kerüljenek.

De míg a forradalom Jézus Szívét üldözte, addig egy másik szívet, *Marat szívét*, amelyben a forradalom eszméjét megtestesülve látta, bálványozta. Miután őt is megölték, szívét a forradalmi klub elnöke elkérte, kehelybe zárta s a gyűlésterem boltozatára akasztotta. Még oltárt is megszavaztak számára. Az elbölondított nép búcsút járt sírjához, utcákat, tereket neveztek el róla, sőt obeliszkeket állítottak tiszteletére. Hírlapírók lapjaikat „Marat árnyának“ nevezték el. A nimesi polgármester „Dél Maratjának“ hívatta magát. Községek halotti ünnepeket rendeztek tiszteletére. Fehérbe öltözött leánykák, kezükben ciprus- és cserkoszorúkkal körülállták jelképes ravatalát és dicsőítő énekeket zengedeztek hozzá. A végsorok mindig vérengző jellegűek voltak. Corday Saroltának, Marat gyilkosának tőre a helyett, hogy megállította volna a vért, úgylátszik, eret metszett Franciaországon. (Lamartine: Girondisták. VIII. 4.)

Jellemző, hogy Lecointe-Puivareau nemsokára határozati javaslatot terjesztett be, hogy ugyanezt a Maratot hivatalosan *őrültnek nyilvánítsák*. Tehát a forradalom Jézus Szíve helyett ily szívet imádatott.

Auctorem fidei

A janzenisták és jozefinisták által támasztott zűrzavarból, amely akárhány egyébként katolikus érzelmű író és tudós is megtevesztett, mint világitótorony emelkedik ki VI. Piusnak „Auctorem fidei“ kezdetű bullája, amelyet 1794 augusztus

28-án hozott nyilvánosságra. Ebben többek közt a szív kultuszról így szól: „Az a tan, amely a Jézus Szíve-ájtatosságot elveti s azt újdonszerűnek, hibásnak vagy legalábbis ártalmannak mondja, — úgy értve az ájtatosságot, ahogy azt az apostoli Szentszék javallta — hamis, vakmerő, veszélyes, a jámbor füleket sértő s az apostoli Szék iránt igazságtalan.“ Továbbá igazságtalannak nevezi Jézus Szíve tisztelőivel szemben azt a ráfogást, mintha ők a Szívet az isteni Személytől elválasztva imádnák. (LXIII. kárhoztatott tétel.)

SZERZETESCSALÁDOK

A Jézus Szíve-tisztelet történetének harmadik korszakában — amelyet Zádori nyomán Alacoque Szent Margit küldetésétől számítunk — ugyancsak a szerzetescsaládok voltak, amelyek részben a paray-i kinyilatkoztatásoktól függetlenül, de aztán utóbb több-kevesebb hatása alatt az áhítatnak tűzhelyét alkották. Kis áttekintést adunk róluk, éspedig a 17. századtól kezdve.

Domonkosok

A *Domonkosoknál* Margittal körülbelül egykorú olasz Nente Ignácot említjük, aki „A mi Urunk Jézus Krisztus és Szűz Mária iránti szent és jámbor érzelmek magányai“ című, 1642-ben Firenzében megjelent könyvében az utolsó elméledést egyenesen Jézus Szívének szenteli.

A flamand Barbieux Antal 1661-ben Lille-ben megjelent könyvének „Az Istenfia és a Szent Szűz legszentebb szívéhez való áhítat“ címet adja.

Karthauziak

A *domonkosoknál* Margittal körülbelül egykorú olasz gyományaikhoz. írnak, beszélnek a szentséges Szívről s misztikusaik különös kegyelmeket kapnak tőle.

Csak megemlítjük közülük de Molina Antalt, Hensaeus Renét, Rivière Polikárpot (megh. 1682); továbbá Griffon Anna nővért, abbevillei karthauzit, aki azt vallja magáról, hogy egyik nap nagy édességet és mennyei élvezet tapasz-

talta, amelyet Jézus Szívéből látott áradni. Tiszta fényözön volt az, amely Jézushoz vonzotta, hogy beléje olvadjon és ott átalakuljon. Láttuk, hogy midőn a karthauzi apácák 1644-ben Masson Ince generálisuktól a Margit-féle tiszteletmódok meghonosítását kérték, azt mint a rendi hagyományokkal teljesen összhangzót könnyen meg is kapták.

Ferencesek

A *ieiences-család* különböző ágaiban a Jézus Szívete tisztelet szempontjából mondhatnók egységes maradt. Tekintélyes hányaduknál gyakorlatban voltak „Szent Ferenc, szeráfi atyának penitenciás regulái“, amelyek függelékül bizonyos lelki *napi rendet* közöltek a harmadrend tagjai számára. Ezt az 1625-i rendi káptalan rendeletére állították össze s a következő káptalanban hagyták jóvá. Ebben lépten-nyomon találkoztunk Jézus Szívével. Nagy épületességük miatt közlünk egyet-mást belőlük. „A lelkiismeretvizsgálás után fel kell ajánlanunk az örök Atyának Fia Szívének szenvedéseit és keserveit, hogy azok a mi bánatunk hiányait pótolják. A bánkódásunkat pedig (hibáink felett) a keresztnak ebből a forrásából merítsük, megfontolva, hogy a mi Urunk minden tettének, szenvedésének az ő isteni, üdvünket végtelenül szomjazó Szíve a forrása.“ Itt az Úr Jézus Szívéhez való járulás kegyelméért fohászok következnek. „Ha kilépünk a zárdából, Jézus Szívének kell magunkat ajánlanunk, mondván: Ő szeretetre legméltóbb Jézus, neked ajánlom testemet, lelkemet minden érzékemmel, képességemmel együtt, bezárva azokat hűséges Szívedbe, hogy megőrizzed azokat minden büntől és rendetlen indulattól. Kegyeskedjél szívemet a tiedbe elrejtteni; hasonlóképpen minden akarásomat és nem akarásomat; tevékenységemet és nyugalمامat, hogy így te légy kezdete és vége minden cselekedetemnek és szavamnak.“

„Visszatérőben a zárdához közeledve igyekeznünk kell képzeletünket elfordítani azoktól a benyomásoktól, amelyeket látásunk, hallásunk révén merítettünk. Mikor pedig hazaérkezünk, szálljunk vissza Jézus Szívéhez, hogy munkánkat folytassuk.“

Azokban a „lelki gyakorlatokban“, amelyeket Maringuez Hadrian atya a tökéletességre törekvő szerzetes és világi lelkek számára az egész esztendőre s annak minden egyes

hónapjára, hetére, napjára összeállított (Lyon, 1659), elárulja hogy az áhítatnak oly megnyilvánulásairól beszél, amelyeknek gyökerei mélyen belenyúlnak a hívek lelki életébe.

A hírneves József atya (1577—1638), Richelieunek jobbkeze, „a szürke eminenciás“, ahogy nevezni szokás, oly sokat emlegeti már Jézus Szívét, mint kevesen kívüle Szent Margit előtt. Azok a tanítások, amelyeket az általa 1614-ben alapított, Kálváriáról nevezett bencés kongregációnak adott, szinte telve vannak Jézus Szívének emlegetésével. S ha némelyek szerint ez nála csak szimbolikus értelemben veendő, a felelet erre igen egyszerű. Ő is csak úgy érti a „szívet“, mint csaknem minden kortársa s elődje. S hogy nála sem *csupán* jelkép a szív, mutatja az oldal- és szívsebre való gyakori célzás, emlékeztetés.

A ferencesek közül, akik Jézus Szívéről írtak, megemlíjük még Angoumois Fülöp (megh. 1631), Lagny-i Pál (megh. 1663), Dijoni Leánder (megh. 1661), Párizsi Bernardin (megh. 1662), Argentani Lajos Ferenc (megh. 1668) s Troyesi Vilmos (megh. 1670) atyákat.

Nem hallgathatjuk el Szent Keresztről nevezett Johanna Máriát (1603—1673) sem, aki szentéletű barátnéjával, Londron Szibillával Roverendóban klarissza kolostort alapított. Ennek élete szinte Jézus Szívébe van elmerülve s folyton róla beszél, mint aki annak szerelmétől megittasodott.

Bencések

A *bencés családban* a 17. századtól különös említést érdemel de Nerestang Franciska, Benissondeu apátnője, unokanővére annak a másik hasonló nevűnek, akivel később P. Colombiérének lelki kapcsolata lesz, és aki felett a halotti beszédet tartotta.

Ennek P. Cherabin de Marcigny által összegyűjtött és 1653-ban Lyonban kiadott irodalmi hagyatékában pompás dolgokat találunk Jézus Szívéről, amiből a modern imakönyvírók ugyancsak tanulhatnak. Közöljük gyönyörű imáját Jézus Szívéhez. „Minthogy teljesen biztosítva vagyok, hogy szentséges Szívedben helyet találok, hiszen szereteted nekem ott lakást készített, azért engedj meg, hogy oda vonuljak vissza és ott tartózkodjam. Engedj belépnem ebbe az oly nagy-lelkű és könyörületes Szívbe, ahová mint menedékhelyre

ellenségem elől futhatok és épen maradhatok. Édes üdvözítőm! Te azt akartad, hogy oldaladat megnyissák, hogy így minden menekülő oda szabad utat találhasson. Azt akartad, hogy inkább a szeretet, mint a lándzsa szegezzen át, hogy ott biztos lakást lellessünk, amely minden veszélytől, a világ és az ördög támasztotta minden üldöztetéstől védve van. Miért is bizalommal és tisztelettel eltelvén, ebbe a kegyes Szívbe akarok betérni és abból soha többé el nem távozni. Itt akarom fontolóra venni, megvizsgálni és megsiratni vétkeimet; ebben a szerelmes Szívben akarok isteni Felségedtől bocsánatot kérni, amely egykor vétkeim felett oly kimondhatatlanul sajnálkozott és végső szenvedésben vívódott. Ebben a szentséges Szívben, amely végtelenül szent és csodálatosan tiszta és éppen ezért minden, még a legkisebb tökéletlenségtől is irtózik, akarom saját gyarlóságaimat egészen a legkisebbig megutálni, minden rendetlen szenvedélyemet megostromolni, minden ellenségemnek bátran ellenállni és eme megvívhatatlan erősség védelme alatt a dicsőséges győzelmet remélni. Ebben az isteni Szívben, amely értem szomorkodott, megadással viselem minden önmegtagadásomat és vezeklésemet, minden kedvetlenséget, bánatot, szárazságot, unalmat és ellentmondást. Ebben a Szívben szenvedem majd el panasz nélkül a halál fájdalmait, megemlékezve arról, hogy ez a Szív irántam való szeretetből mily nagylelkűen és zúgolódás nélkül tűrte, amikor szenvedése idején unalomba és bánatba merült. Ebben a szentséges Szívben újítom meg feltétlen odaadásomat, mellyel magamat, lelkemet, testemet, minden képességemet, működésemet neked, kedves Mesterem, áldozom. Reád hagyatkozom, imádandó Megváltóm, úgy, hogy feltétlenül tőled függjön minden, ami csak vagyok, amit csak tehetek. Végérvényesen kijelentem, hogy teljesen a te *Szíved* hajlamai szerint akarok cselekedni, ennek tanácsait követni, kívánságai szerint igazodni, érdekeinek élni, érzülete szerint alakulni.“ (Bainvel, 355.) Egy ilyen szellemű apátnő kolostorában nem csoda, ha néhány évtized múlva P. Colombiére munkája oly kedvező talajra talált.

Kegyessrendiek

Pirrotti Szent Pompilius Mária (1710—1766) kegyessrendi áldozópap is igen sokat tett a Jézus Szíve-kultusz elterjesz-

tése érdekében, és pedig oly buzgalommal, hogy egyik kortársa nem habozik őt Jézus Szíve apostolának és csodatevő heroldjának nevezni. (Clemente A. Vida di S. Pompilio Pirrotti da S. Nicolas. Barcelona. 1913.)

„Mondhatatlan áhítattal volt eltelve az Oltáriszentség és Jézus Szíve iránt“ — vallották róla szenttéavatási perében. A Jézus Szíve-kilencedeket hosszú időn át rendszeresen végezte. Nápolyi tartózkodása idején még inkább elmerült ebben az áhítatban. Prédikációiban és elmélkedéseiben mind többször rátért a Szent Szívből kiáradó kegyelmek részletezésére s e közben olyan hangokat ütött meg, amelyek bennünket Eudes, Colombière, Croiset és Galliffet írásaira emlékeztetnek. Az öreg Bozzuti Alipius állítása szerint valahányszor a Szent Szív tiszteletéről szólt, mindannyiszor szeráfhoz volt hasonló.

A kultusz érdekében vezérkönyvet is írt „Kilencnapi ájtosságnak Jézus Szíve tiszteletére“ címmel. Sőt a Jézus Szíve-tisztelet ápolására jámbor társulatot is alapított: „Congregazione de sorelle del Cruore de Gesu“ néven. (Balanyi György: Pirrotti Szent Pompilius Mária élete. Szent István-Társulat kiadása. 1938.)

Orsolyiták

Azokban a női szerzetescsaládokban, amelyeket *orsolyiták* közös elnevezése alá szoktak foglalni, a Jézus Szíve-tiszteletnek ugyancsak érdekes emlékeire találunk.

Tiszteletreméltó *Xainctonge Mária Anna* anyja (1567—1621), aki a Boldogságos Szűzről nevezett Szent Orsolyarendieket alapította, valahányszor szentmisén volt, — ahogy egyik életrajzírója, P. Binet elmondja — szent családiás érzéssel közelítette meg lelkében az oltárt s csókolta meg a szent oldalsebet és — hogy saját szavait használjuk — berepült a Szívbe, hogy azzal legbensőbbben egyesüljön. Kijelentette, hogy abból távozni nem akar, míg csak az Úr ki nem jelenti, hogy őt szereti és megáldja.

Merici Szent Angéla (1474—1540) által alapított Szent Orsolya-rend évkönyveiben ugyancsak sok és szép emlékre akadunk a Jézus Szíve-tisztelet szempontjából. Felsorolunk néhány adatot P. de Franciosi gyűjteményéből.

A bordeauxi de *Beauvais Anna* anyja (1587—1620) el-

mondja lelki vezető jenek, P. Loyret jezsuitának, hogy az Úr Jézus az ő szívet elragadta tőle s cserében a sajátját adta neki.

D'Abbeville-i *Rouault Sarolta* nővérnek (1618—1644) nem volt egyéb kérése, vágya, mint hogy az Úr Jézus szent Szívében találjon maradandó lakást. Az erőt roppant megpróbáltatásai közt itt találta. Néhány napra halála után egyik nővértársa őt Jézus Szívével szorosán összeforrvá látja.

Pontoise-i *Tiercelin Mária Germana* anya (megh. 1649) látomásban szemléli Urunk megnyílt oldalát s abban az iránta való szeretettől lángoló Szívet. Egyben kijelentést kap, hogy az ő szíve az Úr Jézuséval annyira összeforrott, hogy már csak egyetlen szívet alkot.

Beaune-i *Guyot Istvánka* nővér (1626—1642) egy alkalommal — amint elbeszéli — Urunktól emez ígéket hallja: „Szeress engem, kövess engem, közelíts ajkaddal, szeretett leányom, s tedd azt szívsebemre. Igyad, szívjad magadba ezt az isteni nedűt, ameddig én azt neked megengedem.“

Az ussel-i *de Jasse* anya (1614—1650) ugyancsak a szívcsere ajándékában részesül. „Tetszésemre szolgál, — mondja neki Urunk — hogy szívedet, amely az én kincsem, magamhoz ragadjam.“ Erre átadja Jézus a saját Szívét, parancsolva, hogy azt gondosan megőrizze.

Hasonló kegyelemben részesült a roannei *Miette Antalka* nővér (1592—1657), akit P. Coton annyira tisztelt, ő is ihatott Jézus Szívéből kimondhatatlan élvezettel.

Saint Jean d'Angély-i *Prévostière Mária* nővér (1623—1662) mikor már haldoklott s a szent útravalót megkapta, ragyogó fényességet látott ágya mellett, amely a Szent Szívből áradt. Erre szíve hevesen dobogni kezd s vágyva-vágyik ezzel a szépséges Szívvel egyesülni. És csakugyan úgy látja, érzi, hogy e két szív egészen összeolvad s már csak egyet alkot.

Mikor azonban a Jézus Szíve-tiszteletről van szó, ki kell emelnünk Tiszteletreméltó Megtestesülésről nevezett *Mária* anyát, aki 1599 október 28-án Tours-ban született, s akit a nagy Bossuet püspök az újvilág Szent Terézének nevezett.*

A fiatal Guyard Mária már zsenge korától fogva hivatást érez, hogy mint apáca Istennek szentelje életét. Egyik női

* V. ö. P. F. Richaudeau: Vie de la Révérende Mere Marie d'Incarnation Ursuline (née Marié Guyard) première supérieure du Monastère des Ursulines de Québec. Paris. Casterman. 1873.

bencés kolostorban kér felvételt. Istennek azonban más terve vannak vele. Szülei unszolására tizenhét éves korában (1617) Martin Kolos József selyemgyároshoz megy férjhez. Két év múlva már özvegy. Mint ilyen tizenkét évet tölt a világban, hogy fiáról gondoskodják. Ekkor kér és nyer felvételt a Szent Orsolya-rendbe. Negyven éves, amikor elhagyja hazáját, hogy Quebec-ben rendjének kolostort alapítson. Itt is halt meg 1672-ben április 30-án.

Életrója azt állítja róla, hogy élete utolsó 40 évében naponként végzett áhítatgyakorlatokat Jézus Szívéhez s általában ez volt lelkiségének jellemző vonása. Rendkívül érdekes és épületes életéből minket főleg ez utóbbi érdekel.

Ez a misztikus kegyelmekkel bőven megáldott lélek rengeteg szenvedése közepette az Úr Jézus Szívéből meríti erejét és vigaszát. Még Kanadába való utazása előtt — ahová ugyan csak isteni kinyilatkoztatás által kapott meghívást — Isten kijelenti neki, hogy nagy, fontos, aggasztó ügyeiben az isteni segílyt csakis Jézus Szíve által remélheti. 1635-ben egyik éjtszaka imádsága közben magát szinte a megsemmisülésig megalázva érzi. Mire a magasból lövelt sugár járja át lelkét s e szavakat hallja: „Az én nagyon szeretett Fiam Szíve által kérj s akkor meghallgatom könyörgésedet.“ „Ettől a pillanattól kezdve — amint fiához írt levelében elmondja — az a szellem, amely engem vezérel, teljesen egyesített Jézusnak isteni, minden imáadásra méltó Szívével olyannyira, hogy ettől fogva nem beszéltem, de még nem is lélekzettem, hanem csupán Ő általa. Állandóan újabb és újabb kegyelmek áradtak belém ebből a Szívből s ezekkel Krisztus országáért oly csodálatos műveket vihettem véghez, amelyeket sem leírni, sem szóval kifejezni nem tudok. Ez körülbelül 1635-ben történt.“

Később Kanadában óriási szenvedései és megpróbáltatásai közben az imént említett kinyilatkoztatás bátorítja és erősíti. Mintegy harminc évvel később így ír fiához: „Azt kéred tőlem, hogy közöljem veled egyik-másik áhítatgyakorlatomat, íme elmondok neked egyet egész egyszerűen, amelyet Isten sugallt nekem és amelyről — ha nem csalódom — már egyszer írtam is neked. Ez Jézusnak minden imáadásra méltó Szívéhez való viszonyom. Már több mint 30 éve gyakorlom ezt az áhítatot. Ezzel végzem mindennapi lelki dolgomat és nem emlékszem, hogy ezt valaha is elmulasztottam volna, hacsak abban

a betegség vagy belső tevékenységem kötöttsége nem akadályozott. Körülbelül így fordulok az örök Atyához:

„Íme Jézus Szíve által, amely utam, igazságom, életem, közeledek Hozzád, ó örök Atya! Emez isteni Szív által imádlak téged mindazok helyett, akik téged nem imádnak; szeretlek téged mindazok helyett, akik nem szeretnek s hálát adok neked amaz önkéntes vakok helyett, akik ezt csupa megvetésből elmulasztják. Ezen isteni Szív által nyújtok neked elégtételt minden halandó nevében, aki ezt a kötelességét nem teljesíti. Lélekben bejárom az egész világot, hogy összekeressem az isteni Jegyes drágalátos vére által megváltott lelkeket s isteni Szíve által mindezekért eleget tegyek. Lélekben átölelem őket, hogy neked bemutassam s Fiaid szent Szíve által megtérésükért esedezzem, ó örök Atya, vájjon el tudnád-e túrni, hogy az én Jézusom által ezek téged meg ne ismerjenek s általa ne éljenek, aki valamennyiükért meghalt? Te látod, isteni Atyám, hogy azok még nem élnek. Tedd tehát, hogy éljenek emez isteni Szív által.“

Valóban megható nyilatkozata ez ennek a léleknek, amelynek szomja, buzgalma minden idők misszionáriusai előtt fáklyaként lobog.

Más szerzetek.

Gyűjtünk még néhány kalászt más szerzetek lelki életéből is.

Germaine Marcella (1599—1661), aki Limoges-ban a Gondviselésről nevezett Szent József intézetet alapítja, mint gyóntatójának elbeszéli, egyik napon magát Jézus Szívében elmerülni érzi. „Leányom, — szólt hozzá Urunk — igyál hosszsan, édesen Szívemből s abban minden vigasztalásnak bőségére találsz. Térj be minden szeretetre méltó Szívembe! Meríts ebből a patakból, a gyönyöröknek eme örvényéből! Én téged Szívembe akarlak zárni, amely az irántad való szeretettel telt.“ A szeretet Istene megnyitotta számomra ezt az imádandó Szívet így szólva: „Íme ez a Szív az egész világot magába tudja zárni! Ó, mily nagy, mily szép ez isteni Szív! S mily jó benne tartózkodni s magunkat benne elveszteni.“

M a t e r J o h a n n a (1596—1670) a megtestesült Igeről nevezett kongregáció alapítónője ugyancsak a Szent Szív is-

merője, akire Urunk az írás szavait alkalmazza: „Megsebezted a Szívemet, de én is a tiédet.“

Ward Mária (1585—1645) által 1609-ben alapított Angolkisasszonyok szerzetében a Szent Szív kultusz már csak azért is általános buzgó gyakorlatban van, mert Szent Ignác szabályaival a Jézustársaság lelki befolyása benne mindig érvényesült.

Ennek bizonyosságául elég legyen egy-két adatot közölnünk. A Boldogságos Szűz Mária Intézete — ahogy a szerzet magát hivatalosan nevezi — Yorkban sok üldöztetés és sanyarúság közt mint a hit mentsvára állta az ostromot a „hitújítás“ vészes viharában. 1765-ben kezdték meg a máig virágzó yorki intézet templomának építését, amely Yorknak 1828-ig az egyetlen katolikus istenháza volt. Már ebben felállították és nyilvánosan tisztelték Jézus Szíve képét, az elsőt egész Angolországban. De már egy századdal ezt megelőzőleg — tehát csaknem Alacoque Szent Margit fellépésétől fogva — a Jézus Szíve áhítat mint magánajtatosság az Angolkisasszonyok közt szépen virult. Ennek nemcsak Yorkban, de Londonban is nyomára akadunk. Magyarázatát B. Colombiére Kolos londoni tartózkodásában és személyes apostolkodásában találjuk. Midőn ugyanis P. Colombiére 1669—1676-ig mint Estei Maria Beatrix yorki hercegnő udvari szónoka Londonban tartózkodott, lelki összeköttetésbe lépett az ottani Angolkisasszonyokkal s biztosan lelkileg támogatta és a Szent Szív titkaiba is beavatta őket. (Festschrift zum Gedächtnis des 300 jährigen Bestehens des Institutes B. M. V. der Englischen Fräulein in Bayern. 1626—1926.)

Ward Mária leányai, ahová csak a Gondviselés őket elvezette, mindenütt Jézus Szívének lelkes apostolai voltak és maradtak. Különben — úgy érzik — nem is volnának méltó és igazi leányai annak a tiszteletreméltó nagy anyának, aki életében többször kijelentette, hogy nagyon fájlalna, ha halálával Jézus szentséges Szívének tisztelete kihalna az ő kis Társaságában. Néhány évtizeddel később, mikor 1686-ban Augsburgban virágzó zárdájuk mellé a protestánsok minden mesterkedése ellenére is templomot emelnek, ezt Jézus Szívének szentelik. Ez tehát úgylátszik az első templom Németországban Jézus Szíve tiszteletére. Az Úr nem is maradt hálátlan leányaival szemben. Midőn a város ostroma alatt a bombák és ágyúgolyók záporoként hullottak és köröskörül mindent letaroltak, az Angolkisasszonyok temploma és háza teljesen épen maradt. (V. ö. Le-

ben der Maria Ward von Mary Kat. Elis Chambers I. B. M. V. Herausgegeben von Henry James Coleridge S. J. II. 437. Regensburg.)

A Szent Szív tisztelője *Mar Mac Szent Lujza* is (1591—1660), aki De Paul Szent Vincével az Irgalmas Nővéreket alapítja. A párizsi anyaházban (rue du Bac) képet mutatnak, amelyet tulajdon kezével festett. Urunkat ábrázolja, akinek keblén ragyogó Szíve látható. Átszúrt kezével oly taglejtést tesz, amely meghívást fejez ki. Mintha csak azt mondaná: „Jöjjetek hozzám mindnyájan!” Szent Lujza feljegyzései közt pedig ezt találjuk: „Minthogy az evangéliumban a jó Magvetőről olvastam, azért vágy támadt bennem, hogy lelkemnek és testemnek minden cselekedetét Jézus Szívébe vessem, hogy így sajátjából növelje minden érdemem s ezentúl csak általa és benne vigyem véghez minden cselekedetem.”

Ugyancsak a Szent Szív-tisztelet történetének harmadik korszakába esik *Barát Szent Magdolna Zsófia* anyának (1779—1865), a Szent Szívről nevezett Kongregáció alapítónőjének szereplése is.

Joigny kis burgund városkában született éppen akkor, midőn tűzvész pusztította a házuk környékét. Miért a kis Zsófia, ha mint gyermeket kérdezték: „Hol születél?” — azt a nagy, komoly és szellemes feleletet adta: „A tűzben.” A külső tűz azonban csak jelképe volt a belsőnek, amely szívét hosszú élete folyamán mindinkább emésztette. A tizenkét évvel idősebb bátyja s egyben keresztpapja lett Zsófiának lelki nevelője. Később mint pap is folytatta húga lelki irányítását, éspedig a legnagyobb — de böcs — szigorral olyannyira, hogy a kisleány tréfálkozva felveti a kérdést: „Mondd, Lajos, szentet akarsz belőlem nevelni?” „Belőled? Belőled sohasem válhatik szent”, — volt a felelet — amely Istennek legyen hála, nem vált valósággá. Zsófia szentté lett. éspedig oly szentté, aki korára, amelyben élt, jelentős hatással volt.

A szentéletű P. Tournely Ferenc Leonornak Isten kijelentette szándékát, hogy kizárólag Jézus Szíve tiszteletére szerzet alakuljon, amelynek célja legyen a fejlődő leányszívekbe beoltani az isteni szeretetet. Tournely, akit a forradalom hazájából száműzött, ezt a nagy tervet nem valósíthatta meg, de örökségbe hagyta P. Varinra, aki mint a felozlatott Jézustársaság tagja — a körülmények által megengedett keretben — nem szűnt meg Isten országának építésén dolgozni.

Ő a nagyszerű szervezet kialakítására Zsófiában látta az első alkalmas sejtet. És csakugyan Zsófia ettől fogva ennek a nagy gondolatnak élt, és pedig olyan eredménnyel, sikerrel, aminő a Szentek életében is ritkaság. Intézménye az ó- és újvilágban csodálatos gyorsasággal terjedt el és nevelte a minden rendű és rangú leányifjúság ezreit egészen *Jézus Szíve szellemében*. Barát Zsófia kongregációja tudtunkkal az első, amely magát Jézus Szívéről nevezte el. Jézus Szívének ez a nagy apostolnője 1865 május 25-én hunyt el csendesen, alázatosan, szelíden, ahogy élt. Ekkor már 1368 leánya várt reá s fogadta az örökkévalóság küszöbén. 4000-nél több leánya siratta meg itt a földön. A conflansi noviciátus kápolnájának kriptájában temették el, ahonnan a francia egyházüldözés idejében biztonság okáért 1904-ben a Bruxelles melletti jettei zárdába viték át.

A Jézus szent Szíve-tisztelet általános elterjedése

A Szent Margitnak adott kijelentések magva, amint az eddig vázoltakból nyilvánvaló, már jól előkészített talajba hullott. Meg is termetté bő gyümölcseit. A Jézus Szíve-tisztelet hamarosan, minden ellentmondás, sőt heves támadás ellenére rohamosan terjedt és hovatovább általánossá vált.

írók, mint Bail Lajos: (megh. 1669) Affectiv teológiájában, de Bernières—Louvigny: Belső Keresztényében tárgyalnak róla. A szónokkirály, Bossuet felviszi a szószerkekre s elragadja vele a közönséget. Ő már mindinkább látja a *Szent Szív-tisztelet központi jellegét a kereszténységben*.

Egyik beszédjében, amelyet Szent János evangélistáról mondott (Lebarq: Oevres oratoires de Bossuet. II. 526), így festi az Úr Jézus szeretetét különösen kedvelt tanítványa iránt: „Ami legjobban elárulja Jézus Szívének vonzalmát ama tanítvány iránt, akiről szólunk, ez a hármasság ajándék, amelyet neki adott. Életében ugyanis keresztjét, haldokolva édesanyját, a végvacsorán pedig Szívét adja neki.“

Miután Bossuet a két első ajándékról röviden beszélt, így folytatja: „Ami azonban leginkább megmutatja Jézusnak szeretetét, ez az a szép ajándék, amelyet az Eucharisztia asztalánál nyújt neki. Mintha nem lett volna elég, hogy akkora javakkal kitünteti őt (Jánost), minden nagylelkűsége forrásának is bir-

tokába helyezi. Vagyis neki adja Szívét, elrendelve, hogy azon, mint neki fenntartott helyen tartsa pihenőjét. Valóban boldog tanítvány, akinek Jézus Szívét adja, hogy az vele már csak egyet alkosson! Kedves tanítvány, mi marad számodra egyéb hátra, mint az, hogy most már mind a három ajándékot azzal a szeretettel fogadd, amellyel jó Mesterednek tartozol? Lássuk tehát keresztények! Hogyan fogadja el János (mind a hármat). Elfogadja a keresztet, elfogadja a Szent Születet s elfogadja főképen a Szent Szívét, éspedig hihetetlen gyengédséggel, édesdeden, derült nyugalommal, elárulva, hogy annak élvezetes, biztos birtokában van.“ Eddig tart a beszédnek mintegy felosztása. Most bocsátkozik a szónok a részletek tárgyalásába. A harmadik rész egészen Jézus Szívének van szentelve. Kiragadunk néhány részletet, hogy a gondolatmenetről némi fogalmat nyújtsunk.

„Az üdvözítőnek nem elég, hogy kiárassza Jánosra ajándékait, hanem egészen a forrásig mindent odaad neki. Mint-hogy minden adomány a szeretetből származik, tehát szeretetét ajándékozza neki. A szeretet pedig a szívből ered. Azért Szívét is átadja s így magának a termőföldnek is birtokába helyezi, amelynek gyümölcseit már előbb neki ajándékozta. Jöjj, — mondja neki Urunk — jöjj, kedves tanítvány, téged minden idők előtt arra választottalak, hogy a szeretet tudósa légy. Jöjj, igyál tehát magából a forrásból. Közeledjél ehhez a Szívhez, amely csak szeretetet lehel az emberek iránt, vagyis jöjj Szívemhez, hogy te közelről érezd azt a hevet, amely emészt engemet.“

Majd a szónok a szeretett tanítványhoz fordul: „János, minthogy te vagy a mester ebben, ám nyisd fel számunkra Jézus Szívét, tedd, hogy megfigyelhessük mindama mozgalmakat, amelyeket abban a szeretet ébreszt.“ Majd aztán folytatja a szónok: „Hiszen Szent János összes írásaiban mást sem tesz. Valamennyiben azon van, hogy Jézus Szívét magyarázza.“ Bossuet mint Szent János tolmácsa így fejt ki ugyanezt hallgatói előtt: „7me ez a *Szív rövid foglalata a kereszténység minden csodadolgainak*. Ezek mind a szeretet titkai, amelyek a Szívből erednek; Szívből, amelyről azt mondhatnók, hogy szeretetből van összegyúrva. Minden verése, minden dobbanása ennek a Szívnek: szeretet. Mi bírta rá őt, hogy köztünk lakjék? A szeretet. „Mert így szeretete Isten a világot.“ Szeretetből történt, hogy magára öltötte az emberi természet-

tet. Ámde milyen szív lehet sajátja ennek az emberi természetnek, ha nem az, amely szeretetből van mintegy alakítva. Kell, hogy ebben a Szívben minden meglegyen, ami csak gyengéd, édes és emberséges. Hiszen az üdvözítő Szívét minden emberi nyomorúság részvétre ébreszti.“ Majd így végzi a szónok: „íme, Testvéreim, ilyen Jézus Szíve, ilyen a kereszténység titka. Ez az oka, miért van egész vallásunk ezekben a szavakban összefoglalva: Mi *hittünk* az ő szeretetében.“

Bossuet bizonyly a saját korában már nem új gondolatokat adott, hanem a régieket öltötte új, remek szónoki formába és sugározta szét saját hazájában, amely nagy fiát, szinte lélekzetet visszafojtva hallgatta, de meg az egész művelt világba, amelyet a szónokkirály lenyűgöző ékesszólásával meghódított.

A Jézustársaság hivatása és szerepe

A Jézustársaságban is kezdetétől fogva mindig akadtak, akik az Úr Jézus Szívét különösen tisztelték, ahogy erre számos adattal már eddig is szolgáltunk. De küldetését, megbízatását emez ájtatosság védelmére, terjesztésére a Gondviselés nem készítette úgy elő, ahogy ezt a Vizitációnál tapasztaljuk. A rend alapítójának, Loyolai Szent Ignácnak nincsenek oly prófétai meglátásai a Társaság feladatára, szerepére vonatkozólag, aminőkben Szalézi Szent Ferenc részesült. Abban a fohászában, amelyet Szent Ignác annyira kedvelt s Lelki gyakorlatai élére iktatott, az „Anima Christi“-ben (Krisztus lelke, szentelj meg engem...) nem szerepel: „Cor Christi inflamma me“, „Krisztus Szíve, lobbants lánggra engem!“, ahogy ezt a későbbi századok imakönyveiben olykor találjuk.

Valami nyomára akadunk a Jézus Szíve-tiszteletnek abban a fohászában, amelyet a Szentnek tulajdonítanak: „Szűz Mária, szívünk Anyja, tedd, hogy szívünk a Tiedhez és édes Fiad Szívéhez hasonló legyen.“ Vannak aztán adatok, amelyek már többet mondanának, ha azoknak történelmi hitelességét maradéktalanul bizonyítani lehetne. Így az 1655-ben elhunyt *Bernier Kolos* atyának állítólag kijelentette az Úr, hogy Szívét Szent Ignácnak úgy ajándékozta, ahogy ezt egykor Sziénai Szent Katalinnak adta.

A misztikus kegyelmekkel dúsan megáldott fiatal spanyol jezsuitának, P. Hoyos *Bernát Ferencnek* adott kijelentés már

sokkal kifejezőbb s többet mondó. Hoyos így beszéli el: „A szentáldozás pillanatában úgy éreztem, hogy jobbjomon Szent Alapítónk (Ignác), a balomon Szalézi Szent Ferenc van. Mikor pedig az édes Jézus szívében volt, úgy tűnt fel előttem, hogy a két Szent hódol neki. Erre Urunk intett a Szent pátriárkánknak, Ignácnak, hogy szóljon hozzám s nekem is intett, hogy hallgassam, amire az majd tanít. Most aztán a Szent részben szavakkal, részben eszmékkel, amelyeket lelkembe sugallt a nélkül, hogy azokat kimondotta volna, értésemre adta, hogy az isteni Gondviselés a Jézustársaságot abban a dicsőségben akarja részesíteni, hogy fiai lesznek azok, akik a Jézus Szíve-kultuszt terjesztik, az Egyháztól a kívánt ünnepet kieszközlők s azt elismertetik. Szent Ignácnak, miként Szalézi Szent Ferencnek, az a küldetése, hogy ezt a szent ügyet szerzetesi családjaik, a Társaság és Vizitáció által előmozdítsák.“ — Az ilyen misztikus élmények azonban bármily hiteltérdemlők is, történelmi bizonyítékoknak nem használhatók. De Szent Ignác szellemi hagyatéka, nevezetesen két remeke, a Társaság alkotmánya és a Lelkigyakorlatai nem szolgáltatnak támaszpontot, hogy a nagy Rendalapító lelki fiai elé a Jézus Szíve-tisztelet védelmét és terjesztését különös célul tűzte volna ki. És mégis meg kell állapítanunk, hogy Szent Ignác ez ügyben többet tett, mint első tekintetre látszik. Alig van ugyanis valaki, aki az Úr Jézus isteni személyiségét, nevezetesen belső életének szépségét, kincseit annyira ismerte, lelkesebben szerette és másokkal megszerettetni tudta volna, mint ő. És mikor Lelkigyakorlatai által a szíveket az Úr szerelmének csodálatos hatással és eredménnyel megnyeri, egyben a Szent Szív tiszteletére is a legközvetlenebbül előkészíti. Nevezetesen vonatkozik ez a jezsuitára, aki a Lelkigyakorlatokban mint iskolában nevelődik, bennük kap életprogramot és fegyvert a lelkek meghódítására.

Az Alacoque Szent Margitnak adott kijelentések és a megbízás, amelyet az Úr Jézustól azokban a Társaság nyert, nem találták Szent Ignác fiai készületlenül.

Azokon kívül, kiket mint Jézus Szíve-tisztelőket már felsoroltunk, különös említést érdemel *P. Nadal Jeromos* atya (1507—1580), aki a Szent Alapítónak hosszabb időn át mindig jobbkéze volt. Bizalmas feljegyzéseiben elárulja, hogy az Úr Jézus vele nemcsak testi, hanem *isteni* Szívét, szeretetét is bizonyos érzékeltető módon közli. — Aztán *Rodriguez Szent*

Alfonz, P. Nigri, Fr. Decoster, Salmeron, P. Toletus, P. Suarez P. Ribadeneira, P. Dias Jeromos, P. Cath Arnold, P. Padilla sok másokkal szintén a Jézus Szíve-tisztelők közt kérnek maguknak helyet.

Megemlítjük még *P. Caraífa Vincét* (1585—1649), a Társaság generálisát, aki „Az ég útja” című könyvében kifejezetten ajánlja Jézus Szíve tiszteletét. Ugyanezt állíthatjuk *P. de Barry Pál* atyáról (1585—1661) és az idők haladtával mind és mind több jezsuitáról, akik mind nyíltabban és körvonalazottabban irnak, beszélnek Jézus Szívéről.

P. Dr ii sbicki Gáspár (1590—1662) „*Méta cordiumCor Jesu*” c. könyvében már a Jézus Szíve-tiszteletnek határozott kézikönyvével szolgál. Hajnal Mátyásról már hazánknak ide vonatkozó adatai közt részletesen megemlékeztünk.

A 18. században a „jezsuita” és a Jézus Szíve-apostol s tisztelő a közvélemény előtt már szinte egy fogalomba olvad. A Társaság fiai Jézus Szívében érezték és látták óriási hatóerejük titkát és forrását minden áldás- és kegyelemnek, amelyekkel a Gondviselés valójában elhalmozta őket. De kiéreztek ezt az Egyháznak és a Társaságnak közös ellenségei is. A felvilágosodott hitetlenség a titkos társaságok támogatásával főleg a Bourbon udvarokat (Portugáliában, Francia- és Spanyolországban) használták fel a koncentrikus ostromra, amely végül XIV. Kelemen pápa alatt diadalt is aratott. A pápa 1773-ban Dominus ac Redemptor kezdetű brevéjével a Társaságot az egész világon feloszlatta.* Már mikor a viharfellegek a Társaság felett tornyosultak, az akkori generális, Ricci Lőrinc, 1767 június 4-én imákat rendelt el Jézus Szívéhez és szentmisét annak ünnepén. „Kérem egyben a Boldog-

* A Jézustársaságnak, amelyet a pápa sok lelki vívódás után, erkölcsi kényszer folytán törölt el, többek közt *Macaulay Tamás* (1800—1859) hírneves protestáns angol államférfi és történétíró így szolgáltat igazságot: „Végveszélyben forgott a pápaság, amikor a jezsuiták segítségére jöttek, de ettől a pillanattól fogva fordult a kocka. A protestantizmus előrehaladásának, amely egész nemzedéken át mindent letarolt maga előtt, a jezsuiták gátat vetettek és hamar visszaverték az Alpok aljától a Balti-tenger partjáig. Egy századig sem állt a Rend, mikor már betöltötte a világot ama nagy dolgok emlékezetével, amelyeket a hitért tett és szenvedett. Egy szerzet sem tudott annyi kitűnő férfit felmutatni, egyik sem terjesztette ki oly roppant térre munkásságát, és mindamellett soha egynél sem volt olyan teljes egység érzelmekben és eljárásban.” (Anglia története. Bp., 1876. II. 52. Zádori 298.)

ságos Szüzet, készítsen valamennyiünk számára utat Fia Szívéhez, hogy abban a Társaság ő általa oltalmat és menedékhelyet találjon, mert sehol másutt nincs nagyobb biztonságban.“ A Gondviselésnek úgy tetszett, hogy a Társaság azt, akinek nevét viseli, ne csak az üldöztetésében, hanem halálában és feltámadásában is utánozza.

Az ellenség azonban érezte, hogy győzelme addig nem teljes, nem biztos, míg csak a Társasággal együtt a Jézus Szíve-tiszteletet is meg nem semmisíti. A hírhedt firenzei janzenista zsinat (1787) nemcsak a gyalázkodások özönét árasztotta az eltörölt Társaságra, hanem támadta a Jézus Szíve-tiszteletet is. Azt gyanították ugyanis, hogy a szétszórt jezsuiták Jézus Szíve zászlója, jelvénye alatt igyekeznek majd újra szervezkedni. No meg azt tapasztalták, hogy az eltörölt Társaság barátai valamennyien egyben Jézus Szíve-tisztelők is. „Cordicola“ (szívtisztelő) gúnynév és jezsuita, illetőleg jezsuita-barát előttük szinte egyet jelentett.

De nemcsak az ellenség, hanem maga a Szentszék is mintegy hivatalosan elismerte, hogy a Jézus Szíve-tisztelet a Jézustársaságnak szívügye és csaknem a sajátosságai közé tartozik. Klasszikus példa erre VI. Pius pápa válasza, amelyet Mária Franciskának adott, midőn ez azokat a hajmeresztő igazságtalanságokat és gyalázatokat, amelyeket a jezsuiták Portugáliában főleg Carvalho minisztersége alatt ártatlanul szenvedtek, valamiképpen jóvátenni szándékozott és ez ügyben a pápától tanácsot kért. A pápa elismerve azt, hogy a Társaság visszaállításának szorgalmazása egyelőre még nem időszerű, miért is a nemeslelkű királynénak azt ajánlotta, ha a szétszórt jezsuitákat megvizsgálni akarja és nekik elégtételt óhajt szerezni, ám ezt alkalmasabban nem teheti, mintha az ország fővárosában, Lisszabonban Jézus Szíve tiszteletére díszes templomot emel.

A királyné ezt kész örömmel meg is tette. A művészi Jézus Szíve-képet a pompás templom számára Rómában *Battoni* művésszel (1782-ben) készíttette el. Ezt a műremeket a janzenista *Annali Ecclesiastici* 1783 január 31-i számában a gúny sarával igyekezett minden módon beszennyezni.

Mondanunk sem kell, hogy a Társaság iránt oly jóakaró pápának ez a gesztusa a volt jezsuitákra vigasztos és reménykeltő volt. Nagyban fokozta Jézus Szívébe vetett *bizalmukat*, amiben nem is csalódtak. Isten ugyan megengedte, hogy a

Társaságot, amely felosztatásakor 22,589 tagot számlált, a lelki életnek, tudománynak, nevelésnek és misszióknak oly mérhetetlen hasznára volt, egyelőre eltiporják, de az isteni Szív csaknem csodálatos módon gondoskodott, hogy a magja, csírája ép maradjon. Ebből aztán 40 év múlva újra hatalmas törzs nőtt ki. A régi Társaság tagjainak számát a mai már többezerrel felülmúlja és az ősök munkáját is a megváltozott viszonyok szerint eredményesen folytatja. A Társaság tagjainak közmeggyőződése volt és ma is az, hogy *mindez Jézus szent Szívének tulajdonítandó.*

Vájjon nem csodálatos-e az isteni kéz abban, hogy midőn a katolikus udvarok, főleg a Bourbonok, sőt Habsburgok is siettek a pápai felosztató rendeletnek érvényt szerezni, éppen a protestáns II. Frigyes és az orosz szakadár II. Katalin megtiltották, hogy a brévét a területükön tartózkodó jezsuitáknak kihirdessék. Ezáltal XIV. Kelemen hallgatag beleegyezésével nemcsak lehetővé tették, hanem biztosították, hogy a Társaság bár szűk körben, de tovább éljen és megvárja az egész világon való feltámadását.

A pápa ugyanis azt rendelte, hogy felosztató brévéjét ne olymódon hirdessék ki, ahogy ez az akkori jogszokás szerint az érvényre jutáshoz szükséges volt, t. i. kifüggesztve azt Róma egyes helyein, hanem úgy, hogy a főpásztorok személyesen minden helyen külön-külön hozzák azt hivatalos módon a jezsuiták tudomására. És míg az meg nem történt, a fogadalmak, életmód stb. dolgában minden a régiben maradjon és a tagoknak szétszalaniok tilos.

Ennek oka egyszerű és világos. A Szentszék ugyanis méltán tartott attól, hogy a kapzsi kormányok a jezsuita *egyházi* birtokokra távozásuk után nyomban ráteszik kezüket és elrabolják azokat. Ezt akarta a Szentszék megelőzni, mikor a bréve kihirdetésének ezt a módját választotta, megbízva egyben a főpásztorokat, hogy a felosztató bréve kihirdetésével kapcsolatosan a javakat ők vegyék az Egyház nevében birtokukba.

A Gondviselésnek azonban ezzel sokkal messzebbmenő tervei voltak. Az imént említett pápai határozatot használta fel, hogy a Társaságot *egészen törvényes* módon életben tartsa. Rávilágít a helyzetre Fehér-Oroszország püspökének, az orosz területen lévő katolikus szerzetesrend apostoli vizitátorának s így azidőszerint törvényes előjárójának 1799 jú-

nus 30-án kiadott pásztorlevele. A püspök elrendeli, hogy ezt a levelét három egymásutáni vasárnapon a népnek saját nyelvéen hirdessék, magyarázzák, aztán a templomajtón kifüggesz-
szék s mindennek megtörténtéről a püspöknek beszámoljanak. Nem lesz érdektelen eme történelmi okmány közlése: „Siestrzenciewicz Szaniszló, Isten kegyelméből Fehér-Oroszország püspöke, apostoli delegátus a tiszteendő világi és szerzetes klérusnak és az egész birodalomban levő római latin katolikus nyájunknak üdvöt s apostoli áldást. Minthogy Őszentsége, XIV. Kelemen pápa a felséges cárnő iránti kedveskedésből megengedte, hogy a Dominus ac Redemptor bulla érvényesítése az ő birodalmában elmaradjon, és mivel VI. Pius pápa a felséges úrnő iránti kegyeletből nem tiltotta meg, hogy a Jézustársaság szerzetespapjai az említett bulla ellenére is a felséges cárnő birodalmában a régi állapotban, ruhával és névvel megmaradhassanak, mi eme szerzet tagjait régi kegyelmünkkel felkarolva megengedjük nekik, hogy ujoncházat alapíthassanak, újoncokat felvehessenek...” Ebből kifolyólag a fennmaradt rend 1782 október 17-én Czerniewicz Szaniszló személyében általános helynököt választott és törvényes eljárók alatt töltötte be hivatását egészen 1814 augusztus 7-én történt visszaállításáig.

P. Magnani Ágoston 1784-ben könyvet írt arról, hogy a Jézustársaság tagjai Fehér-Oroszországban a Jézus Szive-tisztelet gyakorlásában és terjesztésében mily szép eredmény-nyel buzgólkodtak. A hála méltó adója volt ez azért a nagy kegyelemért, hogy mint jezsuiták fennmaradtak és léteznek, amit kizárólag Jézus Szíve icegyénelc *tulajdonítottak*.

A helyettes generálisok, Czerniewicz és utódai: Lenkiewicz, Kareu, Gruber és Brzowowski, egytől-egyig nem szűnnek meg a Társaság tagjait a Jézus Szive-tiszteletre buzdítani, lelkesíteni.

A visszaállított Társaság generálisai, Roothaan, Beck és a többiek hűek maradtak ehhez a hagyományhoz. Az utolsó általános gyűlés a Társaság álláspontját a Jézus Szive-tisztelet szempontjából így fogalmazta és iktatta törvényei közé: „Minthogy a mi Urunk Jézus Krisztus az Ő Szíve tiszteletének ápolását és terjesztését mint édes feladatot a Társaságra bízni méltóztatott és a rendtagoknak, akik ebbeli óhajának megfelelni igyekeznek, bőséges kegyelmeket ígért, azért tudják meg mindnyájan, hogy minél buzgóbban mozdítják majd elő

magukban és másokban az alapos Jézus Szíve-tiszteletet, annál nagyobb, sőt reményen felüli örvendetes haladást tapasztalnak a saját lelki életükben, és a Társaság apostoli munkái annál bővebb gyümölcsöket teremnek.“ Aztán intézkedik is a törvénykönyv, hogy Jézus Szíve ünnepét a Társaság fiai a lehető legnagyobb fénytel ünnepeljék meg. Ez alkalommal újítsák meg a felajánlást, amellyel a Társaság magát már 1872 január 1-én Jézus Szívének szentelte. Ugyancsak a Társaság alkotmánya különösen lelkére köti a rendtagoknak, hogy Jézus Szíve tiszteletét, főleg az Imaapostolság Művét és a családok felajánlását Jézus Szívének minden erejükkel előmozdítsák.

Tagadhatatlan tények igazolják, hogy a Társaság az anynyira megtisztelő és boldogító megbízatásnak jó lélekkel igyekezett mindenkor megfelelni. Ahol csak letelepszik, ahová csak keze, hatása elér, ünneplik Jézus Szívét, tiszteletére templomok, oltárok emelkednek, sajtótermékek terjednek, társulatok alakulnak, szebbnél-szebb körmeneteket tartanak s főleg a hónap első-péntekjei valóságos ünnepekké válnak, amikor a hívek százezrei végzik engesztelő áldozásukat. És ma már katolikus vidékeken és missziókban alig van zug, ahová az isteni Szív ilymódon vigaszos, melengető sugarait el nem küldené és a lelkeket átalakító, mentő, tökéletesítő hatásait ki nem fejtené.

A JÉZUS SZÍVE-TISZTELET HAZÁNK MÚLTJÁBAN

(Harmadik korszak.)

A Jézus Szíve-tiszteletnek igen szép és jelentős emlékeivel találkozunk hazánkban a harmadik korszakban is. Adjuk Zádorinak nagy szorgalommal gyűjtött adatait, egyben-másban kiegészítve azokat.

H e v e n e s i G á b o r (kishevenes) S. J. (1656—1715), aki rendjében mint ujoncmester a Pazmaneum igazgatója és mint tartományfőnök jelentős helyeket töltött be, szentbeszédeiben kifejezetten szól már Jézus Szívéről.

Idézünk egy idevágó helyet: „Mindenedet odaadván, édes Jézusom, mit is adhattál volna többet, vagy mit várhattunk volna még? De tudott a te bölcseséged oly szokatlan és nem

várt dolgot kigondolni, amely által hozzánk való szeretetedet bővebben kimutathatnád, t. i. hogy halálod után is oldalad általverettetnék és a Szíved megnyitnák...” „Ő drága seb, melyből a mi bűneinknek és válságunknak ára folyt! Ő szentséges, titokkal teli seb, az emberi üdv bányája, amelyből az Újszövetség hét szentsége származott. Itt végződtek az ó törvény árnyékai, megszűntének előképei és Isten kegyelméből a malaszt törvénye kezdődött. Ki foghatja meg, mily mester-séges az Istennek hozzánk való szeretete! Noha tudom, mily undok a szívem, de neked ajánlom és mihelyt a Szívedbe merítem, az abból kifolyó vérrel és vízzel megmosom, izsóp-nál fehérebb leszen.” („A negyvennapos böjtnek szentsége.” Fordította: Taxonyi János S. J. 1739.)

Stanihurst S. J. a pozsonyi ferencesek által lefordított kitűnő művében „A halandó testben szenvedő, halhatatlan Istennek szentséges históriájá”-ban, — amelyet dicső Prohászka püspökünk is oly nagyra értékelt és használt — így elmélkedik: „Íme lánzsával megnyitott Krisztusnak oldala és az oldalában a szent Szív, mellyel bennünket mint atyafiait fogantatásának első pillanatától fogva igen nagy szeretettel szeretett. Hallgat már nyelve, mert nincsen élete, de az ő Szíve e magas hegyről, mint a trombita, felemeli szavát. Kiált az ő Szíve: „Térjetelek szívetekbe, bűnösök!” (iz. 46, 8.) Nézzük meg tehát ezt a Szívet, amelybe el vannak rejtve a bölcseségnek és Isten minden tudományának kincsei. Ha kérdés, miért szenvedett az Isten Fia oly sokat értünk, okait írva találod e Szívben. Mivel megnémult ajka, így szól Szíve: „Szorongattatásokat szenvedtem, hogy téged a halál szorongattatásaitól megmentselek; imádkoztam, hogy neked ajándékokat nyerjek, veritékeztem, hogy a bűn rothadt nedvét kiűzzem belőled.” (Idézett munka Pozsonyban, 1727-ben jelent meg Royer János Pál betűivel.)

Ráday Pál (megh. 1733) protestáns magyar költő „Az ember harcáról” című imáját így végzi:

„Ő Úrislen, leljek nálad kegyelmet,
Éljek neked, Jézusomnak;
Haljak meg magam magamnak,
Legyek egy szív Szent Szíveddel,
Hogy magadhoz végre végy fel.”

Szabó István S. J. (megh. 1753) szentbeszédet adott ki ilyen címmel: „Prédikáziók, melyeket egy böjti vasárnapon az Isten igéjéről és három böjti pénteknapon a Krisztus Jézus

szenvedéséről és haláláról valaha élő nyelvvvel mondott, most pedig világosságra bocsájtott Szabó István jézustársaságbeli szerzetes. Sopronban, 1743. Rennauer Fülöp.“

A szerző művét gróf Csáky György özvegyének, Ebergényi Ilonának ajánlotta, akiről ily magasztaló szavakkal emlékezik meg: „Tündér világnak meghalt és szívét a halálra vált Krisztusnak koporsóul adván, valósággal mondhatta: „Élek nem én, hanem él bennem Krisztus.“ (Gal. 2, 20.) Kassán, 1730-ban mondott nagypénteki beszédében többek közt így szól: „Fordítsd a keresztfára szemed, vájjon: „Kié ez a kép s a felírás királyt jelez, de vizsgálj meg, mit cselekedtek e képpel. Megkötöztettek mindenható karjai; kezei, lábai kereszthez szegezettek, hogy karjaidról leszakadozzanak az ördög bilincsei, arczul ütett, hogy pirulnál, ha vétkezel, meghalt, hogy te élj... Egy vala még hátra, hogy t. i. még Szívét is neked adja. S íme felnyitott oldala, hogy ajtó legyen, melyen hozzá juthass. Most felelj, kié a kép? ő igazán féreg és nem ember. Vájjon ki cselekedte azt, ki éktelenítette el ennyire? A szeretet! Én (a szeretet) írtam, én rajzoltam, az én kezem vonásai vannak ábrázatján. Ezeket cselekedtem, hogy meggyőzzek róla, ó ember, hogy Istened szeret. Hogy megmutassam erőmet, halála után is élek és sem a vizek sokasága el nem olthatnak, sem a folyóvizek patakjai el nem boríthatnak. Élek én (a szeretet), a meghalt Krisztus Jézus Szívében élek, ki mezítelen függvén az ég és föld között, lelkét a mennyei Atyjának kezeibe letévén, nem hagyhatott egyebet emlékül, mint e képet, melyet én írtam; oldalát megnyitottam, ezt hagyta örökségül. .. íme kettéhasadt Szíve, hogy abba rejtezkedjete, és a Szívért szívet adjatok. Akkor tesztek eleget kívánságának.“

V a j d a Samu (megh. 1795) tihanyi apát, hírneves egyházi szónok ilyen című munkát adott ki: „A mi Urunk Jézus Krisztus élete, melyet a négy evangéliumból egyet csinálván, rendbe szedett és sok üdvösséges tanúsággal megbővített V. S. Pozsony, 1172—4. Landerer Mihály betűivel I—III. kötet.“ (Képekkel díszítve.)

Urunk Szívéről édes érzelmekkel gyakran megemlékezik. Tüzetesen szól róla a kopjadőfésnél. „Krisztus oldalában nyitott meg nekünk az élet kapuja és az a csodálatos kútforrás, melyről mondja a Próféta: „Az napon kútforrás nyílik meg

Dávid házának a bűnös megmosására.“ (Zách. XIII. 1.) Minemű gond és rémülés éri vala a kereszt alatt álló szent asszonyok szívét, mikor a Pilátustól kiküldött fegyveres embereket látták jóni Jeruzsálemből, kik nagy zajjal, szapora lépésekkel egyenesen a Kálvária hegyére felsietvén, kezdek a latrokat új hóhérsággal, a kínos lábtöréssel rongálni. Mit gondolt akkor a Boldogságos Szűz Mária, mit a többi szent asszonyok, mikor szemekkel látták, hogyan verik a latrok lábszárait vaskalapccsal a vitézek? Mit gondolhattak egyebet, hanem hogy ismét új gyalázzal fogják illetni Jézus testét és hogy annak is a lába szárait majd összetörik, mint a haramiákét. Azonban a vitézek, hogy Jézushoz érkeztek és látták, hogy már meghalt, nem törék meg lába szárait, hanem egy a vitézek közül megragadván dárdáját és a Jézus oldalának tartván — hunyjátok be, ó szent asszonyok szeméiteket! De te kiváltképen, keseredett ó szűz anya, ne nézd az éles, vas dárdát, melyet a te szerelmes fiadnak oldalához egyenget az istentelen katona! Az a dárda nem a Jézus oldalát ökleli át, hanem a tiédet. Jézus Szíve már meghalt, annak a seb nem fájhat, hanem a te anyai szíved a Jézus Szívétől el nem válhatván, az fogja szenvedni ennek az éles vasnak minden sebéit és fájdalmát. Úgy is lőn valóban. A vitéz, vagy azért, hogy megpróbálná, ha Jézus igazán megholt-e, mert a keresztről elevenen levétetni a testet fejkért nem merték volna a vitézek, vagy talán csak zabolátlan kegyetlenségtől viseltetvén, vas lándzsával nagy erőszakosan úgy ökleié a Krisztus oldalát, hogy az egész keresztfa megrendülne az erős ütésben és olyan tágas sebet hasíta rajta, melyen aztán Tamás apostol egész keze fejét könnyű szerrel bebocsáthatta a Krisztus oldalába. Noha pedig ez a dárdaütés embertelen rongálással illette a Krisztus holt testét, bizonyos mindazonáltal, hogy annak fájdalmát csak az ő édes anyjának keseredett szíve érzette; az ostorok, tövisek, vas szegek, Máriának ugyan szomorúságot, de egyedül Jézusnak magának okoztak testi fájdalmat, hanem ez az éles dárda, különösen a vértanúk királynéjának kínzására rendeltetett Istentől, hogy a holt Jézus Szívét általvén, Máriának eleven szíven ejtene fájdalmas, felejtetetlen kínos sebet. Így akart t. i. a kegyes Jézus ezen dárdaütésen osztolni az ő szent anyjával, hogy a kegyetlenséget ő szenvedné holt testében, Mária pedig érezné fájdalmát.“ (Jézus élete. III. 613—919.)

Társulatok

Társulatok is voltak hazánkban Jézus Szíve tiszteletére. Első helyen arról emlékezünk meg, amely a *budai* klarisszák templomában 1742 december 21-én alakult és Eszterházy Imre esztergomi érsektől nyert jóváhagyást. XIV. Benedek pápa búcsúkkal is gazdagította. Ezt az okmányt Szentilonay József érseki helynök is aláírta. A társulat tagjai naponként három Miatyánkot és három üdvözlégyet imádkoztak a Szent Szív tiszteletére. Havonként társulati miséjük volt a kihelyezett Oltáriszentség előtt. Főünnepül az Úrnap nyolcada utáni vasárnapot tartották, amikor délután négy órakor az Oltáriszentséggel körmenet is volt, amire Nedeczky István érseki helynök adott külön engedélyt. Reggel kilenc és délután négy órakor szentbeszédet hallgattak. Délelőtt ünnepélyes szentmise, délután vecsernye volt. Az ünnepet nyolccaddal tartották, amely a következő vasárnapon végződött ugyancsak szentmisével és szentbeszéddel. Fennmaradt a társulat „Album“-a (törzskönyve), amelyet ma az Országos Levéltár kincstári osztályában őriznek. Kötése meggyiszínű vörösbársony, amelyről az ezüstkapszok, sarkok és középdíszítmény erőszakkal van leszagatva. A címkép nagy műizléssel készített akvarellfestés. Zöld mennyezet alatt sugaraktól környezett Jézus Szíve látszik, felette: I. H. S. betűk. Legfelül kereszt. A töviskoronás szívből lángok törnek elő, amelyek közt kedves angyalarcok lebegnek. Alul német cím, amelyből megtudjuk, hogy az akkori főnöknő Orahóczy Brigitta volt. A tagok közt többnyire sajátkezü beírással a következők szerepelnek: Patachich Gábor kalocsai érsek, Tolvaj Imre budai jezsuita házfőnök, Grassalkovich Antal (herceg). Aztán jönnek az apácák, akik az alapítás napján iratkoztak be. Ludányi Cecil perjeltnő, Tenner Xavéria, Pöck Antónia, Horváth Rozália, Csernyánszky Nepomuczéna, gróf Barkóczy Margit, Andrássy Julianna, Kár Koléta, Czupy Borbála, Prantner Mechtild és mások mintegy ötvenen. Ezután következnek a pozsonyi orsolyiták 63 taggal; 1743-ban, tehát a következő évben lépnek be a pozsonyi klarisszák 53, a nagyszombatiak pedig 4 taggal. 1748 március 19-én a müncheni ferences apácák 49-en iratkoznak be, ugyanakkor az ottani karmelita nők 10-en. 1781-ig a tagok száma 1146-ra növekedett. Az elhunyt tagok halálozási napját a

nevük mellé jegyezték be. II. József a többi jámbor társulattal ezt is eltörölte.

Jézus Szíve ünnepét Buda többi templomaiban is megülték, így a Nagyboldogasszony Vár-templomában, ahol az egész nyolcad alatt reggel szentséges mise, délután három órakeret letyene s a közbeeső vasárnapon alkalmi szentbeszéd volt.

Ugyanígy ünnepelték az Úr Jézus Szíve napját az Erzsébet apácák is. A Budán virágzó Jézus Szíve-tisztelet emlékei a nagyon elterjedt, művirágokkal és ereklyékkel körített szívek. Ezeket a nép nagy becsben tartotta és csak klarisszámunkáknak nevezte. Az akkori budai apácák az ily szívek készítésében kifejtett ügyességükről és ízlésükről híresek voltak.

Nagy fénnel ünnepelték Jézus Szívét a budai vízivárosi Szent Anna-templomban is, ahol 1757-től Kögl Ádám jézustársasági atya volt a plébánia vezetője. Még mielőtt a templom elkészült, a lángbuzgalmú lekipásztor máris intette híveit, hogy a klarisszák templomában rendezett Jézus Szíve-ájtatóságokon résztvegyenek. Mikor pedig bevonulhatott a Szent Anna-templomba, első gondjai közé tartozott, hogy Maulperch Antal (1724—1796), a hírneves bécsi festővel művészi Jézus Szíve-képet festessen. A kép, amely a templomnak ma is díszes és nevezetessége, 1764-ben készült el. A közepét sugarakban izzó szív foglalja el. A felcsapódó lángok között kereszt látszik s felette Jézus neve. A szív körül ízléses elhelyezésben tizenöt angyal csoportosul. Arcukon ártatlanság, áhítat és megdicsőült boldogság tükröződik. Az alsók hatalmas füstölőt lengetnek. A templom evangéliumi oldalán lévő mellékoltáron helyezték el a 2.35 m hosszú és 1.3 m szélességű képet, amely áhítatot keltő szépségével a hívek szívét nyomban meghódította és előtte végzendő bizalomteljes imákra vonzotta. Kögl gyakran prédikált a Szent Szívről. A nagy esemény emlékére, midőn XIII. Kelemen pápa 1765-ben a Jézus Szíve-ájtatóságot ünnepélyesen jóváhagyta, a hívek között emlékérmecskéket is osztogatott. A következő évben, midőn Jézus Szívét mindenütt a világon az Úrnap nyolcadát követő pénteken önálló szentmisével és zsolozsmával ünnepelték, Kögl templomában nagy pompát fejtett ki. Az egész nyolcad alatt rendkívüli istentiszteleteket tartottak s a közbeeső vasárnap Kögl elmondotta a szószékről az ünnep történetét. Ha a várost valami veszély

fenyegette, nyomban Jézus Szívéhez tartott ájtatosságot. Mitsem mulasztott el, hogy azt közkedvelté tegye, annál is inkább, mert az Egyház sok szent búcsút kapcsolt hozzá. A buzgó lelkipásztor 1771 október 11-én Budán hunyt el.

Mint Tóth Miké „Hajdan és most“ című könyvében (59. 1.) olvassuk, *Tihanyban* Szent Benedek dicső rendjének regényes fekvésű és nevezetes apátsági templomában az ottani Jézus Szíve-oltárral egyidőben, a múlt század (18. század) második felében társulat is alapított. Erre mutat a társulat törzskönyve, amely a könyvtárban található és amely néhány száz társulati tagnak nevét tartalmazza. 1766 szeptember 13-án XIII. Kelemen pápa Vajda Samu apát kérelmére a tihanyi apátságnak az Úrnap nyolcadát követő péntekre duplex május ritussal Jézus Szíve-ünnepet engedélyezett. 1768-ban pedig teljes búcsút engedélyezett a szokott feltételek mellett mindazoknak, akik a tihanyi Jézus Szíve-kép előtt imádkoznak. A tihanyi Jézus Szíve-oltárról, amelynek alap gondolata: Jézus Szíve minden szív királya és középpontja, Tóth Miké említett könyvében így ír: „Az apátság templomában, amely egyszersmind plébániatemplom is, a belépőnek jobbján, felül az első oldalaltár Jézus Szíve oltára. A rendkívül érdekes oltár nagyobbrészt féldombor faragványokkal van díszítve s most csinosan megújítva. A főalak az üdvözítő, magasan kiemelkedő domborműben.

Az egész oltár alakítása ez: alulról kezdve, első egy pelikánalak, amint három fiókáját saját vérével táplálja, fölött a fájdalmas Szűz, szívében a fájdalom törével; e fölött van Jézus alakja lángoló szívvel, szívektől és sugaraktól környezve. Jobboldalon Szent Borbála és Szent Pál, baloldalon Szent Ágoston és Szent Péter áll. Az oltárt betetőzi a Szentlélek felhőktől és sugaraktól környezve. Ami ez oltár felállításának idejét illeti, határozott időpontot nem lehet megjelölni, minthogy a templom 1754-ben tető alatt volt ugyan, de felszerelését a szentéletű és nagy tudományú Vajda Samu apát eszközölte és csak 1778-ban konzekráta.“ (Magyar Sión. 1894. 641. 1. Említett könyv az oltár képét is bemutatja Tóth Miké felvételében.)

Selmebányán az ünnepet 1770-ben nagy fénnel ülték meg, amint ezt az egykorú imák és énekek bizonyítják. A körmeneten óriási szívet hordoztak. Két ily szívalak — Zádori szerint — még ma is megvan. Egyik a német, másik a szlovák

templomban. Alacoque Szent Margit látomása szerint készültek. Az Úr Jézus Szívéhez intézett imák azóta sem szűntek meg, amint ezt Bielek László piarista atya által kiadott magyar imarend bizonyítja. Így volt az legalább Zádori idejében. (Selmecz. 1837. Mihalik. 52. 1.)

Pozsonyban az Orsolya-szüzek zárdatemplomában létezett Jézus Szíve-társulatról a magyar Országos Levéltárban őrzött kézirat tanúskodik. Címe: Tabella cum inventariis Congregationum Dioec. in R. Hung. existentium anno 1785 confecta. A leltár szerint a társulat tőkéje 4000 forint volt. Egyes tárgyai, jelvényei értéke is pontosan fel vannak tüntetve. József császár rendelkezése szerint árverésen keltek el.

A „Jézus szentséges Szívéhez való officium“-ot (zsolozsmát) három helyen is kiadták: Nagyszombatban 1748-ban, Vácott 1751-ben és Egerben 1775-ben. Azonban elkallódtak.

II. József 1781-i számnélküli rendeletében valamennyi jámbor egyesület, de különösen a Jézus Szíve-társulatok ellen háborog. (Ita dicti cinguli Cordis Jesu.) Felszólítja a magyar püspököket, hogy ezt a „visszaélést“ nagy buzgalommal fojtásák el s erre esetleg a szükséges karhatalmat is felhasználhatják. Eljárásukról aztán ez ügyben a császár jelentést vár. (Helytartósági levéltár: Circa diversos abusos. nro. 4.)

Csajághy szerint Kalocsán is volt 1807-ben Jézus Szíve-társulat. Alapszabályait is ott nyomtatták. Később azonban még emléke is elenyészett. Így Csajághy. (Egyházi beszédei. Temesvár. 1870. 74. 1.)

Esztergomban 1827-ben Rudnay Sándor primás eszközölt ki búcsúengedményt XII. Leo pápától Jézus Szíve tisztelőinek. Levelében, melyet a Szentatyához intézett, elmondja, hogy hívei Jézus Szívét nagyon tisztelik, miért is kötelességének tartja ezt az ájtatosságot tőle telhetőleg ápolni. Ezért is rendelte el, hogy az Úr Jézus Szíve ünnepének nyolcada alatt a ferencesek templomában naponkint a reggeli órákban szentmise, délután pedig letenye legyen. A pápa július 4-én kelt levelében a kérést teljesítette. Hogy azonban a hívek az egész év folyamán tiszteljék Jézus Szívét, gondoskodott a primás, hogy ily című könyvet adjanak közre: „Jézus szentséges Szívének tisztelete, vagyis imádságos és ájtatos gyakorlások annak ünnepén, mely az esztergomi franciskánus atyák templomában szokott tartatni.“ (Esztergom, 1827. Beiméi. 56. 1.) Az istentisztelet nyelve felváltva magyar és német volt.

*A tihanyi Jézus Szíve-oltár.
(Lásd a 327. lapon.)*

Weinhofer József (megh. 1859 június 27)* *pinkafői* szentéletű plébános 1831-ben járványos betegség alkalmával engedelmet kért és kapott Jézus Szíve-társulat megalakítására. Mint szokatlan dolgot sokan elleneztek, de a hívek nagy serege szent örömmel fogadta. Úgylátszik, ez volt az első Jézus Szíve Társulat II. József óta az egész Osztrák-Magyar Monarchiában. A jámbor nép, amelyből még nem halt ki Jézus Szívének ismerete és szeretete, nagy tömegekben tódult zárandokmenetekben a Szent Szív ünnepére nemcsak Magyarországból, hanem Ausztriából is Pinkafőre. Akadtak Ausztriában, akik ezt törvényellenes cselekedetnek minősítették. Ennek eleven cáfolata volt, amikor maga Zängerle bécsi herceg-püspök is eljött az ünnepre, résztvett a körmeneten és prédikált. Batthyány Miklósné, Széchenyi Franciska grófné ily ünnepélyes alkalmakkor semmi költséget sem kímélt, hogy a szép pinkafői templomot feldíszítse, amiben Zichy Zsófia grófnő ernyedetlen buzgalommal segítségére volt. Hohenlohe herceg és Bernátfy nagyváradi kanonokok szintén tevékenyen támogatták a társulatot és így Pinkafő csakhamar az eleven hitéletnek gyújtópontja lett.

Rimely Mihály főapát 1853-ban *Pannonhalmán* is behozta a „Jézus legszentebb Szívének Társulatát“, amely 1872 óta Imaapostolsággal van egyesítve. Zádori szerint az ő idejében 8590 tagot számlált.

A negyedik korszakban az ilyen társulatok hazánkban nagy arányban terjedtek el, amiről majd annak helyén bővebben megemlékezünk.

* Weinhhofer szentbeszédei részben magyar fordításban is megjelentek. A szombathelyi növendékpapság irodalmi iskolája fordította le azokat. A 375 lapnyi kötet „A hű lelkipásztor keresztény életbölcsesége“ címet viseli s ötvenöt nagyszerű szentbeszédet tartalmaz. A 199. lapon prédikációt találunk Jézus Szívéről ezzel a felosztással: kik döfik át Jézus Szívét és kik szeretik. Weinhofer sohasem mondott el egy beszédet többször; írásban vagy nyolcszáz beszédet hagyott hátra. A társulat ünnepén huszonnégyszer prédikált.

NEGYEDIK KORSZAK
(1856—)

Jézus Szíve ünnepe

A Jézus Szíve-tisztelet negyedik korszakát IX. Piusnak (1792—1878) ama nagyjelentőségű cselekedetétől számítjuk, midőn 1856-ban a Szent Szív ünnepét az egész világra kiterjesztette. Ezzel lényegében megvalósult az a kívánság, amelyet Urunk Alacoque Szent Margit előtt kifejezésre juttatott, hogy t. i. Szent Szívét az egész hivatalos Egyház is ünnepelje. Ez a tény végre helyet biztosított Jézus Szívének az Egyház liturgiájában, betöltötte milliók hő vágyát és diadalra juttatott annyi nemes törekvést. Ezzel egyben megindul Jézus Szívének diadalútja a világon. Alkalmoszerűnek látszik, hogy itt néhány rövid vonásban vázoljuk az ünnep történetét, jóllehet annak egyes mozzanatai, mondhatnók állomásai, már az elmúlt korszak emlékei közé tartoznak.

Amint ez az Úr Jézus óhaja — amely teremtményei számára parancsot jelent — mind tágabb körben nyilvánosságra jutott, megindultak a kísérletek annak teljesítésére. Nem is ütközött ez nagyobb nehézségbe, amíg Jézus Szívének egyes egyházmegyék határain belül való ünnepléséről volt szó. Hiszen mint elbeszéltük, Eudesnek 1670-ben Vieuville püspök Rennesben Jézus Szíve-ünnepet engedélyezett, sőt 1689-ben Dijónban már a Joly vizitációs nővér által szerkesztett Jézus Szíve-zsoltosmát és miseformát énekelték. De mindenki érezte, hogy ezzel az Úr Jézus kívánságának még nem tettek eleget. Ő bizonytalansággal Szíve tiszteletére általános ünnepet akart az Egyházban. Miértis bizonyos naiv merészséggel, amelyhez a szeretet és buzgalom adja a magyarázatot, a dijoni Vizitáció egyenesen a Szentszékhez fordult, hogy a Joly-féle misét és zsoltosmát, amelyet Charolais, a zárda lelkésze franciából latinra fordított, helybenhagyja és így általános érvényűre emelje. Róma a kérvényt az egyházmegye főpásztorához küldte vissza.

Az ügy azonban nem alszik el. Főleg P. Galliffet dolgozik érdekében a buzgalom és a teológiai tudás fegyvereivel.

1726-ban ismét igen kedvező alkalom kínálkozott, hogy az ügy a siker reményével napirendre kerüljön. A lengyel

király — akihez később a spanyol király, a krakkói és marseille-i püspökök s a Vizitáció Rend is csatlakozott — azzal a kéréssel fordult XIII. Benedek pápához, hogy tőle az ünnepet és a külön zsolozsmát kieszközölje. Kimutatták, hogy a Jézus Szíve-ünnep immár az egész Egyházban elterjedt, kedves a főpásztorok és kedves a hívő nép előtt s ezt a kívánástog Uruk Alacoque Szent Margit előtt ki is fejezte. A mozgalom lelke Galliffet atya, a Társaságnak akkori római asz-szisztense s ügyvivője volt. Latin nyelvre fordított könyvet írt Jézus Szívéről és azt a folyamodványhoz mellékelte. Egyébként is mindent előkészített, hogy az ügyet siker koronázza. Látszólag misem hiányzott, hogy a kérvény szerencsés elintézését nyerjen. Lambertini Prosper, a későbbi XIV. Benedek volt akkor a promotor fidei (a hit ügyeinek előmozdítója), akiről Galliffet minden tudást és jóakaratot méltán feltételezett. Ámde a remény hiúnak bizonyult. A pápa kegyesen fogadta a könyvet, hajlandó volt a Jézus Szíve-társulatok számára akárhány bullát kiállítani, de új ünnepről egyelőre nem akart hallani. Az ellenvetések a régiéek voltak, amelyek már 30 évvel ezelőtt is a Szentszékét ez ügyben aggályossá tették. Megint új ünnep! Alacoque Margit ügye még nincs kivizsgálva, no meg hová jutunk, ha ezen az úton újabb ünnepeket behozva tovább haladunk. Galliffet tisztelettel, de alaposan megfélelt e nehézségekre.

Lambertini a bíborostestület előtt előszóval még más nehézséget is előterjesztett, amely úglátszik döntőnek bizonyult. Kifejtette, hogy az egész ájtatosság azon a nagyon vitatható s valóban vitatott vélekedésen alapul, hogy a szív az *érzelmek* szerve. Az Egyház tehát a szív ünneplésével magát könnyen kompromittálhatja. A Szent Kongregáció erre 1727 július 12-én előbb kitérő, újabb sürgetésre 1729 július 30-án tagadó választ adott. Nagy volt a kiábrándulás! De a szent meggyőződés, hogy itt az Úr Jézus határozott akaratáról van szó, — ami az isteni segítséget is biztosítja — a kedvet és buzgalmat lelohadni nem engedte. Leczinska Mária francia királynő újból folyamodott az ügyben XII. Kelemenhez, de mielőtt a dolog szerencsés befejezést nyert volna, — amire már alapos remény is volt — a pápa meghalt. A királynő erre kérésével 1740 október 3-án a pápa utódjához fordult. XIV. Benedek, mint már az előzőkben láttuk, az ünnep

ellen foglalt állást. De a királynőnek kegyelme jelül arannyal, selyemmel átszótt Jézus Szíve-képet küldött ajándékba.

1765-ben XIII. Kelemen alatt a lengyel püspöki kar újra alapos, Galliffet gondolataitól átitatott emlékiratot terjesztett a Szertartások Szent Kongregációja elé. Ebben megint kifejtést nyert az ájtatosság eredete, fejlődése, óriási elterjedtsége (hiszen már 1090 Jézus Szívét tisztelő testvérület van az egész világon) stb. Az emlékirat azzal a kérelemmel végződik, hogy a Szentszék Jézus Szíve tiszteletére külön ünnepet, misét és zsolozsmát engedélyezzen. Hogy a folyamodást a Szentszék annál biztosabban és könnyebben teljesítse, az engedményt csupán Lengyel- és Spanyolország, a római főtársulat és az ebbe kebelezett társulatok számára kérték.

Végre 1765 január 25-én a Kongregáció a kérést teljesítette. A jég meg volt törve. Ugyanezt a kiváltságot siettek kérelmezni a vizitációs apácák, aztán a francia püspökök az összes francia egyházmegyéék számára. Ettőlfogva tömegesen érkeztek a folyamodványok Rómába, amelyek mind kedvező elintézészt nyertek.

Ezek az előzményei a Jézus Szíve-ünnep az egész Egyházra való hivatalos kiterjesztésének, amely — mint említettük — 1856-ban következett be. Amikor ugyanis Patrizi bíboros, mint pápai követ Párizsban időzött, a francia püspökök azzal a kéréssel járultak eléje, hogy a Szentszék Jézus Szíve ünnepét az egész Egyházra elrendelje, mert habár Jézus Szívét az egész világ ünnepli, az ünnep mégis csak magánjellegű.

IX. Pius örömmel fogadta a kérést és hogy Jézus megsebzett Szívét — mint magát kifejezte — mindjobban és jobban szeressük, elrendelte, hogy Jézus Szíve ünnepe duplex május ranggal az egyházi liturgiába felvétessék s e napon a „Misericordiarum” kezdetű szentmise megfelelő zsolozsmával az egész Egyházban végeztessék. Az erre vonatkozó hivatalos okirat 1856 augusztus 23-án kelt.

Bármily általános és őszinte volt is az öröm, amelyet a pápai határozat az egész Egyházban ébresztett, de teljesnek nem mondhatjuk. Az ünnepnek még nem volt meg az a rangja, amely tekintve óriási központi jelentőségét, megillette volna. Most tehát megindultak a folyamodások az ünnep rangja emelésére.

Beck Péter, jezsuita generális hivatkozva a Jézustársaság eddigi tevékenységére, amelyet a Jézus Szíve-tisztelet terjeszt-

tésében kifejtett, arra kéri a Szentatyát, hogy a Társaság a maga körében Jézus Szívét az Úrnap nyolcadát követő pénteken mint *elsőrangú* ünnepet nyolcaddal tarthassa. A Szent-
szék e kérést egész különös kegyként (spetüalissima gratia) 1870 április 28-án teljesítette. Ezzel a kéréssel ostromolják a Szentszéket 1870—71-ben a vatikáni zsinat atyái, számtalan pap és hívő, Mária Anna, Ausztria császárnője s magyar királynő és a német katolikusok. (Nilles. i. m. harmadik kiadás, I. 168. 1.)

Ezt az óhajt XI. Pius 1929-ben teljesítette, midőn az Úr Jézus Szíve ünnepének megadta az első rangot a nyolcaddal és új, gyönyörű miseszöveget rendelt a „Cogitationes cordis eius ...“ kezdettel, fenséges prefációval. Sőt újabb pompás ünnepet is alapított, amely a Jézus Szíve-ünnepel belső szerves összefüggésben van. Ez a minden év október utolsó vasárnapjára kitűzött *Krisztus Király ünnepe*. Ez az ünnep Urunk Szívének szociális jelentőségét hangsúlyozza ki, ha maga az elnevezés ezt nem is juttatja világos kifejezésre. A pápa szándékát azonban elárulja az az intézkedése, hogy azt az ünnepélyes felajánlást, amelyet eddig Jézus Szíve ünnepén végeztek, erre a napra rendeli.

Még csak egy hő vágy él milliók szívében, akik Jézus Szívét odaadóan szeretik. Bárcsak a Jézus Szíve-ünnep a *külsőleg is megüendő, kötelező nyilvános ünnepek közé tartoznék!* Az idők egyelőre erre, úgylátszik nem alkalmasak, hiszen az Egyház, tekintve a nehéz szociális viszonyokat, inkább az ünnepek kevesbítésére hajlandó. Ámde mi hisszük, hogy nemsokára annak is eljön az ideje, midőn az Úr Jézus kívánása a lehető legteljesebb mértékben megvalósul. Ha az Úr Szíve megkönyörülve, a vergődő világnak visszaadja a békét, talán ez lesz számára a legszívesebben fogadott hálaajándék.

Felajánlások

Minthogy Jézus Szívében főleg a szív által jelképezett istenemberi szeretetet imádjuk, tiszteljük, azért az egész áhitatból, kultusból a felajánlások nem hiányozhatnak. Hiszen a szeretet szeretetet vált ki, ez pedig egyesülésre törekszik. A szerető fél azé akar lenni, akit szeret, s azért magát *megajánlja*, felajánlja. Ezzel voltaképen elérte célját, elment addig, ameddig mehetett s kimerítette az összes lehetőségeket.

Hiszen önmagában mindent odaadott. Jézus Szívének kinyilatkoztatása Isten részéről az utolsó nagy megajánlás, a Jézus Szíve-kultusz viszont az ember részéről a viszonzás.

Alig jelenti ki magát Urunk Alacoque Szent Margitnak, *felajánlást* kíván. Meg is kapja ezt választott jegyesétől s apostolnőjétől, Margittól s szinte egyidőben hűséges szolgáljától, Colombiére Kolos atyától. Majd erre Margit kis lelki családja *mint ilyen* végzi a felajánlást, amelyet aztán a Vizi-táció egyes házaiban egyesek s maguk a közösségek sorra utánoznak. Példájukat főleg a többi szerzetescsaládok is követik.

Családfelajánlások

A felajánlás azonban egészen különös lendületet az utolsó száz évben vett. A hullám — mint annyi más jó és apostoli mű is — Franciaországból indul ki. Bizonyos Wibaux jezsuita teológus a családfelajánlás óriási átalakító, kegyelmi hatását a saját szüleinél és hozzátartozóinál kézzelfoghatóan tapasztalta. Megírta ezt P. Ramiérenak, az Imaapostolság általános igazgatójának, aki a levelet a francia Jézus Szíve Hírmökében 1882-ben közzétette. A hatás minden várakozást messze felülmúlt. Óriási mozgalmat indított meg. Egyedül Marseilleben hamarosan több mint ezer család ajánlotta fel magát Jézus Szívének s már 1889-ben a felajánlott családok aranykönyvében milliónál több név szerepel. A könyv lapjait Parayle-Monialba küldik s ott Szent Margitnak kápolnává alakított szobájában helyezik el. Már 1889-ben a zárdából azt írják Toulouseba az Imaapostolság központi vezetőségének: „1889 június havától az Úr Jézus Szívének szentelt családok száma egyszerűen megszámlálhatatlan.“ A családfelajánlásokról Montmartre-ra érkezett jelentések már egész könyvtárt tesznek, írja ugyancsak 1889-ben a „Montmartre“ címet viselő folyóirat. P. Regnault Emil S. J., az Imaapostolság központi igazgatója két nappal Margit centenáriuma előtt megállapítja, hogy a Jézus Szívének felajánlott családok névsora 35 vaszkos kötetre megy. Belgiumban 120.000, Spanyolországban 500.000, az Egyesült Államokban 90.000, Kínában 15.000 család ajánlotta magát Jézus Szívének.

XIII. Leo, a mű nagy előmozdítója 1889 május 18-án a szokott feltételek mellett teljes búcsút adományozott mindazok-

nak akik Jézus Szíve-ünnepén vagy a rákövetkező vasárnapon nyilvánosan vagy magánúton magukat Jézus Szívének szentelik. Ez a kegy az üdvös műnek még hatalmasabb lendületet adott.

A felajánlások egyik kiváló apostoláról, a Picpus Társaságból való Mateo Crawley-Boevey atyáról külön is meg kell emlékeznünk, ő a családfelajánlásnak — Jézus Szívének a családban való trónraemelése nevet adta. — Új név, de a lényeg ugyanaz maradt. Jézust ugyan nem *mi* emeljük trónra, mert ezt a méltóságot és hatalmat isteni természeténél fogva amúgyis birtokolja, de mi isteni feltétlen korlátlan hatalmát felettünk ünnepélyesen elismerhetjük. Ezt teszi a család önfelajánlása által is, ez a „trónraemelés“.

Mateo atya 1907-ben jött Amerikából Európába, hogy itt súlyos betegségéből gyógyulást keressen. Ellátogatott Páray-be is. Nem ugyan azért, hogy egészsége csodálatos helyreállítását kérje, hanem csupán kegyelmet akart kiesdeni, hogy Jézus Szívét mind forróbban tudja szeretni s szent pap halálával tudjon kimúlni. De íme alig kezd a jelenések szentélyében imádkozni, mikor hirtelen összerázkódik s magát nyomban teljesen meggyógyultnak érzi, tapasztalja. Egyben szívét a szeretet nyíla sebezte meg, éspedig meggyógyíthatatlanul.

Még aznap este, mikor a szentórát végezte, megbízta őt az Úr, hogy a „Trónraemelés“ művét szorgalmazza s a világot családonkint Szent Szívének visszahódítsa. Megadja egyben az Úr a felajánlás tervezetét, módját is.

Mateo atya most már Rómába siet, hogy apostoli munkájára X. Pius pápa engedélyét és áldását kikérje.

— Nem fiam, — válaszolt a pápa, mikor Mateo előterjesztését meghallgatta — nem engedem meg.

— De Szentséges Atya — vág közbe Mateo.

— Nem, nem engedem meg — szól újból a pápa kedves, hamiskás mosollyal. — Aztán szívére öleli a kérelmezőt és így folytatja:

Nem engedem meg, de *parancsolom!* Érted? Parancsolom, hogy egész életedet a szociális újjászületés e nagy művének szenteld. Nagyszerű munka ez, áldozd oda neki egész életedet!

És Mateo atya megindult, mint második Szent Pál. Prédikálta az evangéliumot a legegyszerűbb szavakkal. Meghódította az eszmének az egész latin Amerikát, sőt a többi világ-

rész tekintélyes területeit. „Nyomában — mint az egyik püspök mondja — nem egyes halottakat, de egész temetőket láttam feltámadni.“

A világháború kitörése éppen útban találta Mateot Európa felé. Visszatérésre már nem lehetett gondolni. Hozzálatott tehát az apostoli munkákhoz Európában. XV. Benedek elődje jóakaratóval vette pártfogásába a művet s kijelentette, hogy azt az övének kell tekintenie.

Városok felajánlása

Itt is előbb visszanyúlunk a múltba, hogy a városok és közösségek felajánlásáról szintén egységes képet nyújtsunk.

Marseille-ben az 1720-ban dühöngő pestis szolgáltatta az alkalmat, hogy a város magát hivatalosan és ünnepélyesen Jézus Szívének ajánlja. Ez az első eset, midőn a szerzetesi családokon kívül testület magát Urunk Szívének szenteli. Mint ilyen, jelentős esemény a tisztelet történetében. Ebben a városban már Margit óta a Jézus Szíve-tisztelet kedvező talajra talált. Egy másik vizitációs szerzetesnő, Rémusat Anna-Magdolna nem szűnt meg a szent tüzet állandóan éleszteni, ő volt az, aki a nagy csapást megjövendölte, s mikor kitört, az Úr az orvosságot, menedéket neki jelentette ki. S ez nem más, mint az áhítat, a felajánlás az ő Szent Szívének. A lakosok közül a borzalmas halál már kb. 40,000-et ragadott el. Ekkor Belsunze püspök a nép zokogása közt ünnepélyesen megkérlelte a szent-séges Szívet s ígéretet tett, hogy a következő évben Jézus Szíve ünnepét megülik. Erre a ragály megszűnt. 1722-ben azonban újra kitört. Erre maga a város előljárósága tett fogadalmat Jézus Szíve ünneplésére szentmise, szentáldozás, ünnepélyes hódolat és körmenet által. Az elért üdvös eredmény láttára több más város is, mint Aix, Arles, Avignon, Toulon követte a nemes példát, hogy a Gondviselés őket hasonló csapástól megkímélje. (Bainvel 524. 1.)

1865-ben január 25-én Laval város és egyházmegye egész különös fényvel ajánlotta magát az isteni Szívnek, mintegy mintát adva hasonló ünnepségekre. A szentmisét ez alkalommal az angersi püspök végezte öt más főpásztor jelenlétében. A krónikások különösen kiemelték Sauvé kanonok lángoló lelkesedéssel mondott szentbeszédeit. A nagyszerű körmenet délután két órakor indult meg. Egy csapat rendőr nyitotta meg

azt. Aztán következett a város három plébániája, majd a lilomot hordó fehérruhás leánykák hosszú sora és az ifjúság. Őket követték zászlóik alatt az egyházmegye plébániái. A zászlók egyik oldalán Jézus lángoktól övezett Szíve, a másikon az illető plébánia védőszentje. Az esperességeknek még külön zászlójuk is volt. Közben-közben zenekarok, majd a különböző társulatok és jámbor egyesületek következtek. Utánuk a szerzetesrendek és a papság lépdelt, akiket közvetlenül a templomi rendőrség (egyenruhás sekrestyések) és a székesegyházi zászló-tartók előztek meg. A papság karinget, dalmatikát, miseruhát vagy vecsernyeköpenyt viselt. Voltak vagy 500-an. Köztük három trappista is szerepelt. Erre a káptalan s helynökei kíséretében a főpásztor következett. Az emlékHzászló, melyet ez alkalommal felajánlottak, valóságos remekmű. Egyik oldalon a felavatás tényét örökítették meg, a másikon a püspököt ábrázolták, amint egyházmegyéjét térden állva Jézus Szívének felajánlja. A három városi plébánia három külön oltárt emelt, amelyeket a körmenet felkeresett. A Jézus Szívének való felajánlást maga a püspök nagy csendben olvasta fel. Mihelyt bevégezte, a város összes harangja megkondult s az eseményt ágyúörgés tette még ünnepélyesebbé.

Nemzetek, országok

A negyedik korszakban, amelyet Jézus Szíve dicsőségének kibontakozása jellemez, a hódolat szent adóját nemzetek és országok is mint ilyenek kezdték leróni annak a Szívnek, amelynek létüket és minden javukat köszönhetik.

Itt ismét eltekintünk kissé a korszakok elhatárolásától és néhány évtizeddel előbből kezdjük, hogy így a gondolat egységét megmentsük és jobban kidomborítsuk.

Tirol

Tirollal kezdjük, amely elsőnek vívta ki a dicsőség pálmáját, hogy Jézus Szívével szent szövetségre lépett s magát Jézus Szíve birtokának mondhatja. Mikor a véres francia köztársaság hadai előzönlötték Európát, Tirol felé is közeledett ellenséges csapat. A rendek egybegyűltek, hogy a haza oltalmáról tanácskozzanak. Rémülve látták, hogy hazájuk védelméről mily kevéssé van gondoskodva. Emberi segítségre alig számíthattak, összes reményüket tehát az Úr Jézus szentséges

Szívébe helyezték. 1796-ban a tartomány legelső képviselői Tirolt Jézus Szívének ajánlották fel. Ez évben elhárult fejükről minden jelentékeny baj. Erre Bécsből — ahol a nehéz idők kissé megszelídítették a jozefinista szellemet — udvari rendelet érkezett. Ebben császári kiváltság engedélyezte a hűséges Tirolnak, hogy“ Jézus Szíve ünnepét minden plébánián egész fénnel megülhesse. És csakugyan, a brixeni egyházmegye naptárában (directorium) a Szertartások Kongregációjának 1796 november 23-án kelt rendelkezése alapján Jézus Szíve ünnepét a pünkösöd utáni III. vasárnapra találjuk kitűzve.

Az 1797-ik év azonban nehéz napokat hozott a jó tiroliakra. Az ellenség túlereje már-már elcsüggesztette a szabadságszerető népet. Ismét Jézus Szívéhez fordultak. Nem hiába. Április 12-én Springses mellett a 66 álló napig tartó heves küzdelemben annyira megfélemlítették a franciákat, hogy meghátráltak és a Pusterthalon át az őket üldöző tiroliak elöl elvonultak, így az Úr Jézus Szíve országának egyidőre békét hagytak.

1805-ben Napóleon hadat üzent Ausztriának és a szerencsétlen pozsonyi béke Tirolt Bajorországnak szolgáltatta át. Nagy elkeseredést váltott ez ki a dinasztiahoz és Egyházhoz hű derék tiroli népben. A politikai hatóságok eltörölték a roratékat, az éjféli misét, a körmeneteket. A rabszolgasorsot soká nem tűrhették. 1809-ben vagy 5.000 Schützen (vadász) csatlakozott a hőselkű Hofer András vendéglőshöz és május 25-én Innsbruck mellett megtámadta az egyesült francia-bajor hadakat. A harc eldöntetlen maradt. Május 27-én Hofer Schönbergben haditanácsot tartott. Voltak, akik visszavonulást ajánlottak legalábbis addig, míg az Inn-folyó felső völgyéből segítség nem érkezik. Tanakodás közben öregember lépett elő s ünnepélyesen így szólt: „Istennek és Szűz Máriának nevében mondom nektek, hogy holnap, vagyis Jézus Szíve ünnepén támadjatok és előre kijelentem, hogy győztök.“ Aztán ajánlotta, hogy felajánlásukat Jézus Szívéhez újítsák meg és a megholtak lelkéért a temetőben körmenetet tartsanak. Az öreg erre eltávozott és senki sem tudta, ki volt. A vezérek erre elhatározták, hogy megütköznek.

A hősök Hoferrel az élükön május 28-án megújították Jézus Szívének tett fogadalmukat és másnap Iselberg mellett heves egész napi tusakodás után teljes győzelmet arattak. A

csatateret 3000 francia hullája borította. Deroy tábornok az éj sötétjében minden neszt kerülve sebtében elvonult.

A franciák ugyan 1809-ben megverték Ausztriát és a békekötés értelmében Bajorország megint csak bekebelezte Tirolt, a legnagyobb nemzeti hőst, Hofer Andrást Mantuában főbelőték, de Jézus Szíve azért hű maradt népéhez. A kemény megpróbáltatás után Tírol megint visszakerült a Habsburg-dinasztia katolikus szellemű jogara alá.

1848-ban Tírol megújította húségesküjét Jézus szentséges Szívének. Bizonyára ennek köszönheti, hogy az 1861-iki kormányrendelet ellenére is, amely a másvallásúak letelepedését megengedte, hitegységét az utolsó időkig megőrizte. Az országgyűlés ugyanis ezt a rendeletet csaknem egyhangúlag leszavazta. Tírol a világháborúban is megállotta helyét. Megint csak Jézus Szívéhez fordult és hivatalos istentiszteleten maga a tartomány kormányzója térden állva újította meg egész népe nevében Szövetséges Urának tett ünnepélyes felajánlást. A legújabb időkben megint nagy nehézségek szakadtak Ausztriára és így Tirolra is. De az Úr Szíve megint csak húséges Szövetséges Úrnak bizonyítja majd magát.

Ecuador.

Még a tiroliaknál is sokkal kifejezettebben, egész hivatalos formában ajánlotta magát Ecuador, délamerikai köztársaság Jézus isteni Szívének.* Az eszme nemes, jellemes és hithű elnökétől, Garcia Morenotól indult ki, aki bár teljesen katolikus, de erkölcsileg mélyre süllyedt népének helyzetét nagy fájdalommal szemlélte. Úgy akart rajta segíteni, hogy azt Jézus Szívének ajánlja, szenteli. Ezzel természetesen minden vallás és közrend ellenségeinek, a szabadkőműveseknek haragját és gyűlöletét hívta ki maga ellen. Garcia ezt jól tudta. „Gyűlölnék engem, — mondta — mert hazám számára a legnagyobb jót, a vallást meg akarom menteni és mert magamat mindig Egyházam hű fiának tanúsítom.“

Az országgyűlés az elnöknek, Garcíának indítványára 1873-ban elhatározta, hogy a köztársaságot az Úr Jézus Szívének ajánlja. Fővédőjének választja s ünnepét nemcsak egyháziilag, hanem polgárilag is a lehető legnagyobb fénnel meg-

* V. ö. Berthe: Garcia Moreno; Friedrich: Die kirchliche Andacht zum göttlichen Herzen Jesu. 287. 1.

üli. Ugyanezt 1873 október 8-i keltezéssel törvénybe iktatták. A törvényt végre is hajtották. A felajánlás az egész köztársaságban ugyanazon a napon és órában történt. Garcia Moreno a székesfővárosban, Quitóban vett azon részt. Formaruhában, az egyházi és világi előkelőségek kíséretében vonult a székesegyházba, ahol előbb az érsek az Egyház nevében, aztán az elnök az állam nevében mondta el a felajánló imát, nyilatkozatot. Amint előre látható volt, az Egyház és haza. közös ellenségeinek dühét ez az esemény a végsőkig fokozta, összeesküvést szöttek és elhatározták; hogy az elnöknek orgyilkosok keze által kell elpusztulnia. A jóbarátok figyelmeztették is az elnököt, hogy mi készül ellene s kérték, hogy óvja drága életét. Garcia Moreno teljesen nyugodt és higgadt maradt. Meggyilkoltatása előtt két nappal még így ír egyik barátjának:

„Engem meggyilkolnak, de örülök, hogy katolikus hitem megvallása miatt halhatok meg. Az égben majd viszontlátjuk egymást.“ Az Úr Jézus, akinek Garcia magát és országát ajánlotta, nem művelt ugyan csodát, a pokoli tervet nem hiúsította meg, de megadta a hőselkü férfinak az erőt és a vértanúság dicső koronáját.

Garcia 1875 április 6-án, a hó első péntekén reggel 6 órakor a templomba ment, hogy ott szentmisét hallgasson és szentáldozáshoz járuljon. Utána egészen nyolc óráig hálaadásba merült. Aztán dolgaira tért. Délután egy órakor megint átmént a templomba, hogy a kitett Oltáriszentséget imádjá. Ekkor az összeesküvők egyike valami ürüggyel kicsalta a templomból. Most az orgyilkosok rárohantak. Tizennégy törszúrással és három revolverlövessel végeztek vele. Csak annyi ideje maradt még, hogy felvehette a szentkenet szentségét és gyilkosainak kifejezetten megbocsáthatott.

Így halt meg Garcia, Jézus Szívének egyik legnagyobb tisztelője, hazájának hű fia dicső mártírhálállal, hogy ott fenn az égben, az Úr trónjánál népének s az egész kereszténységnek pártfogója legyen.

Garcia előre megjósolta, hogy halála után a köztársaság megint a gonoszok kezébe kerül, akik majd sanyargatják a népet. Azonban Jézus Szíve kezükből újból kiszabadítja őket. Úgy is történt. A tízéves rémuralom után a régi kormány megbukott és az új kormány 1884-ben a felajánlást Jézus Szívének megújította. Ecuador tehát Jézus Szívének országa volt,

ma is az és remélhetőleg az övé is marad mindvégig. Nagy elnöke, akinek elévülhetetlen érdemeit hazája a legmagasztosabb módon megörökítette, majd gondoskodik róla!

Franciaország.

A montmartrei bazilika.

1870-ben a franciákra oly szerencsétlen kimenetelű háború borzalmai közt több nemeslelkű világi férfiú hazája utolsó menedékét Jézus Szívében remélte és kereste. Miért is a következő szövegű fogadalmat tették: „Hazánk borzasztó szerencsétlenségét szemlélve, tekintettel Pius pápának, Krisztus helytartójának szerencsétlen helyzetére, hódolatunk, kérlelő imádásunk jeléül és hogy Jézus irgalmas Szívétől bűneink bocsánatát s hazánk megszabadulását elnyerjük, megfogadjuk, miszerint minden erőnkből arra törekszünk, hogy Párizsban Jézus Szíve imádására templom épüljön.“

A dúló csaták után a fogadalom végrehajtásával kezdtek foglalkozni. Kérelmüket Guibert érseknek, a meggyilkolt Darboy utódjának terjesztették elő. Ez az ügyet a püspöki kar elé vitte, amely azt nagy lelkesedéssel magáévé tette és elhatározta, hogy Jézus Szíve tiszteletére nem egyszerű templomot, hanem nagyszerű nemzeti dómot fog emelni. De vajjon hol? Párizs melyik részében?

A francia főváros északi táján magaslat van, amelyet ősidőtől fogva „szent helynek“ tekintettek. Ez a Montmartre. Ezen a helyen zúzta szét Szent Dénes Gallia bálványait s ugyanítt szenvedett vértanúhalált. A Montmartren több templom is épült. Egyiket még a 13. században maga III. Ince pápa szentelte fel. Itt vetette meg Loyolai Szent Ignác a Jézus-társaság alapjait. Ide zarándokoltak Franciaország nagy emberei minden időben. A választás tehát erre a helyre esett. A Szentszék áldását is kikérték a bazilika építésére, amely majd ezt a felírást viseli:

„Sacratissimo Cordi Christi Jesu
Gallia poenitens et devota.“

„Jézus Krisztus legszentebb Szívének,
a bűnbánó és magát Istennek adó Franciaország.“

Mintogy néhány telket is ki kellett sajátítani, az ügy az országgyűlés elé került. Ennek köszönhető, hogy a nagy megajánlásba maga az ország, akkor már köztársaság, is be lett

vonva. Megtörtént tehát az, amit XIV. Lajos még dicsősége delelőjén elmulasztott és XVI. Lajos a rázúduló bajok özönében megígért. Ez a francia parlamentnek kétségkívül dicsőségére vált. Bárcsak ki is tartott volna a megkezdett úton! Akkor talán nem következett volna rá az a katasztrófa, amelyet a világháborúban aratott diadala néhány évtizedre kitolt.

A parlament tehát megszavazta a telkek kisajátítását, és pedig „közérdekből“, s magáévá tette a kitűzött célt: „A bűnbánó Franciaország hódolata Jézus Krisztus Szíve előtt.“ Legott megkezdtek a gyűjtést, amely nem remélt eredménnyel járt. A tervezett húsz kápolnából egyes foglalkozási ágak és életállapotok akartak egyet-egyét felemelni. Így felajánlott egy kápolnát a hadsereg, továbbá a munkások Jézusnak, a munkásnak tiszteletére, az anyák Szent Mónikának, a gyermekek a kis Jézusnak, a papok az isteni Főpapnak stb. A szűzek Jegyesüknek akartak fogadalmi szentélyt állítani. A meghalt hívekről sem feledkeztek meg. Hisz a háború annyira megszorította azoknak számát és alig akadt család, amelynek gyászolnivalója ne lett volna. Ekkép teljesedett Jézus kívánsága is: „Akarom, hogy templomot emeljenek isteni Szívemnek.“

A templom alapkövét 1875-ben tették le és az 1891. év Jézus Szíve ünnepén Richárd bíborosérsek nagy ünnepélyességgel — bár ideiglenesen — felszentelte azt. Ettől fogva az Oltáriszentség éjjel és nappal ki van ott téve és a buzgó fohászok milliói szállnak ott fel a szívekből Urunk Szívéhez, a bűnbánó és Istennek magát odaadó Franciaországrét.

A templom konsekrációja 1919 október 16-án a kifejthető legnagyobb pompával és ünnepélyességgel ment végbe. A bíboros kollégiumot kilenc tag képviselte. A francia bíborosokon kívül ugyanis ott volt Vico bíboros-követ és Bourne Westminsteri bíboros-érsek. Résztvett több mint száz püspök és a papságnak, valamint a híveknek megszámlálhatatlan tömege, akik közt ott lehetett látni sok szenátort, képviselőt és katonatisztet. A főoltárt Amett kardinális szentelte fel. A többi tizenkilencet más püspökök. Október 17-én különös engedéllyel, tekintettel Szent Margit küszöbön álló szenttéavatására (1920 május 13-án), Jézus Szíve nagy apostolnője tiszteletére ünnepélyes szentmisét végeztek.

Paray-le-Monial-i zárándoklatok*

A nagy csapások és szenvedések Istentől szándékolt következményei szoktak lenni, hogy a jólét idején anyagba süppedt lelkek Hozzá, Teremtőjükhöz és Urukhoz visszatérnek s hivatásuknak, igazi javaiknak élénkebb tudatára ébrednek. Ez volt tapasztalható Franciaországban is az 1870-ben bekövetkezett megalázó nemzeti szerencsétlenség után. Ennek az évnék végén és a következő esztendő folyamán saajtszerű fuvalom lengedezett Franciaország felett. Szinte az egész nemzet imádkozott és kereste a kegyhelyeket. Országos búcsújárásokat vezettek Lourdesba. Tömegesen keresték fel Lassalettet, Fourvierst, Puyt, Roccamadurt. Nagy jelentőségű helyeken, mint Lourdesban és Fourviersben egyszerre 100,000 ember is megfordult. De leginkább Paray volt a célpont, főleg június havában. A tömeges zárándoklatot Marseille kezdte meg 25,000 résztvevővel. Jöttek aztán idegenek is, mint belgák, angolok, amerikaiak, s ahonnan nem jöhettek, legalább fogadalmi zászlókat küldtek. Azon a vasrácson, amely a paray-i templomban a szentélyt a kartól elválasztja, már nem fértek el „ex voto“

* Zádori az „Új Magyar Sion“-ban (1876) leírja paray-i zárándokútjának közvetlen tapasztalatait és benyomásait. Leközljük, jól lehet Margit életrajzából több részlet már ismert előttünk. „Paray-le-Monial 5000 lakóval bíró város Franciaország közepén, a Bougogne tartományban, Autun megyében. Termékeny síkon fekszik s Bourbince-folyócska hasítja. Lyonnal, Párizssal vasút köti össze. A hagyomány szerint Nagy Konstantin e tájon látta az égi keresztet. Alapította Szent Hugó bencés apát. (Megh. 1109.) Ugyanő építette e román ízlésű bazilikát, mely most plébániatemplom. A szerzeteseket a francia forradalom üzte el. A Vizitáció szerzet 1626 szeptember 4-én telepedett le Parayban. 1642-ben kapta házuk és a templom e jelen alakját s a szobák mind úgy vannak, mint voltak Boldog Margit életében. A zárdához van csatolva egy téres négyszögű kert, ahol szintén voltak jelenései. Minthogy a zárdába és kertbe csak püspöki engedéllyel lehet bejutni, én a közeli bazilika tornyából néztem az udvart és kertet. A kolostortemplom főoltáránál kétszer miséztem, mikor apácákat áldoztattam azon a helyen, hol valaha Boldog Margit áldozott. A kar rácsozatán számos ajándék függ, a meghallgatott imák emlékei. Az imaszerű lelkület, — amely itt állandóan honos — rendületlen bizonyítéka annak, hogy ez csakugyan kiválasztott hely hogy innen tisztább a lég az ég felé s könnyebben jutnak fohászaink az Isten trónja elé. Ott a liliomtisza Margit sírjánál érezzük, hogy ezen leány csakugyan az égből kapta világosságát s jelenései valóságosan alapulnak. Minden mondása változhatatlan igazságnak tetszik. A kis templom ízlésesen van díszítve s 120 nagyértékű zászló van falaira tűzve. A zárándoklatok emlékei. Néhány év óta a jezsuitáknak is van Parayban társodájuk.“

küldemények. Az óriási megindulás és mozgalom szinte önként támadt. Senki sem tudná megjelölni a kezdeményezőket. Bizonytalán a Szentlélek fuvalma volt az. Szzebbnél-szebb énekek zendültek itt fel, amelyeknek szerzőit senki sem ismerte s legott mindannyinak ajkán felharsantak és a szívekből visszhangzottak. Ily általános lelkesedést a kereszteshadjáratok óta alig látott Európa. A tömegek bánkódtak, bocsánatot kértek, s bosszúra senki sem gondolt. A töredelmet a lelki öröm kitörései váltogatták. A vasúti kocsik is kápolnákká váltak. Rózsafüzér-ima és ének hangzott ki belőlük. Az egyesek bámulva néztek egymásra s könny pergett szemükből. A vonatok dübörgését túlhangozták az énekek. Megtörtént, hogy két vonat állt az állomáson egymásmelleit és énekeik egészen összecsendültek, amint a szívverésük is azonos volt.

Paray 1873-ban, június 20-án dicső szép napra virradt. Mintegy 20,000 zarándok gyűlt oda össze, hogy Franciaországért imádkozzék. A gazdagok fényes fogatokon jöttek, a munkások egyszerű zubbonyban érkeztek. Valamennyi Jézus Szívének jelvényét viselte keblén. Szinte mindannyian az Úr asztalához járultak. A papok karja ellankadt az áldoztatástól s a sok konszekrálandó ostyát alig lehetett előteremteni. Menynyire örült az Úr Jézus Szíve! Mint egykor a kenyérszaporításkor! Hisz éppen isteni Szívének ünnepe volt, amelyre nézve Margitnak kijelentette: „Akarom, hogy ez a nap isteni Szívem tiszteletére legyen szentelve, s e napon áldozzanak.“ Ó ha Margit előre látta volna, hogy itt, igen itt, ahol ő most térdel, egykor mi megyén majd végbe!

A szentmisék mindjárt éjjél után kezdődtek. Bár sok oltárt emeltek, de azért minden pap nem jutott misézési lehetőséghez. Ez volt az egyetlen bánata. Szent Margit koporsóját virágokkal halmozták el. A szentélyben a pápai zuávok lobbogója lengett azon véresen, ahogy a csatából hozták. A hívek csókolgatták, az anyák gyermekeiket emelték hozzá, a katonák kardjukkal érintették. A szemek könnyben úsztak s mintha mindenki lázban lett volna. Kilenc órakor kezdődött a körmenet. Nem volt ez liturgikus cselekmény, aminőket tartani szoktak. Hiányoztak a püspöksüvegek. A papság a nép közé elegyedett. Égbetörő daluk ez volt:

„Sauvez Romé et la France
Au nom de Sacré Coeur.“

„Mentsd meg Rómát és Franciaországot,
Jézus Szívéért!“

Nem is volt ez körmenet, hanem bűnbánatot, töredelmet valló demonstráció, amelyből csak az az egy szó volt hallható: „Pitié mon Dieu!“ „Könyörülj rajtam, Istenem!“ Minden egyházmegye, plébánia, intézmény a saját zászlaja alatt vonult fel. Szzebbnél-szebb zászló volt ott vagy háromszáz. A menet a városon kívüli tábori oltárhoz vonult, amely Paray északeleti részén volt felállítva. Itt tartották az ünnepélyes szentmisét. Ekkor megható jelenet játszódott le. Az egyik mellékútról elkésett processzió érkezett. Fehér zászló alatt jött, amelyet gyászfátyol borított. Elzásznak, a hazája testéről leszakított, megsiratott Elzásznak zászlaja ez. Rojtjait egyik oldalon közkatoná tartja, akinek másik keze hiányzik, a másik oldalon feketébe öltözött nő. A zászlón e felírás: „Coeur de Jésus, rendez nous notre patrie!“ „Jézus Szíve, add vissza hazánkat!“ Mindenki zokogásba tör ki. „Vive la Francé! Vive l'Alsace!“ „Éljen Franciaország! Éljen Elzász!“ — kiáltások törnek elő. Az emberek egymást ölelik és könnyeik összefolynak. Ugyanígy fogadták a Franciaországtól elszakított Metznek lobogóját is, amely egészen fekete volt, mert hát gyásza is mélyebb, fájdalma metszőbb. Ezekután legmélyebb érzelmeket keltett Párizs zászlaja, amelynek rojtjait előkelő hölgyek tartották, mind feketébe öltözöttek, lengő gyászfátyollal. A legrégebb és legtiszteletreméltóbb családokból valók voltak. Az üdvözítő kiengesztelésre számít az előkelőségek részéről is!

Nagy lelkesedést keltettek a pápai zuávok, akik hangosan énekeltek. A véres zászlót a templomban hagyták. Másikkal helyettesítették. Ott lépdelt mellette a szentéletű De Sonis tábornok, Charette tábornok és más tisztek. Fel-felhangzott láttukra: „Éljen Franciaország! Éljen Pius pápa! Éljen Charette! Éljenek a zuávok!“ Ezek akkorában szinte egy fogalommá olvadtak össze. Estefelé a menet püspöki engedéllyel átvonult a Vizitáció kertjén. Amint elmentek a nevezetes mogyoróbokor mellett, az elzásziak lobogójának gyászfátyola fennakadt egy ágon. A zászlóvivő többféleképpen igyekezett azt onnan kiszabadítani, de nem ment. Egyszer csak szél támadt és az könnyedén elkapta onnan. Nagy örömmámor támadt erre. Mindenki a jobb jövőt sejtette belőle...

Ezen a napon senki sem imádkozott önmagáért, hanem a hazájáért és az ősök bűneinek bocsánatáért. Az emberek meglepedtek önmagukról s szívük csak egy kívánságba olvadt: „Sauvez Romé et la Francé par votre Coeur!“ „Mentsd meg Rómát és Franciaországot szent Szíved által!“ Este gyertyás körmenetet tartottak, amelyen vagy négyezer ember vett részt. Ajkukon felsírt az 50. zsoltár: „Könyörülj, Istenem, én bűnös lelkemen!“ Aztán engesztelték az Urat annál az oltárnál, amelynél oly sokszor megjelent.

Kilenc nap múlva, Szent Péter és Pál ünnepén 150 képviselő érkezett, hogy mint Franciaország törvényhozói bemutassák hódolatukat a Szent Szívnek. Ezek is hoztak lobogót ezzel a felírással:

„Sacratissimo Cordi Christi Jesu
e legatis ad nationalem Galliae coetum
CL voverunt.“

„Jézus szentséges Szívének ajánlják a francia parlament tagjai közül százötvenen.“ Midőn vonatuk Parayba érkezett, keblükre tűzték Jézus Szíve jelvényét, kibontották zászlaikat és így vonultak a Vizitáció templomába. Itt a püspök kezéből valamennyien megáldoztak. Utána egyikük, Delcaste, Haut-Garonne képviselője harsány hangon a következő imát mondta: „Jézus legszentebb Szíve! Ide jöttünk, hogy felajánljuk magunkat és társainkat, kik velünk egyértelműek. Azért esedezünk, hogy bocsásd meg bűneinket, amelyekkel megbántottunk. Bocsáss meg azoknak is, akik téled elválva élnek. Amennyire tőlünk telik, forró kívánságaink teljes erejével neked ajánljuk szeretett hazánkat minden tartományával és minden intézményével, amelyeket benne a hit és szeretet megalkotott. Arra kérünk, uralkodjál felettük mindenhatóságod, kegyelmed és szereteted által. És mi Szent Szíved zarándokai, az Oltáriszentség imádói, az Úrvacsora asztaltársai, Szent Péter tévmentes Székének hú tanítványai, akinek ünnepét ma szerencsések vagyunk megülni, szolgálatodra magunkat felajánljuk, Neked, Urunk, Megváltónk, Jézus Krisztus! Alázatosan esedezünk a kegyelemért, hogy a tied lehessünk ezen és a másvilágon. Úgy legyen!“ A jelenlévők nagy meghatottsággal hallgatták végig e fenséges deklarációt, a felajánlás emez ünnepélyes ígét és úgy érezték, hogy ezzel megint az Úr Jézusnak egyik kívánsága teljesült, amellyel szentséges Szívének Franciaország hódolatát kívánta.

A világ felajánlása Jézus Szívének

A nagyszerű rend és célirányosság, amely Istennek műveiben mindenütt szembeötlő, tapasztalható a Jézus Szívétisztelet fejlődésében is.

Az Úr Jézus végtelen szerelmében mindeneket magához kapcsolni, birtokolni óhajt, hogy azokat boldogítsa és menygyei Atyjának megdicsőítésére bemutassa. Előbb meglegedett egyesek önfelajánlásával, majd a családokat kívánta magáénak. Most a városok, plébániák és egyházmegyék, sőt országok következtek. A nagy szintézis az egész világnak felajánlásával érthette el csúcspontját.

Már 1875-ben 525 püspök, sokmillió hívő élén, Alacoque Szent Margitnak adott kijelentések 200 éves évfordulója alkalmával azzal a kéréssel járult IX. Pius elé, hogy „az egész világot“ Jézus Szívének szentelje, ajánlja. A kérés azonban ily értelemben nem teljesült. Még nem volt időszzerű. Ámde a Szentséges Atya 1874 június 16-án jóváhagyott egy meglehetősen terjedelmes felajánló imát, amelyet a hívek magánúton vagy közösen az Úr Jézus Szívéhez végezhetnek.

Ez a felajánló szép ima, ha az ügyet a célhoz közelebb is hozta, de meg nem oldotta. A Gondviselés most ismét tisztalelkű szerzetesnőnek adott küldetést, hogy nagy terveinek eszköze legyen. Ez nem más, mint *Droste zu Wischering* grófnő, szerzetes nevéen Jézus Szívéről nevezett Mária nővér, az angersi Jó Pásztor Kongregáció tagja.

Ketteler püspök 1875-ben így írt két kis elsőáldozó unokahúgaihoz Westfáliába: „Bárcsak az Úr Jézus isteni Szíve a ti szíveteket annyira magához csatolná, hogy azt ezentúl soha semmi attól elszakítani nem tudná.“ Ezek közül az egyik *Mária* volt. A nagy püspök üzenete az ő számára valóságos jövendölést jelentett. Hiszen egész hivatása, életmunkája teljesen Jézus Szívébe olvadt.

1863 szeptember 8-án a westfáliai Münsterben született. 1888-ban lépett a Jó Pásztorról nevezett kongregációba. Nem minden küzdelem nélkül történt ez, mert egész életében kísértette az a gondolat, hogy ő nem ide, hanem a bencés apácák rendjébe hivatott. Pedig isteni terv szerint ott volt a helye, ahová belépett. Mint apáca Lisszabonba került, majd Portóban lett főnöknő. Mint minden nagy hivatásnak, neki is a szenvedés tüzén kellett átmennie. Ámde Isten nemcsak a keresztek,

hanem a rendkívüli nagy kegyelmek dolgában is bőkezűen bánt vele. Fellángoltatta benne az Úr Jézus Szíve iránti szeretmet szoros kapcsolatban a mély áhítattal az Eucharisztia, a lelki élet napja iránt.

Az Úr ezt az angyali lelket választotta ki, hogy szerény szerzetesnő létere — mint hajdan Sziénai Szent Katalin — a Szentséges Atyát nagy lépésre indítsa, arra t. i., hogy (amit millióknak kieszközölni nem sikerült) a világot Jézus Szívének felajánlja. Mintegy jelül és jutalmul kapta az Úrtól viszonzásul, hogy éppen akkor, midőn a harangok megkondultak, hogy a híveket a nagy eseményre, a világfelajánlásra hívják, szállt galamblelke isteni Jegyese Szívébe megpihenni, maga után hagyva a szentség illatát. Mindenki, aki csak ismerte hősi erényeit, főleg szenvedésszomját s e mellett nagy lelki derűjét, lángoló buzgalmát a bűnösök megtérítésében s áldozatos szeretetét az isteni Szív iránt, bámulva magasztalta őt.

1897-ben bízta meg először az Úr ezt a második Alacoque Margitot, hogy a világfelajánlást szorgalmazza. Az okos és óvatos lelkivezető azonban a további lépéseket ez ügyben nem helyezte, s így a dolog ennyiben maradt. A következő évben, nagycsütörtökön, az Úr Jézus ismét előállott kívánságával és nagy kegyelmeket ígért az egész Egyháznak, ha szent szándéka megvalósul. Az időpontot azonban az Úr a lelkivezető ítéletére bízta, aki Mária nővér nagy szenvedéseinek fokozásában látja majd a jelet, hogy a lépéseket meg kell tennie. Mikor pedig április 25-én ez a rosszabbodás valóban beállott, a lelkivezető maga írta meg a levelet a Szentséges Atyának, ahogy ezt Mária nővér tollba mondta. írni ugyanis a beteg személyesen nem tudott. Ebben a levélben tudomásul hozza a nővér a Szentséges Atyának az Úr Szíve hő vágyát, hogy a világot neki hivatalosan felajánlják s közli az ígéreteket is, melyeket az Úr a felajánláshoz csatolt. Nevezetesen fokozódik majd a püspökök, papok buzgalma és a bűnösök s a másvallásúak nagy számban térnek majd vissza az Egyházba. Végül megjelölte a nővér a módot is, ahogy az Úr a világfelajánlást kívánja. A levél, amelyet a bencések primásapátja kézbesített a Szentséges Atyának, mélyseges hatással volt reá, de közvetlen eredményt nem ért el.

Az Úr 1898 december 2-án, a hó első péntekén ezt az óhaját ismételten kifejezésre juttatta és december 7-én hatá-

rozottan meg is kívánta Máriától, hogy Rómába újra írjon. Ezúttal a lelkivezető sem ellenkezett, hanem készségesen adta hozzájárulását, ahogy ezt az Úr előre meg is mondotta. Mária nővér tehát december 8-án hozzáfogott a nagyjelentőségű levél megírásához, amiben szinte csodálatos módon semmi nehézséget sem tapasztalt, jöllehet testi ereje nagyon is fogyatékos volt. Adjuk a francia nyelven megírt levél kivonatát.

Szentséges Atya!

Egészen megszégyenülve térek vissza Szentséged lábához, alázatosan kérve, engedné meg, hogy újból arról a tárgyról beszéljek, amelyről az elmúlt június hóban már Szentségedhez szóltam. Akkor egyik halálos krízisből alig magamhoz térve levelemet csak tollba tudtam mondani. Most, bár még mindig ágyhoz láncolt beteg vagyok, legalább ceruzával tudok írni. Utolsó írásomban közöltem Szentségeddel a kegyelmeket, amelyeket az üdvözítő végtelen jóságában, eltekintve az én végtelen nyomorúságomtól, nekem adott. Szégyenkezve ismerem be Szentséged előtt, hogy az Úr továbbra is ugyanazzal az irgalommal bánik velem. A mi Urunk kifejezett parancsára s lelkiatyám hozzájárulásával óhajtanék a legmélyebb tisztelettel és a legtökéletesebb engedelmisséggel egyes újabb közléseket Szentséged tudomására hozni, amelyeket az üdvözítő első levelem tárgyára vonatkozólag adni méltóztatott.

Mikor Szentséged magát az utolsó nyáron rosszul érezte, ami — tekintve Szentséged előrehaladott korát — gyermekeit aggodalomba ejtette, akkor adta nekem az Úr az édes vigaszt, hogy Szentséged napjait megnyújtja, hogy a világfelajánlást az Úr Szívének végrehajthassa. Később, december hó első péntekén azt mondotta az Úr, hogy Szentséged napjait még meghosszabbítja, hogy a felajánlást megtehesse, de utána Szentségednek készülnie kell... és hozzátette az Úr: „Szívem vigasza (lesz) és biztos menedéke a halálban és az ítéletkor.“ Azt a benyomást hagyta bennem, hogy hamarosan a világfelajánlás után Szentségednek vándorútja véget ér.

Szeplőtelen Fogantatás előestéjén Urunk tudtomra adta, hogy az a fellendülés, amelyet a felajánlás majd Szíve tiszteletében előidéz, az egész világon új fényesség kiadását jelenti. Mélyen áthatották szívemet a karácsonyi harmadik mise igéi: „Quia hodie descendit lux magna super terram.“ „Ma új világosság szállott alá a földre.“ Belsőleg úgy látszott előttem, hogy szemlélem a világosságot, az Úr Jézus Szívét,

azt az imáadásraméltó napot, amint sugarait a földre bocsátja előbb szűkebb, majd mind tágabb körben, míg végre az egész világot lángra gyullasztja. És így szól: „A fényesség ragyogása világítja be majd a nemzeteket és heve felmelegíti majd őket.“

Megismertem azt a hő vágyát, hogy imáadásraméltó Szívét mindinkább megdicsőítsék s ajándékait, áldásait az egész világra kiterjesztve lássa. Megemlítette az Úr Szentségedet, akinek napjait azért hosszabbította meg, hogy részesíthesse azokban az egészen különös kegyelmekben, amelyek isteni Szívéből, minden kegyelmek forrásából, a béke és boldogság otthonából áradnak ...

Különösnek tűnhetik fel, hogy az Úr a világ felajánlását kívánja és nincs az egész Egyház felajánlásával megelégedve. Ámde az ő kívánsága uralkodni, szeretve és megdicsőítve lenni s minden szívet szeretete és irgalma által lángragyújtani oly heves, hogy azt akarja, Szentséged ajánlja meg Neki mindenek szívet, akik a keresztség által hozzá tartoznak, hogy így megkönnyítse nekik az Egyházba való visszatérést; de ajánlja meg Neki azok szívet is, akik a lelki életet a keresztség által még nem nyerték meg, bár ő értük életet és vért áldozott, mert ezek is hivatottak egyszer a Szentegyház gyermekeivé válni... hogy így lelki születésük siettetve legyen. Júniusban írt levelemben felsoroltam a kegyelmeket, amelyeket az üdvözítő eme felajánlás által adni akar, valamint a módját is, ahogy ez a felajánlás végbemenjen. Ámde az üdvözítő ösztönzésére gyermeked engedelmisséggel közelítek Szentségedhez, arra is kérve, hogy az Úr Szíve tiszteletének adná meg azt a fényt, amelyet majd ő Szentségednek sugall. Az Úr Jézus ugyan közvetlenül csak a felajánlásról beszélt, de ismételten kifejezte előttem kívánságát, hogy Szívét *mindinkább* tiszteljék, szeressék, hogy így a népek elérjék az üdvösséget. Úgy tetszik előttem, nagyon kedves volna az isteni Szívnek, ha Szentséged az első-pénteket a klérusnak és a híveknek ajánlaná és új búcsúkkal is gazdagítaná...

Szentséged áldását a nővérekre és a gondjaikra bizotakra kéri és Szentséged lábát tisztelettel csokolja,

Szentségednek legalázatosabb és legengedelmesebb leánya,

Oporto (Portugál) 1899 január 7-én;

Jézus Szívéről nevezett

Droste zu Wischering Mária nővér.

A Szentatya január 15-én vette kézhez a levelet és mély megindultsággal olvasta. Mindjárt megbízta az államtitkárt, Jakobini bíborost, aki azelőtt lisszaboni nuncius volt, hogy a levél küldője felől tudakozdjék. A kapott értesítés a legkedvezőbb volt. Midőn pedig a pápa a Szertartások Kongregációjának prefektusa véleményét az idézett levelet illetően kikérte, ez nyíltan kijelentette: „A levél megható, és úgylátszik, az üdvözítő sugalmazta azt.“ A Szentatya mégis megkívánta, hogy a felajánlás ne ezzel a levéllel legyen megokolva, hanem teológiai érvekkel támasszák alá. Az erre vonatkozó körlevélben ez csakugyan teljes mértékben így is történt. Az annecy-i püspökhöz intézett levelében már jelzi is a pápa elhatározását, hogy a következő, 1900. jubileumi év fényét és ünnepélyességét azzal is növelni akarja, hogy az egész világot Jézus Szívének ajánlja fel.

Virágvasárnapján, amely ez évben március 25-ére esett, történt meg ez ügyben a végleges döntés. Április 2-án, húsvét másodnapján írta alá a Szertartások bíboros prefektusa a dekrétumot, amely Jézus Szíve litániájának nyilvános istentiszteleteknél való használatát engedélyezi, s előírja, hogy ama háromnapos ájtatosságon, amely a Szentatya rendelete szerint a világfelajánlást megelőzi, ezt a litániát kell mondani, énekelni.

XIII. Leo ennek a felajánlásnak óriási jelentőséget tulajdonított és mint Doutreloux lüttichi püspök előtt kijelentette, benne pápaságának legfontosabb cselekményét látta.

Lemius előtt pedig így nyilatkozott: „Mit szólna ön ahhoz, ha valaki az ön gondolatát elárulná, amelyet ön senkivel sem közölt? Nemde Isten közbejöttét látná benne. Nos, hát ez történt akkor, midőn a világot Jézus Szívének ajánlottuk.“

Jézus Szíve tisztelete és a pápák*

A Jézus Szíve-tisztelet központi jellegét és átütő erejű jelentőségét az Egyház és világ sorsára semmi sem jellemzi inkább, mint az újabb kor pápáinak magatartása, felfogása és nyilatkozatai.

Ők állanak a vártán, ők az Isten hajójának legfőbb kormányosai, s mint ilyenek, biztonnyal Isten gondolatainak leg-

* V. ö. Biró Ferenc S. J.: E jelben győzni fogsz. Harmadik kiadás. Korda. 1934.

meghittebb tolmácsai. S íme a pápák, Krisztus földi helytartói mind határozottabban foglalnak állást s szinte azonosítják magukat ennek a tiszteletnek világmentő gondolatával. A Jézus Szíve-tisztelet tehát — szerintük is — nem csupán szép történelmi emlék, a szenvedést enyhítő vigasztos, édes bájjal, nem is csupán az áhítat *egyik* hathatós módja, aminő van az Egyház kincstárában akárhány, hanem minden üdvözülendő lelket egyesíteni, irányítani, megmenteni és megszentelni hivatott utolsó és leghatalmasabb eszköz, amely a „a világ eme végső korszakában“ — ahogy az Úr Alacoque Szent Margitnak kijelentette — az emberiségnek szánt.

Adunk tehát itt egy kis összefoglalót az újabb kor pápáinak idevonatkozó — előttünk ismert — fontosabb nyilatkozataiból.

IX. Pius.

A Jézus Szíve-tisztelet a múlt század közepétől indul delölője felé IX. Pius uralkodásával, akit méltán nevezhetünk *Jézus Szíve pápájának*.

Hosszú, korszakalkotó uralma alatt nem múlik el esztendő, hogy valami cselekedettel, jelentős nyilatkozattal ne örökítette volna meg nevét a Jézus Szíve-tisztelet történetében. Valamennyi tette, szava szüntelen visszatérő vezérgondolatait tükrözi vissza:

„*Terjesszétek mindenütt Jézus Szíve tiszteletét!*“

„*Ez menti meg a világot!*“

„*Az Egyháznak és társadalomnak nincs másban reménye, mint egyedül Jézus szent Szívében.*“

„*Ez gyógyít majd meg minden bajt.*“

Kimagasló esemény történetünkben, midőn 1856 augusztus 23-án Jézus Szíve ünnepét az egész Egyházra kötelezően — mint már említettük — bevezette.

1864 december 8-án kiadott — a modern idők szabadelvű tanait kárhóztató — okiratában kijelenti, hogy a kor káros tünetei abban az országban fognak elmúlni, amelyben *Jézus Szíve oly vonzó tisztelete terjed*.

1867-ben így nyilatkozik P. Chevallier előtt: „A mai társadalomnak nincs Jézus szentséges Szívén kívül másban reménye és ebben a Szívben majd minden baj ellen gyógyszer talál.“

Mikor 1875-ben ötszázötvenöt püspök kérelmezi, hogy a

pápa által kitűzendő napon a főpásztorok Krisztus helytartójával az élükön az Egyházat Jézus Szívének ajánlják, a pápa azt feleli, hogy ő is „*hasonlóképen gondolkozik*“.

Miért? Mert — mint kifejti — ő is „Jézus szentséges Szívében találja meg azt a menedékhelyet, ahová az elvetemült emberek rút támadásai elől rejtőzhetünk és *korunk számtalan gyötielmében vigaszt s a jövőre nézve erőt meríthetünk*“.

Midőn a Rómában emelendő Jézus Szíve-templom építőbizottsága előtte tiszteleg, IX. Pius így válaszol: „Nagyon örülök elhatározástoknak, mert látom, hogy eltaláltátok a kor igényeit és meglettétek *Jézus Szíve tiszteletének előmozdítása által a napjaink léhasága elleni orvosságot*.“

XIII. Leo.

IX. Pius utóda, XIII. Leo is meg van győződve, hogy a Szent Szív tisztelete nem csupán a katolikus ájtatosságok egyike, hanem azok közt és fölött a Gondviseléstől adott végső mentőeszköz a világ megmentésére s bajai orvoslására.

Átütőerejű bizonyíték erre a világ felajánlása Jézus Szívének, amelyről az előzőkben már bőven megemlékezünk. Ezzel a világfelajánlással — mint maga XIII. Leo kijelentette — pápasága legnagyobb tettét hajtotta végre. Azt a leghőbb vágyát látta ezzel teljesedésbe menni, amelyről 1893 október 11-én egyik allokúciójában így nyilatkozott: *bár csak a Jézus Szíve-tisztelet tovább fejlődne s az egész földkerekségen elterjedne „mert ez a tisztelet szolgáltatja a hatékony gyógyszert a szenvedő világ bajai ellen. Ezzel az ájtatossággal akarta Isten az eltévedt világot magához hívni*“.

XIII. Leo utódai.

X. Pius, XV. Benedek elődjeik felfogásában teljesen osztoznak s azok intézkedéseit megerősítik és kifejlesztik. Aranybetűkkel írta be nevét a Jézus Szíve-tisztelet történetébe XV. Benedek utóda,

XI. Pius.

Legjelentősebb műve, mikor 1925 december 11-én kelt „*Quas primas*“ kezdetű köriratában valóban nagyszerű ünnepet, a Krisztus Király-ünnepet iktatja bele a liturgiába, amely úgy az ő, mint utóda felfogása szerint voltaképpen *Jézus Szíve* szociális uralmának ünnepe. Ezt a tényt már csak azáltal is nyilvánítja, hogy erre a napra rendeli a Jézus Szívének való

felajánlást a XIII. Leo által kiadott, némileg kibővített formában.

A *Miserentissimus Deus* kezdetű, 1928 május 8-án keltezett köriratában még világosabban juttatta kifejezésre gondolatait s felfogását Jézus Szíve tiszteletének időszerűségét s roppant, világgraszoló jelentőségét illetőleg. Az Úr Jézus Szíve engesztelésére szólítja fel az Egyházat, kiadva és elő is írva erre egy meghatóan szép formát.

Kifejti a pápa, hogy az isteni Gondviselés minden kornak szükségleteiről bőkezűen gondoskodik. Nagy Konstantin idejében — ahogy ezt elődje, XIII. Leo, *Annum sacrum* kezdetű köriratában elmondja — a kereszt jelében ígérte meg a kereszténység fényes diadalát; a mostani szomorú időkben a Jézus Szíve-tisztelet a győzelem szimbóluma. Ebben köt újra szövetéséget Isten az emberiséggel, vele — mintegy szívárvánnyal — kötve össze az eget a földdel, reményt ébresztve, ahogy ezt a bárkából kilépő Noéval tette.

Hivatkozik elődeire, akik ezt a tiszteletet a vakmerő rágalmakkal szemben megvédték, dicsérték s előmozdították.

örömmel emlegeti a pápa a Jézus Szíve-tisztelet különböző módjainak nagy fellendülését, vigasszal tölti el főleg az elsópénteki nagy buzgalom az Oltáriszentséghez való járásban. Kiemeli a Jézus Szívének való felajánlást, amelyet már Alacoque Szent Margit az Úr kívánságára lelkivezetőjével, de la Colombière Kolos atyával együtt megcselekedett.

Minél inkább tiltakozik a világ Krisztus uralma ellen: „Nem akarjuk, hogy ez felettünk uralkodjék“ (Lk. 19, 14.), annál inkább hangoztatniok kell Jézus Szíve híveinek: „*Igen, kell, hogy Ő uralkodjék!*“ És „*eljöjjön az Ő országa!*“ Ez volt az értelme annak is, hogy miért ajánlotta fel XIII. Leo Jézus Szívének az egész emberi nemet. A felajánlással kapcsolatos az engesztelés, amelyre az Úr Szívének annyi joga s méltó igénye van. Ezt az Úr Alacoque Szent Margithoz intézett szavaiban nyíltan ki is fejezte. Ezt az olyan, aki szeret, meg is érti. (Szent Ágoston Jn. Jo. I. 26. 4.)

Miután a pápa a felajánlás s engesztelés hatalmas érveit kifejtette, elrendeli s parancsolja, hogy Jézus Szíve ünnepén — amelynek rangját ezzel együtt *első rangra emeli s nyolcaddal kívánja megtartani* — az Egyház minden templomában

a körlevélhez csatolt engesztelő imát ünnepélyesen elvégezték.

1932 május 3-án a *Charitate Christi* kezdetű körlevelében XI. Pius újra nagy nyomatékkal ajánlja a kereszténység figyelmébe a Jézus Szíve-tiszteletet. A fellegek, amelyek a világ egén tornyosulnak, viharral terheltek s a legrosszabbra engednek következtetni. Nincs egyéb hátra, mint az Úr Jézus szent-séges Szívéhez menekülnünk s főleg elsőrangú ünnepének nyolcada alatt Őt minden módon — ima, alamizsna, vezeklés által — engesztelnünk. Ezek a nagy pápa gondolatai.

XII. Pius.

Jelenleg dicsőén uralkodó pápánk — amint már eddigi szerepléséből is megítélhetjük — éppen nem marad nagy Jézus Szíve-tisztelő elődjei mögött.

Alig lép trónra, már első bemutatkozó körlevelében, midőn rámutat korunk tatóngó sebeire, amelyek gyógyítására Krisztus helytartója elsősorban hivatott, nyomban utal a hatalmas orvosságra is, a *Jézus Szíve-tiszteletre*. „A naponkint mindinkább terjedő s a lelkekben növekvő Jézus Szíve-tiszteletből, — mondja a pápa — amelyet az emberi nemnek a századforduló alkalmával történt felajánlása és a boldog emlékü elődünk által rendelt Jézus Krisztus Királyunk ünnepe annyira előmozdított, Krisztus hívei számára megszámlálhatatlan javak származnak, s mint „a folyó árja, örvendezteti meg az Isten városát“. (V. ö. 45. Zs. 5.)

És vájjon melyik kor szorult azokra inkább, mint a miénk? Mert melyik kor — külső dolgokban való haladás ellenére is — éhezett lelkileg annyira és kínlódott akkora benső lelki nyomorúságban? Valóban csattanósan illik korunkra, amit a Jelenések könyvében olvasunk: „Mert azt mondod, gazdag vagyok és igen sok kincsem van és semmire sem szorulok, és nem tudod, hogy te vagy a nyomorult és szájalmas és szegény és vak és meztelen.“ (Jel. k. 3, 17.) Semmi sem sürgős oly mérvben, Tisztelendő Testvéreim, mint a mi korunk embereinek „hirdetni Krisztus felfoghatatlan gazdagságát“. (Ef. 3, 8.)

Hosszú körlevele folyamán kijelenti, hogy éppen Jézus Krisztus királyságának ünnepén — amely mint maga célzott rá, voltaképen Jézus Szíve ünnepe — akar az apostolfejedelem sírjánál tizenkét papot a püspöki méltósággal feldíszíteni, akik aztán hazájukban, népüknél ezt a szellemet képviseljék.

Levelének végén, mint olyan, aki a szív bőségéből beszél, visszatér vezéreszméjéhez, a Jézus Szíve-tisztelethez: Jézus szentséges Szíve, amely titeket akkora szeretettel karol át... az ártatlanok imáit nem hagyja teljesíttetlenül. — Valósítsátok meg, amit az isteni Mester parancsolt és *Szívének* örökségeként reátok hagyott: „Hogy mindnyájan egyek legyenek.“ (Jn. 17, 21.)

Abban a fenséges, gyönyörű imában, amelyet Szűz Mária szeplőtelen Szívéhez a Szent Péter-bazilikában elmondott s búcsúkkal gazdagítva közkézre adott, nem mulasztotta el, hogy Jézus Szívére megint külön ki ne térjen: „Jézus Szívének felajánlottuk az Egyházat és az egész emberi nemet, hogy beléje helyezve minden reményünket, e Szív legyen számunkra a győzelem s az üdvösség jele és záloga... hogy az összes nemzetek egymással és Istennel megbékélve... a föld egyik sarkától a másikig... zengjék a dicsőség, szeretet és hála örök magasztaló énekét Jézus szentséges Szívének, amelyben egyedül találhatják meg az Igazságot, az Életet és a Békét. Ámen.“ (A. A. 1942 nov. 23.)

JÉZUS SZÍVE TISZTELETE NAPJAINKBAN

Határvonalat ennek az új korszaknak nem vonunk. Erre hiányzik még a történelmi távlat és áttekintés. Csak vázoljuk azokat a gyakorlatokat és jelenségeket, amelyekben a Jézus Szíve-tisztelet napjainkban kivirágzott s amennyiben azokról eddig még részletesen nem szóltunk.

Először is alig van ma gyakorlati katolikus hívő, aki otthonában Jézus Szíve-képet nem tisztelne, valamely Jézus Szíve-társulathoz, egyesülethez ne tartoznék. Felsoroljuk a napjainkban elterjedt, az Egyház által jóváhagyott s búcsúkkal gazdagított társulatokat.

a) Ilyen a Jézus *Szíve Társulata*, amelynek eredete Ala-coque Szent Margit idejére vihető vissza. Sok formára tagozódott. Leginkább elterjedt az, amelyet P. Felici S. J. a 18. század végső éveiben alakított ki s a Szent Pálról nevezett, általa alapított pápi egyesület vezetésére bízott. Ma több mint 10,000 filiális társulatra tagozódik s a hívek millióit sorakoztatja Jézus Szíve zászlaja alá.

b) *Jézus Szívének tiszteletőrsége*, amely 1863-ban Bourbonban, a vizitációs zárdában keletkezett. A tagok naponként egy-egy órát választanak, amelyben Jézus Szívére különösen gondolnak s teendőiket neki ajánlják. Több pápa — mint IX. Pius — tagjának vallotta magát. XIII. Leo pedig így nyilatkozott: „Tiszteletőr vagyok, minden hónapban rendszeren megküldik nekem a havi erénygyakorlati lapocskát és én naponta megtartom őrségi órámat.“

c) *Az agonizáló Jézus Szívének és a Fájdalmas Anyának Társulata*, a haldoklók megsegítésére. Ennek a P. Lyonnard János S. J. által alapított társulatnak nagy jelentőségét szükségtelen éppen napjainkban bizonyítani. Hiszen átlag naponként 140,000, évenként 50 millió lélek lépi át az örökkévalóság küszöbét. Éspedig mily különböző állapotban! Mennyire megokolt, hogy igyekezzünk az isteni igazságszolgáltatás mérlegét sokakra nézve, hacsak grammokkal is, — amelyek sokra mennek — az irgalom oldalára billenteni, állandóan ostromolva az isteni Szívet. Ezt teszik a tagok naponként egy Miatyánkot és Udvozlégyet elmondva s lehetőleg havonként e célra egy félórát imádkozva és megáldozva.

d) *Az Eucharisztikus Jézus Szívének Társulata*. XIII. Leónak 1903 február 16-án kelt brévéje alakította meg a római *Szent Joakim-templomban* és a redemptorista atyák vezetésére bízta. Főcélja a *hála* az Eucharisztia fenséges ajándékáért. Ajánlja a társulat e célra a heti félórai szentségimádást.

e) *Imaapostolság*. Célja az Úr Jézus szent Szíve nagy szándékaiért való ima és tevékenység. Az ima tévmentesen hatékony, ha megvannak a kellő feltételek. Ennek elseje, hogy az „üdvözítő nevében“, másszóval üdvösséges *dologért* történjék. Lehetne-e üdvösségesebb dolog, mint az Úr Jézus Szíve szándékainak megvalósulása, az Ő országának terjedése, virágzása, hogy a bűnösök megtérjenek, az ártatlanság ép maradjon s az igazak még inkább megszentelődjenek? íme ez az Imaapostolság főszándéka, amelyhez havonként egy-egy, a pápa őszentsége által jóváhagyott külön szándék is járul, mint például a missziók vagy a kereszténységnek egyéb életbevágó ügye. A tagok e célra ajánlják fel szabad formában minden reggel a napi cselekedeteiket és szenvedéseiket. Magasabb foka az „apostolságnak“ azokból alakul, akik az előbbi gyakorlathoz ugyanezen célra egy Miatyánkot és Ud-

vözlégyet is csatolnak. A legmagasabb fokozatot pedig azok alkotják, akik Jézus Szíve szándékaira havi vagy heti szentáldozást is felajánlanak. A nagy, ősi gondolatnak ez az új formája Fr. Gautrelet jezsuita papnövendék lelkében fogamzott meg. A kis mustármag óriási fává fejlődött s már világhírességgel bír. A férfiliga és sok más hasonló természetű egyesülés ugyanennek az eszmének szülötte. A németországi „Männerapostolat“ ugyancsak az Imaapostolság szervezetét vette át.

Az Imaapostolság élén ma a Jézustársaság általános főnökétől kinevezett igazgató áll. Az 1260 egyházmegyei és 125,787 helyi igazgató több mint 36 millió tagot vezet a Jézus Szíve Szövetség szabályai szerint. Az irányítás és szellem szolgáltatásban 69 Hírnök 45 nyelven jelenik meg, körülbelül 2.400,000 előfizetővel.

Ezenkívül van még 10 újság is 200,000 előfizetővel, amelyek ugyancsak az Imaapostolság célját szolgálják. A havi szándéklapok 56 kiadásban 10.000,000 olvasónak jutnak kezébe. A Hírnökök szerkesztői Rómából Nuntius ad Nuntios (Hírnökök Hírnöke) című lapot kapnak, amely őket az egész nagy szervezetet érdeklő ügyekről tájékoztatja.

Az Imaapostolság magyar alakulatáról alább még külön megemlékezünk.

A Jézus Szíve-kultusz egyéb jelenségeire legyen szabad csak utalnunk, rámutatnunk. A szentséges Szív tiszteletére számos templom, kápolna épül és alig van olyan, ahol Jézus Szíve képe, szobra ne volna a hívek áhítatának egyik tárgya.

Az elsöpénteki szentáldozás pedig ma már oly tömegmegmozdulás, amely évről-évre nagyobb arányokat ölt s szinte már megkülönböztető jele a buzgó és lanyha katolikusoknak.

„Vox populi vox Dei“, „A nép szava Isten szava“ — mondhatjuk Jézus Szíve tiszteletére is. Isten akarja! Ennek biztosítékai Krisztus földi helytartóinak, a pápának nyilatkozatai.

JÉZUS SZÍVE TISZTELETE HAZÁNKBAN A LEGÚJABB KORBAN

Mi magyarok csaknem minden jó dolgot, de sajnos rossz-
szat is Nyugatról kaptunk. De becsületünkre legyen mondva,
az eszmék, keleti törzsökös fánkba oltva új életerőre kapnak
s idegenszerű jellegükből kihámozódva szinte egészen meg-
magyarosodnak.

Így vagyunk a Jézus Szíve-tisztelettel is, amely még hozzá
nemzeti temperamentumunknak annyira megfelel.

Isten aztán apostoli lelkekkel is megajándékozott minket,
akik megértve az idők jelét, annyi viharok kitett nemzetün-
ket Jézus Szívében mint biztos révpartra, kikötőbe igyekeztek
kalauzolni.

Hogy csak néhányat említsünk Jézus Szíve apostolaink
közül ott van *Tóth Miké S. J.* (1838—1932), akinek csaknem
egész századot felölelő tudományos és hitbuzgalmi működése
méltó emléket érdemelne.

Mint az ásványtan tudósa, huszonnégy éves hangyaszor-
galmú kutatás után megírja „Magyarország ásványai“ című
úttörő munkáját. Működésének súlypontja mégis a vallásos
irodalom talajára esik. Ma, mikor a hitbuzgalmi irodalom való-
sággal virágkorát éli és számarányunkhoz képest bármely
nemzettel a versenyt felveheti, fogalmunk sincs arról a gyászos
szegénységről, amelyben hazánk Tóth Miké idejében sínylő-
dött. Nogáll Jánossal (1820—1899) együtt szinte ők képvisel-
ték aszketikus irodalmunkat.

Tóth Miké nem kisebb szorgalommal, mint hazánk ásvá-
nyait, gyűjtögette a magyar Jézus Szíve-tisztelet emlékeit is
és azt „Hajdan és most“ című 426 lapos, 203 ábrával illusztrált
könyvében nekünk örökségül hagyta. Műve végén meglehető-
sen teljes kimutatást közöl a korabeli Jézus Szíve magyar
irodalomról is.

Különös érdeme azonban, — amint erről meg később meg-
emlékezünk — hogy hosszú évtizedeken át színvonalasan
szerkesztette a „Jézus Szíve Hirnök“-ét s a „Mária Kert“-et,
amelyek az elmúlt században csaknem egyedüli aszketikus
folyóirataink voltak.

Másik kimagasló alakja és zászlóvivője a Jézus Szíve-
tiszteletnek *Bíró Ferenc S. J.* (1869—1938), akinek emlékét sok

maradandó műve, könyvalakban pedig Petruch Antal s. j örökítette meg.

1869 október 10-én, Munkácson született. Ugyanitt és Szatmáron végezte gimnáziumi tanulmányait, amelyek befejezése után a Jézustársaságba lépett. Egész életére szóló hatással volt reá Zádori Jézus Szíve könyvének tanulmányozása. Pappászenteltetése és a teológia elvégzése után Nagyszombatban tölt be az ujoncmester mellett titkári tisztelet, végzi egyben harmadik próbaévet és vezeti a gimnázium Mária Kongregációját.

A fiatalok lelkét a Regnum Marianum eszméjével villanyozza fel és itatja át örökre maradandóan.

Innen Kalocsára kerül, hogy hasonló szellemben vegye munkába a Stefaneum ifjúságát. Itt is szinte csodálatos módon érvényesíti az ifjú lelkeket átformáló képességét s a kegyelem mágiikus erejével viszi a szíveket per Maria ad Jesu, Mária által Jézushoz.

Működésének súlypontja mégis az ország fő- és székvárosára esik. Itt alapítja *Blaskó Mária* közreműködésével a Szívárdákat, amelyeknek első céljuk volt az ugyancsak általa létesített Szív-ujsnak terjesztésével apostolkodni. Alább még külön szólunk róla.

Legkiválóbb és maradandóbb műve a *Jézus Szíve Népleányai Társaságának* alapítása, amiben segítőtársnak a Gondviselés Lafranco Margitot rendelte melléje. Ezzel az intézménnyel hazafias célok is lebegtek szeme előtt. Az ő kedves leányainak egyik főfeladatává a megkérlelést tette, hogy Jézus Szíve szegény, kétes sorsú hazánkon megkönyörüljön. Ezzel az intézménnyel az ország anyagi megsegítésén is kívánt közreműködni, példát adva a teremtmények helyes használatára és megszentelésére. A népleányok ugyanis — akiket éppen ezért nem fogadalommal, hanem esküvel köt le Istennek — hivatászerűen iparral, kereskedelemmel és gazdálkodással foglalkoznak keresztény szellemben, és így voltaképpen Jézus Szíve szellemében. (Korda!)

Jézus Szíve szellemét hivatott terjeszteni a Pécelen alapított lelki gyakorlatos ház és gazdasági iskola is.

A buzgó páter, akinél nagyobb Jézus Szíve-apostolt az újabb kor alig tud felmutatni, 1938 augusztus 26-án Budapesten költözött az Úrhoz és a Kerepesi-úti temető jezsuita sírbolt-

ban várja a boldog feltámadást. (Bővebben megtaláljuk P. Bíró életrajzát és munkáinak leírását Petruch Antal S. J. teológiai tanár „P. Bíró Ferenc emlékezete“ című, immár második kiadást ért kitűnő könyvében.)

Felajánlások

Az Úr Jézusnak az a hő vágya és igénye, hogy az egyes közületeket, mint a családokat, városokat és országokat is birtokolni akarja, hazánkban szintén élénk visszhangra talált.

A családok — főleg a Jézus Szíve Szövetségnek buzgókodása folytán — ezerszámra ajánlják magukat az isteni Szívnek és keresnek nála oltalmat és vigaszt.

Az intézetek közül a kalocsai Stefaneum ajánlotta fel magát először 1884 június 20-án Molnár László rektor és Menyhárd László konvikтусi prefektus idejében.

A városok közül *Szeged* volt az első, amely magát hivatalosan is felajánlva, Jézus Szíve oltalmába helyezte.

A nagy és emlékezetes esemény Bús Jakab S. J. kezdeményezésére az AVE (Anyaszentegyházat Védő Egyesület) rendezésében 1921 március 6-án a rókusai templomban ment végbe. A város nevében Somogyi Szilveszter, Szeged felejthetetlen emlékü nagy polgármestere mondotta el a felajánló imát.

Ezt a felajánlást 1930 október 24-én a gyönyörű fogadalmi templom felszentelésével kapcsolatban, majd 1937-ben az általános szent misszió alkalmával újították meg. 1940-ben a fogadalom 20. évfordulójakor az egész város ismét hivatalosan is ünnepelt. Az előkészítésben Virágh Andor S. J. fejtett ki értékes munkát. A hatalmas és remek díszbeszédet a város közgyűléstermében 1940 május 31-én dr. Muntyán István táblai elnök mondotta.

Ezután a városok közt *Kalocsa* következett. Az érseki székhely 1935 június 30-án tartotta felajánlási ünnepét. Itt a várost dr. Farkas Géza polgármester képviselte.

Kassa törvényhatósági bizottsága 1941 február 26-án Tost Barna prelátus-kanonok indítványára egyhangúan elhatározta, hogy a várost a polgármester megfelelő keretek közt Jézus Szívének felajánlja. A nagyjelentőségű eseményt háromnapos ájtatosság és kilencedek készítették elő. A nagy propagandát e célból Csávossy Elemér S. J. rektor és Virágh Andor S. J. irányították. A felajánlás 1941 június 22-én ment végbe, ame-

lyet dr. Pohl Sándor polgármester végzett a város nevében Jelen voltak a megyéspüspök s valamennyi világi hatóság képviselője. A város ünnepi díszben ragyogott.*

Különös fényel szentelte magát a szentséges Szívnek *Székesfehérvár*. Alapos előkészítés után 1943 virágvasárnapján történt a nagyszerű, mély benyomást keltő esemény. Miután az egyházmegye püspöke, Shvoy Lajos a felajánlás jelentőségét kifejtette, a város polgármestere, dr. Farkas Sándor a következő fogadalomszerű deklarációt olvasta fel:

„Urunk Jézus Krisztus! Királyunk és Istenünk! *Hisszük*, hogy itt az Oltáriszentségben valósággal jelen vagy. Megsemmisülő alázattal borulunk le előted és imádunk téged.

Köszönjük neked, hogy a háború borzalmaiktól megőrizted városunkat. Köszönjük, hogy helyettünk, bűnösök helyett állandóan engesztel az Atyát; hogy a te isteni Szíved a mi bűneinkért szüntelenül engesztelő áldozat.

Te végtelenül jó vagy hozzánk. Mi mégis milyen hálátlanok voltunk irántad! Jóságodat megbántásokkal viszonzoztuk. Bűnbánó szívvel kérünk tőled bocsánatot. Engesztelni akarunk Téged a magunk, családjaink és városunk bűneiért.

ígérjük, hogy ezután parancsaidat megtartjuk. Téged imádunk, szent nevedet tiszteletben tartjuk, a te napodat megszenteljük, a szeretet és igazságosság cselekedeteit gyakoroljuk, házasságban és azon kívül egyaránt tiszta életet élünk, erkölcselenséget soha, semmi formában nem tűrünk, családukbán, társadalmi életünkben és városunk közéletében törvényeidet megtartjuk és másokkal is megtartatjuk, gyermekeinket és ifjúságunkat Szent Szíved szeretetére és tiszteletére neveljük és ebben előtűnik jőpéldával járunk elől.

Városunkat ünnepélyesen szentséges Szívednek ajánljuk, mert tudjuk, hogy te vagy egyetlen menedékünk. Egyedül te tudsz bennünket minden bajtól megóvni, aki a világot megváltottad.

Urunk és Istenünk! Te azt mondtad: kérjétek és adatik nektek. Bizalommal kérünk, áldj meg mindnyájunkat! Áldd meg családjainkat, városunkat és magyar hazánkat. Áldd meg a harc-téren küzdő katonáinkat Légy sebesültjeink vigasza, azoknak pedig, akik életüket áldozták, adj örök boldogságot. Kérünk, vezess el bennünket a régi szabadelvűség rabságából és Isten gyermekeinek -szabadságára és világosságára, hogy áldásod le szállhasson reánk és mindig velünk maradhasson. Legyen szentséges Szíved ebben a városban igazán minden szív királya és középpontja.

Városunkban ajánlotta fel egykor nemzetünk válságos óráiban első Szent Királyunk országát és koronáját égi Édesanyánknak, ki azóta lett Magyarország Nagyasszonyává. Szent királyunk példájára és közbenjárása által ajánljuk fel a mai vérzivataros időkben városunkat Nagyboldogasszonyunk keze által szentséges Szívednek és kérünk, fogadd kegyesen felajánlásunkat és hallgass meg minket. Ámen.“

* Bővebben lásd Csávossy: A századok nagy jele.

Kolozsvár. A pápák avignoni fogságának idejében épült Szent Mihály-templomba nem kisebb cél hozta össze Kolozsvár 34,000 lelkét számláló római katolikus híveinek képviselőit, mint az, hogy nyilvánosan hitet vallva a keresztény és magyar hagyományok mellett, az ország sorsát évszázadokra eldöntő órában *Kassa*, *Szabadka* és *Nagyvárad* stb. példáját követve városukat felajánlják Jézus és Mária szeplőtelen Szívének. Kolozsvárot különösen nagy értéket adott ennek a felajánlásnak az, hogy a miniszterelnök is résztvett az ünnepi eseményen.

Az ájtatosságot, amely 1943 december 10-én folyt le, a Marianum énekkara vezette be Kotsis Cecília nővér vezetésével előadott énekével, mely után dr. Baráth Béla kanonokplébános a szószékről beszélt a városfelajánlás örök jelentőségéről és korszerűségéről. A Jézus szentséges Szívének litániája után dr. Kovrig Béla egyetemi prorektor végezte az Oltáriszentség előtt a felajánlást, melynek szövegében, miután a Magyarok Nagyasszonyának közbenjárását kérte, többek közt ezeket mondotta: „Nemcsak fajunkat, törzsünket, szűkebb népünket ajánljuk fel, Uram, hanem ennek a városnak minden lakóját, apraját-nagyját, fajra, származásra, anyanyelvére és arra való tekintet nélkül, hogy tagja-e a Te misztikus Testednek. Mert mi nem törzsi, nem népi, hanem egyetemes Istent imádunk Benned, aki Királya vagy minden népnek, azoknak, akik szereteted törvénye szerint élnek, de azoknak is, akik — talán csak egy múltó történelmi pillanatra — letértek az igazság útjáról.

Kállay Miklós miniszterelnök, aki Inczedy Joksmán Ödön főispán és dr. Keledy Tibor polgármester társaságában érkezett, s a templom déli kapuján a papság üdvözlése mellett vonult be a szentélybe, látható megindultsággal vett részt a határszélre került erdélyi főváros felajánlásának ünnepi aktusán, melynek során Sándor Imre püspöki helytartó nagy papi segédlettel adott áldást. A felajánlási szertartás a magyar himnusznak és az Eucharisztikus Kongresszus himnuszának eléneklésével fejeződött be. (Nemzeti Újság.)

Kiskunfélegyháza újjáalapításának 200 éves jubileumán, 1943 június 3-án szentelte magát az Úr Jézus szent Szívének. E napra a város apraja-nagyja szent lelkesedéssel és benső megújulással készült. Mindenki kötelességének érezte, hogy

a két százados évfordulóra lelkét is rendbehozza. Olyanok keresték fel a gyóntatószéket, akik 30—40 éven át nem járultak a szentségekhez.

A felajánlás lényegét, jelentőségét előadásokon, újságcikkekben, falragaszokon ismertették. E munkába még a reformátusok is bekapcsolódtak. Kovácsné Huszár Jolán: „Szívemet égő áldozatul...” című cikkében is az Úr Szívét kereső lélek hangja csendül meg. Az ünnepi aktust az egyes családok, intézmények felajánlása, majd háromnapos lelki-gyakorlat vezette be, amelyet a város különböző templomaiban tartottak.

A jubileum napján a város fényben úszott. Dr. Pétery József megyéspüspök a Szent János-téren felállított tábori oltárnál szentmisét celebrált. Ez alkalomra azokat a lapokat, amelyeken a lakosság névaláírással családja és a város felajánlását kívánta, az oltárra helyezték. Szentmise után Vedres Béla apátplébános néhány szóval kifejtette, hogy a város az eltelt 200 esztendőn át élvezett sok jóért és szépért méltóbb hálát nem adhat, mintha magát ünnepélyesen az Úr Jézus szent Szívének felajánlja. Ezután dr. Rozsnyai Béla polgármester az egyházi és világi hatóság s beláthatatlan tömeg jelenlétében a következő imában ajánlotta a várost az isteni Szív oltalmába:

„Egek hatalmas Ura, Istene, aki a népek, nemzetek, családok és az emberek sorsát emberi ésszel föl nem ért bölcseséggel intézed, fogadd kegyesen városunk lakosságának hálaadását azért, hogy 200 esztendőn át védted, óvtad és segítetted.

Megváltó Jézusunk, aki gyarló emberi formában közénk jöttél, hogy Szent Szívednek utánozhatatlan jóságát feltárd, követendő hitünk lényegét és irányát megmutasd, fogadd kegyesen méltatlan szolgálid és szolgálóid szándékát és kérését.

Engedd meg, hogy Szent Szívednek oltalmába felajánljuk városunkat minden gyarlóságunkkal, méltatlan, bűnös testünkkel, lelkünkkel együtt az egyeseket, a családokat és intézményeinket. Felajánljuk a 200 esztendő munkát, az igyekezetet, az alkotásokat, az egymás, a városunk és nemzetünk iránti ragaszkodásunkat és szeretetünket. Felajánljuk Szent Szívednek a hozott áldozatokat, a háborúban elhullott vért és könnyet, a feláldozott hősi életeteket, a még meghozandó áldozatokat s a becsülettel várt igazságos béke utáni vágyakozásunkat.

Szentséges Szívednek kiapadhatatlan jóságát sugározd továbbra is felénk, hogy meg tudjuk érteni és érezni mi is a Szív jóságának hatalmas erejét, hogy az Isten és emberek iránti szeretet irányítsa minden cselekedetünket.

Fogadd kegyesen felajánlásunkat s engedd meg, hogy a mai napon elhatározott jószándék egész életünkre nyomot hagyjon lelkünkben. Ámen.“

A felajánlási ima után az ifjúság sorfala között hosszú menet kísérte vissza a megyéspüspököt a templomba. Kiskunfélegyháza valóban ennél megfelelőbb módon aligha rohatha volna le háláját az isteni Jóságtól nyert kegyelmekért.

Buzgó előkészület után 1943 június 6-án Pécs városa is az Úr Jézus szent Szívének ajánlotta magát. Az ünnep délelőttjén Angelo Rotta pápai nuncius főpapi misét pontifikált. Az ősi székesegyház ez alkalommal zsúfolásig megtelt.

A felajánlási ünnepség délután a Pius templomból kiinduló szentségi körmenettel kezdődött, amelyen mintegy 40,000 ember vett részt. A város környékéről is számosan érkeztek, A felajánlást az egyházi és világi hatóságok jelenlétében a Széchenyi-téren emelt oltárnál tartották. Virág Ferenc megyéspüspök alkalmi beszédet mondott, majd dr. Esztergár Lajos polgármester bensőséges imában ajánlotta a várost Jézus szent Szívének. Az ünnepség fényét az összes iskolák énekkarának együttes közreműködése nagymértékben emelte.

Szent István szülővárosa, *Esztergom* ugyancsak e napon ajánlotta magát az isteni Szív oltalmába. Az ünnepség a hatalmas bazilikában folyt le. A szentélyben teljes számmal a vármegye, a város és katonaság vezetői foglaltak helyet, míg a bazilika hajóját a hívők óriási tömege töltötte be. A szomszédos községek vezetői is megjelentek.

Az ünnepélyes felajánlás előtt dr. Kaiser Ferenc plébános elmélkedési pontokat adott, dr. Szokolay Antal protonotárius kanonok pedig litániaszerű könyörgő fohászokat imádkozott elő. Az utolsó elmélkedés végén Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás meghatottan mondta el az imát, amelyben Esztergom városát és annak minden családját ünnepélyesen Jézus szentséges Szívének ajánlotta fel. Utána a hívők hatalmas serege előtt a családi élet szentségéről szentbeszédet mondott.

Az Úr Jézus szentséges Szívének szentelt városok közé tartozik *Keszthely* is. A felajánlást az Andrassy-térre áthelyezett 170 éves Szentháromság-szobornál felállított tábori oltár előtt tartották. Az ünnepség az új helyre került szobor megáldásával vette kezdetét, majd dr. Szerecz Imre apátplébános ünnepélyes szentmisét mondott. Ennek befejeztével Láng Jó-

zsef városbíró a testületileg megjelent előljárásság és a katonai parancsnokság, hivatalok, intézmények képviselőitének jelenlétében az oltár előtt elmondotta az imát, amelyben a várost és annak minden tagját az Úr Jézus szentséges Szívének ajánlotta. A felajánlás után az egész hívősereg körmenetben a templomba vonult vissza, ahol a bensőséges ünnepséget „Te Deum“-mal fejezte be.

Értesülésünk szerint Szombathely, Érsekújvár, Szekszárd, Pestszenterzsébet — s valószínűleg még több más város és község — ugyancsak a szentséges Szív különös oltalmába ajánlotta magát.

Budapest, székesfőváros hosszú előkészület után páratlan fényvel és meghitt bensőséggel 1943 június 27-én, Szent László ünnepén helyezte magát Urunk szentséges Szívének oltalmába. Az ünnepség az ellenséges légitámadás folytán megsérült, de újból helyreállított városmajori Jézus Szíve-templom ünnepélyes felszentelésével vette kezdetét. A szertartást dr. Serédi Jusztinián bíbornok, Magyarország hercegprímása végezte.

A templomszentelés után megkondultak a harangok és a Városmajor kanyargós utain megindult a szentségi körmenet a szabadban felállított oltárhoz. A menetet — ragyogó napfényben — az ifjúsági csoportok nyitották meg. Az Oltáriszentséget a bíboros főpásztor vitte. A főváros és egyházközségek vezetői, a megjelent előkelőségek és a küldöttségek követték. Mikor a körmenet a kijelölt helyre ért, a hercegprímás elhelyezte az Oltáriszentséget és az oltár mellett felállított szószékről rövid beszédet intézett a parkot teljesen betöltő hívősereghez, melyet mikrofonok továbbítottak és a rádió is közvetített. Méltatta a templom és oltár — mint a hitélet középpontjának — jelentőségét, majd kifejtette ama gondolat szépségét, hogy a székesfőváros vezetősége éppen a helyreállított istenháza tövében kívánja a várost és annak polgárságát ünnepélyesen Jézus szentséges Szívének ajánlani.

A főpásztor szózata után dr. Szendy Károly polgármester férfias határozottsággal, térden állva mondotta el a következő felajánlási imát:

„Urunk Krisztus! Élő hittel és mélységes hódolattal borulunk le Előted ebben az ünnepélyes pillanatban, mi Budapest székesfőváros vezetői, a budapesti katolikus egyházközségek

és katolikus hívők. Hálát adunk Neked, hogy az elleneink bombáitól megrongált templomban újra bemutathtuk a legszentebb áldozatot. Hálát adunk Neked azért is, hogy hazánkat és szép fővárosunkat eddig csodálatosan megóvtad a szörnyű háború kegyetlen pusztításaitól. Mindmáig tapasztalt jószágodban és irgalmadban hívő lélekkel bízva, a mai napon felajánljuk magunkat és fővárosunkat szentséges Szívednek.

Fogadd el, Urunk, ezt a mi alázatos felajánlásunkat és mutasd meg irgalmadat hazánk és városunk megóvásával. Add vissza nekünk és az egész világnak a Te Szíved szeretetének békéjét. Ha pedig, Uram, az volna a rendelkezés, hogy még szenvednünk kell és újabb megpróbáltatásokat kell elviselnünk, Urunk Krisztus, kérünk Téged, adj nekünk arra erőt és kegyelmet. Segíts meg, hogy a megpróbáltatások közepette is — miként hívő és szenvedő hőseink — erős hittel, az isteni akaratban megnyugodva, elszánt lélekkel és Tebened bízva helytálljunk.

Add meg nekünk, hogy elhivatottságunknak itt, ezen a vérrel megszentelt helyen rendelkezésed szerint megfelelhessünk és a jelenlegi világégsből az ezeréves szentistváni Magyarországnak támadjon fel a Te dicsőségedre.“

E megkapó felajánlást az óriási tömeg térdelve, mély meghatottsággal hallgatta. Utána ők maguk mondták el — az egyesek és családok nevében — azt a közös felajánló és engesztelő imát, amely — ugyanazon a napon — a fővárosban tartott összes úrnapi körmenetek negyedik oltáráról szállt az ég felé:

„Jézus Krisztus, Istenünk és Királyunk, élő hittel és mély-séges hódolattal borulunk le színed előtt és hálát adunk neked, hogy hazánkat és fővárosunkat csodálatosan megóvtad a szörnyű háború pusztításaitól. Jóságodban és irgalmadban bízva bíboros főpásztorunknak és városunk vezetőinek imájával egyidejűleg a mai napon felajánljuk magunkat, intézményeinket és székesfővárosunkat szentséges Szívednek. Bűnbánó szívvel állunk előtted, hogy megengeszteljünk vétkeinkért: a sok káromlásért, mely szent nevedet közöttünk éri; az evilágias szellemért, mely rólad és az örökkévaló hazáról megfelelően a szemérmelenség vétkeiben és mértéktelen mulatozásokban keres kétes örömeiket; a mohó bírvágyért, mely annyi igazságtalanság forrása. Kiváltképpen pedig fájjaljuk a család, a gyermek és a szentségi házasság ellen elkövetett sokszámú bűnt.

Ne nézd vétkeinket, Uram, hanem tekintsd jószándékunkat. Tekintsd gyermekeink ártatlanságát, a Tebened bízók türelmét és megnyugvását, a zárdáinkban és kolostorainkban hozott áldozatokat, a gyermekkel megáldott szülők önmegtagadását, hős honvédeink vérehullását és csonkaságát, özvegyeink és árváink patakzó könnyeit. Tudjuk, hogy kevés a jó, mit bűneinkkel szembeállíthatunk, de azt is tudjuk, hogy kész vagy irgalmazni és tíz igazért sok száznak kegyelmezni. Mutasd meg irgalmadat városunk megóvásával és a béke áldásainak visszaadásával.

Nagyasszonyunk, Világ Királynője! Engedd, hogy miután szent Fiadnak Szívéhez folyamodtunk, kérelmünk támogatá-

sáért anyai szívedhez esedezzünk. Segíts hathatós közbenjáróssággal és ne engedd, hogy elpusztuljon ez az ország és szétrombolják szépséges fővárosunkat. Tekintsd első szent Királyunk érdemeit, ki hazánkat neked ajánlotta; Szent László vitézségét, kit lovagi tetteiben a te tiszteleted lelkesített. Tekintsd többi szentjeinket, kik közül Margit királyleány Dunák szigetén élte áldozatos életét hazájáért. Emlékezzél őseink buzgóságáról, kik Buda és Pest első templomait mind a mai napig tartó hatállyal a te tiszteletedre avatták. Neked köszönték atyáink ős-Budavár felszabadulását a török járom alól. Oltalmadba vetett hitüket pénzeik ércébe vészték, zászlóik selymére hímezték. Hasonló bizalomtól lelkesülve kérünk, Anyánk, segíts a kísértések legyőzésében, hogy szent Fiadnak tiszta szívvel szolgálhassunk; állj mellettünk a csapások és megpróbáltatások idején, hogy csüggedés nélkül, rendíthetetlen hittel dolgozzunk nemzetünk jövőjén és iővárosunk virágzásán. Nyisd meg szemét azoknak, akik a hit ellenségeitől várják üdvüket, távoztasd tőlünk a viszály szellemét, hogy egy szívvel és akarattal ragszkodjunk első szent Királyunk szellemi örökségéhez. Ezer éven át mellettünk álltál, Nagyasszonyunk, jöjj segítségünkre most is, történelmünk e nehéz óráján. Ajánlj minket Istennek, hogy a te virágos kerted, a híres Pannónia minden fenyegető veszedelemtől megszabaduljon, szent Fiadnak hűséggel szolgáljon és a te anyai jóvoltodból a vértengerben úszó eltévedt Európának világítótornya legyen, hogy bennünk lássa a világ a te anyai szívednek és szent Fiad irgalmának csodáját. Ámen.“

Az ünnepség szívből fakadó „Te Deum“-mal végződött, amelynek elhangzása után visszakísérték az Oltáriszentséget a templomba.

Budapest lakossága e felajánlással valóban példatadó módon bizonyította be az isteni Szív iránt viseltetett bensőséges érzületét s Beléje vetett határtalan bizalmát...

Országunk felajánlása

Hazánk a harmadik ország a világon, melyet hivatalosan Jézus édes Szívének felajánlottak. A történelmi jelentőségű esemény a világháború elején, 1914 december 8-án ment végbe.

I. Ferenc József királyunk, egyike a Habsburg-uralkodók legnagyobbjainak e célból schönbrunni palotája kápolnájába hozatta a döblingi karmelita kolostorból azt a híres Mária-kegyképet (lehajtottfejű Mária), amely előtt hajdan a szentéletű II. Ferdinánd királyunk is népéért annyi áhítattal imádkozott. Ez előtt a kegykép előtt ajánlotta ősz uralkodónk egész birodalmát és így ebben hazánkat is az isteni Szívnek. A szentmisét ezúttal Bécs bíboros-érseke mondta. Ezt a királyi felajánlást a magyar püspöki kar mintegy közölte hazánk minden plébá-

niájával, elrendelve, hogy 1915 január 1-én magukat és nemzetünket az Úr Jézus oltalma alá helyezzék. Méltán hihető, hogy ha ez a felajánlás meg nem történik, hazánk már csak a történelem emlékei közé tartoznék.

Intézmények

Se szeri, se száma az intézményeknek, amelyek azóta Jézus Szívének felajánlották magukat. Könnyebb volna azokat a katolikus iskolákat, egyesületeket és egyéb intézményeket összeszámlálni, melyek ezt még meg nem tették, mint amelyek már megcselekedték.

A szorosán vett állami intézmények között talán *a szegedi belgyógyászati és diagnosztikai klinika* volt az első, amely magát megfelelő előkészület után Jézus Szívének ajánlotta. Jelen volt mintegy 20 orvos, élükön a professzorokkal. A felajánló imát 1942 október 25-én, Krisztus Király ünnepén az orvosok, szerzetesi és világi ápolók, alkalmazottak és betegek nevében a megyésfőpásztor, dr. Glattfelder Gyula mondotta:

„Édes Jézus, az emberiség Megváltója, a mindenségnek örök, halhatatlan és egyetlen Királya, mi a szegedi M. Kir. Belklinika és Diagnosztika professzorai, orvosai, szerzetesi és világi ápolói, alkalmazottai és betegek hódoló tisztelettel jelenünk meg előtted. A nagy világégből, mely elnyeléssel fenyegeti a Hozzád hűtlenné vált és Tőled elszakadt társadalmat, de a Benned bízót is nehéz próbákkal sújtja, temérdek emberi szenvedésünkből, a vér- és könnytengerből Hozzád menekülünk mint az egyetlen Űthoz, a megváltó Igazsághoz és üdvözítő Élethez. Leborulva isteni színed előtt ünnepélyes ígérettel visszavonhatatlanul felajánljuk magunkat Neked királyi jogarod hatalma alá vetjük intézményeinket és életünket, munkáinkat és szenvedéseinket, áldozatainkat és harcainkat, amelyekben a tudomány és szeretet fegyverével szenvedő embertársaink segítségére sietünk.

Te földi életed napjaiban csodálatos hatalommal és ki nem fogyó szeretettel szórtad az élet és a gyógyulás áldásait és ajándékait. Folytasd bennünk megváltásodnak királyi munkáját, akik kikötések és minden vonakodás nélkül átadjuk magunkat Neked és vállalunk Téged, hogy irgalmasságod teremtő és gyógyító jósága szakadatlanul áradjon rajtunk keresztül a szenvedő és segítségre szoruló emberiségre. Fogadd el a mi szolgálatunkat is és kapcsolj bele munkáinkat országépítésed isteni művébe. Adj fogyhatatlan erőt, munkakedvet és nagy lendületet, kitartást és hűséget hivatásunk teljesítéséhez, hogy a harc, amit a halál ellen az életért vívunk, embertársaink javára váljék, és a Te dicsőségedre szolgáljon. Aki szenvedéssel váltottad meg a világot, munkáink fáradságát, szenvedéseink türelemmel elviselt fájdalmát a magad királyi áldozatával egyesítsd.

A tieid vagyunk és akarunk lenni egészen. Cselekedeteinket előzze meg a Te igazságod sugalmazása és kísérje mindvégig szereteted jósága. Krisztus Király, uralkodj felettünk korlátlan hatalommal. Légy vigasztalásunk és örömünk a szenvedésben és a szomorúságban, békességünk a harcban, erőnk a munkában, tanácsadónk a bizonytalanságban, hűségünk a próba idején. Királyi Szíved szeretetének ellenállhatatlan indulatával vonj magadhoz minket és uralkodjál felettünk most és mindörökké. Ámen.“

A sebészeti klinikán az előkészítő triduumot P. Alaker György S. J. vezette s a felajánló imát Vidakovits Kamilló professzor vezegzte.

Szerzetesrendek

A férfi és női szerzetesrendek között alig akadna egy is, amely magát Jézus Szíve odaadottjának nem vallaná és ezt felajánlás, szobrok, képek, kápolnák felállításával kifejezésre nem juttatná.

Megpróbálkozunk itt néhány adattal szolgálni, amelyekből a Szent Szív tiszteletének nagyarányú terjedésére napjainkban méltán következtethetünk. Egyes szerzetek adatai — amelyeket szívesek voltak rendelkezésünkre bocsátani — ugyan a messze múltba nyúló gyökerekre is rámutatnak. Ez azonban az áttekinthetőséget nem zavarja, hanem inkább előmozdítja.

A kimerítő adatok összegyűjtése majd a jövő történetírónak lesz feladata.

Baziliták

A Lengyelországban élő baziliták a 17. és 18. században szoros lelki kapcsolatban voltak a lengyelországi jezsuitákkal. Ez lehet a magyarázata annak, hogy a Jézus Szíve-tisztelet oly gyorsan meghonosodott az összes lengyelországi bazilita kolostorokban is. A Paray-le-Monial-i jelenések után alig néhány évtizedre, 1731-ben a minszki bazilita monostorban már megalapítják az első Jézus Szíve-egyesületet (confraternitas) és a görög szertartás szellemében összeállítják az első liturgikus Jézus Szíve-ájtatosságot. Minszk után gyorsan terjed az egyesület és ájtatosság. Rövid idő alatt nem volt bazilita monostor ezen egyesület és ájtatosság nélkül.

Lengyelország feldarabolása után a bazilita monostorok mind a cári ortodoxia uralma alá kerültek. A tűzzel-vassal kiirtott unióval együtt megszűnt a Jézus Szíve-tisztelet is.

1882-ben a rend kívánságára XIII. Leo pápa által megreformált rend megújulásának középpontjává a Jézus Szíve-tiszteletet teszi. A következő évben a dobromili noviciaházban az isteni Szív tiszteletének különleges formáját vezetik be, amely tisztelet a Jézus Szíve-képpel együtt a többi kolostor falai közé is gyorsan bevonul. 1886-ban a leMBERGI monostor templomában megalakítják az első imaapostolsági egyesületet. Ez futótűzként terjed nemcsak a szomszédos

falvakban, hanem mind a három görög szertartású egyházmegyében úgyannyira, hogy 1911-ben a három püspökség területén az Imaapostolság tagjainak száma meghaladja a százezret.

1906 december 1-én, a rendi káptalanon az Úr Jézus szentséges Szívének felajánlott Rend főfeladatának tekinti az isteni Szív tiszteletének terjesztését. A bazilita missziók, valamint az általuk kiadott számos nyomtatvány révén a Jézus Szíve-kultusz mindenfelé elterjed és 1909-ben mind a három gör. kat. egyházmegye összes paróchiájával ünnepélyesen Jézus Szívének szenteli magát.

Az isteni Szív tisztelete nyomán még az eldugott falvakban is magasszínvonalú hitélet alakult ki. A magyarországi rendtartomány reformjával indult meg a Jézus Szíve-tisztelet a magyarországi magyar és rutén görögkatolikusok között. Addig az Úr Jézus szentséges Szívét a görög szertartású rutének egyáltalán nem, a magyar görög szertartásúak pedig csak csekély mértékben ismerték. Nyilvánosan úgyszólván sehol sem tisztelték. A bazilita monostorokon keresztül hamar meghonosodott és tért hódított a nyilvános Jézus Szíve-tisztelet is.

Máriapócscon 1924-ben megalapították a Szívárdát. A pócsi szívárdisták buzgó lelkiatyjokkal sorra járták a szomszédos gör. szertartású falvakat és látogatásuk nyomán egymásután alakultak a Szívárda-csoportok. Meghonosodott a nyilvános Jézus Szíve-ájtosság, a havi gyónás-áldozás, a nagykilenced végzése, minek következtében egyes falvakban az első-péntek egész ünnepi jelleget nyert.

A munkácsi egyházmegye területén eddig 42 Jézus Szíve Szövetség alakult; a hajdudorogi egyházmegyében pedig csaknem minden paróchia területén — legalább a Szívárda keretében — létesült.

A Jézus Szíve-tisztelet térhódításának a görög szertartásban is az iskolásgyermek a legbuzgóbb munkásai. Még az újításoktól idegenkedők szívébe is szinte észrevétlenül csepegtetik be a gárda-gyűlésekről hazasiető melegszívű pajtik az isteni Szív szeretetének melegét . . .

Domonkosok

Eudes Szent János (megh. 1680), aki X. Pius szerint az isteni Szív *liturgikus* tiszteletének szerzője, doktora és apostola, Jézus Szíve tiszteletének ügyét írásban és szóval annyira előmozdította, hogy egyes egyházmegyékben már 1672-ben nyilvános ünnepet is sikerült kieszközölnie. Ezzel Alacoque Szent Margit küldetését előkészítette, P. Croiset s P. Galliffet munkáját pedig — az ünnep hivatalos behozatalát illetőleg megkönnyítette. A nagyszerű cél megvalósítására Szent Domonkos rendje is a legnagyobb és önzetlen buzgalommal ajánlotta fel közreműködését.

Végigkísértük az Úr Jézus Szíve tiszteletét diadalútján. Szent Domonkos rendje — fiai és leányai egyaránt — mindig a saját szívügyüket látták benne. Oltárokat, templomokat emelnek tiszteletére s 1873 óta házakat helyeznek különös védelme alá.

Nagynevű generálisuk, *Jandel Sándor Vince* (megh. 1872) Marinoban tartott .lelkigyakorlata alatt erősen indítatva érzi magát,

hogy rendjét Jézus Szívének ajánlja. Meg is tette s erről rendjét 1872 március 7-én értesítette. Egyben felszólítja az egész rendet, hová a legközelebbi Jézus Szíve-ünnepet a legnagyobb fénnel üljék meg s ez alkalommal minden ház előljárója magát s alattvalóit Jézus Szent Szívének szentelje. Ugyanezt tegye minden rendtag is.

Laiocca József Mária (megh. 1891) generális kérésére 1889 óta a domonkosok is Jézus Szíve ünnepét mint elsőrangút tarthatják meg.

Frühwirth András generálisuk pedig, akit 1891 szeptember 9-én választottak meg, már ugyanazon hó 29-én Paray-le-Monialban rendjének felajánlását Jézus Szívének ünnepélyesen megújítja.

Az előadottak bár általános jelentőségűek, de hazánkat is közelről érdeklik. Megmagyarázzák a magyar férfi és női domonkosok buzgalmát az Úr Jézus Szíve tiszteletének gyakorlásában s terjesztésében. A magyar domonkosok Jézus Szívének való felajánlásukat évenként megújítják.

(V. ö. P. A. Walz: De veneratione divini Cordis in Ordine Praedicatorum. Altéra editio. Roma „Angelicum“. 1937.)

Ferencesek

Szent Ferenc rendjében Jézus Szíve tiszteletét illetőleg nevezetes *P. Bernardino da Portogruaro* rendfőnöksége. (1869—1889.) ő ugyanis 1874-ben Szent Bonaventura triduumának második napján az Aracoeli Bazilika Szent Ferenc-oltáránál az egész rendet felajánlotta a szentséges Szívnek. Indítóokai között az is szerepelt, hogy a rend Szentjéi mindig kifejezték tiszteletüket a Szent Szív iránt és mert a rend provinciáiban nemcsak a 18. században — amikor ünnepét elrendelték — kezdték tisztelni, hanem a Szív iránti áhítat már jóval előbb a rendnek a Megfeszített tiszteletéből fakadó jellemző ájtatósága volt. A generális felhozza azt is, hogy a szentséges Szív ábrázolása töviskoronával övezve, fölötte kereszttel, amint ezt Alacoque Szent Margit szemlélte: „Trovasi impresso ab antico nel maggiore stemma deli' Ordine nostro“, a rend nagyobbik címerén szintén régtől fogva látható. Ugyanő rendelte el azt a naponkinti Szent Szívnek történő följajánlást, amelyet 1874 óta minden ferences rendházban a vesperas után — minden más elrendelt ima megszüntetésével — a rendtagok anyanyelvükön (hazánkban latinul) elmondanak. Az ima szövege a következő:

„Ó szeretetreméltó üdvözítő! Attól a kívánságtól indítatva, hogy lelkem hálás érzelmeit irántad kinyilvánítsam s bűneimért valamelyes elégtételt nyújtsak, magamat a te legszentebb Szívednek szentem s felteszem magamban, hogy kegyelmed jóvoltából téged soha többé megbántani nem akarlak. Ó Jézus legszentebb Szíve, öntsd ki áldásaid teljességét a Szent Egyházra, annak minden szolgájára s fiára, főképen a mi rendünkre és tartományunkra. Erősítsd meg az igazakat, térítsd meg a bűnösöket, támogasd a haldoklókat, szabadítsd meg a purgatóriumban szenvedőket s terjeszd ki minden szívre szereteted édes uralmát. Ámen.“

Jézusnak értünk lángoló Szíve, gyullaszd szívünket szeretetedre!“

Ezt az imádságot és felajánlást azóta minden ferences rendházban elmondják.

Ugyanez a generális már akkor elrendelte, hogy a klerikus és laikus testvérek minden első pénteken a szentáldozáshoz járuljanak, továbbá, hogy valamennyi rendi templomban egy oltárt, vagy legalábbis szobrot vagy képet szenteljenek a szentséges Szívnek. Legvégül kéri a rendtagokat, hogy az Úr Jézus Szívének ünnepét a legnagyobb ünnepélyességgel tartsák meg. (V. ö. P. Ignazio Beschin O. F. M.: Vita del servo di Dio P. Bernardino Dal Vago da Portogruaro, Ministro Generáli Dei Frati Minori Arcivescovo tit. di Sardica (1822—1895). Treviso I. 1927. 450—58.)

Mindezt nevezett generális a rend tagjaival „Dum catholica societas“ kezdetű körlevelében 1875 május 3-án közölte. A következő évben az Aracoeliben a szentséges Szívnek tett felajánlást Paray-le-Monialban is megújította. (V. ö. P. R. Delarbre i. m. I. 405.)

Sokat lendített hazánkban a Szent Szív iránti tiszteleten a 18. század közepén kiadott s egy klarissza szűz által németből magyarra fordított nagy imakönyv „Jó illatú Rózsás-kert“ címmel, amelyben a Szent Szív litániája, zsoltosmája s különféle imádságok találhatók. Nevezetes volt a múlt században P. Bády Valér O. F. M. imakönyve is: Jézus Szentséges Szíve tiszteletének ájtatossága a pesti Szent Ferenc-rendiek templomában. (Pest, 1864.)

P. Sinkovics Frigyes O. F. M. szegedi vikárius (megh. 1943) 1920-ban Szegeden megalapította Magyarországon az első Szívgárdát, amely később az országban mindenfelé elterjedt.

Sokat tesznek az egyes ferences kolostorok a Szent Szív tiszteletének terjesztése körül azáltal is, hogy számos helyen vezetik a Jézus Szíve-társulatot. A pesti ferencesek templomában a római documentum szerint már 1865 jan. 24-én állították fel a Szent Szív-társulatot. A legtöbb helyen — főleg búcsújáró helyeken — a Jézus Szíve-körmenetek az egész vidék részvételével folynak le. Az ilyen körmenetek különösen nevezetesek a Dunántúlon, mint pl. Szombathelyen, Andocsón, Sümegen, Nagykanizsán stb.

Az 1927-ben alapított zalaegerszegi Szent Ferenc-rendi templom Jézus szentséges Szívének van szentelve. A főoltáron a Szent Szív szobra látható, alatta balról Szent Bonaventura, jobbról pedig Alacoque Szent Margit szobra, azé a két nagy Szenté, akik legtöbbet írtak és tettek az isteni Szív tiszteletéért és terjesztéséért.

A szécsényi Urunk színeváltozásáról nevezett ferences templom szépen fejlődő kegyhelye Jézus Szívének. Már a múlt években főleg Kovács Kamill alamizsnagyűjtő ferences testvér buzgó propagandája folytán ezekre menő zarándokot vonzott. Az elmúlt évben már azok száma megközelítette a tízezret. A templom régi titulusát megtartotta ugyan, de a főoltárt Unghváry Sándor Jézus Szíve-képe díszíti.

*A kőszegi Jézus.
Szíve-templom.*

*A kőszegi Jézus Szíve-
templom belseje.*

A tiszaujfalui templom oltárképe.

Irgalmasrend

Az Irgalmasrend magyar provinciájának rendházaiban, kápolnáiban és nyilvános templomaiban több helyen felfedezhető Jézus Szent Szívének szobra, melyet tisztelettel vesznek körül.

Dr. Müller Imre Ödön tartományfőnöksége alatt a heti gyónást péntekre tűzték ki, hogy így mindenkinek módjában álljon a nagykilenced megtartása.

Egyes rendtagok a Jézus Szíve-tiszteletet már a világból magukkal hozták s ez lassú propangandával odajutott, hogy a rend jelenlegi tartományfőnöke, Topornáry Ede 1942 december 8-án egy általa szerkesztett szép felajánló imában önmagát és az egész rendtartományt összes rendházaival együtt az Úr Jézus szentséges Szívének felajánlotta. A felajánlást egy háromnapos lelkigyakorlat előzte meg, hogy az a lelkekben minél maradandóbb nyomot hagyjon.

Isteni Ige Társasága

Az Isteni Ige Társasága tagjai (S. V. D.) az Úr Jézus Szíve iránti teljes odaadást már nagy rendalapítójuktól, Janssen Arnoldtól (1837—1909) kapták örökségbe.

Janssen Arnoldot minden túlzás nélkül korunk egyik legnagyobb Jézus Szíve apostolának kell tartanunk. 1867-ben, a párizsi világiállítás alkalmával Ars-ba is ellátogatott Vianney Szent János sírjához. Ekkor ismerkedett meg P. Malfatti jezsuitával, aki az Imaapostolságnak Ausztriában és Németországban igazgatója volt. Malfatti felkérte Janssent, hogy a Jézus Szíve-tisztelet e nagy világművét, az Imaapostolságot a münsteri egyházmegyében terjessze és vezesse. Janssen vállalkozott rá s ez az elhatározása szinte sorsdöntő volt számára. Beledolgozta magát ennek a kultusznak a szellemébe, felcsapott apostolának s élvezte is annak minden ígéretét és áldását. Mint tanárember, főképen a vakációt használta fel arra, hogy egyik plébániát a másik után felkeresve az Imaapostolságot mindenütt megszervezze. Mint maga 1867-ben írja: „Különösen tetszett nekem napi munkáink feláldozása Jézus Szíve ügyeiért. Odahatottam, hogy a közbenjárás szelleme mindig ébren legyen s odafejldjék, hogy az ember szokott imáit is — mint például a rózsafüzért — Jézus Szíve szándékára ajánlja fel...” „Az Imaapostolságot — írja tovább — a münsteri egyházmegye minden plébániájába bevezették s csak kevés van közöttük, amelyeket személyesen meg nem látogattam.“

Mély bepillantást enged Janssen lelkületébe következő feltétele, amelyet úgylátszik 1871-ben tűzött maga elé: „Szándékom ezt megvalósítani: az év minden péntekén — a nagyhetet kivéve, s hacsak alapítványi misét nem kell végeznem, amely esetben más napot tűzök ki erre — szentmisét végzek stipendium nélkül az Úr Jézus Szíve tiszteletére, hogy az ő főpapságát, szeretetét és erényeit magasztaljam.“

A Jézus Szíve-tisztelet terjesztésére „Kleiner Herz-Jesu Boté“

címen lapot alapított, amelyből a „Heilige Saat Gottes“, majd a „Stadt Gottes“ fejlődött ki.

Magát és művét, a steyli missziósházat — amelyet Jézus Szíve ajándékának tekintett — Urunk szentséges Szívének ajánlotta fel és az erről szóló írott okmányt így végzi: „A missziósház eredetéről majd sohasem fedkezek meg s ha már amúgyis arra a célra alakult, hogy Jézus Szíve kegyelemmel teljes szándékainak megvalósításán dolgozzék, eredete még inkább arra figyelmezteti, hogy kifejezetten Jézus Szívéé legyen s jeligéjének tekintse:

„Vivát cor Jesu in cordibus hominum!“

„Éljen Jézus Szíve az emberek szívében!“

Ez a jelige szinte programja a Társaságnak, amelyet számtalanszor ismétel. Áhítatgyakorlatait át- meg átítatja a Jézus Szíve iránti buzgóság és odaadás s a szándék, hogy írásban és szóban neki szolgáljon s ügyeit diadalra juttassa.

Nevezetesen az Isteni Ige Társaságának jelenleg két provinciája és 15 háza (illetőleg missziós telepe) van Jézus legszentebb Szívének ajánlva.

A boldogult rendalapító kívánságára három szerzetestársulatának (P. Janssen Arnold az Isteni Ige Társulatán kívül még a Szentlélek Szolgáloi és az örökimádás Szentlélek Szolgáloi szerzetesrendeket is alapította) minden tagja állandóan mellén hordja Jézus legszentebb Szívének képét, amely felett ott lebeg a Szentlélek. Az Alapító Jézus Szívének e képét a Szentlélekkel nagyobb alakban is elkészíttette eme felírással: „Et verbum caro factum est.“ E képeket az egyes rendházakban több helyen is elhelyeztette, hogy mindenkinek állandóan a szeme előtt lebegjen. Gondoskodott arról is, hogy lelki fiai és leányai a hónap első péntekét megfelelően megüljék. A papoknak a szentmisét Jézus szentséges Szívének tiszteletére kell bemutatniok, a többieknek pedig a szentáldozást kell ugyanerre a szándéokra felajánlaniuk. A reggeli istentisztelet végén ünnepélyes szentségkítétel mellett mindannyian felajánlják magukat a szentséges Szívnek és engesztelő imákat végeznek. Este ünnepélyes Jézus Szíve-ájtatosságot tartanak.

Jézus Szíve ünnepe a Társaságban parancsolt ünnep, sok házban tizenháromórás szentségimádással. Június havában mindennap Jézus Szent Szíve és a Szentlélek tiszteletére ájtatosságot tartanak. E két ájtatosság P. Jansson Arnoldnál szerves egységet alkot.

A Társaság minden tagja belépésével az Imaapostolságnak is tagjává lesz.

Karmeliták

A vezeklő szellemű Kármel hamar átlátta, felismerte és partfogásába vette Jézus Szent Szíve tiszteletét, melynek lényege az engesztelő viszonzszeretet. A vezeklés egy és ugyanaz az engeszteléssel. A Kármel, ahol csak van, mindenütt éli, gyakorolja és terjeszti a szentséges Szív tiszteletét. Kiváló bizonyítéka ennek az 1934-ben, tehát napjainkban szenttéavatott szigorú klauzúras karmelita apáca,

Rédi Szent Terézia-Margit (1747—1770), aki annyira a Jézus Szíve-tisztelet szentje, hogy még szerzetesi nevét is a példaképül választott Alacoque Szent Margitról kívánta viselni: Jézus legszentebb Szívéről nevezett Terézia-Margit nővér. Életrajza nemrég magyarul is megjelent.

Igen elterjedt Magyarországon a Jézus Szíve Karmelita apácák intézménye. Ez a szerzetes-harmadrendi kongregáció 1891-ben sarjadt Kármel ősi törzsén és szerzetesi életén kívül gyermekneveléssel is foglalkozik. (Anyaháza: Budapest, X., Maglódi-út 125.)

1960-ban jelent meg először P. Antal karmelita atya által összeállított imakönyv „Jézus Szíve, a szeretet lángtengere“ címmel, amely azóta hét. kiadást ért el.

Végül megemlítünk még egy jellemző, kedves esetet. A spanyolországi kommunista forradalom idején történt. A karmelita apácák zárdája mellett hatalmas Jézus Szíve-szobor emelkedett az égnek, a karmeliták és a vallásos Spanyolország Jézus Szíve tiszteletének szimbólumaként. A vörös horda le akarta dönteni, de jegyeseinek azalatt égbekiáltó imáját úgy meghallgatta az Isten, hogy a szentségtörő merénylet a csöcselék minden erőlködése ellenére sem sikerült. Repülőgépről is próbálták felrobbantani, de a bomba mindig csak a tere esett.

Lazaristák

A lazaristák magukról s az Irgalmas Nővérekről Jézus Szíve tiszteletére vonatkozóan a következő meghatóan szép adatokat szolgáltatottak.

Jézus Szíve tiszteletét mindkét Társulat a szent Alapítótól örökölte. Szent Vince összegyűjtött munkáiban rengeteg utalást, hivatkozást és különösen a levelek záradékában a Szent Szív szeretetébe ajánlást találhatunk. Ilyenek Marillac Szent Lujzához, az Irgalmas Nővérek társalapítójához írt levelei, melyekben többször kifejezésre jut egy másik kedves gondolata is: „Egyesítsük szívünket Jézus Szent Szívével!“

A Társulat általános főnökei a Szent Szív-kultuszt mindig tovább fejlesztették. Ennek legkimagaslóbb emléke a XVI. általános főnöknek, Fiat Antalnak 1881-ben történt felajánlása. Ekkor ünnepélyesen mindkét családot az Úr Jézus szentséges Szívének szentelte. Azóta a rendtagok minden évben Jézus Szíve ünnepén elvégzik a következő szövegű felajánlást:

„Mi, a Missziótársaság méltatlan papjai, papnövendékei és testvérei, a mi Anyánk, a Szeplőtelenül fogantatott Szűz Máriának és a mi Atyánknak, Szent Vincének pártfogásában bízva Hozzád járulunk, ó Jézusunk, mi Megváltónk és Istenünk, hogy a te szentséges Szívedet megkérleljük és magunkat neki feltétlenül odaáldozzuk.

Ő Jézus Szíve! Te annyira szeretted az embereket, hogy érettük magadat egészen kiüresítetted és felemésztetted, jutalmul pedig a legtöbb embertől mást nem nyersz, mint hálátlanságot, tiszteletlenséget és méltatlanságot. Sőt mi is, akik pedig

hivatásunknál fogva különösen a tieid vagyunk, mi is, akiknek az a feladatunk, hogy a te küldetésedet folytassuk, hogy a te nagy és örök irgalmasságodat a falusi népnek hirdessük, hogy hozzád hűségesen ragaszkodó papokat neveljünk és hogy a te szereteted szent tüzét az Irgalmas Nővérek szívében ápolgassuk, mi is a helyett, hogy a te Szíved keserűségét enyhítettük volna, méginkább növeltük. Mily sok szabályt szegtünk meg, mily sok kötelességről feledkeztünk meg, mily sok hanyagságot követtünk el teendőink végzésében! ó mennyire megszomorítottuk imádásraméltó Szívedet! És te mégis tekintettel Szent Vincére, az ő alázatos szelidségére, tekintettel Szeplőtelen Anyánk közbenjárására, különös tekintettel pedig a te irgalmasságodra mondhatatlan türelemmel elviseltél bennünket. Sőt éreztetted velünk irgalmadat, különös kegyelmekkel halmoztál el bennünket és így fejünkre izzó paraszat tettél, hogy szívünk jegét felolvassad!

Ó Jézus Szíve! Ó gyalázatokkal elhalmozott Szív! Tekints reánk, akiket ugyan sokszor nagy távolság választ el egymástól, de akiket a bűneink felett érzett bánat, szenvedésed iránt való részvét és a téged megkérlelni akaró vágy szent érzelmei mégis egyesítenek. Bárcsak e pillanatban képesek lennénk a magunk és mások által okozott méltatlanságokért elégtételt adni! Jézusunk, te a világ bűneiért feláldozott Bárány, te lelkünk egyedüli Megváltója, fogadd el azon elégtételt, melyet te magad nyújtottál az isteni Igazságosságnak és ne vesd meg azt az elégtételt, melyet ma töredelmes és alázatos szívvel nyújtunk neked. Ez szívünk óhaja, ó Jézus Szíve, ó szívünk Királya, ezt az ünnepélyes megkérlelést akarjuk ma neked bemutatni. Sőt ezzel nem akarunk megelégedni, hanem mint egy olyan Atyának gyermekei, aki téled annyira megtanult szelíd és alázatos szívű lenni és a te érzelmeiddel annyira összeforni, mint tanítványod, a szeretet apostola; aki minden erejével szembeszállott azon rettenetes tanítással, mely nem kevesebbet akart, mint az Istenbe vetett bizalom alapját megdőnteni és a lelkeket a gyakori szentáldozástól elriasztani . . . Igen, mi kötelességünknek akarjuk tartani, hogy félreértett Szívednek imádói és tiszteletének terjesztői legyünk, mely Szív annyira méltó arra, hogy minden teremtmény hódolatát elnyerje.

Éppen ezért mi a Missziótársaság méltatlan papjai, papnövendékei és testvérei a mennyei udvar jelenlétében alázatos szívvel kérünk téged, fogadd el a mi személyünknek, munkáinknak, javainknak, kis Társaságunk közös és visszavonhatatlan felajánlását, melyet ma, Szíved szeretetének e napján teszünk, amennyiben teljesen a tieid akarunk lenni és teljesen a te dicsőség terjesztésének akarjuk magunkat szentelni.

Ezen felajánlásunk tanúbizonyságaképen ünnepélyesen megígérjük neked, ó Jézusunk imálandó Szíve, hogy szabályainkat, melyeket nekünk Atyánk, Szent Vince adott, pontosan meg fogjuk tartani minden időben, különösen pedig pénteken szenvedésedet tisztelni, a mi Szent Alapítónk minden intelmét a bűnbánat szellemében követni, a legméltóságosabb Oltárszentség tisztelését terjeszteni, különösen pedig állapotbeli kötelességeinket, melyek leginkább a szegény falusi nép lelke üdvössége munkálásában állanak, nagy buzgósággal teljesíteni fogjuk.

És most, ó Jézus, tekints le a mennyből kegyesen e kis

Társaságra, mely eredetét a te szentséges Szívedben bírja s amely e Szívből akar új életet meríteni, amennyiben magát teljesen neked szenteli. Tartsd meg őt Szent Alapítónk szellemében, add meg neki, hogy az annyira szükséges missziós tevékenység mindenütt megújuljon vagy az eredeti buzgóságban megmaradjon. Add meg neki, hogy a papi pálya megújításán dolgozzék, gyarapítsd benne az apostoli férfiak számát és áldd meg annak minden munkáját.

Ó Mária édes Szíve! Aki Jézus Szíve után a legszeretreméltóbb, a legirgalmasabb és legrészvevőbb vagy, a mi Szent Atyánk, a te hű szolgád nevében téged is kérünk, mutasd be a te isteni Gyermeked Szívének a mi megkérelvésünket, felajánlásunkat, feltételeinket és kérésünket. És majd ha számkivetésünk véget ér, ó akkor mutasd meg nekünk Jézust, a te méhed áldott gyümölcseit, ó irgalmas, ó kegyes, ó édes Szűz Mária!“

A lazarista szemináriumokat minden hónap első péntekén áldással egybekötve még külön is felajánlják az Úr Jézus szentséges Szívének.

Missziós beszédekben külön téma a Szent Szív tisztelete és az első-péntek. Kiváló íróik tollából pedig már több mű jelent meg Jézus Szívéről francia, olasz, lengyel és német nyelven.

Pálosok

Másfél százados számkivetés és meddő próbálkozás után 1934 májusában mégis csak hazatérhetett a Pálosrend szülőföldjére, Magyarországra. Ez alkalommal a rend szentéletű generális perjele, P. Przezdziecki Pius (megh. 1942) az egész Pálosrendet — különösen a magyar visszatelepülést — ünnepélyesen az Úr Jézus szentséges Szívének ajánlotta. Gyakran buzdította a rendtagokat a Szent Szív mind intenzívebb tiszteletére. Az ő óhajára a budapesti Sziklatemplomban június hónapjában minden este fél 7 óraker ünnepélyes Szentség-kitétellel énekes Jézus Szíve-litániát tartanak. Első-pénteken feltűnően sok a gyónó és áldozó, s különösen a fél 8 órai szentséges énekes misén s a délutáni ünnepélyes Jézus Szíve litánián vesznek részt a hívek nagy buzgósággal.

A pécsi rendházban hatalmas Jézus Szíve-szobor hirdeti az Ő uralmát a szerzetesek felett. Pálosszentkúton pedig virágzó Szívgyárdát vezetnek az atyák.

Szaléziak

A szegény és elhagyott ifjúság nevelőjét és jótévőjét, Don Boscot ezer láncszem fűzte Jézus isteni Szívéhez. Odaultalta őt mint eszméhez és erőforráshoz kettős — pedagógiai és szociális — hivatása. Hiszen árva is volt, meg szegény is. A Szent Szívhez való fordultában azonban szembentalálta magát a janzeista korszellemmel. Anyjának nagy erőfeszítésébe került, hogy 11 éves korában szentáldozáshoz vezethette. A turini udv. papság és az egyetemi teológiai kar erősen janzeista érzelmű volt. Később Bosco ezekkel szembe-

helyezkedve népszerűsítette a Jézus Szíve-kultuszt szentbeszédeiben, katekizésében, népies kiadványaiban s a Szalézi Értesítőben, különösen a júniusi számokban.

A Szent Szív tiszteletét az Eucharishtiában realizálta, sohasem választva azt el a legméltóságosabb Oltáriszentségtől. Szorgalmazta a gyermekek korai és a gyakori szentáldozást s ebben úttörője lett X. Piusnak. A szombati és ünnepdelutáni ájtatosságokon nem fukarkodott a szentségi áldással. Mondatta a Szent Szív litániáját s a nép között tízezzrel osztogatott érmekeket. Ezek egyik oldalán a Szent Szívét mutató Úr Jézust, a másikon pedig Segítő Szűz Máriát, Szent Alajost vagy Szent Józsefet ábrázolták. Növendékei körében terjesztette a kilenc angyali szolgálatot, kis klérusával pedig — mellyel oly sok eredményt ért el s annyi papi, szerzetesi és misszionáriusi hivatást juttatott teljes kibontakozáshoz — intézményessé tette az elsöpénteki áldozásokat és a napközi szentséglátogatásokat. A szorgalmi évnek legkimagaslóbb ünnepe a Szent Szív ünnepe volt. Don Bosco óta az összes szalézi intézetekben és oratóriumokban ezzel az ünnepel kapcsolják össze az évvzárást, a jutalmak kiosztását és a hálaadást.

„Hoc signo“, „Ezzel a jellel“ terelgette Krisztus aklába az eretnekségből s szakadarságból megtérők százait. Hivatalosan is felhatalmazást kapott arra, hogy a Jézus Szíve Szövetségbe tagokat vehessen fel.

A Paray-le-Monial-i kinyilatkoztatásoknak második százados fordulóján, 1874-ben az akkor már szépen elterjedt Szaléziánusok Társaságát összes növendékeivel, munkatársaival, jötevőivel együtt ünnepélyesen a Legszentebb Szívnek ajánlotta fel.

Nagy alkotásaiban a hatyúdál szerepét játssza a római Szent Szív-templom (ma kis bazilika). Az építéssel XIII. Leo, az akkor már fáradt és öregedő Don Boscot bizta meg. Világgraszoló propagandájával, fáradságos utazgatásokkal, konferenciázásokkal, levelezésekkel vált valóra a pápának és Don Bosconak közös vágya. 1887 május 14-én ment végbe az ünnepélyes felszentelés. Don Bosco az egyik mellékoltárnál csendes misét mondott. A következő év január 31-én megpihent az édes isteni Szívben.

Első utóda, tiszteletreméltó Don Rua 1900 jan. 1-én ünnepélyesen felajánlotta a Társaságot Jézus Szívének. A későbbi rendfőnökök is állandóan felszínen tartották a jó Atya ezirányú törekvéseit. Alakuló rendtartományokat és intézeteket helyeztek a szentséges Szív oltalma alá. Ezidőszert három rendtartomány — köztük a központi — és 60—70 rendház, illetőleg kapcsolatos templom és kápolna viseli a főséges címet és élvezi a szentséges Szív áldásait.

A nemzetközi részvénytársasággá alakult első Don Bosco-i könyvkiadó vállalat és ennek százakra menő gyökérhajtásai évről-évre mind több értékesebbnél-értékesebb, népszerű és tudományos jellegű könyvet adnak ki a Jézus Szíve-kultusz szolgálatában. Csak

a legkisebb *rákospalotai* Don Bosco-nyomda ezirányú kiadványairól szólva a „Vajha engem megismernél!“ című füzetke 30.000, az „Elsőpénteki imakönyvem“ 5000, P. Mateo aranyat érő műve: „Jézus, a szeretet Királya“ pedig 3000 példányban jelent meg.

Angolkisasszonyok

Az Angolkisasszonyok Szent Ignác szabályaival mintegy a köteleiséget is átvették az Úr Jézus Szíve tiszteletében való apostolkodásra. Már 1814-ben Diósy Zsófia budapesti főnöknő Jézus Szíve tiszteletére ájtatosságokat rendel el. Az ünnep előestéjén és az egész nyolcad alatt litániát, az ünnepen magán ünnepélyes szentmisét és szentbeszédet tartatnak, amely azóta mindig gyakorlatban van.

M. Almásy főnöknő engedélyt kér és kap, hogy júniusban az Angolkisasszonyok templomában mindennap Jézus Szíve-litánia és áldás legyen. A főoltárra a hó folyamán Jézus Szíve szobrát helyezik. Ezek a litániák nagyban hozzájárultak, hogy a fővárosban a Jézus Szíve-tisztelet elterjedt.

Miután az isteni Szív az Angolkisasszonyok intézetét a kommunizmus borzalmai között éppen megőrizte, Ward Mária leányai az elsők közé tartoztak, akik a Szívgárdákat, illetőleg a magasabb iskolatípusokban a Jézus Szíve Szövetséget felkarolták. Az Angolkisasszonyok magyar tartományának *minden háza* Jézus Szívének van felajánlva. Ezt a felajánlást minden évben Krisztus Király ünnepén megújítják. Ezen a napon délben a rendtagok, este pedig az internátus növendékei körmenetben viszik körül Jézus Szíve szobrát. Az Intézet minden osztályában a feszület mellett Jézus Szíve képe is függ már a legújabb házakban, *Klotildligeten* és *Élesden* is. A rendtagok nagy buzgalmat fejtenek ki Jézus Szíve-képek előállításában, osztogatásában. A Szív-ujtságot pedig ezerszámra terjesztik.

Az idősebb rendtagok ezt a gyengéd és tevékeny áhítatot Jézus Szíve iránt, amely éppen a magyar rendtartomány ifjabb nemzedékét is áthatja, *Catiglione Mária Jozefa* anya ujoncmesternőnek tulajdonítják, kinek jelszava volt: „Cor Jesu dux meus.“ „Jézus Szíve az én vezérem.“

Veszprémi rendházukról írják az Angolkisasszonyok, hogy a szép nagy Jézus Szíve-képet, amely a hívek áhítatát annyira emeli, öhler S. J. közvetítésével és Sigray grófné támogatásával szereztek be.

Később Flodug S. J. buzgalma folytán a Jézus Szíve Társulat a hívek közt mindinkább elterjedt. Soóky Karolin főnöknő 1884-ben a Tiszteletőrséget is meghonosítja. 1885-ben Schlick János volt a májusi szónok a veszprémi Angolkisasszonyok templomában. Beszédeinek vezérfonala volt, hogy a Szent Szűz tisztelete csak út az Úr Jézus Szívéhez. Szónoklatainak hatása alatt még azon év folyamán a hívek közadakozásából szép Jézus Szíve-kápolna épült, amelynek megáldását Villei Pribék István felszentelt püspök végezte, ő mutatta be ott az első szentmisét is.

Az Intézetben, a külső akadályok leküzdése után a Szívárdá is gyökeret vert. Az első-péntek mindig örömnep a zárdában, amikor mindenki — az alkalmazottakat is beleértve — a szentségekhez járul. A veszprémi zárda *csopaki* nyaralójának kápolnája szintén Jézus Szívének van szentelve. Itt is a szórványos katolikusok az első-pénteken vagy 50—60-an szentáldozáshoz járultak, s csak nem minden család magát Jézus Szívének ajánlotta. Schreiber Johanna főnöknő 1886-ban az Intézet *káposztásmegyeri* birtokán gyönyörű Jézus Szíve-kápolnát emeltetett, amely a szőlőbirtok eladása után az egyházközség birtokába ment át.

Mindez csak vázlatos igazolása annak, hogy az Angolkisasszonyok hűségesen betartják alkotmányuknak rendelkezését: „Minde-
nekelőtt csepegtessük növendékeink lelkébe a bensőséges tiszteletet Jézus Szíve iránt és a gyengéd szeretetet Szűz Máriához: ez a legbiztosabb eszköz az állhatatosságra.“ (III. rész. I. f. 201. 1939.)

Bazilisszák

Nagy Szent Vazul női rendjének minden kápolnája és háza Jézus szentséges Szívének van szentelve. A rend iskoláinak minden termében ki van függesztve Jézus szent Szívének képe, minden tanuló tagja az Imaapostolságnak és sajátkezűleg írja be nevét. A szerzetesnők minden csütörtök este közösen tartják a szentórárt az isteni Szív engesztelésére; az első-péntek előtt a növendékek is résztvesznek az imádáson. A nagyobb házakban minden pénteken 1—6 óráig szentségimádás és 6 óraker engesztelő ájtatosság. Első-pénteken közös áldozás és egésznap szentségimádást tartanak, este közös imaóra, ú. n. „moleben“. Június hónapban mindennap van ez az ájtatosság. — A gyermekek a Szívárdába tömörülnek, minden héten van gyűlésük, amikor a gárdavezető mater oktatásban részesíti őket. A tagok gyakrabban tartanak kis előadásokat Jézus szent Szíve tiszteletére és mint kis apostolok buzgólkodnak az ő szolgálatában.

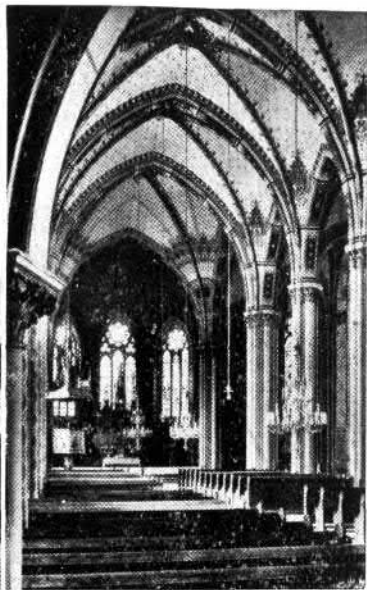
Bencés nővérek

A bencés rend híven szelleméhez és hagyományaihoz, — amelyekre könyvünk számos helyen rávilágított — ma is kitart Jézus szent Szíve tiszteletében. Bizonyoság erre Szent Benedek leányainak országos viszonylatban is kiváló temploma, amely Jézus Szíve tiszteletére van szentelve.

„Szent László király születésének 900 éves fordulóján, 1940. évben, Szent Mártonnak, Pannonhalma védőszentjének ünnepén, november 11-én déli harangszóra megjelent a tiszaujfalui zárdatemplom két tornyán a hatalmas, 2.70 m magas, aranyozott kereszt. A kerek síkság széles tiszamenti tája fölött ragyog; Alpár, Félégyháza, Csongrád között szétszórt tanyák fölé emelkedik, hogy a hitet, az áldozatot és Jézus Szíve tiszteletét hirdesse. Elkészült az első

A kőszegi Jézus Szíve-templom.

A kőszegi Jézus Szíve-templom belseje.

A tiszaujfalui templom oltárképe.

magyar tanyai zárdatemplom, Szent Benedek leányai tiszaujfalui anyaházának díszes, ezer lélek befogadására szánt egyháza.“

1937 július 11-én, Szent Benedek nyári ünnepén áldotta meg Hanauer A. István váci megyéspüspök úr megbízásából a templom alapkövét Kühár Flóris budapesti bencés házfőnök, a bencés nővérek igazgatója, akit a templom létesítésében az oroszlánrész illet. Ő és a buzgó perjelnő, Hajós Piacida toborozták a jötevőket és hozták össze a tekintélyes összeget, amelybe a templom épülete s felszerelése került. A terveket Körmeny Nándor építész készítette, a festésben Azbey Imre, Hajnal János és Kovács Zoltán remekeltek. A templom hossza 24 m; szélessége az oldalhajóval 11.5 m. A hajó magassága 6 m; a tornyoké 18 m. A gyönyörű haraszi kőből készült 30 q súlyú főoltár szentségházán Jézus Szívének nagy, aranyozott rézreliefje látható, amely a miséző papot visszatükrözi. Megható gondolat s figyelmeztetés!

Irgalmasnővérelc

A Szent Vincéről nevezett irgalmasnővérek a bensőséges Jézus Szíve-tiszteletet szent Alapítóanyuktól, Marillac Lujzától örökölték. Az egész Társulat 1853 óta újév hajnalán és Jézus Szíve ünnepén hivatalos felajánlással hódol az isteni Szívnek. Budapesti Központi házukban egyházi engedéllyel a legméltóságosabb Oltárszentséggel tartják a körmenetet Jézus Szíve ünnepén, amelyen a Szeretetegyesület tagjai, hozzátartozóik és a szegények nagy számmal vesznek részt. A nővérek általában mindenütt a legnagyobb ünnepélyességgel ülik meg az Úr Jézus szentséges Szívének ünnepét. Az első-pénteket mind a gyermekekkel az iskolában, mind a betegekkel a kórházakban a legnagyobb bensőséggel tartják meg.

Ugyancsak aposteli munkát folytatnak „Jézus Szíve, Te tudsz mindent“* kezdetű imával, amelyet Harmath Artúr meg is zenésített s kicsinyek, nagyok egyaránt szeretettel énekelnek. Szentképekre nyomtatva eddig 100.000 példányban terjesztették. Küldtek harc-terekre, osztogatták kórházakban a betegek, iskolákban a gyermekek között, hogy azok otthonukba is szétvigyék. A nővérek maguk is elmondják különböző szándékaikra ezt az imát s mindig csodálatos módon tapasztalják Jézus Szíve segítségét. Világiak is szívesen imádkozzák és sok imameghallgatás történt már. Általában e kis ima fokozza a hitet, reményt, szeretetet és — ami a jelen körülményekben annyira fontos — kiváltja a lelkekből az Isten akaratában való megnyugvást.

* Jézus Szíve, Te tudsz mindent.
 Jézus Szíve, Te megtehetsz mindent.
 Jézus Szíve, Te látsz mindent.
 Jézus Szíve, Te gondot viselsz reám.
 Jézus Szíve, Te meghallgatod imám.
 Dicsőség az Atyának stb.

Szatmári Irgalmasnővérelek

A Szatmári Irgalmasnővérek is nagy szeretettel és odaadással ápolják önmagukban és a reájuk bízottakban Jézus szentséges Szívének tiszteletét.

1934-ben Fiedler István püspök úr az egész szerzetestársulatot ünnepélyesen Jézus szentséges Szívének ajánlotta fel.

A nővérek minden hó első péntekére kilenceddel készülnek. Előtte való nap délután 5—6 óra között megtartják a „szentorát“. Első-pénteken növendékeik is közösen járulnak a szentáldozáshoz, délután pedig a zárda valamennyi tagja megjelenik a litánián és szentségi áldáson.

Azokban a rendházaikban, ahol iskola is van, működik a Szív-gárda és terjesztik „A Szív“ újságot. Az anyaházban például 240 drb. Szív-újságnak van állandó rendelője. Gyakorlatban van a családokban Jézus szent Szívének trónraemelése is.

A szentséges Szív ünnepét valamennyi zárdában a lehető legnagyobb fényen ünneplik. A nővérek szorgalmazására sok helyen a Jézus Szíve-körmenetet is meghonosították.

Szent Keresztről nevezett Irgalmasnővérelek

A Szent Keresztről nevezett Irgalmasnővérek magyar tartományának 38 zárdáját felajánlották Jézus szent Szívének, és e felajánlást minden esztendőben a szentséges Szív ünnepén megújítják. A zsámbéki tartományház Jézus szent Szíve ünnepén egésznapig szentségimádással engesztel.

Minden hó első péntekére a nővérek és a gondozásukra bízott gyermekek kilenceddel készülnek, amelynek imaszövegét a kongregáció imakönyve is tartalmazza. A hó első péntekének reggelén a nővérek szentségkitétellel ünnepélyes szentmisét hallgatnak. A nevelőintézetek és árvaházak növendékei közösen járulnak a szentáldozáshoz s este valamennyien résztvesznek a szentségi áldáson. Az ájtatosságokba az alkalmazottak is bekapcsolódnak. A kórházakban, szegényházakban működő nővérek a nagykilenced megtartása által mind több lelket vezetnek az Úrhoz.

A nővérek számára P. Baumann Ferdinánd „Elsőpénteki Jézus Szíve-elmélkedések“ címmel a hó minden első péntekére elmélkedéseket írt, amelyeket a zárdái közösségek elmélkedésül használnak.

Isteni Megváltó Leányai

Az Isteni Megváltó Leányai szintén buzgó tisztelői az Úr Jézus szentséges Szívének. Soproni anyaházuk templomának főoltára felett hatalmas freskón az édes Megváltó alakja látható, amint szentséges Szívére mutat. Ez a kép a társulat tagjait állandóan a Szent Szív követésére figyelmezteti.

A kongregáció 1264 fogadalmas rendtagot számlál, akik 53 elemi iskolában, 7 polgári iskolában, 3 kereskedelmi és ipariskolá-

ban, 3 líceum és tanítónőképzőben, 3 gimnáziumban, 14 kórházban egyesületekben, napközi otthonokban és más időszakos szociális munkakörben apostolkodnak a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésén.

Elemi iskoláikban 53 Szívjárda működik. A tagok később a magasabbfokú iskolákban is buzgón terjesztik „A Szív” újságot. A növendékek minden hó első péntekén a szentgyónáshoz és szentáldozáshoz járulnak. Nevelőik nagy súlyt helyeznek arra, hogy valamennyien legalább egyszer életükben elvégezzék a nagykilencedet. Ennek a gondolatnak a szülők körében is igyekeznek érvényt szerezni.

A kongregáció intézeteit ünnepélyes formában felajánlotta a szentséges Szívnek. A gyermekeken keresztül a családokat is igyekeznek önkéntes felajánlás útján az isteni Szív oltalma alá helyezni. Ebből a célból rendszeresítették a szülői lelkigyakorlatokat s ezeket családfelajánlással fejezik be. Hogy az Úr Jézusnak tett ígéret feledésbe ne menjen, havonként egyszer — úgynevezett — családi szentmisét tartanak, amelynek offertoriuma alatt a családapák és anyák szavai ismétlik szívből jövő hangon a felajánló imát. A Jézus Szívének felajánlott családok összefogásával sikerült egyik-másik város ünnepélyes felajánlásáig is eljutni.

A zárdaiskolák, egyesületek, kórházak a sajtó útján is apostolkodnak. A több intézetben meghonosított karácsonyi könyvvásáron Jézus Szíve tiszteletét terjesztő könyveket juttatnak a közönség kezébe. A betegápoló nővérek gondoskodnak arról, hogy ilyen sajtótermékek a betegekhez is jussanak.

A budapesti Szent Margit-leánygimnázium az „Irodalmi ritkaságok” című sorozatban kiadta a Jézus Szíve-tisztelet egy korai — ma már elfelejtett — apostolának, Hajnal Mátyás S. J.-nak könyvét, amely 1629-ben jelent meg s nemcsak értékes nyelvemlékünk, hanem tartalmilag is mély. Kicsendül belőle a 17. század emberének öntudatos, szentignáci elveken nevelt és a katolikus Egyháznak lelkeket visszahódító meggyőződése. Gondolatai a mai nyelvre átültetve az örök igazságoknak új ízt adnak.

A kórházakban működő nővérek a szenvedés által felszántott lelkekben igyekeznek a Jézus Szíve-tiszteletet elültetni. A hó első pénteké jó alkalom, hogy azokhoz a betegekhez is elhívják a gyónató atyát, akik máskor csak a halál előhírnökét látnák benne. Az elsőpénteki szentgyónások számos léleknek adják vissza a lelki egészséget.

A legegységesebb munkát a szociális munkakörben dolgozó nővérek végzik, akik családtól családhoz járva nagy buzgósággal igyekeznek a lelkeket az Úr Jézus szentséges Szívének meghódítani.

Az Isteni Szeretet Leányai

Az Isteni Szeretet Leányai nevükhöz méltóan elsőrendű hivatásuknak tartják Jézus szent Szíve tiszteletét s annak terjesztését. Ezt mutatják a következő adatok is.

Szent szabályaik szerint a társulat kiválóbb ünnepei között

első helyen Jézus szentséges Szívének ünnepe áll, amikor a tartományházban egésznapos szentségimádás van. A rendtagok a Szent Szív ünnepére s minden hó első péntekére kilenceddel készülnek. Ezt megelőző csütörtökön megtartják a „szentórát“. Iskoláikban, internátusaikban általános az elsőpénteki engesztelő szentáldozás.

Nagyobb házaikban egész júniusban szentséges litánia van, kisebb házaikban mint magánjátosságot végzik el a Jézus Szíve-litániát.

A társulat házaiban és iskoláiban elhelyezett sok Jézus Szíve-kép és szobor arra a nagy tiszteletre és szeretetre utal, mellyel a tagok a legszentebb Szívet körülveszik. Szerzetesi öltözetükhöz tartozó érem egyik oldalán a Szent Szív látható e felirással: „Dulce Cor Jesu esto amor meus.“ Szerzetesi gyűrűjükön is Jézus Szíve képét viselik.

A tagok az évi lelkigyakorlatokat befejező imádságban jófel-tételeiket Jézus szentséges Szívének ajánlják és fogadást tesznek, hogy az isteni Szívet nemcsak maguk fogják tisztelni, hanem tiszteletét a gondjaikra bízottak között is terjesztik. Felhasználják az apostolkodásra kínáló alkalmakat. Iskoláikban Szívgyárdát, némely helyen Jézus Szíve Szövetséget vezetnek. A családfelajánlást is terjesztik.

Jó Pásztor szerzetesnők

A Jó Pásztor szerzetesnők minden esztendőben október 20-án elsőrangú, oktávás kongregációs Jézus Szíve-ünnepet tartanak, amikor egész nap imádásra ki van téve a legméltóságosabb Oltáriszentség, az oktáv alatt pedig naponkint 3—5 óráig. Jézus Szíve-ünnepüknek külön szentmiséje és ünnepi zsolozsmaja van, amely még Eudes Szent János idejéből való.

A kongregáció 1917 november első péntekén ajánlotta fel magát az Úr Jézus szentséges Szívének. Minden hó első péntekére kilenceddel készülnek, előtte való este pedig megtartják a „szent-órát“. Első-pénteken kívül más meghatározott napokon is engesztelő szentmisét mondatnak és engesztelő szentáldozást végeznek. Megkérlelésül a hét folyamán elkövetett hibákért, minden pénteken egy-két nővér engesztelő napot tart. Az apácák, Magdolnák és növendékek minden hó első péntekén az egész napra kített Oltáriszentség előtt felváltva, kettesével félórás szentségimádásban nyújtanak az isteni Szívnek engesztelést.

Június havában vásár- és ünnepnapokon a kertben Jézus Szíve-körmenetet tartanak, melyen lehetőség szerint mindenki résztvesz.

Mária Reparatrix szerzetesnők

A Mária Reparatrix (örökimádás apácái) szerzetesnők, akiket az 1878-ban elhunyt D'Outremont grófné, született Hooghvorst bárónő 1855-ben Párizsban alapított, örökségbe kapták az Oltáriszentség állandó imádsásával, az engeszteléssel oly szorosan összefüggő Jézus

Szíve-tiszteletet. Íme néhány adat a szentéletű alapítónő életéből. Már nyolc éves korától fogva gyakorolja ezt a tiszteletet. Minden pénteken felajánlja magát Jézus szent Szívének, eleve teljes szívből elfogadva mindazt, amit csak tőle annak szeretete és dicsősége kíván.

Az Úr többször — mint már férjes asszonynak is — megjelenik. Egy alkalommal kifejezhetetlenül kedves arccal s Szívére mutatva felszólítja, — mint már több szentjével tette — hogy a rózsza és töviskorona közt válasszon. A grófné az utóbbit választva több mint egy órán át könnyzáport hullat, midőn az Úr vele szeretetét és szenvedését átérezteteti.

Később — mint már szerzetalapítónőt — az Úr Jézus engesztelésre hívja fel. „Íme lásd, Szívem mennyire meg van tépve — szól hozzá 1856 február 10-én. — Húzd ki Szívemből a kardot, amelytől annyit szenved.“ Aztán megértette vele, hogy sebeire vigasztaló balsam volna, ha lennének tiszta lelkek, hófehérek, akiken megnyughatnék isteni tekintete a nélkül, hogy bármi is sértené.

Egyik lelkigyakorlata alkalmával, amelyet 1863-ban tartott, Urunk így szól hozzá: „Még a földön kell maradnod, de ne sajnáld ... hanem légy boldog, hogy élsz, mert téged Szívem áldozatává és szerelmem rabjává számtalak.“

Mikor a szerető odaadásról van szó, nagylelkűsége nem ismer határt. „A lehető megtörtént, — mondta ilyenkor — a lehetetlen majd meglesz.“ „Amit Istenért kezdtünk, azt — kerüljön bármibe — be is kell végeznünk.“ És valóban! Számos keserűséget okozó ellentmondás, testi-lelki keserv között hűen kitartott feladata megoldásában. Tizennyolc házat alapítva szolgálta az engesztelés nagy-szerű művét.

Azt kívánta, hogy leányai keblük felett szívet — Jézus Szívének jelképét — viseljenek e felírással: „Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi ut accendatur.“ „Tüzet jöttem bocsátani a földre és mit akarok mást, mint hogy már felgyulladjon.“ (Lk. 12, 49.)

Elrendelte, hogy szerzetesnői — a szombatokat és a Boldog-ságos Szűz ünnepeit kivéve — naponkint végezzék el Jézus szent Szíve zsoltosmáját, éspedig az engesztelés szellemében.

Megkívánta, hogy a szerzetesnők valamennyi házukban a hó első péntekét nagy buzgalommal tartsák. Jézus Szíve ünnepét különös fénnel üljék meg. Továbbá minden este a Mindenszentek litániája után az Úr Jézus szentséges Szívéhez engesztelő imát végezzenek.

Végül alkotmányába a szentséges Szív iránti áhítatról csodálatosan szép fejezetet iktatott. Ebben előadja, hogy Jézus Szívében kell látnunk a világosságnak, erőnek, az Istennel való egyesülésnek, az igazi életszentségnek forrását. Mindez az igazi engesztelésnek feltétele. Jézus Szíve az a minta, amely szerint szívünknek alakulnia kell.

Miasszonyunkról nevezett Kalocsai Szegény Iskolanővérek

A Miasszonyunkról nevezett kalocsai szegény iskolanővérek szerzetestársulatának eredete a 16. század végére és a 17. század elejére nyúlik vissza. Tehát csaknem összeesik Alacoque Szent Margit életkorával. Fourier Szent Péter ágostonrendi kanonok, mattaincourt-i plébános tiszteletreméltó Le Clerc Alice anyával együttműködve megalapította a Miasszonyunkról (Notre Dame) nevezett szerzetesnők rendjét. Ez a szerzetesrend a kor kívánalmai szerint változott szabályaival 1851-ben Csehországba, majd innen 1860-ban Magyarországra (Kalocsára) ágazott el.

Hogy Fourier Szent Péter leányai Jézus szentséges Szívét kezdettől fogva tisztelték, azt egykori feljegyzések és festmények igazolják.

Miasszonyunk strassburgi kolostorában 1730-ból való festmény ábrázolja, amint a szerzetesnők körülveszik Jézus szentséges Szívét s mindegyik saját szívét mutatja feléje. Jézusnak, a Jegyesnek adják szerzettől lángoló szívüket.

A belgiumi Jupille-i zárdának is van régi festménye. Az oltár felett fényben Jézus Szíve látható, amelyre Fourier Szent Péter nagy bensőséggel és szeretettel néz fel, Alice anya pedig kezével mutat fel rá, mintha mondaná: „íme az élet és szentség forrása.“

Abbaye-aux-Bois kolostorról is van adat. A francia forradalom alatt, az 1790-es években, amikor a szerzetesházakat szétszórták, Saint Ambroise anya fogadalmat tett, hogy ha a Szent Szív újra feléleszti a kolostorokat, Neki szentelik magukat. Az isteni Gondviselés 1801-ben teljesítette vágyát. Ekkor Mindenszentek napján a nővérek éjjeli imádást tartottak. Ott önmagukat és működésüket a szentséges Szívnek ajánlották s ígéretet tettek, hogy az éjjeli örökimádást folytatják.

A párizsi Notre Dame (des Oiseaux) zárdából indult ki a Jézus Szíve-tisztelet legelterjedtebb megnyilvánulása, a júniusi ájtatosság. Szent kereszttről nevezett Angéla kezdeményezése, kitartó imája és közreműködése folytán 1833 július 15-én fejezték be az első Jézus Szíve-hónapot. Ez az ájtatosság először a szerzetes többi intézetében, majd más szerzetesrendben s ma már az egész világon elterjedt.

Az Úr Jézus iránti áldozatos szeretet hozta Kalocsára a csehországi Horazdiowitzból 1860-ban a 12 alapító tagot Franz Mária Terézia anya általános főnöknővel, hogy itt, a magyar földön a szentséges Szív szándékainak megvalósítói legyenek. Az isteni Szívbe helyezett rendíthetetlen bizalmuk a kezdet nehézségei és küzdelmei között feltűnően megnyilvánult. Hazájukról, anyanyelvükről és minden szülőföldi emlékükről lemondva szorgalmasan tanulták a nekik nehéz magyar nyelvet, hogy mielőbb beállhassanak a szentséges Szív magyar nyelvű apostolai közé. Addig különösen elmélyült imaéletükkel dicsérték az Úr Jézus szent Szívét, amiben Mária Terézia anya járt elől fenséges példával. Feljegyzések szerint, különösen az általános csapások idején (árvíz, kolera) féléltszakákat

töltött a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt s közben, míg ereje bírta, kitárt karokkal imádkozott. A nővérek mindennapi közös áhítatgyakorlatai mind a Jézus Szíve-tisztelet gyakorlatai voltak. Minden nővért és jelöltet beírtak a Jézus Szíve Társulatba, az Imaapostolság és az Engesztelő Szentáldozás Társulatába. 1875 június hó 4-én, a hónap első péntekén az egész Társulatot ünnepélyesen az Úr Jézus szentséges Szívének ajánlották fel azzal az ígérettel, hogy a felajánlást minden hó első péntekén megújítják. Azóta az első-péntek a Társulat kiváló kegyelmi napja.

A júniusi Jézus Szíve-ájtatosság és a szentséges Szív ünnepének megülvése kezdettől fogva szokásos s ezekben az ájtatosságokba az ifjúságot is bevonják.

Mária Terézia anyja bensőséges Jézus Szíve tiszteletéről tanuskodik az a tény is, hogy az 50 évi kormányzata alatt létesült 30 zárda legtöbbjében Jézus szentséges Szívének képe vagy szobra uralkodik az oltár trónján. 1911-ben bekövetkezett halála után az új kormányzattal folytatódott az Úr Jézus szent Szíve tiszteletének elmélyítő munkája. Az első-péntekre a megelőző csütörtökön havi lelki megújulással (recollectióval), szentgyónással készülnek a nővérek, első-pénteken pedig megújítják Jézus Szívének tett felajánlásukat. Az apostolkodó szeretet a kongreganisták figyelmét is felhívta a hó első péntekének méltó megülvésére. E célból a Társulat „Az elsőpénteki nagykilenced“ címmel füzetkét bocsátott ki. A hónap első napján az intézeti folyosó egyik legfeltűnőbb helyén elhelyezik Jézus szentséges Szívének szobrát a jelzett füzetkével, jeladásul a szentkilenced megkezdésére, melyet a hó 1-től 9-ig magánúton végeznek. Mind a nővérek, mind a kongreganisták a szentkilencedet és az elsőpénteki szentáldozást engesztelésül ajánlják fel a szentséges Szívnek. Az első-péntek fénypontja a legméltóságosabb Oltáriszentség kitétele az ifjúság szentmiséjétől, reggel 7 órától kezdve este 6 óráig. Az intézet apraja-nagyja igyekszik ezt a drága időt kihasználni az isteni Szív engesztelésére. Este Jézus szentséges Szívének litániájával és felajánlással fejezik be a szép napot.

Bleilőbb Mária Bernárda általános főnöknő alatt beszervezték a Társulat tagjait Jézus Szívének Tiszteletörtségébe. Az őrségi lapot az intézet folyosójának alkalmas helyén függesztették fel. Ugyanabban az időben a tágas földszinti oratóriumban ünnepélyesen trónra emelték Jézus szentséges Szívének képét.

A Társulat iskoláiban a tanulók mindenütt a Szívgárda zászlaja alá sorakoznak, hogy a Jézus Szíve-tisztelet kis apostolai legyenek. Jelenleg kb. 20,000 gárdista terjeszti „A Szív“ újságot.

1933 óta Vojnich Mária Aquina anyja generális főnöknő vezetésével még intenzívebb a Társulatban a szentséges Szív tisztelete. A Társulat sajátos erényei között első helyen Jézus eucharisztikus Szívének különös tiszteletét kívánja. „Az Iskolanővér elmékedéseiben hatoljon be az isteni Szív mélységeibe és ennek forrásaiból merítse azt az áldozatos buzgóságot, amelyet az Isten dicsőségéért és a lelkek üdvéért magára vállalt munka megkíván.

Imájának, munkájának, nehézségeinek, szenvedéseinek áldozatait a szentmisében naponként egyesítse Jézus isteni Szívének az Oltáriszentségben égő áldozatával és a Miasszonyunk szeplőtelen Szíve által mutassa be az örök Atyának imádó, hálaadó, engesztelő és könyörgő áldozatul az egész világot, de főképp a Társulatra bízott ifjúságért.“ -

Vojnich Mária Aquina anya mindent a szentséges Szívben kíván megújítani. Kormányzásának második évében kiépítette a Kalocsa külvárosi szanatóriumot. Azóta az „Szent Szív Otthon“, ahol állandóan az imádás, engesztelés, hála és szeretet áldozatát mutatják be a szentséges Szívnek. Az anyaház noviciátusában Jézus Szíve tiszteletére engesztelő kápolnát létesített, ahol meghonosodott a nappali örökimádás. Buzdító körleveleiben állandóan az engesztelő, vezeklő lelkiség útjára irányítja a tagokat, hogy a megsértett isteni Szívnek a nemzet bűneiért megkérlelést nyújtsanak.

A Miasszonyunkról nevezett Szegedi Szegény Iskolanővérek

A Miasszonyunkról nevezett szegény iskolanővéreknek nem annyira rendi szabályaiban, hanem inkább gyakorlati útmutatásokban tette kötelezővé rendalapítója, Gerhardinger Mária Terézia anya a Jézus Szíve-tiszteletet. A Társulat imagyakorlatai s lelki élete át meg át van itatva Jézus Szíve tiszteletével.

A rend főanyaházában, Münchenben 1864 óta minden első-pénteken a kitett Oltáriszentség előtt engesztelő imádás van reggel 5 órától este 8 óráig, néhány évtized óta pedig 90 éjtszakán át engesztelő szentségimádást tartanak.

A Társulat tagjai 1907 óta örökös engesztelő imádást végeznek. A rendi naptár szerint valamelyik kápolnájukban állandóan térdelnek nővérek éjjel-nappal imádvá, engesztelve a szentséges Szívet.

A tagok minden hó első csütörtökén este 8 órától 9 óráig megtartják a szentórát. Első-pénteken — valamint júniusban — reggel és este Jézus szent Szívéről végeznek elmélkedést. E napon növendékeikkel együtt engesztelésül ajánlják fel szentáldozásukat. Szentmise után elmondják Jézus szentséges Szívének litániáját s a XI. Pius pápa által elrendelt engesztelő imádságot.

A magyar rendtartomány szegedi anyaházában minden hó első vasárnapján reggel 7 órától délután 4 óráig a kitett Oltáriszentség előtt engesztelő imádás van. Ugyancsak az újévre virradó éjtszaka is.

Június havában mindennap Jézus Szíve-ájtatosságot tartanak, a szentséges Szív ünnepét pedig szentséges misével és engesztelő szentáldozással ülik meg.

A szegedi anyaházat 1918 június hó első péntekén Szabó Lajos hitoktató a házikápolnában felajánlotta Urunk szentséges Szívének. Utána a díszteremben virágokkal feldíszített Jézus Szíve-kép előtt folyt le Jézus szentséges Szívének trónraemelése.

A Társulat szegedi rendházában alapította meg 1920 Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén Blaskó Mária írónő P. Sinkovics Friggyessel és Mária Modeszta nővérrel az első csapat Szívárdát. A tagokkal ugyanazon év június 11-én megtartották Szegeden az első Jézus Szíve-körmenetet. A zárdából a Szent Szív képével felvonultak a Stefánia-sétányra, ahol a szülők jelenlétében Jézus Szíve-ünnepélyt rendeztek. Ez alkalommal Blaskó Mária apostoli buzgóságtól izzó beszédet mondott. Az ő vezetése mellett tartották meg a gárdista hadgyakorlatot is, amely hazánkban az első gyermeklelkigyakorlat volt. A következő esztendőben szentelték meg a gárda első zászlaját. Az ünnepségen P. Biró Ferenc S. J., a nagy Jézus Szíve-apostol mondott beszédet.

A Szívárdá apostolkodása révén több család ajánlotta magát az isteni Szív oltalmába. A kimaradt tanítványok sorából megalakították a Jézus Szíve Leánykör Szent Ágnes-csapatát. Később a Szívárdá és a Leánykör a Társulat valamennyi iskolájában megalakult és buzgón működik. Különösen „A Szív“ újság terjesztésével apostolkodik. A gárdavezetők minden esztendőben résztvesznek a Szívhéten.

Szent Orsolya-rendi szerzetesnek

A *soproni* Szent Orsolya-rendieknél Jézus szent Szíve ünnepe évtizedek óta nyilvános ünnep. Iskoláikban szünetel a tanítás s rendházuk templomában 12 órás szentségimádást tartanak, amelyre előző nap az esti Órangyala után tizenöt perces harangszóval hívják fel a város lakóinak figyelmét.

Az ünnep reggelén a rendtagok a szentáldozás után közösen megújítják fogadalmikat s megfelelő imával engesztelik a szent-séges Szívet. A rend templomában az ünnepélyes nagymisén kívül még több szentmise van, amelyek alatt az intézet növendékei s számos más hívő szentáldozáshoz járul. A nap folyamán a kitett Oltáriszentség előtt a gyermekek és felnőttek felváltva közös imaórákon nyújtanak az Úr Jézus szent Szívének engesztelést. Este szentbeszéd van, utána Jézus Szíve-litánia nyilvános megkérleléssel, majd „Te Deum“-mal hálát adnak az isteni Szívtől nyert kegyelmekért.

Hasonló buzgalommal ülik meg minden hó első péntekét, amikor csaknem ezer növendékük közösen járul a szentáldozáshoz s az intézet folyosóján elhelyezett Jézus Szíve-szobor előtt ájtatos-ságot végez. A rendtagok pedig megújítva fogadalmikat, szentáldozásukat közös imában ajánlják fel az Úr Jézus szent Szívének engesztelésére. Az első-pénteket megelőző éjjelen 11—12 óra között megtartják az Oltáriszentség előtt a szentórát.

Az év minden napján — a déli szentséglátogatáskor — elmondják a Jézus Szíve-litániát a következő engesztelő imával:

„Jézusom, Megváltóm és üdvözítőm, az élő Isten Fia, íme térdre borulva megkövetünk és jóvá akarjuk tenni a szent neved ellen elkövetett káromlásokat; mindazon bántalmakat, melyeket az emberek ellened a legméltóságosabb Oltáriszentségben

elkövetnek; szeplőtelen szűz Anyád ellen elkövetett minden tiszteletlenséget és jegyessed, a szent római katolikus Anyaszentegyház ellen intézett minden rágalmat és gyalázást. Jézusom, aki azt mondtad: „Bármit kértek az Atyától az én nevemben, megadom nektek“, esdve kérünk a bűnveszélyben forgó testvéreinkért, óvd meg őket a hitelhagyásra való csábításoktól; mentsd meg azokat, akik már az örvény szélén vannak, vezess mindnyájunkat az igazság világosságára és megismerésére, adj nekünk bátorságot és erőt a gonosz elleni harcra, állhatatosságot a hitben és tevékeny szeretetet. Ezt kérjük, jószágos Jézus, a te nevedben a mennyei Atyától, akivel élsz és uralkodói a Szentlélek egységében mindörökkön-örökké. Amen.“

Este ugyancsak a közös szentséglátogatás alkalmával újból megkérelmek az isteni Szívet:

„Jézusnak isteni Szíve, szent színed előtt térdeinkre borulva felajánljuk neked a Boldogságos Szűz Mária, az angyalok, szentek és az egész Anyaszentegyház imádását és dicséretét, azt óhajtván, hogy minden teremtmény az egész örökkévalóságon át így dicsőítse szent Fölségedet. Együttal halát mondunk mindazon jótéteményekért, melyek isteni kegyességnek kiapadhatatlan kútjéből folyton reánk áradoznak. Egyesülve a földön élő igazakkal, megkövetünk mindazon hitelenség, halátlanság és közönyösséget, tiszteletlenség és megbántásért, amellyel szent Fölségedet az emberek kiváltképpen a legméltóságosabb Oltárszentségben illetik. Fogadd tehát engesztelésül nagykegyesen a mi hitünket, bizalmunkat és szeretetünket, jószágos Jézus, egyedüli üdvösségünk, életünk és feltámadásunk; kérünk, ne hagyj el minket aggodalminkban és viszontagságainkban, hanem szentséges Szíved haláltusájára és szeplőtelen Anyád fájdalmaira való tekintetből jöjj szolgáidnak segítségére, kiket drága véreden megváltottál. Amen.“

A rendtagok között megalakult Jézus Szíve Tiszteletőrsége. Mindenki a napnak egy-egy — általa választott — órájában imáját, munkáját, szenvedését különösképpen ajánlja az Úr Jézus isteni Szívének. Erre a zárda folyosóján elhelyezett táblázat is figyelmezteti őket.

Növendékeik körében Szívgárda vezetésével, „A Szív“ újság terjesztésével s újabban az engesztelő napok bevezetésével apostolkodnak.

A Szent Orsolya-rend *Budapesten*, a Rózsadombon 1922. év szeptemberében alapított zárdát és nyitotta meg egyelőre a polgári iskolát. Ettől az időtől kezdődően Jézus szent Szívének tiszteletére és engesztelésére minden hónap első péntekén közös szentáldozást vezetett be. Ebbe belekapcsolódtak — a később nyitott — magasabb iskolatípusok növendékei is.

A rendtagok — mint a soproni anyaházban — megtartják az elsősütörtöki éjjeli szentórát, az elsöpénteki ájtatosságokat s elmondják naponként a Jézus Szíve-litániát, a déli és esti szentséglátogatáskor pedig az engesztelő imákat.

Az intézet és a növendékek ünnepélyes felajánlása Jézus szentséges Szívének 1940. évben Krisztus Király ünnepén történt.

Minden évben ugyanezen az ünnepen megújítják a felajánlást növendékek és szülők bevonásával. A szobor, amely előtt a felajánlást történt, az iskolaépület egyik folyosóján, díszes helyen áll, előtte állandóan virág díszlik és első-pénteken mécses ég.

Az engesztelés szelleme indította meg a vezeklő napok tartását is, amelyet az apácák havonta közösen végeznek és este egy-órás szentségimádással fejeznek be. A növendékek jelentkezésük szerint a hónap különböző napján felváltva engesztelik az isteni Szívet. A kijelölt napon szentáldozáshoz járulnak és kisebb önmegtagadásokat végeznek.

A családfelajánlás mozgalma is megindult. A „Kis Testvér Egyesület”^{*} tagjainak buzgalma folytán már több szegény család elvégezte az intézet kápolnájában a felajánlást, amely után kedves ünnepség keretében egy-egy bekeretezett Jézus Szíve-képet kaptak ajándékba. Az intézet növendékei saját családjukba is elviszik ezt az engesztelő szellemet és szépen gyűlik a szentséges Szívnek felajánlott családok száma.

Szegeden — a soproni rendházhoz tartozó — Szent Orsolya-rendiek fejlődő intézetüket 1941 június elsején, pünkösd vasárnapján páratlanul meghitt ünnepség keretében ajánlották az isteni Szív oltalmába. Ezt a felajánlást minden esztendőben Krisztus Király ünnepén megújítják.

Az Úr Jézus szent Szívének tiszteletére ugyanazokat a gyakorlatokat végzik, amelyek anyaházukban szokásosak. Növendékeik körében különösen a családfelajánlásokat szorgalmazzák. Krisztus Király és a Szent Szív ünnepe előtti hetekben a „Családfelajánlás Jézus Szívének” című röpiratot terjesztik. Tanulóik apostolkodása révén számos család szentelte már magát az Úr Jézus szentséges Szívének. Ezt a célt szolgálják a vizsgái jutalomként kiosztott nagy — berámázandó — Jézus Szíve-képek is.

A Szent Szív Társaság (Sacré Coeur)

A Szent Szív Társaság szerzetesnői nemcsak a maguk, hanem növendékeik lelkében is igyekeznek a szentséges Szív tiszteletét meggyökereztetni és mintegy életszükségletté tenni.

Házuk utcai homlokzatán, valamint a belépéskor Jézus szent Szívének szobra fogadja az érkezőt. A templomban a főoltár képe, a kertben, a nagy játszótéren az isteni Szív szobra azt hirdeti, hogy ott Jézus Szíve az Úr, minden az övé. A növendékek tudják, — és gyakran hallják — hogy ők Jézus Szívének gyermekei. Már a legzsengébb korban belépnek a Szívgárdába; pontosan teljesítik gárdista kötelességüket s öntudatosan viselik sapkájukon Jézus Szíve jelvényét. A napi ötperces lelki oktatás tárgyát gyakran „A Szív”-ből meríti. A heti gyűléseken az Úr Jézus szent Szívének ígéreteiről,

^{*} Egy-egy osztály tanulói „kis testvérüknek” fogadják egy többgyermekes szegény család egyik tagját, akit aztán állandóan gondoznak, élelemmel, ruházattal ellátnak.

az ő nagy szeretetéről hallanak; gárdista dalokat énekelnek, megtanulnak áldozatot hozni és apostolkodni.

Amit a Szívőgárda megkezdett, azt a gimnázium a Jézus Szíve Szövetség keretében folytatja. A növendékek a hónap első péntekére kilenceddel készülnek. Első csütörtökön mindenkinek alkalma van szentgyónását elvégezni. Délután a kitett Oltáriszentség előtt szentórárt tartanak, amelyen világiak is résztvehetnek. Első-pénteken a gyermekek tömegesen sietnek a fél 8 órai szentmisére, hogy engesztelő szentáldozást végezzenek. Ilyenkor a szülők is hozzájuk csatlakoznak. Napközben a kitett Oltáriszentség előtt engesztelő és felajánló imával szentséglátogatást végeznek. Estefelé szentségi áldást tartanak.

Június havát egészen Jézus szent Szívének szentelik. A szentséges Szív ünnepét mint szünnapot énekes nagymisével és különös fényvel ülik meg. Délután a zászlókkal feldíszített kertben zenekar közreműködésével körmenetet tartanak a szabadban felállított oltárhoz. Ilyenkor megnyílnak a zárda kapui, hogy a templomban és a szabadban tartott Jézus szent Szívéről szóló szentbeszédén minden hívő résztvehessen. Az ünnep nyolcadában mindennap reggeltől estig szentségkítétel van. A növendékek is — tetszésszerint — vállalhatnak imaneyórárt.

A Jézus Szíve Tiszteletőrség — amelynek a zárdában központja van — gyűléseit szentbeszéddel és szentséges áldással minden hó első péntekén tartja. Kézikönyve már több kiadást ért.

Ujabbán a növendékek szülői számára évente egyszer szép sikerrel családi napokat rendeznek, amikor alkalmat nyújtanak szentbeszédnek hallgatására, gyónásra és Jézus szent Szívének a családban való trónraemelésére. A hónap első vasárnapján pedig — ugyancsak a szülők számára — családi misét és szentbeszédet tartanak.

Hogy azonban a Szent Szív-ájtatosság ne legyen csupán külsőség, múltó érzelmek megnyilatkozása, hanem hogy a lelkeket valóban megragadja, áthassa, azért a Szent Alapítónő, Barát Magdolna Zsófia azt óhajtja, hogy a szerzetesnők Jézus szent Szívével minél bensőségesebben egyesüljenek, az ő lelkiületével töltekezzenek és minden egyéb érdektől függetlenül imádságukkal, munkálkodásukkal, áldozatukkal a szentséges Szív országának eljöveteleért buzgólkodjanak. Ne éljenek, haljanak másért, mint Jézus Szíve dicsőségéért és a lelkek üdvéért, akkor mint a hamu alatt izzó parázs az isteni Szív jóságos szeretetének melegét sugározzák ki környezetükre.

Szociális Missziótársulat

Istenben boldogult Farkas Edit (megh. 1942) alapítását, a Szociális Missziótársulatot a Szentlélek Úristen mellett Jézus szentséges Szívének is felajánlotta. Annakidején boldogult P. Biró Ferencel kerületenkint végigjárta a fővárost s megfelelő előadások után mindenütt megtörtént a családok felajánlása Jézus Szívének.

A nagy buzgalmat a Jézus Szíve-tiszteletben a nagynevű alapítónőtől jelenlegi utódja, Vormair Camilla is örökölte. A Szociális Missziótársulat napi rendes imáiban hódol az isteni Szívnek azonkívül Jézus Szívét még külön is tiszteli. Nevezetesen társulati házainak kápolnáiban az első-pénteket bensőséges buzgalommal megüli. Ezekre kilenceddel készül. Jézus szentséges Szívének ünnepét megelőzően az anyaház kápolnájában szentbeszéddel, litániával és áldással triduumot tart.

Országos szervezetében a tagok és pártfogoltak körében főként a családfelajánlások állandó szorgalmazásával szolgálja az Úr Jézus szent Szívének tiszteletét. Családfelajánlási képeket ad ki. Családfelajánlási imalapokat és P. Oer nyomán „Jézus Szíve Családfelajánlás Liturgia“ címen egy kis füzetet nyomtatott, amely oktatásokat, elmélkedéseket és imádságokat tartalmaz.

Szervezeteiben állandóan mind csoportos, mind egyéni családfelajánlásokat rendez.

Jézus Szíve Népleányai Társasága

A Társaságot b. emlékü Biró Xav. Ferenc jézustársasági atya alapította. A Társaság nevében röviden összegezve van hivatásának lényege. Vezetékneve: Jézus Szíve, keresztnéve: Népleányai.

A név jelzi 1. hogy a tagok Jézus Szívée, 2. Jézus Szíve népéért vannak; a nép szolgálatában törekszenek Jézus programját megvalósítani.

1. A tagok Jézus Szívée.

A világháború legválságosabb pillanataiban, 1915 január 1-én a nagyméltóságú püspöki kar. b. e. I. Ferenc József öfelsége utasítására felajánlotta az országot és népét Jézus szentséges Szívének. Ezzel Magyarország és a magyar nemzet Jézus Szívének különös tulajdonává lett. B. e. Péter Biró, aki úgy Jézus szentséges Szívét, valamint saját nemzetét is mélységesen ismerte és odaadóan szerette, tudta, mit jelent ez a felajánlás: Jézus Szíve nagy ígéreteinek teljesülését a magyar nemzetben és annál nagyobb fokú teljesedését, minél öntudatosabbá válik a nemzet lelkében felajánlottságának tudata. Ennek a tudatnak ébrentartására alapította a Jézus Szíve Népleányai Társaságát. Így lettek a Társaság tagjai Jézus Szíve tulajdonai az Úrnak igen tetsző módon, hisz életüket adják arra, hogy honfitársaik, még a legkisebb magyar is megértse, magába vegye és átélje azt a tudatot, hogy ő Jézus Szívée.

Ezért terjeszti a Jézus Szíve Szövetséget, a Szívgyárdát, családfelajánlást, első-pénteken engesztelő szentáldozást és vállal hitoktatást.

Ezért akar példájával elől járni az Úr Szíve engesztelésében. A bűnök legnagyobb részét azzal követik el az emberek, hogy rosszul használják a teremtett dolgokat. Az anyagvilág az ördög, a bűn, a pogányság rabságába jutott. Innen kiszabadítani és Jézus istenemberi Szíve szociális uralmának alárendelni az anyag- és pénzvilág minden területét, ez a Jézus Szíve Népleányai Társasá-

gának feladata. Ezért nem a megélhetés szükségéből, hanem magasztos hivatásból foglalkozik az anyagvilággal: iparral, kereskedelemmel és gazdasággal. Teszi ezt úgy, mint Árpádházi Szent Margit tette az ő élete áldozatával. Fiatal magyar élete az önmegtagadások, áldozatok életévé lett az Úr kiengesztelésére hazája bűneiért. A Jézus Szíve Népleányai Társaságának minden tagja áldozatos életét teszi az Úr Szíve oltárára kiengesztelésül magyar hazája, de egyúttal az egész világ bűneiért. Minden jelölt, amikor a Társaságba bekebelezik, ilyen áldozatul ajánlja fel magát.

2. Jézus Szíve népéért vannak, a nép szolgálatában törekszenek Jézus programját megvalósítani.

Első helyen önmagukat kell Jézus Szívének kiváló tulajdonává alakítaniok, de azután felebarátaikat is azzá kell tenniök.

Eszközeik ehhez:

Állandó lelkigyakorlatos házaik (Pécel, Csíz), ahol zárt lelki gyakorlatokon tömegek válnak öntudatos Jézus Szíve-tisztelőkké. Lelki gyakorlatos házak alapítása egyik fő programpontjuk.

Gyakorlati gazdasági, ipari, kereskedelmi iskolák, melyeknek növendékei a Társaság sajátos szellemében felnevelkedve, a Jézus Szíve-tisztelet kiváló apostolai lesznek.

Sajtóterjesztés: nyomdák, könyvkereskedések (Kordák), lapok fenntartásával, valamint minden adandó eszköz felhasználásával. Így az üzletvilágon át minden lélekhez eljuthatnak, azokhoz is, akik a templomtól, paptól, hitbuzgalmi egyesületektől távol állnak.

Ipari vállalatok, hogy azok által minél több embernek kenyeret adva, az anyagiakon keresztül a lelkekhez jussanak.

Az alapító hangsúlyozott kívánsága, hogy amint a Jézus Szíve Népleánya életét elsősorban hazája, de azonkívül az egész világ bűneiért ajánlja fel engesztelő áldozatul, úgy ezeket az eszközöket is első helyen Magyarország, a magyar nemzet javára, de azután az egész világ, főleg a hit világosságát nélkülöző pogány népek javára használja. E szerint a Jézus Szíve Népleányai Társasága kimondottan missziós társaság.

Unum Cordis Jesu

Az Unum Cordis Jesu, röviden „Unum“ egészen Jézus Szívéé. Neve, alap gondolata, lelkisége Jézus búcsúbeszédéből, világmegváltó, főpapi Szívéből van véve.

Az Unum célja a kegyelem által a lelkekben élő Isten minél tökéletesebb megdicsőítése egyrészt a Veié, másrészt *Benne* a lelkekkel való egység által. Céljának elérésében főszöke az igazi és teljes általánosságban felfogott Jézus Szíve-tisztelet. Ebben a tiszteletben a testi Szív mellett és azon túl elsősorban Jézus isten-emberi bensejét tekinti. A Szívet, amely az „Istenség élő temploma“, ahol Isten és ember eggyé lettek; a Szívet, amely az a „Szöllőtő“, amelyből az összes „szöllővesszők“ közös életüket merítik; a Szívet, amely példát adott nekünk valamennyi erényre, főleg az állandó

imádságra, a kereszt lángoló szeretetére és a mennyei Atya akarata iránti odaadásban magát egészen megsemmisítő áldozatra.

Az Unum apostoli életében nagy szerepet visz a Jézus Szíve-tisztelet terjesztése. Magára az apostolkodásra is e Szívvel való vágy és érdekközösség ad ösztönzést. Így válik valóra az, amit az Unum neve, címere hirdet, hogy az Unum egészen Jézus Szívéé: Unum Cordis Jesu.

Imaapostolság

A Jézus Szíve-tiszteletet alig oltja be valami annyira a gyakorlati életbe, mint az *Imaapostolság*, amelynek eredetéről már másutt szólottunk. (360. old.) Hazánkban való örvendetes elterjedését magának a Jézus Szíve-tisztelet nagy apostola, P. Ramiére Henrik S. J. buzgólkodásának köszönhetjük, aki már 1866-ban Budapesten járt, hogy ott Jézus Szívéről egészen az Imaapostolság szellemében beszédeket tartson. Ezeknek hatása alatt indult meg már a következő évben július 1-én Kubinszky Mihály kalocsai kanonok szerkesztésében Budapesten a „Társulati Értesítő“, amely mindjárt az első számban a Jézus Szíve Társulatot és az *Imaapostolságot* bőven ismertette s az utóbbiról a következő számokban egész cikksorozatot közölt. Feltűnő, hogy mind a Jézus Szíve Társulatban, mind az Imaapostolságban már a gyermekek felvételéről és megszervezéséről is szó esik.

Ramiére 1867-ben és 1868-ban is felkereste a fővárost, ami eleven tanúbizonyság a mellett, hogy szava hazánk földjén élénk visszhangra és termékeny talajra akadt. 1867-ben csak konferenciákat tart az Imaapostolságról, a következő évben a Jézus Szíve-tiszteletről már egész nagyböjti beszédsorozatot mond. Az eredmény nem maradt el. 1869-ben Kubinszky kanonok, aki Ramiére-el sokat tárgyalt, a Társulati Értesítő decemberi számában bejelenti, hogy lapja a következő évben már mint Jézus Szíve követe, „Hírnök“-e jelenik meg. Ettől fogva Kubinszky folyóirata kimondottan a Jézus Szíve-tisztelet szolgálatában áll; a többi egyesületet már csak amúgy mellékesen emlegeti, amennyiben t. i. főcéljával, feladatával, a Jézus Szíve-tisztelet előmozdításával nem ellenkezik.

A Hírnök minden számában ismerteti az Imaapostolság havi szándékát. Dr. Salamon Lajos a gyermekek imaapostolságát sürgeti értékes cikkeiben.

Időközönkint a hírneves Weninger Sándor S. J., a szentéletű amerikai misszionáriusnak, Ferencnek fitestvére is ellátogatott Bécsből Budapestre, hogy az Angolkisasszonyok templomában vagy a Belvárosi-templomban német nyelvű beszédeivel a buzgalom hevét Szűz Mária és Jézus Szíve iránt élessze.

A hó második vasárnapjain a belvárosi ősi egyház boltívei alatt szorgosan gyülekező — akkor még többnyire német nyelven beszélő vagy legalábbis értő — pesti közönséggel az Imaapostolság szándékait ismertette.

Időközben Kubinszky kanonok Kalocsára költözött és a Hírnököt ott szerkesztette egészen 1881-ben bekövetkezett haláláig.

Ekkor 1881 márciusától — a már akkor is tekintélyes *Molnár János* esztergom-vízivárosi, később komáromi plébános a Néppárt vezéralakja vette át a Hírnök szerkesztését, de azt már 1883-ban Tóth Mikének adta át, aki azt nagy örömmel vállalta és évtizedeken át mérhetetlen lelki haszonnal folytatta.

Bár Tóth Miké alatt a Hírnök megmaradt az Imaapostolság hivatalos közlönyének, de a szerkesztő inkább a Jézus Szíve Társulat felé hajlott és annak terjesztésén fáradozott. Az eredmény nem maradt el. Hazánk katolikus közönségének ezreit és ezreit hódította meg a Jézus Szíve Társulat számára és könyvelte el Kalocsán. Pedig ez a társulat, bár jezsuita eredetű, de nem áll a Társaság irányítása alatt. Míg ellenben az Imaapostolság, amelynek eszméje a jezsuitáktól származik és amelynek vezetését és gondját a Szent-szék egészen a Társaságra bízta, háttérbe szorult és szinte feledésbe ment. Ennek magyarázatát abban találjuk, mert az Imaapostolság több öntevékenységet, szervezetséget igényel, erre pedig akkori közönségünk és talán papságunk sem volt eléggé alkalmas.

Annyit Tóth Miké kétségkívül elért, hogy a Jézus Szíve-tiszteletet hazánkban általánossá és népszerűvé tette. Az első-péntekes ünneplése, a nagykilenced tartása is az ő lángbuzgalmának gyümölcse.

1917 július 31-től fogva a Jézus Szíve Hírnöke és kísérő lapjának, Szűz Mária Virágos Kertjének szerkesztését *Zsiros Ferenc S. J.* vette át Kalocsán.

A kommunizmus, amelynek, mint ismeretes, éppen Kalocsán voltak nagyszámban vértanú-áldozatai, a Hírnökre is rátette kezét. Egyik számát el is kobozták és a városházára szállították. De a fehér forradalom alatt csaknem hiánytalanul visszakerült és az előfizetők kezébe jutott. Áprilistól szeptemberig azonban nem jelenhetett meg.

A Hírnök P. Zsiros vezetése és szerkesztése alatt — eredeti céljának megfelelően — ismét az Imaapostolságot kezdte bővebben ismertetni és magyarázta havi szándékait. Lassankint annak újra-élesztése és szervezése is megindult.

Jézus Szíve Szövetség

A Jézus Szíve Társulat Budapesten már nagyon el volt terjedve, tagjai azonban a hívek nagy tömegében szétszórtan, szervezetlenül éltek. A lelkipásztorok nem is igen ismerték őket, szabályaik megtartását nem ellenőrizhették. Pedig ők is mindinkább érezték valami lelkes gárda hiányát, amely velük és mellettük a hit nyílt megváltásában és védelmében, az egyházközségi munkában, a karitatív tevékenységben helyét megállja.

Bóta Ernő S. J., a Mária-kongregációk nagy apostolának lelkéből pattant ki az a gondolat, hogy a Jézus Szíve Társulat tagjait egybegyűjti, szövetségbe tömöríti, nekik havi gyűléseket tart s

A budapesti Jézus Szíve-templom.

számukra apostoli célokat tűz ki. Ezt a válogatott, lelkes csapatot nevezte el Jézus *Szíve Szövetségnek*. Bíró Ferenc, aki az igazgatóban Bótát felváltotta, csakhamar felismerte a Szövetségben rejlő óriási erkölcsi erőket s azt mind bővebben kamatoztatta. Jelleméhez képest ő a Jézus Szíve Szövetségben látja most már az archimedesi pontot, amelyből az egész ország reformja kiindulhat. Az 1914-ben kitört háború a Szövetség elé csak új munkákat, feladatokat állít. P. Bíró az időközben vidéken is népszerűvé vált Szövetségben jó talajra talált eszméinek terjesztésére. Agitációja főleg oda irányult, hogy az országot *hivatalosan is Jézus Szívének ajánlják* *iel*. Az eszme és vágy megfogant a lelkekben, aminek eredményeként — amint említettük — akkori jámbor katolikus érületű fejedelmünk országait Urunk Szívének felajánlotta.

A budapesti Jézus Szíve Szövetség ennek a nagy eseménynek emlékére igen szép és művészi érmekeket veretett, amelyeknek egyik oldalán reliefben Szent István felajánlja a koronát a szentséges Szűznek, a másikon Ferenc József az isteni Szívnek.

A háború utolsó éveiben a Szövetség mindjobban megerősödik. Müller Lajos S. J., az akkori igazgató számukra forgalmas lelki könyvtárt szervez, a szövetségeselek buzgó közreműködésével szegénykonyhát nyit s terjeszti a kórházakban a jó sajtót.

Közben Bíró Ferenc szüntelenül azon dolgozik, hogy az országfelajánlás kegyelmi hatásait mind bővebben kamatoztassa. E végből lapnak alapításán töri a fejét, és pedig ujságalkakban, hogy így annál könnyebben kerüljön a nagyközönség, nevezetesen a modern gondolkozású és ízlésű emberek kezébe is.

Az utolsó lökést a lap létesítésére az a körülmény szolgáltatta, amelyről P. Pámer László S. J., akkor még kalksburgi tanár a következőkben számol be. „P. Speiser Ferencnek, az akkori tartományfőnöknek arra a kérdésére, mi az integrál katolicizmus, megküldtem a Wiener Kirchenblatt egész évfolyamát azzal a megjegyzéssel, hogy eltekintve az integrálizmustól, olyan lap Magyarországon is jó volna, ő igen megköszönte és azt válaszolta, hogy amit hasznosnak tartottam, valószínűleg meg is történik. P. Bíró ugyanis — aki nagy érdeklődéssel olvasta a lapokat — nemsokára fog írni. Néhány hét múlva P. Bíró azt közölte, hogy a lapot megindítja és Jézus Szívének szenteli. Mikor az első szám megjelent, igen kedves levélben köszönte meg, hogy a Provinciálisnak felvettem az eszmét hasonló lap megindítására. Azóta kapom „A Szív“-et tiszteletpéldány gyanánt.“ így P. Pámer.

P. Bíró tartva a sok megfontolástól és tanácskozásoktól, amelyek annyi jó ügyet süllyesztenek el, az alapításban kerülő utat választott. A lap jogi alanyává a budapesti Jézus Szíve Szövetséget tette meg. Felelős szerkesztővé tette annak egyik női tagját, Árkosy Károlynét, egy postafőtiszt hitvesét, akit Hedvig Stefi álnév alatt jelzett. Az aktív szerkesztéssel pedig Turchányi gimnáziumi tanárt bízta meg, akit így családostul nagy anyagi krízisből mentett meg. A „mozgató, vezető szellem“ persze jó maga volt és maradt. Így pattant ki „A Szív“, mint a görög mitológia szerint Pallas Athéné

a főistennek, Zeusnak fejéből szüzi szépségben, teljes fegyverzetében. Anyja neki is „Metisz“, az isteni Bölcsesség volt. Megindult hódító útjára Budapest utcáin önkéntes rikkancsok közreműködésével, akiknek főszervezője egy minden áldozatra kész hajadon, egyszerű alkalmazott, Fehér Lujza volt. Megneveztük, mert Isten és a történelem előtt nemcsak a nagy állásokat betöltő egyének érdemelnek említést és emléket.

Az 1915 szeptemberében megindult „A Szív“ egyelőre négy lap (oldal) terjedelemben jelent meg mint a Jézus Szíve Szövetségnek heti értesítője. Magát a Szövetség szabályait Csernoch János primás 1918 január havában hagyta jóvá.

„A Szív“ szerkesztését 1924-ben P. Laczika Ferenc S. J. vette át és így ő lett a Szövetség igazgatója is. A Szövetség nagy buzgalmat fejtett ki Jézus Szíve társadalmi királyságának ünneplése érdekében is, oly formában, ahogy azt Ramiére „Le régne social du Coeur de Jésus“ című könyvében kifejtette. Időközben a Jézus Szíve Szövetségről Rómába küldött jelentés felhívta a Jézustársaság vezetése alatt álló Imaapostolság igazgatójának figyelmét a budapesti Szövetség sajátos alakulatára és szervezésére, amely lényegében az Imaapostolsággal azonos. A különbség csak az, hogy míg a Jézus Szíve Társulat, amelynek alapján a Szövetség addig állott, inkább csak *imatársulat*, addig az Imaapostolság szervezett szövetkezés, amely apostoli célokat tűz maga elé. Ezenkívül még jól felépített mozgó szervek és lapok is támogatják. Miért is P. Boubée S. J., az Imaapostolság általános igazgató-helyettese felszólította a budapesti Jézus Szíve Szövetséget, hogy az Imaapostolságba olvadjon és fogadja el annak eredeti szervezetét, szabályait. Ezt annál is inkább sürgette, mert az Imaapostolságnak már 1914-től fogva megvolt a maga külön gyermekszervezete, a Croisade, „kis keresztetek“ hadserege is, amely a Szívgárdához teljesen hasonlít.

P. Laczika be is jelentette a csatlakozást, de annak keresztültvitelét szerkesztő-utódjára kellett hagynia.

1926 júliusában ugyanis „A Szív“ szerkesztését Zsiros Ferenc S. J. vette át, aki mint a Hirnök szerkesztője és az Imaapostolság országos igazgatója, a budapesti Jézus Szíve Szövetségnek és a Szívgárdának ügyeit is kezében tartotta. Az átszervezésben különös érdemet szerzett Jablonkay Gábor S. J., aki a nyomtatványok megszerkesztésében és az Imaapostolság terjesztésében főleg Kalocsán és Szegeden sokat fáradozott.

A Jézus Szíve Szövetség évenként a katolikus nagygyűlés alkalmával országos értekezletet tart, a Szívgárda pedig lelkigyakorlatokkal kapcsolatos Szívhetet rendez, amelyen többnyire a nm. püspöki kar egyik tagja elnököl.

Hazánkban a Jézus Szíve Szövetségnek jelenleg 16 egyházi és 1096 helyi igazgatója van. A tagok száma körülbelül 120,000.

Akadémikus Férfiak Jézus Szíve Szövetsége

Az Akadémikus Férfiak Jézus Szíve Szövetsége az első világháború vége felé alakult meg. Néhány lelkes középiskolás diák azzal az elhatározással fogott össze, hogy az önmegszentelés programján túlmenően a Jézus Szíve-kultuszban újítja meg az ifjúsági Mária-kongregáció életét. E célból 1918 március 25-én megalakították a Szent Szív Gárdát, amely megkülönböztetendő a jóval később alakult mozgalomtól, a gyermekiifjúság Szívgárdáitól. Tevékenysége az idők folyamán az apostolkodás sokféle területére szélesedett ki. Általában a világi apostolok korszerű intézményei lebegnek szeme előtt. A tagok egyetemi végzettségű egyházi és világi férfiak. Jelenlegi számuk 24, éspedig 6 pap és 18 világi. Komoly jelöltségi idő és erős szelektálás után lehet csak valaki taggá. Mostani elnevezését a szervezet 1940-ben vette fel, amikor az esztergom-főegyház-megyei igazgató vezetése alatt álló Jézus Szíve Szövetséghez csatlakozott.

Szívgárda

A Szívgárda „A Szív“-et terjesztő lelkes gyermekszerepből alakult. Szervezése és óriási elterjedése Blaskó Mária írónőnek halhatatlan érdeme, aki mint „A Szív“ újság gyermekrovatának szerkesztője, a gyermekeket Jézus Szíve tiszteletére buzdította. Jelképes alakokat (Szív Gabi, Szíves Misi) szerepeltetett s a „gárda, gárdista“ szavakat is csak jelképesen használta. A gyermekek ezt a jelképes elgondolást valóra váltották. Levélben jelentkeztek, hogy „szívgárdisták“ akarnak lenni. Ekkor Szegeden 1920-ban P. Sinkovics Frigyes ferencrendi atya és M. Modeszta iskolanővér segítségével meg is alakította az első gárdacsapatot. A felvételt 1920 március 25-én tartották. Ez adta a gondolatot, hogy a Szívgárda valóságos gyermekszervezetté legyen. Boldogult P. Biró Ferenc S. J.; „A Szív“ újság alapítója megbízásából s dr. Czapik Gyula, „A Szív“ akkori felelős szerkesztője segítségével meg is szervezte azt az egész országban. Ugyanez évben még megtartották a gárdavezetőkkel az első országos kongresszust, a Szívhetet. A jelképes alakok eltűntek és a Szívgárda valóságos élő szervezetté lett, melyet a püspökök minden egyházmegyében jóváhagytak. Később testületileg csatlakozott a Jézus Szíve Szövetséghez (Imaapostolság) s úgy annak, mint a Katolikus Akciónak gyermekszervezete lett. Jelenleg majdnem minden katolikus iskolában és nagyon sok állami s községi iskolában működik körülbelül 250,000 taggal. A vezetők papok, kispapok, apácák, hitoktatónők, sőt tanító és tanítónők, de mindig az illetékes plébános megbízásából és jóváhagyásával. A gyermekek a Jézus Szíve Szövetség búcsúiban is részesülnek. Ezért a helyi gárdavezető pap kérje az egyházmegyei Jézus Szíve Szövetség megbízottjától a helyi igazgatói megbízást, hogy a gyermekeket az Imaapostolságba beírassa.

A Szívgárda célja a gyermekek lelki életét a Jézus Szíve-

tisztelet által fejleszteni és őket gyakorlati erényekre, szülők iránti tiszteletre, szeretetre, engedelmességre, felebaráti szeretetre, kötelességteljesítésre nevelni. Tömegmozgalom s így nemcsak a jobb gyermekeket veszi be, hanem mindenkit, hogy őket Jézus Szívéhez közelebb vihesse.

Szervezete hajlékony s szabályai a helyi viszonyokhoz alkalmazkodnak. Szorosan vett szabályai a következők:

1. A vallási kötelességek pontos teljesítése.
2. Gyakori — ha lehetséges — napi szentáldozás.
3. Jézus Szíve tiszteletének gyakorlása és terjesztése.
4. Gyakorlati erények a felebaráttal szemben.
5. A Jézus Szíve skapuláré-érem viselése.
6. A napi felajánló ima elmondása.
7. A közös összejöveteleken, ájtatosságokon való részvétel.

A Szívárdának tagja lehet minden fiú- és leánygyermek átlag 7—14 év között. A négy középiskola vagy nyolc elemi befejezése után átlépnek a Jézus Szíve-tisztelet ifjúsági szervezeteibe. A Szívárdának sok helyen csapatbeosztása, rangosztása, jelvénye, egyenruhája, közös játékdélutánja s ünnepei vannak. Ezek szigorúan nem kötelezők, hanem csak arra valók, hogy a gyermekeknek örömet szerezzenek s előtte a gárdista-életet kedvessé tegyék.

Szívtestőrség

A Szívárdákkal rokon az úgynevezett Szívtestőrség (Jézus Szíve Testőrsége), amely Szegeden 1932 februárjában alakult. Az első csapat a M. Kir. Klauzál Gábor állami gimnáziumban kezdte működését. Célja tömegmozgalom Jézus Szívében, amely sajátos módszerével előkészíti a fiúkat az alsó osztályokban a Mária-kongregáció életére. Alapítója Virágh Andor S. J. Szervezete az eredeti formában: a csapat élén áll a parancsnok (rendszerint papi vezető), az ifjúsági vezető kapitány nevet visel. A csapat hatos csoportokra (törzsekre) oszlik. Vezetőjük neve: törzsvézér. Három törzs alkot egy rajt, amelynek élén a rajvezér áll. Kétféle gyűlés van, raj- és csapatgyűlés.

A „Próbázás“ nem más, mint automatikus elitszűrés. Minden tag, aki magát rendesen viseli, résztvehet a próbákon, amelyek öt hétig tartanak. A próbázok írásban, rajzban és előszóban számolnak be a próbák anyagáról. Aki bizonyos pontszámot ért el, az sikerrel próbázott. Mivel a próbák három éven át tartanak, azért a Testőrségben is három fokozatot különböztetnek meg. Az első év végén elnyerik az „avatott testőr“ címet, a második évben „Szent Imre lovagok“, a harmadikban pedig „Nagyboldogasszony lovagok“ lesznek. Ezek a következő évben átlépnek az ifjúsági Mária-kongregációba.

1934-ben megalakult az első budapesti csapat is. (Budapest, VIII. ker., Horánszky-u. 20. alatt.) Ugyanekkor indult meg az országos szervező munka is. Budapesten és a vidéken a polgárikban és a középiskolákban több csapat alakult.

1935-ben volt az első testőrtábor Jászteleken az erdőben 106 résztvevővel.

A budapesti fiúkereskedelmi iskolákban 1936-ban terjedt el a Testőrség, ahol főleg két világi fiatalember, Migray Lajos és Rózsa Ferenc működik szépen. Így terjedt ki a Testőr-mozgalom a nagyobb fiúkra is, míg a szegedi kezdeményezés csak a 10—14 éves fiúkat tartotta szem előtt.

Három jezsuita atya állandóan a Szent Szív ügyeinek előmozdításával foglalkozik, lapot szerkeszt, lelki gyakorlatot ad gyermekek és szülők számára, papi és tanítói értekezleten hívásra megjelenik, szemináriumokban és tanítóképzőkben konferenciát tart stb. mindama nagy célra, hogy hazánk valóban *Jézus Szíve országa legyen*.

Mindenesetre szilárd alapja ez a jövőbe vetett bizalmunknak és reményünknek, de talán még mindig nem elégíti ki Annak szeretetre szomjas Szívét, aki azt mondta: „Jöjjetek hozzám *mindnyájan!*“ . . .

M. I. N. D.

Felhasznált forrásmunkák

- Ajtai—Ackermann Kálmán dr.: Eudes Szent János élete. Szalézi Művek. 1929.
- Bainvel: La devotion au Sacré-Coeur de Jesus. 5. édition revü et augmentes. Paris.
- Bíró Ferenc S. J.: E jelben győzni fogsz! 3. kiadás. Korda. 1936.
- Bougaud Emil: Histoire de la b. Margarite Alacoque. Paris. 1875.
- Csávossy Elemér S. J.: Századok nagy jele. Budapest. Korda. 1942.
- Friedrich Eduárd S. V. D.: Die kírchliche Andacht zum göttlichen Herzen Jesu. 1920. Sz. Gábiel.
- Hámon S. J. Sainte Margarite-Marie, sa vie intimé. 2. édition. Paris. Beauchesne. 1920.
- Herambourg—Jarosch: Die Tugenden des ehrwürdigen Dieners Gottes Johann Eudes, Wien und Pest. Carl Sartori. 1874.
- Kloster der Heimsuchung in Paray-le-Monial: Lében und Werke der hl. Margaréta Maria Alacoque. Autorisirte Übersetzung der 4. französischen vom Kloster der Heimsuchung in Paray le Monial besorgte Auflage. Kerle. Heidelberg, 1926.
- Laczika Ferenc S. J.: Alacoque Szent Margit. P. de la Colombiére Kolos S. J. és a Jézus Szíve-tisztelet eredete. A Szív kiadása. Budapest. 1925.
- Nilles Nicolaus S. J.: De rationibus festorum Sacratissimi Cordis Jesu et Purissimi Cordis Mariae. Edit. 3. Tom. I. II. Oeniponte Libraria académica. 1878.
- Perroy Louis S. J.: La Pere Claude de la Colombiére de la Compagnie de Jesus. 1641—1682. 4, édition. Paris. Lethielleux.
- Petruch Antal S. J.: P. Bíró Ferenc. Budapest. 1943.
- Ríchstátter: Die Herz-Jesu Verehrung des deutschen Mittelalters. Pustet. Auflage. 1924.
- Samassa Désy Annie: Barát Szent Magdolna Zsófiának élete. Szent István Társulat. 1925.
- Schütz Antal: Szentek élete. Szent István Társulat. 1933.
- Tóth Mike S. J.: Hajdan és most Jézus Szíve tisztelete Magyarországon. Budapest. 1898. Hornyánszky Viktor.
- Zádori Év. János: A Jézus Szíve ájtatosságának története, mivolta, hittani alapja. Budapest. Tettey N. Esztergom. Buzárovits Gusztávnál, 1878.

Név- és tárgymutató

A

Achille León 54.
Abbaye-aux Bois 390.
Afflinghem 133.
Agnessius Ker. János 101.
Aix 294, 339.
Ajtai—Ackeimann 139, 147.
Akadémikus Férfiak 403.
Alacoque Kolos 216.
Alacoque Krizosztom 225.
Alacoque Szent Margit 1. Margit
Alajos Szent Gonzaga 119, 186.
Alaker György S. J. 373.
Alberik Szent 64.
Albert (Nagy) Szent 66.
Alfonz Szent Rodriguez 316.
Alga 100.
Alestra 94.
Alexandriai Szent Katalin
1. Katalin.
Alkantarai Szent Péter 1. Péter.
Almásy Mária 383.
Alpár 384.
Alvarez Boldizsár 106.
Alvarez de Paz. Jakab S. J. 105.
Alvasztrai Péter 1. Péter
Alverna 64.
Amadé László 34.
Ambrus Szent 36, 45, 48.
Amerika 338, 346.
Amett 345.
Andocs 376.
Andrássy Julianna 325.
Angelo Róttá 368.
Annecy 123, 128, 229, 260, 296.
Angéla Szent Folignói 65.
Angéla Szent Meríci 307.
Angéla Keresztről nev. 390.
Angennes 142.
Angers 339.
Anglia 202.
Angolország 180, 193.
Angolkisasszonyok 383.
Angoumois Fülöp 305.
Antal Szent Páduai 65.

Antal 379.
Anzelm Szent 26.
Aquinói Szent Tamás, 1. Tamás
Arany János 20.
Aranyszájú Szent János, 1. János
Arcopagita Szent Dénes,
1. Dénes
Argentani Lajos 305.
Argenton 139, 140.
Ariano 88.
Arius 11, 12.
Arles 339.
Arnaud Angelika 297, 298.
Arnaud Antal 297.
Ars 377.
Aszalay István 174.
Asszisi Szent Ferenc, 1. Ferenc
Ath 115.
Athanáz Szent 36.
Athiaud S. J. 193.
Augsburg 311.
Aumonier Angelika 225.
Ausztria 329, 377.
Ausztriai Anna 144, 185.
Autun 48, 145, 346.
Avignon 95, 132, 185, 294.
Avila 104.
Avila B. János, 1. János
Azbey Imre 385.
Ádám 48, 70.
Ágoston Szent 9, 12, 26, 27, 31,
43, 48.
Árkosy Károlyné 401.
Árpádházi Szent Erzsébet,
1. Erzsébet
Árpádházi B. Margit, 1. Margit

B

Bail János 313.
Bainvel 27, 63, 70, 168, 298, 306.
Bajazet 149.
Balanyi György 307.
Balduin 13.
Barát Szent Magdolna,
1. Magdolna

Baráth Béla 366.
Barbieux Antal 303.
Barillon 205.
Barkóczy Margit 325.
Barták István 174.
Barry Pál S. J- 186, 317.
Basel 122, 164.
Battoni 318.
Batthyány Miklósné 329.
Baudron 240.
Baumann Ferdinánd 386.
Baunard 45.
Bayern 311.
Bayeux 146.
Bazilisszák 373, 384.
Bádi Valér 376.
Beaune 286.
Beausse Ignác 186.
Beauvais Anna 307.
Beschin 376.
Bekx Péter 320, 335.
Bellarmino Szent Róbert 90, 161.
Belgium 337, 346.
Belsunze 339.
Bencések 64, 384.
Benedek Szent 327, 385.
Benedek pápa XIII. 334.
Benedek pápa XIV. 123, 325, 334.
Benedek pápa XV. 156, 287.
Benedek Szent Nurziai 64.
Benisson Dieu 252, 305.
Berg Amandus 91.
Beringer S. J. 289.
Bernardin Szent Sziennai 65.
Bernardino da Portogruaro 375,
376.
Bernát Szent Clairvauxi 26, 36,
49, 73, 159.
Bernátfy 329.
Bernier Kolos 313, 315.
Berthe 342.
Berulle 143.
Bécs 120, 139, 371.
Béda Tiszteletreméltó 27.
Békési Emil 51.
Biel Gábor 114.
Bielek László 328.
Billière 302.
Biliét 239, 250, 283.
Binet 307.
Bíró Ferenc S. J. 5, 25, 362,
393, 397.
Bisefranc 205, 264.
Blanette Joakim 139.
Blanka Szent 123.
Blaskó Mária 363, 393, 403.

Bleilóbb M. Bernarda 391.
Blosius Lajos 64, 75, 115.
Blouet de Camill 148.
Boccaccio 84.
Bonaventura Szent 26, 55, 111,
376.
Bondini 185.
Bonifác pápa VIII. 72.
Bonifác pápa IX. 95, 157.
Borbála Szent 327.
Borgiai Szent Ferenc, 1. Ferenc
Borromei Szent Károly, 1. Károly
Bosohi 299.
Bossuet 12, 16, 23, 179, 308, 313.
Bóta Ernő S. J. 400.
Boubée S. J. 402.
Bougatid 10, 47.
Bouillet Eleonor 202.
Bouillon Gottfried 13.
Boulier 238, 260.
Bourbilly 125.
Bourbince 346.
Bourbon 317, 319.
Bourdaloüe 16.
Bourg 360.
Bourges 138, 146.
Bourgogne 216, 346.
Bourne 345.
Bourguignet 264.
Bozzuti Alipius 307.
Braunschweig János 69.
Brigitta Szent 94.
Brixen 149, 341.
Brúnó Szent 69.
Brunswig Albert 74.
Bruxelles 313.
Brzovow&ki 320.
Buda 163, 327.
Budapest 143, 363, 369.
Bus Jakab S. J. 364.
Busás S. J. 136.

C

Caen 140, 143.
Calcarì Egher 69.
Calderon 108.
Campo 106.
Canstatt 22.
Caraffa Vince S. J. 134, 317.
Carrat János 195.
Carnes 144.
Carvalho 318.
Casterman 308.
Cates Titus 211.
Cath Arnold S. J. 317.

Catiglione Mária 383.
Caylus 301.
Celestini Miklós 119.
Celesztin pápa V. 72.
Cepeda Rodrigo 103.
Chailloux 230.
Chaise 279.
Chalon-sur Saône 182.
Charobers 311.
Chantal Kristóf 125.
Chantal Szent Franciska,
1. Franciska
Charette 348.
Charollais 278, 333.
Charolles 216, 218.
Chevallier 355.
Cicero 72, 73,
Cirill Szent 12
Claines Mária 284.
Clairvauxi Szent Bernát,
1. Bernát
Clarendon 203.
Clerc Alice 390.
Clermond 187.
Cluny 219.
Conidat Margit 182.
Colbert 185, 187.
Coleridge S. J. 312.
Colombiére B. Kolos, 1. Kolos
Collredo Antal 301.
Compostella 94.
Condrieu 143, 183.
Corbin Márta 139.
Corcheval 217, 218.
Corday Sarolta 302.
Cornélius a Lapide 36, 47.
Coton 308.
Coutences 141, 146, 298.
Croiset János S. J. 138, 280, 293.
Csajághy 328.
Csáky György 323.
Csávossy Elemér S. J. 5, 18, 364.
Csehország 91, 390.
Csernoch János 402.
Csernyánszky Nepomucéna 325.
Csikós Éva 150.
Csiz 398.
Csongrád 384.
Czapik Gyula 403.
Czerniewicz Szaniszló 320.
Czupy Borbála 325.

D

D'Alarcbert 301.
Damiani Szent Péter, 1. Péter

Dante 23, 84.
Darboy 344.
Dauphiné 264.
Dániel 10.
Dávid 168, 179, 324.
Debar Katalin 145.
Debrosse Róbert S. J. 289.
Decoster S. J. 317.
Delarbre 54, 376.
Delaroche Toussaint 217, 221.
Delcaste 349.
Depaul Szent Vince, 1. Vince
Denifle 67.
Denz 47.
Deroy 342.
Dénes Szent Areopagita 69, 344.
Dias Jeromos S. J. 317.
Dijon 72, 125, 213, 260.
Dijoni Leander 305.
Diósy Zsófia 383.
Dobos Bertalan 162.
Dombi Márk 76.
Domonkosok 66, 374.
Domonkos Szent 66.
Domonkos Trieri 69.
Don Bosco 381.
Don Rua 382.
Dorland Péter 70.
D'Ostren Klára 67.
D'Outremann Péter S. J. 135.
D'Outremont grófnő 388.
Doutreloux 354.
Droste zu Vischering 350.
Drusbicki Gáspár 317.
Dulken 103.
Dusson Mária 282.

E

Ebergényi Ilona 323.
Ecuador 342.
Egensburgi Berthold 110.
Eger 54, 328.
Egedius 115.
Egyesült Államok 377.
Eisleben 71, 74.
Elzász 348.
Elzéar Szent 65, 88.
Endre II. 150.
Eötvös József 23.
Eremus 175.
Erfurt 69.
Eriksson 94.
Erzsébet Szent Árpádházi 54,
150.
Escobar Marina 107.

Escures M. Magdolna 261, 276.
Esteri Mária-Beatrix 311.
Esztergár Lajos dr. 368.
Esztergom 163, 328.
Eszterházy Imre 325.
Eszterházy Miklós 165.
Eudes Izsák 139.
Eudes Szent János, 1. János
Euripides 23.
Európa 64, 106, 109, 120.
Eutiches 12, 19.
Evreux 141, 146.
Ezekiel 37.
Élesd 383.
Érd 131.
Érsekújvár 369.
Éva 165.

F

Farges Peronne Rozália 269, 283.
Farkas Edith 396.
Farkas Géza 364.
Farkas Sándor 365.
Faure S. J. 299.
Favre 130.
Fautrieres 217.
Fehér Lujza 402.
Fehéroroszország 39.
Feldkirchen 122.
Félegyháza 384.
Felici S. J. 359.
Ferdinánd II. 100, 371.
Ferdinánd III. 173, 175.
Ferenc József I. 371, 397.
Ferenc Szent Asszisi 47, 53,
59, 64, 256.
Ferenc Szent Borgia 101, 186.
Ferenc Szent Regisi 186.
Ferenc Szent Szalézi 75, 123,
230, 241, 316.
Ferenc Szent Xavéri 173, 186.
Ferencesek 375.
Fernandes Antal 203.
Ferenczfi Lőrinc 166.
Fénelon 179.
Fiat Antal 379.
Fidélis Szent 66.
Fidélis Szent Sigmaringeni 122.
Fiedler István 386.
Fignet Olivér 212.
Finta S. J. 101.
Finstadt 94.
Firenze 17, 84, 119, 299.
Flandria 207.

Flodug S. J. 383.
Foeltzin Klára 67.
Folignói Szent Angéla, 1. Angéla
Florest 195.
Forgách 171.
Fourier Szent Péter, 1. Péter
Fourviers 346.
Francé B. Johanna 65.
Franciarsország 88, 251, 317.
Franciska Szent Chantal 213,
263.
Franciska Szent Római 65, 318.
Franz M. Terézia 390.
Fremyot András 126.
Fremyot Johanna 125.
Fridolin István 114.
Friedrich 342.
Frigyes II. 319.
Froment 293.
Frühwirth András 375.
Fülöp Szent Néri 21, 140.

G

Gallia 344.
Gallifet József S. J. 24, 145,
205, 214, 294.
Gamingen 69.
Garcia Lajos 101.
Garcia Moreno 342.
Gaudin János 240.
Gautrelet 361.
Gazier M. 298,
Geiler 110.
Gemelli 53, 56.
Genf 133.
Gerdíl 299.
Gergely Szent Nagy 45, 73.
Gergely pápa XI. 96.
Gergely pápa XVI. 92.
Gerhardinger M. Terézia 392.
Germaine Marcella 310.
Gertrúd Szent Nagy 38, 59, 71,
75.
Gette S. J. 277.
Génua 299.
Glattfelder Gyula 372.
Goodwin Tamás 180.
Goldhagen 300,
Gonzaga Szent Alajos, 1. Alajos
Gonzales 296.
Granadái Lajos 104.
Granier 124.
Grannon 185.

Grassalkovich Antal 325.
Grác 173.
Greguss Gyula 15.
Grezes Henrik 65.
Greylé 213.
Griffon Anna 303.
Gruber 320.
Grüsch 122.
Gudmarsson 94.
Guebwiller Katalin 67.
Guibert 344.
Guttieres Márton 106.
Guyard Mária, I. Megtest. nev.
Mária
Guyot Istvánka 308.
György Szent 100.

H

Habsburg 72, 371.
Hackenborn 71.
Hackenborni Szent Mechtild,
1. Mechtild
Haeften Benedek 82, 133.
Hajdúdorog 374.
Hajós Piacida 385.
Hajnal János 385.
Hajnal Máttyás 165, 317, 387.
Halberstadt 82.
Hamburger 20.
Hámon S. J. 136, 259.
Hanauer István 385.
Harmath Artúr 385.
Hattler 150, 168, 295.
Hauser 96.
Haut-Garonne 349.
Hell Miksa 300.
Helfta 71, 82.
Herembourg 139.
Hensaeus René 303.
Herp Henrik 66.
Herrera 106.
Herold János 114.
Hersant Hieronima 229.
Hevenesi Gábor S. J. 321.
Hoyos Bernát Ferenc S. J. 315.
Hébert 144.
Hildegard Szent 73.
Hofer András 341.
Hohenlohe 329.
Hollandia 120, 211, 297.
Homeros 23.
Hooghvorst 388.
Horzdiowitz 390.

Horosco Alfonz 104.
Horváth Rozália 325.
Huby Vince S. J. 135.
Hugó Szent 228, 346.
Hurtaud 63.

I

Ida Tiszteletreméltó 64.
Ignác Szent Loyola 103, 115,
186, 315.
Ignác Szent vértanú 43.
Ikervár 143.
Ilona Szent 12.
Imre Szent 404.
Ince pápa VI. 90.
Ince pápa VIII. 149.
Ince pápa XIII. 149,
Inczédy Joksmann Ödön 366.
Innsbruck 150.
Irgalmasnővérek 385.
Irgalmasrend 377.
Iselberg 341.
Isteni Ige Társasága 377.
Isteni Megváltó Leányai 386.
Isteni Szeretet Leányai 387.
István Szent apát 64.
István Szent király 365, 401.
István V. 150.
Itália 124.
Izaiás 27, 33, 36, 37, 38, 45.

J

Jablonkay Gábor S. J. 402.
Jacopone 22, 65,
Jakab Szent Apostol 44, 94.
Jakab I. 132.
Jakab II. 205.
Jakab yorki herceg 203.
Jakobus a Voragine 160.
Jandel Sándor Vince 374.
Janssen Arnold 377.
Jansen Kornél 145, 296.
Janzenizmus 145, 296.
Jarosch J. 139.
Jasse 308.
Jákob 142.
János Szent Aranyszájú 26, 45,
49.
János B. Avila 104.
János Bosco 381.
János Szent evangélista 26, 44,
78, 246.

János Szent Eudes 45, 138, 139, 333.
János Szent Keresztelő 36, 208.
János Szent Vianney 377.
Jásztelek 405.
Jenő pápa IV. 100.
Jeremiás 33.
Jeromos 48.
Jeruzsálem 324.
Jézus Szíve Népleányai Társasága 397.
Joakim 360.
Jób 9, 173.
Johanna Mária 305, 310.
Joigny 312.
Jollain 143.
Joly Johanna 277, 280.
Jó Pásztor szerzetesnők 388.
József Szent 138, 285.
József II. 299, 300, 326.
Júdea 11.
Julianna Szent 14, 59.
Jusztiniani Szent Lőrinc,
1. Lőrinc

K

Kaiser Ferenc dr. 368.
Kalocsa 390.
Kalocsai Iskolanővérek 391.
Kanada 309.
Kanizius Szent Péter, 1. Péter
Kapi Klára 176.
Kaposi J. 53.
Kareu 320.
Karmeliták 378.
Karthausi Ludolf 66.
Karthausiak 69.
Kassa 323, 366.
Katalin II. 203, 319.
Katalin Szent Alexandriai 164.
Katalin Szent Svéd 94.
Katalin Szent Szienai 17, 21, 36,
63, 74, 96.
Kállay Miklós 366.
Károly Szent Borromei 104.
Károly I. 203.
Károly II. 203.
Károly IV. 90, 148. ,
Károly V. 102, 104, 115, 195.
Kálvária 13, 305, 324.
Kálvin 11, 14, 122.
Kár Koléta 325.
Kecskemét 143.
Kegyesrendiek 306.
Keledy Tibor 366.

Kelemen pápa V. 47.
Kelemen pápa X. 144, 146, 203,
298.
Kelemen pápa XI. 297.
Kelemen pápa XII. 384.
Kelemen pápa XIII. 24, 38, 326.
Kelemen pápa XIV. 205, 318.
Kempf Miklós 69.
Kempis Tamás 13, 14, 269.
Keresztelő Szent János, 1. János
Keresztről nev. Szent Pál,
1. Pál
Keresztről Nev. Irg. nővérek
386.
Keresztúri Pál 165.
Keszthely 368.
Ketteler 350.
Kina 337.
King-Bench 212.
Kinizsi Pál 151.
Kisauria 160.
Kiskunfélegyháza 366.
Kismarton 166.
Klára Szent 54.
Klauzál Gábor gimn. 404.
Klotildliget 383.
Kolos B. Colombiére 181, 248,
263.
Kolozsvar 366.
Konstanc 9.
Konstantin Nagy 12, 354, 346.
Konstantinápoly 22, 149.
Kompostella, 1. Compostella
Korda 398.
Kortonaí Szent Margit, 1. Margit
Kotsis Cecília 366.
Kosztka Szent Szaniszló,
1. Szaniszló
Kovács Kamill 376.
Kovács Zoltán 385.
Kovácsné Huszár Jolán 367.
Kovrig Béla 366.
Köln 114.
Körmendy Nándor 385.
Krispín Szent 186.
Kubinszky Mihály 399.
Kusa Jakab 69.
Kühár Flóris 385.

L

Lacordaire 26.
Lactantius 10.
Laczika Ferenc S. J. 402.
Lagny Pál 305.
Lafranco Margit 363.

Lajos Szent 13, 123, 233.
Lajos Nagy 17, 97, 99.
Lajos XIII. 132.
Lajos XIV. 144, 147, 185, 278-
Lajos XVI. 144, 280.
Lajos de Ponté S. J. 106.
Lallemment Lajos 138.
Lamartine 302.
Lampertini Prosper 334.
Lamyn Filiberta 217.
Landerer Mihály 323.
Landsberger, I. Lansperg
Landuna 88.
Láng József 369.
Languet 257, 279, 293.
Lansperg János 69, 75, 114.
Larocca József 375.
Lasalette 346.
Laval 339.
Lazaristák 379.
László Szent 369.
Lebarq 313.
Lecointe-Puivareau 302.
Leczinska Mária 334.
Lemberg 373.
Lemius 354.
Lengyelország 373.
Lenkiewicz 320.
Leo pápa XII. 328.
Leo pápa XIII. 356, 382.
León Achilles 54.
Lhautecour 216.
Liesse 115.
Lille 303.
Lima 100.
Limai Szent Róza, I. Róza
Limoges 310.
Lipce 84.
Lisieux 141, 146.
Lissabon 350.
Loher 114.
London 203, 311.
Londron Szibilla 305.
Longinus 49, 160.
Loyolai Szent Ignác, I. Ignác
Loyret 308.
Lope de Vega Carpio 108.
Lourdes 346.
Lőrinc Szent Jusztiniani 100.
Löwen 115.
Ludányi Cecil 325.
Ludgardisz Szent 54, 64.
Ludolf Szász 69, 89.
Luther 11, 14, 54, 74.
Lyon 47, 133, 183, 190, 213.
Lyonnard János S. J. 360.

Lyonne Mária 182, 201, 214.
Lyraeus Hadrian S. J. 54.

M

Mabillon 51.
Macaulay 203, 211, 317.
Macon 217.
Madrid 119.
Magdeburgi Szent Mechtild,
I. Mechtild
Magdolna Szent Barát 312, 396.
Magdolna Szent Pazzi 119, 121.
Magnani Ágoston 320.
Magnus Eriksson 94.
Magyar Balázs 151.
Magyar Benigna 151.
Mainz 89.
Malfatti S. J. 377.
Mansfeld 71.
Mansfeldi Erzsébet 71.
Mansfeldi Gebhard 72.
Marat 302.
Marcigny 305.
Marest Katalin 229, 236.
Margit Szent Alacoque 14, 53,
59, 101, 191, 215.
Margit B. Árpádházi 22, 150,
398.
Margit Szent Kortonai 65.
Marillac Szent Lujza 312, 379,
385.
Marino 374.
Marinquez Hadrian 304.
Marocco 118.
Marques 299.
Marseille 281, 337.
Masson Ince 70, 304.
Martialis 183.
Martin 309.
Mateo, Crawley-Boevey 338,
383.
Mattaincourt 390.
Maulperch Antal 326.
Mazarin 185.
Mária Modeszta 393, 403.
Máriapócs 374.
Mária Reparatrix-szerzetesnők
388.
Márton Szent 384.
Márton pápa V. 148.
Mátyás I. 163, 171.
Mátyás Alvasztriai 95.
Mechtildisz Szent Hackenborni
38, 62, 71, 80.

Mechtildisz Szent Magdeburgi
71.
Megtetetéséről nev. Mária 308,
Mellaun 149.
Melin 266, 269.
Menestrier 184.
Menyhárd László 364.
Merici Szent Angéla, 1. Angéla
Messiás 33.
Metz 348.
Miasszonyunkról nev. Iskola-
nővérek 390, 392.
Michon 245.
Migray Lajos 405.
Miette Antalka 308.
Minerva 98.
Minszk 373.
Miksa II. 109.
Modena 203.
Mclé 142.
Molina Antal 303.
Molnár János 400.
Molnár László 364.
Mónika Szent 345.
Montmartre 344.
Mbrin 142.
Morisini János 299,
Moulins 277,
Mozzi S. J., 299-
Munkács 363.
Muntyán István 364.
Müller Imre 377.
Müller Lajos S. J. 53, 321, 401.
München 392.
Münster 110, 112, 114, 350.

N

Nadal Jeromos 316.
Nagyszombat 120, 158, 165, 300,
363.
Nagy Szent Gergely, 1. Gergely
Nagy Szent Gertrúd, 1. Gertrúd
Nagy Lajos, 1. Lajos
Nagykanizsa 376.
Nagyvárad 366.
Nagyvázsony 151.
Nádasi János S, J, 173.
Nápoly 88, 299.
Náray György 176.
Nedeczky István 325.
Nente Ignác 303.
Nerestag Franciska 305.
Nesztorius 11, 12.
Németország 91, 109, 120, 150.
Neri Szent Fülöp, 1. Fülöp

Nicolas Armella 136.
Nierenberg János S, J. 109.
Niesing 110.
Nigri S. J. 317.
Nilles 143, 336.
Noailles 297.
Nogáll János 362.
Noé 55, 128, 134, 165.
Norvégia 300,
Notcerus Balbulus 45.
Nouet Jakab S. J. 138.
Nurziai Szent Benedek,
1. Benedek
Nürnberg 148.
Nymwegen 120.
Nyári István 167.
Nyári Krisztina 165.

O

Oer 397.
Oláh Miklós 120.
Olier 133, 143.
Oliva 188.
Oporto 353.
Orahóczy Brigitta 325.
Orbán pápa V, 89.
Orbán pápa VIII. 297.
Origenes 44, 48.
Orsolyiták 393.
Ovidius 23.
Ozora 163.
Öhler S. J. 383.
Özséb Szent 36, 47.

P

Padiila S. J. 317.
Pallas Athene 401.
Pamer László S. J. 401.
Pannilin József 299.
Pannonhalma 329, 384.
Pappon S. J. 185, 194, 251.
Papon János 185, 194.
Paray-le-Monial 40, 194.
Pascal 16.
Passau 54.
Patachich Gábor 385.
Pattn Franciska 142.-
Patrizini 335,
Patru Olivér 188.
Paulin Szent 175.
Paulinus, 1. Gerdil Paulinus
Pazzi Szent Magdolna, 1. Mag-
dolna
Pádua 123.

Páduai Szent Antal, I, Antal
Pálosrend 381.
Pálosszentkút 381.
Pázmáneum 321.
Pázmány Péter 12, 23, 45, 153,
171.
Pál Szent apostol 18, 26, 35,
49, 106, 133.
Pál pápa III. 115.
Pál pápa V. 127, 171.
Pál Szent Keresztről nev. 21,
Párizs 13, 89, 123, 136, 144, 344.
Párizsi Bernardin 305.
Pellelier Szent Eufrazia 142.
Pennalose S. J. 294.
Perroy Lcuis S. J. 181.
Peru 105.
Pesse 184.
Pestszenterzsébet 369.
Petruich Antal S- J. 363.
Pécel 363, 398.
Pécs 368, 381.
Péter Szent Alkantarai 21, 102.
Péter Alvasztrai 95, 102.
Péter Szent Damiani 49.
Péter Szent Fourier 390.
Péter Szent Kanizius 120.
Pétery József 367.
Pilátus 327.
Pinkafő 329.
Pinzger Ferenc 300.
Pirrotti Szent Pompilius 306.
Pius pápa VI. 24, 299, 320.
Pius pápa VIII. 289.
Pius pápa IX. 22, 38, 180, 287.
Pius pápa X. 15, 382,
Pius pápa XI. 120, 132, 148.
Pius pápa XII. 358.
Piza 97.
Placidius a S. Theresia 134.
Pohl Sándor 365.
Polgárdi 131.
Poncé de León Anna 102.
Porthmouth 205.
Portugália 317.
Possevino 92.
Portó 350.
Pozsony 167, 322, 328.
Pöck Antónia 325.
Prantner Mechtild 325.
Prága 91, 148, 173.
Prévostière Mária 308.
Przezdziecki Pius 381.
Pusterthal 341.
Puyt 346.
Püsky János 174.

Qu

Quebeck 183, 308, 309.
Quesnel Pascházius 297.
Quimper. 137.
Quito 343.

R

Rabians 88.
Ragny 145.
Rajna 45.
Ramière Henrik S. J. 143, 337,
399, 402.
Rauch 150.
Ráchel 142.
Ráday Pál 322.
Rákospalota 383.
Regensburg 312.
Regnault Emil S, J. 337.
Reiffenstuel 38.
Reims 189.
Rennauer Fülöp 323.
Rennes 141, 333.
Rey Márk, I. Fidelis Szent
Rédi Terézia Szent 379.
Rémuzat Anna 339.
Rheinfeld 122.
Rí 139.
Ribadeneira S. J. 317.
Richárd 345.
Richelieu 183, 305.
Richstatter K. S. J. 69, 109.
Ricci Lőrinc 296.
Ricci Scipio 299, 317.
Rickhes Mihály 166.
Rigolens S. J. 137.
Rimely Mihály 329.
Rivière Polikárp 303.
Roa Márton S. J. 102.
Róbert Szent 64, 89.
Roccamadur 346.
Rochville 123.
Rodarsdorf 82, 183.
Rodriquez Szent Alfonz,
I. Alfonz
Röhne 183.
Rollin S. J. 215, 285, 301.
Róma 17, 94, 98, 145, 173, 318.
Rossi 97.
Rouault Sarolta 308.
Rouen 141.
Roverendo 305.
Roothaan 320.
Royer János 322.
Róza Szent Limai 105.

Rózsa Ferenc 405.
Rozsnyai Béla 367.
Rudnay 328.
Ryckel Dénes 69.

S

Sabran Viktor 88.
Sajnovics János 300.
Salamanca 109.
Salmeron Alfonz 103.
Saint Germain 204.
Saint James 204.
Saint-Lo 147.
Saint Pierre-le-Vieux 217.
Saint Symphorien d'Ozon 182,
213.
Salamon Lajos 399.
Sancha Carillo 101.
Sanctus diakónus 47.
Sartori K. 139.
Saumaise 210, 238.
Sauvé 339.
Savonarola Jeromos 68.
Sándor Imre 366.
Sándor pápa VII. 133.
Sándor pápa VIII. 101.
Scarellí Miklós 299.
Schauenburg 300.
Schlick János 383.
Schönaui Ecbert 26.
Schönberg 341.
Schreiber W. L. 149.
Schreiber Johanna 384.
Schütz 60, 72.
Shakespeare 23.
Secchi 48.
Sebestyén király 117.
Seewis 122.
Seéz 139, 140.
Selmezbánya 300, 327.
Semur 266.
Seraux 189.
Serédi Jusztinián dr. 368.
Sens 13.
Shvoy Lajos 365.
Siestrzencewicz Szaniszló 320.
Sigmaringen 122.
Sigmaringeni Szent Fidéls,
1. Fidéls
Signe Delfina 88,
Sigray 383,
Sinkovics Frigyes 376, 393, 403.
Soissons 146.
Somogyi Szilveszter 364.
Sonis 348.

Soóky Karolin 383.
Sopron 323.
Sorbonne 146.
Soudeilles 277.
Spanyolország 101, 109, 317.
Speiser Ferenc S. J. 401.
Springes 341.
Stanihurst S. J. 322.
Stauch Philipp 110.
Stefaneum 363.
Steiner S. J. 289,
Stolz Albán 54.
Strassburg 89.
Strommeln Krisztina 67.
Stöger 167.
Suarez Ferenc 47, 105, 317.
Surius 92.
Suso Henrik 66, 89, 91.
Sümeg 376.
Svájc 122.
Svédország 94.
Svéd Szent Katalin, 1. Katalin

Sz

Szabadka 366,
Szabó István S. J. 322.
Szabó Lajos 392.
Szaniszló Szent Kosztka 186.
Szalézi Szent Ferenc, 1. Ferenc
Szalézi Lajos 124.
Szaléziak 381.
Szatmár 363.
Szatmári Irgalmasnővérek 386.
Szavoya 123.
Szász Gertrúd 67.
Szász Ludolf, 1. Ludolf
Szeged 364, 392, 395, 403.
Szegedi Lénárd 176.
Szegedy Ferenc 174.
Szekszárd 369,
Szendy Károly dr. 369.
Szentföld 94.
Szent Keresztről nev. Irgalmas-
nővérek 386.
Szentlélek 21, 80, 327.
Szentlélek Szolgáloi 378.
Szentilonay József 325.
Szent Szív Társaság (Sacré
Coeur) 395.
Szerecz Imre dr. 368.
Szécsény 376.
Széchenyi Franciska 329.
Székesfehérvár 365.
Szigizmunda 22.
Szienna 98.

Száenai Szent Bernardin,
1. Bernardin
Szienai Szent Katalin,
1. Katalin
Szilády Áron 153.
Szívgárda 403.
Szívtestőrség 404.
Szociális Misszió Társulat 3%.
Szombathely 369, 376.
Szokolay Antal dr. 368.
Szratho 37.

T

Takács I. 53.
Tamás Szent apostol 12, 172,
324.
Tamás Szent Aquinói 14, 26, 65,
66.
Tamás Jézusról nev. 117.
Tamás Szent Villanovai 102.
Tankréd 13, 22.
Tasso 23.
Tauler 66.
Taxonyi Sándor S. J. 322.
Thames 211.
Theocritos 23.
Thomas 28.
Thouvant 299, 231.
Telegdy Miklós 164.
Teilier 189.
Temesvár 328.
Temesvári Pelbárt Pál 162.
Tendilla 104.
Tenner Xavéria 325.
Teréz Szent Nagy 101, 103, 278.
Tertullian 10, 48.
Tetamus 299.
Tihany 327.
Tiercelin Mária 308.
Tillmann 75.
Tirol 340.
Tirso de Molina 108.
Tirus 37.
Tiszaújfalú 384.
Toldy 151, 161.
Toletus S. J. 317.
Tolvaj Imre 325.
Topornáry Ede 377.
Tost Barna 364.
Tóth Miké S. J. 101, 150, 327,
362, 400.
Toulouse 337.
Tournely 297, 312.
Tours 308.
Treviso 133, 376.

Troyes 13.
Troyes Vilmos 305.
Turchányi 401.
Turin 381.
Tyrania 103.

U

Unghváry Sándor 376.
Umbertino de Casal 65.
Unum Cordis Jesu 398.
Ulm 92.
Ulf Gudmarsson 94.
Upsala 94.
Überling 91.

V

Vajda Samu 45, 323.
Vajthó László 166.
Vallées Mária 145.
Valencia 101.
Vallier 278.
Vannes 136.
Vanucci 299.
Varani Baptisza 65.
Vardó 300.
Varin S. J. 312.
Vác 328.
Városszék 369.
Vedres Béla 367.
Veghe János 109, 110, 113.
Velasquez Alfonz 103.
Velence 13, 100.
Vendome 146.
Venetis 101.
Vercelli 13.
Verchère 272, 283.
Vergier de Haurame 297.
Vergilius 72, 73.
Verona 299.
Verosvres 216.
Vénus 300.
Vianney Szent János, 1. János
Vichy-Champrond 273.
Vico 345.
Vidakovits Kamilló 373.
Vienna 168.
Vienne 47, 182.
Vieuville 146, 333.
Viktor Szent 88.
Villanovai Szent Tamás,
1. Tamás
Viliéi Pribék István 383.
Villeroy 185, 187.

Vince Szent Depaul 128, 299,
312.
Virágh Andor S. J. 364, 404.
Virág Ferenc 368.
Vitelleschi S. J. 364, 404.
Vojnich M. Aquina 391, 397.
Vormair Camilla 397.

W

Walz 66, 69, 375.
Wandstena 95.
Ward Mária 311.
Weinhofer József 329.
Weninger Sándor S. J. 399.
Wesselényi Ferenc 174.
Westfália 350.
Wibaux 337.
Wien 295.
Wittola Márk 299, 300.
Wolkenberg Alajos 191.
Worms 120.

Xainctonge Mária Anna 307.
Xavéri Szent Ferenc, 1. Ferenc

York 311.

Zalaegerszeg 376.
Zeus 402.
Zachariás 163, 165.
Zádori Ev. János 5, 26, 139,
301, 317.
Zangerle 329.
Zeno Szent 143.
Zichy Zsófia 329.
Zsámbék 386.
Zsigmond 148.
Zsiros Ferenc S. J. 400.

Sajtóhiba:

92 lap 1881 helyett 1831;
335 „ Beck helyett Bekx
olvasandó.

Tartalom

Előszó — — — — —	5
------------------	---

BEVEZETÉS

A hamis istenfogalom — — — — —	9
Alapvető igazságok — — — — —	18
A megtestesülés titka — — — — —	18
A szív helye és szerepe az emberben — — —	20
A Jézus Szíve-tisztelet sajátos, teljes tárgya —	24
Bevezető megjegyzések a Jézus Szíve-tisztelet történetéhez	25

A JÉZUS SZÍVE-ÁJTATOSSÁG TÖRTÉNETE

Előzmények: Krisztus a jövendölésekben — — —	31
Az isteni irgalom története — — — — —	32
A bárány mint jelkép — — — — —	33
Egyéb jelképek — — — — —	34
Részvétet áhító szeretet — — — — —	35
Kegyelem, bocsánat forrása — — — — —	36
Énekek Éneke — — — — —	36
Tirusi legenda — — — — —	37
Magán és nyilvános jelleg — — — — —	37

ELSŐ KORSZAK

Szent Ignác vértanú — — — — —	43
Szent János evangélista — — — — —	44
A katakombák egyházában — — — — —	47
Keresztény írók — — — — —	48
Keresztény szimbolika — — — — —	49

MÁSODIK KORSZAK

A magánnyilatkozttatások — — — — —	59
Isten jelképekben beszél — — — — —	61
Isten bizalmaskodása a kegyelemteli lélekkel —	62
A Jézus Szíve-tisztelet jellegzetes vonásai a második kor- szakban — — — — —	62
Jézus Szíve-tisztelet a loilönböző szerzetesi családokban	64
Bencések, ciszterciták — — — — —	64

Ferencesek	— — — — —	— — — — —	64
Domonkosok	— — — — —	— — — — —	66
Karthauziak	— — — — —	— — — — —	69
Szent Gertrúd	— — — — —	— — — — —	71
Misztikus kegyelmek	— — — — —	— — — — —	72
Szenvedések	— — — — —	— — — — —	73
„L&gatus divinae pietatis“	— — — — —	— — — — —	75
Szemelvények	— — — — —	— — — — —	76
Hackenborni Szent Mechtildisz	— — — — —	— — — — —	82
A „Liber speciális gratiae“ keletkezése	— — — — —	— — — — —	83
Szemelvények	— — — — —	— — — — —	85
Szent Elzéár gróf	— — — — —	— — — — —	88
Szász Ludolf	— — — — —	— — — — —	89
VI. Ince pápa	— — — — —	— — — — —	90
Suso Henrik	— — — — —	— — — — —	91
Szent Brigitta	— — — — —	— — — — —	94
Sziénai Szent Katalin	— — — — —	— — — — —	%
Jusztíniáni Szent Lőrinc	— — — — —	— — — — —	100
Adatok Spanyolországból	— — — — —	— — — — —	101
Garcia Lajos	— — — — —	— — — — —	101
Agnesius Ker. János	— — — — —	— — — — —	101
Sancha Carillo	— — — — —	— — — — —	101
Poncé de León Anna	— — — — —	— — — — —	102
Villanovai Szent Tamás	— — — — —	— — — — —	102
Alkantarai Szent Péter	— — — — —	— — — — —	102
Szent Teréz	— — — — —	— — — — —	103
Salmeron Alfonz	— — — — —	— — — — —	103
Granadái Lajos	— — — — —	— — — — —	104
Boldog Avila János	— — — — —	— — — — —	104
Horosco Alfonz	— — — — —	— — — — —	104
Limai Szent Róza	— — — — —	— — — — —	105
Suarez Ferenc	— — — — —	— — — — —	105
Alvarez de Paz. Jakab S. J.	— — — — —	— — — — —	105
De Ponté (de la Puente) Lajos S. J.	— — — — —	— — — — —	106
Escobar Marina	— — — — —	— — — — —	107
Lope de Vega Carpio	— — — — —	— — — — —	108
Nierenberg János Özséb S. J.	— — — — —	— — — — —	109
A Jézus Szíve-tisztelet emlékei más	nemzeteknél	— — — — —	109
Veghe János	— — — — —	— — — — —	109
Lansperg (Landsberger) János	— — — — —	— — — — —	114
Blosius Lajos	— — — — —	— — — — —	115
Jézusról nevezett Tamás	— — — — —	— — — — —	117
Gonzága Szent Alajos	— — — — —	— — — — —	119
Kanizius Szent Péter	— — — — —	— — — — —	120
Pazzi Szent Magdolna	— — — — —	— — — — —	121
Sigmaringeni Szent Fidélis	— — — — —	— — — — —	122
Szalézi Szent Ferenc	— — — — —	— — — — —	123
Haefen Benedek	— — — — —	— — — — —	133
Caraffa Vince	— — — — —	— — — — —	134

Placidus a S. Theresia — — —	— — — — —	134
D'Outmann Péter S. J. — — —	— — — — —	135
Huby Vince S. J. — — — — —	— — — — —	135
Nouet Jakab S. J. — — — — —	— — — — —	138
Eudes Szent János — — — — —	— — — — —	139
Jézus szent Szíve képei — — — — —	— — — — —	148
Jézus Szíve hazánk múltjában — — — — —	— — — — —	150
Winkler-kódex — — — — —	— — — — —	158
Thewrewk-kódex — — — — —	— — — — —	158
Peer-kódex — — — — —	— — — — —	158
Nagyszombati kódex — — — — —	— — — — —	158
Debreceni kódex — — — — —	— — — — —	160
Érsekújvári kódex — — — — —	— — — — —	161
Veszprémi kódex — — — — —	— — — — —	161
Döbrentei—Gyulafehérvári kódex — — — — —	— — — — —	162
Turócxai jezsuiták énekeskönyve — — — — —	— — — — —	162
Nyomtatott emlékeink — — — — —	— — — — —	162
Temesvári Pelbárt Pál — — — — —	— — — — —	162
Telegdy Miklós — — — — —	— — — — —	164
Hajnal Mátyás — — — — —	— — — — —	165
Pázmány Péter — — — — —	— — — — —	171
Nádasi János S. J. — — — — —	— — — — —	173
Szegedi Lénárd — — — — —	— — — — —	176
Náray György — — — — —	— — — — —	176

HARMADIK KORSZAK

Boldog Colombiére Kolos S. J. — — — — —	— — — — —	181
Colombiére Kolos szülőhelye — — — — —	— — — — —	182
A Kollégiumban — — — — —	— — — — —	186
A teológián — — — — —	— — — — —	187
Kegyvesztés, visszatérés a lyoni — — — — —	kollégiumba — — — — —	189
A harmadik próbaév — — — — —	— — — — —	190
Paray-le-Monialban — — — — —	— — — — —	194
Apostoli munkák Parayban — — — — —	— — — — —	201
P. Colombiéret Angliába küldik — — — — —	— — — — —	202
P. Colombiére a Saint James-palotában — — — — —	— — — — —	204
önmegtagadott, vezeklő élet — — — — —	— — — — —	207
Colombiére viszonya a paray-i Vízitációhoz — — — — —	— — — — —	209
A véres egyházüldözés — — — — —	— — — — —	211
Ismét Franciaországban — — — — —	— — — — —	213
Visszatérés Parayba, halála — — — — —	— — — — —	214
Alacoque Szent Margit — — — — —	— — — — —	215
Margit szülőföldje — — — — —	— — — — —	215
Családi viszonyok — — — — —	— — — — —	217
A corchevali kastélyban — — — — —	— — — — —	218
A charollesi klarisszáknál — — — — —	— — — — —	219
Családi viszály okozta szenvedések — — — — —	— — — — —	220
Világias vonzalmak — — — — —	— — — — —	223

Küzdelem a hivatásért — — — —	— — —	— 224
A kegyelem végleges győzelme — —	— — —	— 227
A novíciátusban — — — — —	— — —	— 228
Beöltözés — — — — —	— — —	— 233
Jézus mint az igazságosság és szeretet szentsége		— 233
Margit feltűnő viselkedése — — —	— — —	— 235
Margit fogadalmait elhalasztják — —	— — —	— 236
Margitot fogadalomhoz bocsátják — —	— — —	— 238
Közvetlen előkészítés a nagy hivatásra		— 242
Szenvedésszomj — — — — —	— — —	— 243
Jézus iránti szerelme — — — — —	— — —	— 244
Vonzódás az Eucharisziához — — —	— — —	— 244
Szalézi Szén* Ferenc is közbelép — —	— — —	— 245
Az első kinyilatkoztatás — — — —	— — —	— 246
A második kinyilatkoztatás — — — —	— — —	— 248
A harmadik kinyilatkoztatás — — — —	— — —	— 253
Előre a kereszttúton — — — — —	— — —	— 255
Greyfié anya főnöksége — — — —	— — —	— 260
P. Colombiére hazatér, meghal — — —	— — —	— 263
A Vizitáció és Jézustársasága megbízatása		— 265
Margit mint ujoncmesternő — — — —	— — —	— 266
A Szent Szív egyéb kijelentései — — —	— — —	— 267
A titok kipattan — — — — —	— — —	— 269
Ujabb vihar — — — — —	— — —	— 273
Borúra derű — — — — —	— — —	— 274
Üzenet a királynak és a hazának — — —	— — —	— 278
Az utolsó esztendő — — — — —	— — —	— 280
Margit halála — — — — —	— — —	— 283
A Jézus Szíve-tiszteletnek Szent Margittól ajánlott latai és a hozzájuk csatolt ígéretek	gyakor-	
Jézus Szíve-képek — — — — —	— — —	— 288
A felajánlás — — — — —	— — —	— 288
Az ünnepélyes megkérlelés — — — —	— — —	— 288
A szentóra egyesületen a szenvedő Üdvözítővel —		— 289
Az első-péntek — — — — —	— — —	— 289
Az ünnep — — — — —	— — —	— 290
ígéretek — — — — —	— — —	— 290
Azoknak, akik magukat neki szentelik, felajánlják —		290
A családoknak — — — — —	— — —	— 291
Világiak — — — — —	— — —	— 291
Szerzeteseknek — — — — —	— — —	— 291
Azoknak, kik a lelkek üdvén dolgoznak		— 291
Azoknak, akik ez áhitatot terjesztik —		— 292
Jézus Szíve tisztelete Szent Margit halálakor		
Első segítőársak — — — — —	— — —	— 292
Croiset János S. J. — — — — —	— — —	— 293
Galliffet József S. J. — — — — —	— — —	— 294
Belső és külső nehézségek, akadályok — —	— — —	— 295
Auctorem fidei — — — — —	— — —	— 302

Szerzetescsaládok			
Domonkosok — — — — —	— — —		303
Karthauziak — — — — —	— — —		303
Ferencesek — — — — —	— — —		304
Bencések — — — — —	— — —		305
Kegyesrendiek — — — — —	— — —		306
Orsolyiták — — — — —	— — —		307
Gondviselésről nev. Szent József-intézet (Germaine Marcella) — — — — —	— — —		310
Megtestesült ígéről nev. Kongregáció (Mater Johanna)			310
Angolkisasszonyok (Ward Mária) — —	— — —		311
Irgalmas Nővérek (Marillac Szent Lujza)			312
Szent Szívről nev. Kongregáció (Barát dolna Zsófia) — — — — —	Szent Mag-	— — —	312
A Jézus Szíve-tisztelet általános elterjedése			313
A Jézustársaság hivatása és szerepe — —			315
A Jézus Szíve-tisztelet hazánk múltjában —			321
Hevenesi Gábor S. J. — — — — —			321
Stanihurst S. J. — — — — —			322
Ráday Pál — — — — —			322
Szabó István S. J. — — — — —			322
Vajda Samu S. J. — — — — —			323
Társulatok — — — — —	— — —		325

NEGYPEDIK KORSZAK

Jézus Szíve ünnepe — — — — —	— — —		333
Felajánlások — — — — —	— — —		336
Családfelajánlások — — — — —	— — —		337
Városok felajánlása — — — — —	— — —		339
Tirol — — — — —	— — —		340
Ecuador — — — — —	— — —		342
Franciaország — — — — —	— — —		344
A montmartrei bazilika — — — — —	— — —		344
Paray-le-Monial-i záradoklatok —	— — —		346
A világ felajánlása — — — — —	— — —		350
Jézus Szíve tisztelete és a pápák — — —	— — —		354
Jézus Szíve tisztelete napjainkban — — —	— — —		359
Jézus Szíve Társulat — — — — —	— — —		359
Jézus Szívének Tiszteletőrsége — — —	— — —		360
Az agonizáló Jézus Szívének és a Fájdalmas Anyának Társulata — — — — —	— — —		360
Az Eucharisztikus Jézus Szívének Társulata		— — —	360
Jézus Szíve tisztelete hazánkban a legújabb korban — Felajánlások — — — — —		— — —	362
Országunk felajánlása — — — — —	— — —		371
Intézmények — — — — —	— — —		372
Szerzetesrendek — — — — —	— — —		373
Baziliták — — — — —	— — —		373

Domonkosok	— — — — —	— — —	374
Ferencesek	— — — — —	— — —	375
Irgalmasrend	— — — — —	— — —	377
Isteni Ige Társasága	— — — — —	— — —	377
Karmeliták	— — — — —	— — —	378
Lazaristák	— — — — —	— — —	379
Pálosok	— — — — —		381
Szaléziak	— — — — —	— — —	381
Angolkisasszonyok	— — — — —	— — —	383
Bazilisszák	— — — — —	— — —	384
Bencés nőtérek	— — — — —	— — —	384
Irgalmasnővérek	— — — — —	— — —	385
Szatmári Irgalmasnővérek	— — — — —	— — —	386
Szent Keresztről nev. Irgalmasnővérek	— — — — —	— — —	386
Isteni Megváltó Leányai	— — — — —	— — —	386
Isteni Szeretet Leányai	— — — — —	— — —	387
Jó Pásztor szerzetesnők	— — — — —	— — —	388
Mária Reparatrix szerzetesnők	— — — — —	— — —	388
Miasszonyunkról nev. Kalocsai Szegény Iskolanővérek			390
Miasszonyunkról nev. Szegedi Iskolanővérek		— — —	392
Szent Orsolya-rendi szerzetesnők	— — — — —	— — —	393
Szent Szív Társaság (Sacré Coeur)	— — — — —	— — —	395
Szociális Missziótársulat	— — — — —	— — —	396
Jézus Szíve Népleányai Társasága	— — — — —	— — —	397
Unum Cordis Jesu	— — — — —	— — —	398
Imaapostolság	— — — — —	— — —	399
Jézus Szíve Szövetség	— — — — —	— — —	400
Akadémikus Férfiak Jézus Szíve Szövetsége		— — —	403
Szívőárda	— — — — —	— — —	403
Szívtestőrség	— — — — —	— — —	404